BUDAPEST FŐVÁROS TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERVE

FELÜLVIZSGÁLAT
314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet 40 § szerinti véleményezési szakaszra,
40. § (8) bekezdés szerint tartott egyeztető tárgyalás alapján módosítva

II. KÖTET

ALÁTÁMASZTÓ MUNKARÉSZ

BUDAPEST

2017. szeptember

MEGBÍZÓ: BUDAPEST FŐVÁROS ÖNKORMÁNYZAT

SZAKMAI IRÁNYÍTÓ: BUDAPEST FŐVÁROS FŐPOLGÁRMESTERI HIVATAL

VÁROSÉPÍTÉSI FŐOSZTÁLY

Mártonffy Miklós főépítész
Pongrácz Katalin
Pártos Judit

SZERZŐK

TELEPÜLÉSRENDEZÉS: *BFVT Kft.*

Szerzők:

Albrecht Ute
területrendező tervező – vezető településtervező, okl. építészmérnök
TR 01-0517, TT/1É 01-0517

András István
területrendező tervező – vezető településtervező, okl. építészmérnök
TR 01-0525, TT/1É 01-0525

Közreműködött:

Balla Mariann
okl. építészmérnök

Kovács Gábor
okl. településmérnök

Losonczy Anna Kornélia
okl. építészmérnök

Ökrös László
okl. településmérnök

Szilágyi Eszter Viktória
okl. településmérnök

Teremy Viktória
okl. településmérnök

Zikkert Zoltán
okl. építészmérnök
TT 01-6182

Urban-Lis Stúdió Kft.

Szerzők:

Liszkay Krisztina
vezető településtervező, okl. építészmérnök
TT/1É 01-1455

Szczuka Levente
okl. településmérnök, okl. építészmérnök

Közreműködött:

Vásárhelyi Kinga
településtervező, okl. építészmérnök
TT/É 01-3723

TÉRINFORMATIKA: *BFVT Kft.*

Pizág Csaba
építőmérnök, térinformatikai szakmérnök

Urban-Lis Stúdió Kft.

Krébesz András
GIS térinformatika

INFRASTRUKTÚRA: *BFVT Kft.*

Szerzők:

Pető Zoltán
okl. építőmérnök, közlekedéstervező
K1d-1 01-2321

Horváth Adrienn
okl. építőmérnök
TV 01-15130

Orosz István
okl. villamosmérnök, mérnök-közgazdász
TE-T 05-1585, TH-T 05-1585

Közreműködött:

Rubus Zoltán
okl. építőmérnök

Becsák Péter
okl. közlekedésmérnök

Szabó Krisztián
okl. építőmérnök

TERMÉSZETI KÖRNYEZET: *BFVT Kft.*

Szerzők:

Tatai Zsombor
okl. tájépítészmérnök
TK 13-1430

Pogány Aurél
okl. kertészmérnök, táj- és kertépítész
TK 01-5060

Niedetzky Andrea
okl. tájépítészmérnök
TK 01-5152

Zétényi Dávid
okl. tájépítészmérnök
TK 02-1473

ÖRÖKSÉGVÉDELEM: *BFVT Kft.*

Adorjánné dr. Gyuricza Anna
régész
Szakértői Eng. sz: Sz-56/2008

Budapest, 2017. szeptember

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETŐ

3. ALÁTÁMASZTÓ MUNKARÉSZ

3.1. TELEPÜLÉSRENDEZÉSI JAVASLATOK 4
3.1.1. Javasolt településszerkezet, területfelhasználási rendszer 4
3.1.1.1. A funkcionális szerkezet 4
3.1.1.2. Tervezett területfelhasználási rendszer 20
3.1.1.3. Beépítésre szánt területek (lakóterületek, üdülőterületek, vegyes területek, gazdasági területek, intézményi területek, különleges területek) 24
3.1.1.4. Beépítési sűrűség 66
3.1.1.5. Beépítésre nem szánt területek (közlekedési területek, zöldterületek, erdőterületek, mezőgazdasági területek, vízgazdálkodási területek, természetközeli területek, különleges területek) 74
3.1.1.6. Védelmi és korlátozó elemek 83
- Infrastrukturális védőtávolságok, elemek
- Táj és természetvédelmi elemek, területek
- Kulturális örökségvédelmi elemek
- Egyéb védelmi és korlátozó elemek

3.2. VÁLTOZÁSSAL ÉRINTETT TERÜLETEK ÖSSZEFOGLALÓJA ÉS ÖSSZEFÜGGÉSEI 90
3.2.1. A területfelhasználás 90
3.2.1.1. Beépítésre szánt területek 91
3.2.1.2. Beépítésre nem szánt területek 122
3.2.1.3. Egyéb szerkezeti elemek 135
3.2.2. Közlekedés 148
3.2.3. Örökségvédelem 148
3.2.4. Magassági korlátozások területi lehatárolása 149
3.2.5. Zöldfelület-, táj- és természetvédelem 151
3.2.6. Környezetvédelem, veszélyeztetett és veszélyeztető tényezőjű területek 154
3.2.7. Védelmi, korlátozási területek 154

3.3. TÁJ- ÉS ZÖLDFELÜLETRENDEZÉSI JAVASLATOK 156
3.3.1. Tájrendezési javaslatok 156
3.3.1.1. Tájhasználat, tájszerkezet 156
3.3.1.2. Természetvédelem 157
3.3.1.3. Tájvédelem és tájképvédelem 159
3.3.1.4. Biológiai aktivitásérték változása 160
3.3.2. A zöldfelületi rendszer fejlesztése 161
3.3.2.1. A zöldfelületi rendszer elemeinek fejlesztése 161
3.3.2.2. A zöldfelületi ellátottság alakulása 166
3.3.2.3. Zöldfelületek ökológiai szerepének erősítésére vonatkozó javaslatok 168

3.4. KÖZLEKEDÉSI JAVASLATOK 170
3.4.1. Az európai közlekedés politika és a nemzeti közlekedési stratégia hatása a településszerkezeti tervre 170
3.4.1.1. Az európai közlekedési politika és a mobilitási igények változása 170
3.4.1.2. A Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra-fejlesztési Stratégia és a hazai mobilitási igények változása 172
3.4.2. Külső közlekedési kapcsolatrendszer 173

3.4.2.1. Légi közlekedési kapcsolatok 173
3.4.2.2. Közúti kapcsolatok 174
3.4.2.3. Nagysebességű és hagyományos vasúti kapcsolatok 174
3.4.2.4. Országos és térségi autóbusz közlekedési kapcsolatok 175
3.4.2.5. Vízi közlekedési kapcsolatok 176
3.4.2.6. Kerékpáros kapcsolatok 177
3.4.3. Közúthálózat 177
3.4.3.1. Gyorsforgalmi úthálózat 178
3.4.3.2. Főút hálózat 178
3.4.3.3. Településszerkezeti jelentőségű gyűjtőúthálózat 181
3.4.3.4. Közúti - vasúti keresztezések 182
3.4.3.5. Logisztikai központok 182
3.4.4. Közösségi közlekedés 183
3.4.4.1. Gyorsvasúti hálózat 183
3.4.4.2. Közúti vasúti (villamos) hálózat 185
3.4.4.3. Autóbusz-hálózat 187
3.4.4.4. Trolibuszhálózat 187
3.4.4.5. Városi vasúti közlekedés (S-bahn) 187
3.4.4.6. Városi hajózás 189
3.4.4.7. Különleges közlekedési eszközök 190
3.4.4.8. Átszálló csomópontok és városi intermodális központok 190
3.4.5. Gyalogos közlekedés 192
3.4.6. Kerékpáros közlekedés 193
3.4.7. Parkolás 196
3.4.7.1. Parkolás-szabályozás 196
3.4.7.2. Parkolás-gazdálkodás 197
3.4.7.3. P+R parkolás 198
3.5. KÖZMŰVESÍTÉSI JAVASLATOK 199
3.5.1. Viziközművek 199
3.5.1.1. Vízellátás 199
3.5.1.2. Csatornázás 202
3.5.1.3. Felszíni vízrendezés 207
3.5.1.4. Árvízvédelem 212
3.5.2. Energiaellátás 217
3.5.2.1. Villamosenergia-ellátás 217
3.5.2.2. Gázellátás 222
3.5.2.3. Távhő- és gőzellátás 223
3.5.3. Hírközlés 225
3.5.4. Megújuló energiaforrások alkalmazása és energetikai célú hulladékhasznosítás 225
3.6. KÖRNYEZETI HATÁSOK ÉS FELTÉTELEK 227
3.6.1. Környezeti hatások értékelése 227
3.6.2. A tervben feltárt környezeti konfliktusok alakulása meg nem valósulás esetén 229
3.7. ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY 232
3.7.1. Bevezetés 232
3.7.2. Vizsgálat 232
3.7.2.1. Budapest városfejlődésének történeti leírása 232
3.7.2.2. Régészeti örökség 236
3.7.2.3. Természet, táj, tájhasználat – településhálózat és 249

településszerkezeti összefüggések, tájtörténet
3.7.2.4. Településszerkezet, területhasználat 257
3.7.2.5. Településkép, utcakép 259
3.7.2.6. Településkarakter: telekszerkezet és telekhasználat, beépítési mód és épülettípusok 261
3.7.2.7. Védettségek: régészeti és műemléki, területi és egyedi védelmek 271
3.7.2.8. Az örökségi értékek elemzése 282
3.7.2.9. Területhasználat és területi állapot a kulturális örökség összefüggésrendszerében 285
3.7.3. Változtatási szándékok 287
3.7.3.1. Településhálózati és tájhasználati változás 288
3.7.3.2. Településszerkezeti, területhasználati és beépítettségi változások 290
3.7.3.3. Infrastrukturális változások 300
3.7.3.4. Népesség, életmód, társadalom, kultúra változása 301
3.7.4. Hatáselemzés 303
3.7.4.1. Történeti településhálózati következmények 303
3.7.4.2. Természeti, táji hatások 304
3.7.4.3. A településkép feltárulásának változásai 305
3.7.4.4. Régészeti emlékek feltárhatóságának, megmaradásának, bemutathatóságának vagy pusztulásának lehetőségei 309
3.7.4.5. Történeti térbeli rendszerek alakulása 310
3.7.4.6. Műemléki együttesek, műemlékek eszmei, használati és esztétikai jelentőségének alakulása a tájban, településszerkezetben, épített környezetben, a település életében 311
3.7.4.7. Műemlékek megújulásának és fenntarthatóságának gazdasági esélyei 312
3.7.4.8. Településkarakter változásának hatásai 313
3.7.4.9. Környezeti terhelések és az épített örökség műszaki állapotának összefüggései 314
3.7.4.10. Folyamatok iránya, visszafordíthatósága 314
3.7.4.11. Kárenyhítés lehetősége, költsége, illetve ellentételezésének lehetőségei 315
3.7.5. Összefoglalás 316
3.7.6. Nyilatkozatok 319
3.8. OTÉK ELTÉRÉS A 111. § (2) BEKEZDÉSE ALAPJÁN 320

Fogalommagyarázat
Rövidítések jegyzéke
Irodalomjegyzék

BEVEZETŐ

Budapest főváros településszerkezeti terve (továbbiakban TSZT 2015) a főváros teljes közigazgatási területére készült.

Készítését a megváltozott jogszabályi háttér tette szükségessé. Egyrészt az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (továbbiakban Étv.) 60. § (7) bekezdése szerint a főváros településszerkezeti tervét és a főváros rendezési szabályzatát 2014. június 30-ig el kellett volna fogadni, másrészt biztosítani kellett az összhangot a fővárosi településrendezési terveszközök és a vonatkozó területrendezési tervek között.

A **Fővárosi rendezési szabályzat** (a továbbiakban: FRSZ) a fővárosban a településrendezés és az építés összehangolt rendjének biztosítása érdekében az országos településrendezési és építési követelményeknek, valamint a főváros településszerkezeti tervének megfelelően a területfelhasználási egységek beépítési sűrűségét, meghatározott területek beépítési magasságát, a fővárosi infrastruktúra területbiztosítását megállapító fővárosi önkormányzati rendelet, amely telekalakítási és építésjogi szabályozási elemeket nem tartalmaz.

A két településrendezési eszköz együtt – a hatályos jogszabályi keretek között – megfelelő alapot kíván biztosítani az egységes, **élhető és egyben fenntartható főváros** számára.

A Fővárosi Közgyűlés 2015. január 28-án fogadta el az 50/2015. (I. 28.) Főv. Kgy. határozatával Budapest főváros településszerkezeti tervét (TSZT 2015), valamint megalkotta a Fővárosi rendezési szabályzatról szóló 5/2015. (II. 16.) Főv. Kgy. rendeletet (FRSZ).

A Fővárosi Közgyűlés az 53/2015. (I. 28.) Főv. Kgy. határozatával arról is döntést hozott, hogy az elfogadott településrendezési eszközöket 2015. évben felül kell vizsgálni.

Ennek szükségességét a Miniszterelnökséget vezető miniszter 2014. október 1-én Budapest Főváros településrendezési eszközeihez kiadott záró szakmai véleményében is rögzítette: „Tervezet átfogó felülvizsgálatát – elfogadását követő egy éven belül – szükségesnek tartom.”

Az elfogadott dokumentumok 2015. március 18-án léptek hatályba. Ezt követően Budapest Főváros Önkormányzata 2015. áprilisában az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 8. § (2) bekezdésére, valamint a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló **314/2012. (XI.8.) Korm. rendelet 37. §**-ára hivatkozással megindította Budapest Főváros teljes közigazgatási területére vonatkozóan Budapest főváros településszerkezeti terve és a Fővárosi rendezési szabályzat felülvizsgálatát az előzetes tájékoztatás kezdeményezésével. A Fővárosi Önkormányzat a hatályos településrendezési eszközök felülvizsgálatát a 369/2015. (III. 23.) Főv. Kgy. határozattal elfogadott a településfejlesztéssel és településrendezéssel **összefüggő partnerségi egyeztetés** szabályainak megfelelően folytatta le. A partnerségi egyeztetés során, 2015. április 23. és 2015. május 23. között tehettek észrevételeket, javaslatokat, nyilváníthattak véleményt a partnerek. Az előzetes tájékoztatási szakasz lezárása 2015. június 24-én történt meg. Az előzetes véleményt adó kerületek főépítészeivel, a Főpolgármesteri Hivatal szakmai főosztályaival, szervezeteivel és az Állami főépítésszel 2015 nyarán több egyeztetésre is sor került.

A terv véleményezése, azaz a 314/2012 (XI. 8.) Korm. rendelet 38. § szerinti eljárás 2016. április és 2016. júniusa között került lefolytatásra. A beérkezett véleményekről ismételten történtek egyeztetések, amelyek alapján elkészültek a beérkezett véleményekre adott választervezetek.

A 2017. július 11-i Városfejlesztési, Közlekedési és Környezetvédelmi Bizottság ülésén a beérkezett véleményekre adott válaszokat a bizottság elfogadta. A bizottsági ülés határozata alapján történt jelen dokumentumok módosítása.

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (továbbiakban: Kvt.) 43. § (4) és (5) bekezdés alapján, valamint az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005.(I. 11.) Korm. rendelet (továbbiakban: KÉ rendelet) 1. § (2) bekezdése és 1. számú melléklete

alapján a főváros egészére vonatkozó településszerkezeti terv készítéséhez kötelező **környezeti értékelést magában foglaló környezeti vizsgálat** lefolytatása. Mivel a TSZT Natura 2000 besorolású területeket is érint, ezért a környezeti értékelés kiegészült a 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 14. melléklete szerinti hatásbecslési dokumentációval.

Tekintettel arra, hogy a környezeti értékelés a szerkezeti terv módosításának készítésével egy időben zajlott, a belső egyeztetések során érvényre jutottak a tervben szereplő környezeti szempontú javaslatok. A környezeti vizsgálat megállapítja: ...”a terv nem tartalmaz olyan elemet, amely – amennyiben optimális szakszerűség, precíz organizáció és megfelelő anyagi erőforrás rendelkezésre áll a megvalósításkor – a környezeti elemek olyan mértékű terhelését eredményezné, hogy az káros hatással lenne az emberek életminőségére és egészségére.”

A Kvt. 48/B. § (3) bekezdése többek között előírja, hogy a területi környezetvédelmi programokban foglaltakat az adott területi szint rendezési terveinek kidolgozása során érvényre kell juttatni. A környezeti vizsgálati dokumentációban részletesen elemzésre kerül az összhang Budapest új településszerkezeti terve és Budapest Főváros Környezeti Programja (2011-2016., továbbiakban: FKP) között. Az értékelés alapján megállapítható, hogy a terv az FKP célkitűzéseinek, és egyúttal a magasabb szintű környezeti programoknak, stratégiáknak, szakágazati dokumentumoknak megfelel.

A TSZT 2015 dokumentuma 3 kötetből állt:

1. Megalapozó vizsgálat
2. Alátámasztó javaslat
3. Településszerkezeti terv (jóváhagyandó munkarész).

A terv felülvizsgálatát tartalmazó dokumentum a hatályos tervvel azonos felépítésű. A TSZT 2015 Alátámasztó javaslata is aktualizálásra került az alábbiak szerint:

2. Alátámasztó javaslat módosított fejezetei

3.1. Településrendezési javaslatok

- 3.1.1. Javasolt településszerkezet, területfelhasználási rendszer fejezet módosult:
  - a beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek területfelhasználási egységeinek megoszlását bemutató ábrák, táblázatok javításra kerültek a területfelhasználási változásokkal összhangban,
  - új különleges komplex vízparti terület területfelhasználási egység került kijelölésre,
  - a beépítésre nem szánt területek leírásánál a TSZT 2005-re vonatkozó leírások elhagyásra/módosításra kerültek,
  - az átmeneti területfelhasználási kategóriaként kondicionáló célú, jelentős zöldfelületű területeken az energiaültetvények létesítésének lehetőségével kiegészült a fejezet,
  - a védelmi és korlátozó elemeket bemutató alátámasztó munkarész kiegészült a katasztrófavédelmi osztályba sorolás alapján meghatározott elégséges védelmi szint követelményeivel.

3.3. Táj- és zöldfelületrendezési javaslatok

- 3.3.1. Tájrendezési javaslat módosult:
  - a védett és védelemre érdemes területeket bemutató ábra kiegészítésre került az új országos jelentőségű védett természeti területekkel,
  - a fejezet kiegészült a Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezetével,
  - a biológiai aktivitásérték változásáról szóló fejezetrész aktualizálásra került az új aktivitásérték számítás alapján.
- 3.3.2. A zöldfelületi rendszer fejlesztése

- Budapest tervezett zöldfelületi rendszerét és zöldterületi ellátottságát bemutató ábrák módosításra kerültek a felülvizsgálatnak megfelelően,
- a zöldfelületi intenzitás javításáról szóló fejezetrész kiegészült a zöldfelületi átlagértékkel érintett területfelhasználási kategóriák átlagos zöldfelületi intenzitását bemutató táblázattal.

3.4. Közlekedési javaslatok

- 3.4.2. Külső közlekedési kapcsolatrendszer
  - a fejezetben csak a közérthetőséget szolgáló javításokra kerül sor.
- 3.4.3. Közúthálózat
  - a TSZT jóváhagyása óta a tervezett közúthálózati elemek besorolásában történt módosulások kerültek átvezetésre.
- 3.4.4. Közösségi közlekedés
  - TSZT jóváhagyása óta a tervezett közösségi közlekedési elemekbe történt változások kerültek átvezetésre.
- 3.4.5. Gyalogos közlekedés
  - pontosításra került sor
- 3.4.6. Kerékpáros közlekedés
  - az elmúlt időszak változásainak megfelelően aktualizálásra került a fejezet, valamint új elemek jelentek meg.
- 3.4.7. Parkolás
  - a parkolás esetében a P+R fejlesztési elképzelések kerültek felülvizsgálatra a Budapesti Közlekedési Központ rövid és középtávú projektjeinek figyelembe vételével. A már meglévő, de még bővülő elemek a bővülés mértékének függvényében maradtak meglévő vagy lettek tervezett elemek.

3.5. Közművesítési javaslatok

- 3.5.1. Víziközművek:
  - 3.5.1.1 vízellátás fejezet a Budapest Gyógyfürdői és Hévizei Zrt. és a Fővárosi Vízművek Zrt. adatszolgáltatásainak megfelelően aktualizálásra került,
  - 3.5.1.2 csatornázás fejezet a Fővárosi Csatornázási Művek Zrt. adatszolgáltatása szerint aktualizálásra került,
  - 3.5.1.3 felszíni vízrendezés fejezet a Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság és a Fővárosi Csatornázási Művek Zrt. adatszolgáltatásai, valamint Magyarország felülvizsgált, 2015. évi Vízgyűjtő-gazdálkodási Terve alapján kiegészítésre, frissítésre került.
  - 3.5.1.4 árvízvédelem fejezet a Fővárosi Csatornázási Művek Zrt. adatszolgáltatása szerint aktualizálásra került
- 3.5.2. Energiaellátás fejezet:
  - Országos Atomenergia Hivatal adatszolgáltatása beépítésre került,
  - 3.5.2.1 villamosenergia-ellátás fejezet aktualizálásra került, ELMŰ Hálózati Kft, MAVIR Zrt. adatszolgáltatásai beépítésre kerültek,
  - 3.5.2.2 gázellátás fejezet aktualizálásra került a FŐGÁZ adatszolgáltatása alapján,
  - 3.5.2.3. távhő- és gőzellátás fejezet aktualizálásra került a FŐTÁV Zrt. adatszolgáltatása alapján.

A terv módosításához az alábbi fejezetek újonnan készültek:

3.2. Változással érintett területek összefoglalója és összefüggései

3.6. Környezeti hatások és feltételek

A térképi mellékletek a megváltozott tartalommal készültek.

3. ALÁTÁMASZTÓ MUNKARÉSZ

3.1. TELEPÜLÉSRENDEZÉSI JAVASLATOK

3.1.1. JAVASOLT TELEPÜLÉSSZERKEZET, TERÜLETFELHASZNÁLÁSI RENDSZER

3.1.1.1. A FUNKCIONÁLIS SZERKEZET

A településszerkezeti terv a városszerkezet alakítását, a település fejlesztésének fő irányait kell, hogy kijelölje, figyelembe véve Budapest 2030 városfejlesztési koncepció céljait. A meghatározó szerkezeti elemek mellett a tervben meg kell határozni a főváros egyes területrészeinek területfelhasználását, illetve azokat a műszaki infrastruktúra elemeket, amelyek a település működéséhez szükségesek és – meghatározó módon – visszahatnak a városszerkezetet térbeli alakításra, a város területi, hálózati tényezőinek térbeli elrendezésére. A TSZT fő szerkezeti elemei képezik a városszerkezet alakításának kereteit, melyek a következők

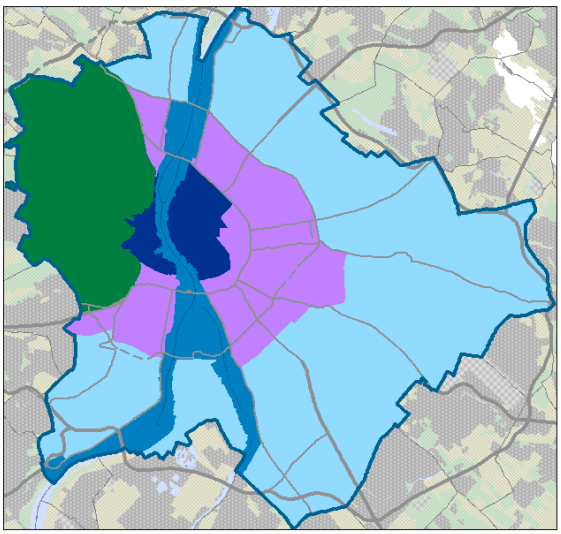
- a szerkezetalkotó *területi* elemek,
- a központrendszer *pontszerű* elemei,
- a szerkezetet meghatározó *hálózati* elemek – (műszaki és a természeti).

A szerkezeti tényezők alakulását olyan városon belüli jellemzők is befolyásolják, mint az egyes területek városon belüli elhelyezkedése, a hozzávezető infrastruktúrák jellemzői, kapacitásai, de a földrajzi tényezők sem elhanyagolhatóak.

A térségi tényezők körében Budapest *zónarendszere* az egyik, a térbeliséget, a történeti alakulás összefüggéseit és a városon belüli térségi jellemzőket legjobban leíró igazodási eszköz. Emellett a fővároson belül meghatározó az a *jelentősebb sűrűséggel rendelkező vegyes használatú térség* is, amely a legtöbb fejlesztési lehetőséggel rendelkezik, ebből fakadóan a város térben érzékelhető összefüggéseiben, kapcsolatrendszereiben, funkcionalitásában a legdinamikusabban változó és a fejlesztések szempontjából legaktívabb térsége. Ez a térség foglalja magában a városfejlesztési koncepció keretében meghatározott fejlesztési céltérségeket is, és ez lehet a kompakt város kialakulásának kiemelt térsége is.

Mindezek a jellemzők – a *zónarendszer*, a zónákon is átívelő *jelentősebb sűrűséggel rendelkező vegyes használatú térség* és a városfejlesztési koncepcióban megállapított, küllőszerű *szerkezetalakító fejlesztési céltérségek* – együtt befolyásolják Budapest településszerkezetének alakítását, a jövőbeni fejlesztési irányainak lehetőségeit.

Budapest zónarendszere

Budapest a morfológiája, a történeti kialakulása és a mai beépítési jellemzői alapján öt eltérő karakterrel rendelkező zónára osztható. A korábbi településszerkezeti tervek (1997, 2005) ugyanezt a felosztást alkalmazták, amit jelen terv kis mértékben pontosít.

1. ábra: Budapest zónarendszere

A belső zóna térsége lényegében a tradicionális történeti városrészekből áll. Itt az elmúlt időszakban szerkezeti átalakulás nem történt, a megindult forgalomcsillapítási célú közterületi- és forgalmi átrendezések a környezet minőségi fejlesztésének első lépésének tekinthetők. Ez a *város legsűrűbben beépített* és legnagyobb népsűrűségű területe, amely az igazgatási-, a kulturális-, a gazdasági- és pénzügyi, az oktatási sűrűsödések területét, a *város főközpontját* is magába foglalja.

A zónában kiemelt cél a további forgalmi terhelés csökkentése, a kedvezőtlen klimatikus hatások mérséklése, egyben a karakteres és értékes városrészeket jelentő területek építészeti jellemzőinek megőrzése, a Dunával való kapcsolat megerősítése. A zóna szerkezeti jellemzői nem változnak.

Az **átmeneti zóna** a *város legheterogénebb térsége*. Meghatározó – az elmúlt több mint két évtized ipari területeinek szükségszerű átalakulását követően is –, szinte egybefüggő gazdasági térség uralja a délkeleti részen, míg északon már csak diszperz formában jelennek meg a gazdasági területek, a struktúra itt jobban átjárható és egyes sávokban a lakóterületi dominancia is jelen van. Jelentős a használaton kívüli területek aránya a zónában, elsősorban a korábbi iparterületek barnamezős térségeiben. A zóna angyalföldi és lágymányosi térségében érzékelhető a legnagyobb gazdasági- és funkcionális átalakulás, ahol a környezetterhelő ipari funkciók irodai, lakóterületi és vegyes kereskedelmi szolgáltató területekké alakulnak át.

A zóna a településszerkezet szempontjából a legnagyobb változások terét jelenti. Ide esnek, illetve ide csatlakoznak a TSZT leírásában is említett, jellemzően barnamezős ***szerkezetalakító fejlesztési céltérségek***, melyek a zóna átstrukturálását, átjárhatóságát, alulhasznosított területeinek funkcióváltását eredményezik. Ezt tudja majd segíteni az új Körvasút menti körút és az új Duna-hidak gyűrűirányú szerkezetfejlesztő hatása, amelyek szintén érintik az átmeneti zónát.

Az **elővárosi zóna** jellemzően a csatolt települések gyűrűjéből jött létre, *népsűrűsége alacsony*. A zónában szigetszerűen jelennek meg a nagy lakótelepek, amelyek megfelelő szintű műszaki infrastruktúrával és jó ellátó intézményhálózattal rendelkeznek, ami a kertvárosi területekről nem mondható el. A zóna a bevezető utak mentén megfelelő terepet jelentett a jó elérhetőség miatt a kereskedelmi nagylétesítmények megtelepedésére. Az elővárosi zóna városi szegélyein az erdő- és mezőgazdasági területek ugyan nem alkotnak „zöldgyűrűt" a város körül, de jelentős mértékben óvják azt a szomszéd településekkel való összenövéstől, emellett ökológiai potenciállal rendelkeznek.

A zónában a kertvárosias területi jellemzők megmaradnak, így továbbra is érvényesülni fog mérsékelt klimatikus hatásuk. A korábban már megkezdett lakóterületi átalakulások folytatódnak, de lassú folyamattal kell számolni. Azok a korábban gazdasági céllal kijelölt fejlesztési területek, melyek infrastruktúra ellátása megoldott, vagy megoldható, továbbra is fejlesztési területei a korszerű, nagyközlekedési hálózatokat igénylő funkcióknak. Nem támogatott zöldmezős fejlesztések számára új terület kijelölése és igénybevétele, kivéve, ha csereterületként másutt jelölt korábbi fejlesztési elképzelés visszavonása mellett történik meg. A területrendezési tervek által nyújtott új beépítésre szánt terület kijelölésének lehetőségét ezért csak kivételes esetben és rendkívül mértéktartóan használja ki a terv. Az elővárosi zóna továbbra is jelentős mezőgazdasági és erdőterülettel rendelkezik, melyet a terv továbbra is megerősít.

A **hegyvidéki zóna** területén lakik a statisztikák szerint Budapest legjobban szituált társadalmi rétege. A területen a fő közlekedési sávok kivételével *jelentős környezeti ártalom nem keletkezik*. A város munkamegosztásában ez a viszonylag tiszta környezet eredményezte több egészségügyi létesítmény idetelepülését. Problémája a zónának, hogy *főhálózatában gyűrűirányú elem nem található*, *átjárhatósága nem megoldott*. Mivel a munkahelyek száma jóval kevesebb, mint az itt élők számából az szükségeltetne, ezért nagy a pesti oldal felé az átjárási igény azon a kevés átkelőhelyen, ami a városszerkezetet meghatározza. A zónában jelentős erdőterületek adják Buda jó levegőjét, amely emeli a terület presztízsét, egyben jelentős részük természetvédelmi oltalom alatt áll.

A zóna területén a terv alapvetően a meglévő sűrűségi értékek megtartására fókuszál, nem bővítve a korábbi fejlesztési elképzeléseket.

A **Duna menti zóna** a megváltozott értékítélet, továbbá a nemzetközi normák hatására a főváros egyre értékesebb sávjává vált. Ezt erősíti a szennyvizek bevezetésének fokozatos csökkentése és a tisztítóművek létesítése is. A város korábbi ipari területeinek megváltozása azonban még nem eredményezett végleges megoldást a funkciójukat vesztett területek hasznosítására.

Zónánként is más és más arcát mutatja e területsáv.

- A *belső zónára* eső része a legkiépítettebb, itt a rakpartok zárják el a városlakók elől a Duna élvezetét, bár a hajózás kikötői is helyenként akadályokat jelentenek a partszakaszok megközelítésében, ezért is fontos cél **a Dunával való fizikai kapcsolat megteremtése**.
- Az *átmeneti zónára* inkább a volt ipari üzemek felhagyott, vagy már újonnan fejlesztésbe vont területei jellemzők, amelyek **átalakulása többirányú lehet**.
- Az *elővárosi zóna* sávjaiban részben üdülőterületek és városüzemeltetési területek találhatók a vízpartra szervezetten, melyeket helyenként a természeti környezet, part menti erdősáv szakít meg, ezek **elsősorban a rekreációs célokat tudják szolgálni**.

A zóna területe a Budapest 2030 városfejlesztési koncepcióban is középpontba került. Értékeinek megőrzése mellett fontos tervi jellemző az új hidak helyének kijelölése, a természetközeliség megőrzése, a városi területek és a part kapcsolatának megteremtése. A terv hangsúlyozza a part menti sávban a zöldterületek sorának fejlesztését. A korábbi üdülőterületek rekreációs célú hasznosítási iránya került meghatározásra az elővárosi szakaszokon, mindemellett egyes helyszíneken a gazdasági területhasználat is megmarad. A háttérterületekkel a megfelelő kapcsolódási pontok kijelölését és a zóna part menti végigjárhatóságát az fővárosi rendezési szabályzatban és a Duna-parti építési szabályzatban kell majd biztosítani.

Budapest szerkezeti fejlesztését a hálózati és területi elemek mellett az öt zóna fő jellemzői és céljai mentén kell meghatározni. A településszerkezeti terv eszközrendszere ezek figyelembevételével alakítja és rendezi a város szerkezeti és karakterbeli megőrzését, illetve – ahol az szükséges –, az átalakulásának és fejlesztésének keretit.

Térségi kapcsolódás az agglomerációhoz

A zónarendszer elővárosi, hegyvidéki és Duna menti zónája közvetlenül kapcsolódik ahhoz az agglomerációs gyűrűhöz, amely mind területi, mind hálózati szempontból egyre erősebb szimbiózisban él a fővárossal. Területi kapcsolódásokat alapvetően a beépítésre nem szánt szabad területek városhatáron átlépő területei jelentik az erdők és mezőgazdasági területek formájában. Budapest körül zöldgyűrű kialakulását nem teszik lehetővé a határsávok települési összenövései, mivel számos olyan területi kapcsolódás van, ahol Budapest szabadterületeihez a szomszédos települések már beépített területei csatlakoznak szorosan, vagy éppen ennek a fordítottja tapasztalható.

A városfejlesztési koncepció célja ugyanakkor, hogy a további beépített területi összenövések helyett a város a jövőben is fenntartsa azokat a szerkezeti szereppel rendelkező zöld ékeket, amelyek helyenként a város belső térségeibe is befutnak és a kisvízfolyásokon és völgyeken keresztül kapcsolódnak a nagyobb területi egységeket képező szabadterületekhez, ökológiai hálózati elemekhez. A településszerkezeti terv ennek érdekében számos olyan területi javaslattal él, amelyek ezt a célt tudják szolgálni. A terv a zöldmezős fejlesztésre szánt területek visszafogott megtartását rögzíti és számos helyen – ahol annak még építési jogi alapja nem teremtődött meg –, mintegy 580 hektáron visszalép a korábbi tervhez képest, ezzel is növelve a városi beépített térségeket megszakító szabadterületeket. Új – korábban nem kijelölt – zöldmezős fejlesztési területet csak kivételes esetben és alacsony arányban határoz meg, amellett, hogy másutt jelentős mértékben csökkenti azok területét.

Földrajzi és természeti adottságok, morfológia, épített örökség

Budapest városszerkezetét alakító, elsődlegesen meghatározó elem a várostestet kettévágó Duna, ami jelentős szélessége miatt kevés helyen ad kapcsolódási lehetőséget Buda és Pest között. Az átkelőhelyek, a hidak helyzete alakította a főváros főhálózati rendjét és határozza meg mind a mai napig. A hidakra szerveződnek a gyűrűirányú közúthálózati elemek, de a vasúti hálózat pályaudvarokra

beérkező rendjét is alapvetően megszabja. A Duna tehát alapvetően kihat a szerkezetalakító hálózati elemek fejlesztésére, ezért befolyásolja azokat a régóta igényelt gyűrűirányú hálózatfejlesztési elemeket, amelyek új dunai átkelőkre szervezhetők. A másik, a szerkezetet morfológiailag befolyásoló tényező a budai oldal domborzata, hegyvidéke, ami szintén visszahat a hálózati rendszerek alakítására.

A városfejlődés kezdeti szakaszában e két természeti elem – a Duna és a hegyvidék – még csak az átjárhatóság szempontjából igényelt megoldást. Az elmúlt közel fél évszázad szemléletváltozása miatt szerkezetbefolyásoló szerepük, mint figyelembeveendő és védendő természeti érték is megjelenik a városszerkezet tervezési folyamatában. A szerkezet fejlesztésénél ezért ezek egyre nagyobb odafigyelést igényelnek.

A szerkezetalakítást befolyásoló harmadik meghatározó elem a város történeti fejlődéséhez hozzátartozó épített örökség, ami olyan városrészeket eredményezett, amelyek mára – egyes kedvezőtlen jellemzőik ellenére (pl. a sűrűség) – megőrzendők lettek, és az alapvető szerkezeti változásoktól megvédendő területeivé váltak a városnak. Sok esetben ezeknek az örökségi értékekkel rendelkező városi területeknek a megőrzése és védelme másutt igényel szerkezetfejlesztést, például e területek közlekedésből adódó kedvezőtlen környezeti állapotának javítása érdekében.

A városszerkezetet meghatározó területi elemek fejlesztése

A városszerkezet tervezésének meghatározó tényezői a morfológia, a védendő természeti és épített örökségi értékek területei, a területek városon belüli pozíciója, szerkezeti értékelésük, a hálózatok összefüggései, valamint nem utolsó sorban a területrendezési tervek (OTrT, BATrT) által meghatározott térbeli keretek és mindezek figyelembevétele mellett az elfogadott Budapest 2030 komplex városfejlesztési koncepció.

A Budapest 2030 számos célkitűzésének meghatározott feladatrendszerét a településrendezési eszközön keresztül kell teljesíteni. A koncepció céljai közül a településszerkezeti terv a következő célokhoz rendelt különböző feladatokra tud a sajátos eszközeivel választ adni és azzal hatékonyan támogatni a koncepció célkitűzéseit.

- Hatékony és kiegyensúlyozott városszerkezet kialakítása
- Barnamezős területek a városfejlesztés célterületei
- A Dunával együtt élő város
- Az egyedi városkarakter értékalapú megőrzése és fejlesztése
- Budapest nemzetközi és európai szerepkörének erősítése
- Intelligens mobilitás
- Egészséges környezeti feltételek megteremtése
- Klímavédelem és hatékony energiafelhasználás

A koncepció céljai egymással is összefüggő feladatokat határoznak meg. A szerkezet fejlesztése és alakítása, távlati irányainak kijelölése szempontjából a fentiekkel harmonizáló tervi szándékok a következők szerint alakulnak.

A ***Hatékony és kiegyensúlyozott városszerkezet kialakítását*** támogatja *a város indokolatlan terjeszkedésének megakadályozása,* ami egybecseng a *közlekedési rendszerrel való összhang megteremtésével és a közlekedési igények csökkentési* törekvésével is.

A *beépítésre nem szánt* területek kijelölése alapvetően összefügg Budapest morfológiájával. A hegyvidéki területek védett erdői, a városszélek mezőgazdaságra alkalmas területei alkotják azokat a nagy, egybefüggő szabad területeket, ahol továbbra sem kíván a terv beépítésre szánt területeket kijelölni, illeszkedve ugyanezen célt szolgálva a termőföldek védelme érdekében a *földterület-takarékos fejlesztések* elváráshoz.

A koncepció nem támogatja zöldmezős fejlesztési területek kijelölését újonnan beépítésre szánt területként, ezért a terv összességében csökkenti azok területét a korábbi TSZT elhatározásaihoz képest.

A városfejlesztési koncepció kiemelt célja ***az egészséges környezeti feltételek megteremtése***, melyen belül a *zöld- és egyéb biológiailag aktív felületek fejlesztése* keretében *a biológiailag aktív felületek megőrzése, újak létesítése és a zöldfelületi intenzitás növelése, új zöldterületek létesítése*, továbbá a *sport és rekreáció területeinek fejlesztése* is fontos feladattá vált.

A beépítésre nem szánt területek esetében meghatározóak ezért a *zöldfelületi rendszer elemeit* képező erdők, amelyek Budapesti viszonylatban jelentős arányban élveznek különböző védettséget, valamint ide tartoznak a továbbra is megőrzendő nagy városi parkok, és a fejlesztésre kijelölt három új városi park, továbbá azok a természetközeli területek, amelyekre nem az erdő használat a jellemző és nem is üzemtervezettek.

A településszerkezeti terv a koncepció céljainak megfelelő településrendezési lehetőségeket, korlátokat és védelmi eszközöket is érvényesíti a városszerkezet jövőbeni térbeli alakítása során. Ez alapvetően a koncepció ***Egyedi városkarakter értékalapú megőrzése és fejlesztése*** céljával van összefüggésben, azon belül *a természeti értékek megőrzésének és az ökológiai kapcsolatok biztosítása és javítása* feladattal. Az összefüggés természetesen kimutatható az ***Egészséges környezeti feltételek megteremtésének*** céljával, és érintőlegesen a ***Klímavédelem és hatékony energiafelhasználás*** céllal is. E célok egyes településrendezési feladatai a természeti területek további védelmének, szerkezeti érintetlenségének további fenntartásával biztosíthatók.

Hálózati jellegűek azok a településrendezési feladatok, amelyek ***Budapest nemzetközi és európai szerepkörének erősítése*** érdekében elsősorban a nemzetközi és országos közlekedési kapcsolatok fejlesztésének keretein belül a gyorsforgalmi úthálózat még mindig hiányokkal küszködő fejlesztéseinek biztosítanak helyet, illetve a hagyományos vasúti közlekedés fejlesztése mellett a nagysebességű vasúti kapcsolatok kialakítását is biztosítják. Ide tartozik még a nemzetközi repülőtér szerepének erősítése is, amelyet szintén kötöttpályás szerkezeti fejlesztéssel lehet támogatni, de a kikötőfejlesztések céljából kijelölt területek is erősítik a nemzetközi gazdasági kapcsolatokat.

A hálózati és terület fejlesztések legmarkánsabb feladatai a beépítésre szánt területeket, azok egymáshoz való kapcsolódását érintik, egyben kihatnak a központrendszer fejlesztésére is, ezzel szolgálva a területi tényezők szerkezeti alakulását. E tekintetben a már részben említett ***Hatékony és kiegyensúlyozott városszerkezet kialakítása,*** a ***Barnamezős területek a városfejlesztés célterületei*** és ***A Dunával együtt élő város*** célok a leghangsúlyosabbak.

A ***Hatékony és kiegyensúlyozott városszerkezet kialakítását, mint legfőbb*** városszerkezet alakító célt alapvetően a *Kiegyensúlyozott városi térszerkezet létrehozása – összehangolt funkcionalitás, differenciált sűrűség és hálózati kapcsolatjavítás* feladat településrendezési eszközökkel való megoldása szolgálja*. A fenntartható, kompakt, szabadterületekkel megfelelően tagolt város* elvárásból adódó feladatok is összefüggnek a területi tagolással, azok funkcionális jellemzőivel, közlekedési kapcsolataival, egyben fontos tényezővé válik *az elhanyagolt, átjárhatatlan területek átstrukturálása, megújítása és zöldfelületi bővítésük*. Mindezek már egy másik speciális célt is szolgálni tudnak, nevezetesen azt, hogy a ***Barnamezős területek a városfejlesztés célterületei***. A harmadik, a területek lehetséges fejlesztését meghatározó fontos cél ***A Dunával együtt élő város,*** ami mind a Duna menti zóna területi átalakulását, mind pedig a kapcsolatainak fejlesztését is igényli, és egyben visszahat a hálózati fejlesztések egyes elemeire is.

A fenti tényezők, a koncepcióban rögzített célok és azok elérésének településrendezési előfeltételei alapvetően meghatározzák a jellemzően beépítésre szánt területek térbeli kiterjedési lehetőségét, fejlesztéseik irányát és ütemét.

A településszerkezetet meghatározó fő területi struktúrák jellemző területfelhasználása

A városszerkezet területi elemei a hálózati (közlekedés, kisvízfolyás, lineáris zöldhálózat) elemek közötti részeket kitöltő, azok által kiszolgált és tagolt, beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek összessége.

A város területeinek struktúrája elsősorban a használat, a fő funkcionális tagolás alapján határozható meg és kevésbé az OTÉK szerinti jogi kategorizálás alapján. Nagy térségi elemek meghatározása nem viseli el a részletekbe menő megkülönböztetést. Ezért a város átfogó szerkezetét meghatározó ***Funkcionális szerkezet*** terve szándékosan nem az OTÉK beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területi felosztását, hanem a város átfogó szerkezetének funkcionális használat szerinti, a városi struktúrára ténylegesen ható jellemzőit veszi alapul.

A Funkcionális szerkezet meghatározása során a szerkezetileg meghatározó jelentős kiterjedésű, bizonyos szempontból hasonló településszerkezeti egységeket egybefüggő városi térségként kell kezelni, amelyeken belül a területfelhasználási egységek tekintetében a beépítésre szánt és nem szánt terület is jelen van. A strukturális szemléletű területi tagolás szempontjából a funkcionális tényezők, a városon belüli jellemző intenzitási fok és a szerepkör együttesen válik meghatározóvá.

A városszerkezet alapvető fő területi tagolódását a ***Funkcionális szerkezet****et* bemutató térkép ábrázolja, melyek fő elemei a jóváhagyandó munkarészben tárgyaltak szerint az alábbi területi elemekre bonthatók:

- *vegyes használatú, magas intenzitású városias területek,*
- *vegyes használatú, intenzív városias területek,*
- *vegyes használatú, intenzív és laza városias területek,*
- *vegyes használatú, laza városias területek,*
- *egybefüggő, jelentős kiterjedésű gazdasági területek,*
- *városüzemeltetést szolgáló jelentős kiterjedésű területek,*
- *jelentős közösségi rekreációs célú területek, jelentősebb zöldterületek,*
- *erdők és a természetközeli területek,*
- *mezőgazdasági területek.*

A vegyes használatú területek

A funkcionális szerkezet szempontjából és a koncepció céljainak is megfelelőbb a vegyes használat meghatározása, melyek jellemzőikben városon belül eltérő térségeket határoznak meg. A ***Funkcionális szerkezet*** tervén meghatározott négy vegyes használatú térségén belül megtalálható minden lényeges tervben szereplő területfelhasználási kategória, lakó, intézményi, gazdasági, rekreációs, különleges területek és a kisebb méretű zöldterületek. Ugyanakkor e térségek fő karakterjegyeit és intenzitásuk jellemzőit alapvetően a lakóterületeik adják, de eltérő a más funkciókkal való keveredésük aránya is.

A vegyes használatú területek általános jellemzői

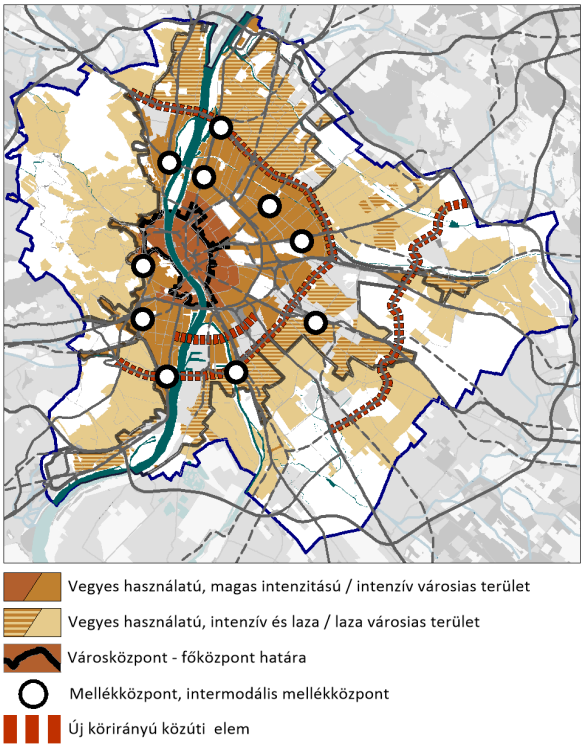
A karakterisztikus lakóterületek és a településközpontok mellett az intézményi területek jelentősebb törvényszerűség nélkül helyezkednek el, általában sávokat alkotnak egyes meghatározó útvonalak mentén (pl. Váci út) vagy pedig pontszerűen, szórtan helyezkednek el a városszövetben. A TSZT területfelhasználási tervében külön jelölt intézményi területek aránya tehát eltérő az egyes vegyes használatú területeken. A jellemző csoportosulásuk részben a szerkezetalakító fejlesztési céltérségeket érinti már ma is, és fogja a jövőben is.

A beépítésre nem szánt területek közül a *közparkok* egy része is beolvad a mindennapi használat miatt a vegyes használatú városias területek térségbe. A nagyobb városi parkok viszont már a jelentős közösségi rekreációs célú területek közé sorolhatók. A *gazdasági területek* is megoszlanak városszerkezeti elhelyezkedésüket tekintve. Egy részük beolvad nagy vegyes használatú térségekbe nem képezve

jelentősebb kiterjedésű területeket. Elsősorban ezek lehetnek a város megújításra váró területei. A *különleges területek* zöme is részét képezi a vegyes használatú terültek térségének, így a vásár és kiállítási területek, a tematikus intézményparkok, oktatási központok, egészségügyi területek, honvédelmi katonai és nemzetbiztonsági célra szolgáló területek, bevásárlóközpontok területei, egyes rekreációs és szabadidős területek. Az üdülőházas területek jellemzőik alapján nem jelentenek közösségi rekreációs területeket, ezért a vegyes használatú területek közé sorolhatók.

A vegyes használatú területek eltérő kategóriái

A vegyes használatú, magas intenzitású városias területek jellemzően a belső zóna történeti beépítésű területei, ahol – a vár és környezete kivételével – a legmagasabb a főváros beépítési sűrűsége. Ez a terület jellemzően az a lakóterület, amelyhez egyben Budapest történelmi városrészei tartoznak. Meghatározó szerepkörrel rendelkezik ezen belül a *városközpont*, amely a lakóterületeken belül jelentős intézményi sűrűsödéssel rendelkezik, országos szintű intézményeket is tömörítve magában. E tekintetben ez egyben a *differenciált központrendszer főközpontját* is jelenti, amelyet külön is tárgyal e fejezet.

A magas intenzitás a történeti beépítés jellemzője, amely a fejlesztések során várhatóan nem tud jelentősen csökkenni, de célja a tervnek, hogy beépítési sűrűsége legalább túlzott mértékben ne növekedjen csak ott, ahol lényegében a kialakult állapot jellemzői nem felelnek meg beépítésében és életminőségében egy nagyváros elvárásainak. Cél ugyanakkor, hogy itt az új beépítések jellemzői kedvezőbb térarányúak legyenek, amelyet a magasságok kismértékű terelésével lehet biztosítani.

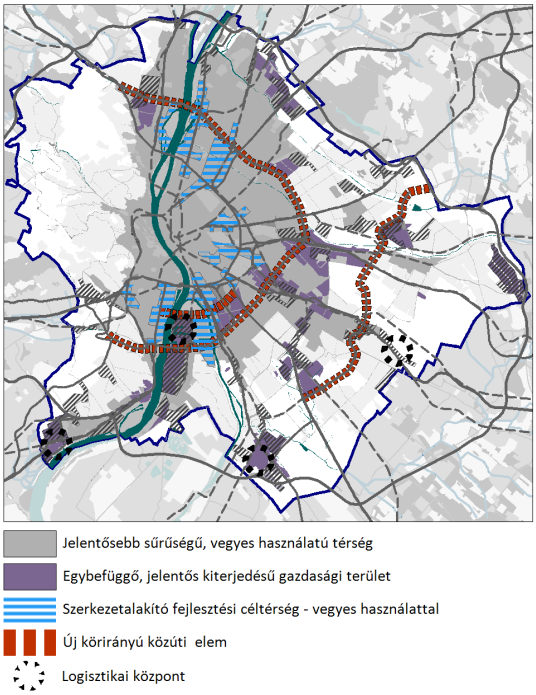
A vegyes használatú, intenzív városias területeket a nagyvárosias és a kisvárosias karakter jellemzi, de helyenként megjelenik a telepszerű, vagy akár a kertvárosias karakter is. Fontos tényezője e területnek, hogy szinte teljesen lefedi az átmeneti zónát pár jelentősen nagy és egybefüggő gazdasági terület kivételével, de a belső zóna határa mentén a hegyvidéki zóna völgyeibe is kinyúlik. Jelentősége még, hogy a funkcionális keveredés itt a legnagyobb arányú, beleértve a lakó-, intézményi-, kisebb gazdasági területeket, de jelentősebb rekreációs és zöldterületek is részét képezik. Ez az a városon belüli térség, amely a *szerkezetalakító fejlesztési céltérségeket* is magába fogadja. Közlekedési szempontból kiválóan ellátott, ma is jelentős kötöttpályás rendszerrel rendelkezik, és további fejlesztések is érintik.

A vegyes használatú, intenzív és laza városias területek az intenzitás szempontjából olyan „kevert” területek, ahol nem egyenletes az előző területi jellemző szétterülése, mert azon belül több helyen a leglazább városias területi kategóriára jellemző nagyobb területi egységek is megjelennek. E kevertség helyenként az előző, intenzív városias karakter tömörülését, sűrűsödését jelenti, helyenként pedig az elővárosok kertvárosias egységes jellemzőivel rendelkezik. Ez mintegy átmenet két típus között, szerkezeti szerepe szempontjából távlatban várhatóan az intenzifikálódás útjára lép, és lassan átalakul intenzív vegyes használatú területté.

A *vegyes használatú, laza városias területeken* belül szerkezetileg is meghatározóak a jelentős zöldfelületi aránnyal rendelkező kertvárosias lakóterületek. Ezeken a területeken is jelen van egyfajta vegyes használat, itt is lehetnek intézmények és nem zavaró gazdasági funkciók, de területi arány szempontjából itt a lakóterület a meghatározó.

Az egybefüggő, jelentős kiterjedésű gazdasági területek

Ezeken a területeken már lakóterületek nem jelennek meg, a többi területfelhasználási kategória is csak elvétve. Szerkezetileg a város átmeneti zónájában és annak peremén találhatóak, mint a strukturálisan is megkülönböztethető régi ipartelepek, és jelentős számban a 60-as–70-es években telepített ipari területek.

Ezek ***az egybefüggő, jelentős kiterjedésű gazdasági területek*** sok esetben nem teszik lehetővé az átjárhatóságot, ezért sokszor idegen területként ékelődnek a városi szövetbe. Ide tartoznak azok a jellemzően már a főhálózatokra szerveződött új fejlesztésre váró gazdasági területek is, melyek a főváros nemzetközi és országos hálózati közelségét igénylik, és jellemzően az elővárosi zóna peremén találhatóak, vagy a Duna gazdasági útvonalát használják ki.

A városüzemeltetést szolgáló jelentős kiterjedésű területek

A városüzemeltetést szolgáló jelentős kiterjedésű területek jellemzően azok a különleges területek, amelyek önmaguk funkciójának biztosítására is nagy területet igényelnek, ide tartoznak általában a jelentős területi igényű, városüzemeltetést biztosító egyes közlekedési, és közműterületek.

A jelentős közösségi rekreációs célú területek

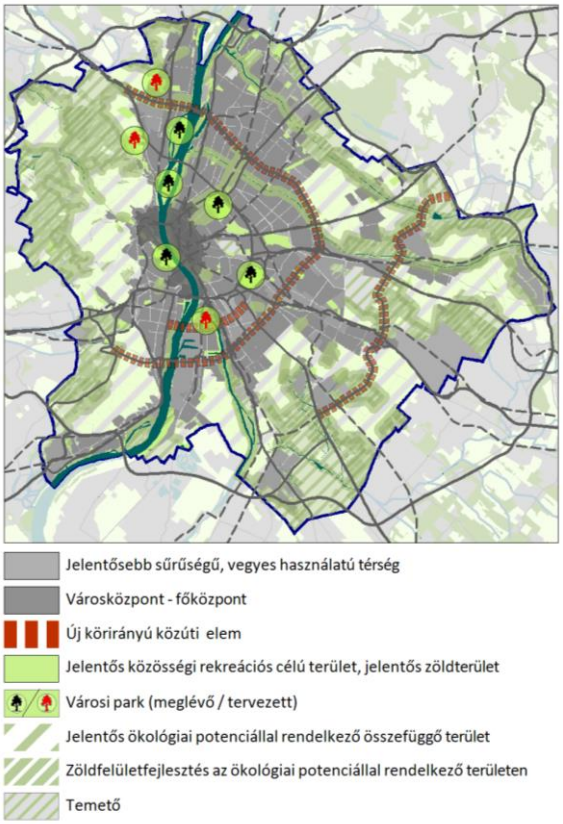
Ezen területek körében elsősorban a funkcionális tényezők a meghatározóak, ezért magukba foglalnak beépítésre szánt és nem szánt területeket egyaránt, így közparkot és beépítésre szánt különleges sportterületet is. Ebbe a körbe tartoznak egyes különleges területek is, így a nagykiterjedésű sportolási célú területek, rekreációs területek, vagy az állat- és növénykert területe. Ezek általában szétszórtan jelennek meg a városon belül.

Bár nem beépítésre szánt területek, de a jelentős nagy városi parkok is a közösségi rekreáció területei, ezért a már meglévő parkok gyűrűjét és a tervezett városi parkokat (Csepel és Óbuda) is ide lehet funkcionálisan sorolni. Ezek a belső, és az átmeneti zónán belüli zöldterületek és közparkok, amelyek száma ma csekély és területi arányuk sem elégséges a városi igényeket tekintve, ugyanakkor területi növelésük korlátozott. A meglévő nagy városi parkokat (Hajógyári sziget, Margitsziget, Városliget, Népliget, Gellérthegy) három új városi park egészíti ki, a Csepel sziget északi részén, a Bécsi út menti volt bányaterületen és a Mocsáros dűlő városi parkjaként. Ezekkel együtt 8 nagy városi park alkotja majd a városi igényeket kielégítő parkrendszert, elhelyezkedését tekintve – a Gellérthegyi és a Mocsáros dűlő kivételével – nagyjából a belső és átmeneti zóna határsávjában.

A jelentős ökológiai potenciállal rendelkező – kiemelt jelentőségű beépítésre nem szánt területek

A meghatározóan beépítésre nem szánt területek körébe elsősorban ***az erdő és mezőgazdasági*** területek tartoznak a fő funkcionális struktúrákat tekintve. Mindkét terület kiemelt jelentősége ökológiai potenciáljukban van, mely a város számára szerkezeti szempontból az egészséges környezetre törekvő, a fenntarthatóságot szem előtt tartó és klímatudatos szerkezetfejlesztést jelenti.

Az OTÉK szerint a beépítésre nem szánt körbe tartozó közparkokat a vegyes használatú, városias területek, vagy a jelentős közösségi rekreációs célú területek között tünteti fel a *Funkcionális szerkezet* tervlapja a funkcionális szerepüknek megfelelően.

Az erdők és a természetközeli területek

Külön szerkezeti tényezőt jelenetnek az ***erdők***, és az annak nem számító, de természetközeli területek, ezért lehatárolásuk rendkívül fontos a településszerkezeti tervben. Ezek többsége egyben természetvédelem alatt áll, klimatikus szerepük alapvető fontosságú, egybefüggő térségei ezért kiemelt védelmet igényelnek a szerkezeti beavatkozások tekintetében.

A mezőgazdasági területek térségei

Hasonlóan fontos a beépítésre nem szánt ***mezőgazdasági területek*** rögzítése és ezzel beépítésük elhárítása.

A város beépítésre nem szánt területeinek fontosságát a városfejlesztési koncepció is kiemeli célként. Az ***Egészséges környezeti feltételek megteremtése*** cél feladatai között szerepel *a biológiailag aktív felületek megőrzése és újak létesítése, a zöldfelületi intenzitás növelése* és *új zöldterületek létesítése az ellátatlan területeken.* A településszerkezeti terv ezt részben új zöldterületek kijelölésével, részben pedig mintegy 580 ha beépítésre nem szánt területté való visszasorolással éri el, mindemellett megtartja a meglévő erdőterületek és mezőgazdasági területek zömét.

Az erdőkkel, patakok menti zöldsávokkal és mezőgazdasági területekkel tagolt városi szerkezet értéke, hogy az egyes területek közé ékelődő zöldfelületi sávok, egybefüggő rendszert alkotó zöld ékek – csatlakozva az agglomeráció hasonló területeihez –, mint ökológiai kapcsolódások jelentős zöldfelületi értéket képviselnek.

Fenti területek megőrzése és a terv szerinti, a korábbinál visszafogottabb mértékű zöldmezős fejlesztési terület szerepeltetése a ma kihasználatlan és változást igénylő területek irányába tudják terelni a fejlesztési szándékokat. Mindez a jelenleginél hatékonyabb városszerkezetet eredményez, ahogy azt a Budapest 2030 koncepció is célul tűzi ki.

A differenciált központrendszer településszerkezeti alakulása

A főváros városfejlesztési koncepciója a ***Hatékony és kiegyensúlyozott városszerkezet kialakítása*** célon belül javaslatot tesz Budapest *differenciált és térbeli szerkezetbe illeszkedő központrendszerének* kialakítására, amelynek alakulását a szerkezeti terv a területfelhasználási egységek meghatározásával és a közlekedési rendszer fejlesztésének összehangolásával biztosítja.

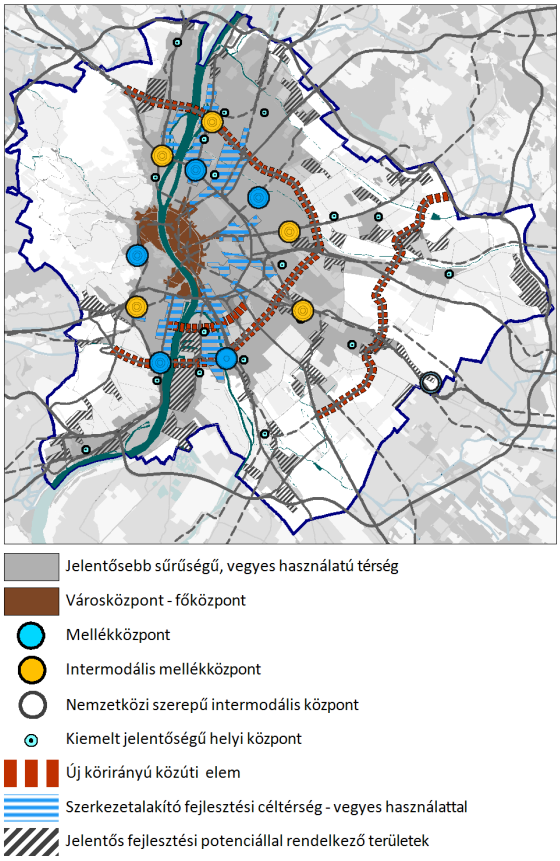
A területfelhasználási kategóriák meghatározása alapvetően követi a koncepcióban meghatározott központrendszert, de egyes kisebb jelentőségű kerületi központok szintjén már nem minden esetben jelölve azok területi megjelenését önálló területfelhasználásként, ami a feldolgozási metodikából és léptékből fakad.

Budapest városközpontja

A főváros történeti központját továbbra is a pesti belváros, valamint a budai oldalon a vár és a budai belváros több elemre tagolt térsége képezi. A terv által lehatárolt főközpont nem homogén terület, hanem jellemzően lakóterület melynek egyes részein kiemelt intézményi sűrűsödés van jelen.

A főközpont karaktertisztelő fejlesztése, a meglévő központok minőségi fejlesztése a koncepció egyik fontos feladata, amelynek kifejtését a központok fejlesztési lehetőségét bemutató fejezet tartalmazza.

A városközpont egyben a vegyes használatú magas intenzitású városias terület része, ami funkcionális vegyességében jelzi a lakóterületek továbbra is elvárt domináns jelenlétét.

A differenciált központrendszer igénye

A főközpont ma jelentős intézményi funkcióval terhelt, ezért napi hivatásforgalma nagy terhet ró az egész területre, melyet tovább fokoz az egyre növekvő turisztikai forgalom, a belváros fokozatos színvonalemelésének köszönhetően.

Városi léptékben a főközpont tehermentesítése érdekében szükség van a koncepcióban meghatározott *differenciált központrendszer* kialakítására, amelynek első lépése a helyszínek kijelölésével történik, amelyet a TSZT eltérő beépítési sűrűségű városközponti területfelhasználási kategóriái tesznek lehetővé. A külső városrészek felé az egyes településközponti területek értelemszerűen alacsonyabb beépítési sűrűséggel jelennek meg. A városfejlesztési koncepció egyik feladatként a *térbeli szerkezetbe illeszkedő központok* létrehozását tűzi ki célul, amelyet a TSZT a saját eszközeivel teljesít.

Mellékközpontok

A differenciált központrendszer városközpontot követő kategóriáját azok a mellékközpontok képezik, amelyek kiváló közlekedési kapcsolatuk révén képesek a települési főközpont kiegészítéseként működni, egyben az azokat körülvevő városrész, illetve az agglomeráció csatlakozó településeinek központirányú forgalmát felfogni és funkcionális kínálatukkal és emelt szintű minőségükkel a főközponti területet tehermentesíteni.

Egyes mellékközpontok és a már említett szerkezetalakító fejlesztési céltérségek egybeesnek, ezért fejlesztésük hamarabb várható. Ezek a XIII. kerület Angyalföld mellékközpontja, Újpest Városkapu intermodalitással is majd rendelkező mellékközpontja, az Albertfalvai híd pesti (Gubacsi dűlő) és budai hídfőjénél (Budafok-Albertfalva) kialakítható mellékközpontok, valamint a Kelenföld - Etele tér intermodális mellékközpontja. A többi mellékközpont, úgymint a Flórián tér intermodális mellékközponti fejlesztése az Észak-déli regionális gyorsvasút megvalósításának időtávjában várható, a Bosnyák tér szintén a metró kiépítését kell, hogy kivárja. Az Örs vezér tere és a KÖKI intermodalitással rendelkező mellékközponti térsége folyamatosan formálódik, és a Hegyvidék MOM mellékközpont mára már kialakult állapotúnak tekinthető.

A mellékközpontok jellemzően a Hungária gyűrű mentén helyezkednek el, vagy pedig a tervezett Körvasút menti körút tudja majd helyzetbe hozni területüket. Fontos, hogy szerkezetileg „jó helyre” kerüljenek azok a kereskedelmi fejlesztések is, amelyek szolgálni tudják azt, amit a koncepció másik feladatként rögzít, hogy történjen meg *a hagyományos- és az újabb kereskedelmi központok, valamint*

az intermodális központok fejlesztéseinek összehangolása, elérhetőségek javítása, és ne ad hoc módon településenek az egyes területekre a kereskedelmi nagylétesítmények.

Két intermodalitással rendelkező központ önmagában nem képez a szó szoros értelmében mellékközpontot, de jelentős átszállási forgalmuk mégis meghatározó szerkezeti elemévé válik a városnak. Ilyen Újpest Városkapu területe, ahol az igazi központ helyi jelentőségű, városias központként jelenik meg a tradicionális városszövetben, de emellett az intermodális mellékközpont a vasút – metró – közúti híd találkozásánál optimálisan kialakulhat. A másik, a Ferihegyi nemzetközi intermodális csomópont, a különleges területfelhasználási kategórián belül teljesíti e feladatát.

A központrendszer terv szerinti alakítása és területi kijelölése az ***intelligens mobilitás*** célt követve képes szolgálni a központrendszer elemeinek, valamint a városi intermodális és átszálló csomópontok kiemelt fejlesztését.

Kiemelt jelentőségű helyi központok

A mellékközpontok mellett a tradicionálisan kialakult kerületközpontok is meghatározóak egy-egy kerület működésében. A koncepció kiemelt jelentőségű helyi központokat és jelentős helyi központokat különböztet meg. A terv a területfelhasználási jellemzők alapján már csak a kiemeltebb jelentőségű helyi központokkal foglalkozik területfelhasználási egység meghatározása szintjén. Ennek oka, hogy a szerkezeti terv léptékében nem minden központi terület válik érdemben külön ábrázolhatóvá.

A TSZT a különösebb szerepkörrel nem rendelkező lokális központok számára is lehetőséget teremt azon – elsősorban hegyvidéki – területeken, ahol a környező területfelhasználás nem indokolja a központi kategóriához tartozó sűrűséget, de a lakóterület jellemzői viszont kedvezőtlenül alacsony sűrűséget mutatnak. Szimbólummal történő jelölés (Kertvárosias környezetben intézményi területek irányadó meghatározása) teszi lehetővé a kerületi szabályozás során a részletek kidolgozását és megfelelő övezetek kialakítását. A TSZT ezzel teszi teljessé a körvonalazódó központrendszert, mint alapvetően szerkezetalakító tényezőt, a közlekedési rendszerrel összhangban.

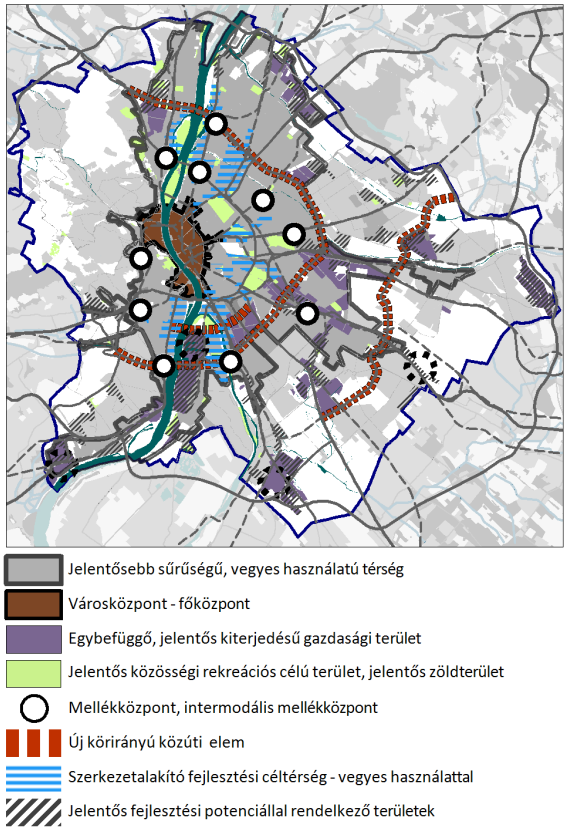
A városszerkezet fejlesztése szempontjából kiemelt térségek

A jelentősebb sűrűséggel rendelkező, vegyes használatú térség

A településszerkezet fejlesztése során kiemelt jelentősége van annak az észak-déli irányú tengelyű, mintegy 10 km kiterjedésű területi sávnak, amely Budapest *vegyes használatú, intenzív városias terület*e. Ez a sáv a Duna menti zónával párhuzamos, annak szinte teljes területére kiterjed, a déli szakaszon csak a nagy Duna-ág menti területen.

Ennek a *jelentősebb sűrűséggel rendelkező, vegyes használatú térségnek* jellemzője, hogy magába foglalja

- a főközpontot és a mellékközpontokat,
- a belső zóna egészét, az átmeneti zóna majdnem teljes területét,
- a vegyes használatú jellemzőkkel rendelkező magas intenzitású, az intenzív, és a kevert területeket, tehát a városias (nagyvárosias, kisvárosias, intenzívebb kertvárosias) lakóterületek többségét,
- a gazdasági aktivitás meghatározó területeit az átmeneti és elővárosi zóna egyes jelentős kiterjedésű gazdasági területeinek formájában,

- az egyes nagykiterjedésű rekreációs területeket és az új városi parkokat, továbbá
- a szerkezeti jelentőséggel bíró, szerkezetalakító fejlesztési céltérségeket.

E térség meghatározásával jobban értelmezhetők azok a hálózati elemek is, amelyek az ide tartozó területek közötti kapcsolatok fejlesztése során azokat jobb helyzetbe hozzák.

- Ezt a térséget érinti a Körvasút menti körút a hozzátartozó hidakkal együtt, amely a térség Duna menti részein területfejlesztő hatású, másutt ideális kapcsolatot teremt a pesti oldal déli és északi területei között, ezáltal a belső zóna tehermentesítését is szolgálja.
- Itt történik meg a gyorsvasúti hálózat fejlesztése (M4 metró, észak-déli regionális gyorsvasút, S-Bahn, közúti villamoshálózat).

A *jelentősebb sűrűséggel rendelkező, vegyes használatú térséghez* közvetlenül csatlakoznak a hegyvidéki és az elővárosi zóna *vegyes használatú, laza városias területei.*

Míg a *jelentősebb sűrűséggel rendelkező, vegyes használatú* térség a város kompakt fejlesztésének lehetőségét rejti magában, addig a hozzá közvetlenül csatlakozó hegyvidéki és az elővárosi zóna *vegyes használatú, laza városias területei* továbbra is megőrzik laza beépítésüket, ezáltal biztosítva az intenzív térség és az agglomerációs területek közötti, ökológiai potenciált is magában hordozó átmenetet.

A szerkezetalakító fejlesztési céltérségek

A településszerkezeti terv a városszerkezet alakítása során azon cél teljesülését is elő kívánja segíteni, mely a ***hatékony és kiegyensúlyozott városszerkezet*** mellett ***a barnamezős területeket*** jelöli ki a városfejlesztés célterületeiként. Ezeket a külön kiemelt területeket a TSZT jelentős változást igénylő területként rögzíti.

Már a városfejlesztési koncepció is kifejti, hogy prioritással kell kezelni azokat a területeket, amelyek

- használaton kívüli barnamezős területek,
- alulhasznosítottak, és területi tartalékkal rendelkeznek,
- jó közlekedési és közmű infrastruktúrával rendelkeznek.

Az ilyen területek elemzése alapján nyolc sugárirányú tengely mentén, 10 kiemelt térség került meghatározásra, amelyek „helyzetbehozása” különböző eszközökkel lehetséges. A településrendezési eszköz elsősorban e területek területfelhasználásának és beépítési sűrűségének meghatározásával tudja elősegíteni ezen térségek változásait. A városfejlesztési koncepció e területek funkcióváltását és meglévő infrastruktúrájának kihasználását is feladatként határozza meg, ezért alapvető, hogy fejlesztésük idején kötöttpályás közlekedéssel ellátottak legyenek, vagy a fejlesztések során azzá váljanak.

A fentiek szerinti szerkezetalakító szereppel rendelkező fejlesztési térségek a következők:

A Duna menti zónához csatlakozóan – az átmeneti zóna sávjában északon és délen:

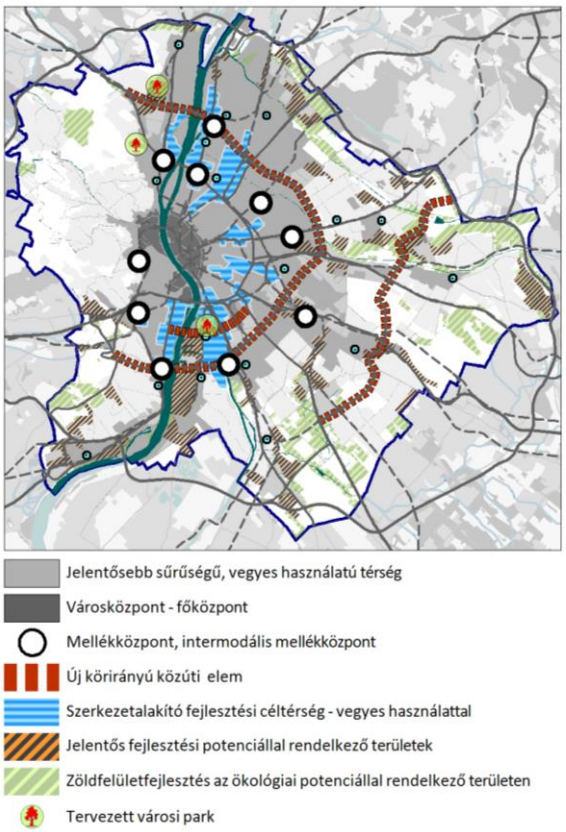
1. a **III. kerület Duna menti** térsége az Aquincumi híd és az óbudai lakótelep között, ami lefedi a Dunára telepedett volt ipari (gázgyári, házgyári és textil- és szeszipari) területek alulhasznosított térségeit;
2. a **XIII. kerület Váci út és a Duna közötti** még helyenként alulhasznosított, de már korábban megindult fejlesztés tengelye;
3. a **Soroksári út két oldala** a millenniumi városközponttól az Albertfalvai híd térségéig, valamint **a Soroksári Duna-ág melletti** területek;
4. a **lágymányosi iparterület** Dunát kísérő sávban, szintén tengelyesen elhelyezkedő területei.

A vasúti pályaudvarok térségeihez csatlakozóan az átmeneti zónát érintve:

5. **a Nyugati pályaudvar** többszintes területfelhasználással lehetővé tett, a városi szövetbe való integrálásának területe, és szerves folytatásaként a **Rákos rendező** szintén

alulhasznosított területe;

6. a **Keleti pályaudvar és környezetének** városközponti csatlakozása, illetve annak kiterjesztett sávja, a **Stadionok és környezetével**;
7. a **Józsefvárosi pályaudvar,** a volt **Ganz-terület és a Kőbányai út menti ipari tömbök** térsége és a vasúti pályákkal szabdalt **Gyömrői út és a vasút közötti** területsáv;
8. **a Kelenföldi pályaudvar az Etele tér – és Őrmező** térségével.

A rendszerváltozás utáni két településszerkezeti terv (1997, 2005) a változásokat elsősorban a területek alapvető funkcióváltásával igyekezett elérni. Az OTÉK „finomhangolása”, az újradefiniált intézményi területek és a gazdasági területek közötti kisebb különbség, továbbá a gazdasági területek tercier és quaterner szektorának erősödése céljából a TSZT egyes területeken a gazdasági területhasználat megtartását rögzíti annak érdekében, hogy azokon a vegyes területhasználat kialakulását segítse, és ne tereljen minden változásra megérett területet túlzott módon a „fehérgalléros” munkahelyi terület kialakulásának irányába. Ezzel segíteni tudja a vállalkozások térnyerését az átmeneti zóna területén azért, hogy a város hasznosítatlan, jó infrastruktúrával rendelkező területei környezetbarát technológiák befogadását lehetővé téve gazdasági szempontból hatékonyan és minél hamarabb hasznosuljanak. Az ilyen típusú területek a K+F szektornak is jobban kedveznek.

A felsorolt barnamezős területeken jelentős arányban az intézményi és a gazdasági területek dominálnak, de lakóterület is kijelölésre kerül. Meghatározó, hogy azon barnamezős területeken, ahol jelentős épületállomány azt nem akadályozza, a terv előírja a területek átalakulása során, hogy a kerületi szabályzat legalább a TSZT-ben meghatározott arányban zöldterületet, vagyis közterületként közparkot, közkertet alakítson ki. Teszi ezt azért, mert a koncepció feladatai között a *zöldterületek növelése* is szerepel, ami éppen az alulhasznosított vagy korábban műszakilag igénybevett, de megüresedett területeken válik megvalósíthatóvá.

Szerkezetileg nagyon fontos az is, hogy ezek a térségek a város átmeneti zónájában találhatóak, vagy ahhoz kapcsolódnak és jellemzően közel esnek vagy megközelítik a belső zóna komplex rehabilitációs térségeit is (pl.: Nyugati pályaudvar térsége). Ütemezésük feltétele a nagykapacitású kötöttpályás közlekedési rendszer kiépítése, amit jelen esetben általában a metró, vagy legalább HÉV vonal képvisel. E tekintetben, a jelenlegi állapotban elsőbbséget élvezhetnek a metróval már rendelkező területek – a Váci úti, a Nyugati pályaudvar környéki, a Keleti pályaudvarra és a Stadionokra csatlakozó, valamint az Etele téri területek fejlesztése – de a TSZT ettől függetlenül a többi területet is már a koncepcionálisan meghatározott célok irányába tereli a területfelhasználásuk meghatározása során.
A TSZT azáltal is támogatja e területeket, hogy ide javasolja a magasházak közül azokat, amelyeknek 65 méter a megengedett legmagasabb pontja. Mivel a magasházak általában ikonikus épületek, reprezentatív módon olyan fejlesztések motorjává válhatnak, melyek e céltérségekben megjelenve jelentősebb, vagy nagyobb fejlesztési egységében gondolkodva indítanak meg egy-egy ilyen céltérséget a várt átalakulás irányába.

A **Funkcionális szerkezet** térképén jelölt *szerkezetalakító fejlesztési céltérségek* alapvetően a jelentős változással érintett területek olyan összefogott lehatárolását jelenti, amelyre az egyes területek fejlesztése, átalakulása még érezhetően hatással lesz.
A TSZT természetesen jelöli még azon további területeket is, amelyek változással érintettek, de mivel nem képeznek koncepcionálisan és szerkezetileg is meghatározó egységeket, bemutatásuk az egyes beépítésre szánt területeknél történik.

Jelentős fejlesztési potenciállal rendelkező területek

A településszerkezeti terv a területi elemeket külön megkülönbözteti a kialakultságuk és a lehetséges változásaik alapján is, a következő kétféle módon:

- jelentős változással érintett, jelenleg *alulhasznosított, vagy használaton kívüli* terület, illetve
- infrastruktúra függvényében *ütemezetten igénybe vehető* terület.

A fenti megkülönböztetés azért fontos, mert így a elkülönülő változások térbeli jelölésével világossá teszi a tervnek azon törekvését, hogy elsősorban a jelenleg infrastruktúrával jól ellátott, de azt nem kellőképpen kihasználó alulhasznosított, vagy hasznosítatlan területekre kell terelni a lehetséges fejlesztéseket. Ezek változással érintettként jelölt, megfelelő szándék esetén fejleszthető területek.

A másik kategóriába tartozó területek ütemezetten vehetők igénybe, az infrastrukturális lehetőségek függvényében. A terv – korábban nem kijelölt – új területet minimális arányban von be ebbe a körbe (30,5 ha), amelyet ellensúlyoz azzal, hogy 580 hektáron a korábbi TSZT-ben kijelölt, építési joggal nem még rendelkező területeket – elsősorban természeti adottságuk miatt, másodsorban a jelentős területi túlkínálat miatt – nem szerepelteti.
A **Funkcionális szerkezet** szempontjából alapvetően az a meghatározó, hogy bár e területek nem a kiemelt fejlesztések területei, de jelentős fejlesztési potenciállal rendelkeznek az adottságaik, szerkezeti elhelyezkedésük szerint. Ezért a **Funkcionális szerkezet** tervlap összevontan kezeli e két változást, alapvetően a fejlesztés lehetőségét és a funkcionális jellemzőjüket meghatározva. A tervlap *Jelentős fejlesztési potenciállal rendelkező területként* csak a nagy kiterjedésű, egybefüggő területek esetében jelöli a változással érintett területeket.

A zöldfelületi rendszer elemeinek fejlesztése

A főváros funkcionális területi tagolásának bemutatása során már körvonalazódott, hogy Budapest városszélein lévő jelentős ökológiai potenciállal rendelkező erdő és mezőgazdasági területek alapvető szerkezeti jelentőséggel bírnak. A TSZT kiemelt hangsúlyt fektet e területek megtartására és ökológiai potenciáljuk fejlesztésére. A város klimatikus hatású részei ezek a *jelentős ökológiai potenciállal rendelkező összefüggő területek*. A terv ezért ezeket fontos tényezőnek tekinti és további erdőterületi kijelöléssel él.

A város szabad területei a belső, és az átmeneti zónán belül a zöldterületek és közparkok, melyek kisszámúak, és területi arányuk sem nagy a városi igényeket tekintve, területi növelésük korlátozott. A meglévő nagy városi parkok kiegészülnek három új városi parkkal: a Csepel sziget északi részén, a Bécsi út menti volt bányaterületen és a Mocsáros dűlő területén. A távlatban így létrejövő 8 nagy városi park együtt egy olyan parkrendszert alkot, ami már erős hálózati elemként tekinthető a zöldfelületi rendszeren belül és *jelentősebb sűrűséggel rendelkező vegyes használatú térség* területén alakul ki.

Az elővárosi zóna területi jellemzője a még szabad területek jelentős aránya, melyek részben mezőgazdasági-, részben erdőterületeket, valamint egyes helyeken vízfelületeket jelentenek. A hegyvidéki zónára kisebb arányú mezőgazdasági használat, de jelentős kiterjedésű védett erdőterületek a jellemzők. Ezek a területek biztosítják a város folyamatos klimatikus megújulását, ezért a terv kiemelt figyelmet fordít a megőrzésükre.

A szabadterületekkel való takarékosabb gazdálkodás a városfejlesztési koncepció egyik kiemelt célja, ami e tekintetben úgy teljesül, hogy az ilyen területek nagysága a terv szerint növekszik a korábbi beépítéssel járó fejlesztési elképzelések visszavonása révén. A zöldfelületi rendszert a később tárgyalt zöldfelületi hálózat elemei teszik teljessé.

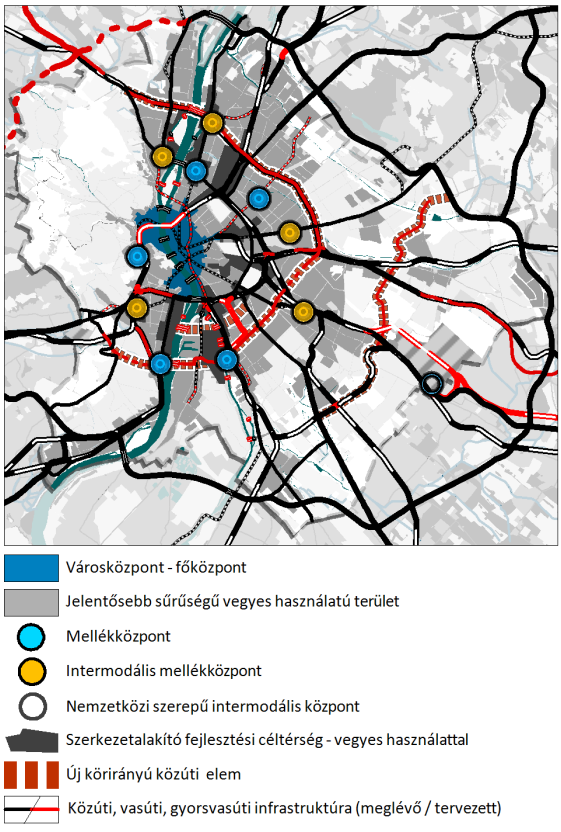
A városszerkezetet meghatározó hálózati elemek fejlesztése

Az átjárhatóság javításának szerkezeti tényezői

A városszerkezet fejlesztését determináló Duna és a hegyvidék – mint két természetföldrajzi tényező viszonya – eltérő a városszerkezetben elfoglalt helyük szerint. A korábbi három önálló városból létrejött Székesfőváros, majd a múlt században Nagy-Budapestté fejlesztett főváros két történeti városrészének egyedi találkozása erősödött központi térséggé ott, ahol a hidak először létesítettek kapcsolatot a pesti és budai oldal között. A Budai vár és a vele szemközt elterülő történeti Pest képezi a város tradicionális városközponti térségét, melynek együttműködő egységét *a* budai oldalon a Várhegy sajátos morfológiája térben továbbtagol.

A városszerkezeti fejlődést tekintve a XIX. század végén, a XX. század elején egy olyan „hálózatorientált" világvárosi átalakulás irányába mozdult el Budapest, amelynek szerkezeti elemei a mai napig meghatározóak és az akkor tervbe vett, de a történelmi idők által elsodort elképzelések a mai napig hiányokat és nehézségeket jelentenek a főváros működésében.

A hidak hiányában a város kevésszámú gyűrűirányú hálózati elemmel rendelkezik. *A hálózati fejlesztések alapelemei ezért a Duna-hidak és a rájuk fűződő gyűrűirányú elemek lesznek*, vagyis északon az Árpád-híd a Megyeri híd közötti új közúti híd az Újpest-Aquincumi híd és a déli részen szintén a Deák Ferenc híd és a Rákóczi híd közötti új közúti híd, a Csepel Alberfalvai híd.

Ez a két rendkívül fontos, a belső térségekből a terhelést átvevő, Dunán átívelő szerkezeti elem teremti meg az alapját a Hungária-gyűrűn kívüli új körútnak, az ún. Körvasút menti körútnak, amely kapcsolati jelentőségén túl, az adott szegmensekben vitathatatlan szerkezeti átértékelést is eredményez. Ma ennek jelentősége elsősorban a korábbi ipari területek átértékelésében látszik, mivel sok helyen alacsony sűrűségű lakóterület környezetében kerülhet csak kiépítésre, de igen nagy távlatban e területek átalakulására is nyilvánvaló hatással lesz. Ez a szerkezetileg az átmeneti és elővárosi zóna határán létrejövő új körúti elem az átalakuló térségek területi fejlesztésében, a Duna menti hídfőterületek szerkezeti pozíciójának átalakulásában, továbbá a pesti oldal további átjárhatóságában, és a belső városrészek tehermentesítésében is jelentős szerepet fog játszani.

A Duna két oldalán elterülő városrészek további fejleszthetősége érdekében még egy új szerkezeti jelentőségű útvonal létrehozása szükséges, melyet a Galvani hid(ak) biztosítanak a XI. kerületi Andor utca-Galvani utca által jelentett útvonal és a IX. kerületi Kén utca-Ecseri út alkotta útvonal összekötésével Csepelen keresztül.

A Budapest 2030 városfejlesztési koncepció is meghatározó elemként kezeli e Duna hidak és az új gyűrűirányú közúti elemek megvalósulását, ezért ezek a településszerkezeti terv kiemelt hálózati elemeinek számítanak.

A gyűrűirányú elemek további hiányainak pótlására is helyet kell biztosítani, amelyek a város egy-egy szektorát kedvezőbb helyzetbe hozzák. Ilyen elem lesz pl. a Soroksár – Árpádföld között létrejövő Külső keleti körút. A sugárirányú elemek esetében az egyes városrészek elkerülését, tehermentesítését lehetővé tevő nyomvonalak kiépítésére kerül sor. Erre lehet példa a Soroksár központjának elkerülését

biztosító – ezáltal a közlekedésből származó környezeti terhelés csökkentését, és a közterületek felhasználásában a helyi igényeknek nagyobb teret engedő – Soroksári elkerülő út.

A főváros és az agglomeráció keleti szektora, továbbá kelet-Magyarország közötti kapcsolat is javulni fog a 31. sz. főút új nyomvonalának, valamint a kapcsolódó fővárosi bevezető szakaszának távlati megépítésével, mely egyben a Pesti út tehermentesítését (a XVII. és a X. kerületek központjának elkerülését) is jelenti.

A vasúti hálózat és a kötöttpályás közösségi közlekedés szerkezeti hatásai és fejlesztési területei

A kötöttpályás elemek közül alapvetően a vasúthálózati rendszer az, ami szintén szerkezetalkotó tényező. Budapest esetében elsősorban a közösségi közlekedés térbeliségére van hatása. Szerkezeti szempontból a vasúti hálózat jelenleg felszín felett vezetett nyomvonalai alapvetően elválasztó hatásúak, amelyek összekapcsolódást igénylő, jelentős városrészeket választanak el egymástól.

A városfejlesztési koncepció *az elválasztó hatások csökkentését* is feladatként rögzíti. Erre elsősorban a belső városrészekbe beérkező sugárirányú pályaszakaszok és pályaudvarok esetében van szükség. A koncepcionális cél érdekében a TSZT ezért alkalmazza a belső zónába futó pályaudvarok (Nyugati pu. Keleti pu., Déli pu.) esetében a többszintes területfelhasználást, amelynek révén – a korábbi tervektől eltérően – lehetővé teszi hosszabb távon a városszerkezetbe ékelődő vasúti létesítmények lefedhetőségét, és más funkció együttes megjelenésével a városi szövetbe való integrálódásukat.

Ez alkalmazott a Déli pályaudvar esetében, ami így ki tudja teljesíteni a budai városközpont fejlődését az egyik fontos, intermodalitással is rendelkező pontján. Ilyen szerves kapcsolatot tartalmaz a terv a XIII. és a VI. kerület (a Váci út és a Podmaniczky utca) között is, amit a Nyugati pályaudvar térségére vonatkozó hatályos szabályozási terv is már szorgalmaz. A két pályaudvar vasúti összekötése a felszín alatt szintén meghatározó, működésben megmutatkozó szerkezeti előnyökkel jár. A Keleti pályaudvar térségében a ma városi holttérként értékelhető terület fejlesztési lehetősége nyílik meg a tervben rögzített többszintes területfelhasználás alkalmazásával.

E tervi javaslatok alapvetően a városfejlesztési koncepcióban megfogalmazott hatékony városszerkezet kialakításának célját is támogatják, amelyek az *elhanyagolt, átjárhatatlan területek átstrukturálása, megújítása, zöldfelületi bővítése* feladaton keresztül szolgálják e területek és szűkebb térségük fejlődését.

A szerkezeti tényezőkhöz tartoznak természetesen a felszín alatti nyomvonalak is, így a metró négy vonalszakasza és az Észak-déli regionális vasút is, amelynek révén jelentős városrészek elválasztott területei kapcsolódhatnak egymáshoz, vagy a Duna menti zónához.

Erőteljesebb szerkezeti hatásúvá válik a vasúti hálózat egy része az S-Bahn közlekedés kialakulásával, mivel annak fejlesztését jelentő négy ütemben történő megvalósítás fokozatosan integrálja majd ezen hálózati elemeket a városi közlekedés mindennapjaiba, ezzel is támogatva a város területi átjárhatóságát. Fentiek részletesebb bemutatását a *Közlekedési javaslatok* című fejezet tárgyalja.

Agglomerációs és kerületközi kapcsolatfejlesztés

A városszerkezet fejlesztése szempontjából meghatározó nagy „hardver” elemek mellett fontos a kiskapcsolatok javítása is, így az agglomeráció Budapesttel szoros szimbiózisban élő elemeivel, illetve a kerületközi kapcsolatokban. Ezek a már meglévő kapcsolatok komfortjának emelésével, vagy újabb nyomvonalak kialakításával érhetők el. Mindezen szerkezeti hatású „korrekciók” is figyelmet igényelnek, hiszen az egyes területek fejlődése alapvetően függ az őket szolgáló infrastruktúra elemek kialakíthatóságától, azok kapacitásától és megvalósítási ütemezésétől, szomszédsági viszonylatban pedig a kapcsolatok biztosításától.

Más területek minőségi fejlődését az támogatja, ha a szerkezeti fejlődés révén tehermentesülnek a korábbi átmenő forgalomtól, amelynek jelei a belső városrészekben már tetten érhetők.

A kapcsolatok szorosabbá tétele, vagy éppen azok létrehozása a Budapest 2030 koncepcióban lefektetett *rövid utak városa* feladat teljesítését is szolgálják.

A fenti tervi elemek a városfejlesztési koncepció markáns célját, ***A hatékony és kiegyensúlyozott városszerkezet*** célt és azon belül *a fenntartható, kompakt, szabadterületekkel megfelelően tagolt város – kompakt város* irányába való elmozdulást segítik.

A közmű-infrastruktúrák szerkezetre ható fejlesztése

A szerkezetet meghatározó jelentős közlekedési hálózati elemek megvalósítása mellett fontos kiemelni a város más hálózati jellegű elemeit is. A közműrendszerek az egyes területek fejleszthetőségére szintén alapvető hatással vannak. Budapest területén az alapvető hálózatok, befogadók már kiépültek, a gerinchálózatok jelentős tartalékkapacitásokkal rendelkeznek. A teljes közművesítettség beépítési feltételként történő előírása elősegíti azt, hogy a város óvatosabban növelje az új beépítésre szánt területeit, megkövetelve azok teljes mértékű ellátását.

A közmű-infrastruktúrák a területek fejlesztésére területbiztosítás szempontjából általában a közterület alatti vezetésük miatt kevésbé vannak hatással, hiszen ahol a közterület rendelkezésre áll, ott létrehozásuk már csak megvalósítási szándék kérdésévé válik, a településrendezési eszköz pedig elsősorban a területbiztosítást hivatott lehetővé tenni. Magasvezetésű hálózati elemek – nagyfeszültségű távvezetékek, távhő szállítóvezetékek – azonban egyes területeken konfliktust okoznak környezetükkel, a beépítést olykor korlátozzák, vagy kiváltásuk nélkül ellehetetlenülhet a területhasznosítás.

A természeti környezet hálózati elemei szerkezetalkotó szerepének erősítése

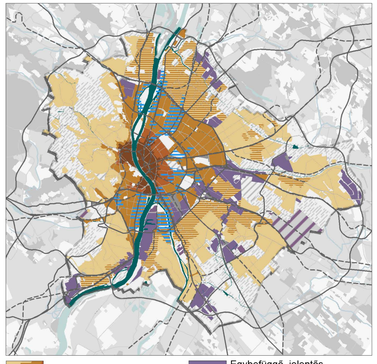
A településszerkezeti tervben meghatározóak a természeti környezet hálózatot alkotó elemei, így a kisvízfolyások mentén jelenlévő, megőrzendő vagy fejlesztendő zöldfelületi hálózat a város zöldfelületi rendszerének fontos része, hiszen ezek révén érvényesülnek az ökológiai kapcsolatok az ökológiai hálózat további meghatározó elemei (pl. magterületei) között. Ezek azok a lineáris elemek, amelyek kapcsolatot teremtenek a városperem összefüggő, nagy kiterjedésű zöldfelületei és a belső területek jellemzően szigetszerűen elhelyezkedő zöldfelületei, illetve a Dunát kísérő ökológiai folyosó között. Ugyanakkor a kisvízfolyások rekreációs potenciálja is meghatározó, különösen a lakóterületekkel kísért kisvízfolyások esetében.

A tervben jelölt a kisvízfolyások melletti zöldfelületi fejlesztések, illetve az utcai, vagy nagyobb utak menti fasorok vizuális és mentális kapcsolatteremtő szerepük révén városesztétikai jelentőségűek is, ugyanakkor városszerkezeti szempontból megfelelő zöldfelületi hálózatot alkotnak még a sűrűbben beépített, kis zöldfelületi aránnyal rendelkező városi szövetben is. Fontos, hogy az infrastrukturális elemek kialakítása során helyigényük biztosított legyen, fasoros utcák, zöldsávok kialakítása által. Különösen nagy ennek a jelentősége a változással érintett és az infrastruktúra fejlesztéshez kötött azon területeken, ahol a szabályozás során a közterületek szélességét nem kötik kialakult állapotú tényezők.

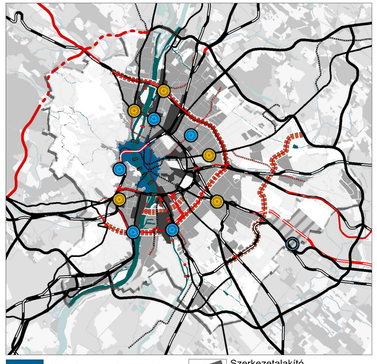
A terv ezen részleteit az FRSZ tudja közvetítetni a kerületi szabályozás felé.

BUDAPEST FŐVÁROS TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERVE

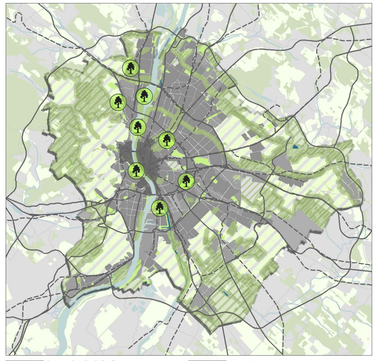
FUNKCIONÁLIS SZERKEZET

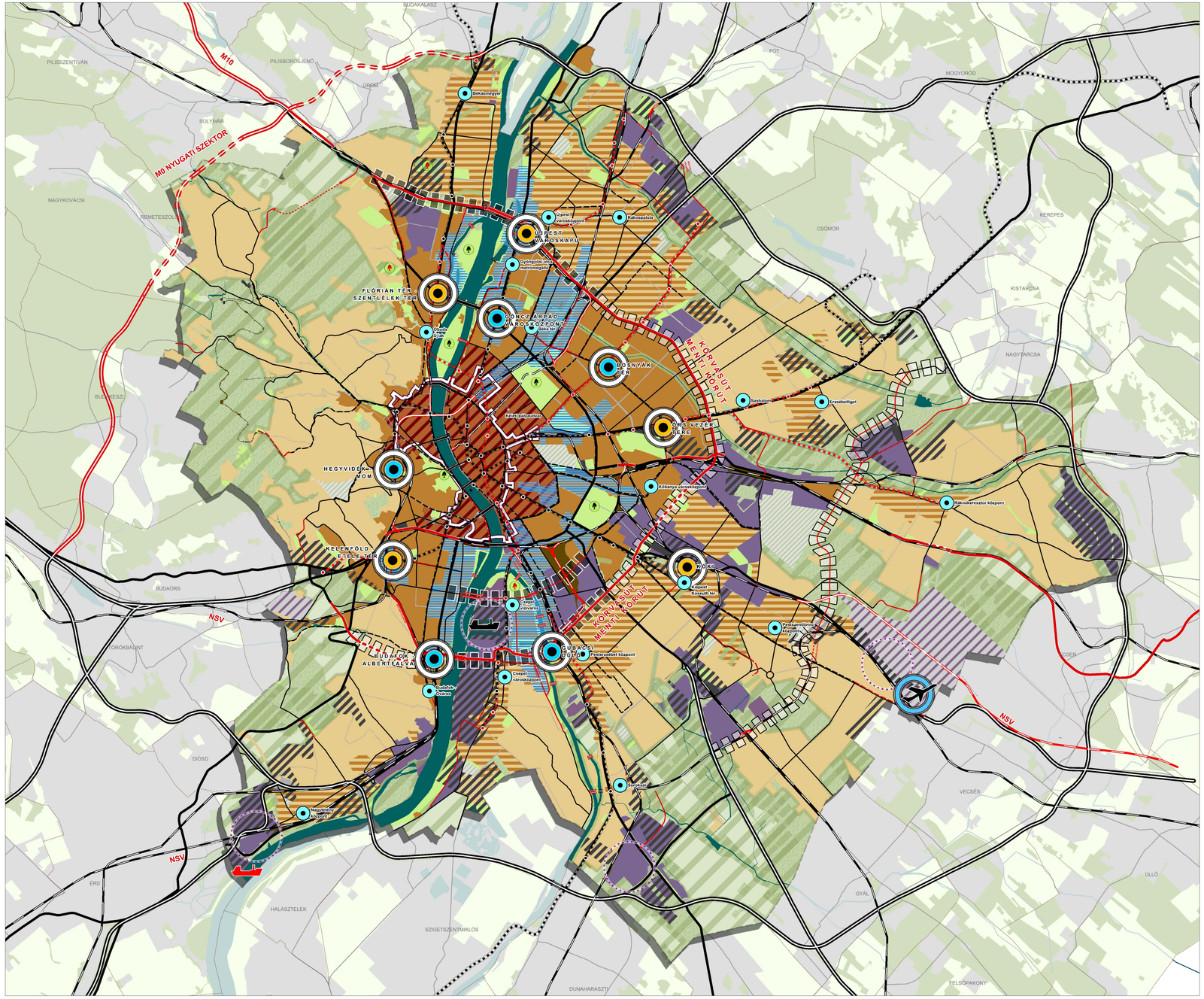
Területintenzitás
Városközpont - főközpont
Egybefüggő, jelentős kiterjedésű gazdasági terület
Szerkezetalakító fejlesztési céltérség

Városközpont - főközpont
Jelentősebb sűrűségű vegyes használatú terület
Mellékközpont / intermodális mellékközpont
Nemzetközi szerepű intermodális központ
Szerkezetalakító fejlesztési céltérség
Meghatározó új körirányú közúti elem
Meglévő / tervezett közúti, vasúti, gyorsvasúti infrastruktúra

Laza beépítésű összefüggő lakóterület
Városi park
Jelentős ökológiai potenciállal rendelkező összefüggő terület
Zöldfelületfejlesztés ökológiai potenciállal rendelkező területen
Jelentős közösségi rekreációs célú terület
Erdő-, természetközeli terület / mezőgazdasági terület

BUDAKALÁSZ
PILISSZENTIVÁN
PILISBOROSJENŐ
ÚRKÚT
SOLYMÁR
NAGYKOVÁCSI
REMETESZŐLŐS
M10
M0 NYUGATI SZEKTOR
FÓT
MOGYORÓD
CSOMÓR
KEREPES
KISTARCSA
NAGYTARCSA
BUDAKESZI
BUDAÖRS
ÖRÖKBÁLINT
DIÓSD
ÉRD
HALÁSZTELEK
SZIGETSZENTMIKLÓS
DUNAHARASZTI
GYÁL
ÜLLŐ
VECSÉS
TELKI
FELSŐPAKONY
Újbuda-központ
Budaörs
Diósd
Érd
Gyál
Vecsés
Ecser
Üllő
Dunaharaszti
Szigetszentmiklós
Halásztelek
Budakeszi
Budakalász
Pilisszentiván
Pilisborosjenő
Solymár
Nagykovácsi
Remeteszőlős
Budaörs
Törökbálint
Diósd
Érd
Halásztelek
Szigetszentmiklós
Dunaharaszti
Gyál
Vecsés
Ecser
Üllő
Telki
Felsőpakony

3.1.1.2. TERVEZETT TERÜLETFELHASZNÁLÁSI RENDSZER

A vegyes területhasználat kialakításának jellemzői és egyes területfelhasználási kategóriák meghatározásának összefüggései

A városfejlesztési koncepció célul tűzi ki, hogy az egyes funkciók kevésbé váljanak el funkcionális és szabályozási téren egymástól, *közelíteni kívánja a lakó- és a munkahely, a szolgáltatások és a szabadidő eltöltés tereit egymáshoz*, ami a településszerkezeti terv szintjén azt jelenti, hogy az egyes területfelhasználási kategóriákba sorolt területeket nem szabad csak a fő funkcionális jellemzőjük szerint meghatározni a kerületi szabályozások során. Egyes funkciók jól megférnek egymás mellett, ha terhelésük, mindennapi kiszolgálásuk, megközelítésük, kibocsátásuk nem ütközik a szomszédos területek meghatározó funkcióival, azok használatát nem zavarja, nem lehetetleníti el. A TSZT ezért tágabbra nyitja az egyes funkciók közötti átjárhatóságot, és a kerületi helyi szándékok mentén lehet majd eldönteni a ténylegesen megengedett funkcióköröket, funkcionális dominanciát. Ugyanakkor a TSZT az OTÉK rendelkezései miatt nem tudja lehetővé tenni, hogy egy-egy területfelhasználási kategóriába tartozó terület a kerületi szabályozás szintjén a TSZT módosítása nélkül egy másik területfelhasználási kategóriába kerüljön átsorolásra (Pl. intézményi területből lakóterület legyen, vagy fordítva).

A teljes funkcionális átjárhatóság azonban nem minden esetben lehetséges. A lakóterületeken belül ugyan lehetnek olyan gazdasági típusú funkciók, tevékenységek, tehát munkahelyek, melyek az ott élőket nem zavarják, ezek önállóan vagy e területeken lévő épületekben integrálódnak a környező területek jellemzőihez. Ugyanakkor a kifejezetten gazdasági területfelhasználási kategóriába sorolt területeken nem kívánatos a lakófunkció, mert az a gazdasági tevékenységek visszaszorítását okozhatja a későbbiekben, hiszen egyes funkciók, vagy pl.: az azokhoz kapcsolódó teherforgalom az ottlakást zavarják. Nagyon fontos, hogy az egyes városi szolgáltatások és intézmények szinte minden területfelhasználási egységben megjelenhetnek, ugyanakkor koncentrált megjelenésük mégis igényli külön területfelhasználási kategóriák meghatározását és kijelölését.

A város tényleges lakóterületei ugyanakkor lényegesen nagyobb területen helyezkednek el és fejleszthetők, mint ahogy azt a területfelhasználási kategóriák jelzik, így vegyes területeken, a településközpontokban ugyanúgy jelen van a lakófunkció, mint a tényleges lakóterületi kategóriákban.

A lakossági ellátás, a humán szolgáltatások révén (oktatás, egészségügy), vagy a városi, illetve az országos igazgatás létesítményei ugyanúgy elhelyezhetők az egyes vegyes központi területeken, mint a lakóterületeken, de egyes létesítményei még a gazdasági területeken is megvalósíthatók.

A városon belül az üzleti élet (munkahelyek) területei a legtágabbak, mind gazdasági szektor szerint, mind pedig létesítményhez kötötten. A munkahelyek létesítményei és helyszínei ugyanis integrálódni tudnak a lakóterületek, a városközponti területek és az egyes intézményi területek közé, elsősorban az ellátó rendszerek (kereskedelem, szolgáltatás, oktatás stb.) révén, az önálló irodaházak, vagy a kisebb léptékű, környezetet nem zavaró termelés formájában. Mindezek a jelentős egybefüggő ipari termelés és raktározás területei, vagy a jelentősebb kereskedelmi és szolgáltató létesítmények esetében önálló kategóriát igényelnek. Meghatározóak még a városüzemeltetés területeinek munkahelyei is, melyek így a közlekedés, közművek szolgáltatásaihoz tartoznak, és általában a különleges területeken valósulnak meg.

A szabadidő-eltöltés egyes létesítményei is a legtöbb kategória területén kialakíthatók, ugyanakkor bizonyos kijelölt helyszínek (pl. nagy sportterületek) kifejezetten erre a célra vannak fenntartva, ahol más rendeltetés nem kívánatos. Ehhez hasonlóak az egyes különleges területfelhasználási kategóriába sorolt területek is, ahol a terület kifejezetten az adott célt – pl. egészségügy, jelentős kereskedelem, honvédség, vásárterület, állatkert stb. – kell, hogy szolgálja.

A területfelhasználási kategóriák jellegzetességei

A következő fejezetekben az egyes területfelhasználási kategóriák jellemző területeinek városon belüli elhelyezkedése, egymás közötti arányaik és fejlesztési lehetőségeik kerülnek bemutatásra.

Az OTÉK 6. § (1) bekezdése szerint a település igazgatási területét építési szempontból

- *beépítésre szánt (beépített, további beépítésre kijelölt) területbe, amelyen belüli építési övezetekben az építési telkek megengedett beépítettsége legalább 5%, illetőleg*
- *beépítésre nem szánt területbe, amelyen belüli övezetekben a telkek megengedett beépítettsége legfeljebb 5%*

kell sorolni. A TSZT ennek megfelelően tagolja a területeket a területfelhasználási mód meghatározása során. A területfelhasználási egységek az OTÉK fő kategóriáinak figyelembevételével kerültek megállapításra azzal, hogy további tagolásuk többféle, esetleg egymástól eltérő szempont szerint történt. Ezek: funkció, karakter, beépítési sűrűség, egyéb szerkezeti jellemzők, illetve ezek együttesen meghatározó szempontjai.

A területfelhasználási kategóriák meghatározása során teljesíteni kell az OTÉK 6. § (2) bekezdése előírását, miszerint *„azonos szerepkörű, jellegű, beépítettségi intenzitású területrészeket – általános és sajátos építési használatuk szerint – azonos területfelhasználási egységbe kell sorolni”,* továbbá a különleges területeket ki is kell jelölni a TSZT-ben.

Az építési használat általános jellege és a sajátos építési használat alatt az OTÉK alapvetően a *funkcionális jellemzők* szerinti megkülönböztetést várja el, mely az egyéb beépítési jellemzők szerint tagolható tovább (pl.: lakóterület, ezen belül nagyvárosias, kisvárosias, kertvárosias lakóterület. A területrészek *ezen jellemzők szerinti megkülönböztetése adja* a területfelhasználási rendszer gerincét, a funkcionális jellemzők alapján történő besorolást. Egyebekben ez kapcsolja a Funkcionális szerkezet meghatározását össze a tényleges területfelhasználási módok rögzítésével.

Az *azonos szerepkör* függ a városon belüli *elhelyezkedéstől*, a *szerkezeti jellemzőktől* (pl. a zónarendszeren belüli helyzet, hálózati elemekhez való kapcsolódás), illetve a terület és környezetének *funkcionalitásától is, de alapvetően* az adott terület településen betöltött feladatával van összefüggésben, ami az adott területfelhasználási kategória továbbdifferenciálásának alapját is képezheti (pl. településközpont terület és a rendszeren belüli szerep fő-, mellék- vagy helyi központ).

Az *azonos jelleg* megállapítása több szempontot foglal magába. Ezeken belül érvényesül *a beépítési jellemzők azonossága* (beépítési mód és forma, beépítési időszak és építészeti karakter), a *vegetáció aránya*, a *magasság,* az *örökségvédelmi érték* stb.

Az *azonos beépítettségi intenzitás* elsősorban *a beépítési sűrűséggel, a beépítési mértékkel és a beépítési magassággal* van szoros összefüggésben, ami egyben a beépítési mód egyes jellemzőinek figyelembevételét is igényli, hiszen azok alapján jönnek létre a beépítési formák, amelyek visszahatnak a beépítési sűrűség általános értékeire. (pl.: lakóterületen belül megkülönböztethető a nagyvárosias, a kisvárosias, a kertvárosias lakóterület). Az intenzitás ugyanakkor összefügg az egyes területfelhasználási egységeken belüli közterületek arányával is.

Fentiek alapján a településszerkezeti terv **differenciáltan** határozza meg a *területfelhasználási egységek*et.

A *lakóterületek és a városközpont* – mely még mindig dominánsan lakóterület is egyben - hordozzák magukon a legmeghatározóbb módon a városi karaktert. Míg a történeti városközpont meghatározó területi kiterjedésű, az eltérő beépítési módú és szintszámú lakóterületek több helyen jelennek meg a városszerkezetben, eltérő sűrűséggel, ezért jellemzőik megtartása önálló kategóriák kialakítását igényli. Így jönnek létre a nagyvárosias és kisvárosias lakóterületek beépíthetőség szempontjából zártsorú, keretes jellegű, szabadonálló vagy éppen telepszerű jellemzőkkel felruházott kategóriái, valamint a kertvárosias területek telekstruktúra és elhelyezkedés függő, egyben eltérő intenzitást jelző kategóriái.

Hangsúlyozni kell azonban, hogy a területfelhasználási kategóriákon belül jellemzőként megfogalmazott beépítési jelleg nem azonos az építési helyként értelmezett beépítési mód meghatározással.

A *településközponti* helyek elsősorban a *központrendszer függvényében* a *sűrűség meghatározásával függnek össze*, úgymint a városközpont, mellékközpontok, helyi központok kategóriái.

Míg a *lakóterületek* jellemzői *a lehetséges beépítési jelleg és épület elhelyezés módjában, vagy a magasságban* is megnyilvánulnak, jellemző karakterrel rendelkeznek, ebből adódik sűrűségi különbözőségük is, addig a *különböző intézményi területek* elsősorban azt a karaktert hordozzák, amilyen lakókörnyezetben találhatóak, ezért itt nem cél a túlcizellált kategória megválasztása. Fontos azonban a beépítési móddal összefüggésben a jellemzően zártsorú vagy szabadonálló jelleg sűrűségi megkülönböztetése, illetve a kifejezetten alapintézmények elhelyezését biztosító területek funkcionális rögzítése. Természetesen ezek a beépítési jellemzők általánosítóak, és nem jelentenek konkrétan meghatározott beépítési módokat.

A *gazdasági és ipari* területek karakterjellemzői nem tagolhatók külön területfelhasználási kategóriába, ezért ott egységesebb meghatározás célszerű. Fontos viszont, hogy a *kereskedelmi és szolgáltatási területek* bárki által használt területei és az elsősorban raktározást és termelést szolgáló, tehát használat szempontjából zártabb területek elkülönülő meghatározása is megtörténjen, mivel használatuk, kiszolgálási igényük, terhelésük más jellemzőkkel bír.

Az egyes *különleges területek* kategorizálása elsősorban a funkció miatt, illetve egyes esetekben a funkció és az azzal összefüggő *területi kiterjedés* miatt válik szükségessé. Itt a karakterjellemzők nem általánosíthatók, ezért nem meghatározó, sűrűségi eltéréseik sem igényelik további kategóriák létrehozását.

A *beépítésre nem szánt területek* meghatározása látszólag egyszerűbb, ugyanakkor itt is foglalkozni kell egyes különleges területek egyedi meghatározásával. A város működtetési területeinek egy részét a közlekedési területek kijelölése tudja biztosítani, de ide tartoznak a zöldterületek kisebb és nagyobb parkokat jelentő elemei is. A természeti környezeten belül az erdőterületek tagolása, vagy természetközeli jellemzők alkalmazása is szükséges. Mindezek mellett a mezőgazdasági területek és vízgazdálkodási területek is megkülönböztetést igényelnek.

3.1.1.3. BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETEK

Lakóterületek

Budapest jelenleg beépített területeinek legnagyobb részarányát, 62%-át a lakóterületek jelentik. Budapest sokszínűsége a jelenlegi lakóterületek vonatkozásában is igaz, mivel a város kialakulásának köszönhetően a sűrű urbánus lakóterületektől a vidéki jellegű családi házas lakástípusig széles spektrum áll rendelkezésre. A lakóterületeken kívül lakórendeltetés a vegyes területeken is található.

A demográfiai előrejelzések szerint 2030-ig Budapest lakossága legfeljebb kismértékben nő, de még a lakosságszám stagnálása mellett is szükség van új lakások építésére. Egyrészt a minőségi igények változása, másrészt az egyszemélyes háztartások növekvő száma miatt nő az egy főre jutó alapterületi igény is. A differenciált élethelyzetben lévő társadalmi rétegek differenciált lakáskínálatot igényelnek, amely igényeket megfelelő területi kínálattal kell kielégíteni.

A fenntarthatóság érdekében elsősorban a meglévő lakóterületi térségek tartalékainak kihasználása a cél a *belső* és az *elővárosi zóna* területén egyaránt. Előbbi területeken az átfogó városrehabilitáció, utóbbin pedig a helyi ellátás színvonalának javítása szükséges. Urbánus, élhető új lakóterületek építésére az *átmeneti zóna* területén található barnamezős és alulhasznosított térségeket kell előnyben részesíteni.

A szuburbanizációs folyamatot kiváltó, a zöld és csendes környezetben lévő családi ház utáni vágy napjainkban is töretlen. Családi házas területek számára is rendelkezésre áll lakóterületi fejlesztés céljára kijelölt, de még be nem épített területek sora. Fontos, hogy ezek a területek ésszerű ütemezés mellett csak a megfelelő alapellátás biztosítása (műszaki és humán infrastruktúra) esetén kerüljenek hasznosításra.

A lakóterületek megkülönböztetése a beépítési sűrűségen és a beépítési karakter jellegzetes elemein alapul. Az OTÉK alapján Budapesten a lakóterületek lehetnek:

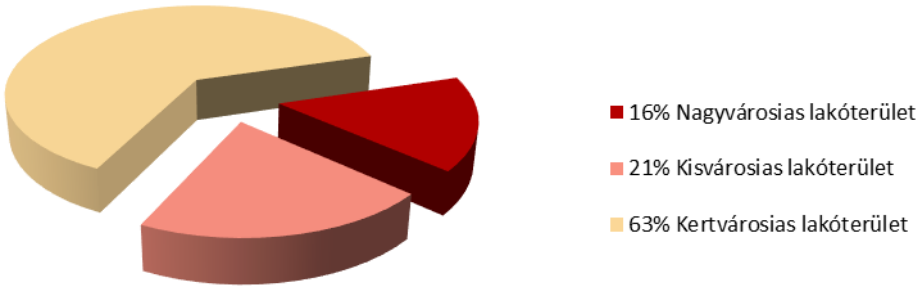
- nagyvárosias lakóterületek,
- kisvárosias lakóterületek vagy
- kertvárosias lakóterületek.

A város lakónépességének túlnyomó többsége jelenleg is olyan területeken lakik, amelyek nem felelnek meg a nemzetközileg hatékonyan kiszolgálhatónak ítélt sűrűségi értéknek (~100-150 fő/hektár), mintegy háromnegyede (!) pedig olyan területen él, amelynek sűrűsége alig haladja meg a gazdaságos közműellátás alsó határát (~35-50 fő/hektár alatt).

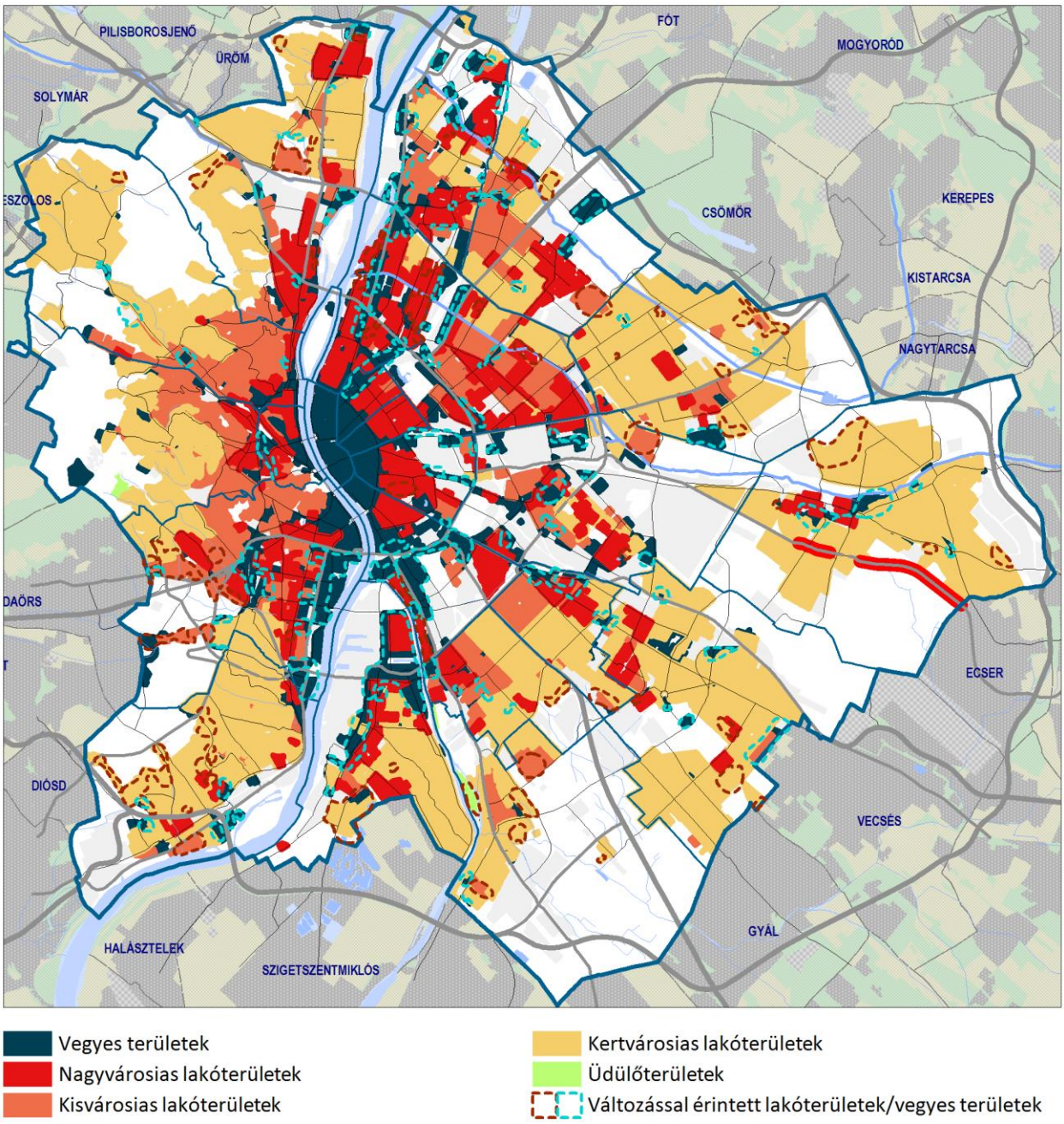
1. táblázat: Területi kimutatás:

	Kialakult terület (ha)	Jelentős változással érintett, jelenleg alulhasznosított terület (ha)	Jelentős változással érintett terület, jelenleg használaton kívüli (ha)	Infrastruktúra függvényében ütemezetten igénybe vehető terület (ha)	Összterület (ha)
Nagyvárosias lakóterület	**2951,81**	80,41	68,55	40,42	**3141,19**
Kisvárosias lakóterület	**3578,89**	65,04	275,72	72,52	**3992,16**
Kertvárosias lakóterület	**11723,71**	53,84	262,25	193,23	**12233,03**
Összesen	**18254,4**	**199,29**	**606,52**	**306,18**	**19366,38**

2. ábra: Lakóterületek megoszlása

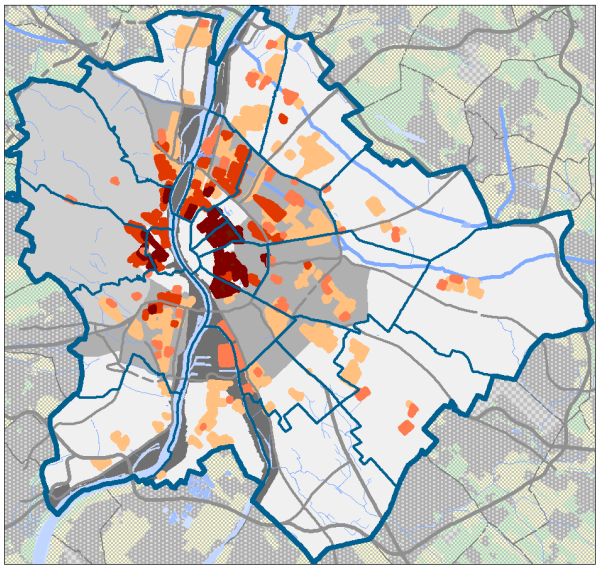
3. ábra: Lakóterületek

Nagyvárosias lakóterületek:

A nagyvárosias lakóterületen az egyes területfelhasználási egységeket a jellemző beépítési mód szerint szükséges megkülönböztetni, mert a beépítés karaktere szorosan összefügg a beépítési sűrűséggel és a zöldfelületi aránnyal.

4. ábra: Nagyvárosias lakóterületek elhelyezkedése

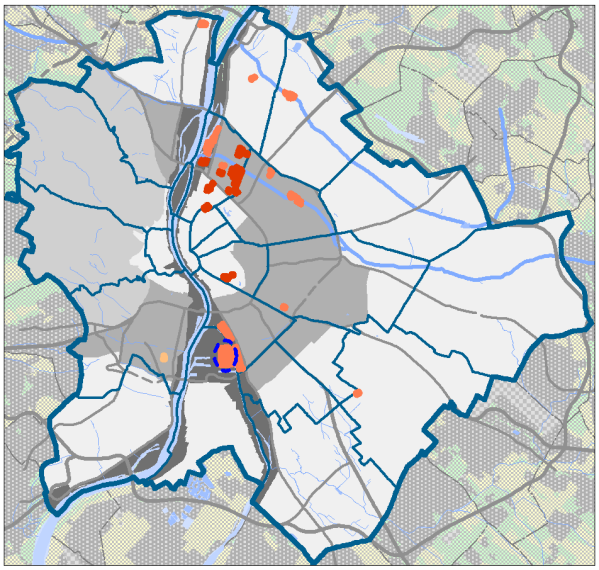
Magas intenzitású, jellemzően zártsorú, zártudvaros beépítésű lakóterület

Jellemzően zártsorú, keretes beépítésű lakóterület

Jellemzően szabadonálló jellegű lakóterület

Telepszerű lakóterület

5. ábra: Változással érintett nagyvárosias lakóterületek

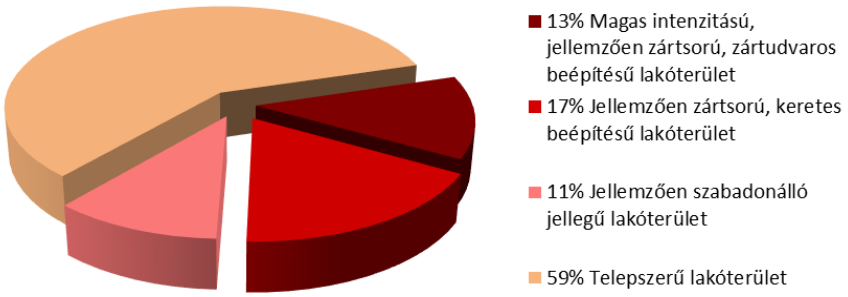

Infrastruktúra függvényében ütemezetten igénybe vehető területek

2. táblázat: Nagyvárosias lakóterületek területi kimutatása:

	Kialakult terület (ha)	Jelentős változással érintett, jelenleg alulhasznosított terület (ha)	Jelentős változással érintett terület, jelenleg használaton kívüli (ha)	Infrastruktúra függvényében ütemezetten igénybe vehető terület (ha)	Összterület (ha)
Magas intenzitású, jellemzően zártsorú, zártudvaros beépítésű lakóterület	**405,06**	-	-	-	**405,06**
Jellemzően zártsorú, keretes beépítésű lakóterület	**481,66**	60,80	3,33	-	**545,80**
Jellemzően szabadonálló jellegű lakóterület	**215,15**	18,59	63,92	40,42	**338,09**
Telepszerű lakóterület	**1849,93**	1,03	1,29	0,00	**1852,25**
Összesen	**2951,81**	**80,41**	**68,55**	**40,42**	**3141,19**

6. ábra: Nagyvárosias lakóterületek megoszlása

Nagyvárosias magas intenzitású, jellemzően zártsorú, zártudvaros beépítésű lakóterület

A belső zóna, a városközponthoz kapcsolódó, jellegzetes beépítési karakterrel rendelkező lakóterületek, valamint az egyes kerületekben zárványszerűen előforduló, előbbiekkel azonos karakterű lakóterületek tartoznak ezen területfelhasználási egységbe. Ilyen jellegű területek elsősorban a pesti oldalon, jellemzően a nagykörút és az átmeneti zóna belső határa között (pl. a Kodály körönd, a VIII. kerületi Mátyás tér és a IX. kerületben található Ferenc tér környékén). Budán az I. kerületben az Attila út mentén), a XII. kerület belső részein pedig az Alkotás utca térségében is előfordul ez a típusú beépítés.

Jellemzően zártsorú, zártudvaros beépítésű terület a Kodály körönd környékén

Jellemzően zártsorú, zártudvaros beépítésű terület a VI. kerületi Vörösmarty utcában

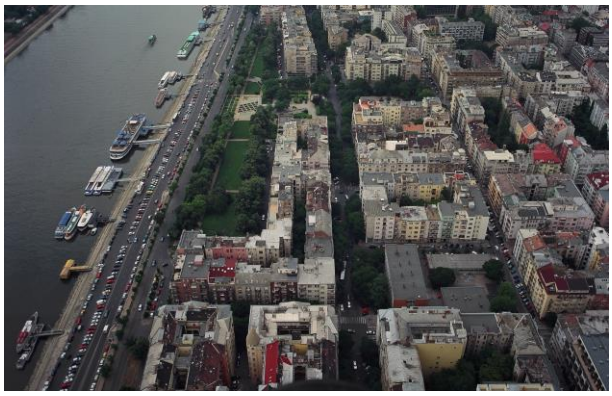
A történetileg kialakult, igen intenzív beépítésű területeken a zártsorú beépítési mód különlegessége az épületek zártudvaros kialakítása, az épületek átlagos szintszáma helyenként meghaladja a 4–5 szintet. A sűrűség további növelése ezeken a területeken nem cél.

Új beépítés számára ilyen típusú területfelhasználási egység nem jelölhető ki.

Nagyvárosias, jellemzően zártsorú, keretes beépítésű lakóterület

A területfelhasználási egységbe a telektömböket keretező beépítésű lakóterületek tartoznak, amelyek egyrészt jellemzően az I. világháború után a zártudvaros beépítést váltották fel, másrészt a rendszerváltás utáni lakásépítés egyik jellegzetes formája. Kedvező a tömbbelsőben az összefüggő zöldfelület jelenléte, a beépítés sűrűsége így nem éri el a zártudvaros lakóterületek sűrűségét.

Jellemzően zártsorú, keretes beépítésű terület a XIII. kerületben a Szent István park térségében

Jellemzően zártsorú, keretes beépítésű terület a Kosztolányi Dezső tér környékén

A kialakult állapotoknak megfelelően jellemzően az I. kerületben (Batthyány utca mentén), a III. (pl. belső Óbudán az amfiteátrum környéke) déli részén, a II. (pl. Csalogány utca északi oldala) és a XII. kerület (pl. Kis János altábornagy utca és a Böszörményi út között) belső területein, valamint a XI. kerületben a Kosztolányi Dezső tér környékén kerültek lehatárolásra ilyen jellegű területek. Jelentős változással érintett, jellemzően zártsorú, keretes beépítésű lakóterületek a XIII. kerület átmeneti és Duna menti zónába eső részein fordulnak elő leginkább (pl. Reitter Ferenc utca két oldalán), de Józsefvárosban a Tömő és a Práter utca között is találkozhatunk ilyen jellegű területekkel.

Nagyvárosias, jellemzően szabadonálló jellegű lakóterület

Olyan szabadonálló jelleggel épített lakóterületek tartoznak ezen területfelhasználási egységbe, ahol általában több, azonos jellegű épület áll egy telken, de nem úszótelkes a kialakítás. Ezek a lakóterületek nagyrészt elkerítettek, zöldfelületük jellemzően nem képezi a közhasználatú zöldfelületek részét. Ide tartozik a rendszerváltás után épített „lakóparkok” nagy része, de ide soroljuk a nem úszótelkes lakótelepeket is, továbbá a földszinten zártsorúan beépített, zöldtetővel kialakított, de felmenő részeiket illetően szabadon álló jelleggel megvalósított lakóterületeket is.

Jellemzően szabadonálló jellegű terület a XIII. kerületben (Marina part)

Taraliget lakópark Kőbányán

Elsősorban az átmeneti zónában találkozhatunk jellemzően szabadonálló, nagyvárosias lakóterületekkel, de elszórtan a hegyvidéki, valamint az elővárosi zónában is előfordulnak. Utóbbi területén túlnyomórészt a nem úszótelkes kialakítású lakótelepek kerültek ebbe a területfelhasználási egységbe.

A terv többek között a XIII. kerületi Foka-öböl környéki és a Meder utcától északra lévő, jelenleg még beépítetlen területeken biztosít lehetőséget ilyen jellegű, újonnan kialakítható lakóterületek számára.

A Ráckevei (Soroksári) Duna-ág mindkét oldalán, a Gubacsi dűlő és Észak-Csepel területein változással érintett, szintén jellemzően szabadonálló beépítésű, nagyvárosias lakóterületek tervezettek. Utóbbi csak a szükséges infrastrukturális elemek létrejöttekor, ütemezetten vehető igénybe lakóterületi fejlesztés céljára.

Nagyvárosias telepszerű lakóterület

A területfelhasználási egységbe soroltak a korábbi évtizedek tömeges lakásigényének kielégítését szolgáló intenzív beépítésű, jellemzően úszótelkes lakótelepek. Az épületek szintszáma általában 5 és 11 között mozog, kivételes esetben ennél magasabb – általában pontház – épületek is vannak a korábbi beépítési koncepciók magassági hangsúlyaiként. Jellemző a területre, hogy az épületek közötti zöldfelületek méretüket tekintve nagyvonalúak, és vagy közterületek, vagy közhasználatúak.

Füredi úti lakótelep Zuglóban

Újhegyi lakótelep

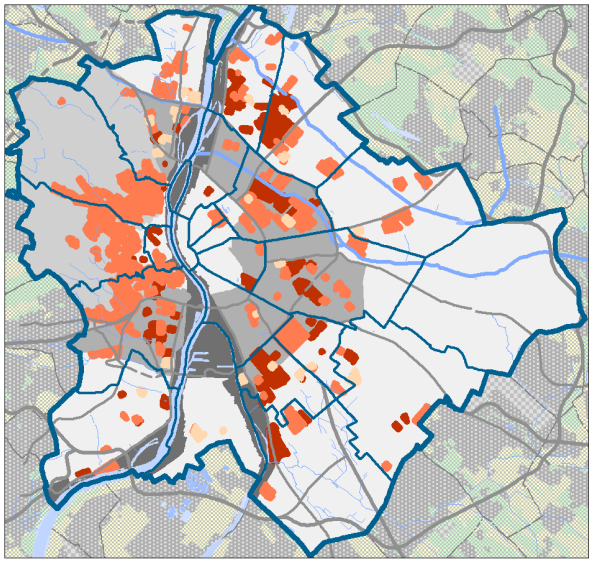
Nagyvárosias telepszerű lakóterületek elsősorban az átmeneti (pl. Újhegyi lakótelep Kőbányán) és az elővárosi zóna területén jelennek meg, de a XIII. kerület belső zónába eső területén is találkozhatunk nagyvárosias lakóteleppel (pl. Tüzér utcai és Dunyov István utcai lakótelepek). A hegyvidéki zóna egyetlen jelentősebb lakótelepe a Gazdagréti lakótelep.

Új beépítés számára ilyen típusú területfelhasználási egység nem került kijelölésre.

Kisvárosias lakóterületek:

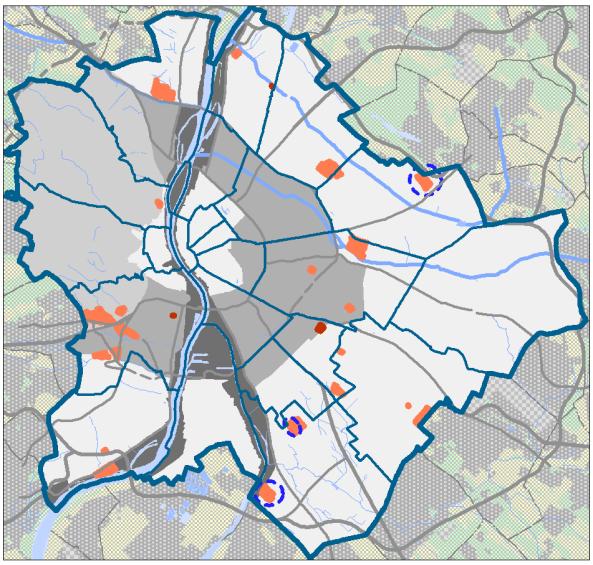
A kisvárosias lakóterületek lehetnek zártsorú beépítésűek, mint például az elővárosi zóna történetileg kialakult, egykor önálló települések központjaihoz kapcsolódó lakóterületei, vagy szabadonálló beépítésűek, mint például a budai hegyvidék belső városrészhez közeli villaterületei vagy a pesti oldalon, Zuglóban található lakóterületi beépítések, de a kispesti Wekerle-telep sajátos épületegyüttese is idetartozik. Ebbe a kategóriába soroljuk az alacsony intenzitású, legfeljebb 3–4 szintes lakótelepeket is. Az egyes területfelhasználási egységeket szükséges a jellemző beépítési mód szerint megkülönböztetni, mivel az eltérő karakterű területeken a beépítési sűrűség is igen változó.

7. ábra: Kisvárosias lakóterületek elhelyezkedése

Jellemzően zártsorú beépítésű lakóterület
Jellemzően szabadonálló jellegű lakóterület
Telepszerű lakóterület

8. ábra: Változással érintett kisvárosias lakóterületek

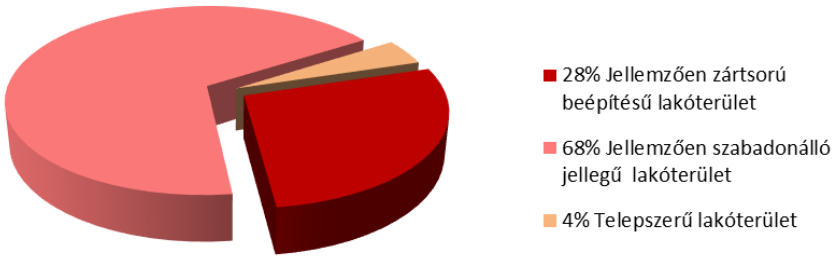

Infrastruktúra függvényében ütemezetten igénybe vehető területek

3. táblázat: Kisvárosias lakóterületek területi kimutatása:

	Kialakult terület (ha)	Jelentős változással érintett, jelenleg alulhasznosított terület (ha)	Jelentős változással érintett terület, jelenleg használaton kívüli (ha)	Infrastruktúra függvényében ütemezetten igénybe vehető terület (ha)	Összterület (ha)
Jellemzően zártsorú beépítésű lakóterület	**1100,55**	6,58	0,47	0,00	**1 107,60**
Jellemzően szabadonálló jellegű lakóterület	**2305,46**	58,46	275,25	72,52	**2711,70**
Telepszerű lakóterület	**172,87**	-	-	-	**172,87**
Összesen	**3578,88**	**65,04**	**275,72**	**72,52**	**3992,16**

9. ábra: Kisvárosias lakóterületek megoszlása

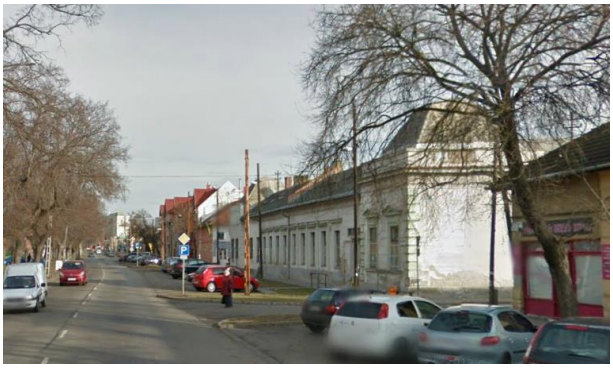
Kisvárosias, jellemzően zártsorú beépítésű lakóterület

A területfelhasználási egységbe a döntően keretes beépítéssel rendelkező lakóterületek tartoznak, amelyek általában 3-4 szintesek, és azok is, amelyek alacsonyabb magasságú beépítéssel rendelkeznek, de a beépítési mérték meghaladja a 30%-ot. Ez a típusú területfelhasználás a belváros kivételével gyakorlatilag a főváros minden kerületében megtalálható. Új fejlesztésű lakóterületek esetében is javasolt alkalmazása, mert a városias megjelenés mellett a zöldfelületi arány is kedvező.

Jellemzően zártsorú beépítésű terület Zuglóban a Csömöri út mellett

Jellemzően zártsorú beépítésű terület a XV. kerületi Fő út mentén

A területfelhasználási egység jellemzően az átmeneti zóna területén fordul elő, de jelentősebb területek találhatóak a IV. (pl. Attila utca – Baross utca környékén) és a XV. kerületben (Rákos út mente) is, valamint Pesterzsébeten az átmeneti és az elővárosi zóna találkozásánál (Török Flóris és Jókai Mór utca közötti területsáv).

Jelentős változással érintett zártsorú beépítésű, kisvárosias jellegű lakóterület került lehatárolásra pl. Kispesten a Szabó Ervin utca környékén.

Kisvárosias, jellemzően szabadonálló jellegű lakóterület

Ezen területfelhasználási egységbe jellemzően a 3-4 szintes épületekkel beépült lakóterületek tartoznak. Ezek egyrészt a II. világháború előtt épült villa jellegű épületek, valamint az ezt követően épült társasházak. De idetartoznak azon lakótelepek is, amelyek nem úszótelkes kialakításúak, hanem általában több épület található egy nagyobb telken, valamint az ezt a korszakot követő lakóparkok egy része.

Jellemzően szabadonálló jellegű terület a XII. kerületi Apor Vilmos tér közelében

Jellemzően szabadonálló jellegű terület a XI. kerületi Somlói út mentén

A területfelhasználási egység sűrűsödése a hegyvidéki zóna belső területein, valamint a belső zóna budai oldalán (pl. a Gellért-hegy déli és nyugati felén) figyelhető meg leginkább.

Az átmeneti zónában jellemzően a Hungária körúton kívül eső területeken (pl. a zuglói Újvidék tér és a Vezérek tere környezete) találkozhatunk ilyen jellegű beépítéssel.

Jelentős változással érintett területek kerültek lehatárolásra pl. Kőbányán a Pesti határút – Pilisi utca közötti területen, vagy a III. kerületben a Zsófia utca – Ingovány utca között.

Infrastruktúra függvényében ütemezetten igénybe vehető kisvárosias, jellemzően szabadonálló lakóterületek a XVI. (Csobaj- bányától keletre eső terület) és a XXIII. kerületben (Szentlőrinci utca – Nyír utca találkozásánál és a Haraszti út déli részén) tervezettek.

Kisvárosias, telepszerű lakóterület

A területfelhasználási egységbe soroltak a korábbi évtizedek tömeges lakásigényének kielégítését szolgáló laza beépítésű, jellemzően úszótelkes lakótelepek. Az épületek szintszáma általában 3 és 4 között mozog, kivételes esetben ennél alacsonyabb épületek is vannak. Jellemző a területre, hogy az épületek közötti zöldfelületek vagy közterületek, vagy közhasználatúak.

Lándzsa utcai lakótelep a XVI. kerületben

Fogarasi úti lakótelep Zuglóban

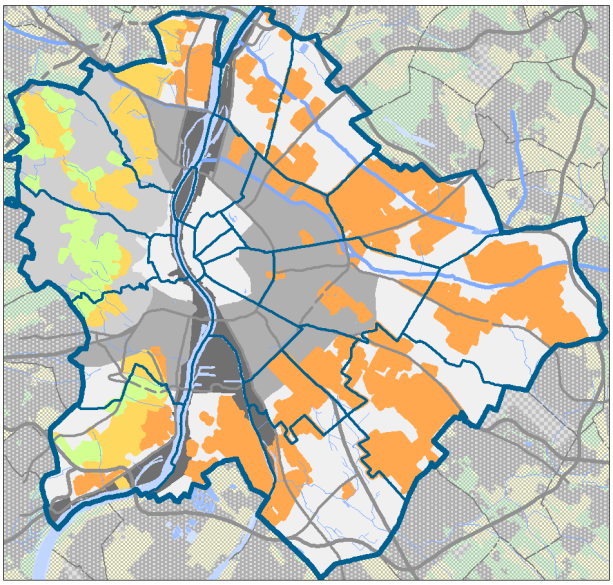
Kisvárosias, telepszerű lakóterület területfelhasználási egységbe a maximum 4 szintes úszótelkes lakótelepek tartoznak, amelyek elsősorban az átmeneti (Fogarasi úti lakótelep a XIV. kerületben, pl. Újbudán a Mezőkövesd utcai lakótelep) és az elővárosi zóna (pl. csepeli Csillagtelep, III. kerületi Pók utcai lakótelep egy része) területén jelennek meg.

Új beépítés számára ilyen típusú területfelhasználási egység nem került kijelölésre.

Kertvárosias lakóterületek:

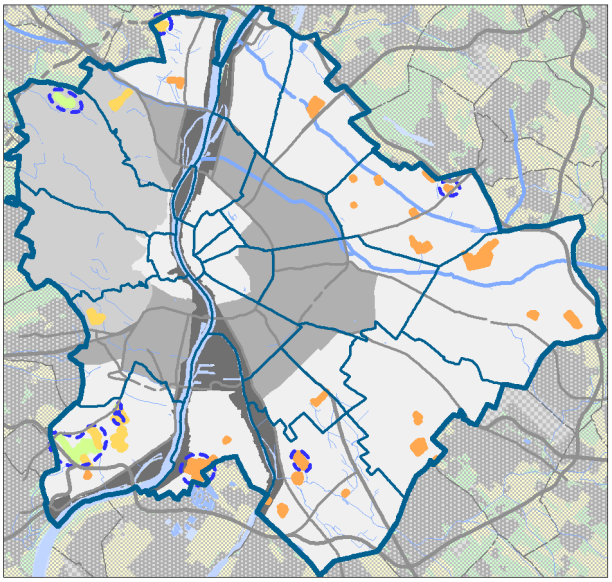
Ebbe a területfelhasználási egységbe Pest és Buda szabadonálló beépítésű, elsősorban családiházas lakóterületei tartoznak, jellemzően az elővárosi és a hegyvidéki zóna területén. A kialakult beépítési sűrűség elsősorban a morfológiai adottságokkal és a településszerkezetben elfoglalt hellyel függ össze, valamint érzékelhető a fővároshoz csatolt, korábban önálló települések sajátos telekstruktúrája is. Ennek a differenciált rendszernek a megtartása a jövőben is indokolt. Pesten és a budai oldal sík területein legintenzívebb a beépítés, kisebbek a kialakult telkek, mint a budai hegyvidéki területeken. Sziluettvédelmi szempontból fontos a hegyvidéki zóna erdő melletti lakóterületeinek kiemelt kezelése.

10. ábra: Kertvárosias lakóterületek elhelyezkedése

Intenzív beépítésű lakóterület
Laza beépítésű lakóterület
Sziluettérzékeny, hegyvidéki lakóterület

11. ábra: Változással érintett kertvárosias lakóterületek

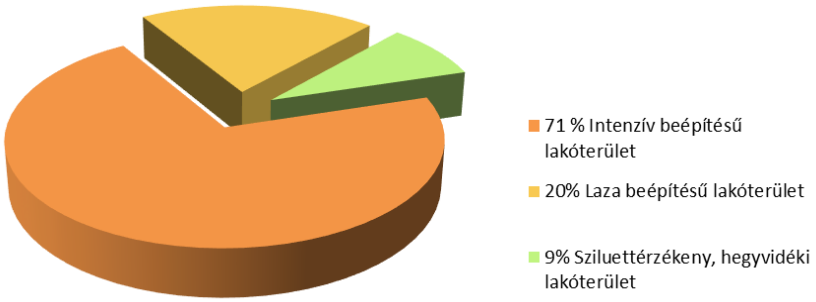

Infrastruktúra függvényében ütemezetten igénybe vehető területek

4. táblázat: Kertvárosias lakóterületek területi kimutatása:

	Kialakult terület (ha)	Jelentős változással érintett, jelenleg alulhasznosított terület (ha)	Jelentős változással érintett terület, jelenleg használaton kívüli (ha)	Infrastruktúra függvényében ütemezetten igénybe vehető terület (ha)	Összterület (ha)
Intenzív beépítésű lakóterület	**8372,08**	8,16	234,02	71,3	**8685,56**
Laza beépítésű lakóterület	**2380,71**	44,65	28,23	32,13	**2485,72**
Sziluettérzékeny, hegyvidéki lakóterület	**970,92**	1,04	-	89,79	**1061,75**
Összesen	**11723,71**	**53,84**	**262,25**	**193,23**	**12233,03**

12. ábra: Kertvárosias lakóterületek megoszlása

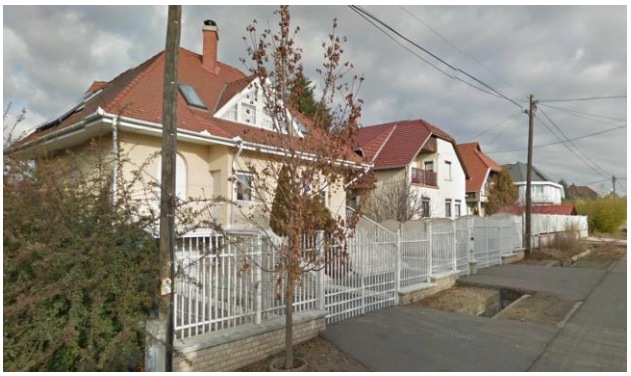
Kertvárosias, intenzív beépítésű lakóterület

A területfelhasználási egységbe a pesti oldal valamennyi kertvárosias lakóterülete tartozik, de ide soroltak a budai oldal sík területein hasonló adottságokkal rendelkező területek is. A beépítés karaktere szerteágazó: szabadonálló, ikres és oldalhatáron álló beépítés mellett előfordul zártsorú, sorházas beépítés is.

Intenzív beépítésű terület a XVIII. kerületi Martinovics tér környezetében

Kertvárosias lakóterület a rákosszentmihályi Szilaj utcában

Budapest lakóterületeinek legnagyobb hányadát (34%) az ebbe a területfelhasználási egységbe tartozó lakóterületek teszik ki. Az elővárosi zóna pesti oldalának beépítésre szánt területei túlnyomó részt intenzív beépítésű, kertvárosias lakóterületek, de a III. (Mátyás király út mente) és a XXII. kerület K-i részein is (Budafoki temető környékén) találkozhatunk ilyen jellegű lakóterületekkel.

Jelentős változással érintett, intenzív beépítésű terület pl. a XVII. kerület északi részén a Cinkotai út mellett került lehatárolásra, de a XV. kerületben a Régi Fóti út mellett is kívánatos bizonyos területek ilyen irányba történő változása.

A szükséges infrastruktúra feltételek biztosítása után e célra igénybe vehető terület került kijelölésre a XVI. kerületben, valamint Csepel-Háros területén.

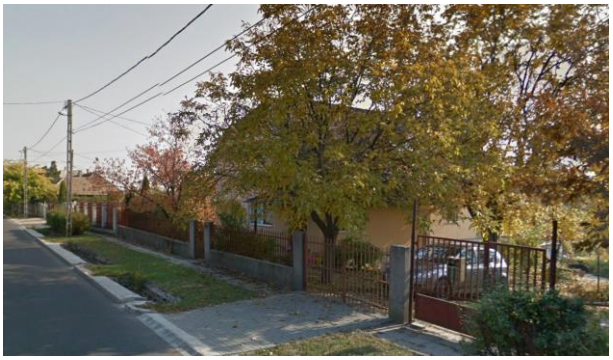
Kertvárosias, laza beépítésű lakóterület

A budai domboldalak jellemzően szabadonálló, családiházas lakóterületei tartoznak ebbe a területfelhasználási egységbe.

Laza beépítésű lakóterület a Kútvölgyi út környékén a XII. kerületben

Laza beépítésű lakóterület a XXII. kerületi Arany János utcában

A laza beépítésű kertvárosias területek kizárólag a főváros budai oldalán fordulnak elő, azon belül is elsősorban hegyvidéki zónában, másodsorban a XXII. kerület középső részén (pl. Dózsa György út mentén vagy az Arany János utcai lakóteleptől nyugatra) is jelentős területeket foglalnak el.

Jelentős változással érintett területek szintén főként a XXII. kerületben a Móricz Zsigmond út mellett, illetve a Bíbic utcában (a Rózsakert lakóteleptől északra) kerültek lehatárolásra.

Infrastruktúra függvényében, ütemezetten igénybe vehető laza beépítésű kertvárosias területek szintén Budafok-Tétényben (pl. a Bartók Béla út északi része mentén), valamint Békásmegyer északi részén (Árok utca környékén) tervezettek.

Kertvárosias, sziluettérzékeny, hegyvidéki lakóterület

A területfelhasználási egységbe a budai hegyvidék kivételes adottságú azon lakóterületei tartoznak, amelyek nagyrészt a korábbi – a XX. század elejére jellemző – üdülőterületekből alakultak ki. A magas presztízsű lakóterületeken alacsony a beépítés intenzitása, de a kialakult nagy értékű vegetáció megtartása érdekében nem cél a növelés.

Sziluettérzékeny, hegyvidéki lakóterület

Hegyvidéki, sziluettérzékeny kertvárosias lakóterületekkel szintén csak a budai oldalon találkozhatunk. A hegyvidéki zónában főként a középső területeken, valamint Pesthidegkút környékén, de a XXII. nyugati részein is találhatók sziluettérzékeny lakóterületek.

Infrastruktúra feltételhez kötött, sziluettérzékeny lakóterületek kialakítása elsősorban a volt kiskertes mezőgazdasági területek funkcióváltásával javasolt Nagytétényben az M0/M6 csomóponttól északra eső területeken, valamint kisebb mértékben a II. kerületi Hideg utca északi oldalán.

A lakóterületek jellemzői és fejlesztési lehetőségeik az egyes zónák szerint

Belső zóna

A belső zóna pesti oldalán (a városközponthoz kapcsolódó, történetileg kialakult, igen intenzív beépítésű területeken) elsősorban nagyvárosias, azon belül is főként zártsorú, zártudvaros beépítésű lakóterületek fordulnak elő. Ezzel szemben jellemzően a zóna budai oldalára eső területein megjelennek a zártsorú, keretes beépítésű nagyvárosias lakóterületek is, melyek az I. világháború után kezdték felváltani a zártudvaros beépítési formát, a pesti Újlipótvároshoz hasonlóan illetve a rendszerváltás utáni lakásépítésnek is egyik jellegzetes formája.

A lakóterületek karakterjellemzőik megőrzése mellett a sűrűség kismértékű enyhítése javasolt a zóna lakóterületein, összefüggésben a városfejlesztési koncepció komplex rehabilitációs törekvéseivel. Minőségi fejlesztés, a rehabilitáció keretein belül forgalomcsillapítási eszközök alkalmazása és a zöldfelületi arány növelése a legfontosabb célok.

Átmeneti zóna

Az átmeneti zóna területhasználati szempontból átmenetet képez a belső és az elővárosi zóna között. Ennek megfelelően lakóterületek szempontjából is vegyes képet mutat. A zóna XI., XIII. és XIV. kerületi részein szintén találkozhatunk keretes beépítésű nagyvárosias lakóterületekkel, de utóbbiban jelentős számban fordulnak elő kisvárosias, jellemzően zártsorú és szabadonálló beépítési módú területek is. A zóna elővárosi zónával határos területein a kisvárosias területek mellett megjelennek kertvárosias karakterű lakóterületek is. Nagyvárosias, telepszerű lakóterületek is jelentős területeket foglalnak el az átmeneti zónában.

A Budapest 2030 koncepció szerint a barnamezős és alulhasznosított térségek preferálása szükséges új lakóterületek építésénél, mivel itt a meglévő műszaki infrastruktúrák kihasználására is van lehetőség. Változás elsősorban a XIII., XIV. kerület barnamezős, változással érintett nagyvárosias fejlesztési területein várható. Urbánus, gazdaságosan fenntartható lakóterületek építése, lakókörnyezetbe illeszthető munkahelyek kialakításával párhuzamosan, fontos feladat. Kisvárosias fejlesztési irány kevésbé jellemző, kertvárosias pedig az alacsony sűrűség miatt nem is kívánatos ebben a zónában. Fentiek mellett komplex rehabilitációs programok kidolgozása szükséges a lakótelepi problémák megoldására.

Elővárosi zóna

A zóna lakóterületeinek túlnyomó részét az intenzív beépítésű kertvárosias területek fedik le. A budai oldalon (a III. és a XXII. kerületben egyaránt) megjelennek a szintén kertvárosias, de kevésbé intenzív és sziluettérzékeny lakóterületek is. Az utóbbi évtizedek tömeges lakásépítésének köszönhetően a paneles technológiájú, nagyvárosias telepszerű lakóterületek ebben a zónában is teret nyertek maguknak. Elsősorban a III. kerület északi részein (pl.: Békásmegyeri lakótelep), a IV. (Újpesti lakótelep) és a XV. kerületben (Újpalotai lakótelep), de Csepel belső területeinek nagyobb részét is ilyen karakterű területek teszik ki.

A zóna területén elsődlegesen ki kell használni a meglévő lakóterületi térségek tartalékait, illetve szükség van ezzel párhuzamosan a helyi ellátás színvonalának javítására. Lakóterületi fejlesztéseket illetően a kertes mezőgazdasági területek (volt zártkertek) fokozatos átalakulása várható a budai kerületekben és Csepelen, illetve kismértékben új területek beépülése történhet hasonló jellemzőkkel a már kialakult területekhez csatlakozóan. Jelentősebb kertvárosias fejlesztési lehetőség a X. és XVII. kerületben a már korábban is kijelölt, de még nem aktivált fejlesztési területeken várható, de szinte minden kerület érintett fejlesztési lehetőséggel. Ezeken a területeken az alapintézményi ellátás kialakítását beépítésükkel egy időben szükséges biztosítani. Fentiek mellett komplex rehabilitációs programok kidolgozása szükséges a lakótelepi problémák megoldására.

A Duna menti zóna

A zónában jelenleg még kevés a lakóterület, azonban erre a célra kijelölt, nagyobb, összefüggő, változással érintett területek találhatóak a XIII. kerületben, valamint a Gubacsi-dűlőn és Csepel északi részén. Új lakóterületek építése esetén a Duna megfelelő megközelíthetőségének biztosítása fontos feladat, a partok mentén közcélú zöldfelületek kialakításával. Homogén lakóterületek építése helyett városias, vegyes, élhető lakóterületek építésének lehetőséget kell megragadni. Csepel déli, Soroksári Duna-ág melletti lakóterületei karakterében őrzendő, intenzív beépítésű kertvárosias lakóterületek.

Hegyvidéki zóna

Nagyvárosias lakóterületek közül az elsősorban zártsorú jellegű területek ebben a zónában is jelen vannak. Főként a II. és a XII. kerületek belső zónával határos területein jellemzőek. A két zóna határától a közigazgatási határ felé haladva folyamatosan váltják fel az előbbi területeket a kisvárosias, majd a laza beépítésű és sziluettérzékeny kertvárosias lakóterületek.

A területi tartalékkal rendelkező meglévő lakóterületek kapacitásának kihasználása fontos cél, a magas zöldfelületi arány biztosítása mellett. Ezzel párhuzamosan szükséges az alapellátás minőségének javítása. Lakóterületi fejlesztések tekintetében kismértékben kertvárosias területek fejlesztésére van lehetőség a II. és a XII. kerületben, illetve kisvárosias jelleggel a XI. kerület déli részén. Nagyvárosias lakóterületi fejlesztést nem rögzít a TSZT a zónában.

ÜDÜLŐTERÜLETEK

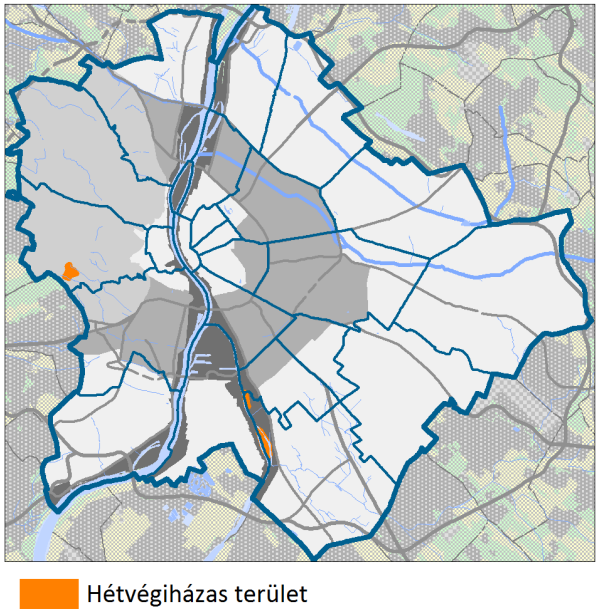
Budapest mai területén található üdülőterületek már csak töredéke azoknak a területeknek, amelyek az iparosodás korában körülvették a fővárost. Közel a fővároshoz, kellemes hegyvidéki vagy Duna melletti területeken alakultak ki. A területek nagy része a város területi növekedése folytán lakóterületté vált.

Az üdülőterületek Budapesten elsősorban a nem változó üdülői kör hosszabb tartózkodására szolgálnak. A területek környezetében gyakran találunk sportolási és rekreációs tevékenységek kiszolgálására alkalmas területeket. Jellemzően értékes természeti környezettel körülvett területeken helyezkednek el. Az üdülőterületeken az esetek többségében alacsony sűrűségű, de csoportos beépítés található.

Hétvégiházas terület területfelhasználási egységekbe a hagyományosan kialakult üdülő területek kerültek. Ilyen térségek vannak a Hegyvidék területén, illetve a Ráckevei (Soroksári)–Duna mentén. Ezen területek lakóterületi átalakulása a településszerkezetben betöltött helyük és a geomorfológiai viszonyok miatt nem kívánatos. Műszaki infrastruktúrájuk az adottságok alapján részben nem megfelelően fejleszthető (pl. csillebérci üdülőterület).

A meglévő hétvégiházas területeken felül újabb ilyen jellegű térségek kijelölése nem célszerű.

13. ábra: Hétvégiházas területek

Hétvégiházas terület – XXIII. kerület Molnár-sziget

Hétvégiházas terület - XII. kerület Csillebérci üdülőtelep

VEGYES TERÜLETEK

A vegyes terület az OTÉK rendelkezései alapján lehet településközpont vagy intézményi terület.

A településközponti terület elsősorban lakóterület, amely olyan települési szintű egyéb funkciók számára is teret biztosít, amelyek nincsenek zavaró hatással a lakófunkcióra. Ezek jellemzően a különböző igazgatási, kereskedelmi, szolgáltatási területek, és a humán infrastruktúra területei. Budapest esetében ide nemzetközi, országos és térségi intézmények területei is tartoznak.

Az intézményi területek fentiektől abban különböznek, hogy ott a lakófunkció kivételes, és az alaprendeltetés alapvetően a lakosság ellátásához szükséges funkciókat jelenti, valamint az ún. „fehérgalléros" munkahelyek egy részét. Településszerkezeti szempontból elhelyezkedésük miatt lakófunkció céljára csak részben alkalmasak.

Településközponti terület

Budapest városszerkezetében meghatározó szerepe van azoknak a vegyes területeknek, amelyek a fentiek alapján sokféle városi funkciónak adnak helyet. Kialakulásuk szempontjából többféle fejlődési típus különböztethető meg, a spontán kialakult történeti városmagból kialakuló városközponttól a tudatosan tervezetten központig, melyet színesítenek még a Nagy-Budapest létrehozása előtt a fővárossal határos települések immáron budapestivé vált hagyományos központjai.

Mindezen központi helyszínek hierarchikus térbeli rendszerbe szerveződnek. Budapest 2030 városfejlesztési koncepciója a következők szerint határozza meg a főváros korábban már említett differenciált központrendszerének elemeit:

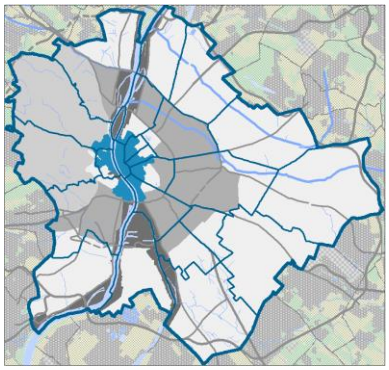
- városközpont – egyben a hagyományos főközpont (pesti és budai belváros, budai vár),
- városközpont kiemelt nagykörúti helyszínei,
- mellékközpontok,
- kiemelt jelentőségű helyi központok,
- jelentős helyi központok.

Fentieket kiegészítik azok a nagy kiterjedésű ún. tematikus területek, amelyeknek funkciókörük miatt jelentős a forgalomvonzása.

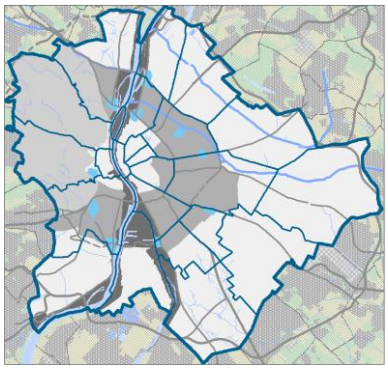
A központrendszerhez tartozik Budapest hagyományos városközpontja, amelyhez fokozatosan zárkóznak fel a jelentős gazdasági aktivitással rendelkező nagy forgalmú területek, kiegészítve a történeti városközponti funkciókat.

Tágabb térségben a városrészek számára is meghatározóak a mellékközpontok. A kerületek központi helyeit jelentő kiemelt jelentőségű helyi központok, valamint a jelentősebb helyi és lokális központok azok a helyszínek, amelyek szintén településközponti funkciókat hordoznak, más és más szinten és minőségben.

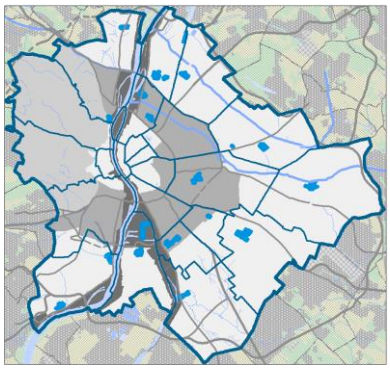
14. ábra: Városközponti terület

15. ábra: Mellékközponti területek

16. ábra: Kiemelt jelentőségű helyi központok

Budapest központrendszere kialakulásának folyamatában a városszerkezetet figyelembe vevő, azt erősítő helyszínek a meghatározóak. A területfelhasználás vegyessége nem igényli, hogy minden központtípus önálló területfelhasználási kategóriával rendelkezzen. A jelentős helyi központok vagy a lokális központok ezért intézményi vagy lakóterületen egyaránt létrejöhetnek.
A területfelhasználás szempontjából ezen központi szerepkört betöltő területek

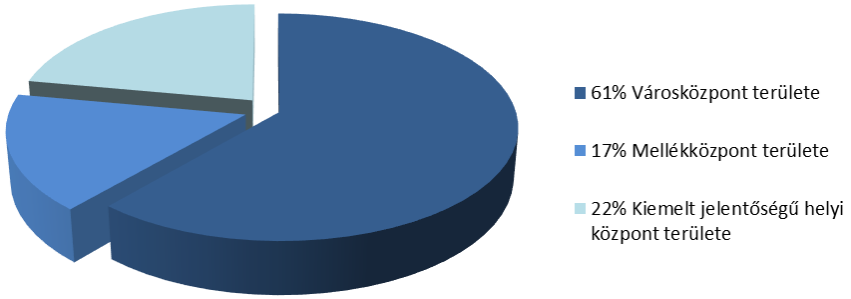
- városközponti,
- mellékközponti,
- kiemelt jelentőségű helyi központ

területfelhasználási kategóriában szerepelnek.

5. táblázat: Vegyes területek területi kimutatása

	Kialakult terület (ha)	Jelentős változással érintett, jelenleg alulhasznosított terület (ha)	Jelentős változással érintett terület, jelenleg használaton kívüli (ha)	Infrastruktúra függvényében ütemezetten igénybe vehető terület (ha)	Összterület (ha)
Városközpont terület	**767,92**	10,46	11,86	-	**793,66**
Mellékközponti terület	**115,64**	55,75	42,36	-	**213,91**
Kiemelt jelentőségű helyi központ terület	**221,89**	33,66	2,06	27,00	**286,98**
Összesen	**1105,45**	**99,87**	**56,28**	**27,00**	**1 294,55**

17. ábra: Vegyes területek megoszlása

Budapest főközpontja – városközpont

A városközpont a Duna mindkét oldalán egyformán jelen van, de a két oldal szerepe, jelentősége eltérő. A városközpont budapesti jellemzője, hogy nem képez homogén területi egységet.

Alapvető és fontos cél a városközponti területek „citisedésének” elkerülése, lakóterületi jellemzőinek megtartása, amit a városfejlesztési koncepció is kiemel. A településszerkezeti terv nem tartja homogén módon fejlesztendőnek a város e központi térségét, ugyanakkor ennek meghatározását a kerületi szabályozásra bízza.

A pesti oldalon nagyobb az intézmények aránya a főközponton belül, jelezve az országos igazgatási központ térségét és az ahhoz szorosan kapcsolódó üzleti szféra területeit, bankok, jelentősebb cégek székházai, bérirodái formájában. A lakófunkció itt ugyanúgy jelen van, de nagyobb azon épületek aránya, melyek egyáltalán nem tartalmaznak lakásokat. Jellemzője még e területnek a lakóházakon belüli irodai funkciók jelenléte, amelyek a kisebb cégek számára nyújtanak jó központi elhelyezkedési lehetőséget, egyben igényes környezetet.

A TSZT egy területfelhasználási kategóriát határoz meg a főközpont számára. A kerületi településrendezési eszköz készítése során azonban célszerű a városközponti területek lakó-domináns

helyszíneit megkülönböztetetten kezelni, általában a csendesebb, városi aktivitás szempontjából védettebb helyeken meghatározóak. A vizsgálatok igazolták, hogy a Nagykörút mentén még mindig domináns a lakófunkció, a jelenlévő kereskedelem, szolgáltatás és lakásirodák ellenére. Ennek megőrzése érdekében javasolt a KÉSZ-ben megfelelő rendelkezéseket meghatározni, hiszen a jövőt tekintve a belső városrészek forgalmának csökkenése, a motorizáció környezeti hatásának javulása a jövőben kevésbé indokolja e forgalmas utak mentén a nagyarányú funkcionális váltás előirányítását. A lakóterületi jelenlét a városközponti területek lüktetéséhez hozzátartozik, azt élettel telíti, arányának megtartása feltétlen indokolt.

A városközponti területek a pesti oldalon jellemzően a Nagykörúton belül helyezkednek el, ahonnan a főbb sugárirányú elemek – a Váci út, Andrássy út, Rákóczi út, Soroksári út mentén – hosszabb, lineáris sávokban futnak tovább egy-egy jelentősebb meghatározó szerepű, meglévő vagy tervezett kiemeltebb központi helyek irányába.

A *Váci út menti sáv* a Bulcsú utca vonaláig tart, magába foglalva a *Nyugati pályaudvar környezetét* és magát a pályaudvar vasúti közlekedés számára továbbra is biztosított, ugyanakkor felülépíthető területét is, amelyet ezen a szakaszon a többszintes területfelhasználási kategória tesz lehetővé. Ezáltal a két szomszédos városrész, Újlipótváros és Terézváros kiemelt – a Váci út és a Podmaniczky utca menti – városközponti részei közötti éles vasúti elválasztó hatás megszűnhet. A Nyugati pályaudvar a Westend kiépülése óta különleges szerepet tölt be a városközponton belül is meghatározó helyként, amelyet alátámaszt intermodális jellege, és további fejlesztési lehetőséggel is rendelkezik. Jelentősebb területi fejlesztés a városközpont ezen szegmensében egyedül itt lehetséges, amit a TSZT külön is kiemel. Ez a terület a szerkezetalakító fejlesztési céltérséghez tartozik, mely egyedül itt érintkezik közvetlenül a városközponti területtel.

A másik meghatározó *lineáris tengely a Blaha Lujza tér után a Keleti pályaudvarig nyúló Rákóczi úti sáv*, ami a 4-es metró átadásával újabb fejlesztési erőt kapott. Jelentős forgalmat bonyolító helyszín csatlakozik a Keleti pályaudvaron is lehetővé tett többszintes területfelhasználás révén egy meghatározó intézményi sávhoz.

A *Baross utcai tengely* lényegében a VIII. kerület igazgatási központját foglalja magába, ehhez képest nyilván *jelentősebbé válik a Corvin tengely*, ami a Corvin sétány mentén kialakított vegyes funkciók miatt válik kiemeltebb központi szerepűvé.

A városközpont *Duna tengely menti* déli irányú „széthúzása" a *Soroksári út mentén valósult meg*, már csak kisebb fejlesztési lehetőséggel rendelkezve és csatlakozva nagyobb intézményi területekhez.

Budán a központrendszer keretében tematikus elemként az *egyetemi városrész* meghatározó részt képvisel. A *Móricz Zsigmond körtér környezete* és tőle a Duna irányába eső zártsorú hagyományos városrész és *Újbuda központja* együtt képez *lakójellegű városközponti* területet.

A budai oldalon a városközpont jelenléte nem kíséri végig a Duna mentét, hiszen megszakítja azt a Gellért-hegy és a Tabán erőteljes zöldfelületi szerkezeti sávja. Az I. és II. kerület területén megjelenő városközponti funkció, több kisebb egységre szakított, a budai oldal morfológiájából és történeti kialakulásából adódóan.

E területen egyrészt *meghatározó a budai vár*, amely a palotával az intézményi-, a polgárvárossal a lakófunkciók hordozója, amit a várszoknya lakóterületei öveznek. A várszoknya már forgalmasabb területekhez kapcsolódó részei azok, amelyek ismét központi jellemzőket hordoznak, így a budai Duna parthoz közel eső terület az Erzsébet híd és a Margit híd közötti sávban. Ehhez kapcsolódik a *budai belváros a Margit körút mentén*, ami a *Széll Kálmán tér környezetében* teljesedik ki.

E területektől leszakad *Krisztinaváros központi része* a Lánchíd és a Déli pályaudvar között. A *Déli pályaudvar* területe is integrálható a városszövetbe, annak lefedhetősége igazán különleges lehetőségeket kínál, és szintén kapocs lehet az egymástól elszakadó I. és XII. kerület között. Ennek lehetőségét teremti meg itt is a vasúti közlekedés mellett javasolt *többszintű területfelhasználás* városközponti jellemzője.

A főközpont területe a Károly körút mentén

A XI. kerületi Móricz Zsigmond körtér

Mellékközpont terület

A Budapest 2030 városfejlesztési koncepció rögzíti a főváros mellékközpontjait. A területfelhasználási terv ezt figyelembe véve a főközponton kívüli kiemeltebb központi területeket külön Vt-M kategóriába sorolja. A TSZT jellemzően az átmeneti zónában határozza meg azokat a jelentős átszállási forgalmat bonyolító, nagyobb sűrűséget igénylő központi helyeket, amelyek révén a főközpont tehermentesítésére kialakítandó differenciált központrendszer a városszerkezet fejezetben kifejtettek szerint megvalósulhat.

A már kialakult, vagy folyamatos alakulás alatt lévő mellékközpontok mind fontos szerkezeti elemek mentén helyezkednek el, jellemzően valamely meglévő vagy tervezett kötöttpályás közlekedési csomópontra települve. Ugyanakkor ezeken a területeken sem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a településközponti terület ezen központi helyszíneken is jelentős lakófunkcióval is rendelkezik. Ezzel tágabb lehetőséget ad azok fejlődésének.

A kijelölt mellékközpontok

XIII. kerület Angyalföld mellékközpontja, amely a Váci úti irodatengely és a Róbert Károly körút csomópontját körülvevő három térnegyedben helyezkedik el. Fejlesztése már a metró kiépítése után megindult, régebbi központi intézmények kijelölték helyét. A két átellenes térnegyed fejlesztése a gazdasági válság hatására megállt, de a terület előkészített tervekkel rendelkezik. A forgalmi változások, az Aquincumi híd kiépítése után ebben a sajátos elhelyezkedésű mellékközpontban urbanizáltabb csomóponti kialakítással, felszíni gyalogosfelületekkel válhat méltó helyszínévé a hozzá közel eső városközpontnak. A TSZT a területen a magasház létesítésével is támogatja a terület fejlődését. A mellékközpont városfejlesztési céltérséghez kapcsolódik.

XIII. és IV. kerület Újpest Városkapu mellékközpontja speciális helyzetű, mivel Újpest hagyományos városközpontja nem esik tőle messze. Ugyanakkor az a fejlesztő erő, ami a tervezett Körvasút menti körút hídfőjének környezetét fogja jelenteni a közúti, vasúti, metró kapcsolódással megfelelő kapacitású intermodalitással tud rendelkezni ahhoz, hogy a környezetében a területi átalakulásokat indukáljon és az a Dunakanyar illetve akár a pilisi völgy települései számára is megfelelő átszállási kapcsolattal rendelkező központi területté váljon.

XIV. kerület Bosnyák tér mellékközpontjának kiépítésére is számtalan terv született, és több tervpályázat is foglalkozott e jövőbeni központi helyszínnel. A 4-es metró kiépülése hozhatja a területet igazán olyan helyzetbe, amelynek alapján nem csak a kerületnek, de nagyobb térségének is kiemelt helyszínévé válhat. Funkcionális vegyessége már ma is adott, jelentős kiterjedésű egybefüggő területe pedig kifejezetten kedvező városépítészeti kialakítás lehetőségével kecsegtet.

XIV. kerület – X. kerület határa – Örs vezér tere mellékközpontja, elsősorban kereskedelmi létesítményei révén vált a főváros egyik már meghatározó helyszínévé. A 2-es metró vonala nagyban segítette ezt, meghatározó az agglomerációs kapcsolat a HÉV révén.

A terület városépítészeti megformálása, lakótelepi környezete túl sok további lehetőségeket már nem rejt magában, legfeljebb jelentős kereskedelmi létesítményei folyamatos megújítási kényszere és köztereinek rendezése várható.

XIV. kerület – X. kerület határa – Örs vezér tere

XIII. kerület Angyalföld mellékközpontja

XIX. kerület – Kőbánya - Kispest intermodális szerepkörrel bíró mellékközpont a XIX. és X. kerület határán helyezkedik el kötöttpályás közösségi közlekedési eszközök találkozási pontja mentén. Az itt összpontosuló vasút és metró, valamint a számos autóbusz-viszonylat a délnyugati kerületek és az agglomerációs térség jelentős számú, utazó lakosa számára nyújt már ma is komfortos átszállási lehetőséget és kiegészítő szolgáltatásokat.

A terület a XIX. kerületközpontjának északi pólusát képezi, amely a Sibrik Miklós utcán keresztül kapcsolódik déli súlytérséget jelentő a Kossuth térhez és környékéhez. Az itt kialakuló területhasználat vegyes. A súlypontban többfajta jellegű és sűrűségű lakóterület, valamint oktatási intézmények helyezkednek el. Az északi részen a metró- vasút- és autóbuszállomásra jelentős méretű bevásárlóközpont települt a közelmúltban, a déli területrészen régebbi, de jelentős kereskedelmi egységek – piac, áruház, kisboltok – továbbá a kerület patinás köztere a Kossuth tér találhatók.

A jövőben a térség fejlődése az eddigi irányt követve folytatódhat. A közlekedés, különösen a vasút fejlesztésével erősíthető a központ intermodális szerepe. A területen még meglévő nagyobb, beépítetlen területeken további, központi szolgáltatást nyújtó intézmények helyezhetők el. A gyorsan fejlődő környezetben a lakásstruktúra fokozatos átalakulás, városias jellegének erősödése várható.

E folyamatok egyaránt erősítik központ helyi és térségi szerepét.

IX. kerület Gubacsi dűlő – XX. kerület mellékközpontja az Albertfalvai híd pesti csatlakozási pontjára (híd vagy alagút) támaszkodva épülhet ki a Ráckevei (Soroksári) Duna-ág meghatározó barnamezős területén. Kiváló elhelyezkedésével, az új körúti kapcsolaton kívül az Észak-déli regionális gyorsvasút és fontos villamosvonal találkozásával, „dunamentiségével", ezáltal a belvárosi közelséggel ellenpólusa lehet Angyalföld mellékközpontjának. Mivel ez idáig nem foglalta le jelentős kereskedelmi funkció a területet, így kiváló alkalom nyílhat egy új, önálló központ városépítészeti kialakítására, amely a Duna-ág környezeti tényezőjét kihasználó esztétikus, és természetközeli központi terek kialakítására nyújt lehetőséget. A TSZT itt is lehetőséget biztosít magasházak elhelyezésére. A mellékközpont városfejlesztési céltérséghez kapcsolódik.

XI.-XXII. kerület – Budafok-Albertfalva mellékközpontja az előbbihez hasonlóan rendkívül kedvező helyzetbe kerülhet, amennyiben a terület szerkezeti helyzetéhez és távlati szerepköréhez képest alulhasznosított jellege váltani tud egy korszerű, tervezett városközponti helyszín irányába, kihasználva az agglomerációs kapcsolatot biztosító, közeli metró elérhetőséggel (Etele tér) rendelkező elővárosi vasúti lehetőségét. Mindezek mellett a pesti oldallal való albertfalvai hídkapcsolat a közúti közlekedésben és a villamos vonal kapcsolatában is meghatározó lesz. A TSZT a magasházas telepítést lehetővé teszi, mivel szerkezetileg és morfológiailag is igényli a terület a magasabb pont megjelenését. A mellékközpont városfejlesztési céltérséghez kapcsolódik.

XI. kerület – Kelenföld – Etele tér jövőbeli mellékközpont életében a Kelenföldi pályaudvarhoz is csatlakozó Etele téri metrókapcsolat alapvető változást hoz. Mint a hegyvidék és a városias területek fontos kapcsolódási pontja, a területen az új közlekedési kapcsolatok eleve igénylik a mellékközpont kialakítását. Meghatározó az agglomeráció és a Székesfehérvárig terjedő elővárosi kapcsolat jelenléte, mind vasúti, mind közúti szempontból. Funkcionálisan ezért a kereskedelmi funkciók megjelenésén kívül más intézmények megtelepedése, székházak és cégközpontok kialakulásának is fontos helyszínévé válva jelentős változást hozhat a budai oldal e szegmensében, a főváros nyugati kapujában. Az átmeneti zóna és a hegyvidéki zóna sajátos találkozása a térség, a hegyvidéki beépítés itt találkozik a lakótelepi beépítéssel. Városépítészeti megjelenését a TSZT magasházas telepítési lehetőséggel kívánja gazdagítani. A mellékközpont városfejlesztési céltérséghez kapcsolódik.

XII. kerület – Hegyvidék – MOM mellékközpont szerkezeti jellemzője, hogy ezen a részen a hegyvidéki zóna átmeneti zóna nélkül, közvetlenül a belső zónához kapcsolódik. Ezért – a hegyvidék morfológiájából fakadóan szorítottabb lehetőségek között – a terület eddigi fejlesztései révén alkalmas a mellékközponti szerep betöltésére. Funkcionálisan már ma is kiteljesedettebb szerepű, mivel a kereskedelem mellett a kultúra, a szállás és az irodai funkciók is jelen vannak. A Déli pályaudvar távlati fejlesztéséhez kapcsolódva rendkívül erős központi szerepet tud majd betölteni a térségben. További pozitívuma, hogy már most is lakófunkciókkal vegyes a megjelenése.

III. kerület – Óbuda

XI.-XXII. kerület – Budafok-Albertfalva

III. kerület – Óbuda mellékközpontja jelenleg funkcionálisan vegyes megjelenésű, amelyet a lakótelepi és a tradicionális kisvárosias beépítés jellemez, meghatározó kereskedelmi funkciókkal. Ugyanakkor e kereskedelmi létesítmények mára a város többi területén létesültekhez képest alulméretezettek és szolgáltatásaiban is szegényesebbek. Megújulási lehetősége a területnek a Flórián tér ma még beépítetlen területében van, ami központi helyet tudna alkotni a ma szétesett, igazi kerületi központtal sem rendelkező kerületben. A régészetileg is érintett területen nem túl sűrű beépítéssel, az Észak-déli regionális gyorsvasút vonalának kiépülése után alakulhat ki egy komplex, funkcionálisan kulturális jellemzőkkel is bíró mellékközpont, amely keleti oldalán a HÉV elválasztó hatásától felszabaduló dunai kapcsolattal is rendelkezhet a jövőben.

Kiemelt jelentőségű helyi központ területe

A koncepció a mellékközpontok rendszerén túl számos kiemelt jelentőségű, illetve jelentős helyi központot különböztet meg. A TSZT léptéke miatt azonban ezek a területi elhelyezkedésük, környezetük alapján estenként a részletesebb tervezésből kifolyólag vagy beolvadnak abba a területfelhasználási kategóriába, amibe adottságaik, sűrűségük révén valók, vagy kiemelésre kerülnek önálló helyi központ megjelöléssel.

Ez utóbbiakat ott jelöli a TSZT, ahol valós azon intézmények sűrűsödése, amelyek önálló egységet képeznek, illetve jelentős népesség ellátásában vesznek részt. Az alábbi helyi jelentőségű központok szerepelnek kiemelt jelentőségű helyi központ területfelhasználási kategóriában:

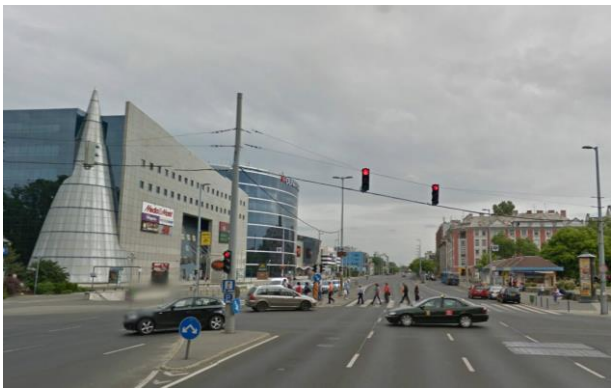
- III. kerület Óbuda-Újlak városközpont és Békásmegyer lakótelepi központja
- IV. kerület Újpest városközpont
- IV. kerület Káposztásmegyer Intermodális Csomópont
- XIII. kerület Béke tér és Gyöngyösi úti metró városközpont
- X. Kőbánya városközpont
- XV. kerület Rákospalota városközpont
- XVI. kerület Sashalom városközpont
- XVI. kerület Erzsébet-liget városközpont
- XVII. kerület Rákoskeresztúr városközpont
- XVIII. kerület Pestszentlőrinc városközpont
- XIX. kerület, Kispest, Kossuth tér
- XX. kerület Pesterzsébet városközpont
- XXIII. kerület Soroksár városközpont
- XXI. kerület Csepel városközpont és a jövőbeli Csepel Viziváros központ
- XXII. kerület Budafok-Óváros és Nagytétény városközpont

A hegyvidék kisebb jelentőségű központjai nem igényelnek ilyen kiemelt megkülönböztetést.

A X. kerületi Kőrösi Csoma Sándor sétány és környezete

XIII. kerületi Gyöngyösi úti metró városközpont

A különböző városközponti területek beépítési sűrűsége és magassági meghatározása

A TSZT-ben meg kell határozni az egyes területek beépítési sűrűségét. A városközponti területek beépítési sűrűsége a legmagasabb. A történeti városközpont területén a sűrűség értékét befolyásolja az itt meghatározott, kiemelten védendő karakterű városrészek magassági szabálya, ami még nagyobb sűrűségi eltérések mellett is biztosítani képes, hogy az építhető volumen ne térjen el jelentősen környezetétől.

A mellékközpontok beépítési sűrűségének megállapításánál szempont, hogy létrehozásuk során a nagyon intenzív beépítések elkerülhetők legyenek annak érdekében, hogy maradjon elég szabad terület a gyalogosok számára, városi terek és zöldterületek kialakítására annak érdekében, hogy a városhasználók számára igazán marasztaló központi helyszínekké válhassanak.

A helyi jelentőségű városközpontok esetében a sűrűségi érték alacsonyabb, mivel illeszkedniük kell a jellemzően tradicionális környezethez és szerepkörük sem igényel jelentősebb sűrűsödést. Alapvetően a helyi, kerületi ellátást szolgálják, és kevésbé értelmezhető olyan szomszédos vagy agglomerációs kapcsolatuk, mely más léptékű kialakítás igényelne.

A belső zónára eső városközponti területeket, jellemzően a kiemelten védendő karakterű, vagy a karakterőrző területek közé sorolja a TSZT magassági javaslata. E területeken a TSZT kijelölése alapján érvényesítésre kerül az utcai légtérarány, amelynek alapján az abból adódó párkánymagasságot kell betartani. Ez a szabály a területeket meg tudja őrizni utcarendszerükben, tömbstruktúrájukban és közterületeik arányrendszerében.

A mellékközpontok területe olyan térségbe esik, ahol az elvi lehetőség nyitott magasházak elhelyezésére a városfejlesztési koncepció alapján, de a magasház csak olyan helyeken engedhető meg, amelyeket a TSZT kifejezetten e célból kijelöl, és ahogy azt a mellékközpontok leírása tartalmazza.

Intézmény területek

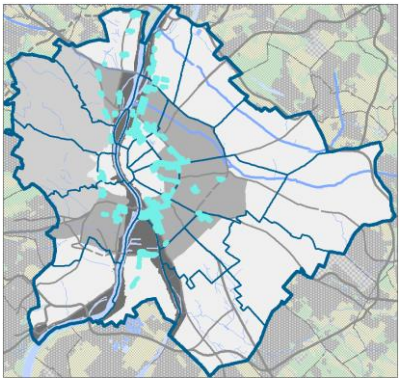
Budapest területfelhasználásban az intézményi területek meghatározó jelentőségűek. Általában a fontosabb és jelentősebb forgalommal rendelkező területeken találhatók, amelyek egyben lehetővé teszik megfelelő elérésüket.

Funkcionálisan a területfelhasználási kategóriák jelzik vegyességüket. A megadott három fő kategória

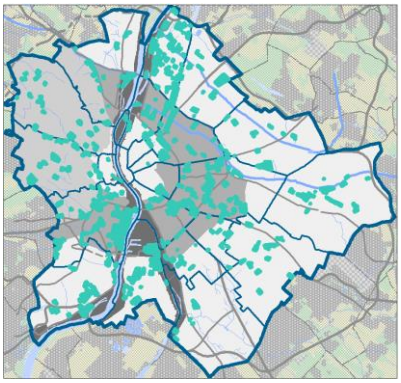
- a Vi-1 a jellemzően zártsorú beépítésű,
- a Vi-2 a jellemzően szabadonálló jellegű és
- a Vi-3 a helyi lakosság alapellátását biztosító terület

alapvetően a szerepkörrel és a beépítési sűrűséggel van összefüggésben, ami értelemszerűen a területek beépítési sajátosságaitól is függ. A beépítési jellemzők meghatározása azért fontos, mert az egyes intézményterületek így megfelelően illeszthetők környezetük beépítéséhez.

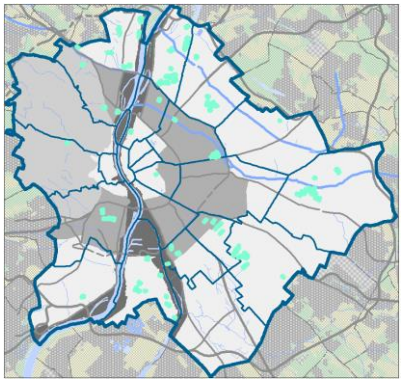
18. ábra: Vi-1 a jellemzően zártsorú beépítésű intézményterületek

19. ábra: Vi-2 a jellemzően szabadonálló jellegű intézményterületek

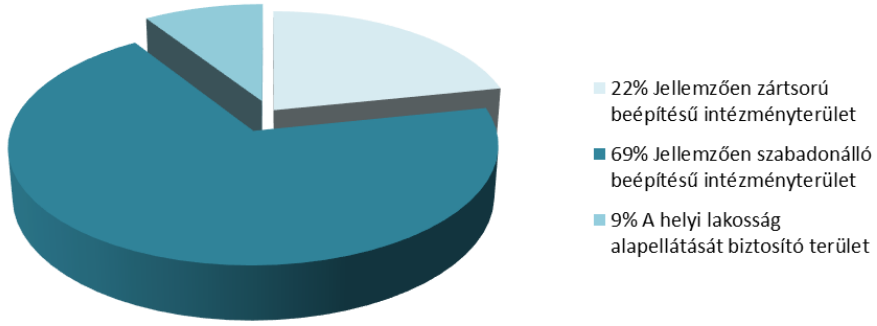
20. ábra: Vi-3 a helyi lakosság alapellátását biztosító területek

6. táblázat: Intézmény területek területi kimutatás

	Kialakult terület (ha)	Jelentős változással érintett, jelenleg alulhasznosított terület (ha)	Jelentős változással érintett terület, jelenleg használaton kívüli (ha)	Infrastruktúra függvényében ütemezetten igénybe vehető terület (ha)	Összterület (ha)
Jellemzően zártsorú beépítésű intézményterület	**295,99**	250,76	86,37	-	**633,13**
Jellemzően szabadonálló beépítésű intézményterület	**1008,81**	566,58	395,04	34,77	**2005,19**
A helyi lakosság alapellátását biztosító terület	**243,28**	-	19,73	5,26	**268,27**
Összesen	**1548,08**	**817,34**	**501,13**	**40,03**	**2906,59**

21. ábra: Intézményi területek megoszlása

Az intézményi területek képezik az ún. „fehérgalléros" munkahelyek területének a városközpontokon kívül eső részét a jelentősebb nagyságrendű vagy kiemelkedő fontosságú intézmények esetében. Ugyanakkor a területükön már meglévő vagy megvalósuló intézmények jelentős része a lakosság ellátásában és szolgáltatások nyújtásában vesz részt, a humán infrastruktúra részeként.

Intézményi – jellemzően zártsorú és a jellemzően szabadonálló területek

A zártsorú sajátossággal rendelkező intézményi területek jellemzően a belső zónához csatlakozó sugárirányú, illetve a városközponti területeken kívül eső gyűrűirányú elemek mentén kerültek kijelölésre. A jelentős változással érintett területeken megjelenő, a barnamezős területeket aktiváló intézményi területek elsősorban már szabadonálló karakterrel számolnak, annak érdekében, hogy létrehozásuk során megfelelő arányú zöldfelület is kialakítható legyen.

Ahol a szigetszerűen megjelenő intézményi területek indokolják, ott természetesen a már meglévő beépítésnek megfelelő kategória került meghatározásra. A korábbi tervekhez képest az intézményi területek esetében a TSZT e területfelhasználást ott határozza meg, ahol szerkezeti szempontból a terület lakófunkció számára nem előnyös. Egyéb esetben a lakóterületi besorolást választja, hiszen intézmények azokon is elhelyezhetők és nem cél, hogy az intézményi sűrűsödést igénylő területeken kedvezőtlen nagy sűrűségű lakóterületek jöjjenek létre az intézményi beépítési sűrűséget kihasználva, ahogy ez sok esetben tapasztalható volt az elmúlt időszakban.

Az intézményi területek – elhelyezkedésüket tekintve – az átmeneti zónában még meghatározó vonalak mentén csoportosulnak, de az elővárosi és hegyvidéki zónában már csak szigetszerűen jelennek meg a jellemzően lakóterületi környezetben.

Jellemzően zártsorú beépítésű intézményterület (Váci út mente)

Jellemzően szabadonálló beépítésű intézményterület a III. kerületben (Óbudai Gázgyár területe)

A helyi lakosság alapellátását biztosító Intézményi területek

Ezek a területek alapvetően abban különböznek a fent ismertetett két intézményi területtől, hogy céljuk elsősorban a szűken vett helyi lakossági ellátás, ezért olyan helyeken kerültek kijelölésre, ahol a környező lakóterületi területfelhasználásba ezek az intézmények nem illeszthetők eltérő karakterük, nagyságuk, sűrűségi igényük miatt, illetve ahol területileg meghatározó alapellátást biztosítanak. A területfelhasználási kategória megnevezésében szereplő „alapellátást" meg kell különböztetni a csak „alapfokú ellátástól", mert e területeken az ellátandó lakosság számától függően pl. a középfokú oktatás, egészségügy létesítményei ugyanúgy jelen vannak, mint az alapfokú oktatási létesítmények.

Ezek a területek általában szóródva jelennek meg a városszerkezetben. Térben is megtervezett megjelenésük elsősorban a lakótelepek jellemzője, de nagyságrendjüktől függően részben a lakótelepi területfelhasználási kategóriába „olvadnak".

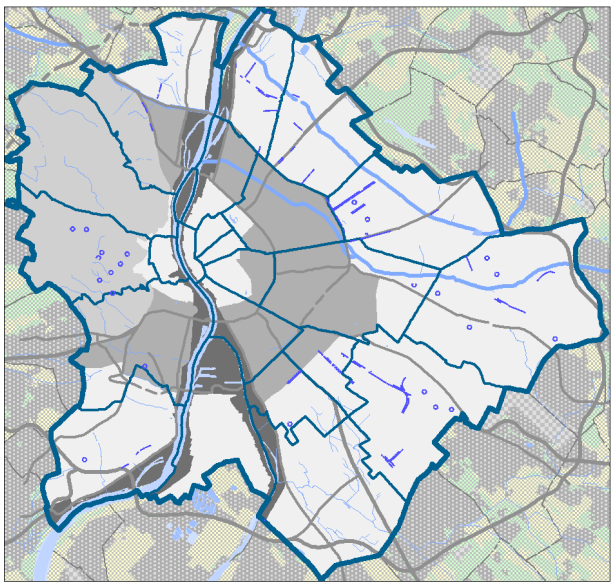
A helyi lakosság alapellátását biztosító intézményterület (III. kerület, Római sétány – kereskedelmi létesítmény és XVIII. kerület, Tövishát utca – általános iskola)

A TSZT rugalmassága az intézmények kijelölésében

22. ábra: A kertvárosias területeken az intézményi terület besorolás lehetőségének helyszínei

A TSZT – a mozaikosság elkerülése érdekében – metodikailag lehetővé teszi a kertvárosias területeken is az intézményi terület besorolást meghatározott módon. A TSZT-ben való konkrét területi kijelölés nélkül, a kerületi építési szabályzatban egyes meghatározó közlekedési nyomvonalak mellett, vagy egyes kiemeltebb súlypontokban részben már kialakult, lokális szempontból „központosodó" helyszíneken, a kertvárosias területfelhasználási egységen belül intézményi kijelöléssel és övezeti besorolással élhet a kerületi szabályozás, de ez csak ott lehetséges, ahol a TSZT ezt külön szimbolikus jelöléssel rögzíti.

A kertvárosias területeken a legtöbb alapfokú intézmény megvalósítható az OTÉK szerinti paraméterek mellett. Ott azonban, ahol a közösségi létesítmény igényli, ott általánosan kínál magassági eltérést a TSZT, ezért ezek a területek külön nem kerültek kijelölésre, mivel nem érintenek összfővárosi szerkezeti kérdéseket.

A településközponti és az intézményi területek jellemzői és fejlesztési lehetőségeik az egyes zónák szerint

Belső zóna

A belső zóna alapvetően Budapest főközpontja. Jellemzőit a kialakult történeti szerkezetnek megfelelően kell, hogy megőrizze amellett, hogy funkcionálisan tehermentesítésre is szorul.

A városközponti területeken kívül a zóna lakóterületei közé ékelődve jelennek meg a jellemzően a környező beépítéshez igazodó karakterű intézményi területek, meghatározóan a sugárirányú nyomvonalak mentén és a jó közösségi közlekedéssel ellátott helyeken. Fejlesztési szempontból elsősorban a pályaudvarok többszintes területfelhasználással jelölt területei válhatnak a zóna alapvető fejlesztési pontjaivá, melyek szerkezeti szinten is jelentősek a kerületközi kapcsolatok terén. Más, jelentősebb átalakulással járó fejlesztési lehetőség elsősorban a belső területek rehabilitációi révén várható.

Átmeneti zóna

Az átmeneti zóna a központrendszer fejlesztése tekintetében a mellékközpontoknak ad helyet. Kettő kivételével a többi itt helyezkedik el. Ezek lesznek - megfelelő közösségi közlekedéssel - az elkövetkező évtized fő fejlesztési pontjai, különösen a szerkezetalakító fejlesztési céltérségekre eső mellékközpontok esetében. Itt meghatározó már ma is az intézmények sugárirányú elemek menti tömörülése, de jelentős lesz a körirányú gyűrű közelében a funkcióváltás révén létrejövő átalakulás intézményi lehetősége is. Számos korábbi ipari terület alakult már át hasonlóan a zónában, mára a visszamaradt barnamezős területek összefüggő térségeiben kívánatos az intézményi funkció olyan megjelenése, mely lakóterületek kialakítását is magával hozza a vegyes területhasználat érdekében.

Elővárosi zóna

Az elővárosi zónában a helyi központok jelentősége erős, ma még sok esetben szolgáltatásaiban, funkcionális kínálatban és központszerű környezetük tekintetében kevésbé fejlettek, fejlesztésük ezért indokolt. Itt már több szigetszerűen megjelenő intézményi terület került meghatározásra, vagy meglévő funkciók további területbiztosítása érdekében, vagy szintén korábbi ipari területek funkcióváltásának elősegítése érdekében.

A Duna menti zóna

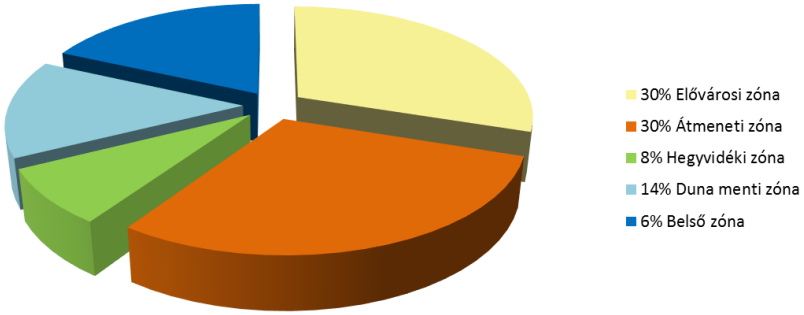
A központrendszer tekintetében, részben a főközponthoz kapcsolódva, azzal azonos területhasználata a jellemző. Az átmeneti zónára eső részén vannak tervezett mellékközponthoz közel eső területrészei, melyek fejlesztésében azok kialakulása és a környezeti átalakulása meghatározó lesz, és fontos, hogy kapcsolatukat a Duna partjával biztosítani lehessen. Az átmeneti és az elővárosi zóna találkozásánál a Körvasút menti körút új hídfőinek környezetében alakul ki két mellékközpont a zóna déli szakaszán. Az elővárosi zóna területén is elsősorban a város déli részein érintik intézményi fejlesztések.

Hegyvidéki zóna

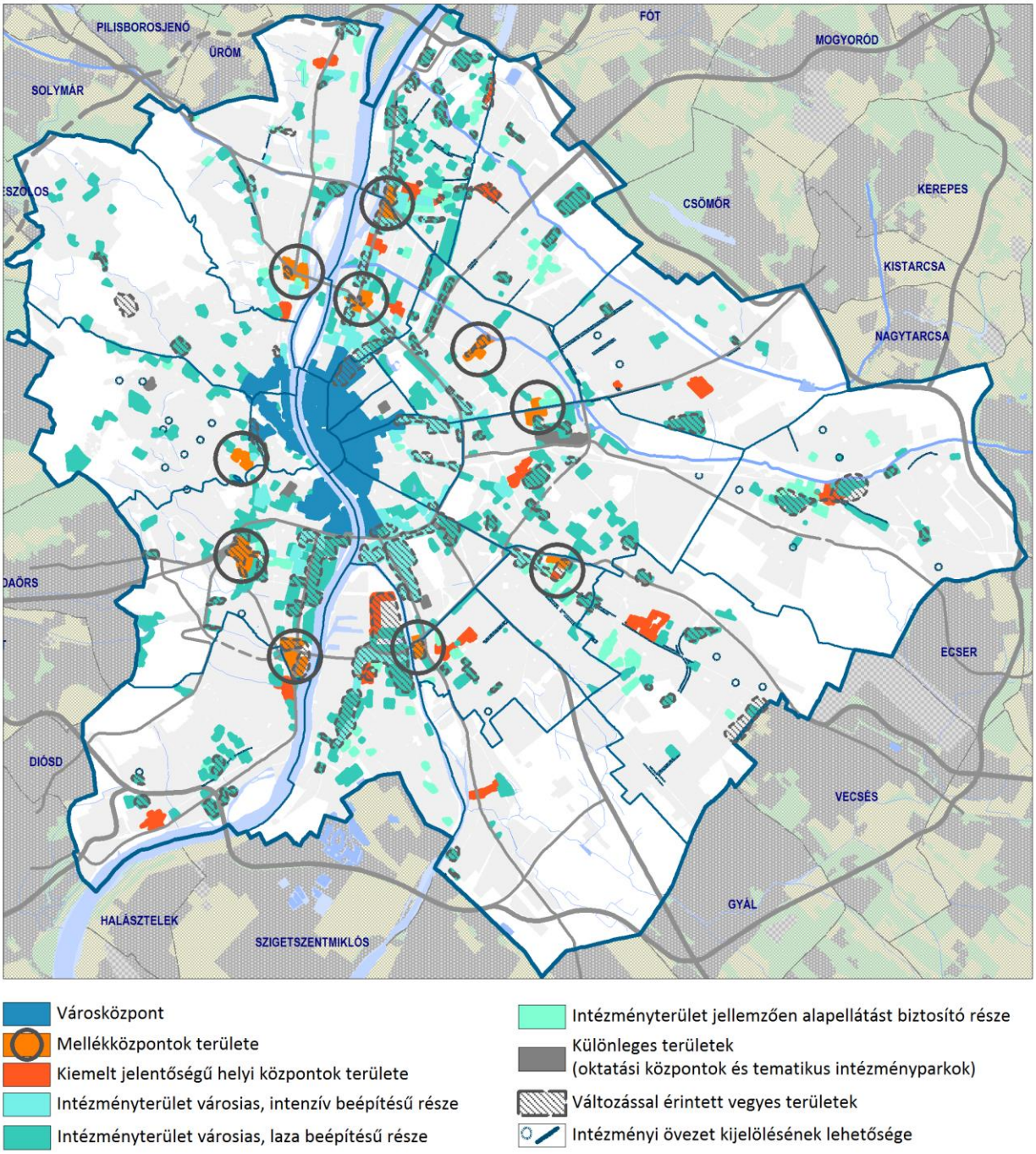

Jellemző az izolált intézmények elhelyezkedése a terület morfológiai adottságai miatt. Mellékközpontként egy került meghatározása a MOM területén, mely a térség fontos központi helyszíne. Elsősorban a II. kerületben várhatók jelentősebb méretben intézményi funkcióváltások.

23. ábra: Vegyes területfelhasználási egységek zóna szerinti megoszlása

24. ábra: Vegyes területek

GAZDASÁGI TERÜLETEK

A gazdasági aktivitás területei – munkahelyek számára szolgáló területek

A városi élet fontos színterét jelentik a lakóterületek mellett a munkahelyek számára szolgáló területek. A városon belüli elhelyezkedésük és kialakításuk, valamint elérhetőségük hatással van a társadalom minden rétegére, a város gazdasági erejére és a környezet állapotára. A gazdasági szervezetek és vállalatok elhelyezkedését a megfelelően képzett munkaerő elérhetőségén túl a piacok elérhetősége, a telekommunikációs hálózatok fejlettsége, az adatátviteli sebesség és szolgáltatás megbízhatósága, a közlekedési-szállítási hálózatok fejlettsége és a gazdasági tevékenységhez szükséges területek kínálata is befolyásolja.

A munkahelyek számára szolgáló területek funkciójuk szerint az alábbi csoportokba sorolhatók:

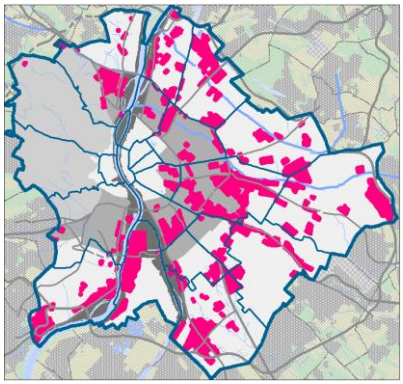
- a gazdasági tevékenység (kereskedelem, szolgáltatás, termelés, raktározás) területei,
- a lakó- és vegyes területekbe integrált munkahelyek területei, és
- a városműködtetés műszaki- és humáninfrastruktúra területei.

A gazdasági tevékenység területeinek sűrűsödése egyértelműen a pesti városrészen domináns, követve a korábbi ipari zónák történeti alakulását. Egybefüggő térséget a város átmeneti zónájában, valamint a külső területeken, az elővárosi zónában jelent, mivel a szállítás, logisztika szempontjából fontos a jó elérhetőség. Ehhez a funkcióhoz kötődő gazdasági tevékenységek elsősorban az M0 közelségében húzódnak. A Duna menti zónához is kapcsolódik a gazdasági tevékenység logisztikai szektoraként (Csepelen és Budafok-Tétény partjai mentén).

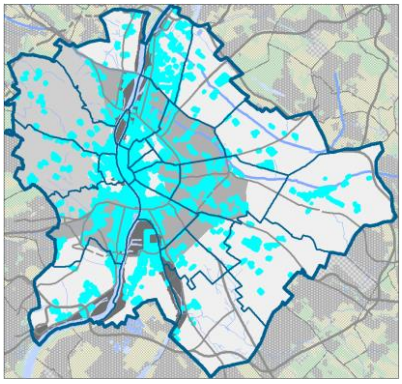
A lakó- és vegyes területekbe integrált munkahelyek száma a belső zónában kiemelkedő, jellemző még az átmeneti zónában, valamint az elővárosi zóna forgalmasabb útjai mentén.

A városműködtetés területei az egész városban elszórtan fekszenek, így biztosítva az ellátást és a településszövet kompaktságát, szintén számos munkahely számára lehetőséget nyújtva.

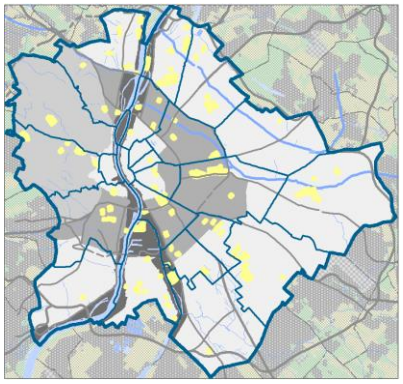
25. ábra: a gazdasági tevékenység (kereskedelem, szolgáltatás, termelés, raktározás) területei

26. ábra: a lakó- és vegyes területekbe integrált munkahelyek területei

27. ábra: a városműködtetés műszaki- és humáninfrastruktúra területei

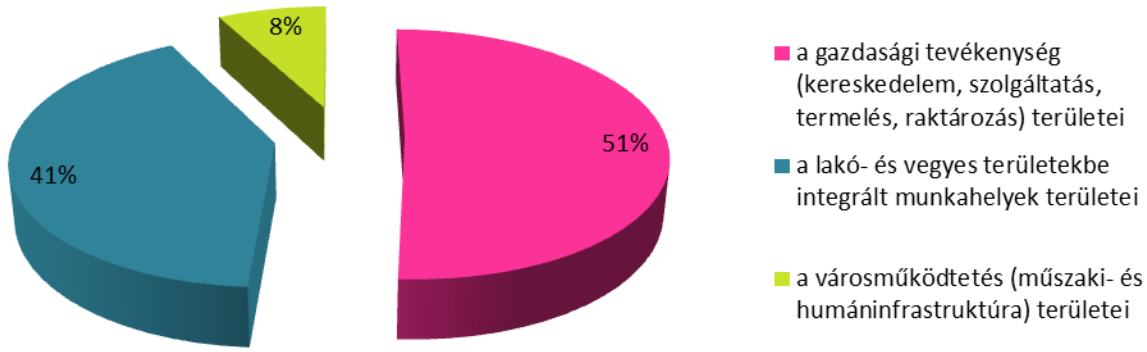

A munkahelyek számára szolgáló területek különböző területfelhasználási kategóriák tartoznak, egyrészt OTÉK által előírt kategóriák, másrészt a különleges településszerkezeti adottságai, illetve funkciójuk alapján.

7. táblázat: A munkahelyek számára szolgáló területek területfelhasználási egységei

munkahelyek számára szolgáló területek funkciójuk szerint	alkalmazott területfelhasználási kategóriák
a gazdasági tevékenység (kereskedelem, szolgáltatás, termelés, raktározás) területei	Gip, Gip-E, Gksz-1, Gksz-2
	K-Kik, K-Log, K-Mű, K-Ker, K-Rept
a lakó- és vegyes területekbe integrált munkahelyek területei	Vi-1, Vi-2, Vt-V, Vt-M, Vt-H
a városműködtetés (műszaki- és humáninfrastruktúra) területei	Vi-3
	K-Tp, K-Sz, K-Vás, K-Okt, K-Hull, K-Eü

28. ábra: Munkahely számára szolgáló területek megoszlása

Gazdasági területek területfehasználási kategóriái

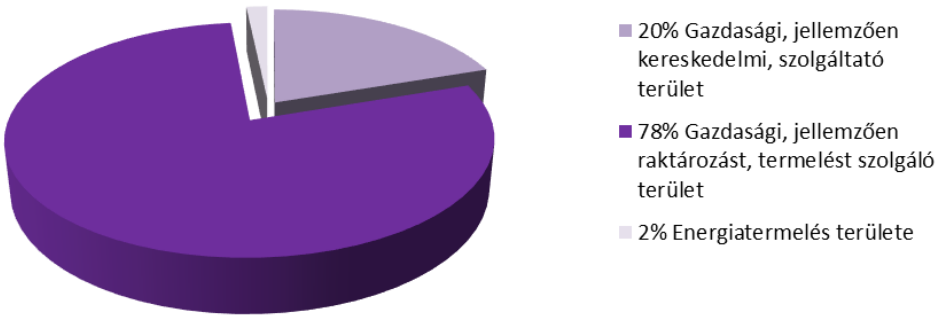
A gazdasági tevékenység területei közül a **gazdasági területfelhasználási kategóriák** kerülnek az alábbiakban részletezésre. Ezek az OTÉK szerinti gazdasági területek a főváros területeinek jelentős részét adják:

- a beépítésre szánt területek 13,57 %-át,
- amely arány a város területének 7,99 %-át képezi.

A gazdasági területek területfelhasználási kategóriái a következők:

- kereskedelmi, szolgáltató területek (Gksz-1, Gksz-2), valamint
- ipari területek (Gip, Gip-E).

29. ábra: A tervezett gazdasági területek megoszlása

8. táblázat: Gazdasági területek területi kimutatása

	Kialakult terület (ha)	Jelentős változással érintett, jelenleg alulhasznosított terület (ha)	Jelentős változással érintett terület, jelenleg használaton kívüli (ha)	Infrastruktúra függvényében ütemezetten igénybe vehető terület (ha)	Összterület (ha)
Gazdasági, jellemzően kereskedelmi, szolgáltató terület	**489,25**	209,44	130,83	1,86	**831,39**
Gazdasági, jellemzően raktározást, termelést szolgáló terület	**1997,07**	560,37	353,94	383,23	**3294,61**
Energiatermelés területe	**54,40**	15,82	-	-	**70,22**
Összesen	**2540,72**	**785,63**	**484,77**	**385,10**	**4196,22**

Budapest gazdasági versenyképességének növelése érdekében a városfejlesztési koncepció elvárásainak megfelelően a gazdasági funkciók széles skálájához illeszkedő, megfelelően irányított területi kínálatot és infrastruktúrát kell biztosítani. Ennek érdekében a jelenlegi, jól működő gazdasági területek megtartása mellett változással érintett területek is meghatározásra kerültek. A változással érintett területek az alábbiak szerint csoportosíthatóak:

- a jelenleg működő gazdasági tevékenység csak átmeneti időszakra szóló hasznosítása kerül biztosítása, de távlatban a terület intézményi irányba történő fejlesztése indokolt, valamint
- a jelenlegi alulhasznosított vagy jellemzően már műszakilag igénybe vett, de ma hasznosítás nélküli területeken új gazdasági funkció telepítése válik szükségessé,
- korábban kijelölt, de még nem igénybe vett területek hasznosítása lehetséges,
- ütemezetten igénybe vehető, zöldmezős fejlesztés során megvalósítható gazdasági terület.

A rendszerváltás után Budapest iparának zöme tönkrement, nagy összefüggő területeken meg is szűnt. Sok helyen a területek új gazdára találtak, ami fejlesztéshez azonban még nem vezetett. A kialakult helyzet folytán lehetőség nyílt a területek átstrukturálódására. A belső és az átmeneti zónába nem telepíthető a meglévő területhasználatot zavaró, környezeti terheléssel járó gazdasági funkció.

Kereskedelmi, szolgáltató területek

Elsősorban környezetre jelentős hatást nem gyakorló, gazdasági tevékenységi célú épületek elhelyezésére szolgál. Területükön önálló lakó rendeltetésű épület nem helyezhető el, de a gazdasági célú épületen belül a tulajdonos és a személyzet számára szolgáló lakás kialakítható.

Külön területfelhasználási egységként szerepel a *gazdasági, jellemzően kereskedelmi, szolgáltató terület (Gksz-1)* és *a gazdasági, jellemzően raktározást, termelést szolgáló terület (Gksz-2)*.

kereskedelmi, szolgáltató terület

raktározást, termelést szolgáló terület

A gazdasági, jellemzően kereskedelmi, szolgáltató terület területfelhasználási egységbe azok a kereskedelmi, szolgáltató létesítmények tartoznak, amelyek nem a lakóterületek integrált részeként vesznek részt a lakosság kiszolgálásában. Egy részük kisebb, lokális vonzáskörzettel rendelkezik, de ide soroljuk a nagy területigényű és elsősorban gépkocsival megközelíthető kereskedelmi létesítmények jelentős részét (pl. az M3 és az M5 autópályák bevezető szakasza mellettiek) is. Ide tartoznak azok a korábbi iparterületek is, ahol a korábbi nagyüzemi termelés megszűnt, a területek elaprózódtak és jellemzően a kereskedelem, illetve szolgáltatás, kevésbé a tényleges ipari termelés helyszínévé váltak.

A gazdasági, jellemzően raktározásra és termelésre szolgáló terület területfelhasználási egységbe egyrészt azok a gazdasági célú területek tartoznak, amelyek a város iparosodása során, jellemzően a XX. században alakultak ki, és a rendszerváltozást követően a korábbi környezetet terhelő tevékenységeket új technológiákra, vagy új funkciókra cserélték fel, másrészt az elővárosi zónában kialakuló új, gazdasági tevékenységgel jellemezhető munkahelyek számára szolgáló területek.

A két területfelhasználási egységben elhelyezhető funkciók élesen nem határolódnak el, hanem a domináns funkciók alapján különböztethető meg a két kategória. Életszerű, vegyes területek kialakítása a cél, és sem a kereskedelem, szolgáltatás, sem a raktározás, termelés nem járhat a telkükön kívül környezetterhelő hatással. Így a területi elhelyezkedésük tárgyalása során szétválasztásuk nem releváns, a Gksz-1 és Gksz-2 területfelhasználási egységek együtt kerülnek bemutatásra, kitekintve egyben a területek funkcionális kapcsolódásaira, korábbi gazdasági területek intézményi átalakulására.

Belső zóna és hegyvidéki zóna

A belső zónában a terv gazdasági területet nem jelöl ki. A hegyvidéki zónában is csak egy-egy kisebb területen, a III. kerületben a zónahatár mentén (Bécsi út mellett) épült kereskedelmi létesítmények soroltak a jellemzően kereskedelmi, szolgáltató területek közé. A hegyvidéki területeken munkahelyeket a vegyes területhasználat tud biztosítani, nem cél a koncentrált fejlesztés. A belső zónában a munkahelyi funkciót elsősorban a településközponti és intézményi területfelhasználási egységek foglalják magukba.

Átmeneti zóna

A zavaró hatással nem járó gazdasági területek számára elsősorban az átmeneti zóna felszabadult, ma hasznosítatlan, vagy alulhasznosított területei nyújtják a kínálatot. A nagy kiterjedésű barnamezős területek kiválóan alkalmasak a magas hozzáadott értéket termelő tevékenységek letelepedéséhez. Jól kihasználható a meglévő infrastruktúra közlekedés és közmű szempontjából is. A város településszerkezeti szempontú érdeke, hogy a fejlesztéseket elsősorban ebbe a térségbe terelje, ezért a gazdasági területfelhasználási egységek többsége itt fekszik.

Az átmeneti zóna észak-budai részén az óbudai gazdasági terület alkot egybefüggő, szerkezeti jelentőségű területegységet. A gazdasági terület nem terheli környezetét, vegyesen találhatóak kereskedelemi, szolgáltató jellegű és termelés, raktározás funkciójú területek. A volt iparterület, téglagyári területe még mindig hordoz magában fejlesztési potenciált, a terület egy része változással érintett, jelenleg alulhasznosított vagy használaton kívüli. Ezeken a területeken a munkahelyi funkciók továbbéltetése a cél, ennek megfelelően a terv gazdasági, illetve részben intézményi területfelhasználási egységekbe sorolja a területet.

A pesti oldalon a hagyományos angyalföldi iparterületek korszerűsödése, illetve átalakulása már megindult, a korábbi infrastrukturális fejlesztések eredményeként a vállalkozói tőke itt is érezteti hatását. Az átmeneti zóna északi területein városszerkezeti szempontból kedvező folyamatok mentek végbe, a volt iparterületek egy részén (pl. a Váci út menti irodatengely) vegyes, intézményi területfejlesztés jelenleg is zajlik, de a hagyományos gazdasági területek részbeni megtartása a differenciált területkínálat érdekében is cél.

Zuglóban és Kőbányán a gazdasági területek továbbra is a vasútvonalak mentén alkotnak összefüggő, nagyobb egységeket, ahol a terv továbbra is javasolja a munkahelyek számára szolgáló területek

megtartását, ezeken a területeken részben gazdasági, részben intézményi típusú területfelhasználási kategóriák jelennek meg.

A gazdasági területek közötti zárványszerű lakóterületek számára a gazdasági területek funkcióváltása lehetőséget adhat arra, hogy szervesebben kapcsolódjanak a belső zónához, tehermentesüljenek a környezeti ártalmaktól, ugyanakkor a munkahelyek számára a lehetőség a szerkezet- és funkcióváltások ellenére is megmarad.

A tervezett nagy egybefüggő jellemzően gazdasági területeket kijelölő munkahelyként szolgáló területek az átmeneti zóna dél-pesti részén leginkább barnamezős területek (pl. a volt Ferencvárosi pályaudvar). A vasutak mentén jellemzően gazdasági, a belső és a Duna menti zóna felé eső területeken azonban már intézményi területfelhasználási egység javasolt.

Az átmeneti zóna dél-budai oldalán leginkább a Dunához közel, vagy a vasúti csomópontokhoz kapcsolódóan (Déli pályaudvarnál, Kelenföldön) javasolt a munkahelyek számára szolgáló területek kínálatát megtartani, illetve részben átstrukturálni az e célú területeket. Kialakulóban van az észak-pesti Váci út irodatengelyének ellenpólusa, a dél-budai irodatengely.

Az átmeneti zóna sok területi tartalékkal rendelkezik még. A legjelentősebb területek a Váci út mente, a Nyugati pályaudvar – Rákosrendező térsége, a Stadionok környezete, a volt Józsefvárosi pályaudvar és a tőle keletre húzódó vasútvonal melletti, valamint a Ráckevei–Soroksári-Duna mentén fekvő, jelenleg használaton kívüli területek.

Elővárosi zóna

Az elővárosi zóna észak-budai részén nagy, egybefüggő gazdasági terület kialakítására – a sűrűn beépült lakóterületi szövet miatt – nincs lehetőség. A Szentendrei út mentén is az intézményi típusú munkahelyi célú területek a jellemzőek.

A pesti oldalon a hagyományos, elszórtan elhelyezkedő újpesti iparterületek kisebbik részén funkcióváltással lehet számolni, a kerület koncepcionális alapelve a kompaktság és gazdasági funkciók és területek megőrzése. Káposztásmegyer térségében az új ipari park színvonalas gazdasági területet képez.

A többi kerületben a nagy infrastrukturális elemekhez kötődve szigetszerűen alakultak, alakulnak ki a nagyobb gazdasági egységek (pl. Soroksár, BILK és környéke, M5-ös bevezető, XV. kerület M3-as bevezető környéki kereskedelmi, szolgáltató területek.)

A zóna Dél-Budán fekvő gazdasági területei szintén a vasúti és autópálya-csomópontokhoz kötődnek.

A kiépült M0 és bevezető szakaszai, valamint a várható új Duna-hidak elsősorban az átmeneti zónába kell, hogy tereljék a munkahelyteremtő befektetőket. Ugyanakkor a térség meglévő iparterületei át kell, hogy strukturálódjanak, illetve részben funkciót kell, hogy váltsanak a korszerű feltételek közötti működés érdekében (pl. a pesti oldal nagykiterjedésű volt iparterületei, a volt Csepel Művek területe, a budai oldal Duna melletti iparterületei).

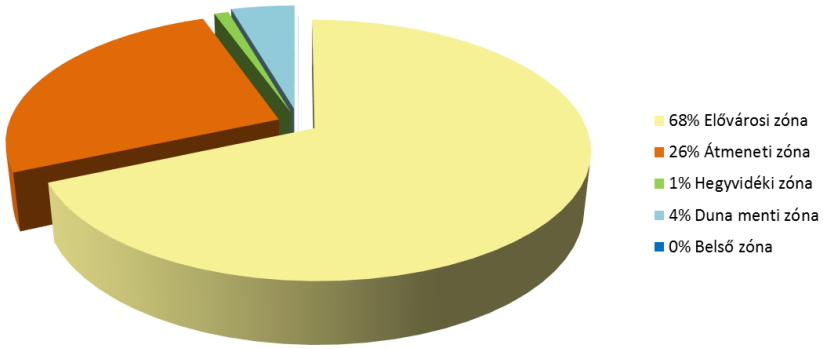
Duna menti zóna

A Duna menti zónában a nagyléptékű logisztikai funkciók (DILK, Csepeli Szababadkikötő) kivételével nem cél a gazdasági területek újbóli megjelenése. A Duna menti zóna területén érvényesülnek a határoló zónák sajátosságai:

- a belső területeken nem került kijelölésre gazdasági területfelhasználási egység,
- az átmeneti zóna sávjában a jelenlegiek funkcionális átalakulása javasolt (pl. a volt Óbudai Gázgyár területe), és inkább az intézményi funkciók erősödése,
- az elővárosi zóna sávjában elszórtan, a jó infrastrukturális adottságú területeken kerültek kijelölésre elsősorban a korábbi ipari területek hasznosításaként.

30. ábra: A gazdasági területfelhasználási egységek zóna szerinti megoszlása

Ipari területek

Az ipari területek olyan gazdasági célú ipari építmények elhelyezésére szolgálnak, amelyek más beépítésre szánt területen jelentős környezeti hatásuk miatt nem helyezhetők el. Ilyen típusú területhasználat (Gip) számára Budapesten területfelhasználási egység csak átmeneti hasznosítás keretén belül, a XXII. kerületben a volt Metallochemia területén került meghatározásra.

Metallochemia

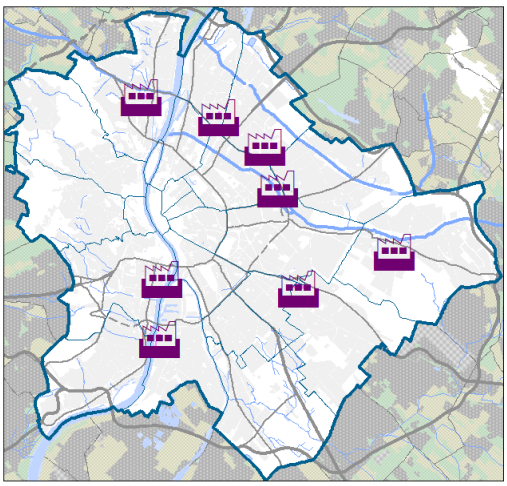

ALPIQ Csepeli Erőmű

Az egyéb ipari terület elsősorban az ipari, az energiaszolgáltatás és a településgazdálkodás építményei elhelyezésére szolgál. Jelen tervben az energiatermelés területe (Gip-E) került meghatározásra.

31. ábra: Az energiatermelés helyszínei

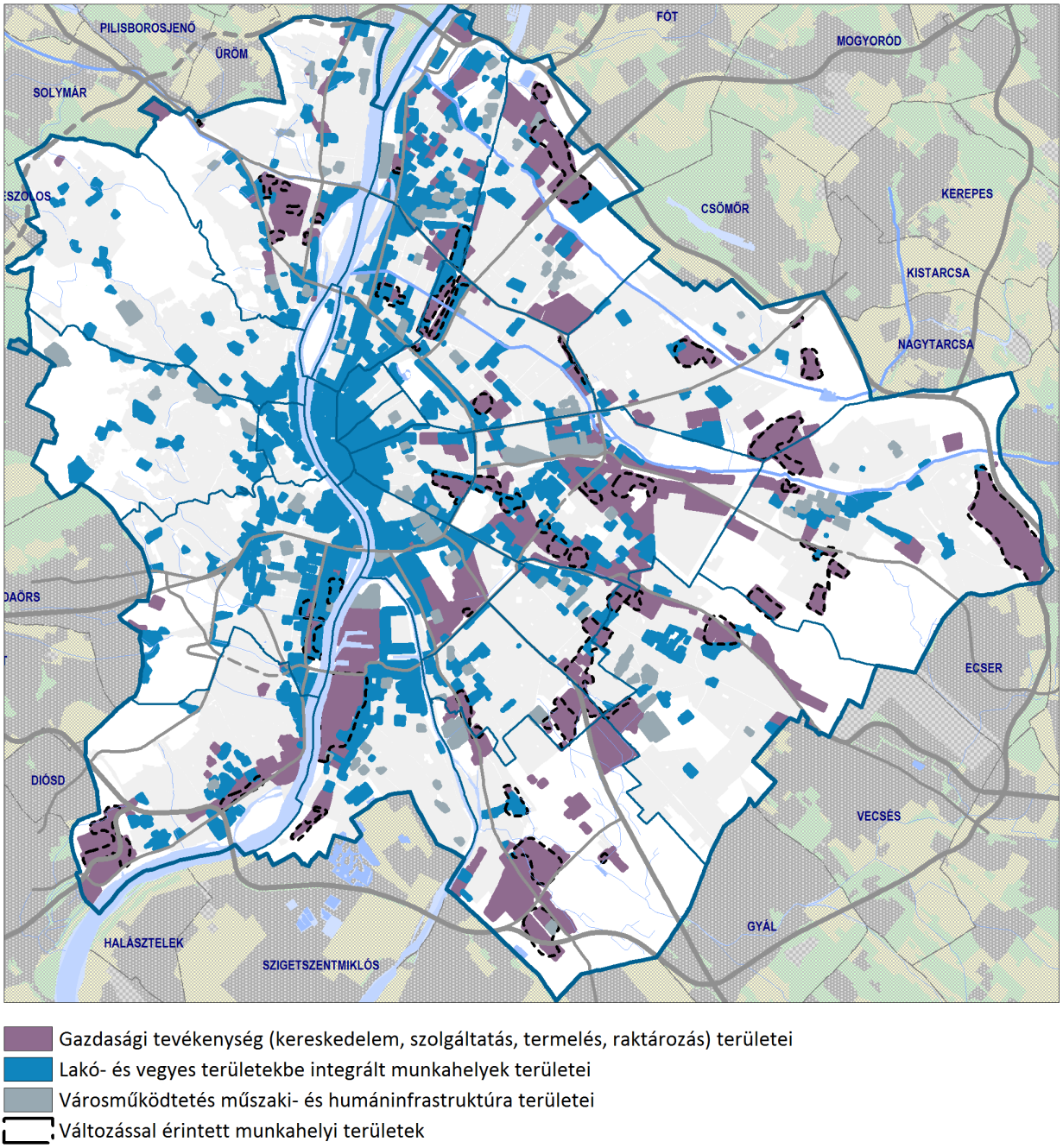

Az energiatermelés területe területfelhasználási egység a város nagyjelentőségű energiatermelő létesítményeinek (erőművek, fűtőművek) elhelyezését biztosítja. A főváros területén hét 50 MW vagy azt meghaladó névleges teljesítőképességű erőmű, illetve telephelyenként 50 MW vagy azt meghaladó névleges összes hőteljesítménnyel rendelkező távhőtermelő létesítmény üzemel az FKF Hulladékhasznosító Művén kívül, amely kommunális hulladéktüzelésű erőműként hulladékkezelési területfelhasználással jelenik meg.

Az ipari területek jellemzően az átmenti és az elővárosi zóna határán fekszenek, egy a XVII. kerületben, kettő a Duna partján, a XI. kerületben és a XXI. kerületben található.

32. ábra: Munkahelyek számára szolgáló területek

KÜLÖNLEGES TERÜLETEK

A különleges területbe azok a területek tartoznak, amelyeken az elhelyezhető építmények rendeltetésük miatt jelentős hatást gyakorolnak a környezetükre, vagy a környezetük megengedett külső hatásaitól is védelmet igényelnek, és környezetüktől karakterben is általában különböznek.

A különleges területeken – éppen különleges funkciójuk betöltése érdekében – lakóépületeket elhelyezni nem lehet.

Az OTÉK rendelkezései szerint a különleges területek célját és fajtáját a településszerkezeti tervben kell meghatározni. A főváros jelenlegi kialakult és változással érintett, tervezett területhasználata igen sokszínű. Az egyes területek eltérő szerepköre, jellege és beépítési intenzitása miatt az OTÉK-ban szereplő főbb kategóriák – Budapest speciális szerepkörére való tekintettel – a TSZT-ben az alábbiak szerint kerültek meghatározásra:

A különleges kategóriák, területek a tervben azokban az esetekben kerültek meghatározásra, ha nagyságrendjük jelentős (legalább 3-5 ha körüli), illetve ha karakterük környezetüktől nagy mértékben eltér. Így a város- és mellékközponti területeken integráltan működő létesítmények (pl. a bevásárlóközpontok, oktatási központok, kórházak) külön nem kerültek jelölésre.

9. táblázat: Az OTÉK és a javasolt TSZT szerinti beépítésre szánt különleges területek

OTÉK 24. § (2) bekezdése szerinti beépítésre szánt különleges területek	TSZT javaslata szerinti beépítésre szánt különleges területek
a nagy bevásárlóközpont és nagykiterjedésű kereskedelmi célú terület	**(K-Ker)** bevásárlóközpont területe
a nagy kiterjedésű szállítmányozási-, raktározási és logisztikai terület	**(K-Log)** nagy kiterjedésű szállítmányozási-, raktározási és logisztikai terület
a vásár, kiállítás és kongresszus területe	**(K-Vás)** vásárok, kiállítás és kongresszus területe
az oktatási központok területe	**(K-Okt)** oktatási központok területe
az egészségügyi épület elhelyezésére szolgáló terület	**(K-Eü)** egészségügyi terület (kórház, szanatórium, gyógyszálló, gyógyüdülő)
a nagykiterjedésű sportolási célú terület	**(K-Sp)** nagykiterjedésű sportolási célú terület **(K-Rek)** nagykiterjedésű rekreációs és szabadidős terület
a kutatás-fejlesztés, a megújuló energiaforrás hasznosításának céljára szolgáló terület	
az állat- és növénykert területe	**(K-ÁN)** állat- és növénykert területe
a nyersanyag kitermelés (bánya), nyersanyag feldolgozás céljára szolgáló terület	
a honvédelmi, katonai és nemzetbiztonsági célra szolgáló terület	**(K-Hon)** honvédelmi, katonai és nemzetbiztonsági célra szolgáló terület
a hulladékkezelő, -lerakó területe	**(K-Hull)** hulladékkezelő, -lerakó terület
a közlekedéshez kapcsolódó épület elhelyezésére szolgáló terület, ha az nem a közlekedési területen belül kerül elhelyezésre, valamint a repülőtér területe	**(K-Közl)** közlekedéshez kapcsolódó épület elhelyezésére szolgáló terület **(K-Rept)** repülőtér területe
a temető területe	**(K-T)** temető területe
a mezőgazdasági üzemi terület	**(K-Mü)** mezőgazdasági üzemi terület
egyéb, helyi sajátosságot hordozó terület	**(K-Sz)** szennyvízkezelés területe
egyéb, helyi sajátosságot hordozó terület	**(K-Kik)** kikötő területe
egyéb, helyi sajátosságot hordozó terület	**(K-Tp)** tematikus intézménypark terület
egyéb, helyi sajátosságot hordozó terület	**(K-Vke)** vízkezelési terület
egyéb, helyi sajátosságot hordozó terület	**(K-Kv)** komplex vízparti terület

A különleges területfelhasználási egység területek térbeli elhelyezkedése

A különleges területfelhasználási egységek Budapest területén mozaikszerűen, szétszórva helyezkednek el, ezt elsősorban sokszínű funkciójuk, rendeltetésük eredményezi. A területek sűrűsödését csak a Kerepesi út – Üllői út – észak Csepel területi sávokban lehetne kiemelni.

Belső zóna

Funkcionálisan ez a zóna mutatja a legvegyesebb képet, ahol a lakóépületek, intézmények, igazgatás, irodák, kereskedelem együtt vannak jelen. Ez a város tradicionális központja, itt találhatóak az országos intézmények, és itt koncentrálódik a város kulturális létesítményeinek és turisztikai látnivalóinak többsége. Ebben a zónában van a legkevesebb különleges területfelhasználási egység, ami a különleges területek lényegéből is következik. Jellemzően csak a belső zóna szélén, határán, foltszerűen helyezkedik el egy-egy különleges területfelhasználású terület úgy, mint az ***egészségügyi*** (K-Eü), ***közlekedési*** (K-Közl), ***rekreációs*** (K-Rek), ***oktatási*** (K-Okt), ***honvédelmi*** (K-Hon) területek, valamint az ***állat- és növénykert*** (K-ÁN) területei.

Átmeneti zóna

A budai oldalon minimális a különleges területfelhasználási egységek száma és aránya, itt csak ***közlekedési*** és ***rekreációs*** területek találhatóak. A pesti oldal ezzel ellentétben már jóval sűrűbb különleges kategóriájú területfelhasználást mutat. A különleges területek a Kerepesi- és Üllői útra felfűzve és azok között sűrűsödnek be, a Duna és a külső kerületek irányában már csak foltokban jelennek meg.

Az összes területfelhasználási egységet is figyelembe véve Budapesten a Kerepesi út vonala és a Salgótarjáni út – Albertirsa út vonala közötti területen a legdominánsabbak a különleges területfelhasználási egységek, ezek mellett csak észak Csepel keleti része említhető még meg. Az átmeneti zóna említett pesti központi részén a ***közlekedési-, kereskedelmi-, temető-, sport-, intézménypark-, és honvédelmi*** különleges területek találhatóak meg. A fél gyűrű további részein a Duna irányában viszont már a ***rekreációs és egészségügyi*** területek jelennek meg.

Elővárosi zóna

A külső, jelentős lakóterületekkel rendelkező kerületekben a különleges területfelhasználási egységek közül a ***rekreációs*** területek ékelődnek a lakóterületekbe, ezek mutathatóak ki legnagyobb számban és területi kiterjedésben. Megemlíthetők még a kerületi ***temetők*** területei, valamint foltszerűen a ***kereskedelem-, a honvédség,*** és Dél-Pesten már a Duna és főutak közelében a ***logisztika*** különleges területei. A legkevesebb különleges területfelhasználási egységet a XVII. kerület foglalja magába.

A Duna menti zóna

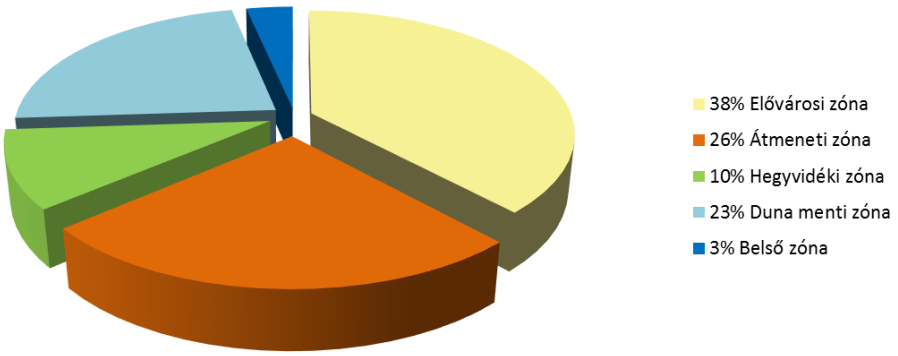
A Duna funkciójából adódóan a különleges területfelhasználási egységek közül itt egyértelműen legnagyobb számban és kiterjedésben a ***rekreáció*** különleges területei és a **komplex vízparti terület** kaptak helyet, jellemzően felváltva a korábbi üdülőterületi jellemzőket. E mellett a víz közelsége itt indokolja a ***szennyvízkezelés-, vízkezelés-, kikötő-, és logisztika*** különleges területfelhasználási egységeinek jelenlétét.

Hegyvidéki zóna

A hegyvidéki zónában viszonylag kevés a különleges területfelhasználási egység. A zöldterületek magas aránya, a domborzat adta előnyök, elsősorban a budapesti viszonylatban jó levegő indukálták azt, hogy ebben a zónában szinte kizárólag csak a ***rekreáció és az egészségügy*** különleges területei találhatóak meg. A rekreációs területek elszórtan, míg az egészségügy területei a XII. kerületben a Kútvölgyi út, Budakeszi út mentén és közelében találhatóak.

33. ábra: A különleges területfelhasználási egységek zóna szerinti megoszlása

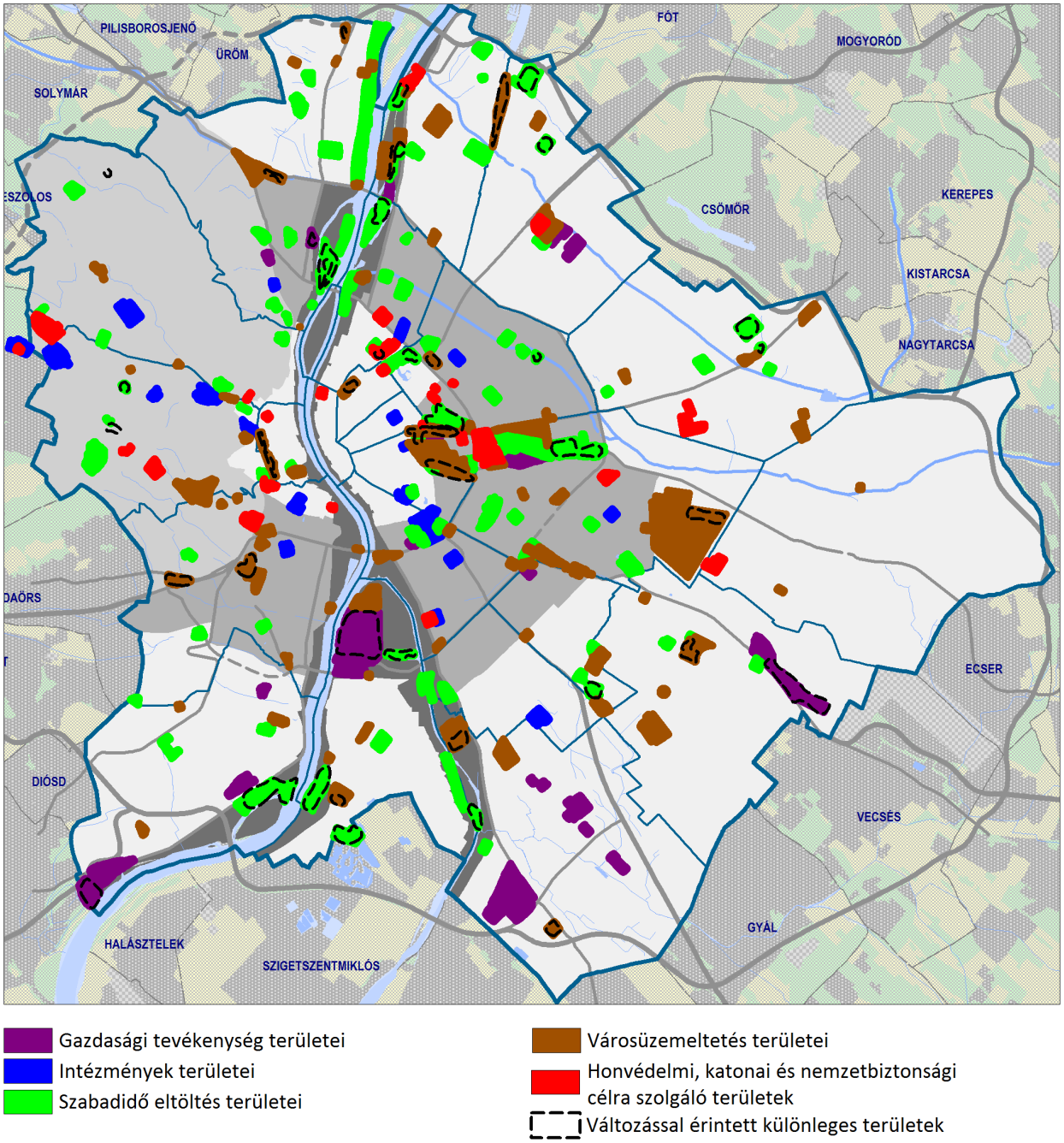
A beépítésre szánt különleges területfelhasználási egységek csoportosítása használati, funkcionális szempontjuk alapján.

A tizenkilenc különleges terület területfelhasználási kategória a következő fő kategóriákba csoportosítható:

- gazdasági tevékenységek különleges területei
- intézmények különleges területei
- szabadidő eltöltés különleges területei
- városüzemeltetés különleges területei
- honvédelmi, katonai és nemzetbiztonsági célra szolgáló különleges területek.

A különleges területek tekintetében meghatározó, hogy az adott különleges terület a városban betöltött vagy betöltendő funkciója, hasznosíthatóság alapján milyen „szinten” helyezkedik el, vagyis a közelmúltban megvalósult, vagy használaton kívüli, alulhasznosított területen tervezett, illetve ahol a kívánatos infrastruktúra rendelkezésre állásától függ a megvalósulása.

34. ábra: Különleges területek

Gazdasági tevékenység különleges területei

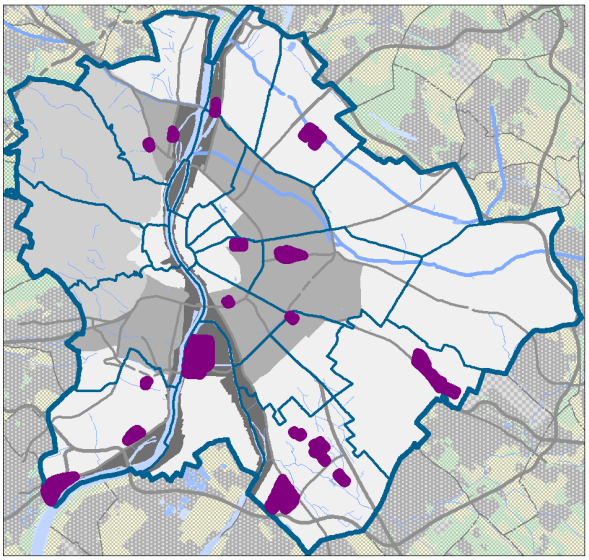
Kereskedelmi, szolgáltatói, termelői, raktározási – logisztikai funkciókat lefedő különleges területfelhasználási egységek sorolhatóak ide, vagyis a ***K-Ker, K-Log, K-Vás, K-Kik, K-Rept, K-Mü*** jelű területek.

Ezen csoport különleges területei jellemzően a lakóterületektől elszeparáltan, fő közlekedési útvonalakra (M3-as bevezető szakasza, Üllői út, Kerepesi út, Bécsi út, Nagytétényi út), ill. a Dunára szerveződtek (logisztika, kikötők). Ez magyarázható betöltendő funkciójukkal, amely igényli a jó megközelíthetőséget, a Dunát, megfelelő szintű közlekedési kapcsolatokkal egyetemben.

Budapest belső- és hegyvidéki zónáját nem, illetve csak mérsékelten érintik e területek, az elővárosi zóna külső részén, ill. az átmeneti- és Duna menti zónában kaptak elsősorban helyet.

A repülőtér és a kikötők területei jellemzően alulhasznosítottak, fejlesztési tartalékokkal rendelkeznek, a XXII. kerületben kijelölt DILK területe pedig infrastruktúra feltételhez is kötött, ezért ezek a területek is változással érintettek a terv javaslata alapján.

35. ábra: A gazdasági tevékenység területei

Gazdasági tevékenység területe

A logisztika további területei döntően megvalósultak, kialakultak, Csepeli területen rendelkezik még fejlesztési tartalékkal, ahol alulhasznosított a terület. A vásárok (Hungexpo)-, mezőgazdasági üzemi- és kereskedelmi (bevásárlóközpontok) területek változtatással nem érintettek, kialakultak.

Szállítmányozási-, raktározási és logisztikai terület

Bevásárlóközpont

Hungexpo

Liszt Ferenc Repülőtér

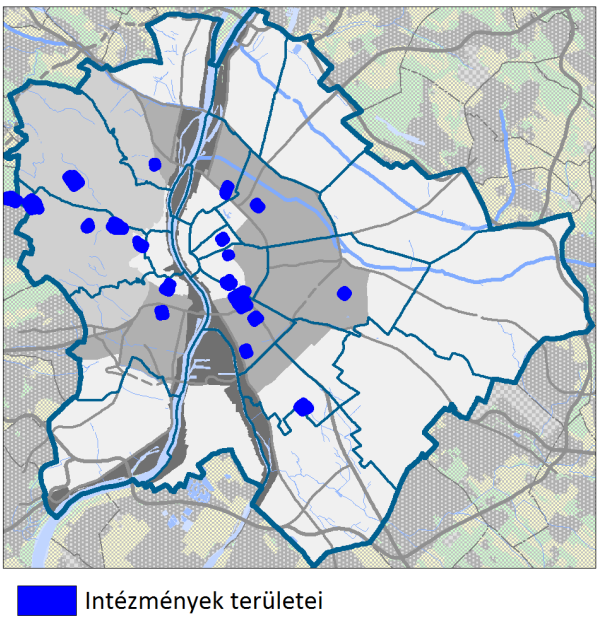
Intézmények különleges területei

Oktatási, egészségügyi (kórházak, szanatóriumok, gyógyszállók, gyógyüdülők) intézmények sorolandók ide, vagyis a ***K-Okt és K-Eü*** jelű különleges területek.

Az egészségügyi területek a belső és átmeneti zónában az Üllői útra, a hegyvidéki zónában a Kútvölgyi út – Budakeszi útra és környezetére szerveződve alakultak ki, ezen kívül még foltszerűen az átmeneti zónában is kaptak helyet. Területi elhelyezésüket befolyásolta a jó közúthálózati megközelíthetőségük, egészségügy politikai megítélésük, szerepük, ill. a hegyvidék esetében elsődlegesen természetföldrajzi adottságaik révén a tiszta levegőt jelentő környezet.

Az oktatási területek – különleges területfelhasználási egység definíciójuk alapján – csak kis számban és területi kiterjedéssel, mozaikszerűen helyezkednek el Budapest belső területein vagy annak közelében.

36. ábra: Intézmények területei

E csoport különleges területi változással nem érintett, kialakult állapotú.

Oktatási terület

Egészségügyi terület

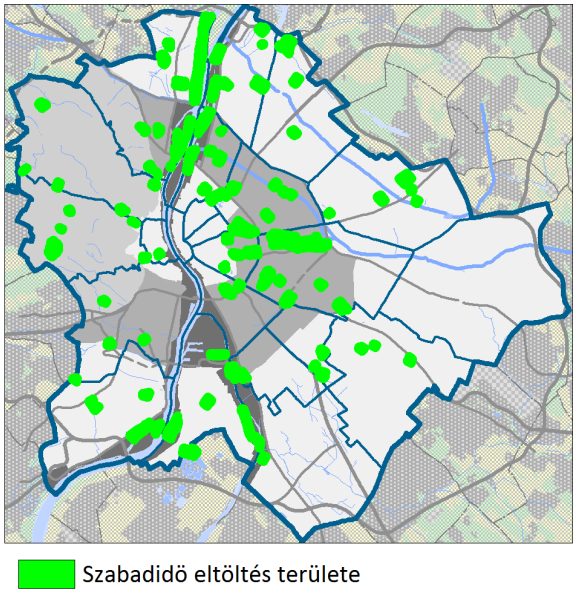
Szabadidő eltöltés különleges területei

A mindennapos, vagy időszakos kikapcsolódást, szórakozást, sportolást biztosító különleges területek tartoznak ebbe a csoportba, vagyis a ***K-Sp, K-Rek, K-Kv, K-ÁN, K-Tp*** jelű különleges területek.

A sportolási célú területek, az állat- és növénykert területei, illetve a tematikus intézménypark területe egységesen a pesti oldal átmeneti zónájában és annak közvetlen határos környezetében, a belső- és elővárosi zónában helyezkednek el. A Puskás stadion és környéke valamint a volt Vidámpark területe alulhasznosított, a fennmaradó területek jellemzően a funkciójuknak megfelelő kihasználtságúak.

A rekreációs területek helyezkednek el a legszétszórtabban Budapesten, jellemzőbb sűrűsödés a Dunára szervezetten alakult ki, annak természetföldrajzi adottságai miatt. A rekreációs területek döntő többsége kialakult, megvalósult, kisebb hányaduk használaton kívüli, alulhasznosított, infrastruktúrafejlesztést igényel.

37. ábra: Szabadidő eltöltés területei

A komplex vízparti terület szintén a Dunához kapcsolódik, a Hárosi-öböl mentén helyezkedik el, értékes természeti környezet és örökségi értékek jellemzik a nagy területű, összetett funkciókínálatot biztosító, átalakulásra váró területet.

Sportolási célú terület

Rekreációs és szabadidős terület

Állatkert területe

Füvészkert

Komplex vízparti terület

Városüzemeltetés területei

A mindennapos városi létet, közlekedési és közmű infrastruktúra zavartalan működését biztosító különleges területek csoportja, amihez a ***K-Hull, K-Sz, K-Közl, K-T, K-Vke*** jelű különleges területek sorolhatóak.

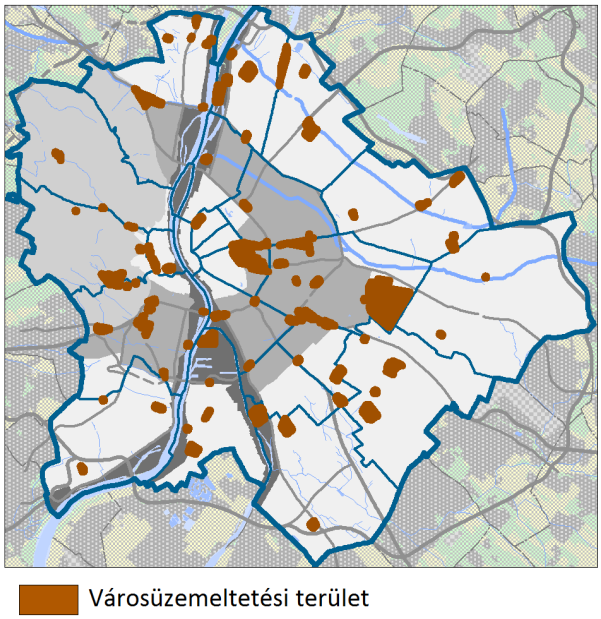
A szennyvízkezelés területei a Duna menti zónában, a Dunára szerveződve (vízigényes technológiája miatt), a lakóterületektől elszeparáltan kerültek kijelölésre. Használatuk, működésük mára jellemzően kialakultnak tekinthető.

A vízkezelés különleges területei szinte minden kerületben megtalálhatóak, így minden zónában szétszórtan kijelölésre kerültek.

A hulladékkezelés területei az elővárosi zóna külső részén, a XV., XVIII. és a XXIII. kerületben lettek kijelölve, zavaró funkciójuk miatt a lakóterületektől elkülönülve.

A temetők a belső- és Duna menti zóna kivételével mindenhol megtalálhatóak.

38. ábra: Városüzemeltetési területek

A közlekedéshez kapcsolódó épületek elhelyezésére szolgáló terület területfelhasználási egységbe a közösségi közlekedési rendszer jelentős mértékű beépítettséget eredményező pályaudvarai, fontosabb állomásai és végállomásai, továbbá az eszközváltással kapcsolatos parkolást biztosító műtárgyak, valamint a járműtároló telepek tartoznak.

A közösségi közlekedési eszközök végállomásai a főváros belső, átmeneti és elővárosi zónájában helyezkednek el. A jelentősebb pályaudvarok több esetben többszintes területfelhasználási jelölést kapnak, ezért a városi funkciói a meghatározóak amellett, hogy értelemszerűen a közösségi közlekedés funkciót (vasúti pályaudvar) is biztosítaniuk kell. Emiatt a fenti térképen külön nem kerülnek jelölésre.

Az eszközváltással kapcsolatos (P+R rendszerű) parkolást biztosító műtárgyak koncepcionálisan a főváros átmeneti és elővárosi zónájában helyezkednek el, és kizárólag ott kerülnek fejlesztésre a kötöttpályás közösségi közlekedési eszközök megállóihoz és végállomásaihoz kapcsolódva. (A legnagyobb létesítmények a Dél-Buda – Rákospalota metróvonalnak a XI. kerületben az M1-M7 autópálya mellett tervezett, valamint a XV. kerületben a Mogyoród útja mentén tervezett végállomásánál kerülnek kialakításra).

A járműtároló telepek döntő részben – nagy területigényük következtében – a főváros átmeneti és elővárosi zónájában helyezkednek el. A belső elhelyezkedésű, régebbi helyszínek folyamatosan feladásra kerülnek (VIII. kerületi Orczy téri villamos remíz, a IX. kerületi Lenkei János utcai villamos remíz, a XIV. kerületi Bosnyák tér villamos remíz).

Ezen közlekedési területek helyenként alulhasznosítottan, fejlesztési potenciállal rendelkezve jelennek meg.

Közlekedéshez kapcsolódó járműtároló épület elhelyezésére szolgáló terület

Szennyvízkezelés területei

Hulladékkezelő, -lerakó területe

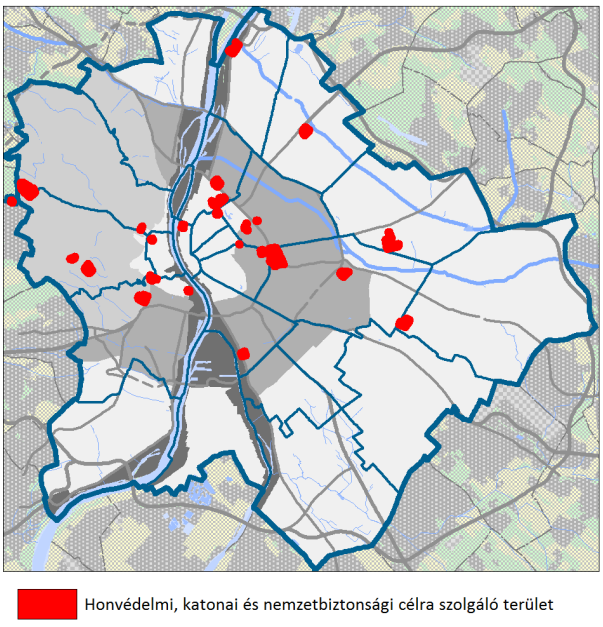
Temető területe

Honvédelmi, katonai és nemzetbiztonsági célra szolgáló területek

A hétköznapi értelemben vett honvédelmi területek mellett ide soroltak többek között a honvédelemhez, nemzetbiztonsághoz tartozó kórházak, vendégházak, múzeum, irattár, főiskola, művelődési ház stb. A vegyesség is eredményezi, hogy elszórtan, Budapest minden zónájában megtalálhatóak, nem tartoznak a változással érintett területek körébe.

39. ábra: Honvédelmi, katonai és nemzetbiztonsági célra szolgáló területek

3.1.1.4. BEÉPÍTÉSI SŰRŰSÉG

A beépítésre szánt területfelhasználási egységekre vonatkozóan meg kell határozni a beépítési sűrűséget, ami az OTÉK fogalom-meghatározása szerint *„a területfelhasználási egységek területén elhelyezhető épületek valamennyi építményszintjének összesített bruttó alapterülete és a területfelhasználási egységeknek a köztük lévő, településszerkezetet nem meghatározó közterületek területével növelt területének viszonyszáma”.*

A Budapesti Városrendezési és Építési Keretszabályzatról 47/1998. (X. 15.) Főv. Kgy. rendelet alapján a területek beépítési paramétereinek megállapításához többek között a szintterületi mutató szolgál. A rendelet 3. §-a a beépítés általános rendelkezéseit tartalmazza, amely szerint:

„(2) Épület bruttó szintterülete az építményszintek bruttó területeinek összege, amelybe nem kell beszámítani:

a) az épület 1,90 m-nél kisebb szabad belmagasságú területeit,

b) az első pinceszintnek minősülő építményszint területnek a lakásokhoz tartozó tárolóhelyiségeit,

c) a személygépjármű-tároló területét az OTÉK, illetőleg a fővárosi vagy helyi parkolási rendeletben megállapított férőhely mértékéig,

d) a c) pont szerinti mértéket meghaladó, épületben elhelyezett személygépjármű-tárolók területének felét.

(3) A bruttó szintterületbe eredetileg be nem számított területek használati módjának megváltozása esetén, azok területe is beleszámítandó a bruttó szintterület mértékébe. Ezen építményrészek használati mód változása csak akkor engedhető meg, ha a szintterületi mutató nem lépi túl az építési övezetben megengedett legnagyobb mértéket és az új funkció számára előírt belmagasság biztosítva van.”

A BVKSZ fentiek szerint tehát csak azokat a funkciókat számította a szintterületi mutató értékébe, amelyek a használat szempontjából terhelést jelentenek, amíg a kiszolgáló (pl. gépjárműtároló) funkciókat figyelmen kívül hagyta annak érdekében, hogy támogassa ezek épületen belüli elhelyezését.

A beépítési sűrűség közvetlenül nem vethető össze a BVKSZ szintterületi mutatójával, mivel előbbi esetében a területfelhasználási egységre vonatkozó átlagértékről van szó, amit a közterületek aránya nagyban befolyásol, utóbbi pedig telekre vonatkozó érték.

Mivel az OTÉK fogalom-meghatározása szerint a beépítési sűrűség számításánál *valamennyi* építményszintet figyelembe kell venni, az épületen belüli parkoló-férőhelyeket biztosító garázsszinteteket is be kell számítani – a BVKSZ rendelkezéseivel ellentétben. A főváros különleges, nagyvárosias karaktere miatt alapvető, hogy a parkolás jellemzően épületen belül történjen. Az egyes funkciók más-más arányban követelik meg az ehhez szükséges területeket. Így pl. a lakóépületek esetében – a megvalósítás módjától függően (pl. egy- vagy többszintes) – a lakófunkció szintterületének kb. 30% - 40 %-a szükséges parkoló-férőhely építésére, amíg intézmények vagy irodák esetében ez a szám lényegesen magasabb.

A TSZT ezért a beépítési sűrűségi értékeket úgy állapítja meg, hogy a jellemzően pinceszinti – korábban nem beszámító – lakossági tárolók területét is figyelembe veszi az érték meghatározásakor, továbbá a parkolást célzó garázsterületekre is a területfelhasználási kategóriának megfelelő többletértéket számol.

Annak érdekében, hogy az épületen belüli parkoló kialakítása bizonyos funkciókhoz tartozóan továbbra is támogatott legyen, a beépítési sűrűség értéket (bs) a terv egyes területfelhasználási kategóriák esetében két értékre tagolja:

- a területfelhasználási kategória szerint általánosan elhelyezhető funkciók (bsá) értékre, és
- a kizárólag épületen belül elhelyezett parkolók – a belső közlekedő területtel együtt - számára igénybe vehető (bsp) értékre.

A bsp értéke többlet-szintterületet biztosít, ami a területfelhasználási kategórián belül meghatározó funkciókhoz igazodik, azok parkolási szükségleteit veszi alapul.

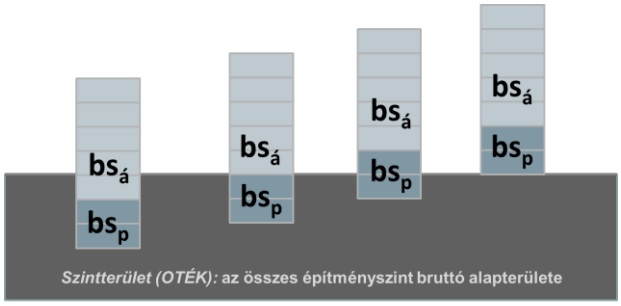
A bsá értékhez viszonyítva a bsp érték számításánál a területfelhasználás függvényében az alábbi értékek kerültek figyelembevételre:

Területfelhasználási egység típusa	Jellemző lakásméret	Garázs típusa	Parkolási igény*	Fajlagos garázsméret	Garázsterület igény bsá értékhez képest
LAKÓ TERÜLETFELHASZNÁLÁSI EGYSÉG					
Nagyvárosias lakóterület (Ln)	70 m²	többszintes terem	1P+1KP / L	25-30 m2	40%
Kisvárosias lakóterület	80 m²	egyszintes terem	1P+1KP / L	25-30 m²	35%
Kertvárosias lakóterület (Lke)	Pesten 100 m² Budán 120 m²	egyszintes egyéni	Pesten 1P+3KP / L Budán 2P+1KP / L	Pesten 30 m² Budán 50 m²	30-40%
VEGYES TERÜLETFELHASZNÁLÁSI EGYSÉG					
Városközpont területe (Vt-V)	70 m²	többszintes terem	1P+1KP / L	25-30 m²	40%
Mellékközpont és kiemelt jelentőségű helyi központ területe (Vt-M, Vt-H)	-	többszintes terem	70 m² bruttó épület terület / 1P	25-30 m²	40%
Intézményi terület (Vi-1, Vi-2)	-	többszintes terem	50 m² bruttó épület terület / 1P	25-30 m²	40%
Intézményi, helyi lakosság alapellátását szolgáló terület (Vi-3)	-	többszintes terem	100 m² bruttó épület terület / 1P	25-30 m²	20%
KÜLÖNLEGES TERÜLETFELHASZNÁLÁSI EGYSÉG					
Bevásárlóközpontok területe (K-Ker)	-	többszintes terem	50 m² bruttó épület terület / 1P	25-30 m²	50%
Vásár, kiállítás és kongresszus területe (K-Vás)	-	többszintes terem	100 m² bruttó épület terület / 1P	25-30 m²	25%
Oktatási központok területe (K-Okt)	-	többszintes terem	50 m² bruttó épület terület / 1P	25-30 m²	50%
Egészségügyi terület (kórház, szanatórium, gyógyszálló, gyógyüdülő) (K-Eü)	-	többszintes terem	100 m² bruttó épület terület / 1P	25-30 m²	25%
Nagykiterjedésű sportolási célú terület (K-Sp)	-	többszintes terem	30 látogató / 1P	25-30 m²	50%
Nagykiterjedésű rekreációs és szabadidős terület (K-Rek)	-	többszintes terem	500 m² telek terület / 1P	25-30 m²	20%
Állat- és növénykert területe (K-ÁN)	-	többszintes terem	500 m² telek terület / 1P	25-30 m²	20%
Honvédelmi, katonai és nemzetbiztonsági célra szolgáló terület (K-Hon)	-	többszintes terem	egyedi	25-30 m²	20%
Komplex vízpart terület (K-Kv)	-	egyszintes terem	100 m² bruttó épület terület / 1P	25-30 m²	25%

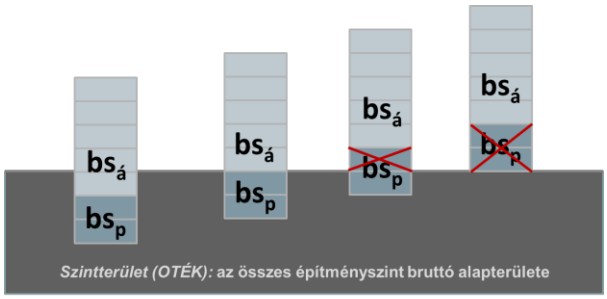
*: P: parkolóhely
KP: kerékpártároló (mely csak a lakó funkció esetében kerül figyelembe vételre)
L: lakás

A bsp értéke a területfelhasználási kategórián belül dominánsan meghatározott funkciókhoz igazodik, azok parkolási szükségleteit veszi alapul.

A bsp érték alkalmazásával elkerülhető az is, hogy a kerületi szinten eltérő parkolási előírások esetében egy területfelhasználási egységen belül jelentősen eltérő karakterű beépítés jöhessen létre, egyben nem maradnak el a szükséges parkoló létesítések. Ez természetesen azt is jelenti, hogy az így – a bsá értéket meghaladóan – létrejövő parkoló rendeltetése a későbbiekben nem változtatható meg.

$bs = bs_á + bs_p$

$bs = bs_á + bs_p$

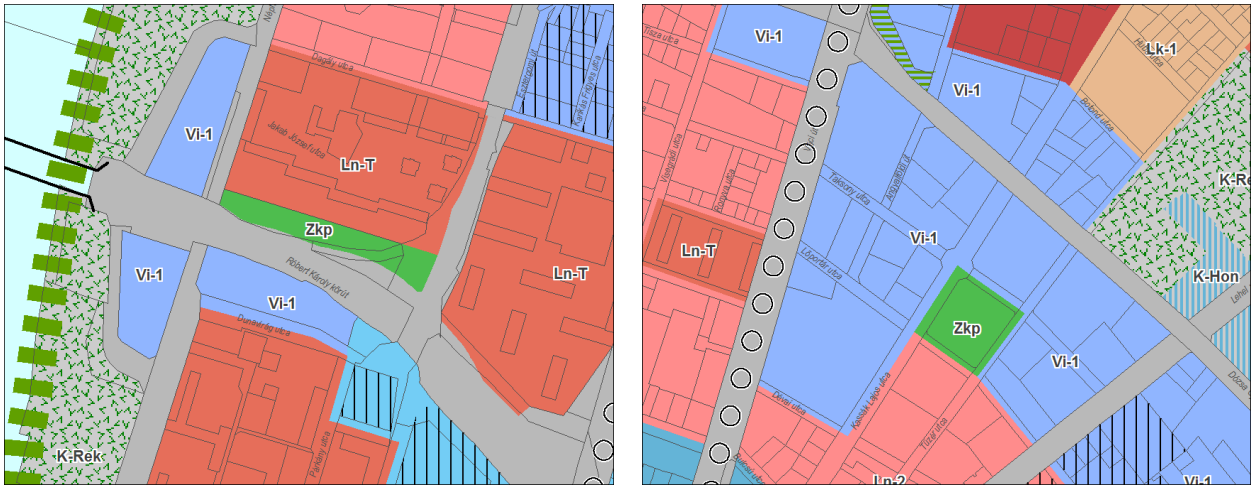
Az általános és a parkolásra felhasználható szintterületet jelképező ábra mutatja, hogy minden építményszint területét figyelembe kell venni a sűrűség számításánál, függetlenül annak funkciójától és térbeli elhelyezkedésétől.

A kerületi szabályozás ezt tovább szabályozhatja mind nagyságrendben, mind pedig térben, pl. azzal, hogy kiköti, hogy a bsp parkolásra vonatkozó többlet szintterület csak terepszint alatti elhelyezése esetén vehető igénybe.

Az egyes területekre vonatkozó beépítési sűrűség meghatározásának alapját egyrészt a kialakult, távlatban megőrzésre kívánatos adottságok képezik. Míg a TSZT a beépítési sűrűségi értékeket a területfelhasználási kategóriákhoz köti, addig az FRSZ a konkrét helyhez igazodva, az adottságok mellett a területi elhelyezkedést és a településfejlesztési koncepcióban foglalt célokat is figyelembe véve differenciál. A fejlesztési potenciállal rendelkező területek esetében magasabb értékkel rendelkeznek azon területfelhasználási egységek, amelyek a közösségi közlekedés kötöttpályás vonalai mentén kerültek kijelölésre. A sűrűségi értékek tehát ezek együttes figyelembevételével kerültek megállapításra.

A beépítés szempontjából azonos karakterű területek lényegesen eltérő beépítési sűrűséggel is rendelkezhetnek. Kirívó eset az, ahol a közterület közlekedési célú területfelhasználási egységként körbe veszi a beépítésre szánt területfelhasználási egységet, tehát más területfelhasználásba nem sorolt közterületek hozzáadása nélkül kerül meghatározásra a beépítési sűrűség határértéke. Az alábbi példák szemléltetik, hogy Vi-1 területfelhasználási egységben az Árpád hídfőjénél a területfelhasználási egység közterületet nem tartalmaz, amíg a Dózsa György úttól délre az azonos területfelhasználási egységben a közterületi arány eléri majdnem a 20%-ot.

A beépítési sűrűség értéke mindig az összefüggő területfelhasználási egységre vonatkozik, kivételt képeznek azok az esetek, ahol kerülethatár érinti a területet. Bár magasabb rendű jogszabály erről nem rendelkezik, a kerületi terveszközök készítésére való tekintettel a kerülethatár egyben a területfelhasználási egység határa is.

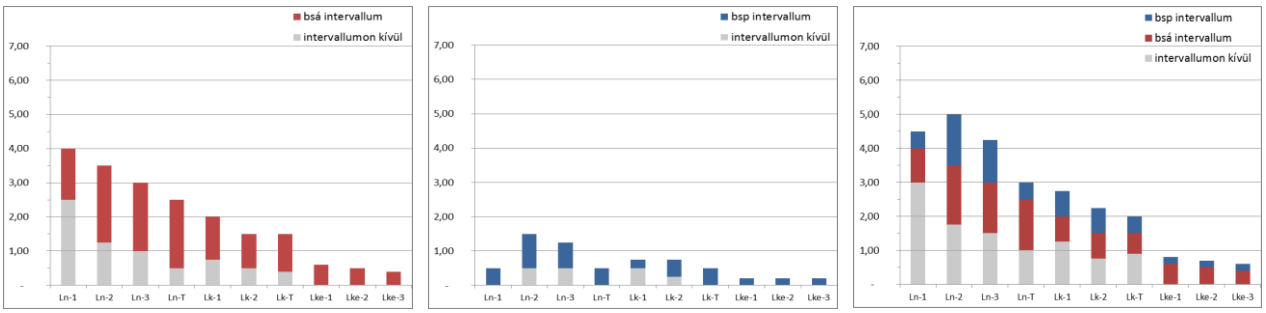
Az ilyen helyzetek kezelhetőségének igénye is befolyásolja a sűrűségi értékek felső szélsőértékeinek meghatározását.

A beépítési sűrűség megengedett legmagasabb értékét az egyes területfelhasználási kategóriákra a TSZT indokolt esetben két érték közötti tartományban határozza meg (-tól -ig) annak érdekében, hogy a sűrűség függvényében ne kelljen a kategóriák számát áttekinthetetlen mértékben növelni. Az egyes – térképen rögzített, ezáltal már területhez kötött – területfelhasználási egységekre vonatkozó konkrét határértéket a településszerkezeti helyzet és a sajátos beépítési adottságok és jellemzők alapján az FRSZ határozza meg.

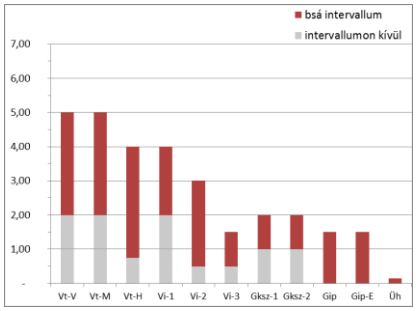
Az alábbi grafikonok a beépítésre szánt területek sűrűségi értékeit szemléltetik. Az első oszlopban a bsá sűrűségi intervallum értékei szerepelnek, a második oszlopban a bsp intervallum szerepel. A TSZT alapján az FRSZ csak a meghatározott intervallumon belül ad meg legmagasabb megengedett sűrűségi értékeket. A harmadik oszlop a két sűrűségi értéket együtt szerepelteti, vagyis mutatja, hogy a beépítési sűrűség értéke mekkora, és azon belül az általános (bsá) és a parkolási érték (bsp) milyen arányban kerül alkalmazásra. Ahol az oszlopgrafikon nem jelöl szürke tartományt, ott nem került a legmagasabb megengedett sűrűségi értékekre vonatkozóan alsó érték meghatározásra, az FRSZ is a megadott értékkel számol.

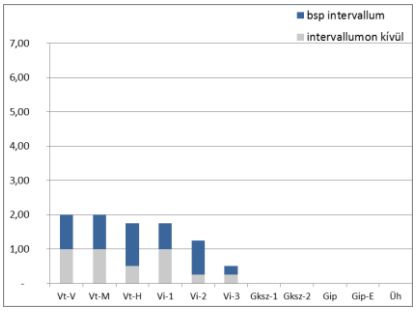
bsá	**bsp**	**bs**
általános sűrűség intervallum	**parkolási sűrűség intervallum**	**beépítési sűrűség intervallum**

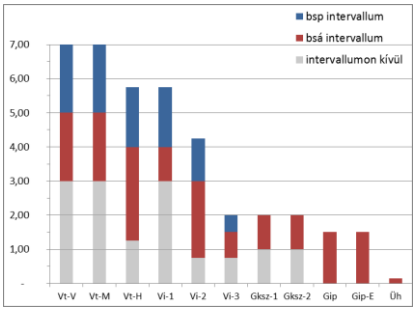
LAKÓTERÜLETEK

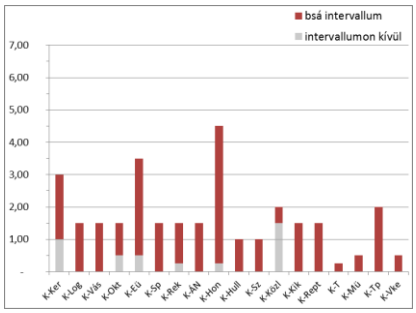
VEGYES TERÜLETEK, GAZDASÁGI TERÜLETEK ÉS ÜDÜLŐTERÜLETEK

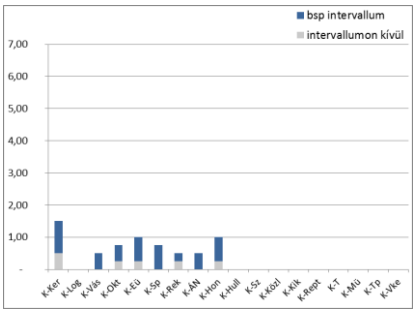

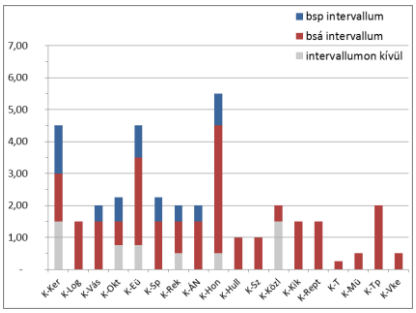

KÜLÖNLEGES BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETEK

A beépítési sűrűség meghatározásának metodikája:

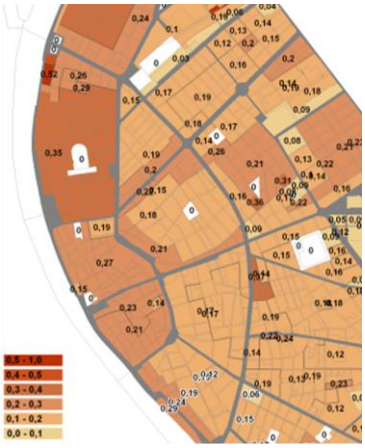
Budapest jelentős területén kialakultnak tekinthető beépítéssel rendelkezik, ahol kisebb, lokális szintű beavatkozások nem jelentenek nagyarányú szintterület növekedési igényt. Más területein a városnak – ahol jelentősebb változás indokolt – alapvetően a beépítési sűrűség változása is szükséges, melynek aránya eltérő lehet a terület szerkezeti elhelyezkedésétől, megmaradónak feltételezett beépítettségétől, koncepcionális fontosságától és egyéb tényezőktől függően.

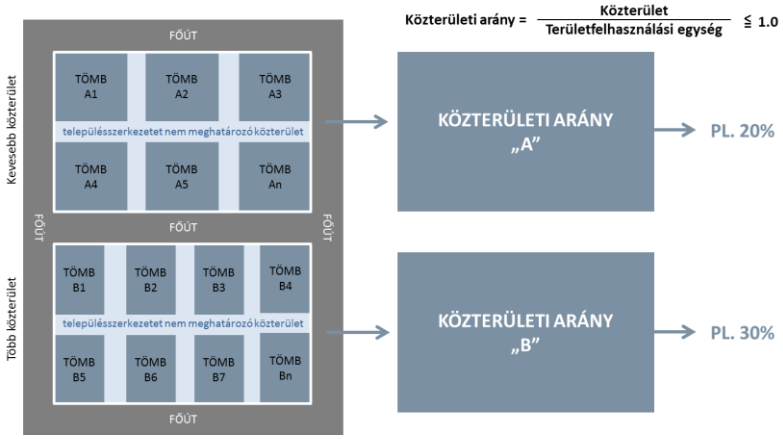
A beépítési sűrűség meghatározásának egyik fontos állomása volt ezért ***jelenlegi érték***einek megállapítása. E tekintetben az egyes tömbszintű vizsgálatok képezik a becsült beépítési sűrűég érték alapját, a beépítettség és a jellemző szintszámok alapján. Alapját a földhivatali alaptérkép – szükség esetén a légifotók és a helyszínelések alapján adatában kiegészített épületállománya – és az egyes tömbökre jellemző szintszámoknak a megalapozó vizsgálatokhoz elvégzett megállapítása adta. A város terjedelme és az így rendelkezésre álló információk alapján becsléssel került megállapításra a jelenlegi beépítési sűrűség számítás alapértéke. Az így képzett alapértékek növelésre kerültek az egyes beépítési módokhoz és területfelhasználási kategóriákhoz igazodóan a már jellemzően alápincézett területeken a becsült pinceszinti értékkel, másutt a jellemzően alkalmazott tetőtéri szinteknek megfelelő értékkel. A jelenlegi állapotnak megfelelő, becsült tömbszintű szintterület alapján lehetett megállapítani az adott tervezett területfelhasználási egységekre vonatkozó összes szintterületet. Ennek és a területfelhasználási egységnek a hányadosa képezi a jelenlegi általános beépítési sűrűség értékét.

Az egyes területfelhasználási egységek a beépítési jellemzők (beépítési mód, magasság) és használat azonossága ellenére tehát eltérhetnek egymástól a beépítési sűrűséget illetően. Ennek a tervezésben is figyelembe veendő oka, hogy a több telektömböt és a köztük lévő közterületeket is magába foglaló területfelhasználási egység ugyanannyi szintterület esetében is eltérő beépítési sűrűségi értéket ad, mivel a közterületek sűrűsége, azok összterülete, tehát a közterültek és a területfelhasználási egységek aránya eltér a különböző területeken alkalmazott területfelhasználási egységeken belül. Az V. kerület területén átlagban 20-27 % közötti a közterületi arány, de a parlament környékén ez már 37 %-os. A XIII. kerületi lakótelepi területek esetében – az úszótelkek miatt – a közterületi arány 20% és 86 % közötti skálán mozog. A kialakult kertvárosias területeken pl.: a III. kerület nagy egybefüggő területein 6-22 % közötti, ezen belül a hegyvidék 12%-os.

Nyilvánvaló ezért, hogy egy közel azonos nagyságú területen az azonos nagyságrendű szintterületet eltérő közterületi arányok mellett, eltérő beépítési sűrűség érték adja. Ezért sem határozható meg egy területfelhasználási egységhez csak egy mutatóként meghatározott érték, ahogy az eddig a szintterületi mutató estében a telkekre vonatkozóan történhetett. Ezért szükséges a konkrét területhez kötni az adott sűrűségi értéket és azt a térképen rögzíteni.

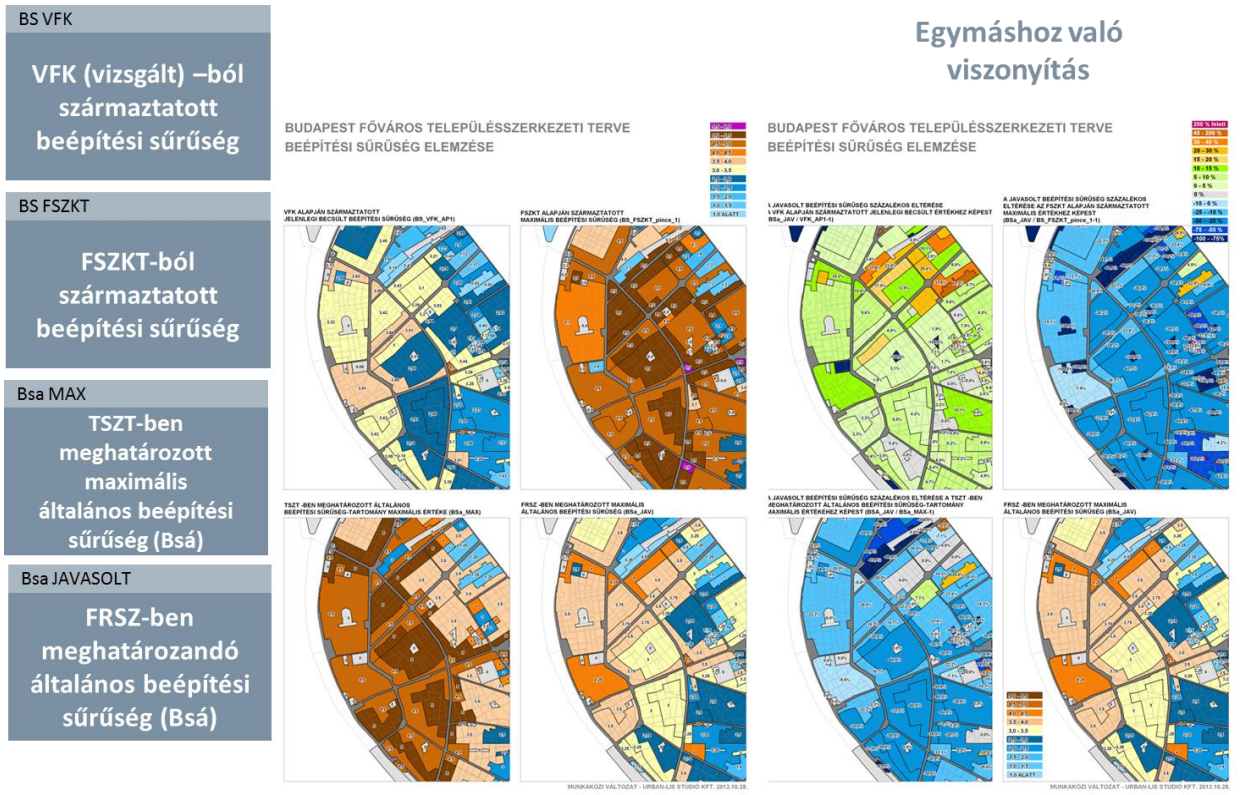
40. ábra: a közterületi arányok értékeinek eltérése

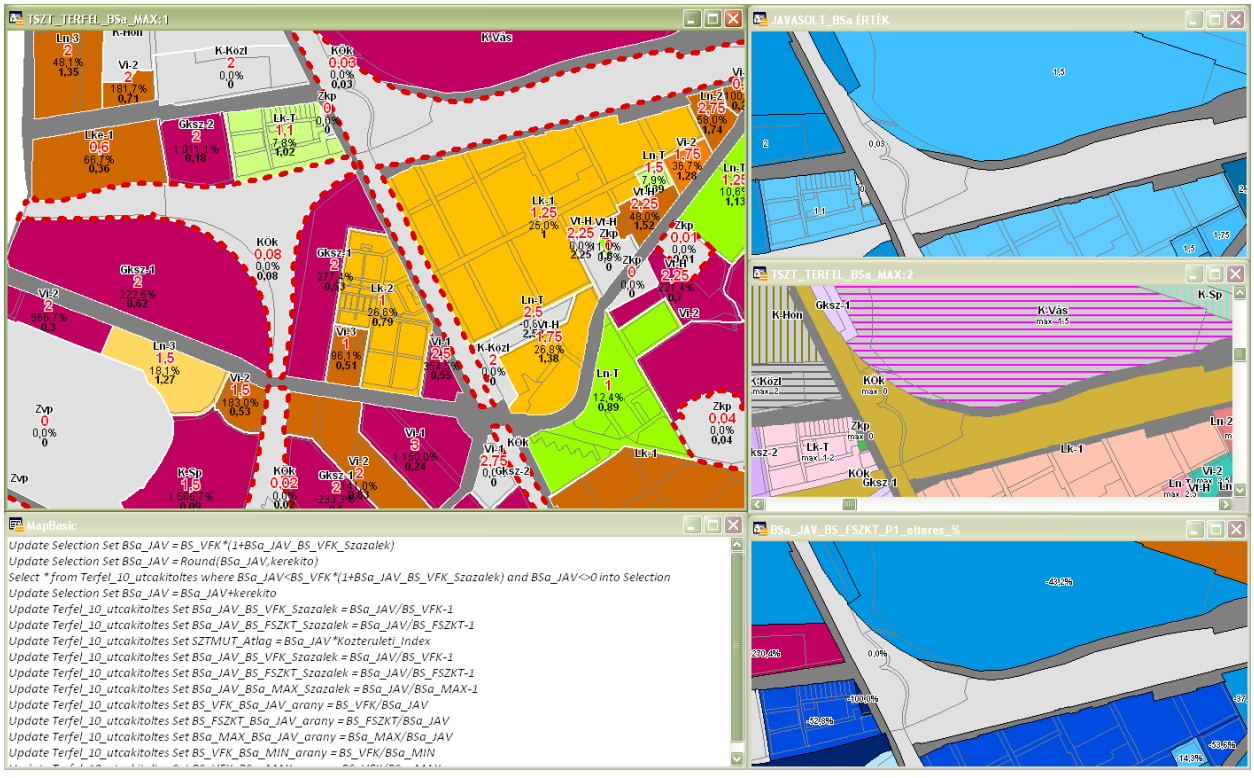

A tervezés támogatására olyan tervezési program készült, mely az ismert adatok alapján az egyes területfelhasználási egységek területére megadta a jelenlegi becsült, és a jogi szabályozásból adódó maximális (FSZKT keretövezeteire számolt, BVKSZ szintterületi mutatóból képezve) szintterületet. Ezen adatok birtokában felfelé történő kerekítéssel indult a mutatók megállapítása.

41. ábra: a beépítési sűrűség meghatározása a jelenlegi becsült beépítési sűrűség, az FSZK/BVKSZ adta szabályozásból számított és a kialakított intervallum értékeinek együttes figyelembevételével (a tervezést támogató program kidolgozásának fázisa 2013)

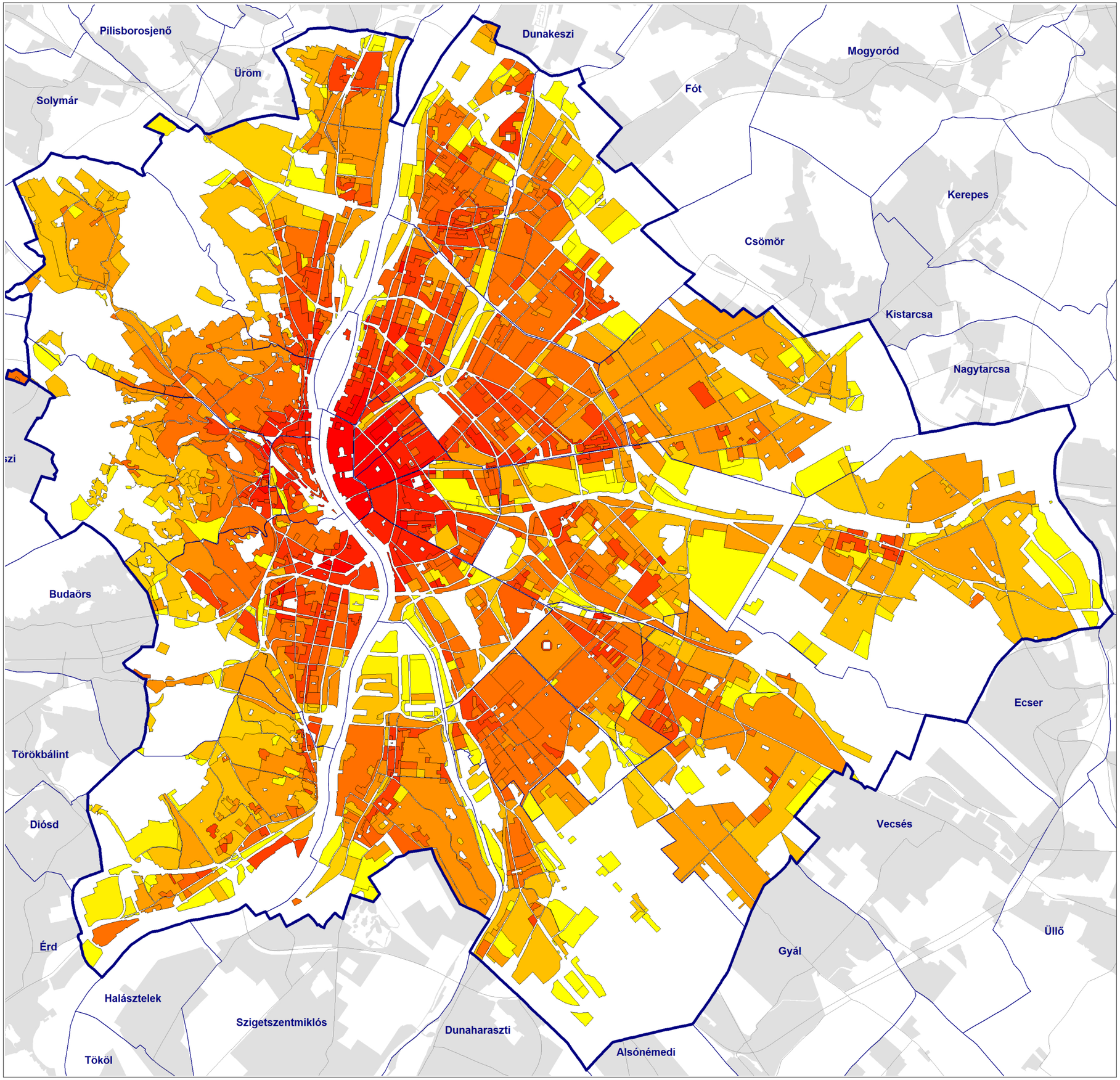

BUDAPEST FŐVÁROS TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERVE

BEÉPÍTÉSI SŰRŰSÉG

BEÉPÍTÉSI SŰRŰSÉG JELENJEGI BSÁ ÉRTÉKE

Jelmagyarázat:

3.0	-
2.0	- 3.0
1.5	- 2.0
1.0	- 1.5
0.75	- 1.5
0.5	- 0.75
0.4	- 0.5
0.3	- 0.4
0.2	- 0.3
0.1	- 0.2
0.05	- 0.1
0.0	- 0.05

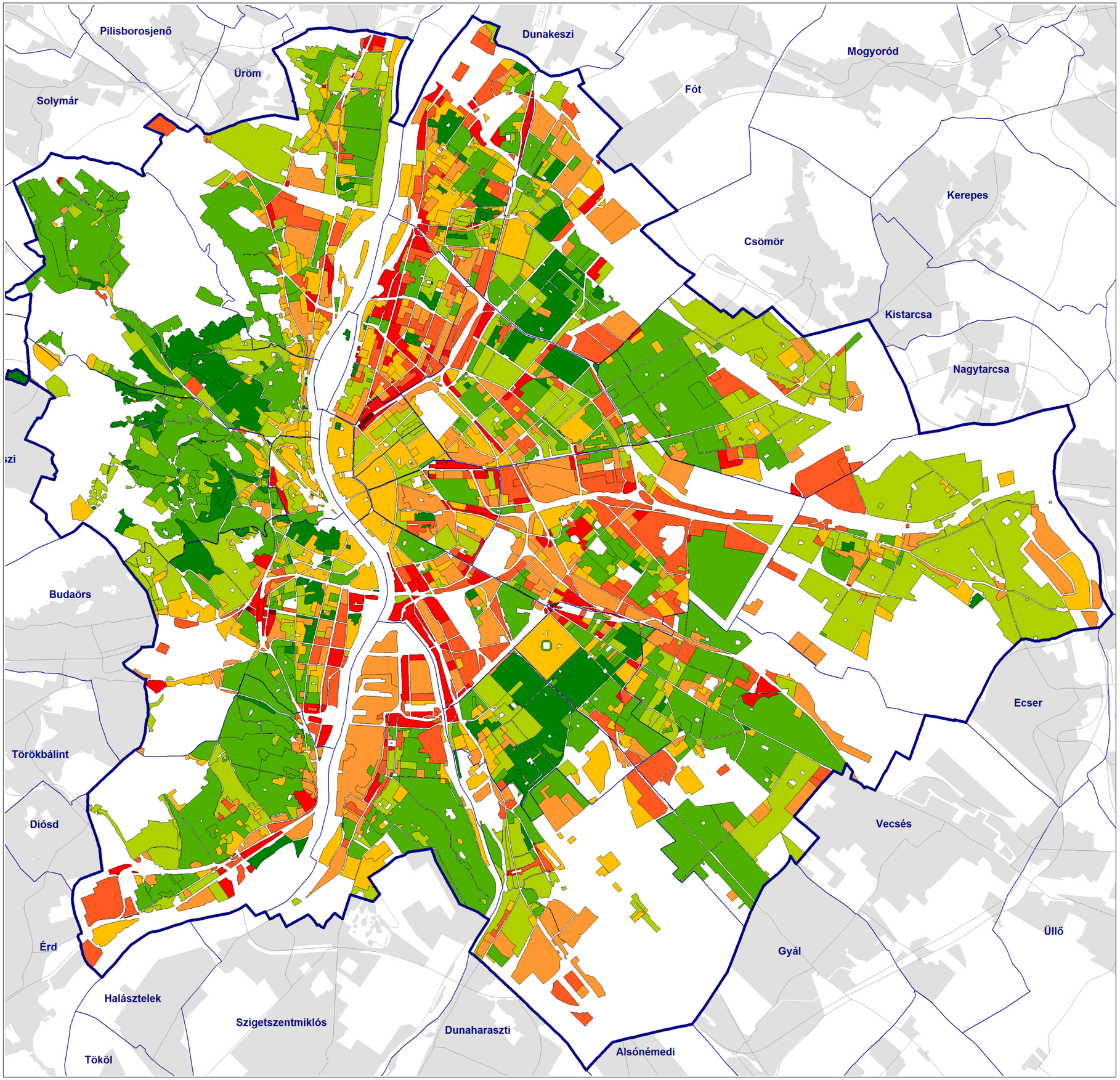
BUDAPEST

BFVT Kft.

BUDAPEST FŐVÁROS TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERVE

BEÉPÍTÉSI SŰRŰSÉG

A TERÜLETFELHASZNÁLÁSI EGYSÉGEK FEJLESZTÉSI POTENCIÁLJA (BSÁ ÉRTÉK LEHETSÉGES NÖVEKMÉNYE)

Jelmagyarázat:

4.5	-
2.0	- 4.5
1.5	- 2.0
1.0	- 1.5
0.5	- 1.0
0.25	- 0.5
0.1	- 0.25
0.0	- 0.1

BUDAPEST

BFVT Kft.

A terület jellemzőit, fejlesztési potenciálját figyelembe vevő kisebb vagy nagyobb arányú növeléssel és az abból való ismételt felfelé kerekítéssel alakult ki a ***tervezett új sűrűségi érték***, mely a környezet és a hasonló területekkel való összevetés során ismételten harmonizálásra került. A tervezői program az alapadatok alapján folyamatosan „figyelte" az FSZKT-BVKSZ-hez való viszonyt, értelemszerűen számolva azzal is, hogy a kiemelten védett területek, illetve a végleges és kevés változási igényű területek esetében az adott területen - a minden telekre normatívan vonatkozó - BVKSZ mutatók kihasználásának esélye csekély. Ennek oka, hogy ahol nem lehet az épületállomány jelentős cseréjével számolni, a jelenlegi szintterület jelentősebb növelése nem indokolt, ott átlagértékben a magasabb BVKSZ mutatókból számított összesített szintterületi érték irreális, fizikailag nem érhető el. A fenti kép a folyamatos adatfinomítás tematikus térképi lekövetését mutatja a számítógép képernyőjén, a módszer kidolgozásának időszakában.

Figyelembevételre kerültek a kerületi terveszközökben rögzített mutatók is, mivel részben jelentősen eltérnek a keretövezetetek határértékeitől. Ezek esetében is igaz, hogy a szintterületi mutatóból adódó szintterület közvetlenül nem vethető össze az új rendszer beépítési sűrűségi értékével, mivel a BVKSZ szintterületi mutatója jellemzően magasabb értéket volt kénytelen megadni, hogy az minden kedvezőtlen telektípusra is alkalmazható legyen. Ismert tény, hogy nem minden telken érhető el a kerületi szabályzatokban megengedett szintterületi mutató a telek geometriai mérete, a szomszédos beépítéshez való igazodási kényszer, az előírt magassági értékek, illetve a vonatkozó védelmek miatt.

Összefoglalva: a beépítési sűrűség értékek konkrét területekhez kötött kidolgozása során a város meglévő szintterületi állományából indult ki a tervezés, megfelelő arányú belső tartalékkal számolva az egyes területfelhasználási egységekre vonatkozó becsült szintterületet. Ennek alapján szakmailag kidolgozott számítógépes program támogatásával, a területtel kapcsolatos fejlesztési szándék függvényében és a hatályos terveszközök figyelembevételével került megállapításra a szintterületi növekmény aránya, és ebből volt visszaszámítható az általános beépítési sűrűség értéke.

Ehhez került hozzáadásra a parkolás céljára a bsá értékből kalkulálható bsp értéke, és e kettő összege adja az OTÉK által előírt beépítési sűrűség értékét az adott területekre.

A mellékelt két térképen bemutatásra kerül egyrészt a **vizsgált (jelenlegi) bsá érték**, másrészt a területfelhasználási egységre vonatkozóan az FRSZ tervlapjain meghatározott értékhez képest ennek az értéknek a lehetséges növekménye – a **területek fejlesztési potenciálja**. Látható, hogy a kialakult, karakterükben megőrzendő területeken is van fejlesztési lehetőség, de természetesen sokkal mérsékeltebb, mint az átalakuló, jelentős változással érintett területeken. A változás által érintett területeken belül a növekmény a tervezett területfelhasználási kategória és a jelenlegi fizikai állapot függvénye (használaton kívüli vagy alulhasznosított terület).

A beépítési sűrűség és az OTÉK viszonya:

Budapesten a területfelhasználási egységekre meghatározandó beépítési sűrűség megengedett legnagyobb értéke számos területfelhasználási egység esetében nem megfelelő.

Az OTÉK meghatározza az egyes előírásoktól való eltérés feltételeit. A 111. § (2) bekezdése szerint az OTÉK II.–III. fejezeteiben meghatározott követelményeknél megengedőbb követelményeket a településrendezési eszköz akkor állapíthat meg, ha

- azt különleges településrendezési okok vagy a kialakult helyzet indokolja, továbbá
- közérdeket nem sért, valamint
- a 31. § (1) bekezdésében foglalt követelmények teljesülnek.

A szükséges indokolást az érintett kategóriák esetében a beépítésre szánt területfelhasználási egységek leírása tartalmazza.

3.1.1.5. BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK (KÖZLEKEDÉSI TERÜLETEK, ZÖLDTERÜLETEK, ERDŐTERÜLETEK, MEZŐGAZDASÁGI TERÜLETEK, VÍZGAZDÁLKODÁSI TERÜLETEK, TERMÉSZETKÖZELI TERÜLETEK, KÜLÖNLEGES TERÜLETEK)

KÖZLEKEDÉSI TERÜLETEK

Az OTÉK szerint a közlekedési és közműelhelyezésre szolgáló terület az országos és a helyi közutak, a kerékpárutak, a gépjármű-várakozóhelyek (parkolók) – a közterületnek nem minősülő telkeken megvalósulók kivételével – a járdák és a gyalogutak, mindezek csomópontjai, vízelvezetési rendszere és környezetvédelmi létesítményei, a közúti, a kötöttpályás, a vízi és a légi közlekedés, továbbá a közművek és a hírközlés építményeinek elhelyezésére szolgál.

A közlekedési területen elhelyezhető a közlekedést kiszolgáló, a területet igénybe vevők ellátását szolgáló kereskedelmi, szolgáltató, és szállás épület, továbbá ezen belül a tulajdonos, a használó és a személyzet számára szolgáló lakás.

Budapest földrajzi elhelyezkedése és méretéből adódó összetett közlekedési rendszere következtében mind a négy, önálló területfelhasználási kategóriába sorolható közlekedési ágazat jelen van, ennek megfelelően javasolt:

- a közúti közlekedési terület,
- a kötöttpályás közlekedési terület,
- a légi közlekedési terület,
- és a vízi közlekedési terület

megkülönböztetése, és ennek megfelelő alkalmazása.

Közúti közlekedési terület, mint jelentős szerkezet alkotó és szerkezet tagoló elem – a zónarendszertől függetlenül – behálózza a város egészét.

Jelentőségét az adja, hogy területén helyezkednek el a felszíni közösségi közlekedés (villamos és autóbusz hálózatok), a személygépjármű közlekedés, valamint a kerékpáros és gyalogos forgalom legfontosabb útvonalai, infrastruktúra elemei. Szintén ebbe a területfelhasználási egységbe tartoznak a városi közösségi közlekedés meghatározó végállomásai, a felszíni P+R parkolók, és a közterületen lévő üzemi létesítmények (üzemanyagtöltő állomások).

A közúti közlekedési terület jelentette hálózat területi sűrűsége alapvetően a beépítésre szánt területek beépítési intenzitásával arányos, amelyet kisebb mértékben a külső közlekedési kapcsolatok (nemzetközi, országos, térségi) is befolyásolnak.

Kötöttpályás közlekedési terület, mint jelentős szerkezet alkotó és szerkezet tagoló elem szintén behálózza a város teljes területét, de lényegesen kisebb sűrűséggel, mint a közúti közlekedési területek. A domborzati adottságok miatt a kötöttpályás közlekedési területek nem érintik a hegyvidéki zóna területét.

Jelentőségét az adja, hogy területén helyezkednek el országos vasúti hálózat vonalai a nagy rendező pályaudvarokkal (Ferencváros, Rákos). Ezen belül ide soroltak a legjelentősebb személyforgalmat bonyolító infrastruktúra elemek, a gyorsvasúti vonalak (metró, gyorsvasút, HÉV) felszíni szakaszai, valamint a villamoshálózat közutaktól elkülönülő szakaszai is.

Légi közlekedési terület csak lokálisan, és nem hálózatszerűen jelenik meg a területfelhasználásban, mivel a közlekedés maga nem a felszínen történik. Jelentőségét a repülés gyorsasága, és interkontinentális kapcsolatrendszere adja.

Repülőterek a főváros elővárosi és átmeneti zónáiban helyezkednek el. Budapest keleti határán túlnyúlva (részben Vecsés és Ecser közigazgatási területén) lévő Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér termináljai a nemzetközi személy- és áruforgalmat bonyolítják. A főváros nyugati határánál lévő budaörsi repülőtér jelentősége kicsi, szerepe a belföldi, elsősorban sportrepülésekre korlátozódik.

Vízi közlekedési terület értelemszerűen kizárólag a főváros Duna menti zónájában található. Jelentősége az áruszállítás és a személyforgalom környezetbarát módjában rejlik.

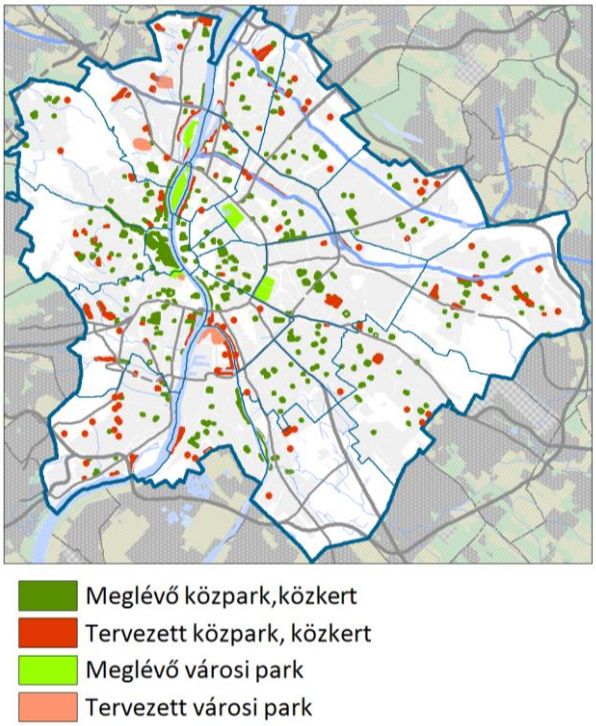
A vízi közlekedést biztosító kikötői infrastruktúra elsősorban a város középső és déli részének partjain került, és kerül majd kialakításra a jövőben is (Nemzetközi személyhajó állomás, DILK).

ZÖLDTERÜLETEK

Az OTÉK szerint a zöldterület állandóan növényzettel fedett közterület (közpark, közkert), amely a település klimatikus viszonyainak megőrzését, javítását, ökológiai rendszerének védelmét, a pihenést és testedzést szolgálja. *(A zöldterületekre vonatkozó előírásokat ld. 4.1.3.2. fejezet.)*

A Budapest 2030 hosszú távú városfejlesztési koncepció egyik célja a lakóterületek egyenletes zöldterületi ellátottságának biztosítása. Ennek érdekében a meglévő zöldterületek védelme mellett, különösen fontos új zöldterületek kialakítása az ellátatlan területeken.

42. ábra: Zöldterületek

Budapesten jelenleg mindösszesen kb. 6 m^2 zöldterület jut 1 lakosra, amely jelentősen elmarad a nemzetközi ajánlásoktól. Ennélfogva távlatban, a város élhetőségének javítása érdekében kiemelten fontos új zöldterületek létesítése. A tervben szereplő közparkok megvalósulásával 8,3 m^2/fő zöldterületi ellátottságot lehet biztosítani (a mai népesség adatokra számítva). Rövid távon a meglévő szabad területek helybiztosítása az elsődleges szempont.

A településszerkezeti terv tartalmaz egyéb – területfelhasználási egységként nem jelölt – zöldfelületi elemeket (szerkezeti jelentőségű zöldfelületi kapcsolat, jelentős kondicionáló közterületi zöldfelület, a zöldfelületi rendszer részét képező városi terek a belső zónában – l. 4.1.3.3. fejezet), melyek érvényesülését a kerületi építési szabályzatok szintjén kell biztosítani.

A meglévő, de zöldterület területfelhasználási egységként külön nem jelölt közcélú zöldfelületek védelme és a megfelelő zöldterületi ellátottság érdekében a TSZT jóváhagyandó munkarésze szerint új kerületi építési szabályzat megalkotása során a hatályos településrendezési eszközökben szereplő zöldterületek nagysága (a fásított közterekés az egyéb, közhasználatra nem szánt zöldfelületek kivételével) csak azon területek nagyságával csökkenhet, ahol a TSZT infrastruktúra elemeket, kertvárosias sziluettérzékeny hegyvidéki lakóterületet, erdőterületet, vízgazdálkodási vagy természetközeli területet, különleges beépítésre nem szánt, régészeti bemutató területet vagy

különleges beépítésre nem szánt, rekreációs célú, jelentős zöldfelületű területet határoz meg. Ez azt jelenti, hogy a TSZT-ben nem jelölt zöldterületek helye, geometriai formája változhat, de összességében területük – a kerület közigazgatási területét tekintve – nem csökkenhet.
A kiemelt közparkok, közkertek egységes kialakítása érdekében, a 14/1993. (IV.30.) Főv. Kgy. rendelet szerinti zöldterületeken – szabadtér-építészetet, kertépítészetet, gyalogos és gépjármű közlekedést, közmű- és felszíni vízelvezetést, hírközlést is magába foglaló – közterület-alakítási terv kötelezését tartalmazza a településszerkezeti terv.

A TSZT a zöldterületeket – méretük függvényében – *városi park*, és *közkert, közpark* területfelhasználási egységekbe sorolja.

Városi park területfelhasználási egységbe a 25 hektárnál nagyobb zöldterületek (Városliget, Margitsziget, Népliget, Óbudai-sziget, Gellért-hegy, Észak-Csepelre és Tábor-hegyre tervezett parkok) tartoznak.
Ezek azok a jellemzően meglévő zöldterületek, amelyek a kisebb közparkokra jellemző funkcióknál szélesebb kínálattal rendelkeznek (illetve kellene, hogy rendelkezzenek). A település klimatikus viszonyainak megőrzésén, javításán, ökológiai rendszerének védelmén, a pihenést és testedzést szolgáló funkciókon túl a kultúra és az ismeretterjesztés fontos szinterei is lehetnek. A zöldbe ágyazott intézményi funkciók (mint például a Széchényi fürdő és a Műjégpálya a Városligetben) szerves egységet alkotnak a zöldfelületekkel, ezért célszerű ezeket együtt kezelni a park területével. A szélesebb funkciókínálat, a tematikus jelleg megtartása, illetve (a tervezett zöldterületek esetében) megvalósítása érdekében a kerületi településrendezési eszközben szükség lehet az OTÉK-ban előírt legnagyobb (3%-os) beépítettségétől való eltérésre (a Városliget megújításáról és fejlesztéséről szóló 2013. évi CCXLII. törvény alapján a városligeti park területén 7% a megengedett legnagyobb beépítettség). A tervezett fejlesztések megvalósításánál figyelembe kell venni az intézkedések egymásra hatását is, így például a Városliget tehermentesítése csak új parkok létesítésével vagy éppen az alulhasznosított Népliget fejlesztésével képzelhető el. Ahogy egykoron, a 19. század végén épp a Városliget zsúfoltsága hívta életre a Népligetet, s adott indíttatást a városnak, hogy a Városligetet megújítsa. Ennélfogva a városi parkok megújítása és újabb parkok létrehozása csak egy átfogó zöldfelületi program keretében lehet hatékony eszköz a város élhetőségének javításában.

Közkert, közpark területfelhasználási egységbe a 25 hektárnál kisebb városi és lakóterületi közparkok, közkertek, a jelentősebb fásított közterek és az egyéb szerkezetileg meghatározó zöldfelületek tartoznak. A kisebb közparkok, közkertek a városi szövet fellazításában, a mindennapi használati igények kielégítésében játszanak szerepet (pl. Klauzál tér, Hild tér), de egyes városrészközpontokban központképző jelentőségük is van (pl. XXIII. ker., Hősök tere).

A zöldterületek között szerepelnek azok a területek is, amelyek jelenleg még nem (vagy csak korlátozott mértében) közhasználatúak, illetve nem közterületi besorolásúak, pl. az alábányászott/alápincézett területeken az üreg- és pince rendszer fölött lévő zöldfelületek, amelyek a megfelelő balesetvédelmi intézkedéseket követően kerülhetnek hasznosításra. Ennek ellenére a távlati területhasználat helybiztosítása érdekében e területek zöldterületi besorolása megtartásra került.

ERDŐTERÜLETEK

Az OTÉK szerint az erdőterület erdő céljára szolgáló terület, amely a területfelhasználás célja szerint lehet védelmi, gazdasági és közjóléti. *(Az erdőterületekre vonatkozó előírásokat ld. 4.1.3.2. fejezetben.)*

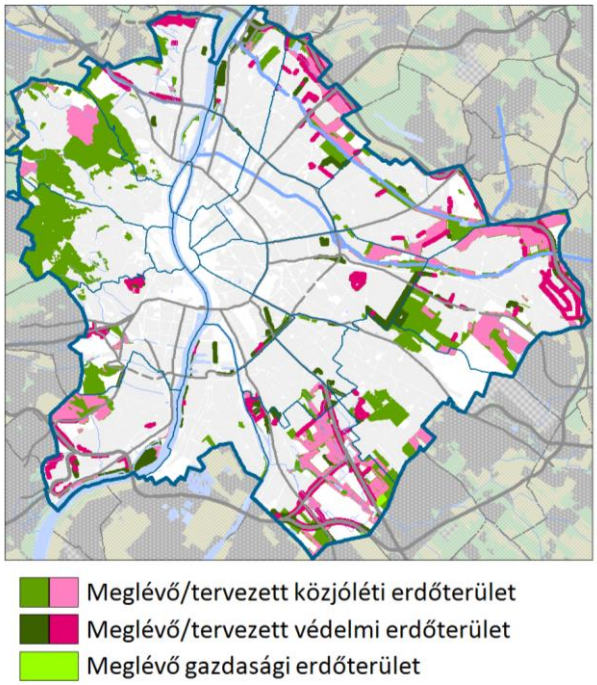

Erdőterületekként elsősorban az erdőtörvény hatálya alá tartozó, az Országos Erdőállomány Adattárban erdőként nyilvántartott területek lettek lehatárolva, továbbá mindazok, amelyek távlatban a termőhelyi vizsgálatoktól függően erdőtelepítésre javasoltak. Jellemzően a hegyvidéki és az elővárosi zóna területén fordulnak elő.

Az erdőterületek lehatárolása a felsőbb jogszabályi előírások figyelembevételével történt:

- az OTrT előírása szerint a BATrT-ben lehatárolt erdőgazdálkodási térséget a TSZT-ben legalább 85%-ban erdőterület területfelhasználási egységbe kell sorolni;
- az OTrT előírása szerint az Országos Erdőállomány Adattár szerint erdőterületnek minősülő területét a településszerkezeti terv legalább 95%-ban csak erdőterület területfelhasználási egységbe sorolhatja (nem kerültek erdő területfelhasználási egységbe azok az Országos Erdőállomány Adattárban szereplő területek, amelyekről a Belügyminisztérium képviselőivel 2014. május 9-én, továbbá a Miniszterelnökség képviselőivel 2014. augusztus 8-án történt egyeztetéseken megállapodás született (helyrajzi számos lista a 4.1.6. Zöldfelület-, táj- és természetvédelem fejezetben található);
- a BATrT előírása szerint a (hatályos TSZT-ben) erdőterületként besorolt területfelhasználási egységek nagysága – a település közigazgatási területére vetítve – összességében nem csökkenhet.

43. ábra: Erdőterületek

Nem erdőterületként vannak feltüntetve mindazon területek, amelyek természetvédelmi célkitűzés vagy közmű infrastruktúra érintettsége folytán erdőtelepítésre nem alkalmasak, illetve nem javasoltak.

Ugyanakkor a terv a hatályos TSZT-vel összhangban, távlatban továbbra is jelentős területek erdősítését irányozza elő. A szerkezeti tervlapon megkülönböztetésre kerültek a meglévő- és tervezett erdőterületek.

A tervezett erdőterületek jelentős része a pesti oldalon, az elővárosi zóna területén került kijelölésre. Ezen kijelölt erdőterületek hivatottak javítani a - budai oldallal összehasonlítva aránytalanul zöldfelület-hiányos – pesti külső kerületek zöldfelületi ellátottságát.

A tervezett, távlati erdőterületek átmeneti mezőgazdasági hasznosítását a TSZT biztosítja.

A TSZT az erdőterületeket közjóléti, védelmi és gazdasági erdőterületekbe sorolja. Besorolásuk a használat szerint és nem a körzeti erdőtervben rögzített elsődleges rendeltetés szerint történt. Az erdőterületek esetleges igénybevételekor figyelembe kell venni a területfelhasználási besoroláson kívül a TSZT „4. Zöldfelület-, táj- és természetvédelem” című tervlapja szerinti védelmi elemeket és a körzeti erdőterv alapján rögzített elsődleges rendeltetésüket is. A TSZT 4. számú Zöldfelület-, táj-és természetvédelem című tervlapján jelölt védettségek és az elsődleges rendeltetés figyelembevételével kell lehatárolni a különböző erdőterületi övezeteket. A természetvédelmi oltalom alatt álló, beépítéssel

nem érintett, rekreációs funkciójú erdőterületeken értelemszerűen olyan övezeteket kell kialakítani, ahol a beépítés nem megengedett, vagy csak a természetvédelmi és erdőgazdálkodási szempontokkal összeegyeztethető módon.

Közjóléti erdőterület területfelhasználási egységbe kerültek a rekreációs, turisztikai funkciójú erdőterületek. Mivel a lakosság a budapesti erdők nagy részét közjóléti funkciója okán látogatja (pl. Budai Tájvédelmi Körzet), így a körzeti erdőtervben elsődleges rendeltetés szerinti védelmi erdők célszerűen a használatnak megfelelően, közjóléti erdőterületként lettek meghatározva a szerkezeti tervben.

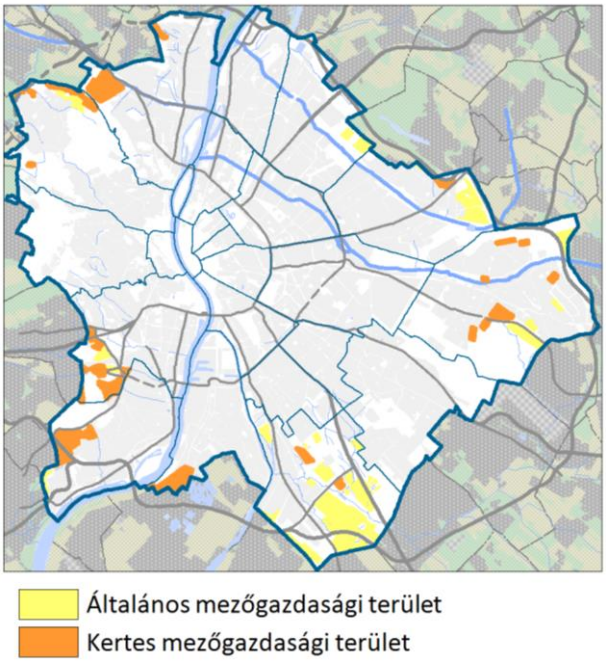
Védelmi erdőterület területfelhasználási egységbe tartoznak a védelmi funkciójú, jelentősebb közhasználatú funkcióval nem rendelkező erdőterületek. Elsősorban a jelentősebb közúti és vasúti közlekedési elemek melletti védőerdők, illetve a természetvédelmi korlátozás miatt nem látogatható természetvédelmi területek (pl. XXII. Háros-sziget) tartoznak ebbe a kategóriába.

Gazdasági erdőterület területfelhasználási egységbe tartoznak a körzeti erdőterv szerinti gazdasági rendeltetésű erdők, amelyeknél a gazdasági haszonvétel (faanyag-, szaporítóanyag-termelés stb.) a meghatározó. Gazdasági erdőterületi besorolást egyes, Soroksáron található erdőterületek kaptak.

MEZŐGAZDASÁGI TERÜLETEK

A mezőgazdasági területek közé tartoznak a szántó- és rét-legelő területek, valamint a kiskertes területek. Jelentősen eltérő használatuk, funkciójuk, tájképi megjelenésük miatt a TSZT a főkategórián belül általános és kertes mezőgazdasági területi besorolást tartalmaz.

44. ábra: Mezőgazdasági területek

Általános mezőgazdasági terület területfelhasználási egységbe tartoznak az összefüggő szántó- és rét-legelő területek. Ezek elsősorban a pesti oldalon, elővárosi zónában, a közigazgatási határ közelében (pl. Soroksáron) terülnek el, és a Pesti-síkság egykori kiterjedt termesztőfelületei maradványaiként – a táji értékük és biológiailag aktív felületük miatt – városökológiai szerepük is jelentős. A területfelhasználási egység magába foglalja a mezőgazdasági területeket tagoló, meglévő és jellemzően körzeti erdőterv által érintett mezővédő erdősávokat is (zömében Soroksár területén). Ezeket a mezővédő erdősávokat meg kell őrizni, illetve ahol hiányoznak, különösen a nagy kiterjedésű mezőgazdasági táblák esetében, lehetőség szerint pótolni

kell. A mezőgazdasági termőterületeket és kultúrákat a szél káros hatásaitól védő, és ezáltal a terméshozamot kedvezően befolyásoló mezővédő erdősávok élőhelyeik által az ökológiai kapcsolatok meghatározó elemei is egyben.

Kertes mezőgazdasági terület területfelhasználási egységbe tartoznak a kiskertes (pl. szőlő és gyümölcstermesztésű) területek, amelyek elsősorban elővárosi zóna (pl. XI. Kőérberki-dűlő, XXI. Csepel-Háros, XXII. Óhegy) és a hegyvidéki zóna területén (pl. Csúcshegy) fordulnak elő. Ezek a területek egyéni rekreációs területként is jelentős szereppel bírnak, illetve jelentősebb kiterjedésű biológiailag aktív felületeikkel kondicionáló hatásuk is számottevő. Továbbra is ebbe a kategóriába kerültek egyes átalakuló területek, ahol még nem teljesülnek azok az infrastrukturális feltételek, melyek indokolttá tennék pl. lakóterületi átsorolásukat, vagy az a TSZT távlatában nem látszik reális célnak.

VÍZGAZDÁLKODÁSI TERÜLETEK

Az OTÉK szerint a vízgazdálkodással összefüggő területek: a folyóvizek medre és parti sávja, az állóvizek medre és parti sávja, a folyóvizekben keletkezett, nyilvántartásba még nem vett szigetek, a közcélú nyílt csatornák medre és parti sávja, a vízbeszerzési területek (védett vízbázis) és védőterületeik (hidrogeológiai védőidom), a hullámterek, a vízjárta, valamint a fakadó vizek által veszélyeztetett területek.

Folyóvizek medre és partja magában foglalja az ár- és hullámterek, partvédő művek és árvízvédelmi létesítmények területét is. Az élővíz kategóriába tartoznak a vízkönyvi nyilvántartásba vett vízfolyások. A térképi ábrázolás megkülönbözteti a teljes hosszában nyílt vízfelületeket (Duna, Rákos-patak, Hosszúréti-patak stb.) és a befedett szakaszokat (pl. Ördög-árok, Szépvölgyi-árok).

A területegységre vonatkozó, általános érvényű előírásokon túl (árterek, hullámterek, védművek előírásai) a Duna esetében a használatot a hajózásra, illetve a nemzetközi hajózóútra érvényes előírások is szabályozzák.

Állóvizek medre és partja a főváros területén lévő állóvíz felületeket és a hozzájuk tartozó, fenntartási területeket foglalja magában. Többségük emberi beavatkozás következményeként (bányatavak) keletkeztek, vagy közvetlen céllal létrehozott vízfelületek (pl. a Városligeti tó). Az állóvizek medre és partja elsősorban rekreációs célú felhasználhatóságuk miatt jelentős értéket képvisel.

Vízbeszerzési területek a főváros ivóvíztermelését biztosító létesítményeinek területeit jelöli. Ezen belül a víznyerő helyek lehatárolt belső védőterülete minden esetben zárt (kutak, víztermelő gépházak, vízkezelő művek stb.). A külső védőterületeken, illetve a hidrogeológiai védőidom területén elhelyezhető létesítmények, illetve e területeken végezhető tevékenységek körét külön jogszabályok korlátozzák.

Ebbe a területfelhasználási egységbe tartoznak a főváros közigazgatási határán belül levő jelentősebb vízbázisok; északon a IV. ker., Káposztásmegyer területén levő, délen a Csepel-szigeten levő kutak és vízkezelő telepek.

Ezeken kívül a Duna mellett és a Margit-szigeten találhatók kisebb vízbázis-területek, amelyek a Településszerkezeti terv léptékében nem ábrázolhatók.

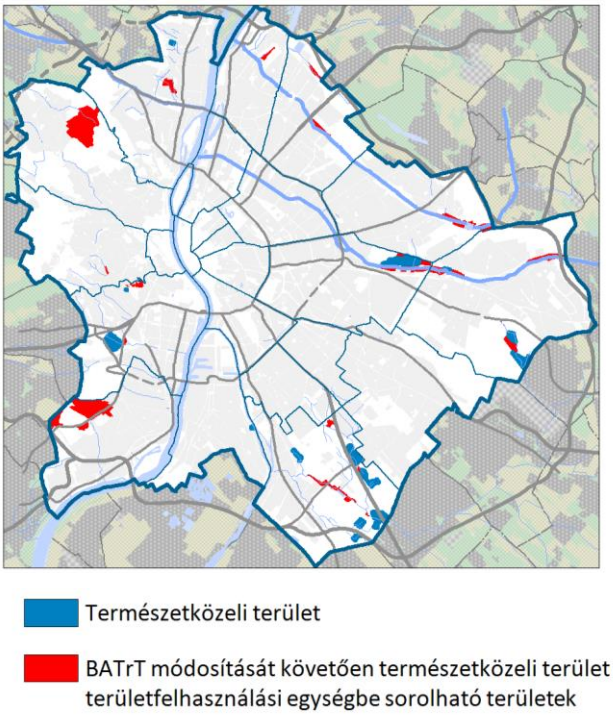
(A Szentendrei-szigeten és a Csepel-sziget déli területén levő vízbázisok a közigazgatási területen kívül vannak.)

TERMÉSZETKÖZELI TERÜLETEK

Természetközeli területfelhasználási egységbe tartoznak azok a területek, amelynek kialakulására az ember csekély mértékben hatott (természeteshez hasonlító körülményeket teremtve), de a benne lejátszódó folyamatokat többségükben az önszabályozás jellemzi, ezért közvetlen emberi beavatkozás nélkül is fennmaradnak. A TSZT-ben természetközeli terület besorolást kaptak az ex lege védett lápok (pl. X. Rákosi-rétek) és egyéb értékes élőhelyek (pl. XXIII. Gyáli-patak mente).

45. ábra: Természetközeli területek

Ezeken a területeken a természetvédelmi célkitűzésekkel összhangban kell alakítani a tájhasználatot (területhasználatot), így például a Tétényi-fennsík területén a gyepfoltok cserjésedésének megállításához a cserjefoltok közepes mértékű visszaszorítása és a nem védett fiatal faegyedek eltávolítása szükséges.

A helyi jelentőségű védett természeti területeken az országos jogszabályokon kívül Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről szóló 25/2013. (IV. 18.) Főv. Kgy. rendelet előírásait is figyelembe kell venni.

A természetközeli terület területfelhasználási egység alkalmazását az OTÉK írja elő. A TSZT ennek megfelelően határolt le mintegy 260 ha természetközeli területet. Mivel ezek a területek a TSZT 2005 tervben általában erdőterület besorolásúak voltak, a természetközeli területek kijelölése jelen tervben magasabb rendű jogszabály, a BATrT előírásai miatt nem tekinthető teljes körűnek. Budapest közigazgatási területén további kb. 700 ha – többségében természetvédelmi oltalom alatt álló – természetközeli terület található, amelyek természetközeli terület területfelhasználási egységbe sorolása javasolt a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság állásfoglalása alapján, figyelembe véve a természetvédelmi érdekeket. Ilyen terület például a Tétényi-fennsík, ahol a Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről szóló 25/2013. (IV. 18.) Főv. Kgy. rendelet értelmében a természetes, jellemzően gyepes élőhely-típusokat kell megőrizni, illetve a telepített, tájidegen fa- és cserjefajok folyamatos eltávolításáról gondoskodni kell. A kijelölés jelenleg nem lehetséges a BATrT nagy kiterjedésű zöldterületi települési térségre (5. § (7) bekezdés), valamint az erdőterületekre vonatkozó előírásai alapján (6. § (1) és (2) bekezdése). A természetközeli terület területfelhasználási kategória alkalmazhatósága érdekében a BATrT módosítása szükséges.

KÜLÖNLEGES TERÜLETEK

Az különleges beépítésre nem szánt területfelhasználási egységbe jellemzően olyan speciális rendeltetésű területek tartoznak, amelyekre viszonylag alacsony beépítettség jellemző, és emiatt a városi szabadterületek meghatározó elemeiként jelennek meg a településszerkezetben.

A főkategórián belül az alábbi területfelhasználási egységek alkalmazására került sor:

- rekreációs célú, jelentős zöldfelületű terület,
- régészeti bemutató területe,
- kondicionáló célú, jelentős zöldfelületű terület,
- temető területe,
- megújuló energiaforrás hasznosítási területe,
- honvédelmi, katonai és nemzetbiztonsági terület.

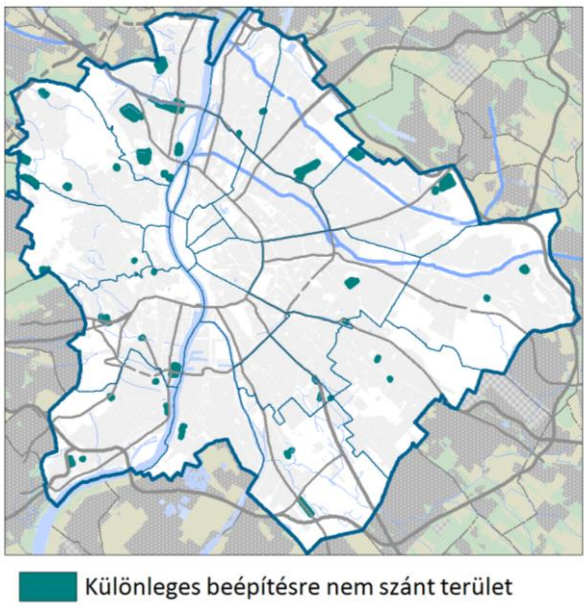
(A különleges területfelhasználási egységbe sorolt területek listáját ld. 4.1.3.2. fejezet.)

Rekreációs célú, jelentős zöldfelületű terület területfelhasználási egységbe tartoznak az időbeni korlátozással és/vagy anyagi ellenszolgáltatással igénybe vehető, nagy zöldfelülettel rendelkező szabadtéri sport-, pihenő- és játszóterületek, valamint rendezvényterek. A TSZT e kategóriába azokat a – hatályos TSZT-ben jellemzően zöldterületi besorolású – területeket sorolta, amelyeken a közterületi használat nem indokolt, vagy a tulajdonviszonyokat tekintve nem reális. Ilyen pl. a működő XVII. Rákosmenti TK sporttelep, vagy a magántulajdonban álló, óbudai, volt bányaterületek. A zöldfelületi intenzitás megtartása érdekében a TSZT a területfelhasználási kategóriára (közterületekkel csökkentett területére) vonatkozóan 60%-os zöldfelületi minimum átlagértéket határoz meg.

Régészeti bemutató terület területfelhasználási egységbe tartoznak a régészeti emlékek szabadtéri bemutató területei. A TSZT e kategóriába sorolta az egykori Aquincum régészeti emlékeinek területét (polgárváros és amfiteátrumok), valamint az Albertfalvai római katonai tábor és település bemutatásra váró területrészét.

Kondicionáló célú, jelentős zöldfelületű terület területfelhasználási egységbe a közhasználatra nem szánt kondicionáló zöldfelületek tartoznak, amelyek környezeti okokból (pl. utak, közművek védőtávolsága) funkcionális zöldfelületként, vagy termőhelyi adottság, illetve kis kiterjedésük miatt erdőtelepítésre nem használhatók (pl. Újpalota-Parkváros és a lakótelep között húzódó közműsáv).

46. ábra: Különleges területek

A hatályos TSZT e területek többségét – az akkor hatályos országos rendelkezések alapján – erdőterületbe sorolta, azonban ez a budapesti erdőkről hamis képet adott, ezért szükségessé vált az átsorolásuk az OTÉK új eszközrendszerének alkalmazásával. A zöldfelületi intenzitás megtartása érdekében a TSZT a területfelhasználási kategóriára (a közterületekkel csökkentett területére) vonatkozóan 75%-os zöldfelületi minimum átlagértéket határoz meg.

A volt Akna-bánya és az egykori Gergely-bánya területén átmeneti területfelhasználási kategóriaként kondicionáló célú, jelentős zöldfelületű területként jelölt. A végleges területhasználat (Ev – védelmi erdőterület, illetve Zkp – közpark) megvalósulásáig az átmeneti területhasználat lehetőséget biztosít energiaültetvények létesítésére is.

Temető területe területfelhasználási egységbe tartoznak a lezárt (de fel nem számolt) többségében felekezeti temetők, amelyek látogatottak és területükön építés hosszú távon sem lehetséges és nem is szükséges, abban az esetben sem, ha újraindításuk igénye merül fel (pl. Rozsos utcai illetve Göcsej utcai temető).

E kategóriába soroljuk az előbbieken túl a Cinkotai temető bővítési területét is, ahol a temetői infrastruktúra a működő temető területén megvan és a bővítés megvalósítása esetén sem szükséges új építmények létesítése.

Megújuló energiaforrás hasznosítási területe területfelhasználási egységbe a volt Akna-bánya területe (X. kerület, Kozma utca) tartozik, ahol jelentősebb kiterjedésű, de számottevő beépítéssel nem járó, megújuló energiaforrás hasznosítását szolgáló energiapark létesítését tervezik. Az energiaparkban a funkcióhoz kapcsolódó létesítmények helyezhetőek el úgy, mint depóniagáz-telep, biogáztelep, napelempark.

Honvédelmi, katonai és nemzetbiztonsági terület területfelhasználási egységbe az OTrT 27/A. §-a szerinti honvédelmi területek beépítéssel nem érintett, jellemzően erdősült területei tartoznak, ahol a kiváló termőhelyi adottságú erdőterület érintettsége folytán az OTrT 4. § (1) bekezdése értelmében új beépítésre szánt terület nem jelölhető ki.

3.1.1.6. VÉDELMI ÉS KORLÁTOZÓ ELEMEK

VÉDŐTÁVOLSÁGOK

A *„6. Védelmi, korlátozási területek”* című szerkezeti tervlapon kerültek feltüntetésre a műszaki infrastruktúra működtetésével kapcsolatos védőtávolságok, védelmi zónák, védett övezetek, partszakaszok.

Közlekedés

A tervlapon feltüntetett védelmi elemek egyrészt védik a közlekedési infrastruktúrát, tehát biztosítják zavartalan működését, másrészt a közlekedésből fakadó káros hatások figyelembe vételével korlátozzák, a környezetet. Tehát határokat szabnak a szomszédos területek használatának, hogy azok ne akadályozzák majd a közlekedési infrastruktúra megfelelő működtetését.

Budapest hegyvidéki zónája kivételével a város teljes területét érintik vasútvonalak, amelyekre vonatkozóan országos érvényű jogszabály határoz meg a környezet használatát korlátozó *vasúti védőtávolság*ot. Eszerint az országos törzshálózat vasúti pályái szélső vágányától számított 50 m, valamint egyéb környezeti hatásvizsgálathoz kötött vasúti üzemi létesítmény esetében 100 m távolságon belül építmény csak a vasút üzemeltetői és közlekedési szakhatósági hozzájárulás szerint helyezhető el a vasúti közlekedésből fakadó elektromos és rövidhullámú zavarás, por, rezgés és zajterhelésre figyelemmel.

A hegyvidéki zóna kivételével a város egész területét érintik a HÉV és metró vonalak felszíni szakaszai, amelyekre nem vonatkozik a fenti országos érvényű jogszabály, azonban a vasúti vonatforgalomhoz hasonlóan ezek működése szintén eredményez káros por-, rezgés- és zajterhelést. Ennek megfelelően a *gyorsvasúti vonalak felszíni szakaszainak védőtávolsága* – mint helyi jogszabályként meghatározott korlátozás – biztosíthatja a környezet megfelelő használatát. A HÉV és metró vonalak felszíni szakaszain zajló vonatforgalom miatt a velük szomszédos területek beépítése esetén általánosan 12 m-es védőtávolság előírása indokolt, melyen belül csak kezelői hozzájárulással helyezhető el építmény.

A metró a helyi közösségi közlekedés része (Magyarország esetében kizárólag Budapesten létezik), Országos Vasúri Szabályzat nem tartalmaz erre vonatkozó előírást. Azonban a *gyorsvasúti vonalak felszín alatti szakaszainak védelmi zónája* – helyi jogszabályban történő kijelölése – az épített környezet harmonikus működése szempontjából elengedhetetlen.

A Fővárosi Tanács Városrendezési és Építészeti Főosztályának 1974. évi határozata kijelöli az M2 és M3 metróvonalakkal érintett térszíni zónát, az M4 metróvonal I. szakaszának védelmi zónája alapján szintén meghatározhatók ezek az érintett ingatlanok. Az M2 és M3 metró védelmi zónáján belül az altalaj terhelési viszonyait megváltoztató építkezés csak akkor engedélyezhető, ha a tervezett létesítmény miatt a metró műtárgyaira átadódó legnagyobb terhelés – a meghatározott előírások szerint elvégzett számítások eredményeképpen – a fennálló geológiai nyomás 3 %-ánál kisebb, illetőleg ennél nagyobb érték esetén szakvélemény bizonyítja az építkezés engedélyezhetőségét. Továbbá a metró védelmi zónáján belül csak olyan fúrás végezhető, amely a metró műtárgyát – bármely irányból – legfeljebb 1 m-re közelíti meg.

A Budapest-Szentendre HÉV vonal, és a Millenniumi Földalatti Vasút műtárgyai esetében védelmi zóna kijelölésére nem került sor, mivel a közterületeken kéreg alatt kialakított létesítményeket a szomszédos területek beépítéséből keletkező terhek nem érintik.

Budapest elővárosi zónáját érintik a repülőterek. Az 1995. évi XCVII. törvény a légi közlekedésről 44. §(1) bekezdése felhatalmazást ad épületek vagy egyéb létesítmények elhelyezésének korlátozására, ha azok a légiközlekedés biztonságát veszélyeztetik. Jelenleg ilyen előírás, *repülőtéri védelmi zóna* nincs hatályban.

A belső zóna kivételével a város teljes területét érintik olyan külterületi (lakott területen kívüli forgalomszabályozással rendelkező) útvonalak, amelyekre vonatkozóan országos érvényű jogszabály

határoz meg a környezetének használatát korlátozó *közúti védőtávolság*ot. Külterületen a közút tengelyétől számított ötven-ötven méteren, autópálya, autóút és főútvonal esetén száz-száz méteren belül építmény elhelyezéséhez, bővítéséhez, rendeltetésének megváltoztatásához, nyomvonal jellegű építmény elhelyezéséhez, bővítéséhez, a közút kezelőjének hozzájárulása szükséges. A közutakon folyó forgalom nagyságából adódó érdemi zavarás: légszennyezés, por-, rezgés- és zajterhelés csak autópálya, autóút és főútvonal esetében jelentkezik, ezen közlekedési elemek esetében a védőtávolságon belül épületek vagy egyéb létesítmények elhelyezésének a korlátozása indokolt.

Az elővárosi zóna kivételével a város teljes területén, helyi jogszabályban kijelölésre kerültek *közúti forgalomtól védett övezetek*. Ezeken a behajtási korlátozással érintett területeken a közúti forgalom korlátozását vagy a természeti környezet, vagy az épített környezet értéke teszi indokolttá, szükségessé.

Budapesten kizárólag a Duna menti zóna területét érintik a tájékoztató elemként megjelenő, *kikötő létesítési tilalom alá eső partszakaszok*. Hajózásbiztonsági szempontból a tilalmi zónába esik a hajózási út, a hidak és pilléreinek környéke, az öbölbejáratok, valamint a csepeli Szabadkikötő öblözeteinek bejárata.

Közművek és elektronikus hírközlés

Energiaközművek vonatkozásában *nagyfeszültségű távvezetékek* igényelnek jogszabályban meghatározott mértékű biztonsági övezetet, amelyek korlátozást jelentenek építmény elhelyezése esetén.

A *gázvezetékek, termékvezetékek, kőolajvezetékek* és létesítményeik környezetének védelme, zavartalan üzemeltetése, ellenőrzése, karbantartása, javítása és üzemzavar-elhárítása érdekében biztonsági szabályzat szerinti méretű biztonsági övezet kerül megállapításra, amelynek terjedelmét a bányafelügyelet határozza meg. A biztonsági övezeten belül a legjelentősebb kapcsolódó létesítmények – gázátadó állomások, fáklyázók területei, szakaszoló állomások – kivételével építési tilalom van.

A *térszín feletti távhő gerincvezetékek* a földfelszín felett vezetett nyomvonalon szállítják a fűtőközeget, nyomvonaluk egyes területek fejleszthetőségét korlátozzák.

A főváros területén elhelyezkedő független távhőkörzetek összekapcsolására *távhő kooperációs gerincvezeték* tervezett, amely hosszú távon biztosíthatja a távhő versenyképességét.

Az *Országos Mikrohullámú Központ* a Széchenyi-hegyen elhelyezkedő 192 méter magas adótorony, amely 500 méteres védőtávolsággal rendelkezik. A nagyfrekvenciás pont-pont összeköttetések antennái számára fontos az optikai rálátás biztosítása, így a *mikrohullámú összeköttetések rádiószakasza* építési magassági korlátozásként jelenik meg.

TÁJ- ÉS TERMÉSZETVÉDELMI ELEMEK, TERÜLETEK

A *„4. Zöldfelület-, táj-és természetvédelem”* című szerkezeti tervlapon jelölt elemek a táji- és természeti értékek védelmét biztosítják a különböző veszélyeztető hatások korlátozása révén. Az ökológiai, táji szempontokon túlmenően a javaslatoknak Budapest környezetalakításában is jelentős szerepük van, közvetve az élhető város feltételeit teremtik meg. Az elemek egy része magasabb szintű jogszabályokkal érvényesül, adatszolgáltatások alapján kerültek lehatárolásra. Ilyenek a *törvény erejénél fogva („ex lege”) védett természeti területek és értékek (láp, barlang, forrás, földvár)*, valamint az *országos jelentőségű védett elemek*, mint az egyedi jogszabállyal védett területek (Budai Tájvédelmi Körzet, országos jelentőségű természetvédelmi területek). Ebbe a kategóriába tartoznak a *helyi rendelettel védett természeti értékek*, a *Natura 2000 területek*, illetve a *barlangok védőövezete* és az *átlagosnál jobb minőség termőföldek területe* is.

A táj- és természeti értékek védelmét szolgálják továbbá a területrendezéshez kapcsolódó jogszabályokban meghatározott elemek, amelyek elsősorban a tájhasználat korlátozásával a területek terhelésmentesítését hivatottak biztosítani, hiszen a terhelés megelőzése hosszú távú, összvárosi ökológiai érdek. Az *Országos Területrendezési Tervről* szóló 2003. évi XXVI. törvényben (OTrT)

megállapított országos, kiemelt térségi és megyei övezetek közül az *országos ökológiai hálózat övezete* jelentősen meghatározza a tájhasználatot, a kijelölhető területfelhasználási egységek korlátozásával, a *kiváló termőhelyi adottságú erdőterülethez* hasonlóan. A *tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezetével* érintett területekre a tájképi egység és a hagyományos tájhasználat fennmaradását biztosító előírásokat kell a helyi építési szabályzatokban meghatározni.

További területhasználatot, illetve tájhasználatot befolyásoló elemek az *Országos Erdőállomány Adattár szerinti erdőterületek*, amelyekre vonatkozóan az OTrT határoz meg szigorú előírásokat, illetve az *átlagosnál jobb minőségű termőföldek*, amelyre a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény vonatkoztat földvédelmi szabályokat.

A TSZT védelemi javaslatai között szereplő tervi elemek a *védelemre érdemes természeti értékek*, a *karakterében megőrzendő közparkok, terek, intézménykertek és temetők*, a *településképvédelmi jelentőségű fasorok*, valamint a *revitalizációt igénylő kisvízfolyások*. Ezen kategóriák kijelölésével azoknak az értékeknek a védelme a cél, amelyek a magasabb rendű jogszabályokban nem élveznek védettséget, védelmüket nem biztosítja egyéb előírás, illetve fővárosi szerepkör szükséges a tervezett intézkedések megvalósításához.

Védelemre érdemesek azokat a területek, amelyek természeti oltalom alatt nem állnak, de természetvédelmi szempontból értékesek. A 2013-ban jóváhagyott Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről szóló rendeletbe nem került be több természetközeli állapotú, vagy értékes élőhelyeket magába foglaló terület, amelyek védelmének előkészítése folyamatban van. A területek lehatárolása a 2008-ban készült *Budapest védelemre javasolt területei* tanulmány és a Főpolgármesteri hivatal Városüzemeltetési Főosztály Közmű és Környezetvédelmi Osztályával való egyeztetés alapján történt.

A kultúrtörténeti, illetve fővárosi szempontból jelentős közparkok, közterek, intézménykertek és temetők településszerkezeti terv szintjén érdemesek a karaktervédelemre. A fővárosi jelentőségű útvonalak mentén jelölt *településképvédelmi fasorok* a közterületi fasorhálózat lényeges szerkezeti elemei életterének védelmét jelentik.

Budapest kisvízfolyásainak jellemzően szűk, egyenes, esetenként burkolt mederkialakítása kedvezőtlen a patakok vízháztartási, ökológiai adottságaira nézve. A javasolt revitalizáció, – amely magában foglalja a rekreációs hasznosítást, a vízminőség-védelmet és a természetközeli vízparti élőhelyek létesítését, a patak ökológiai működésének helyreállítását, – a fővárosi szinten jelentős patak menti zöld ékek, rekreációs zöldfolyosók kialakításával is szorosan összefügg. A Ráckevei (Soroksári) Duna-ág vízminősége általában egy kategóriával rosszabb osztályba sorolható, mint a Dunáé. A part menti rekreációs funkciók fejlesztéséhez a Duna-ág revitalizációja szükséges (mederkotrás, vízutánpótlás élénkítése).

KULTURÁLIS ÖRÖKSÉGVÉDELMI ELEMEK

A figyelembe vett védett értékeket a *„3. Az épített környezet értékeinek védelme - 3. a) Más jogszabállyal érvényesülő művi értékvédelemi, örökségvédelmi elemek”* című tervlap tartalmazza.

A kulturális örökség elemeinek – műemléki értékek, régészeti örökség, valamint a kulturális javak – védelme kiemelt szerepet kap a TSZT-ben. A terv fontos célkitűzése, hogy a feladatkörébe tartozó településrendezési, környezet-, természet- és tájvédelmi keretek meghatározása során, a nemzet egészének közös szellemi értékeit hordozó örökség védelmének szempontjait figyelembe vegye és elősegítse azok érvényesülését.

A TSZT a jogszabályi meghatározásokból fakadóan viszonylag korlátozott eszközrendszerrel rendelkezik, de így is hatékony döntéseket tartalmaz a műemléki értékek védelme vonatkozásában. A tervben rögzített területfelhasználási kategóriák, de még inkább a területfelhasználási egységekre vetített beépítési sűrűségek és bizonyos területekre meghatározott magassági korlátozások arányos és harmonikus környezet fenntartásának és fejlesztésének letéteményesei. A terv a *műemlékek* és a műemlékvédelem sajátos tárgyai – a temetők és temetkezési *emlékhelyek*, a *történeti kertek*, *műemléki területek* – és az egyéb értékek környezetében körültekintően jár el. A terv a legértékesebb kulturális

örökségi elemeket tömörítő *világörökségi terület*re és a műemlékeket a legnagyobb számban magába foglaló belvárosi területre – a terhelések csökkentése, az élettér minőségének javítása érdekében – a beépítési sűrűség további növekedésének megakadályozását szorgalmazza, javaslatai ennek megfelelőek.

A kulturális örökségvédelmi elemek között *a régészeti emlékeket* rejtő lelőhelyek sorsát alapvetően két lehetőség határozza meg. Tudományos és kulturális szempontból kívánatos, hogy minél több régészeti lelőhely, vagy lelőhely-részlet maradjon az utókorra. Ez biztosíthatja azt, hogy az egymást követő generációk a technika és tudomány fejlődésének köszönhetően az elődök számára még hozzáférhetetlen információkat is ki tudjanak nyerni egy-egy régészeti feltárás során. Mivel a régészeti lelőhelyen végzett bármely földmunka az eredeti régészeti-történeti rétegeket megsemmisíti, így a lelőhely is elpusztul, ezért törvény által is előírt fő szabály, hogy a régészeti-történeti rétegeket rejtő földrészletet földmunkákkal el kell kerülni, vagy, ha ez nem lehetséges, megelőző régészeti feltárást kell végezni. A főváros területén az elmúlt évtizedek régészeti kutatásaira jellemző, hogy kizárólag beruházásokhoz köthető feltárások történtek, és ez a jövőben valószínűleg nem fog változni.

A már ismertté vált régészeti emlékek sorában a főváros területén a megőrzés, bemutatás lehetősége a műemléki megtartásra érdemes leletek esetében jöhet számításba. Különösen Óbuda és Buda területén sokasodnak a konzervált, vagy visszatemetett, de bemutatásra váró emlékek.

A településrendezés és a védett örökség szempontjából egyaránt a kiemelt beruházások megvalósítását megalapozó törvények jelentőséggel bírnak. *(2012.évi LXXV. törvény a budapesti Istvánmező rehabilitációs programjáról, kiemelten a Budapesti Olimpiai Központ integrált rekonstrukciójáról, 2013. évi CXLVIII. törvény a Normafa Park történelmi sportterületről, 2013. évi CCXLII. törvény a Városliget megújításáról és fejlesztéséről)*

A terv hatékony eszköze a beépítési magasságokra vonatkozó korlátozó előírások, amelyek jól szolgálják a város karakteres látványainak, az utca- és városképnek, valamint a védett örökségi elemek környezetének megőrzését, védelmét. Az előírások hatályára vonatkozó lehatárolásokat a *„3. Az épített környezet értékeinek védelme - 3. b) Épített környezet védelmével kapcsolatos magassági korlátozások területi lehatárolása*” című tervlap tartalmazza.
A látvány szempontjából különösen érzékeny Várhegy területre a TSZT részletezettsége szerinti magassági meghatározás nem elégséges, ezért későbbi tervezési fázisokban (pl. a világörökségi kezelési terv, részletes kerületi szabályozás) egyedi, részletes magassági szabályozást indokolt készíteni.

A TSZT a belváros legértékesebb, jellemzően zártsorú beépítésű részét *kiemelten védendő karakterű terület*ként (I. párkánymagassági zóna), az azt közvetlenül övező, ugyancsak zártsorú beépítésű részeket *karakterőrző terület*ként (II. párkánymagassági zóna) jelöli ki. E területekre a XIX. század közepe óta kisebb-nagyobb megszakításokkal alkalmazott magassági szabályozás az utcai légtérarányt vette figyelembe. Jelen TSZT is hasonló metodikát követ, a legnagyobb párkánymagasságra, épület legmagasabb pontjára és további részletekre vonatkozó megkötéseket alkalmazva. A tervnek az értékesebb, kiemelten védendő karakterű városszövetre vonatkozó illeszkedési szabályai szigorúbbak. Például az itt létesülő utcai párkánymagasságok nem lehetnek magasabbak a meglévő szomszédos, magasabb épület párkánymagasságánál. A további részlet-előírások védik a belvárosi utcák hagyományos jellegét, karakterét, ezáltal a számos védett érték tágabb környezetét. Az egyedi védett elemek számára a beépítési sűrűség további növekedésének korlátozása nyújt védelmet.

Az örökségi elemek környezetének alakításában jelentős a szerepe a *magassági korlátozással érintett védett területek* lehatárolásának. E területek többnyire értékes épületállománnyal, adott esetben örökségvédelmi elemekkel és erős karakterrel rendelkeznek. A TSZT magassági korlátozásának megfelelően itt az új épület beépítési magasságának az utca jellemző beépítéséhez és magasságához, vagy a kerületi szabályozás során a meglévő szomszédos épületek magasságához kell igazodnia.

A tervben meghatározott további beépítési magasság-korlátozó kategóriák – mindenek előtt a *magasépítmények számára igénybe vehető területek* – szabályozása közvetve biztosít védelmet a város védett látványa és védett értékei számára azzal, hogy a magas épülettömegek létesítésének lehetőségét

az értékes városközponttól távolabb jelöli ki.

A kerületi építési szabályzatban a TSZT és az FRSZ magassági korlátozásait figyelembe kell venni, de szigorúbb követelmények meghatározhatók. Az FRSZ előírja látványvizsgálat készítésének kötelezettségét magasház helyének KÉSZ-ben történő kijelöléséhez. Magasház helye csak akkor jelölhető ki, ha az elvégzett látványvizsgálat igazolja, hogy a tervezett épület látványa – forgalmas látványközpontokból (a Gellért hegy és a Budai Várhegy kilátópontjairól, a Duna-partokról és a hidakról) feltáruló nézetekből – nem veszélyezteti Budapest városképének harmóniáját, különösen a világörökség védett látványát, valamint nem eredményez zavaró együttlátszást a kiemelt magassági hangsúlyokkal (Parlament, Szent István Bazilika, Gellért-hegy, Budai Várhegy).

KÖRNYEZET- ÉS KATASZTRÓFAVÉDELMI ELEMEK

Egyéb korlátozást jelentenek a különböző, a környezet védelmével és katasztrófavédelemmel kapcsolatos elemek, a veszélyeztetett és veszélyeztető tényezőjű területek.

Az *„5. Környezetvédelem, veszélyeztetett és veszélyeztető tényezőjű területek”* című szerkezeti tervlapon jelöltek egy része adatszolgáltatásként kapott, magasabb szintű jogszabállyal érvényesülő és szabályozott elem, úgymint a *karsztos területek*, a *felső, alsó küszöbértékű* és *küszöbérték alatti veszélyes üzemek a veszélyességi zónáival*, a *KFKI kísérleti reaktora és izotóp üzeme*, valamint a *veszélyeshulladék kezelő* telepek. A Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi repülőtérhez tartozó *zajgátló védőövezeteinek* lehatárolása folyamatban van. Az új védőövezetek kijelöléséig a vonatkozó kormányrendelet a régi védőövezetek használatát írja elő, így a TSZT is ezt tartalmazza.

Az OTrT-ben megállapított országos, kiemelt térségi és megyei övezetek közül az *országos vízminőség-védelmi övezet* a kapott adatszolgáltatásnak megfelelően *vízbázisvédelmi terület, szennyvizek szempontjából érzékeny vízgyűjtőterület, természetes fürdővizek védőterülete* és *nyílt karsztos terület szerinti bontásban került feltűntetésre.*

A *földtani veszélyforrás területe* térségi övezet a helyi viszonyoknak megfelelően szintén négy külön kategóriában lett meghatározva.

A *csúszásveszélyes* és az *alábányászott területek* az államigazgatási szervek és a kerületi önkormányzatok adatszolgáltatását követően kerültek pontosításra. Ezeken a területeken a tervezett hasznosítás, illetve a beépíthetőség feltételeinek meghatározására – lehetőleg a tervezési fázis elején – állékonysági és építésföldtani alkalmasság vizsgálat, üregfeltárás, -feltérképezés szükséges.

A *feltöltött területek* (egykori hulladéklerakók, illetve hulladékkal, vagy egyéb anyaggal feltöltött volt bányaterületek) szintén lehatárolásra kerültek. A feltöltés mértéke és anyagösszetétele nem, vagy nem pontosan ismert, így építésföldtani adottságaik bizonytalanok. Bármely, e területeken tervezett építési tevékenységet megelőzően geotechnikai jelentés készítése célszerű. Szerves anyaggal történt feltöltés esetén depóniagáz-vizsgálat végzése is szükséges.

A jelölt *rekultiválandó területeken* a korábbi bányák, anyagnyerő gödrök helyén létesült kommunális és inerthulladék-lerakók nem szakszerűen lettek kiépítve, helyreállításuk csak részlegesen vagy egyáltalán nem valósultak meg. Ezeken a területeken talaj- és levegővédelmi szempontból is fontos a rekultiváció végrehajtása, amely egyben feltétele a területek további – elsősorban zöldfelületi – hasznosításának. Elérendő cél a lerakókkal szomszédos funkciók mentén jelentkező konfliktusok megszüntetése.

A *„6. Védelmi, korlátozási területek”* című tervlapon szereplő *nagyvízi meder* és a *hullámtéri területek* alapvetően a vízpartot, vízhasználatot kiszolgáló létesítmények elhelyezésére szolgálna. Árvízmentesség nélküli beépítésükkel nem csak vagyonbiztonsági, de közegészségügyi és árvíz-védekezési problémákat is keletkeztetnek. A területek hasznosítása csak a 83/2014. (III. 14.) Korm. rendeletben megfogalmazottak betartása mellett lehetséges.

A TSZT által korlátozással érintett területek (tervi elemek az *„5. Környezetvédelem, veszélyeztetett és veszélyeztető tényezőjű területek” című tervlapon*) a *potenciálisan talajszennyezett területek*, az *ivóvízhálózattal ellátott, csatornázatlan területek*, valamint a *kibocsátás-csökkentési zóna*. Ezen

kategóriák kijelölésével az egyéb jogszabályok, területrendezési tervek által le nem határolt, fokozott környezeti terhelést magában hordozó területek rendezését irányozza elő a terv.

Az ismert talajszennyezettségű térségeken kívül a hagyományos nehézipar jelentősebb felhagyott, és működő területei, valamint a vasúti területek, főként a rendező pályaudvarok térsége – a jelenlegi ismeretek alapján – potenciálisan talajszennyezett. Ezeken a területeken, amennyiben fejlesztési, felújítási (rehabilitációs) vagy funkcióváltási igény merül fel, a tényleges szennyezettséget feltáró vizsgálatra, esetlegesen beavatkozásra van szükség. A hatályos környezetvédelmi törvény alapján a terület feltárása és a szennyezés-mentesítése a terület tulajdonosának a feladata. (A kármentesítés költségeit a tulajdonos – amennyiben a tulajdonos és a szennyező nem azonos – jogi úton terhelheti át utólag a tényleges használóra, illetve a szennyezőre, ha bizonyítható annak jogsértő magatartása, vagyis a szennyező tevékenység végzése.)

Az *ivóvízzel ellátott csatornázatlan területeken* a részleges közüzemi szolgáltatásnak köszönhetően jellemzően több vizet használnak fel, mint ahol nem épült ki az ivóvízvezeték. A nagyobb mértékű felhasználás egyúttal több szennyvizet is jelent, így a korábban méretezett tározó sokszor kevésnek bizonyul. A tengelyen történő szennyvíz elszállítás *(tartálykocsi)* költséges, így sokszor a többlet mennyiség a talajba szivárog el. Újonnan beépítésre kerülő területek esetén a teljes közművesítettség biztosítása szükséges.

A *kibocsátás-csökkentési zóna* levegőtisztaság- és zajvédelmi szempontból fontos korlátozó elem. A zóna a környezeti szempontból leginkább terhelt belvárosi térséget fedi le, ahol különösen indokolt az (elsősorban közlekedési eredetű) levegő-, hő-, zaj- és rezgésterhelések csökkentése. Lehetséges eszközei a forgalomszervezés, a térségi forgalomkorlátozás, a közlekedési infrastruktúra (utak, tömegközlekedés) fejlesztése, a konfliktuszónákban az egyes funkciók izolációja biológiailag aktív felületekkel, szükség szerint az „összeférhetetlen” funkciók kitelepítése. Lényeges feladat továbbá a zöldfelület növelése, a lokális klíma javítása. Az elérendő jobb célállapot érdekében szükséges beavatkozásokra külön intézkedési terv alapján kerülhet sor.

A katasztrófavédelmi osztályba sorolás alapján meghatározott elégséges védelmi szint követelményei

„A települések katasztrófavédelmi besorolásáról, valamint a katasztrófák elleni védekezés egyes szabályairól szóló 62/2011. (XII. 29.) BM rendelet módosításáról” szóló 61/2012. (XII. 11.) BM rendelet Budapest kerületeit az I. és II. katasztrófavédelmi osztályba sorolja. Az egyes kerületek katasztrófavédelmi osztályba sorolása valamennyi veszélyeztető hatás alapján, azok bekövetkezési gyakoriságának és szintjének figyelembevételével került meghatározásra.

Az egyes katasztrófavédelmi osztályokhoz kapcsolódó elégséges védelmi szint követelményeit „a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról” szóló 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet tartalmazza, az alábbiak szerint.

10. táblázat: Az elégséges védelmi szint követelményei a 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet alapján

	I. osztály (III., IV., V., IX., X., XI., XII., XIII., XIV., XV., XIX., XX., XXI., XXII., XXIII. kerületek)	**II. osztály (I., II., VI., VII., VIII., XVI., XVII., XVIII. kerületek)**
Riasztás	a lakosság központi riasztása és veszélyhelyzeti tájékoztatása feltételeinek biztosítása	a lakosság riasztása és veszélyhelyzeti tájékoztatása feltételeinek biztosítása
Lakosságvédelmi módszer	kockázatbecslésben megállapítottaknak megfelelően, elsősorban elzárkózás, indokolt esetben kitelepítés	a kockázatbecslésben megállapítottaknak megfelelően, elsősorban elzárkózás
Felkészítés	a) a lakosság évente történő aktív tájékoztatása, b) a lakosság passzív tájékoztatása nyomtatott és elektronikusan elérhető információs anyagok biztosításával, c) a lakosság felkészítése a riasztás módszerének és	a) a lakosság 3 évente történő aktív tájékoztatása, b) a lakosság passzív tájékoztatása nyomtatott és elektronikusan elérhető információs anyagok biztosításával, c) a lakosság felkészítése a riasztás módszerének

	jelének felismerésére, valamint az annak megfelelő magatartási szabályokra	és jelének felismerésére, valamint az annak megfelelő magatartási szabályokra
Védekezés	a) különleges felszerelések és kiképzett szakértők (önkéntes mentőszervezetek) bevonásának tervezése és begyakoroltatása, b) a kockázatbecslésnek megfelelően a polgári védelmi szervezetek megalakítása, c) a karitatív és más önkéntes, humanitárius feladatot ellátó szervek bevonásának tervezése és begyakoroltatása	a) különleges felszerelések és kiképzett szakértők (önkéntes mentőszervezetek) bevonásának tervezése és begyakoroltatása, b) a kockázatbecslésnek megfelelően egyes polgári védelmi szakalegységek megalakítása, c) a karitatív és más önkéntes, humanitárius feladatot ellátó szervek bevonásának tervezése
Induló katasztrófavédelmi készlet	teljes induló katasztrófavédelmi készlet megléte	teljes induló katasztrófavédelmi készlet megléte

EGYÉB VÉDELMI ÉS KORLÁTOZÓ ELEMEK

A *„6. Védelmi, korlátozási területek”* című szerkezeti tervlapon tájékoztató elemként szerepelnek a *kiemelt fontosságú honvédelmi terület övezet és honvédelmi terület övezetek*, amelyek Budapest minden zónájában előfordulnak. A Honvédelmi Minisztérium hatósági Hivatalától kapott adatszolgáltatás alapján tényleges kiterjedésüknek illetve használatuknak megfelelő lehatárolással kerületek jelölésre az OTrT alapján.

A tervlapon tájékoztató elemként továbbá feltűntetésre kerültek az árvízvédelmi védvonalak. A hatályos jogszabályok szerint az árvízvédelmi töltés mindkét oldalán, annak lábvonalától számított, 10-10 méter szélességű védősáv van.

3.2. VÁLTOZÁSSAL ÉRINTETT TERÜLETEK ÖSSZEFOGLALÓJA ÉS ÖSSZEFÜGGÉSEI

3.2.1. A TERÜLETFELHASZNÁLÁS

A hatályos TSZT 2015 területfelhasználási egységei a Szerkezeti terv **„1. Területfelhasználás”** című, M = 1 : 10 000 méretarányú tervlapján kerültek meghatározásra.

ÚJ TERÜLETFELHASZNÁLÁSI EGYSÉG MEGHATÁROZÁSA

Jelen felülvizsgálat során új beépítésre szánt különleges terület területfelhasználási kategória került meghatározásra.

A K-Kv jelű *„Különleges komplex vízparti terület”*területfelhasználási egységbe azok a legalább 30 hektár kiterjedésű vízparti, összetett funkciók kialakítására szolgáló területek tartoznak, amelyen belül lakófunkció is megengedett a terület legfeljebb 25%-án. A különleges komplex vízparti területen olyan funkció alakítható ki, amely az értékes természeti környezettel összhangban van, az örökségi értékek megőrzését biztosítja, és a Duna-part közcélú hasznosítását előnyben részesíti. (A XXII. kerület területén - Hárosi-Duna mentén K-Rek, Gksz-2 és Üh besorolás helyett tervezett).

Különleges területek területfelhasználási egység		**bs**	**bsá**	**bsp**
Különleges komplex vízparti terület	**K-Kv**	**1,25**	**1,0**	**0,25**

TERÜLETFELHASZNÁLÁSI EGYSÉGEK MÓDOSÍTÁSA

A Trk. szerinti előzetes tájékoztatási szakaszában felvetett módosítási javaslatok, valamint a partnerségi eljárásban felmerült észrevételek alapján egyes területfelhasználási egységek módosításra kerültek. Továbbá felülvizsgálatra került a közúti közlekedés területfelhasználási egységének a határa a hatályos kerületi településrendezési eszközök figyelembe vételével, ez szintén a területfelhasználási egységek határának korrekcióját tette szükségessé.

A módosítások területfelhasználási egységenként kerülnek bemutatásra. Egyrészt térképi (átnézeti) megjelenítéssel, másrészt az egyes módosítások területének meghatározásával, korábbi területfelhasználási egységének megnevezésével és a módosítás okának rövid indoklásával (táblázatos formában).

Jelen fejezetben a jelentősebb, 3 ha –nál nagyobb területek kiemelten is bemutatásra kerülnek.

Nem szerepelnek külön a térképeken, illetve a kimutatásokban:

- alaptérképi változások miatti szükséges módosítások, és
- a KÖu nyomvonalak pontosítása miatti területfelhasználás határok korrekciói.

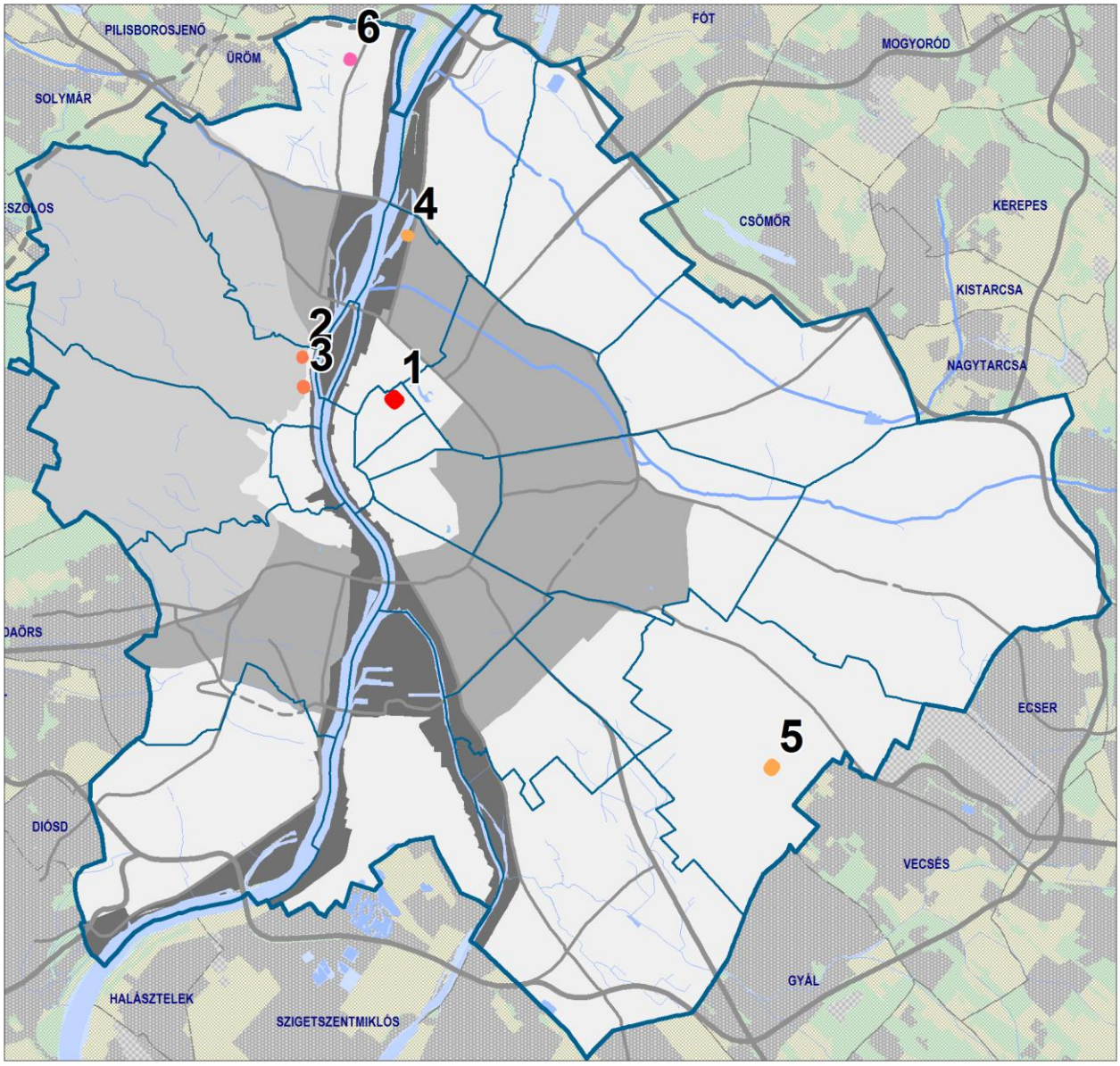
3.2.1.1. BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETEK

LAKÓTERÜLETEK

Nagyvárosias lakóterületek:

Ssz.	Kerület	TSZT 2015	Terület (ha)	Indoklás
Ln-1				
1	VI.	Vi-1	2,84	Lakófunkció domináns
Ln-2				
2	II.	Zkp	0,11	Hatályos szabályozás
3	II.	Ln-1	0,31	Hatályos szabályozás
Ln-3				
4	XIII.	Zkp	0,06	A szomszédos területfelhasználási egység változása (Zkp > Vf) miatt az 1000 m2-nél kisebb Zkp megszüntetése a TSZT léptékéhez igazodva
5	XVIII.	Lk-2	1,12	Meglévő beépítés
Ln-T				
6	III.	Zkp	0,27	Lakótelep parkolója

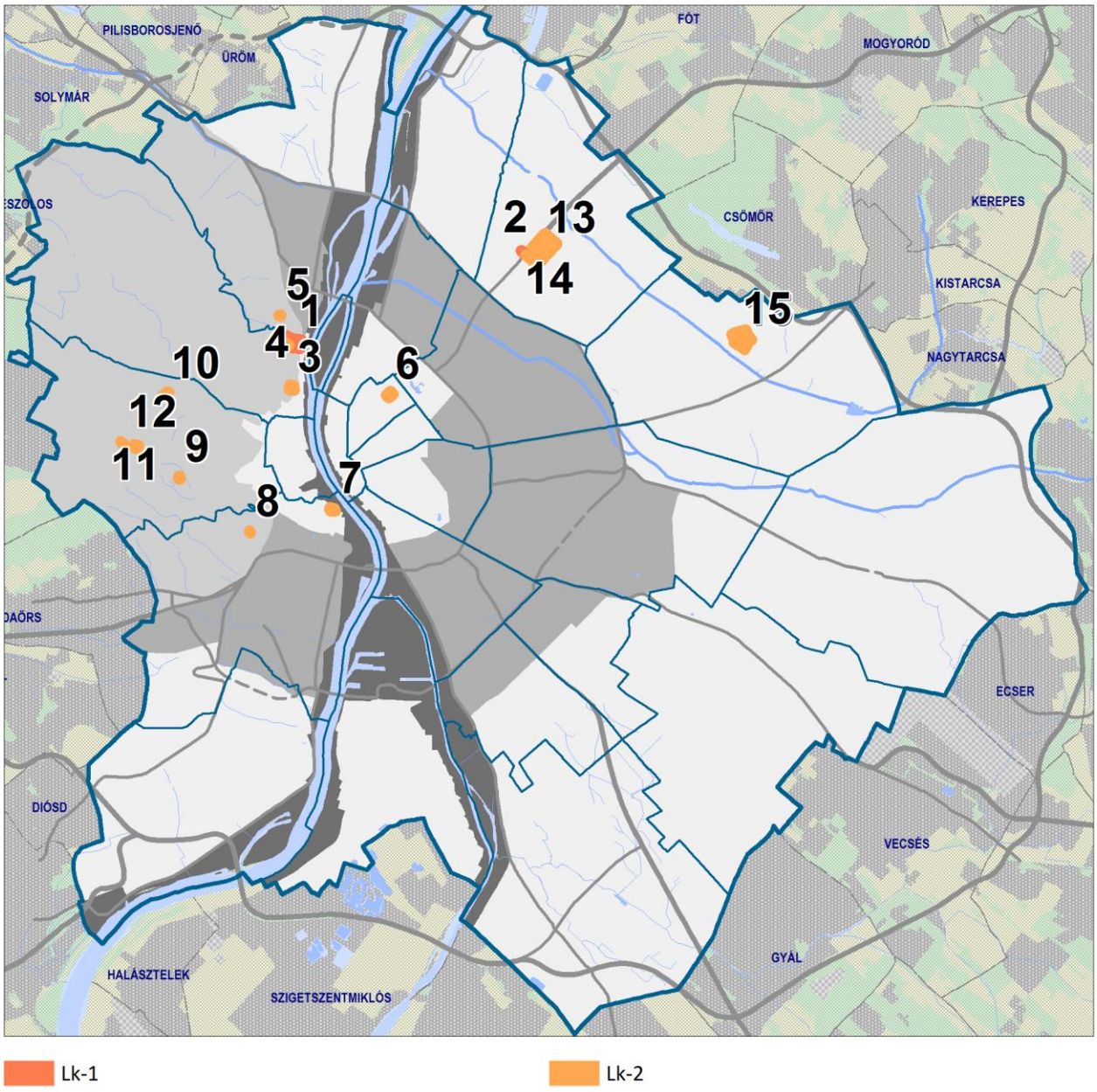
47. ábra: Nagyvárosias lakóterületek

Kisvárosias lakóterületek:

Ssz.	Kerület	TSZT 2015	Terület (ha)	Indoklás
		Lk-1		
1	II.	Ln-2	9,48	Jellemző épületmagasság
2	XV.	KÖu-4	0,10	Külön szintű csomópont megszüntetése
		Lk-2		
3	II.	Ln-1	1,62	Jellemző épületmagasság
4	II.	Ln-2	0,38	Jellemző épületmagasság
5	III.	K-Rek	0,13	Hatályos szabályozás
6	VI.	Vi-2	1,65	Lakóterület intézményei
7	XI.	K-Vke	1,05	Városüzemeltetési funkció megszűnése
8	XI.	Ev	0,06	Erdő csereterület biztosítása melletti módosítás
9	XII.	Lke-3	0,43	Jellemző épületmagasság
10	XII.	Lke-3	1,10	Jellemző épületmagasság
11	XII.	Lke-3	1,17	Lakóterület intézményeinek elhelyezéséhez
12	XII.	KÖu-4	0,08	Út új nyomvonalra helyezése
13	XV.	Lke-1	35,6	Beépítés mértéke
14	XV.	KÖu-4	0,13	Külön szintű csomópont megszüntetése
15	XVI.	Vi-2	0,75	Lakófunkció domináns
		Lke-1	14,49	Beépítés mértéke

48. ábra: Kisvárosias lakóterületek

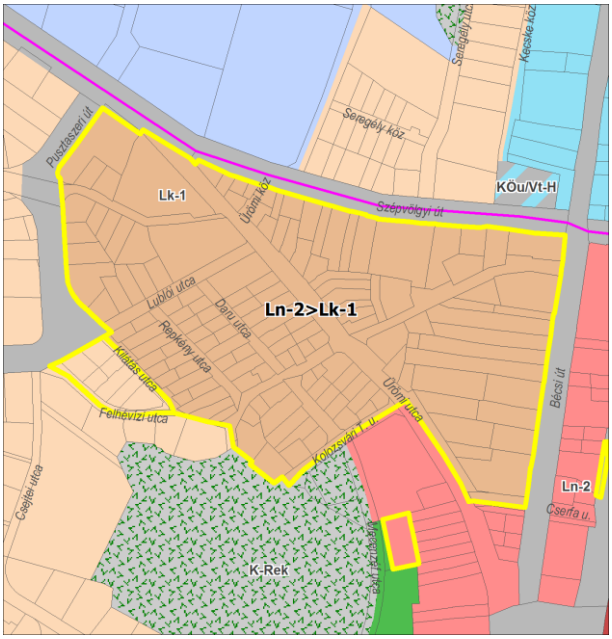

1 sorszámú terület - II. kerület

Pusztaszeri út – Szépvölgyi út –Bécsi út –Cserfa utca – Ürömi utca – Kolozsvári T. utca – K-Rek területfelhasználás – Felhévíz utca – Kilátás utca által határolt terület

Terület: 9,48 ha

A terület jelenlegi beépítése karakterében és beépítési mutatói tekintetében jobban illeszkedik a kisvárosias beépítéshez, mint a nagyvárosiashoz. A hatályos KVSZ paramétereinek és előírás rendszerének is a kisvárosias területfelhasználás biztosítása felel meg. Ezért indokolt a terület Lk-1 kisvárosias jellemzően zártsorú beépítésű lakóterület területfelhasználási kategóriába sorolása.

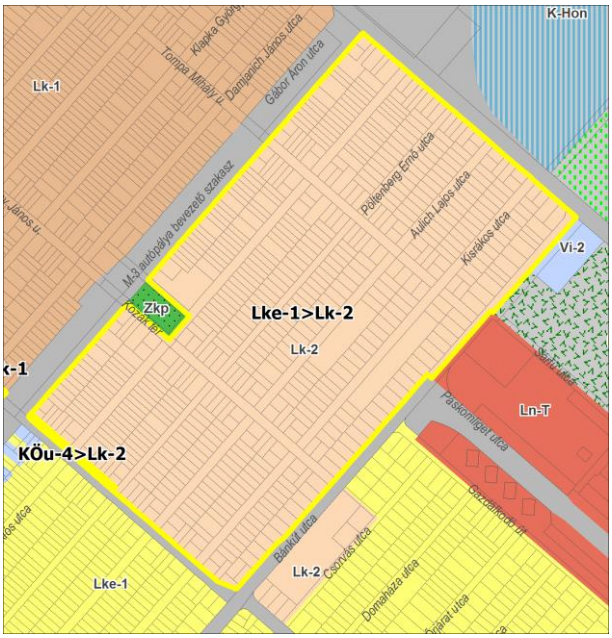

13 sorszámú terület – XV. kerület

Középső-Kertváros (Gábor Áron utca [M3-as autópálya bevezető szakasz] – Szentmihályi út – Bánkút utca – Szerencs utca által határolt terület)

Terület: 35,6 ha

A jelenleg Lke-1 területfelhasználási egységben a terület egyötödén a beépítési mérték meghaladja az OTÉK-ban megengedett 30%-os beépítési mértéket. Ez indokolja az Lk-2 területfelhasználási egységbe sorolást.

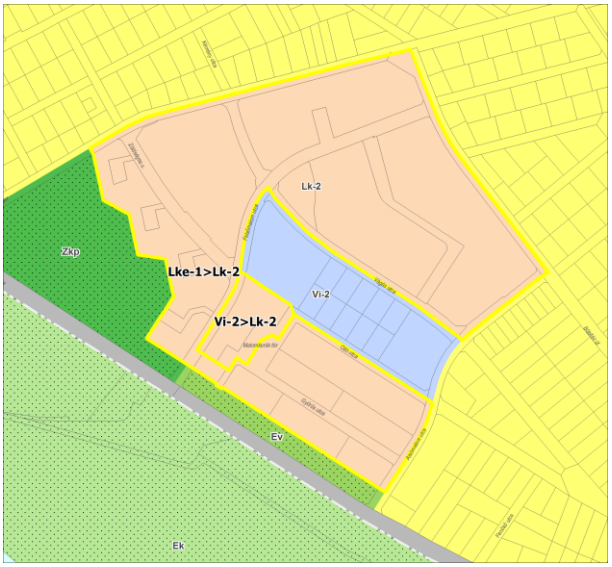
15 sorszámú terület - XVI. kerület

Árpádföldi sor – Bóbitás út – Alsómalom utca – Vágás utca – Felsőmalom utca – 115601/65 hrsz. telek – Olló utca – Alsómalom utca – Ev területfelhasználású terület - Zkp területfelhasználású terület.

Terület: 14,4ha

A Malomkerék tér – Felsőmalom utca által közrefogott (115601/65 hrsz.) telek Vi-2 területfelhasználása indokolatlan, az ingatlan lakó területfelhasználású. A Malomkerék téren álló intenzív beépítésű lakófunkció sem karakterében, sem a hatályos KVSZ szerinti paraméterei alapján nem illeszkedik a kertvárosias lakóterületekhez, így pl. az építménymagasság túllépi a 7,5 métert, a beépítési mérték nagyobb, mint 30%, és a zöldfelület sem felel meg az OTÉK kertvárosias lakóterületeinek.

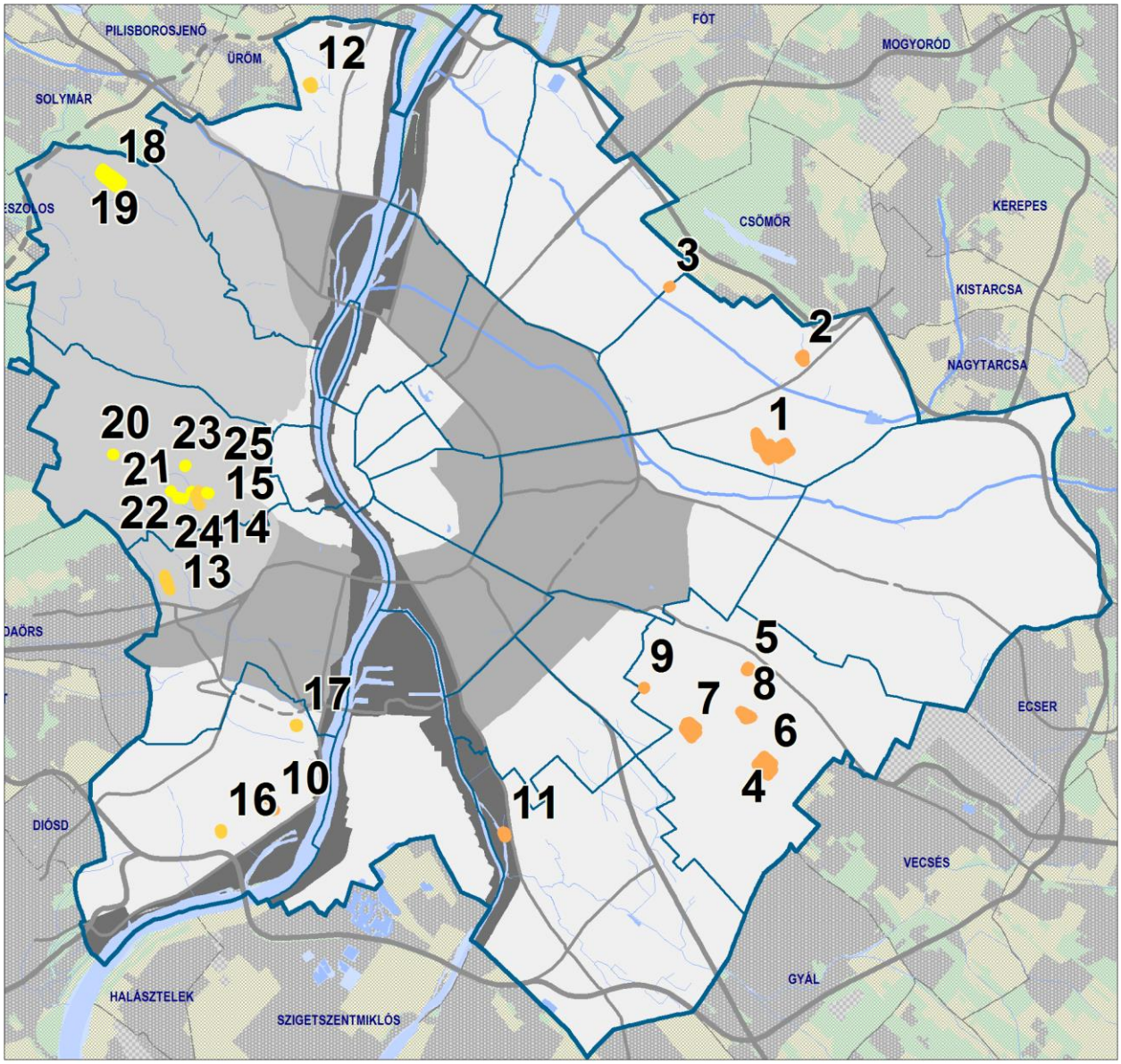
A környező egy ütemben épült, csoportházas lakóterület paraméterei túllépik a kertvárosias beépítési mutatókat, és karakter szempontjából is jobban megfelelnek a kisvárosias beépítésnek. Ezért indokolt a terület Lk-2 területfelhasználásba történő átsorolása.

Kertvárosias lakóterületek:

Ssz.	Kerület	TSZT 2015	Terület (ha)	Indoklás
Lke-1				
1	XVI.	Lk-2	22,28	IVS alapján
2	XVI.	Zkp	0,88	Meglévő funkció alapján
3	XVI.	Ev	0,09	Technikai hibajavítás
4	XVIII.	Lk-2	6,29	Meglévő funkció és hatályos szabályozás
5	XVIII.	Gksz-2	0,39	Meglévő funkció alapján
6	XVIII.	Lk-2	4,04	Környező területfelhasználáshoz való igazodás
7	XVIII.	Lk-2	8,23	Hatályos szabályozás
8	XVIII.	Vi-2	1,94	Környező területfelhasználáshoz való igazodás
9	XVIII.	Vi-2	0,09	Környező területfelhasználáshoz való igazodás
10	XXII.	KÖu-3	0,02	Hatályos szabályozás
11	XXIII.	Vá	0,55	Szárazulat
Lke-2				
12	III.	K-Vke	0,93	Városüzemeltetési funkció megszűnése
13	XI.	KÖu-3	0,88	Közlekedési igénybevétel nem indokolt
14	XII.	Ek	0,28	Technikai hibajavítás
15	XII.	Lke-3	0,38	Környező területfelhasználáshoz való igazodás
16	XXII.	Zkp	0,24	Meglévő beépítés
17	XXII.	Vi-3	0,09	Meglévő beépítés
Lke-3				
18	II.	Má	9,53	Új fejlesztési terület biztosítása
19	II.	K-Mü	1,12	Új fejlesztési terület biztosítása
20	XII.	KÖk	0,02	Hatályos szabályozás
21	XII.	Vi-2	0,01	Hatályos szabályozás
22	XII.	Ek	0,01	Hatályos szabályozás
23	XII.	Ek	0,02	Hatályos szabályozás
24	XII.	Ek	0,05	Hatályos szabályozás
25	XII.	Lke-2	0,01	Hatályos szabályozás

49. ábra: Kertvárosias lakóterületek

1 sorszámú terület – XVI. kerület

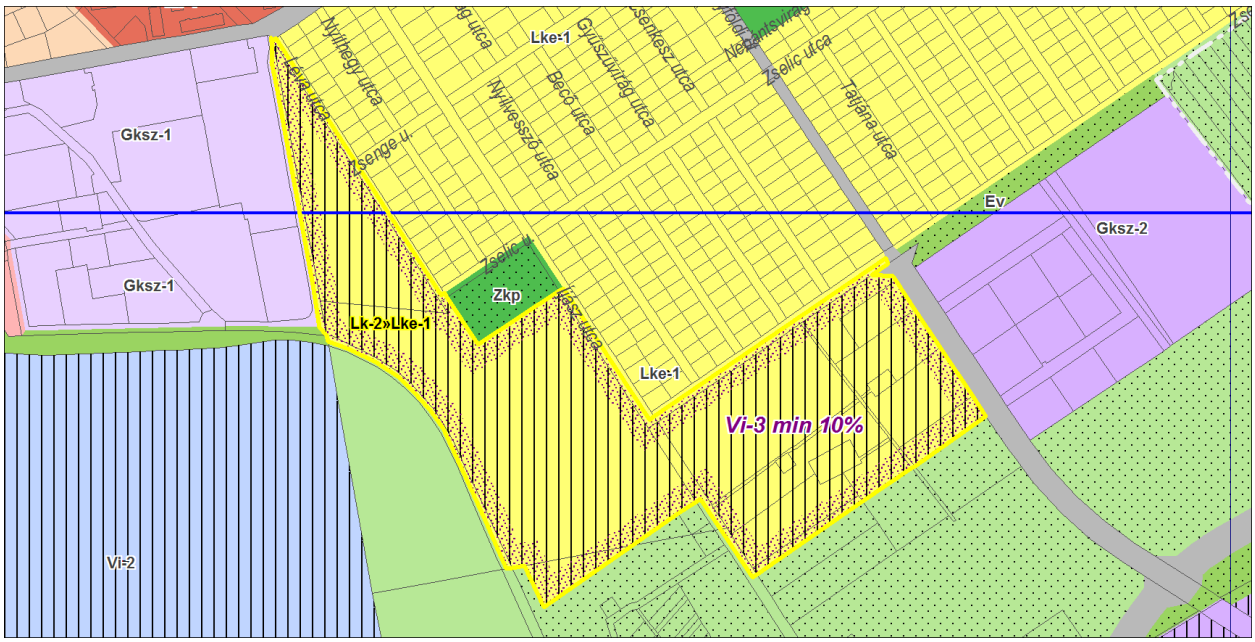
Léva utca - Légcsavar utca - Zsemlékes út - Bökényföldi út által határolt tömb.

Terület: 22,2 ha

A kerületi önkormányzat területhasználati prioritásait a meghosszabbított érvényességű *Budapest XVI. kerület integrált városfejlesztési stratégiája – 2008-2013* tartalmazza.

A dokumentum 1.2. fejezetében rögzítik: *„A XVI. kerület Budapest peremkerülete, kertváros jellegű lakónegyed. (…) Kertvárosi jellegéből kifolyóan Budapest alvóvárosának számít. A belső részek zsúfolttá válása, egyre erősödő világvárosi jellege miatt, az állandó lakosság számára felértékelődnek Budapest azon területei, ahol viszonylag csendes nyugodt, lakhatási körülmények vannak. A XVI. kerület kifejezetten olyan városrész, amely menedékként szolgál azok számára, akik a fővárosban, de csendes, nyugodt környezetben, nagy kiterjedésű zöldfelületek által övezett helyen szeretnének élni.”*

Ennek megfelelően nem támogatott, hogy az alacsony intenzitású területek szélén olyan sűrűségű és magasságú beépítés jöjjön létre, ami nem illeszkedik a kerület túlnyomórészt családi házas karakteréhez.

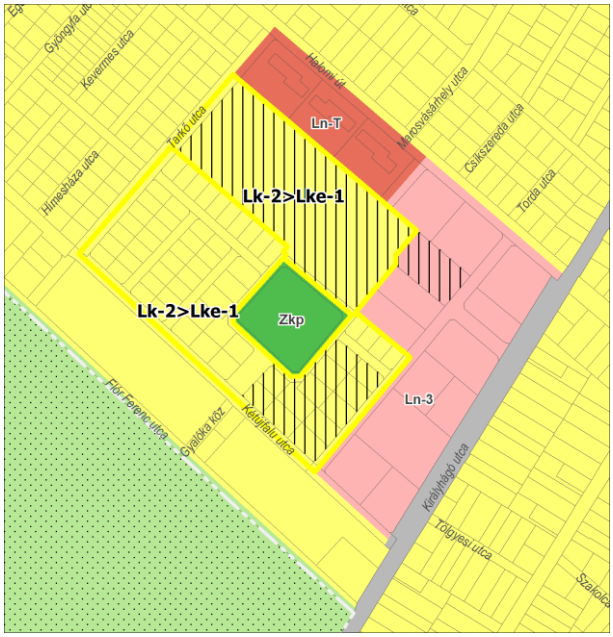
4 és 6 sorszámú terület – XVIII. kerület

Volt Halomi úti laktanya területe

Terület: 6,2 ha + 4,04 ha

A területet – amely a volt laktanya területének a helyi szabályozási tervben kertvárosias lakóterületbe, jelentős zöldfelületű intézményi területbe és közkertbe sorolt – a TSZT 2015 Lk-2 területfelhasználási egységbe sorolta.

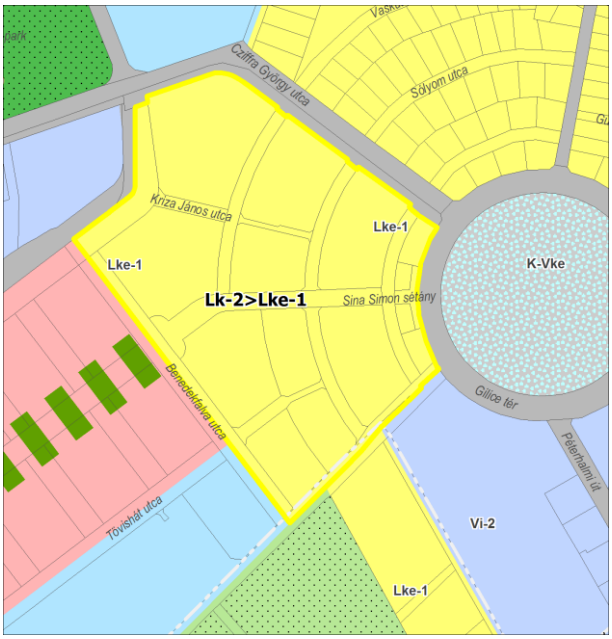
A terület délnyugati részén a telkek egy része jelenleg is kertvárosias beépítéssel rendelkezik, továbbá a szomszédos Lke-1 területekhez kapcsolódik, ezért – a hatályos szabályozási tervvel összhangban – a területrész Lke-1 és Zkp területfelhasználási egységekbe sorolása indokolt.

7 sorszámú terület – XVIII. kerület

Gloriette-lakótelep (Cziffra György utca – Gilice tér – Közdűlő út – Benedekfalva utca – Margó Tivadar utca által határolt terület)

Terület: 8,23 ha A területet – amit a kerületi szabályozási tervek kertvárosias lakóterületbe és intézményi területbe) sorolnak – a TSZT 2015 Lk-2 területfelhasználási egységbe sorolta. Az Lk-2 besorolás a területnek megfelelő fejlesztési lehetőséget biztosít, ugyanakkor a kialakult beépítés és a hatályos övezeti besorolás az Lke-1 területfelhasználásba történő átsorolást indokolja.

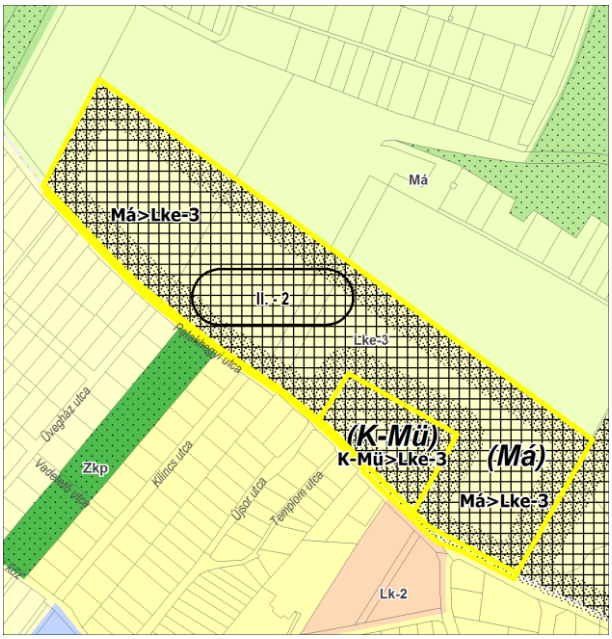

18 sorszámú terület - II. kerület

Hideg utca – Patakhegyi utca – Má területfelhasználás által határolt terület

Terület: 9,53 ha

A területet a hatályon kívül helyezett FSZKT F2 jelű fejlesztési területként jelölte, a szükséges infrastruktúra fejlesztés megvalósítását követően lakóterületi felhasználást javasolt. Az un. „Rozmaring üvegházak” területén ma tényleges mezőgazdasági tevékenység nem folyik, a korábbi fővárosi településrendezési eszközben javasolt területnek megegyező területi lehatárolással az érintett telkek Lke-3 kertvárosias lakóterületi kijelölése javasolt. Az új kertvárosias lakóterület kialakítása esetén a fejlesztési terület legalább 5%-án zöldterületet kell kialakítani. Infrastruktúra függvényében ütemezetten igénybe vehető, változással érintett terület, illetve javasolt átmeneti hasznosításként az Má (általános mezőgazdasági terület) és a K-Mü (mezőgazdasági üzemi terület) jelölés alkalmazása.

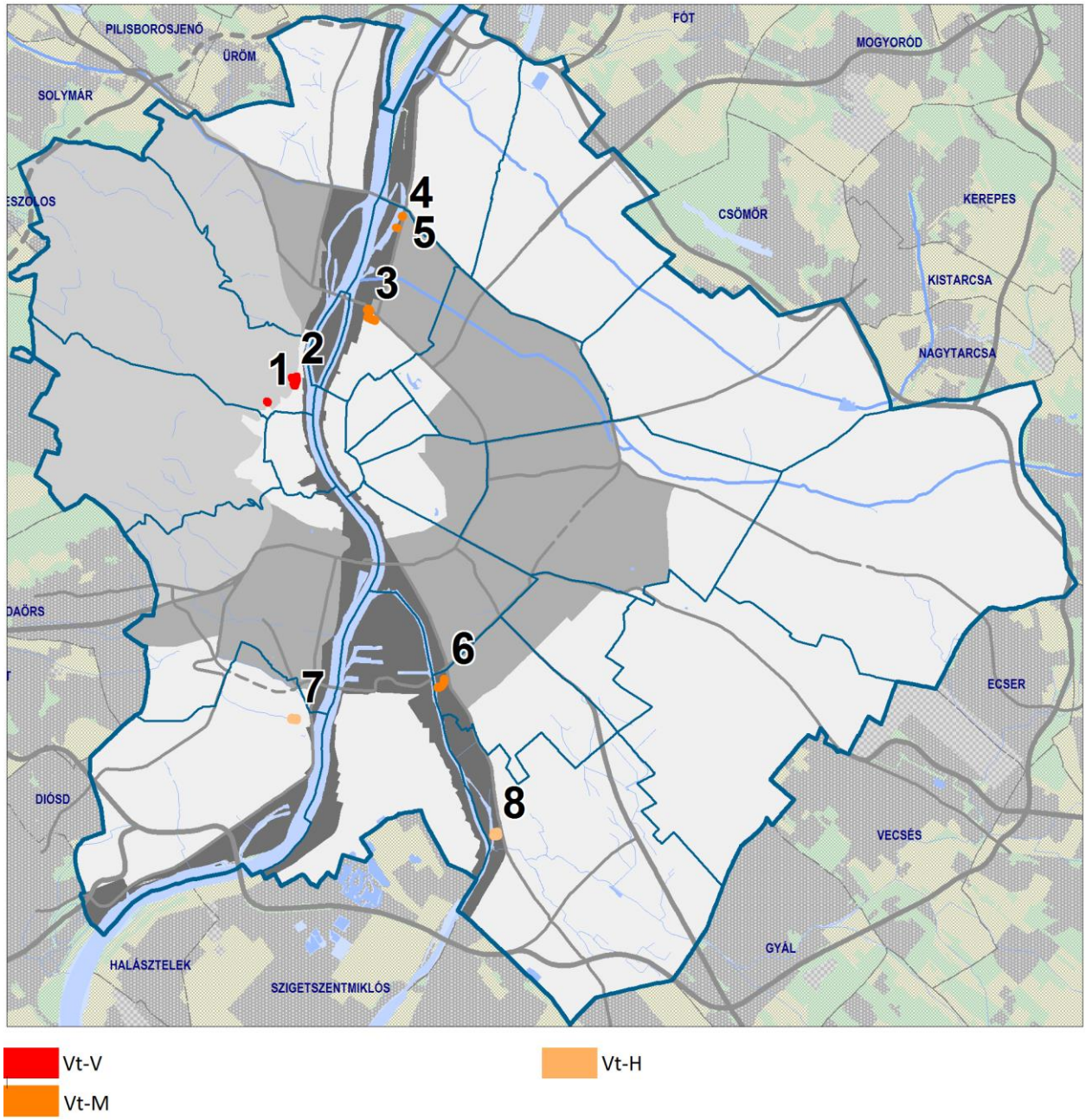

VEGYES TERÜLETEK

Városközpont terület:

Ssz.	Kerület	TSZT 2015	Terület (ha)	Indoklás
		Vt-V		
1	II.	Zkp	0,33	Környező területfelhasználáshoz való igazodás
2	II.	Ln-1	3,28	Környező területfelhasználáshoz való igazodás
		Vt-M		
3	XIII.	KÖu-4	1,01	Közlekedési útkategória változás
4	XIII.	Zkp	0,09	A szomszédos területfelhasználási egység változása (Zkp > Vf) miatt az 1000 m^2-nél kisebb Zkp megszüntetése a TSZT léptékéhez igazodva
5	XIII.	Zkp	0,06	A szomszédos területfelhasználási egység változása (Zkp > Vf) miatt az 1000 m2-nél kisebb Zkp megszüntetése TSZT léptékéhez igazodva
6	XX.	KÖk	0,56	A terület közút
		Vt-H		
7	XXII.	Lke-1	8,83	Helyi központ határának korrekciója
8	XXIII.	Lke-1	1,61	Helyi központ határának korrekciója

50. ábra: Városközpont területek

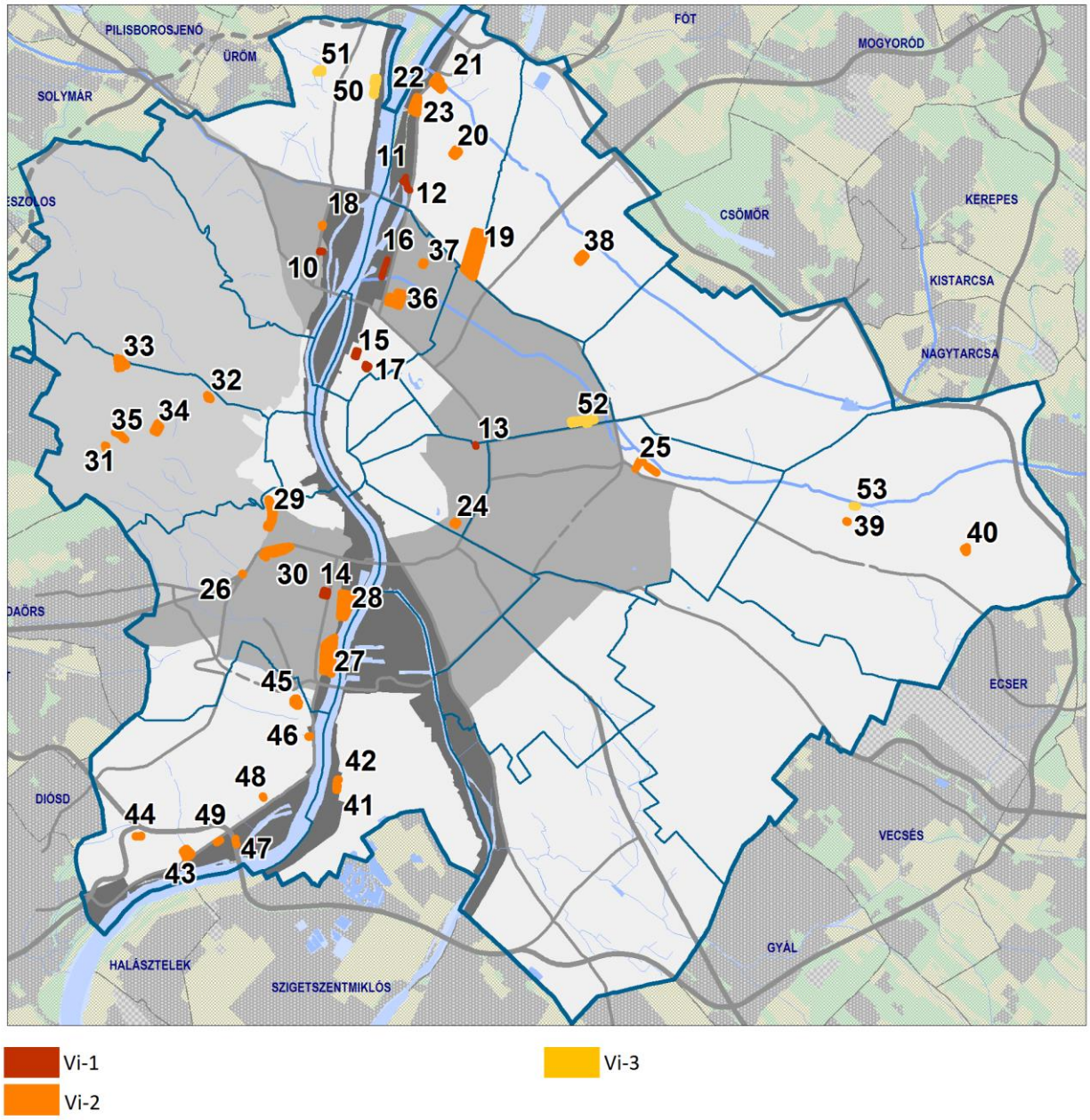

Intézményi területek:

Ssz.	Kerület	TSZT 2015	Terület (ha)	Indoklás
Vi-1				
10	III.	Ln-T	0,56	Nem a lakótelep szerves része
11	IV.	Zkp	0,04	Hatályos terv alapján
12	IV.	KÖu-4	0,99	Tervezett útnyomvonal törlése
13	VIII.	K-Hon	0,26	Meglévő funkció
14	XI.	Gksz-2	2,72	Barnamezős terület funkcióváltása
15	XIII.	Vi-3	1,79	Az alapintézményi funkció nem domináns
16	XIII.	KÖu-4	0,91	Útnyomvonal korrekció
17	XIII.	Ln-2	1,27	Intézmény domináns funkció
Vi-2				
18	III.	Vi-3	0,08	Az alapintézményi funkció nem domináns
19	IV.	Gksz-2	38,69	Barnamezős terület funkcióváltása
20	IV.	Gksz-2	2,12	Barnamezős terület funkcióváltása
21	IV.	Gksz-1	5,50	Barnamezős terület funkcióváltása
		KÖu-2	0,02	
22	IV.	KÖu-4	0,63	Tervezett útnyomvonal törlése
23	IV.	K-Vke	2,46	Városüzemeltetési funkció megszűnése
24	VIII.	Vi-3	6,51	Az alapintézményi funkció nem domináns
25	X.	Gksz-1	0,31	Hatályos szabályozás
26	XI.	KÖu-2	0,03	Telekhatár korrekció
27	XI.	Gksz-2	23,5	Barnamezős terület funkcióváltása
28	XI.	Gksz-2	17,30	Barnamezős terület funkcióváltása
29	XI.	Lk-2	4,92	Intézmény domináns funkció
30	XI.	Gksz-2	7,25	Barnamezős terület funkcióváltása
31	XII.	Ek	0,24	Országos Erdőállomány Adattár szerinti erdőterület miatti területcsere
32	XII.	K-Eü	0,58	Megszűnt kórházfunkció helyett intézményi kijelölés
33	XII.	K-Eü	4,62	Megszűnt kórházfunkció helyett intézményi kijelölés
34	XII.	Lke-3	2,59	Intézményi terület határának korrekciója
35	XII.	KÖu-4	0,32	Út új nyomvonalra helyezése
36	XIII.	Gksz-2	9,41	Barnamezős terület funkcióváltása
37	XIII.	Lk-2	0,28	Intézmény domináns funkció
38	XV.	K-Ker	2,44	Hatályos szabályozás
39	XVII.	Vi-3	0,06	Meglévő beépítés
40	XVII.	Zkp	0,77	Szabályozási koncepció alapján
1	XXI.	K-Rek	0,77	Újonnan kijelölt út melletti 10000 m2-nél kisebb K-Rek megszüntetése a TSZT léptékéhez igazodva
42	XXI.	Zkp	0,30	Újonnan kijelölt út melletti 10000 m2-nél kisebb Zkp megszüntetése a TSZT léptékéhez igazodva
43	XXII.	Gksz-1	3,84	Barnamezős terület funkcióváltása
44	XXII.	KÖk	0,28	Vasúti terület lehatárolásának korrekciója
45	XXII.	Ln-T	2,03	Hatályos szabályozás
46	XXII.	Vt-H	0,07	Hatályos szabályozás
47	XXII.	KÖu-1	0,05	Hatályos szabályozás
48	XXII.	K-Ker	0,04	Technikai hibajavítás
49	XXII.	Ev	0,04	Hatályos szabályozás
Vi-3				
50	III.	K-Rek	3,20	Alapintézményi funkciók

Ssz.	Kerület	TSZT 2015	Terület (ha)	Indoklás
		KÖu-3	0,17	Útnyomvonal korrekció
51	III.	Zkp	1,26	Alapintézmények számára fejlesztési terület
52	XIV.	Ln-T	5,03	Lakótelep alapintézményi területe
53	XVII.	Zkp	0,29	Intézményhez tartozó, tervezett parkoló helye

51. ábra: Intézményi területek

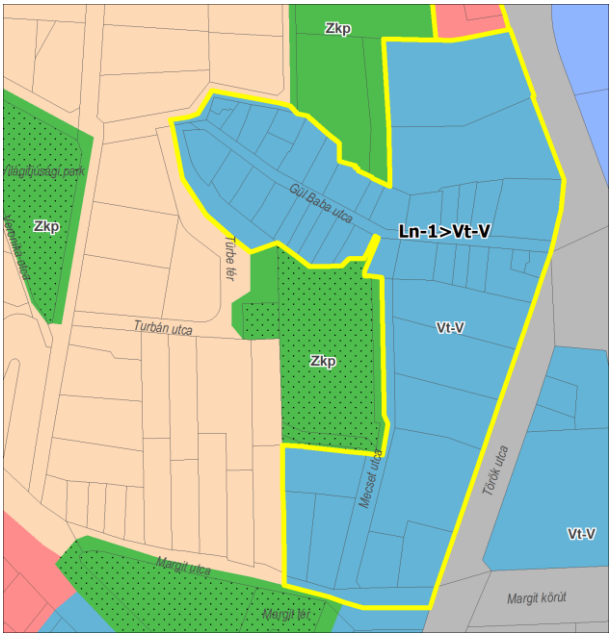

2 sorszámú terület - II. kerület

Margit utca – Török utca – 14514, 14512, 14511 hrsz. telkek – Vérhalom utca – Türbe tér Zkp területfelhasználás – 13424/2 hrsz. telek által határolt terület

Terület: 4,04 ha

A környező területek beépítési magasságai, a terület funkciói és elhelyezkedése, valamint a mozaikosság elkerülése miatt indokolt a területfelhasználás módosítása.

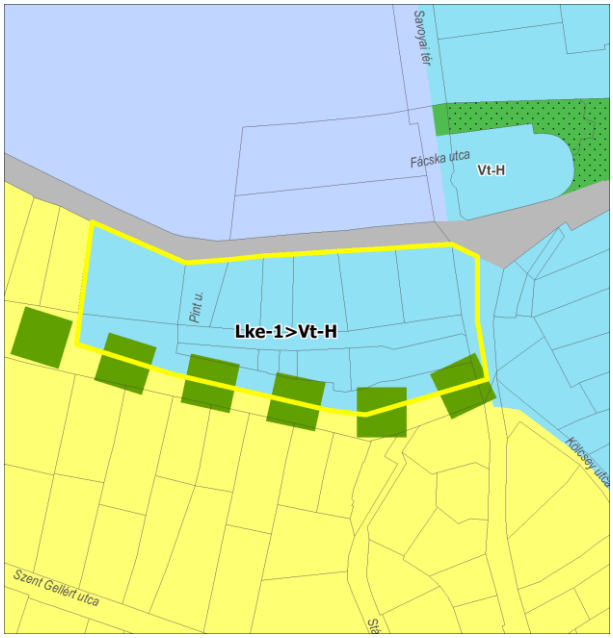

7 sorszámú terület – XXII. kerület

Plébánia utca - Kálváriahegy utca - Péter Pál utca - 220700 hrsz.-ú közterület által határolt terület

Terület: 8,83 ha

A területet meglévő beépítettsége, funkciói, karaktere és tervezett funkciói egyaránt a budafoki helyi központhoz kapcsolják, ezért a területet kertvárosias lakóterületből indokolt kiemelt jelentőségű helyi központ terület területfelhasználási egységbe sorolni.

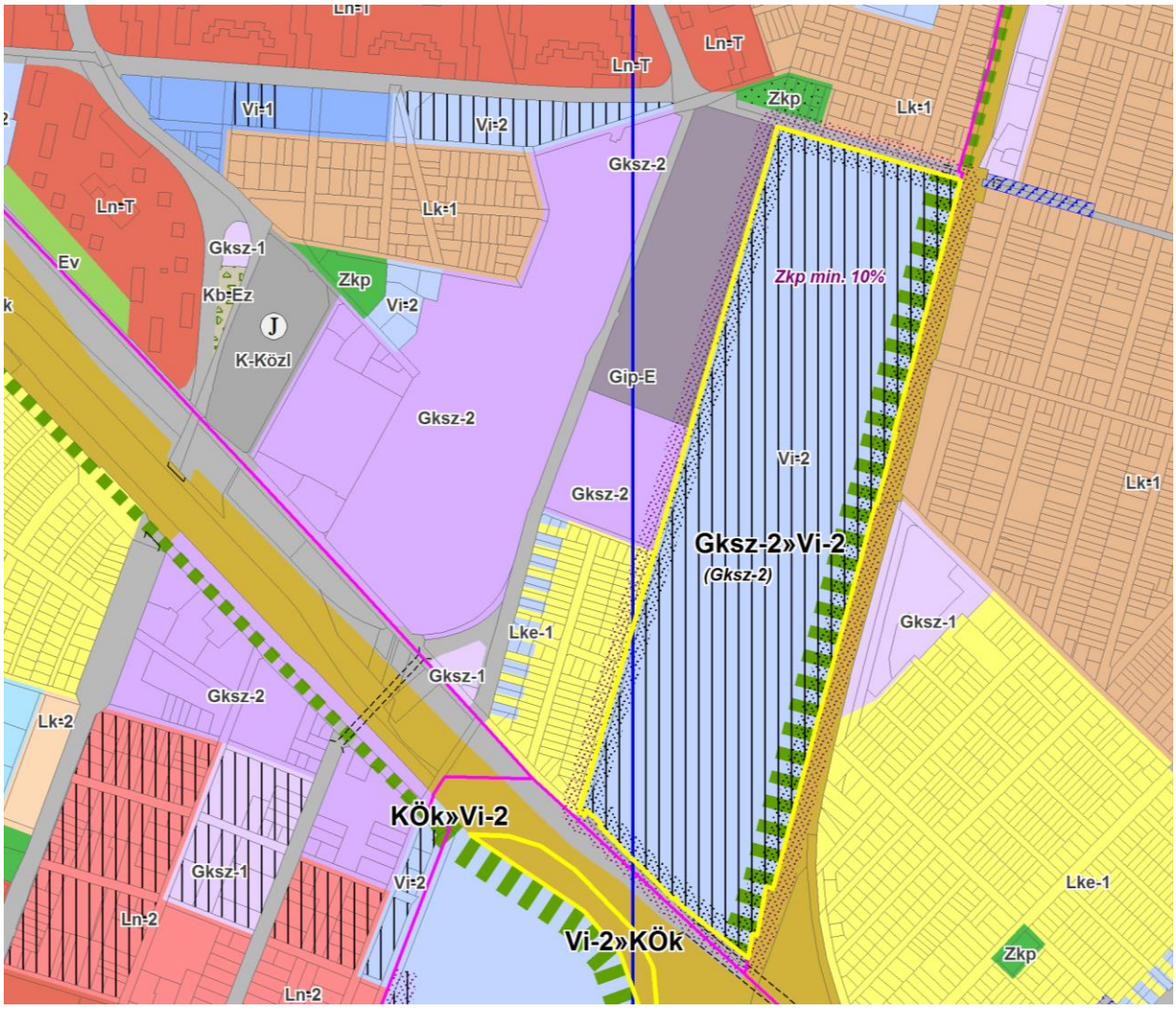

19 sorszámú terület – IV. kerület

Terület: 38,69 ha

Az Istvántelki volt vasúti főműhely tömbjének átalakulását támogatni javasolt a megfelelő területfelhasználási kategóriába való sorolással. Az elővárosi vasútfejlesztés kiemelt szerepére, a terület nagyságára, értékes épületállományára és fejlesztési potenciáljára tekintettel az intézményi, jellemzően szabadonálló jellegű területfelhasználási egység alkalmazása indokolt.

A Gksz-2 jelű gazdasági, jellemzően raktározást, termelést szolgáló terület területfelhasználási egységbe sorolt gazdasági terület funkcióváltása, a terület értékének megfelelő hasznosítása a teljes terület egységes szemléletű fejlesztése révén valósulhat meg. A méreténél fogva is egyedi jellegzetességekkel bíró, ipartörténeti építészeti értékekkel rendelkező, alulhasznosított területen vegyes területfelhasználás kijelölése indokolt. Annak érdekében, hogy a KÉSZ-ben jelenleg munkahelyi besorolású területen meglévő tevékenység végzése átmenetileg megmaradhasson, és a kerület önkormányzata határozhassa meg a terület egységek funkció váltásának idejét „átmeneti területhasználat biztosítása” (Gksz-2) jelölés kerül alkalmazásra.

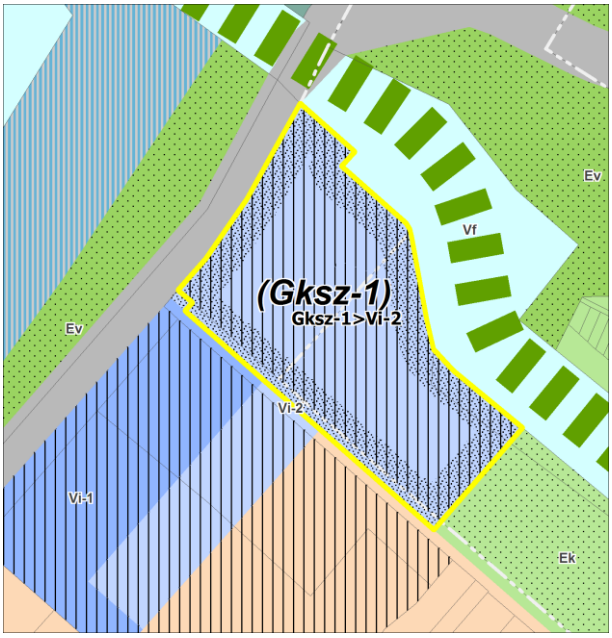
21 sorszámú terület – IV. kerület

A volt Hunyadi laktanya területe

Terület: 5,57 ha

A volt Hunyadi laktanya átalakulását támogatni javasolt a megfelelő területfelhasználási kategóriába sorolással. Az észak-pest kapujaként is funkcionáló terület átalakulása már megkezdődött, az avult épületállomány bontása és a terület rendezése folyamatban van. A fejlesztési potenciálra tekintettel az intézményi, jellemzően szabadonálló jellegű területfelhasználási egység alkalmazása indokolt.

Annak érdekében, hogy a KÉSZ-ben a jelenleg munkahelyi besorolású területen meglévő tevékenység végzése átmenetileg megmaradhasson, és a kerület önkormányzata határozhassa meg a terület egységek funkció váltásának idejét, az „átmeneti területhasználat biztosítása” (Gksz-2) jelölés kerül alkalmazásra.

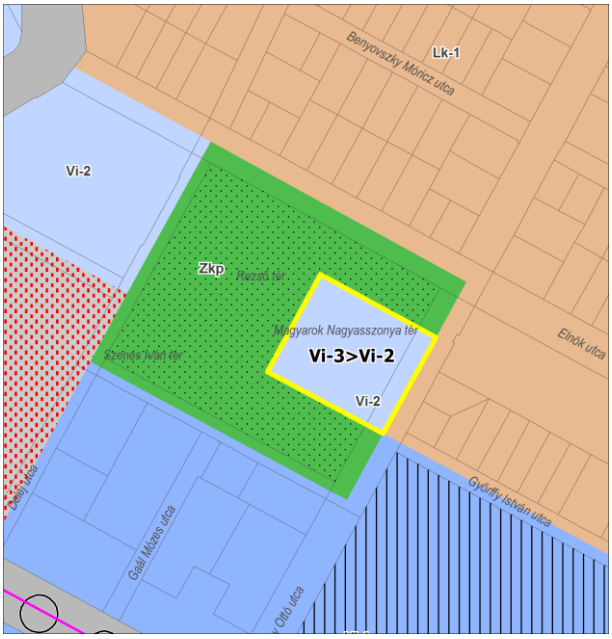

24 sorszámú terület – VIII. kerület

Magyarok Nagyasszonya tér által határolt terület

Terület: 6,51 ha

A területen ma nem alapintézményi funkció található, a Magyarok Nagyasszonya templom áll a téren, ezért a jelenlegi funkciónak megfelelő Vi-2 intézményi, jellemzően szabadonálló jellegű területfelhasználás kijelölése javasolt

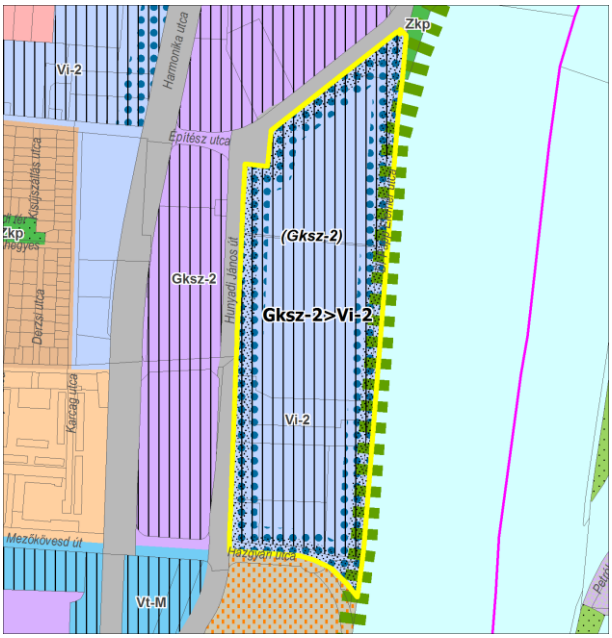
27 sorszámú terület – XI. kerület

Házgyári utca – Hunyadi János út – Duna folyam által határolt terület

Terület: 23,5 ha

A területen az ipari jellegű tevékenység megszűnt, ezért itta Duna-parti terület értékét tekintve az átalakulás irányát támogató besorolás indokolt, ezért a terület Vi-2 intézményi jellemzően szabadonálló jellegű területfelhasználású átsorolása javasolt.

Az érintett tömbbel határos gazdasági területen működő ipari tevékenység, valamint a túlparton lévő csepeli Szabadkikötő miatt a terület határán az „Új lakófunkció kizárása környezeti terhelés alapján” jelölés alkalmazása célszerű. Mint átalakuló gazdasági terület „jelentős változással érintett terület”-ként jelölése, valamint a még működő üzemi tevékenységek működésének biztosítása érdekében a területen átmeneti szabályozásként a kerületi építési szabályzatban (Gksz-2) övezet kijelölése is lehetséges.

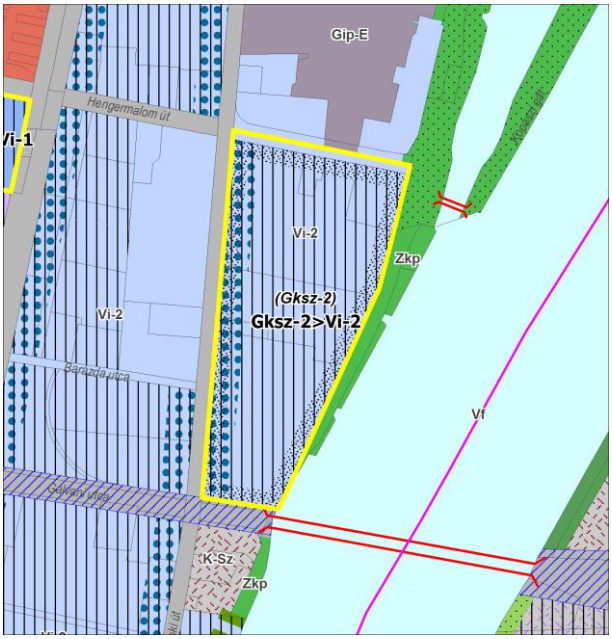
28 sorszámú terület – XI. kerület

Galvani utca – Budafoki út – Hengermalom utca – Duna folyam által határolt terület

Terület: 14,3 ha

A területen az ipari jellegű tevékenység megszűnt, ezért itta Duna-parti terület értékét tekintve az átalakulás irányát támogató besorolása indokolt, ezért a terület Vi-2 intézményi jellemzően szabadonálló jellegű területfelhasználású átsorolása javasolt.

A jelentős forgalmú Budafoki út mentén új lakófunkció létesítése nem kívánatos, ezért itt a TSZT Területfelhasználási tervlapján az „Új lakófunkció kizárása környezeti terhelés alapján” jelölés kerül feltüntetésre. Mint átalakuló gazdasági terület „jelentős változással érintett terület”-ként jelölése, valamint a még működő üzemi tevékenységek átmeneti működésének biztosítása érdekében a területen átmeneti szabályozásként a kerületi építési szabályzatban (Gksz-2) övezet kijelölése is lehetséges.

29 sorszámú terület – XI. kerület

Budaörsi út – Muskotály utca – Zólyomi út – Fehérló utca – Boncz utca – Töhötöm utca által határolt terület

Terület: 4,92 ha

Az érintett terület kialakult beépítése, az itt található funkciók, továbbá a jelentős zajterheléssel járó főút menti elhelyezkedése miatt a Vi-2 jelű intézményi jellemzően szabadonálló jellegű terület területfelhasználási kategóriába sorolása javasolt.

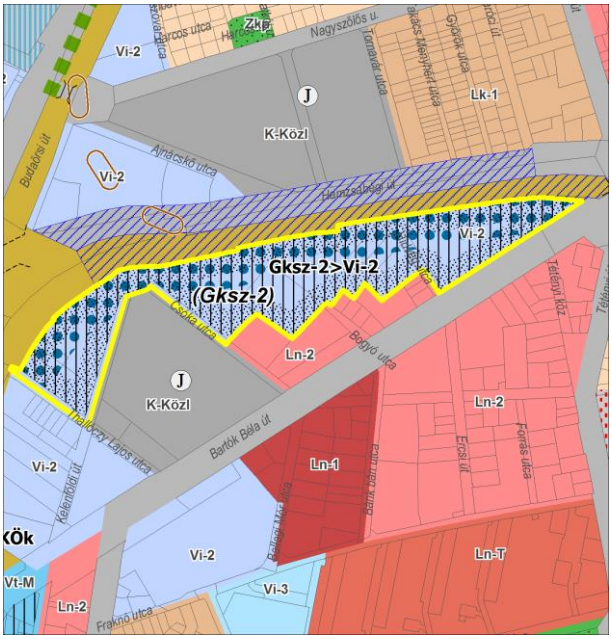

30 sorszámú terület – XI. kerület

Bartók Béla út – Ln-2 területfelhasználás – Csóka utca – K-Közl területfelhasználás – Thallóczy Lajos utca – vasút által határolt terület

Terület: 7,25 ha

Mivel a területen a funkcióváltás megkezdődött, fejlesztése érdekében a Gksz-2 területfelhasználás helyett a területen Vi-2 területfelhasználási egység kialakítása javasolt. Az érintett tömbbel határos jelentős forgalmat bonyolító vasútvonal miatt a terület határán az „Új lakófunkció kizárása környezeti terhelés alapján” jelölés alkalmazása célszerű. Mint átalakuló gazdasági terület „jelentős változással érintett terület”-ként jelölése, valamint a még működő üzemi tevékenységek további, átmeneti működésének biztosítása érdekében a területen „Átmeneti hasznosítás biztosítása” (Gksz-2) jelölés is javasolt. Ez lehetőséget teremt arra, hogy szükség esetén a kerületi építési szabályzatban Gksz-2 jelű övezet kijelölésre kerülhessen.

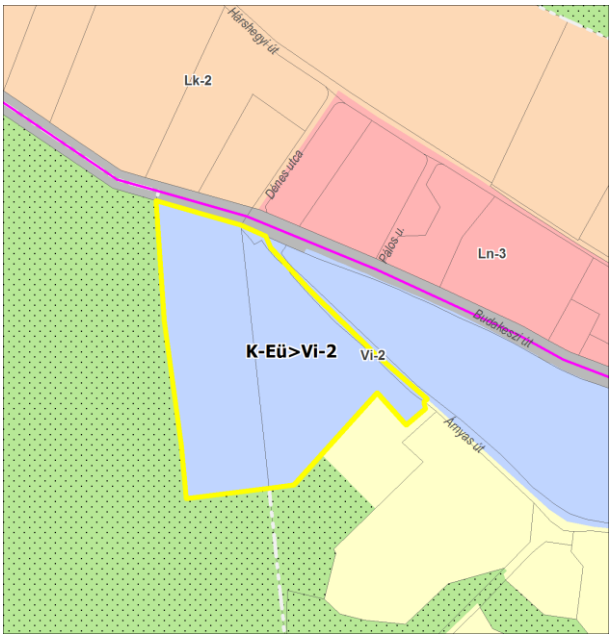

33 sorszámú terület – XII. kerület

Budakeszi út – Árnyas út – erdő terület által határolt terület

Terület: 5,19 ha

Az érintett területen található ingatlan már nem lát el egészségügyi funkciót, így további hasznosítása érdekében indokolt intézményi, jellemzően szabadonálló jellegű terület (Vi-2) területfelhasználásba sorolni.

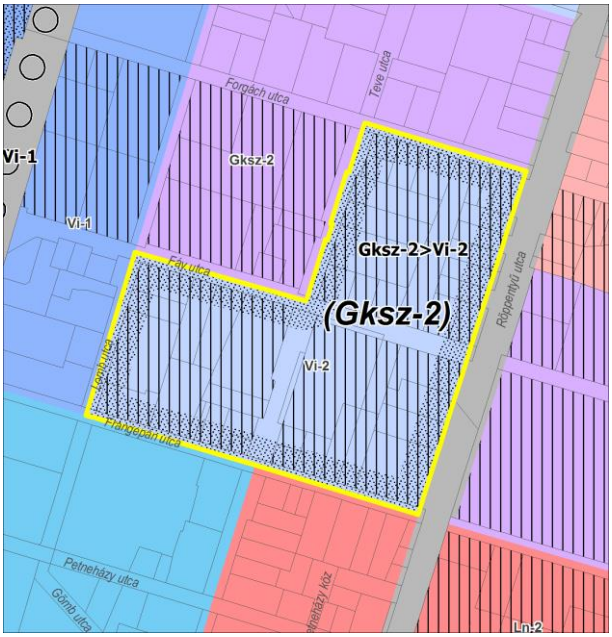

36 sorszámú terület – XIII. kerület

Röppentyű utca – Fáy utca – Teve utca – Frangepán utca által határolt terület

Terület: 9,41 ha

A területen megkezdődött a funkcióváltás, ezért a fejlesztések biztosítása érdekében, valamint a környező közvetlenül csatlakozó lakóterületek elhelyezkedése miatt indokolt a terület intézményterületbe (Vi-2) való sorolása, átmeneti hasznosítás lehetőségével (Gksz-2)

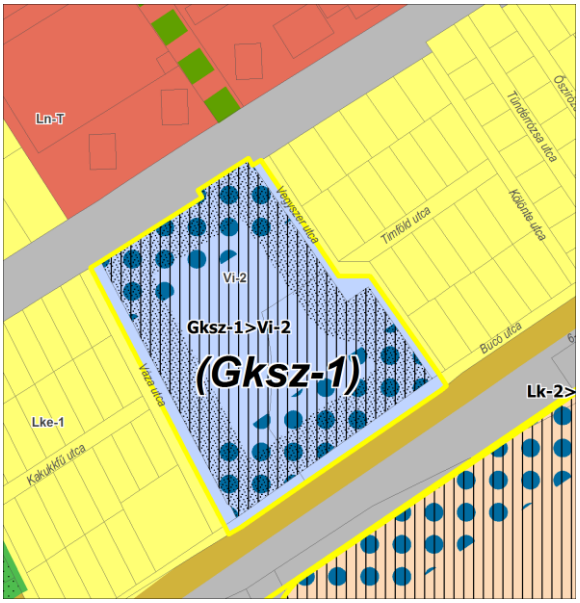

43 sorszámú terület – XXII. kerület

Nagytétényi út - Vegyszer utca - 6. sz. főút - Váza utca által határolt terület

Terület: 3,84 ha

A Váza és Vegyszer utca közötti ipari jellegű terület idegen elemként jelenik meg a környező lakóterületek között. Kedvező lenne, ha távlatban a terület intézményi átalakulása megtörténne. A környező lakóterületekre való tekintettel indokolt a terület intézményi (Vi-2) területfelhasználásba való átsorolása, és a jelenlegi Gksz-1 átmeneti területfelhasználásként való feltüntetése.

50 sorszámú terület – III. kerület

Királyok útja menti terület

Terület: 3,2 ha

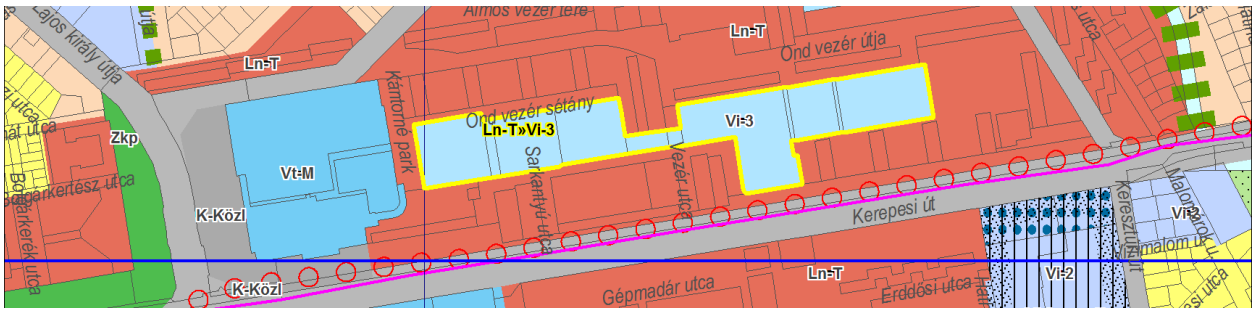
A kertvárosias területeket kiszolgáló alapellátást biztosító intézmények létesítésére területbiztosítás céljából került kijelölésre a Vi-3 jelű intézményi, helyi lakosság alapellátását biztosító terület területfelhasználási egység.

52 sorszámú terület – XIV. kerület

Terület: 5,03 ha

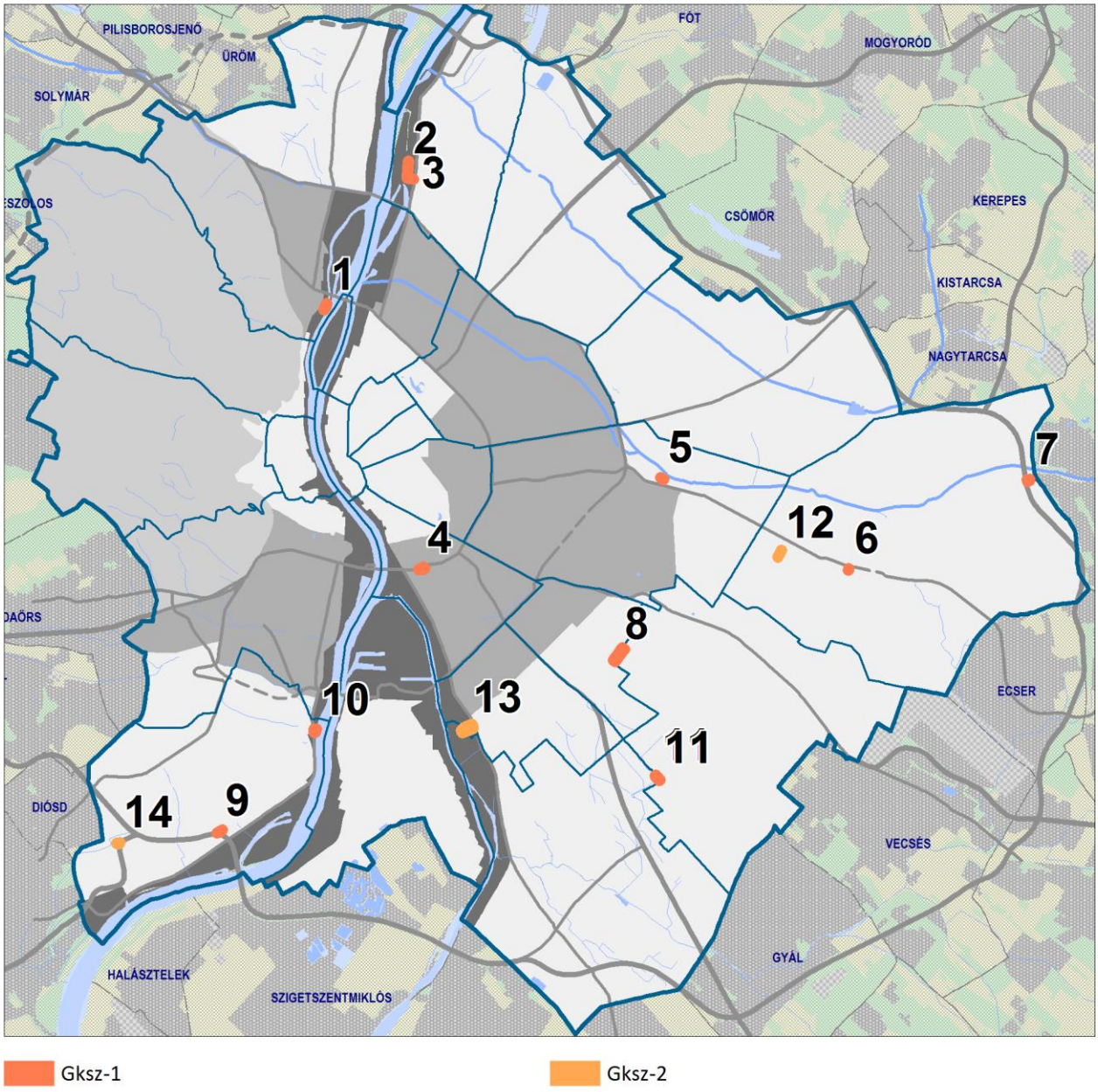
A lakótelepi egységen belüli, alapellátást biztosító, szerkezeti jelentőségű (3 ha-nál nagyobb) intézményi területek következetes jelölése érdekében a Füredi lakótelepen, az Ond vezér sétány menti, egymás melletti intézmények Ln-T jelű nagyvárosias telepszerű lakóterület helyett Vi-3 jelű intézményi, helyi lakosság alapellátását biztosító terület területfelhasználási egységbe sorolása indokolt.

GAZDASÁGI TERÜLET

Ssz.	Kerület	TSZT 2015	Terület (ha)	Indoklás
Gksz-1				
1	III.	KÖu-3	2,91	Meglévő funkció
2	IV.	KÖu-4	0,48	Tervezett útnyomvonal törlése
3	IV.	Vi-1	0,01	Technikai javítás
4	IX.	KÖu-2	0,66	Meglévő funkció
5	X.	Vi-2	0,04	Gazdasági terület lehatárolásának korrekciója
6	XVII.	KÖk	0,03	Környező területfelhasználáshoz való illeszkedés
7	XVII.	Ev	0,37	Közlekedést kiszolgáló létesítmény elhelyezése
8	XVIII.	Vi-2	0,42	Kialakult funkció távlati helybiztosítása
9	XXII.	KÖk	0,30	Vasúti terület lehatárolásának korrekciója
10	XXII.	KÖu-2	0,50	Meglévő funkció
11	XXIII.	KÖk	0,51	Közlekedést kiszolgáló létesítmény elhelyezése
Gksz-2				
12	XVII.	Ek	0,18	Hatályos szabályozás
13	XX.	Ek	4,08	Bolygatott terület funkcióváltása
14	XXII.	KÖk	0,19	Vasúti terület lehatárolásának korrekciója

52. ábra: Kereskedelmi, szolgáltató területek

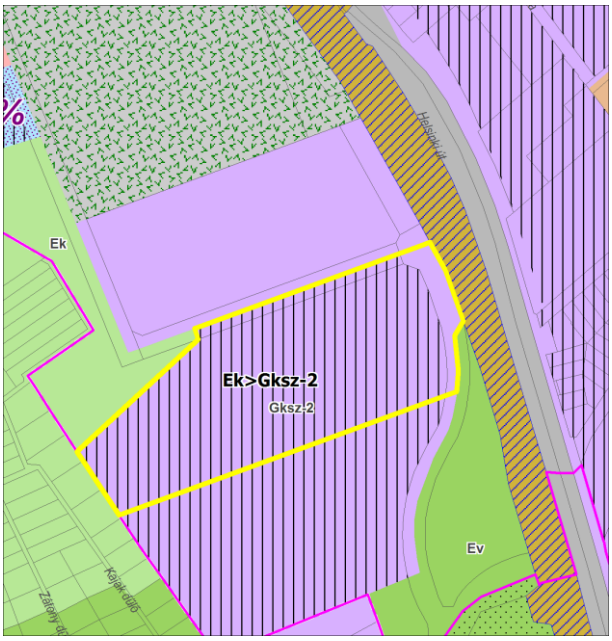

13 sorszámú területek – XX. kerület

Zodony utca menti 170187/87 hrsz.-ú terület.

Terület: 4,08 ha

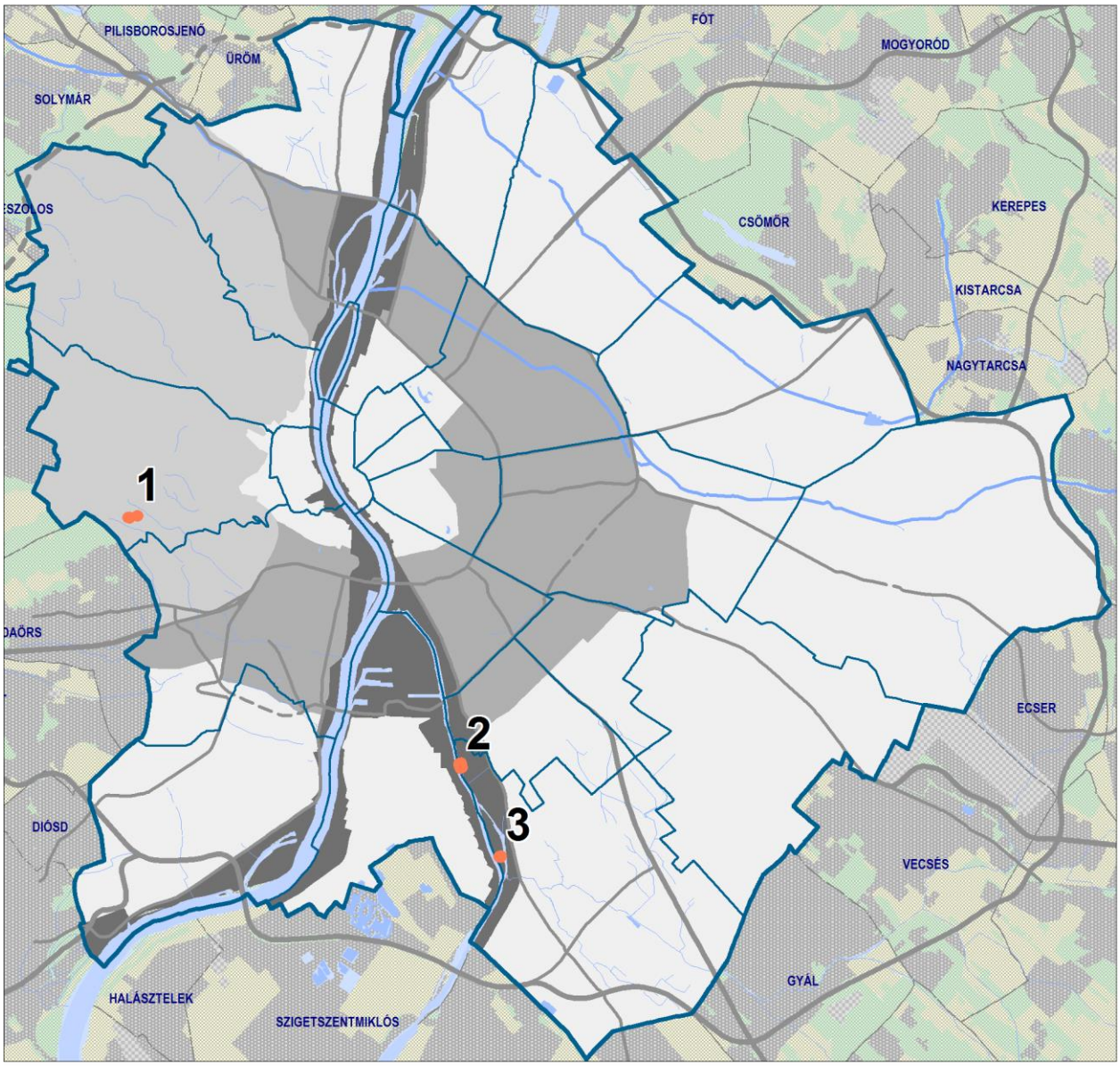
A jelenleg közjóléti erdő (Ek) területfelhasználási egységben lévő, 170187/87 hrsz.-ú ingatlan területe a gazdasági területek közé zárványszerűen beékelődő, törmelékkel feltöltött terület. A bolygatott terület nagy fejlesztési potenciállal és kiépült infrastruktúrával rendelkezik. Átalakulását támogatni javasolt a megfelelő területfelhasználási kategóriába való sorolással, a Zodony utca mentén való erdőtelepítés nem életszerű (feltöltött terület), mivel a jelenlegi kedvezőtlen állapot hosszú időre konzerválódna. Az erdő csereterület kerületen belül biztosított, egy gazdasági terület rovására (lásd: Erdőterületek, 14 sorszámú terület).

ÜDÜLŐTERÜLET

Ssz.	Kerület	TSZT 2015	Terület (ha)	Indoklás
1	XII.	Lke-3	0,04	Földhivatali telekállapotnak megfelelő korrekció
2	XXIII.	Ev	0,88	Jogszerűen kialakult funkció
3	XXIII.	K-Rek	0,09	Hatályos szabályozás

53. ábra: Üdülő terület

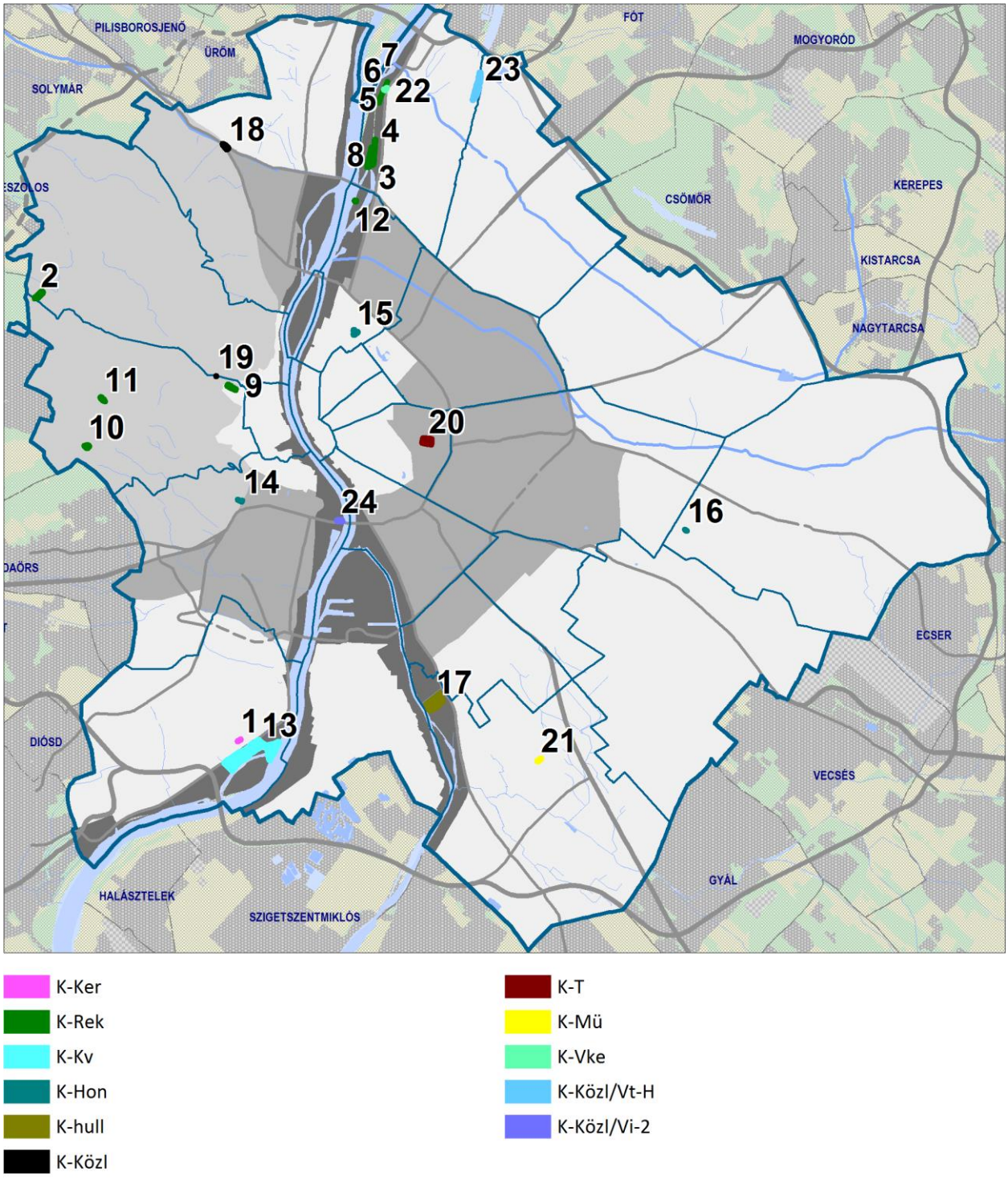

KÜLÖNLEGES TERÜLETEK

Ssz.	Kerület	TSZT 2015	Terület (ha)	Indoklás
K-Ker				
1	XXII.	Vi-2	0,11	Technikai hibajavítás
K-Rek				
2	II.	Lke-3	1,81	Új fejlesztési terület biztosítása
3	IV.	Vi-1	0,03	Tervezett útnyomvonal törlése
4	IV.	KÖu-4	1,42	Tervezett útnyomvonal törlése
5	IV.	KÖu-4	0,44	Tervezett útnyomvonal törlése
6	IV.	K-Vke	0,01	Tervezett útnyomvonal törlése
7	IV.	K-Vke	0,03	Tervezett útnyomvonal törlése
8	IV.	K-Sz	2,46	FCSM Zrt. 2017.01.17-ei tájékoztatása alapján az Észak-Pesti Szennyvíztisztító bővítéséhez keleti irányba területre nincs szükség, a területen sportcélú fejlesztés megvalósítása tervezett
9	XII.	Vi-2	1,05	Meglévő beépítés
		Zkp	0,45	
10	XII.	Ek	0,90	Hatályos szabályozás
11	XII.	KÖu-4	0,55	Út új nyomvonalra helyezése
12	XIII.	Ek	0,15	Hatályos szabályozás
K-Kv				
13	XXII.	K-Rek	15,39	Új területfelhasználás alkalmazása
		Gksz-2	17,51	
		Üü	10,98	
K-Hon				
14	XI.	KÖu-3	0,06	2003. évi XXVI. törvény 16/C. §-a szerint
		Vi-2	0,08	2003. évi XXVI. törvény 16/C. §-a szerint
15	XIII.	K-Rek	0,87	2003. évi XXVI. törvény 16/C. §-a szerint
16	XVII.	KÖu-3	0,05	2003. évi XXVI. törvény 16/C. §-a szerint
K-Hull				
17	XXIII.	K-Sz	13,75	FCSM Zrt. 2016.09.29-ei tájékoztatása alapján a Dél-Pesti Szennyvíztisztító bővítéséhez déli irányba területre nincs szükség.
K-Közl				
18	III.	Vi-2	0,59	Intermodális jellegű közlekedési csomópont kialakítása
		Vf	0,05	
		KÖu-2	0,48	
19	XII.	KÖu-3	0,01	Kialakult állapotnak megfelelő korrekció
K-T				
20	VIII.	Kb-T	4,79	Környező területfelhasználáshoz való igazodás
K-Mü				
21	XXIII.	KÖu-4	0,38	Út új nyomvonalra helyezése

Ssz.	Kerület	TSZT 2015	Terület (ha)	Indoklás
K-Vke				
22	IV.	KÖu-3	0,29	Tervezett útnyomvonal törlése
Többszintes területfelhasználás K-Közl/Vt-H				
23	IV.	K-Közl/Vi-2	6,26	Helyi jelentőségű központi szerepkör erősítése
K-Közl/Vi-2				
24	XI.	KÖu-4	0,68	Többszintes területhasználat biztosítása.

54. ábra: Különleges terület

13 sorszámú területek – XXII. kerület

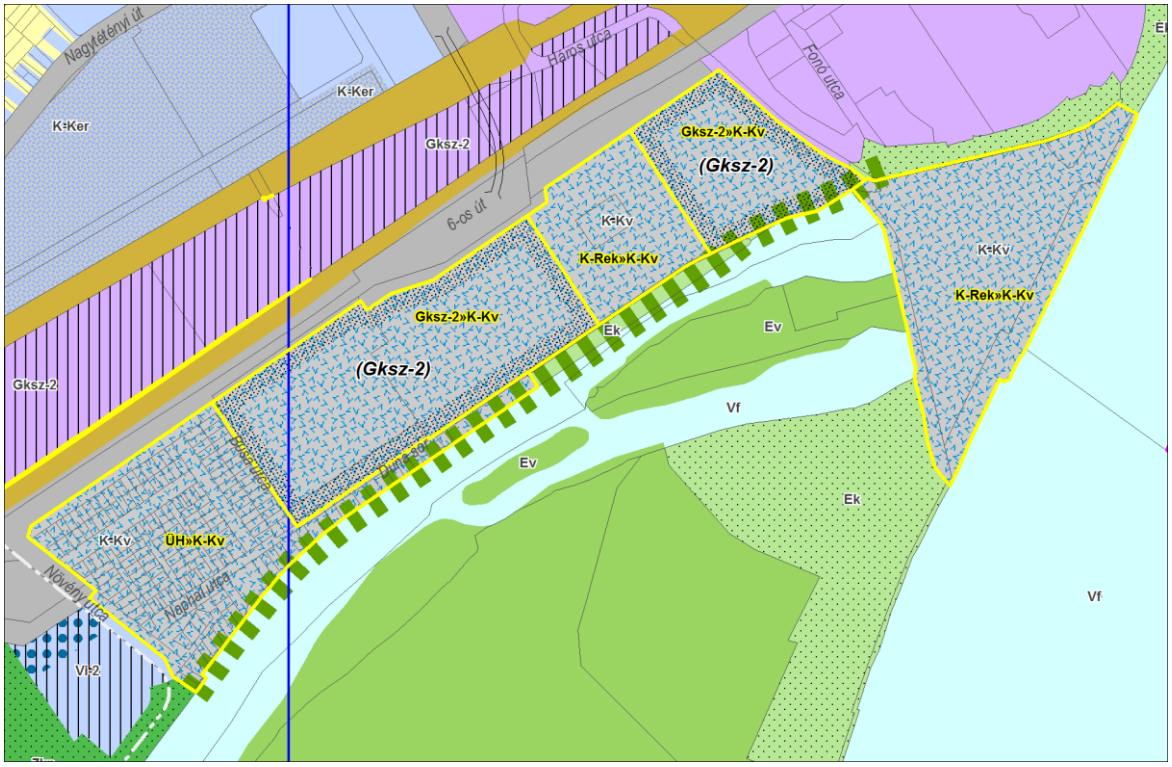
Növény utca – 6. sz. főút – Háros utca – Ek jelű terület – Duna folyam – Ártér utca – Hárosi-Duna által határolt terület.

Terület: 44 ha.

A Horgászteleptől a Hunyadi laktanyáig tartó Hárosi-öböl melletti parti sáv a Háros-sziget ártéri erdő országos jelentőségű természetvédelmi terület, Budapest egyik legfontosabb védelem alatt álló természeti területe közvetlen szomszédságában, a Hárosi-öböl másik oldalán helyezkedik el. A kedvező táji és természeti adottság kihasználatlan, használaton kívüli és alulhasznosított területek, ipari telephelyek foglalják el a terület nagy részét, valamint a Hunyadi-laktanya korábbi területe és a Horgásztelep alkotja a 44 ha kiterjedésű sávot.

A Hunyadi-laktanya területe már korábban K-Rek jelű különleges nagykiterjedésű rekreációs és szabadidős terület területfelhasználási egységbe került, azonban átalakulása még várat magára. A 11 ha kiterjedésű, Üh jelű hétvégiházas üdülőterület besorolású Horgásztelepen az üdülőépületek mellett megjelent a lakófunkció is. A terület középső részén, a Furnérművek szomszédságában, szintén K-Rek jelű területfelhasználási egységben a középkori, 12-16. századi Csőt (Csut) falu régészeti értékei (templom, temető, utcasor) találhatóak. A Gksz-2 jelű gazdasági, jellemzően raktározást, termelést szolgáló terület területfelhasználási egységbe sorolt gazdasági területek funkcióváltása, a terület értékének megfelelő hasznosítása a teljes terület egységes szemléletű fejlesztése révén valósulhat meg.

Az egységes kezelés érdekében az összetett funkciókínálatot és a természeti értékek védelmét biztosító egységes területfelhasználási kategória kijelölése a célravezető. A méreténél fogva is egyedi jellegzetességekkel bíró, vegyes beépítésű, több funkció egymás melletti jelenlétével jellemezhető terület környezetével kapcsolatos viszonya meghatározó jelentőségű, ezért megfelel az OTÉK-ban meghatározott különleges terület fogalmának, azon belül egyéb, helyi sajátosságot hordozó terület. Új különleges terület területfelhasználás kijelölése indokolt. A kedvező megoldás a Horgászteleptől a Hunyadi laktanyáig tartó 44 hektáros sáv K-Kv jelű különleges komplex vízparti terület területfelhasználási kategóriába sorolása. Annak érdekében, hogy a KÉSZ-ben jelenleg munkahelyi besorolású területen meglévő tevékenység végzése a kártalanítások elkerülése miatt átmenetileg megmaradhasson, „átmeneti területhasználat biztosítása” (Gksz-2) jelölés kerül alkalmazásra az érintett területrészeken.

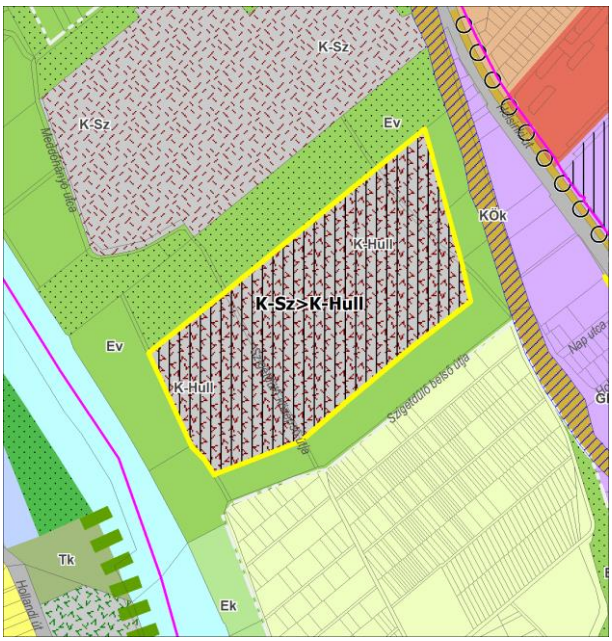

14 sorszámú területek – XXIII. kerület

Felső Duna part – Meddőhányó utca – Helsinki út – Szigetdűlő belső útja által részben határolt terület.

Terület: 13,75 ha

A terület egyrészt a Dél-pesti Szennyvíztisztító Telep déli bővítése érdekében kijelölt területként volt jelölve, másrészt véderdősávként funkcionál. A Fővárosi Csatornázási Művek Zrt. tájékoztatása alapján a déli bővítés érdekében fenntartott területre a továbbiakban nincs szükség, azonban a véderdősáv megtartása szükséges. A terület K-Hull jelű területként való kijelöléssel biztosítható a Ráckevei-Soroksári Duna-ág kotrásából származó zagy átmeneti elhelyezéséhez hasonlóan egyéb átmeneti területhasznosítási igény, például rekultiválandó terület feltöltéséhez kapcsolódó, helyszínen végzett telephelyengedély köteles tevékenység biztosítása.

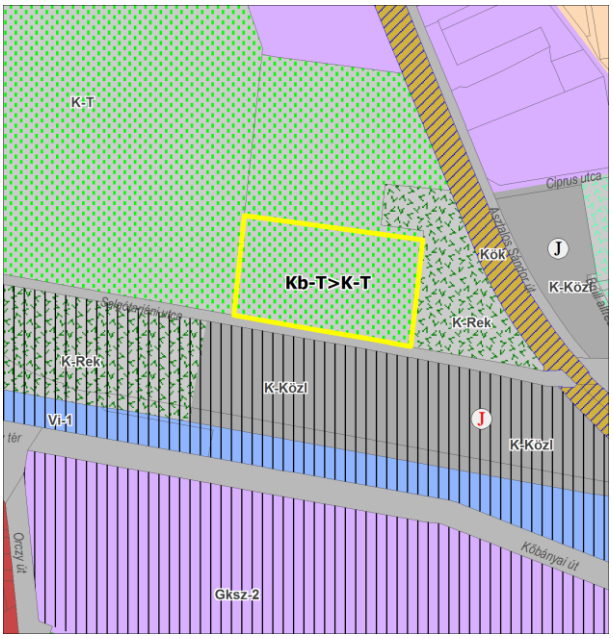

20 sorszámú területek – VIII. kerület

Salgótarjáni úti izraelita temető (38821/5 hrsz.)

Terület: 4,79 ha

A Salgótarjáni úti izraelita temetőt (38821/5 hrsz.) ugyanazzal a területfelhasználási kategóriával indokolt jelölni, mint a szomszédos Fiumei úti temetőt (38821/2 hrsz.).

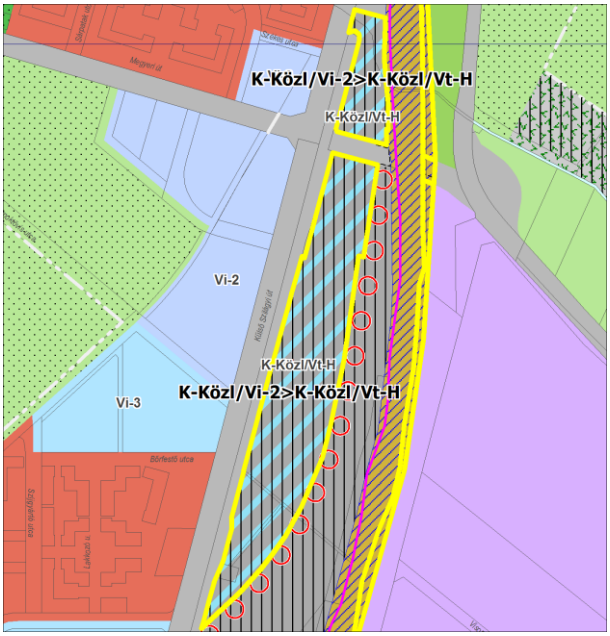
23 sorszámú terület – IV. kerület

Tervezett Káposztásmegyeri IMCS területe

Terület: 6,26 ha

A területen a tervezett gyorsvasúti megállóhely és a meglévő kötöttpályás közlekedési eszközök területe között funkcióváltás tervezett, helyi jelentőségű intermodális csomópont építése javasolt, melynek területe jelentős változással illetve többszintes területfelhasználással érintett terület.

A központi szerepkör hangsúlyozása érdekében javasolt a K-Közl/Vt-H (kiemelt jelentőségű helyi központ területe) jelű területfelhasználás alkalmazása a korábbi K-Közl/Vi-2 (intézményi, jellemzően szabadonálló jellegű terület) jelű helyett.

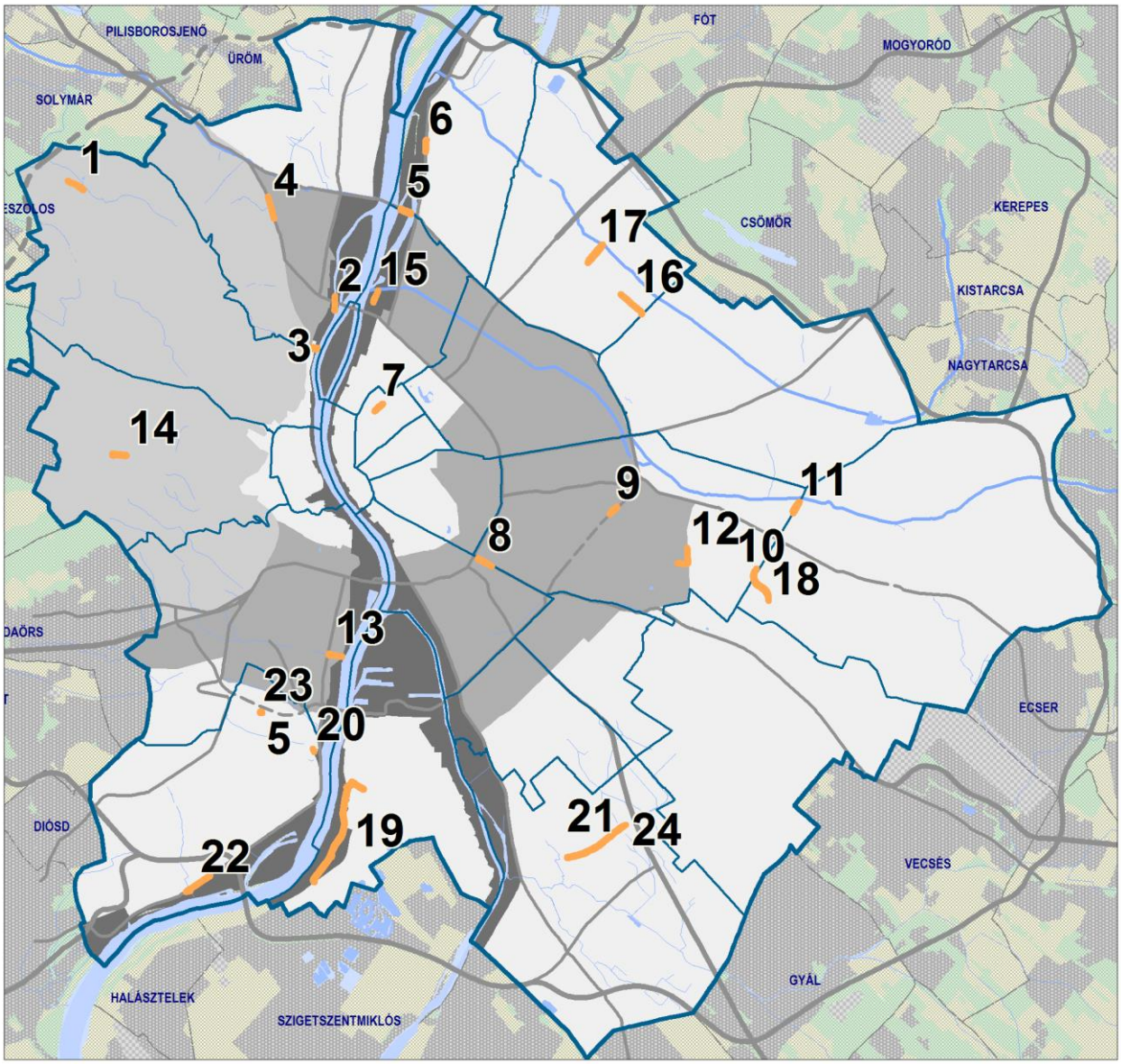
3.2.1.2. BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK

KÖZLEKEDÉSI ÉS KÖZMŰ ELHELYEZÉSI, HÍRKÖZLÉSI TERÜLETEK

Közúti közlekedési terület (KÖu)

Ssz.	Kerület	TSZT 2015	Terület (ha)	Indoklás
1	II.	Lke-2	0,24	Hatályos szabályozás
2	III.	Vf	0,18	Közúti terület pontosítása
3	III.	Zkp	0,14	Új nyomvonalszakasz
	II.	Ln-1	0,11	
	III.	Ln-2	0,39	
4	III.	Vi-1	0,43	Hatályos szabályozás
5	IV.	Ek	0,37	Hiányzó nyomvonal szakasz, közúti terület pontosítása
		Vi-2	0,09	
		K-Kik	0,80	
6	IV.	K-Vke	0,51	Hatályos szabályozás
7	VI.	Vt-V	0,39	Hatályos szabályozás
8	IX.	Vi-2	0,29	Hatályos szabályozás
9	X.	Gksz-2	0,58	Hatályos szabályozás
10	X.	Ev	0,42	Nyomvonal áthelyezés
11	X.	Ek	1,05	Csomóponti terület szűkítése, nyomvonal áthelyezés
12	X.	Gksz-2	0,23	Hatályos szabályozás
13	XI.	Vi-2	0,55	Hatályos szabályozás
14	XII.	KÖk	0,14	Hatályos szabályozás
		Vi-2	0,87	
		Ev	0,02	
15	XIII.	K-Rek	0,27	Hatályos szabályozás
16	XV.	Ev	0,27	Közúti terület pontosítása
17	XV.	Ev	1,88	Nyomvonal áthelyezés
18	XVII.	Ek	2,11	Nyomvonal áthelyezés
19	XXI.	Vi-2	0,04	Új nyomvonal
		Gksz-1	0,18	
		Gksz-2	4,86	
		K-Rek	2,79	
		K-Sz	0,20	
		Vb	0,03	
		Zkp	0,33	
20	XXII.	Vt-H	0,01	Közúti terület pontosítása
		Zkp	0,04	
21	XXII.	Gksz-2	0,22	Hatályos szabályozás
22	XXII.	Lk-2	0,52	Hatályos szabályozás
23	XXII.	Lke-3	0,21	Hatályos szabályozás
24	XXIII.	Ek	3,18	Nyomvonal áthelyezés
		Mk	0,85	

55. ábra: Közúti közlekedési terület

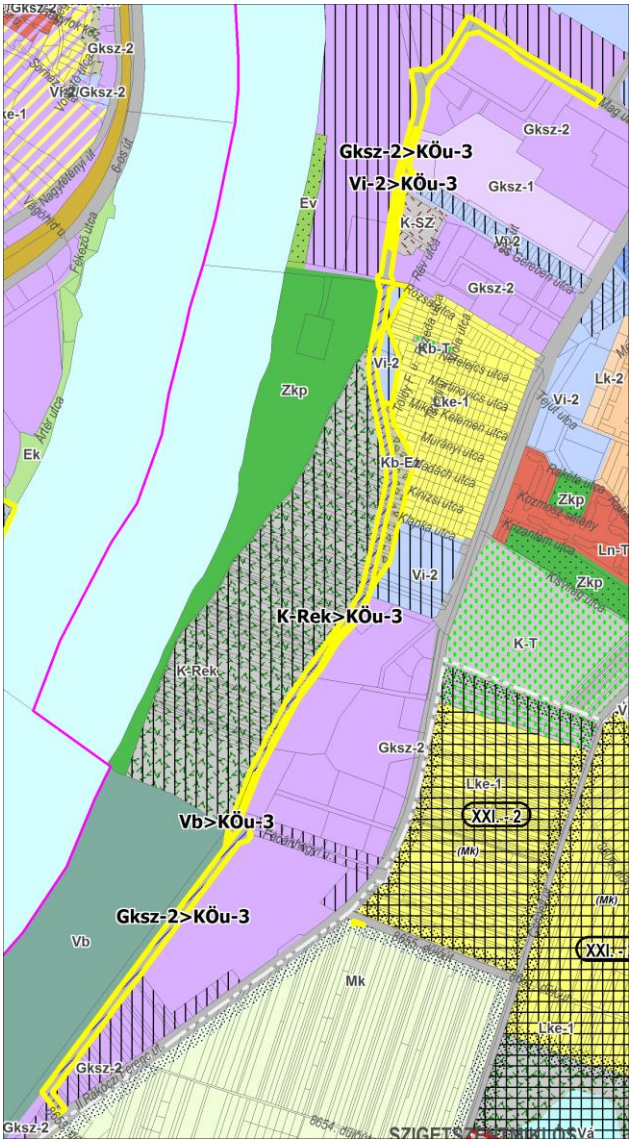

19 sorszámú területek – XXI. kerület

II. Rákóczi Ferenc út – Mag utca közötti tervezett közúti nyomvonal.

Terület: összesen 8,43 ha.

Az ún. Csepeli gerincút folytatását, III. ütemét fogja képezni a korábban kerületi gyűjtőútként tervezett közúti nyomvonal, amely tervezett II. rendű főút főútként a Mag utca és a II. Rákóczi Ferenc út városhatár környezetében lévő szakasza között biztosít elkerülő funkciót.

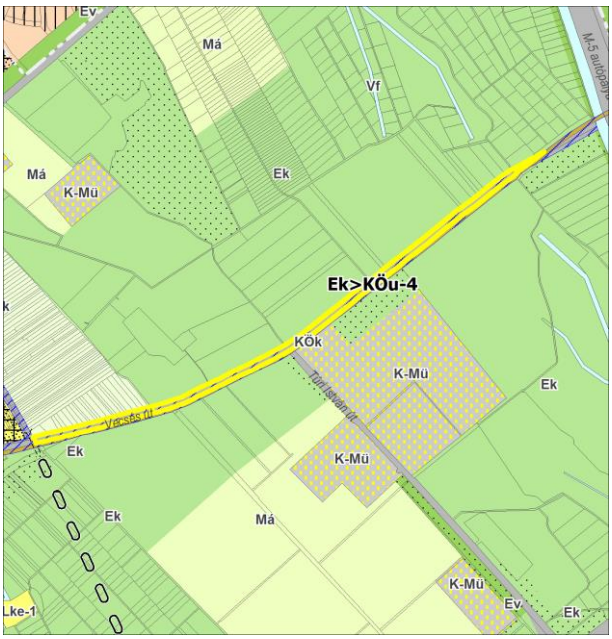

24 sorszámú területek – XXIII. kerület

A Vecsés út és tervezett meghosszabbítása a Budapest-Kelebia vasútvonal és az M5 autópálya között.

Terület: összesen 4,06 ha.

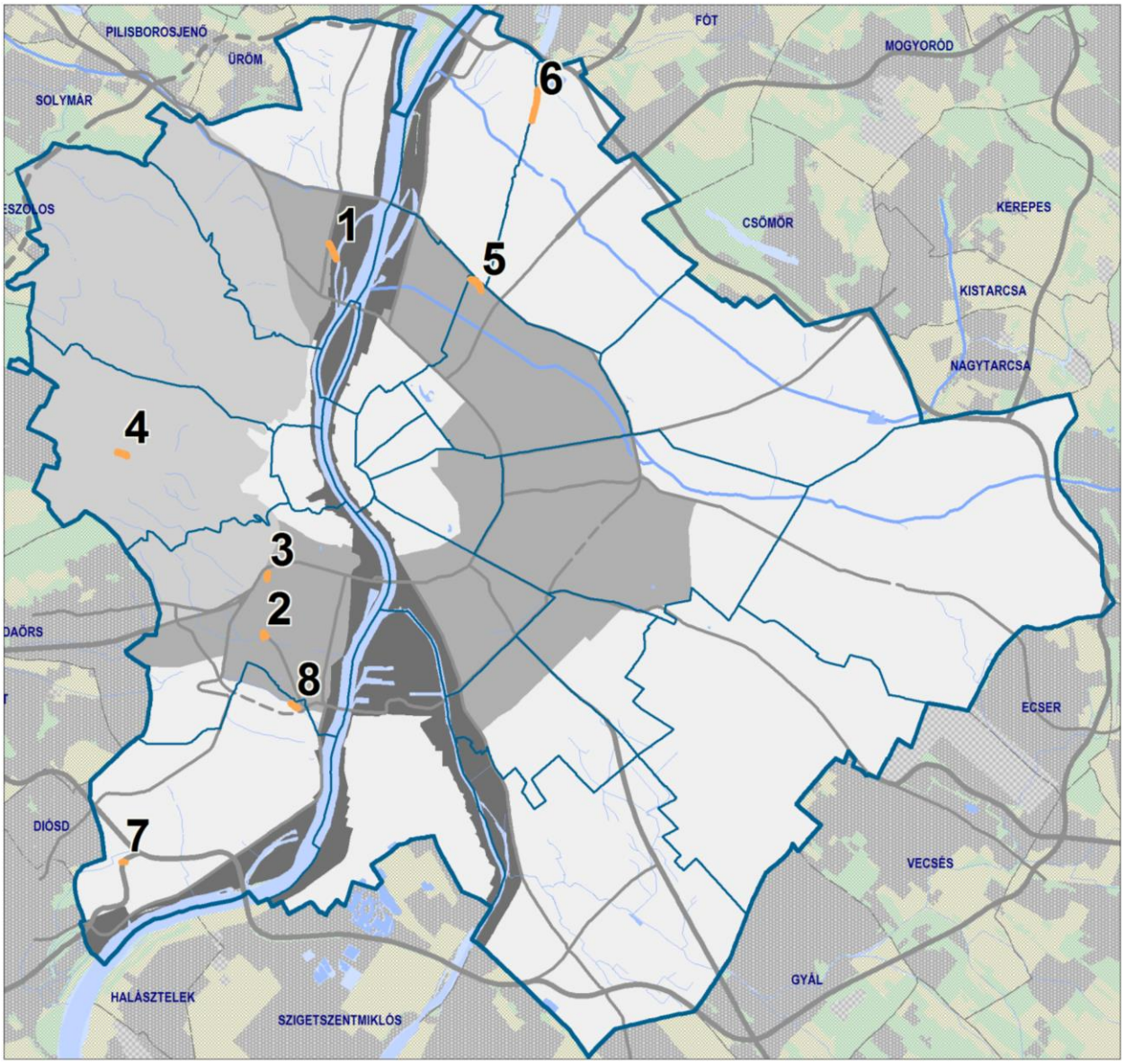
A tervezett Külső keleti körútnak a Soroksári elkerülő úthoz kapcsolódó szakasza a korábbi elképzelésekkel ellentétben nem a Nagy Burma vasútvonal déli oldalán tervezett, hanem az északi oldalán lévő Vecsés út felhasználásával kerül kialakításra.

Kötöttpályás közlekedési területek (KÖk)

Ssz.	Kerület	TSZT 2015	Terület (ha)	Indoklás
1	III.	KÖu-2	0,84	Tematikai javítás
2	XI.	Vi-2	0,48	Hatályos szabályozás
3	XI	Vi-2	0,19	Hatályos szabályozás
4	XII.	Vi-2	0,67	Hatályos szabályozás
5	XIV.	Vi-2	1,65	Hatályos szabályozás
6	XV.	Gksz-2	0,86	Hatályos szabályozás
7	XXII.	KÖu-1	0,06	Hatályos szabályozás
8	XXII.	Lke-2	0,24	Tematikai javítás

56. ábra: Kötöttpályás közlekedési terület

ZÖLDTERÜLET

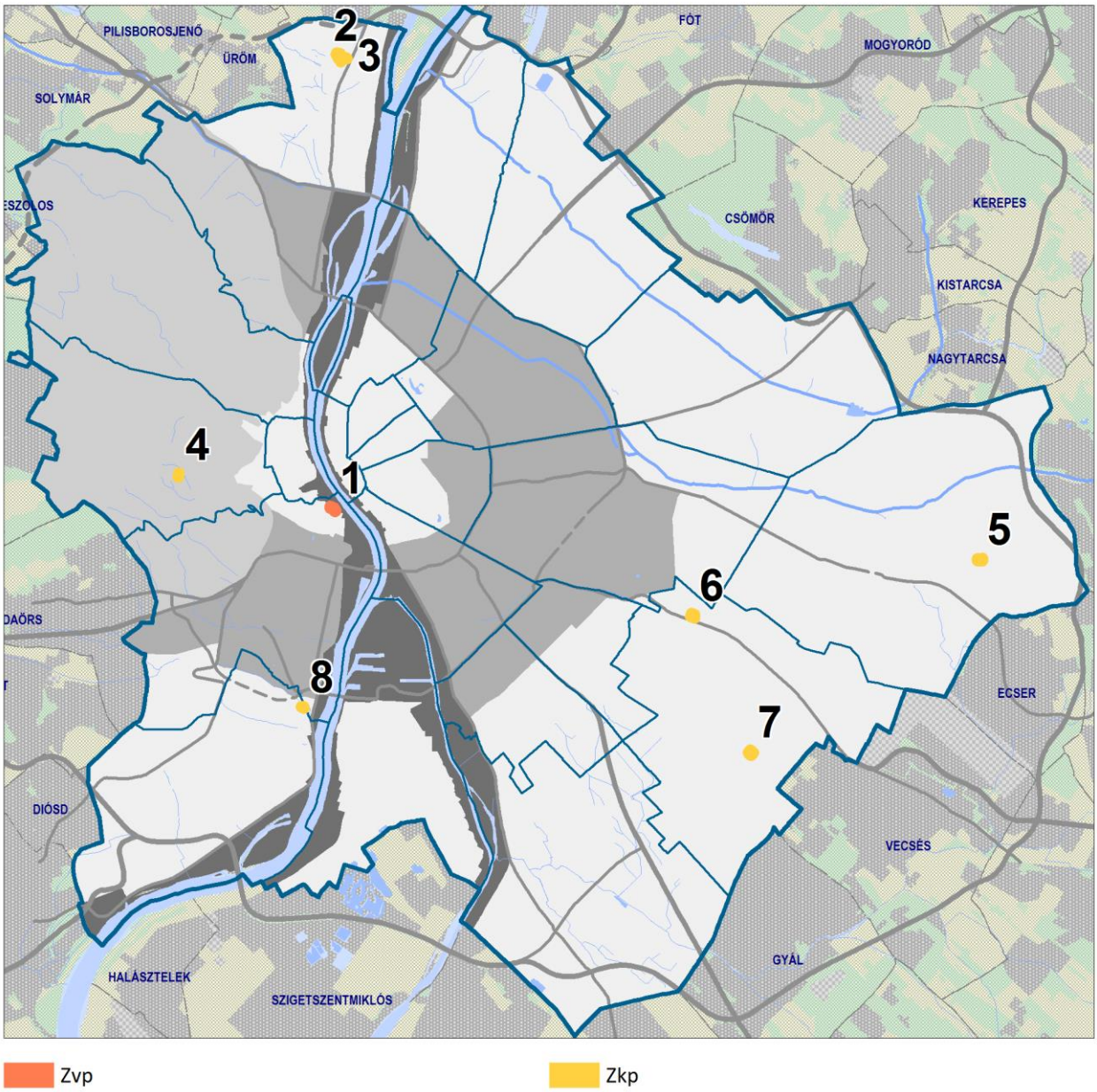
Városi park (Zvp)

Ssz.	Kerület	TSZT 2015	Terület (ha)	Indoklás
1	XI.	K-Vke	0,93	Vízkezelési terület megszűnése

Közkert, közpark (Zkp)

Ssz.	Kerület	TSZT 2015	Terület (ha)	Indoklás
2	III.	Ln-T	1,36	Biológiai aktivitásérték szinten tartásának biztosítása
3	III.	Ln-T	0,21	Meglévő funkció: közpark
4	XII.	Lk-2	0,12	Hatályos szabályozás
5	XVII.	Vi-2	1,10	Biológiai aktivitásérték szinten tartásának biztosítása
6	XVIII.	Vi-2	1,02	Meglévő funkció: közpark
7	XVIII.	Lk-2	1,24	Hatályos szabályozás
8	XXII.	Ln-T	0,23	Biológiai aktivitásérték szinten tartásának biztosítása

57. ábra: Zöldterületek

ERDŐTERÜLET

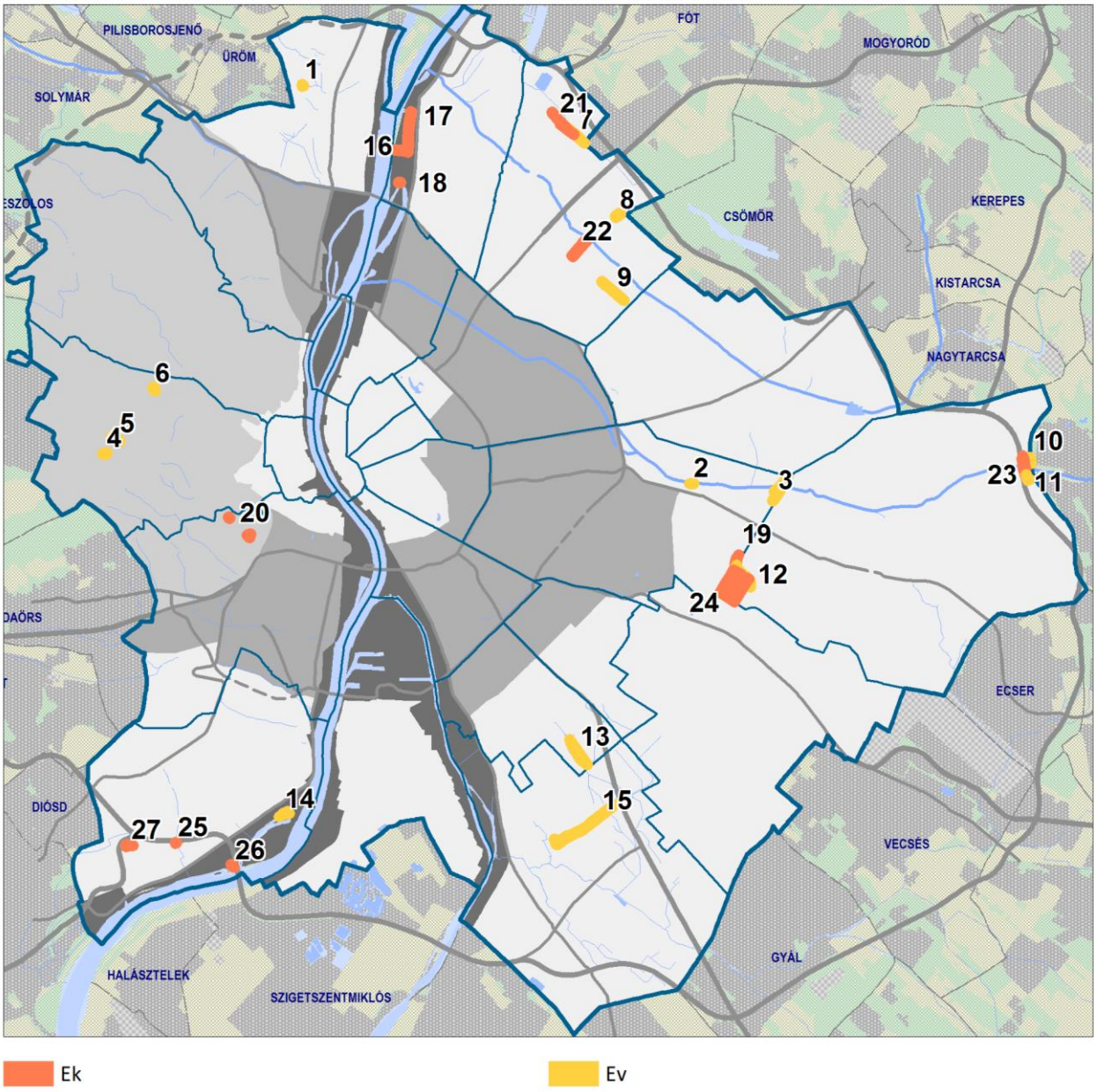
Közjóléti erdőterület (Ek)

Ssz.	Kerület	TSZT 2015	Terület (ha)	Indoklás
1	III.	K-Vke	0,05	Vízkezelési terület megszűnése
2	X.	Vf	0,10	Meglévő állapot
3	X.	KÖu-3	2,78	Út nyomvonal áthelyezés
4	XII.	Vi-2	0,24	Országos Erdőállomány Adattár szerinti erdőterület
5	XII.	KÖu-4	0,15	Hatályos szabályozás
6	XII.	Lke-3	0,08	Védett erdőterület
7	XV.	KÖu-3	0,58	Közúti terület pontosítása
8	XV.	Vi-2	0,61	Országos Erdőállomány Adattár szerinti erdőterület
9	XV.	KÖu-3	0,32	Út nyomvonal áthelyezés
10	XVII.	Má	0,25	Út nyomvonal áthelyezés
		Ev	0,71	Út nyomvonal áthelyezés
		KÖu-4	1,26	Út nyomvonal áthelyezés
11	XVII.	KÖu-1	0,31	Út nyomvonal áthelyezés
12	XVII.	KÖu-3	1,82	Út nyomvonal áthelyezés
13	XX.	Gksz-1	4,19	Átsorolásra kerülő erdőterület pótlása
14	XXII.	Vf	0,59	Országos Erdőállomány Adattár szerinti erdőterület
15	XXIII.	KÖu-3	0,42	Út nyomvonal áthelyezés
		KÖu-4	5,21	Út nyomvonal áthelyezés

Védelmi erdőterület (Ev)

Ssz.	Kerület	TSZT 2015	Terület (ha)	Indoklás
16	IV.	K-Sz	0,46	Hatályos szabályozás
17	IV.	KÖu-4	2,82	Út tervezett nyomvonalának törlése
		K-Vke	0,14	Út tervezett nyomvonalának törlése
		K-Rek	0,13	Út tervezett nyomvonalának törlése
18	IV.	Ek	0,09	Csatlakozó erdőterület rendeltetéséhez igazodás
19	X.	KÖu-3	0,61	Út nyomvonal áthelyezés
20	XI.	Ek	0,48	2003. évi XXVI. törvény 16/C. §-a szerint
		Lk-2	0,1	Átsorolásra kerülő erdőterület pótlása
21	XV.	KÖu-3	0,56	Közúti terület pontosítása
22	XV.	KÖu-3	2,09	Út nyomvonal áthelyezés
23	XVII.	KÖu-1	2,26	Út nyomvonal áthelyezés
24	XVII.	KÖu-3	0,12	Út nyomvonal áthelyezés
		Ek	24,01	2003. évi XXVI. törvény 16/C. §-a szerint
25	XXII.	Kök	0,54	Hatályos szabályozás
26	XXII.	Kök	0,06	Hatályos szabályozás
27	XXII.	KÖu-1	0,13	Országos Erdőállomány Adattár szerinti erdőterület

58. ábra: Erdőterületek

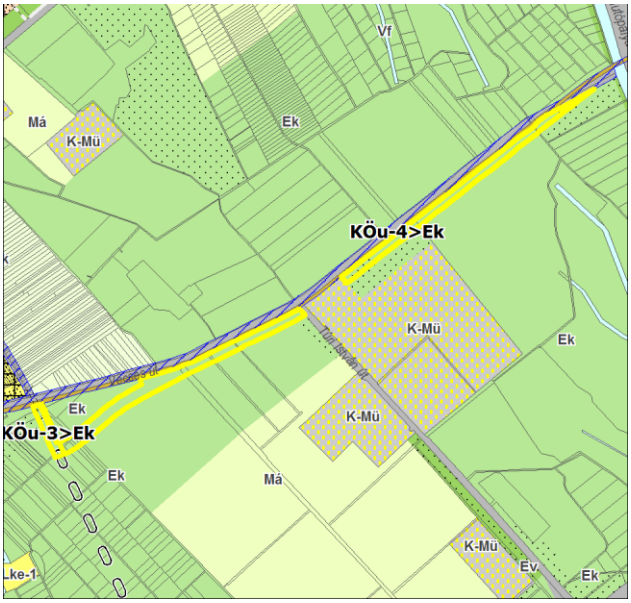

16. sorszámú területek – XXIII. kerület

A Vecsés út és tervezett meghosszabbítása a Budapest-Kelebia vasútvonal és az M5 autópálya között.

Terület: összesen 5,63 ha

A tervezett Külső keleti körútnak a Soroksári elkerülő úthoz kapcsolódó szakasza a korábbi elképzelésekkel ellentétben nem a Nagy Burma vasútvonal déli oldalán tervezett, hanem az északi oldalán lévő Vecsés út felhasználásával.

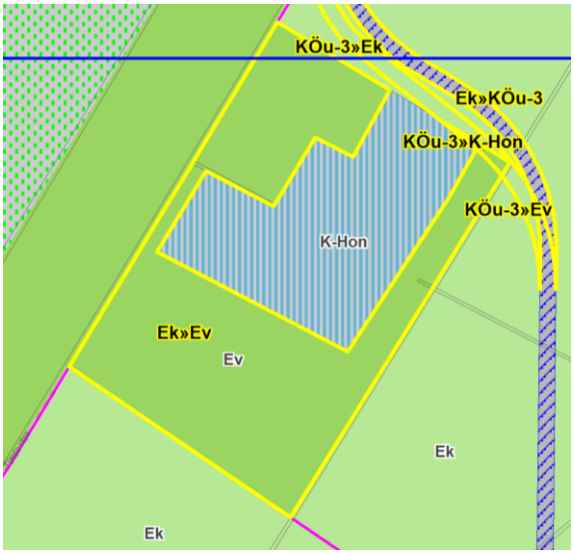

24. sorszámú terület – XVII. kerület

137664 hrsz.-ú telek erdőterületi része.

Terület: 24 ha

Az ingatlan teljes területe OTrT 12. § (1) i) pontja szerinti kiemelt fontosságú honvédelmi terület övezetébe tartozik. Az OTrT 16/C. § alapján: „A kiemelt fontosságú honvédelmi terület övezetét a településrendezési eszközökben kell tényleges kiterjedésének megfelelően lehatárolni, és a településszerkezeti tervben beépítésre szánt vagy beépítésre nem szánt különleges honvédelmi terület vagy erdőterület terület felhasználási egységbe kell sorolni." Az ingatlan erdőterülettel érintett része, adatszolgáltató késérének megfelelően, védelmi erdőterület (Ev) területfelhasználási egységbe került.

MEZŐGAZDASÁGI TERÜLET

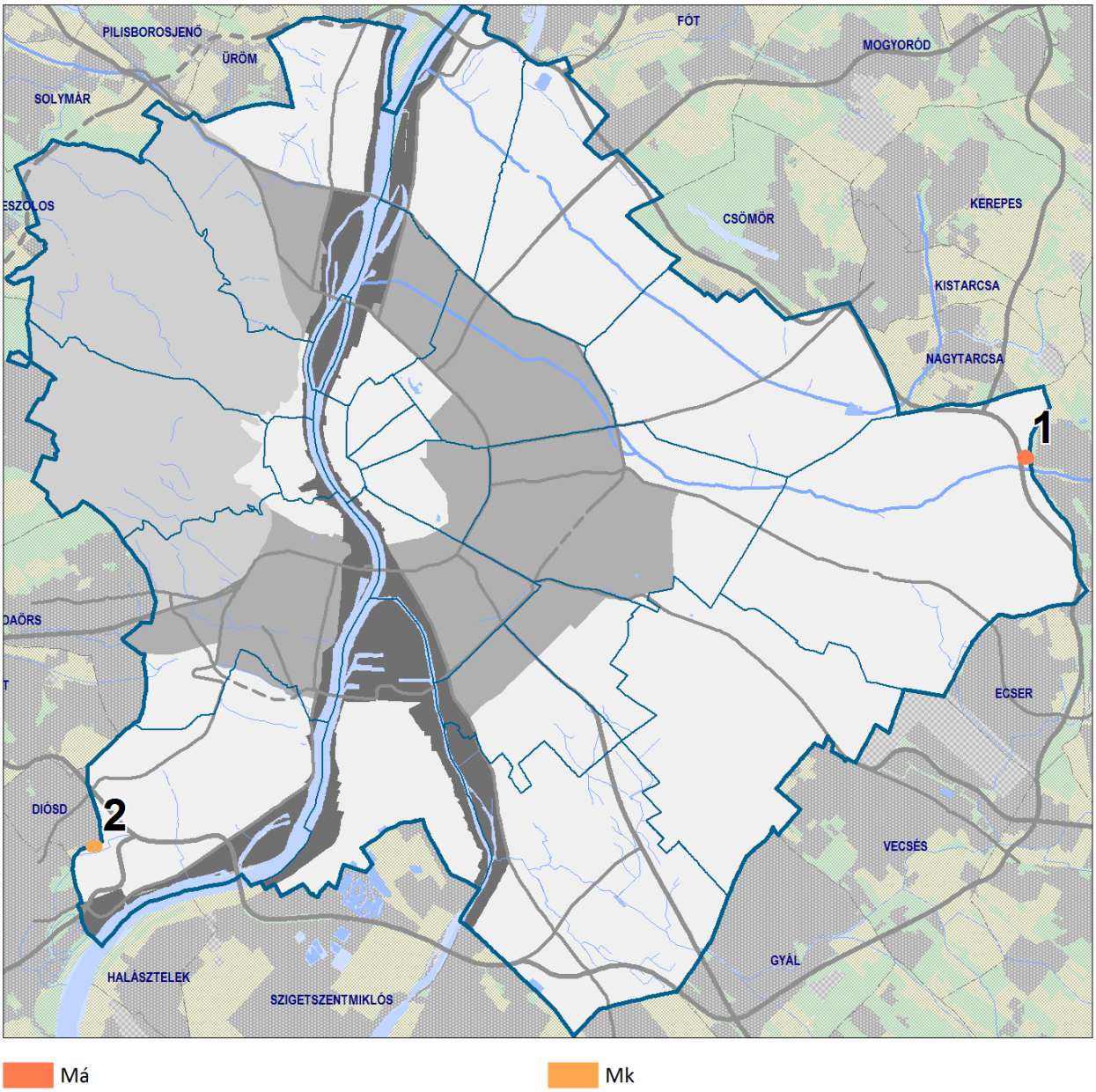
Általános mezőgazdasági terület (Má)

Ssz.	Kerület	TSZT 2015	Terület (ha)	Indoklás
1	XVII.	KÖu-4	0,62	Út nyomvonal áthelyezés
		Ev	0,78	Út nyomvonal áthelyezés

Kertes mezőgazdasági terület (Mk)

Ssz.	Kerület	TSZT 2015	Terület (ha)	Indoklás
2	XXII.	KÖk	0,04	Vasúti terület pontosítása

59. ábra: Mezőgazdasági területek

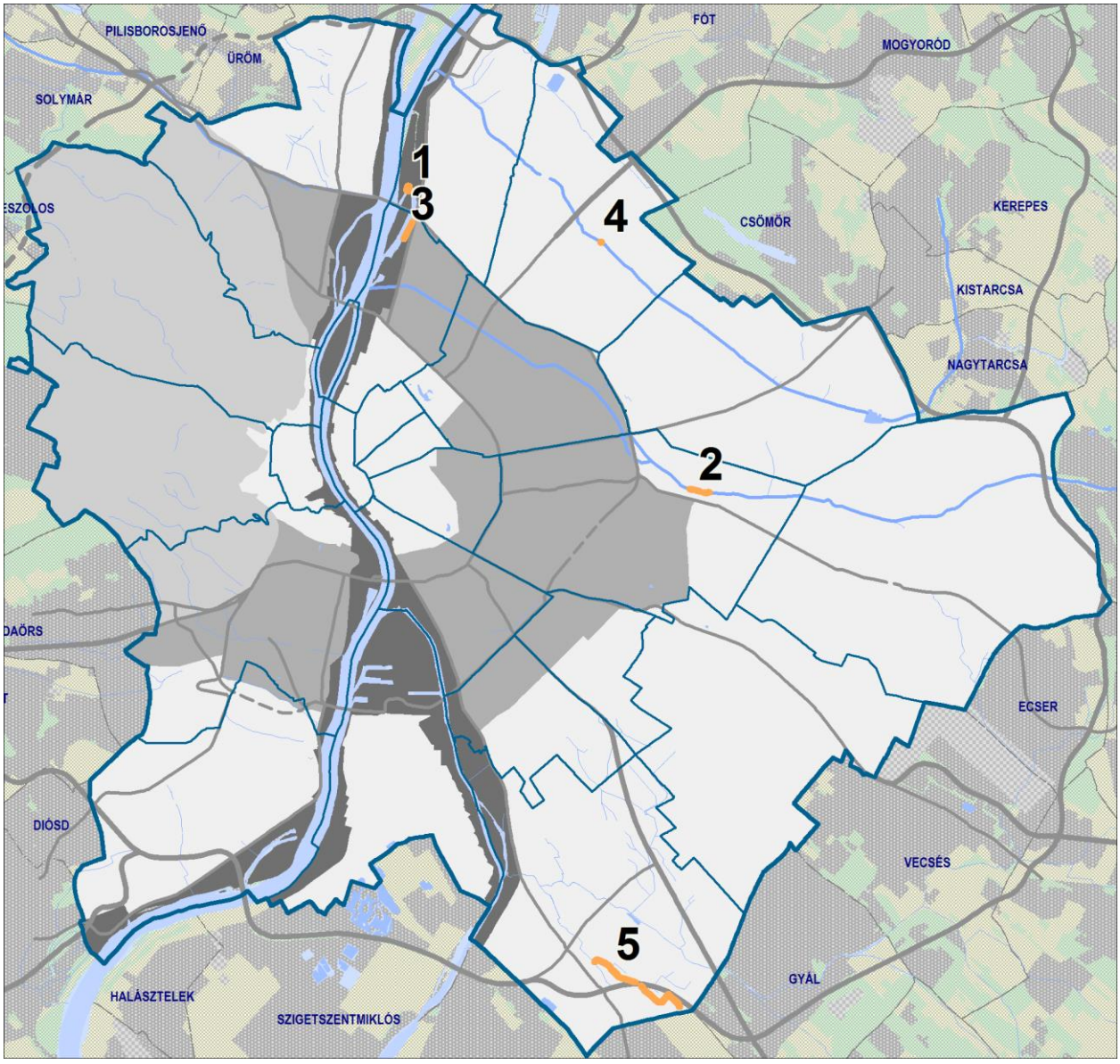

VÍZGAZDÁLKODÁSI TERÜLET

Folyóvizek medre és partja (Vf)

Ssz.	Kerület	TSZT 2015	Terület (ha)	Indoklás
1	IV.	Ek	0,96	Hatályos szabályozás
2	X.	Ek	0,33	Patak nyomvonal korrekció
3	XIII.	Zkp	0,53	Duna telkének megfelelő besorolása
4	XV.	KÖu-3	0,03	Út nyomvonal áthelyezés
5	XXIII.	Má	1,2	Gyáli patak a főváros teljes területén feltüntetésre kerül

60. ábra: Vízgazdálkodási területek

KÜLÖNLEGES TERÜLETEK

Rekreációs célú, jelentős zöldfelületű terület (Kb-Rek)

Ssz.	Kerület	TSZT 2015	Terület (ha)	Indoklás
1	III.	Zkp	1,29	meglévő funkció

Kondicionáló célú, jelentős zöldfelületű terület (Kb-Ez)

Ssz.	Kerület	TSZT 2015	Terület (ha)	Indoklás
2	XXI.	K-Rek	1,50	Új KÖu nyomvonal és beépített terület közötti kijelölés
3	XXII.	Zkp	0,49	Lakóház telkén a távlati közpark helybiztosítását lehetővé tevő Kb-Ez kijelölés.

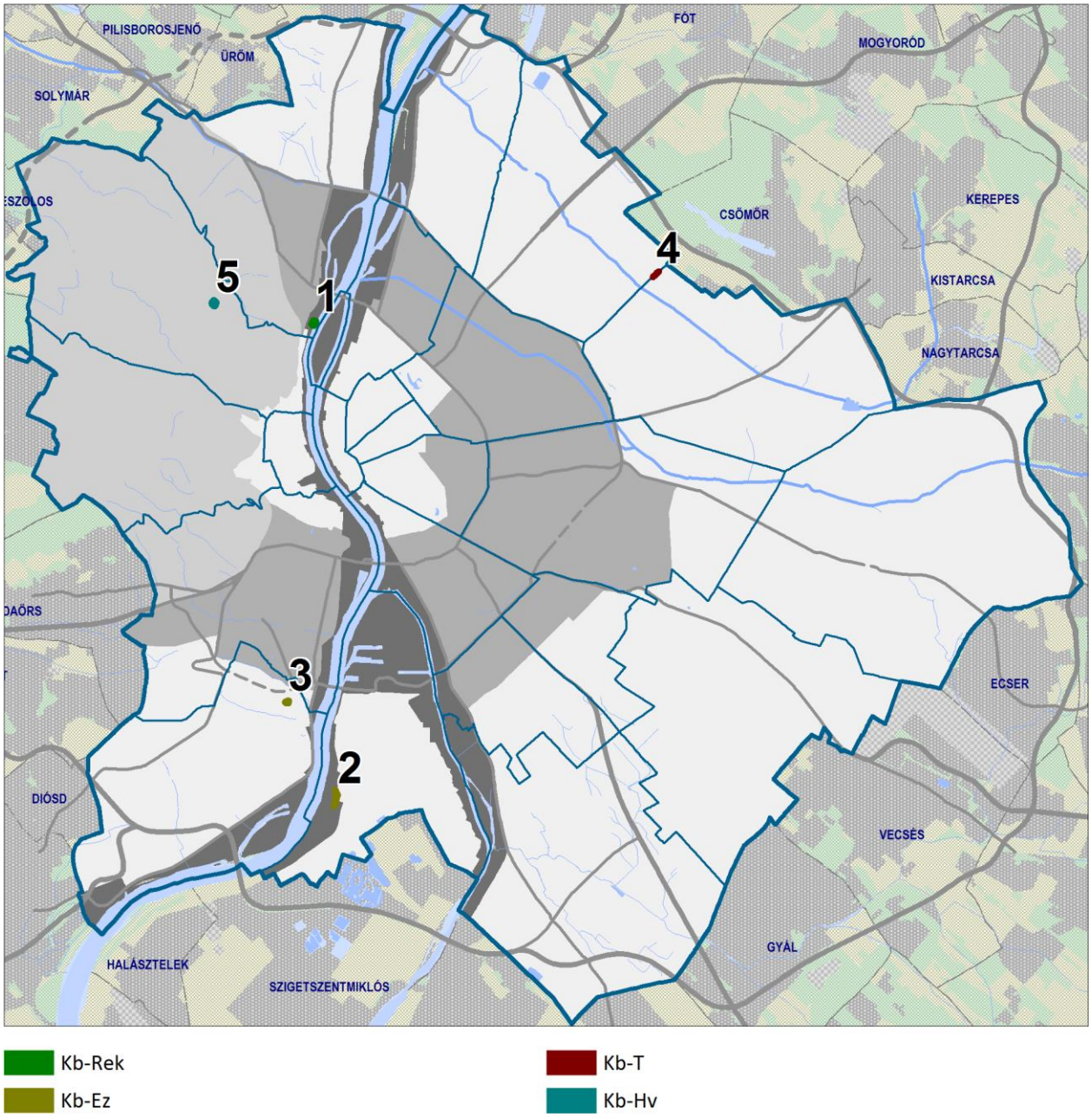
Temető terület (Kb-T)

Ssz.	Kerület	TSZT 2015	Terület (ha)	Indoklás
4	XVI.	Ev	0,07	Technikai hibajavítás

Honvédelmi, katonai és nemzetbiztonsági terület (Kb-Hv)

Ssz.	Kerület	TSZT 2015	Terület (ha)	Indoklás
5	II.	K-Hon	1,39	A terület meglévő beépítettsége nem éri el az 5 %-ot.

61. ábra: Különleges, beépítésre nem szánt területek

3.2.1.3. EGYÉB SZERKEZETI ELEMEK

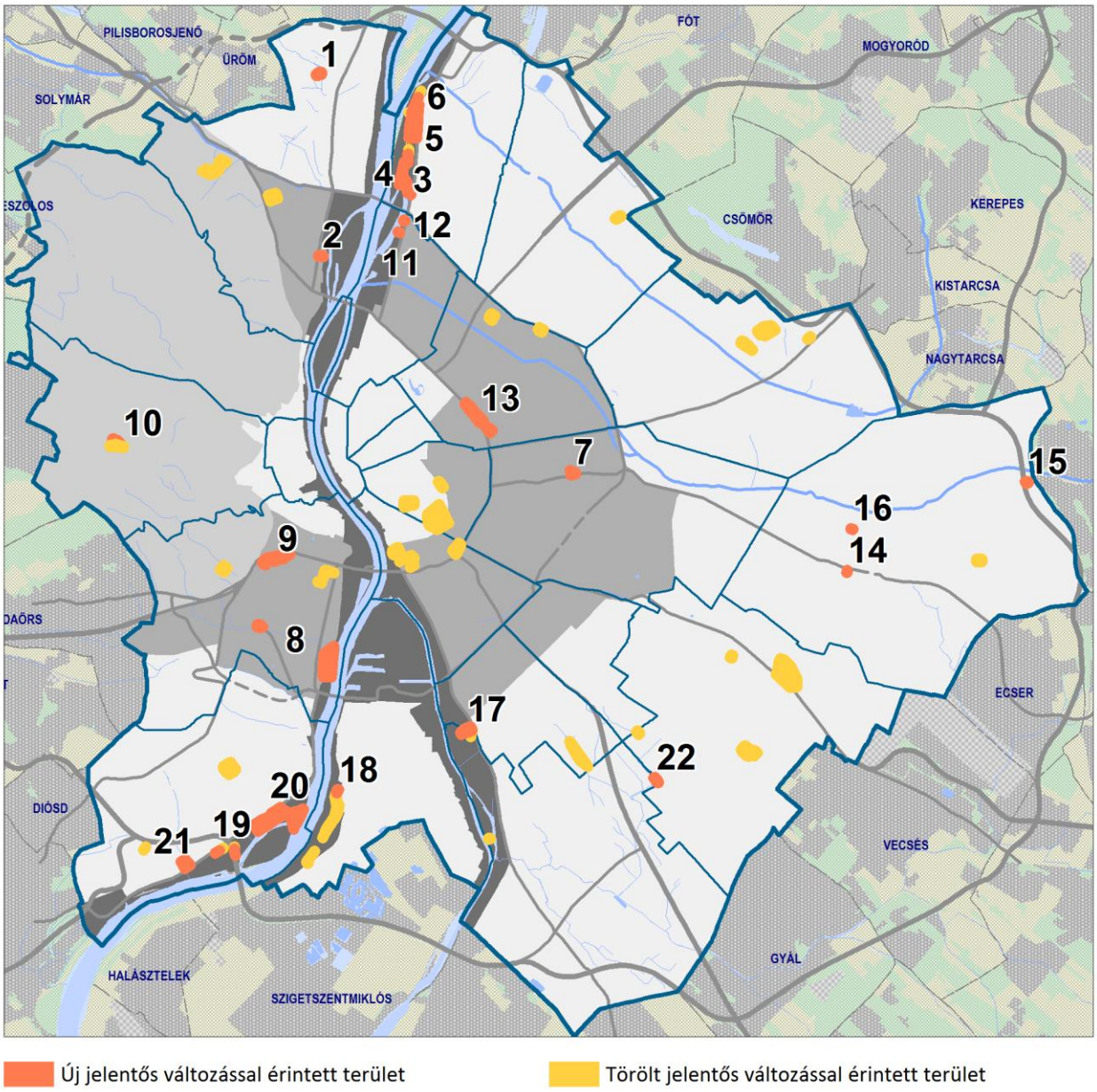
Jelentős változással érintett terület

Ssz.	Kerület	Terület (ha)	Indoklás
1	III.	0,81	Új Vi-3 terület kijelölése
2	III.	0,38	Funkcióváltó terület
3	IV.	2,31	Út nyomvonal megszűnése miatti pontosítás
4	IV.	2,45	Új K-Rek terület kijelölése
5	IV.	15,42	Infrastruktúra függvényében ütemezetten igénybe vehető, változással érintett terület helyett funkcióváltó terület
6	IV.	2,45	Funkcióváltó terület
7	X.	1,32	Funkcióváltó terület
8	XI.	20,43	Gksz-2 helyett Vi-2 terület kijelölése
9	XI.	6,91	Gksz-2 helyett Vi-2 terület kijelölése
10	XII.	0,07	Hatályos szabályozás miatti pontosítás
11	XIII.	0,12	Zkp megszűnése miatti pontosítás
12	XIII.	0,09	Zkp megszűnése miatti pontosítás
13	XIV.	5,75	Funkcióváltó terület
14	XVII.	0,03	Új Gksz-1 terület kijelölése
15	XVII.	0,37	Új Közlekedést kiszolgáló létesítmény elhelyezése
16	XVII.	0,06	Vi-3 helyett Vi-2 terület kijelölése
17	XX.	3,85	Ek helyett Gksz-1 terület kijelölése-
18	XXI.	0,21	Új Vi-2 terület kijelölése
19	XXII.	0,09	Hatályos szabályozás miatti pontosítás
20	XXII.	30,65	Új területfelhasználási egység területe
21	XXII.	3,30	Gksz-1 helyett Vi-2 terület kijelölése
22	XXIII.	0,58	Új Közlekedést kiszolgáló létesítmény elhelyezése

(Megjegyzés: „Funkcióváltó terület” indokolás olyan területet jelöl, ami korábban is átalakulásra tervezett volt, de a szerkezeti tervlapon nem került megjelenítésre.)

A hatályos terv szerinti jelentős változással érintett területekről megvalósult, illetve befejezés előtt álló beruházások esetén a jelölés törlésre került, területi eloszlásuk az alábbi térképen kerül bemutatásra.

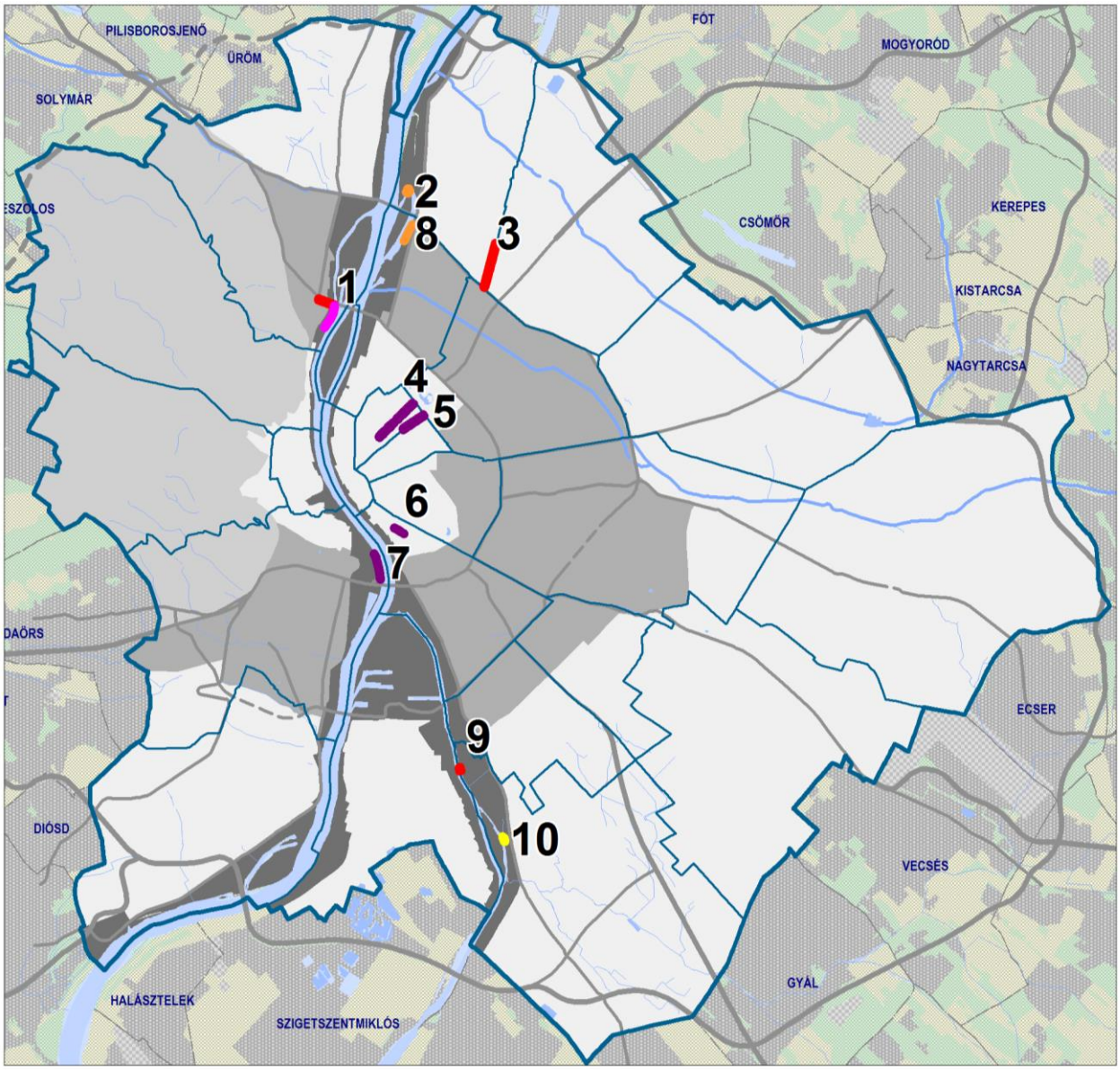
62. ábra: Jelentős változással érintett területek

Zöldfelületi kapcsolatok

Ssz.	Kerület	Terület (ha)	Indoklás
1	III.	-	műszaki adottságok miatt a KÉSZ-ben nem biztosítható a rakpart mentén, a Serfőző út mentén adottságoknak megfelelően új szerkezeti jelentőségű zöldfelületi kapcsolat jelölése
2	IV.	0,96	Palotai-sziget mellett, a meglévő állapotnak megfelelően
3	IV.	-	Zöldfelületi kapcsolat megteremtése
4	VI.	-	Andrássy út kialakult állapotának megfelelően, szerkezeti jelentőségű zöldfelületi kapcsolat helyett
5	VI./VII.	-	Városligeti fasor kialakult állapotának megfelelően, szerkezeti jelentőségű zöldfelületi kapcsolat helyett
6	IX.	-	Tompa utca kialakult állapotának megfelelően, szerkezeti jelentőségű zöldfelületi kapcsolat helyett
7	XI.	-	Pázmány Péter sétány meglévő állapotának megfelelően
8	XIII.	0,53	Újpesti-öbölben, a meglévő állapotnak megfelelően
9	XXIII.	-	RSD-parti új kijelölésű üdülőterületek mentén erdőterület helyett
10	XXIII.	0,56	Felső Duna sor menti lakóterület korrekciójának megfelelően

63. ábra: Zöldfelületi kapcsolatok

Infrastruktúra függvényében ütemezetten igénybe vehető, változással érintett terület

Újonnan kijelölt, infrastruktúra függvényében ütemezetten igénybe vehető, változással érintett terület

Ssz.	Kerület	Terület (ha)	Indoklás
1	II.	10,31	A terület fejlesztéséhez közlekedési kapcsolatok kiépítése szükséges *„Virágosnyergi kapcsolat II. kerületi, felszíni szakaszának, vagy az M0 gyűrű nyugati szektorának üzembe helyezése”*
2	XXII.	6,88	A terület csapadékvíz elvezetése nem megoldott. *„Zárt csapadékvíz csatornák kiépítése a terület és a befogadó között.”*
3	XXII.	4,16	A terület csapadékvíz elvezetése nem megoldott. *„Zárt csapadékvíz csatornák kiépítése a terület és a befogadó között.”*

Törölt, infrastruktúra függvényében ütemezetten igénybe vehető, változással érintett terület

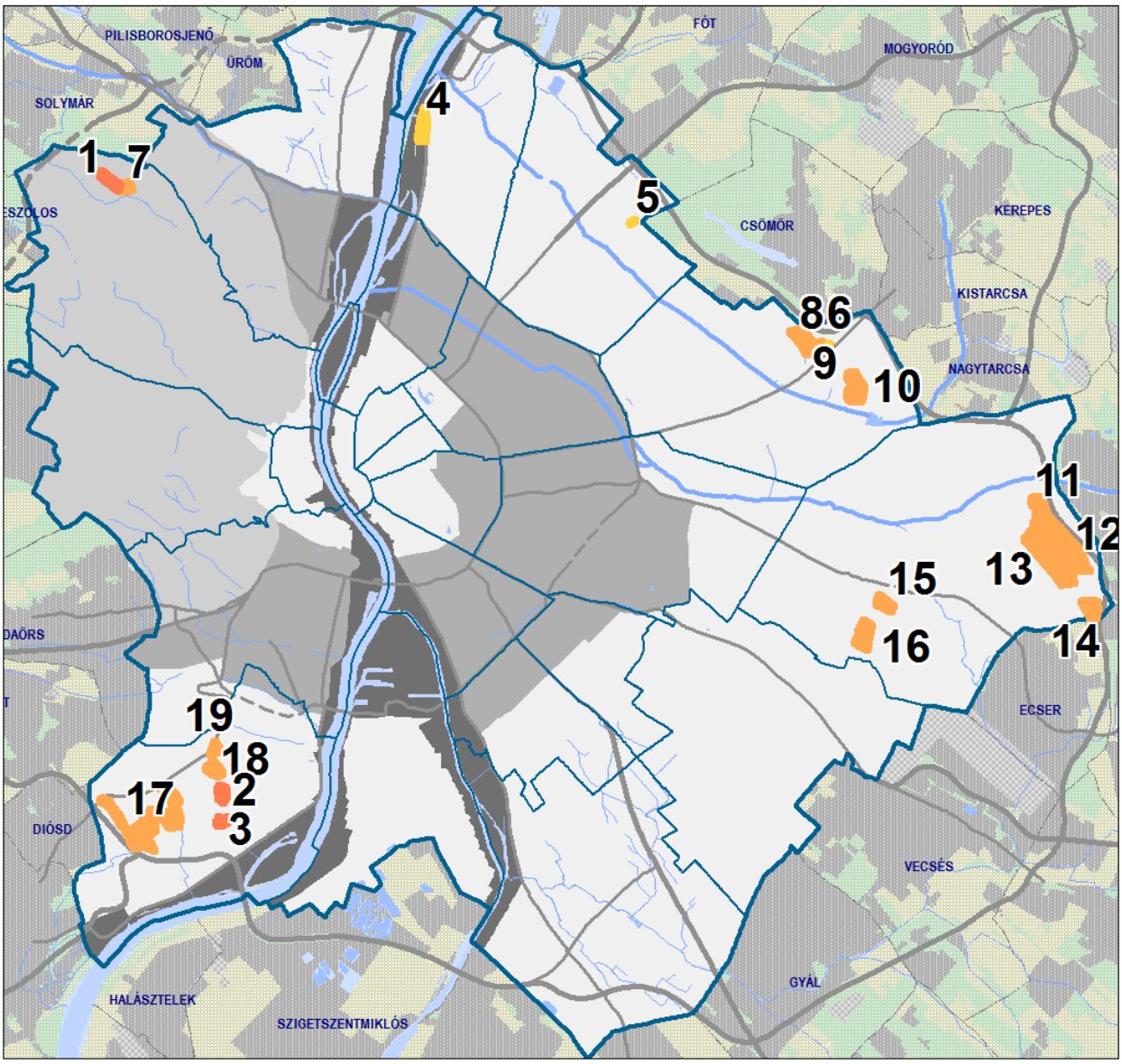
Ssz.	Kerület	Terület (ha)	Indoklás
4	IV.	1,57	Metodikai javítás, építési joggal rendelkező beépítésre szánt területen nem került alkalmazásra a jelölés.
5	XV.	0,61	Országos Erdőállomány Adattár szerinti erdőterület
6	XVI.	0,09	Technikai hibajavítás

Igénybevétel feltétele módosult:

Ssz.	Kerület	Terület	TSZT 2015	Módosítás
7	II.	Patakhegyi út északi oldalán húzódó területsáv	Virágosnyergi kapcsolat II. kerületi, felszíni szakaszának üzembe helyezése	Virágosnyergi kapcsolat II. kerületi, felszíni szakaszának, vagy az M0 gyűrű nyugati szektorának üzembe helyezése
8	XVI.	Budapesti út – Magtár utca – Cica utca – Szárnyaskerék út által határolt terület	Gödöllő-Csömöri HÉV fejlesztése	Gödöllő-Csömöri HÉV pályarekonstrukciója
9	XVI.	Begónia utca környéke	Gödöllő-Csömöri HÉV fejlesztése	Gödöllő-Csömöri HÉV pályarekonstrukciója
10	XVI.	Nagytarcsai út – Simongát utca környéke	Külső keleti körút részeként, a Nagytarcsai út 2x2 forgalmi sávra bővítése az M0 keleti szektor – Simongát utca között	Külső keleti körút részeként, a Nagytarcsai út 2x2 forgalmi sávra bővítése az M0 keleti szektor – Simongát utca között, vagy a Külső keleti körút térségben jelölt alternatív nyomvonalának megvalósítása
11	XVII.	XVII.-1/a. Szárazhegy – Észak (Péceli út – M0 autópálya menti terület)	Pesti út M0 keleti szektor – Zrínyi utca szakaszán lévő csomópontok fejlesztése, és a kerékpáros infrastruktúra kiépítése	Péceli út M0 keleti szektor – Zrínyi utca szakaszán lévő csomópontok fejlesztésének biztosítása, és a kerékpáros infrastruktúra kiépítésének biztosítása Budapest Főváros Önkormányzata és Rákosmente Önkormányzata közötti megállapodás útján
12	XVII.	XVII.-1/b. Szárazhegy – Dél (Pesti út – M0	(A XVII.-1/a. része volt)	Pesti út M0 keleti szektor – Zrínyi utca szakaszán lévő csomópontok fejlesztésének biztosítása, és a

		autópálya menti terület)		kerékpáros infrastruktúra kiépítésének biztosítása Budapest Főváros Önkormányzata és Rákosmente Önkormányzata közötti megállapodás útján
13	XVII.	XVII.-1/c. Szárazhegy – Nyugat	Közforgalmú közlekedés kiterjesztése a XVII-1/a területre	Közforgalmú közlekedés megvalósításának biztosítása a XVII–1/a vagy a XVII–1/b területen Budapest Főváros Önkormányzata és Rákosmente Önkormányzata közötti megállapodás útján
15	XVII.	Ferihegyi úttól keletre a Kerülő út – Rózsahegy utca – Erdő utca által határolt terület	31. sz. főútvonal új fővárosi bevezető útja XVII. kerületi szakaszának üzembe helyezése	Ferihegyi út – Bélatelepi út összekötésének üzembe helyezése
16	XVII.	Ferihegyi úttól nyugatra a Vörösmarty utca és a belterületi határ közötti terület	31. sz. főútvonal új fővárosi bevezető útja XVII. kerületi szakaszának üzembe helyezése	Ferihegyi út – Bélatelepi út összekötésének üzembe helyezése
17	XXII.	XXII.-4. Óhegy	Balatoni úton új csomópont kiépítése a fejlesztési terület észak-nyugati részén, és a Bartók Béla - Dózsa György úti csomópont átépítése. A csomópont fejlesztések ütemezetten is megvalósíthatóak.	Balatoni úton új csomópont kiépítése a fejlesztési terület északnyugati részén, és a Bartók Béla – Dózsa György úti csomópont átépítése. A terület 30%-a még csomópont fejlesztés nélkül igénybe vehető, a fennmaradó terület az egyes csomóponti fejlesztésekhez kapcsolódva ütemezetten is igénybe vehető.
18	XXII.	Szabadkai utca – Nyél utca – Csöngő utca által határolt terület	Balatoni út – Szabadkai utca csomópont fejlesztése	Balatoni út – Szabadkai utca csomópont fejlesztése, vagy Szabadkai utca felső végének kiszélesítése
19	XXII.	Balatoni út – Szabadkai út – Móricz Zsigmond utca – Budatétényi út által határolt terület	Balatoni út – Szabadkai utca csomópont fejlesztése	Balatoni út – Szabadkai utca csomópont fejlesztése, vagy Szabadkai utca felső végének kiszélesítése

64. ábra: Infrastruktúra függvényében ütemezetten igénybe vehető, változással érintett terület

Újonnan kijelölt infrastruktúra függvényében ütemezetten igénybe vehető, változással érintett terület

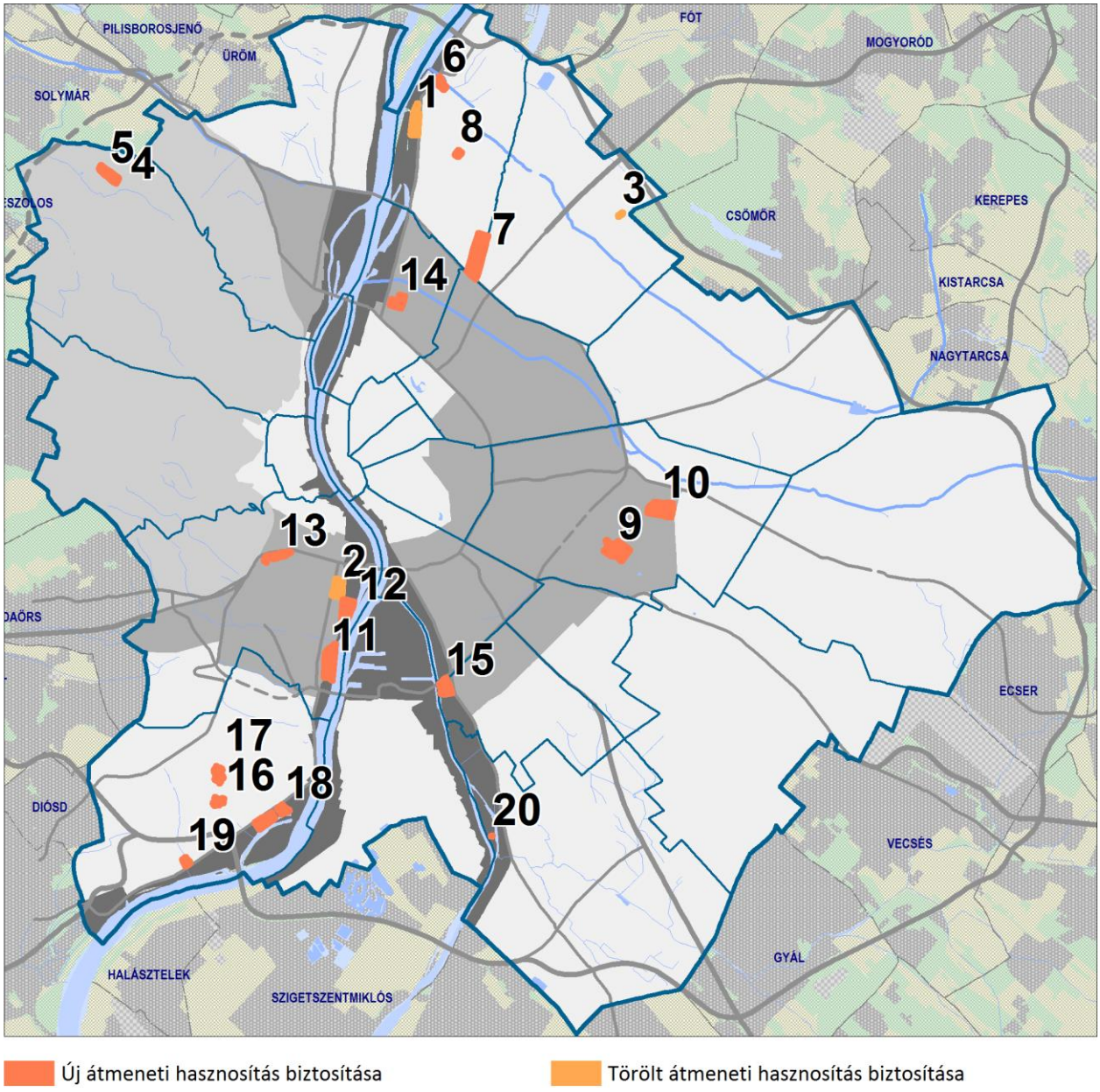
Módosult Infrastruktúra függvényében ütemezetten igénybe vehető, változással érintett terület

Törölt Infrastruktúra függvényében ütemezetten igénybe vehető, változással érintett terület

Átmeneti hasznosítás biztosítása

Ssz.	Kerület	Terület	Módosítás
1	IV.	Külső Váci út – Tímár utca – Duna sor – Üdülő sor által határolt terület	Átmeneti K-Vke törlése
2	XI.	Budafoki út - Hengermalom út - Szerémi út - Hauszmann A. utca - által határolt terület	Átmeneti Gksz-1 jelölés törlése
3	XV.	Északi járműtelep melletti erdőterület	Átmeneti Má jelölés törlése
4	II.	volt „Rozmaring" üvegházak (59154/23 hrsz.-ú telek)	Lke-3 területen átmeneti K-Mü jelölés
5	II.	volt „Rozmaring" üvegházak (59159/12, /25, /19, /26, */24* hrsz.-ú telkek)	Lke-3 területen átmeneti Má jelölés
6	IV.	volt Hunyadi laktanya	Vi-2 területen átmeneti Gksz-1 jelölés
7	IV.	Istvántelek	Vi-2 területen átmeneti Gksz-2 jelölés
8	IV.	Fóti út – Attila utca	Vi-2 területen átmeneti Gksz-2 jelölés
9	X.	Gergely bánya területe	Zkp területen átmeneti Kb-Ez jelölés
10	X.	Aknabánya területe	Ev területen átmeneti Kb-En jelölés
11	XI.	Hunyadi János út – Házgyári utca - Duna folyam által határolt telektömb	Vi-2 területen átmeneti Gksz-2 jelölés
12	XI.	Hengermalom út - Budafoki út - Galvani út és Duna folyam által határolt terület	Vi-2 területen átmeneti Gksz-2 jelölés
13	XI.	Bartók Béla út - Csóka utca - vasútvonal által határolt terület	Vi-2 területen átmeneti Gksz-2 jelölés
14	XIII.	Röppentyű utca - Fáy utca – Teve utca – Frangepán utca által határolt terület	Vi-2 területen átmeneti Gksz-2 jelölés
15	XX.	Gubacsi híd melletti terület	Vt-M területen átmeneti Gksz-2 jelölés
16	XXII.		Lke-2 területen átmeneti Kb-Ez jelölés
17	XXII.		Lke-2 területen átmeneti Kb-Ez jelölés
18	XXII.	Hárosi-Duna menti terület	K-Kv területén átmeneti Gksz-2 jelölés
19	XXII.	Váza utca menti terület	Vi-2 területen átmeneti Gksz-2 jelölés

65. ábra: Átmeneti hasznosítás biztosítása

Új lakófunkció kizárása környezeti terhelés alapján

Ahol a környezeti terhelés alapján a lakófunkció új funkcióként nem kívánatos az alábbi esetekben került kijelölésre:

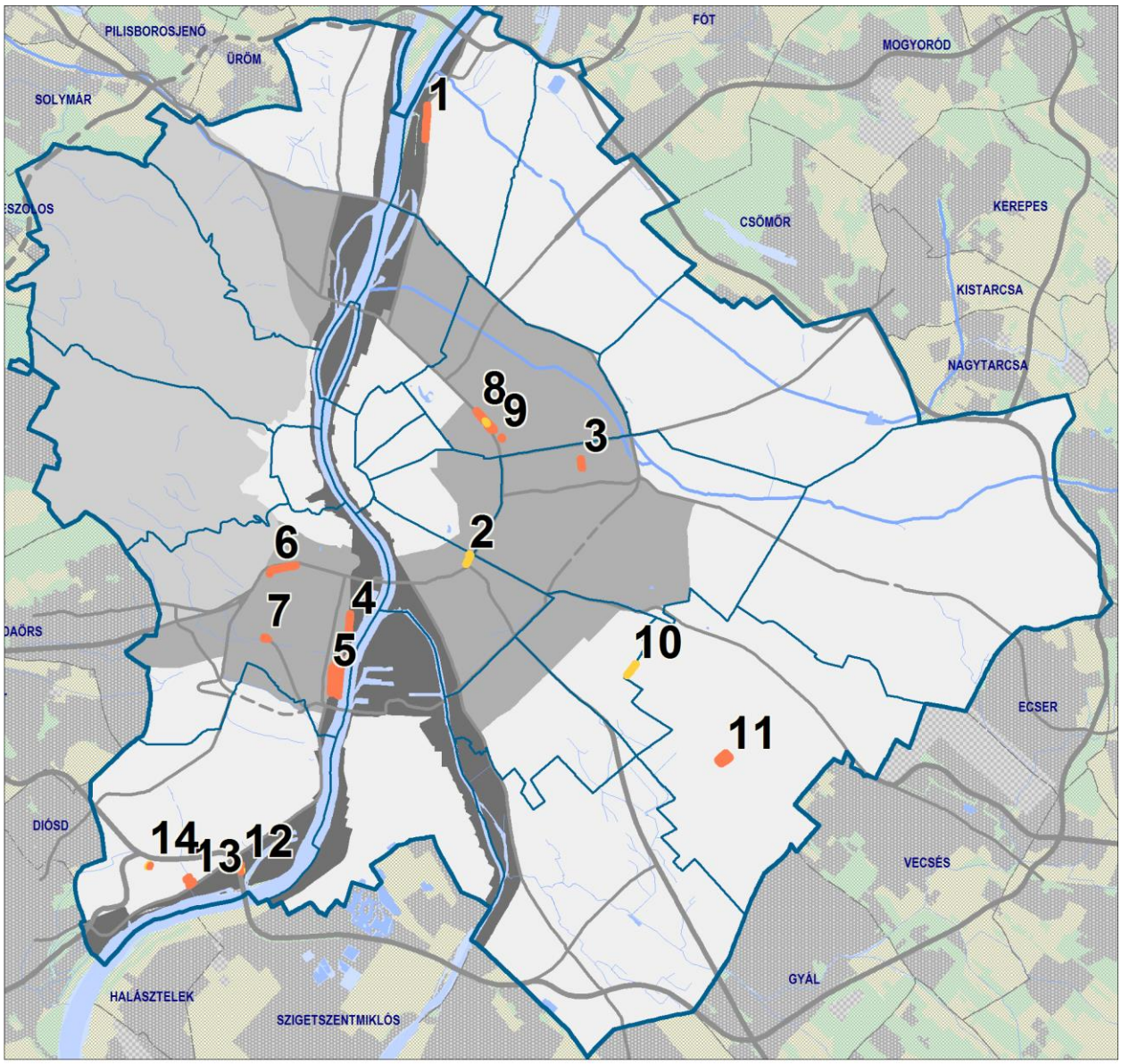
a) új jelentős változással érintett lakó- és intézményterületeken,

b) a hatályos TSZT-ben már kijelölt jelentős változással érintett területeken pótlólagosan, és

c) gazdasági területfelhasználás helyett intézményi területfelhasználás kijelölése esetén.

Megvalósult fejlesztések esetén, ahol a jelentős változással érintett jelölés törlésre került, azzal párhuzamosan törlésre került az „új lakófunkció kizárása környezeti terhelés alapján” jelölés.

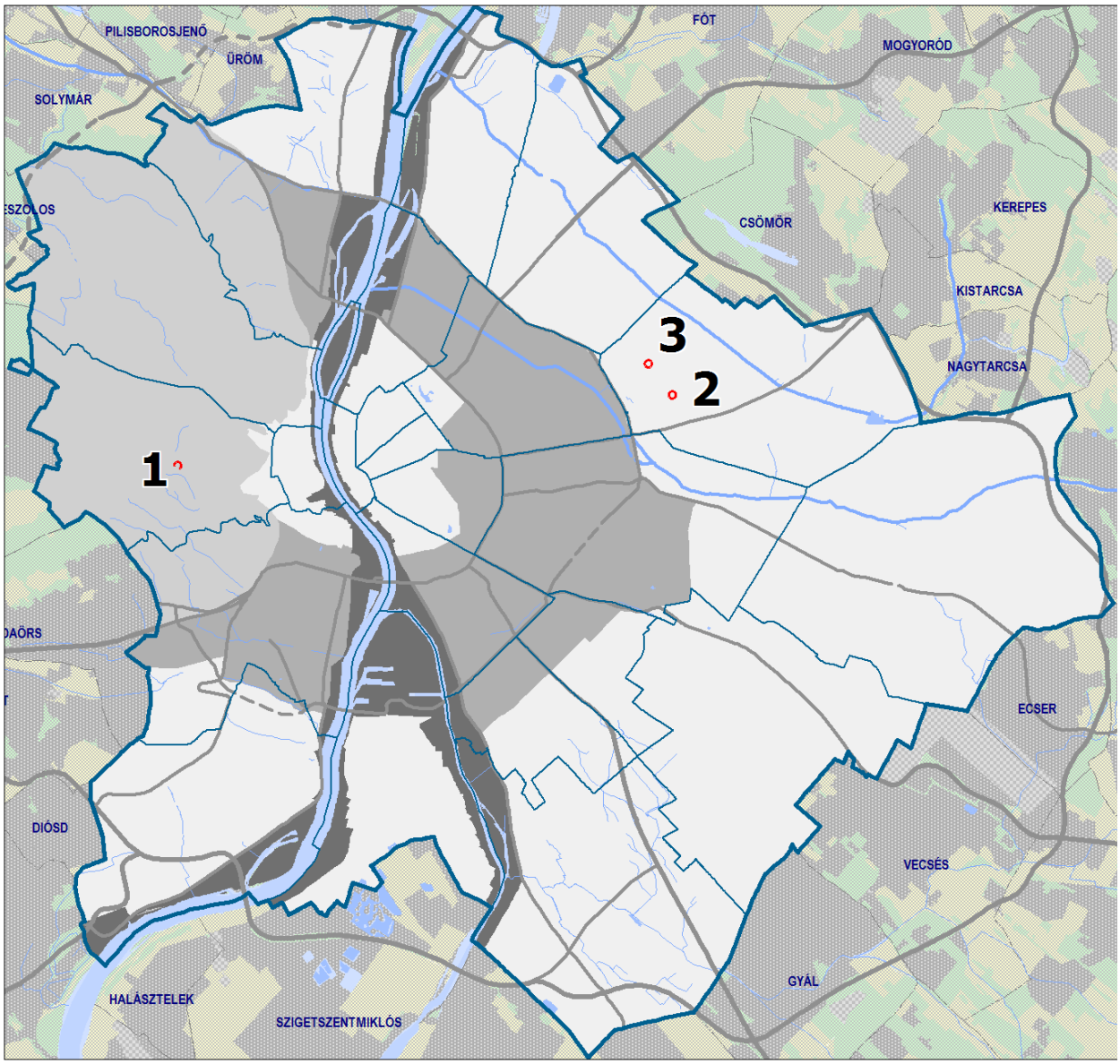
66. ábra: Új lakófunkció kizárása környezeti terhelés alapján

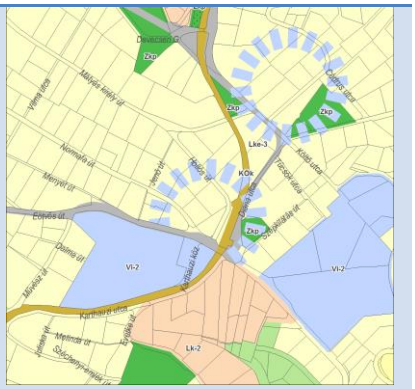
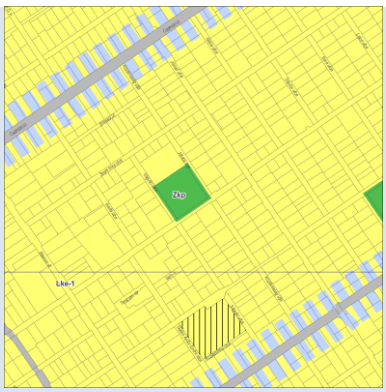
Kertvárosias környezetben Intézményi területek irányadó meghatározása

Ssz.	Kerület	Terület (ha)	Indoklás
1	XII.	-	Lakóterületen elhelyezkedő meglévő intézmények jelölése
2	XVI.	-	Jelölés helyének pontosítása
3	XVI.	-	Lakóterületen elhelyezkedő meglévő intézmények jelölése

67. ábra: Kertvárosias környezetben Intézményi területek irányadó meghatározása

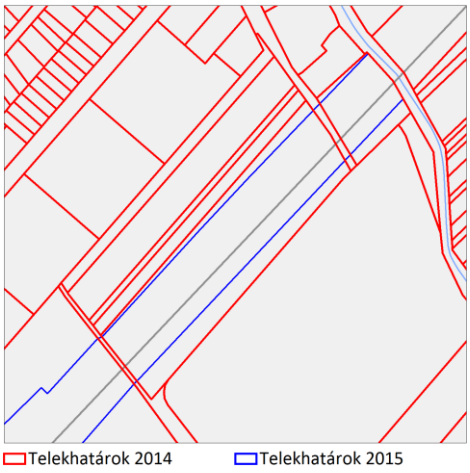

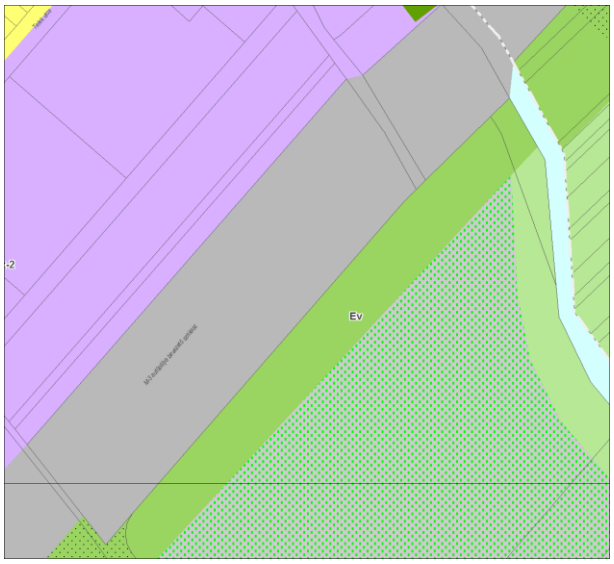
Új intézményi területek irányadó meghatározása

	TSZT 2015	Módosítás
1. XII. kerület		
2. XVI. kerület A Metró utcai általános iskola „Kertvárosias környezetben Intézményi területek irányadó meghatározása” jelöléssel került ellátásra a szomszédos tömb jelölésének módosításával.		
3. XVI. kerület A Hősök tere „Kertvárosias környezetben Intézményi területek irányadó meghatározása” jelöléssel került ellátásra.		

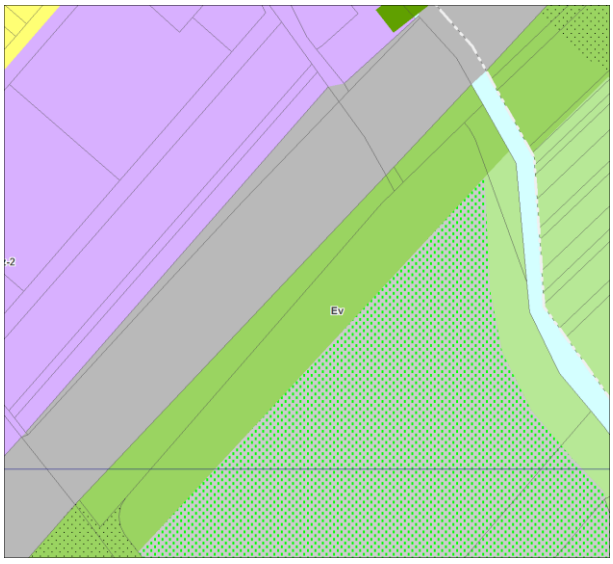
ALAPTÉRKÉPI VÁLTOZÁSOK (TELEKHATÁR MÓDOSÍTÁSOK) MIATTI TERÜLETFELHASZNÁLÁSI HATÁROK KORREKCIÓJA

A TSZT 2015 jóváhagyását követő telekalakítások közül területfelhasználási egység határának korrekciója csak közterület szabályozásának végrehajtása miatt történt.

Hatályos TSZT 2015

Módosítás

3.2.2. KÖZLEKEDÉS

A hatályos TSZT 2015 Szerkezeti terv **„2. Közlekedési infrastruktúra”** című, M = 1 : 10 000 méretarányú tervlapjának módosításai:

- Az úthálózati elemek kategóriái (Gyorsforgalmi út, I. és II. rendű főút, Településszerkezeti jelentőségű gyűjtőút) felülvizsgálatra kerültek az elmúlt időszak változásainak megfelelően, a terv jóváhagyása óta elkészült elemek jelölése tervezettből meglévőre változott, az egyeztetéseknek és véleményeknek megfelelően néhány elem nyomvonala módosult vagy megszűnt, illetve alternatív nyomvonalként jelent meg.
  - A gyorsvasúti vonalak elhelyezkedése az egyeztetéseknek és véleményeknek megfelelően módosult, kiegészítésre került a Rákoskeresztúri szárnyvonallal.
  - Közúti vasúti vonal (villamos) felszíni hálózata kiegészült a vélemények figyelembe vételével.
  - Különszintű közúti vasúti keresztezések elkészült elemeinek jelölése tervezettből meglévőre változott, kiegészítésre került a jelenlegi HÉV vonala tervezett elemeivel.
  - Az Óbudai-szigetre és a Margit-szigetre vezető Duna-hídok az egyeztetéseknek és véleményeknek megfelelően módosultak.
  - A településszerkezeti jelentőségű kerékpáros infrastruktúra hálózat nyomvonalai az egyeztetéseknek és véleményeknek megfelelően bővültek, elhelyezkedése módosult. A terv jóváhagyása óta elkészült elemek jelölése tervezettből meglévőre változott.
  - A P+R parkolók felülvizsgálatra kerültek az elmúlt időszak változásainak megfelelően, az elkészült elemek jelölése tervezettből meglévőre változott. Az egyeztetéseknek és véleményeknek megfelelően néhány új elem került kijelölésre, vagy megszűnt, illetve minimális befogadóképessége megváltozott. Azon meglévő elemek, amelyek szükségeses fejlesztése meghaladja a befogadóképesség 50%-át, tervezett elemként kerültek feltüntetésre.
  - A kötöttpályás közösségi közlekedés járműtelepeinek határai a fejlesztési elképzeléseik függvényében pontosodtak, valamint összehangolásra kerültek az 1. Területfelhasználás tervlappal.
  - A térképi jelölések és a tájékoztató elemek összehangolásra kerültek az 1. Területfelhasználás tervlappal.

3.2.3. ÖRÖKSÉGVÉDELEM

A hatályos TSZT 2015 Szerkezeti terv **„3. a) Más jogszabállyal érvényesülő művi értékvédelmi, örökségvédelmi elemek”** című, M = 1 : 10 000 méretarányú tervlapjának módosításai:

- Az Épített környezet értékeinek védelme **3. a) Más jogszabállyal érvényesülő művi értékvédelmi, örökségvédelmi elemek szerkezeti tervlapja** tájékoztató értékű elemként ábrázolja a nemzetközi, országos és helyi szinten védett elemeket a jogszabályokban azok gondozásáért és nyilvántartásáért meghatározott felelős szervek adatszolgáltatása alapján, mely a 2017. 07. 20-án kapott műemléki, világörökségi, régészeti, műemléki környezet, műemléki jelentőségű terület és történeti kert védettségek tekintetében kapott adatszolgáltatással frissítésre került.

3.2.4. MAGASSÁGI KORLÁTOZÁSOK TERÜLETI LEHATÁROLÁSA

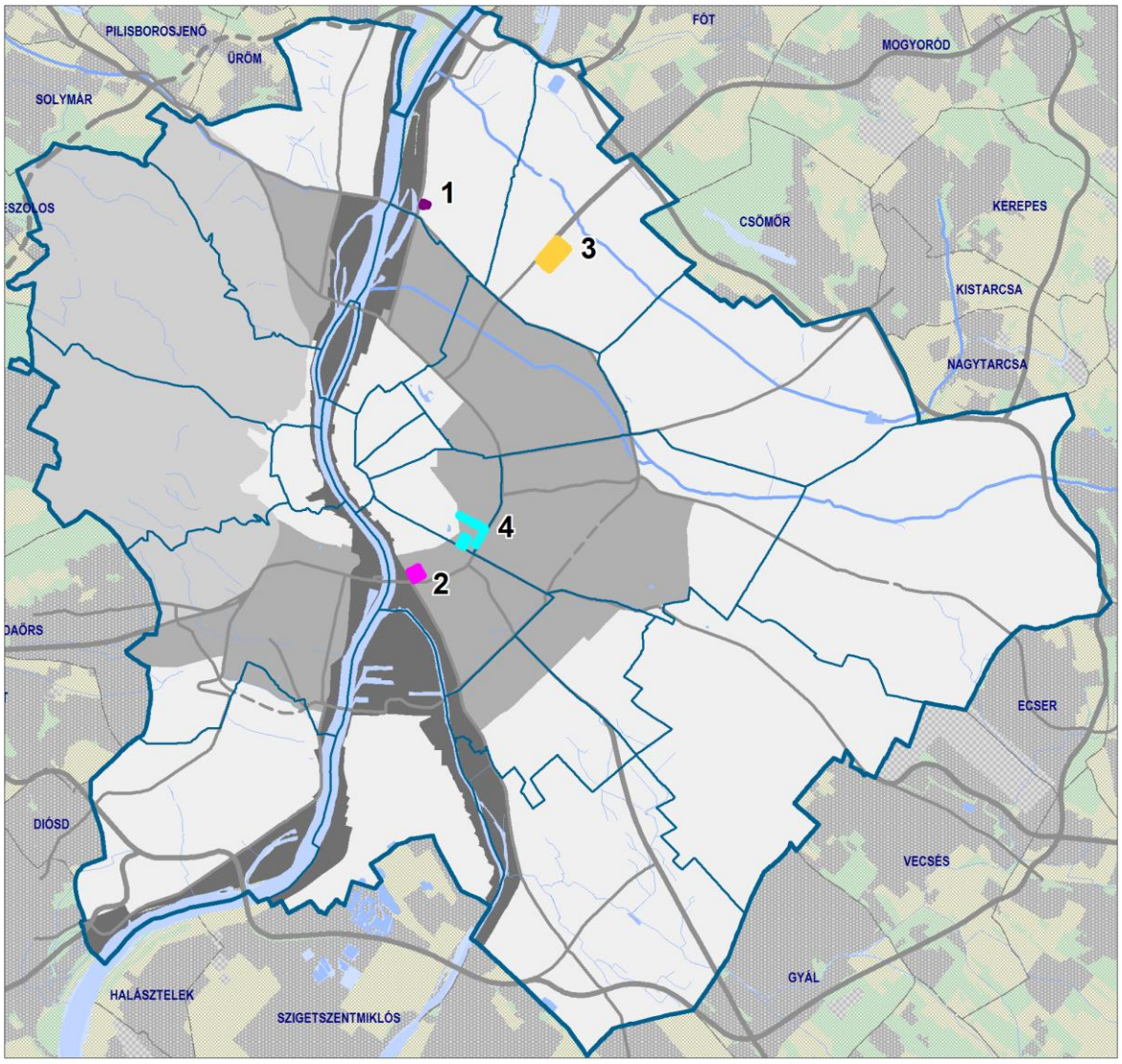
A hatályos TSZT 2015 Szerkezeti terv **„3. b) Épített környezet védelmével kapcsolatos magassági korlátozások területi lehatárolása”** című, M = 1 : 10 000 méretarányú tervlapjának módosításai:

- A területi lehatárolások módosításra kerültek a területfelhasználási egységeket érintő módosításokkal összhangban.

Magassági korlátozások változása

Ssz.	Kerület	Terület (ha)	Indoklás
1	IV.	1,77	Javasolt magasépítmények számára igénybe vehető terület jelölése, ahol az épület legmagasabb pontja 65,0 méter lehet, a korábban biztosított 45,0 méter helyett, a hatályos KSZT előírásai alapján
2	IX.	9,52	A változással érintett területen a szomszédos területek lehetőségeihez való igazodás
3	VIII.	12,71	A Tisztviselőtelep magassági korlátozással érintett védett területének kiterjedésének felülvizsgálata miatti korrekció
4	XV.	35,62	Középső-Kertváros keleti része átsorolásra került Lke-1-ből Lk-2 területfelhasználásba. A területen a beépítettség mértéke kisvárosias, de a magassági jellemzők kertvárosiasak

68. ábra: Magassági korlátozások változása

3.2.5. ZÖLDFELÜLET, TÁJ- ÉS TERMÉSZETVÉDELEM

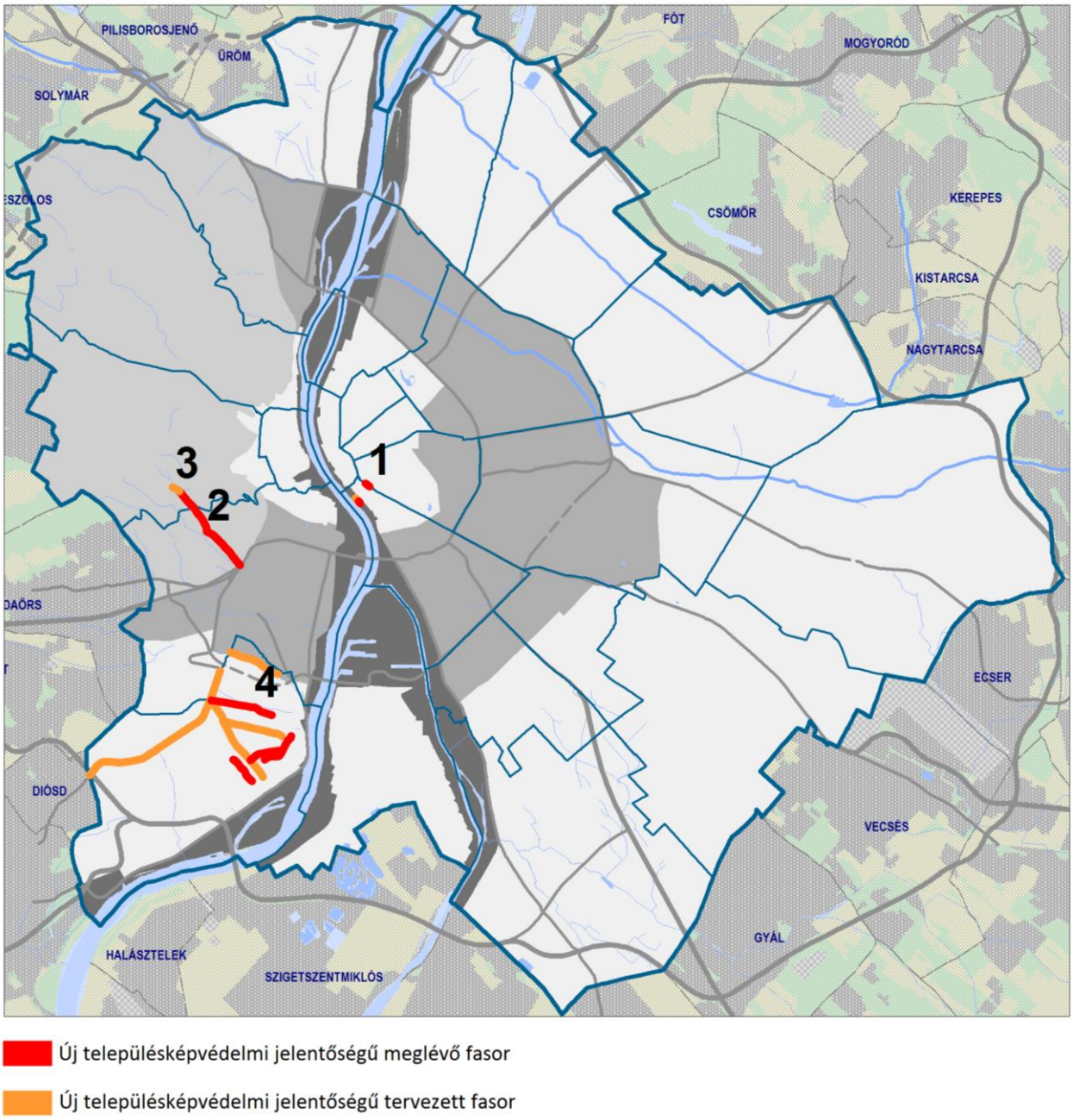
A hatályos TSZT 2015 Szerkezeti terv **„4. zöldfelület-, táj- és természetvédelem”** című, M = 1 : 10 000 méretarányú tervlapjának módosításai:

- Felülvizsgálatra kerültek a településképvédelmi jelentőségű meglévő és tervezett fasorok a módosítási javaslatok és felmerült észrevételek alapján, illetve az elmúlt időszak változásainak megfelelően.

Településképvédelmi jelentőségű fasorok

Ssz.	Kerület	Indoklás
1	IX.	Üllői út és Közraktár utca mentén, településképi jelentőségű útvonalak
2	XI.	Sasadi út mentén, településképi jelentőségű útvonal
3	XII.	Hóvirág út mentén, településképi jelentőségű útvonal
4	XXII.	Településképi jelentőségű útvonalak mentén jelölt új fasorok: Meglévő fasorok: • Arany János utca • Jókai Mór utca • Pannónia utca • Széchenyi utca Tervezett fasorok: • Honfoglalás utca • Háros utca • Gádor utca • Balatoni út

69. ábra: Településképvédelmi jelentőségű fasorok

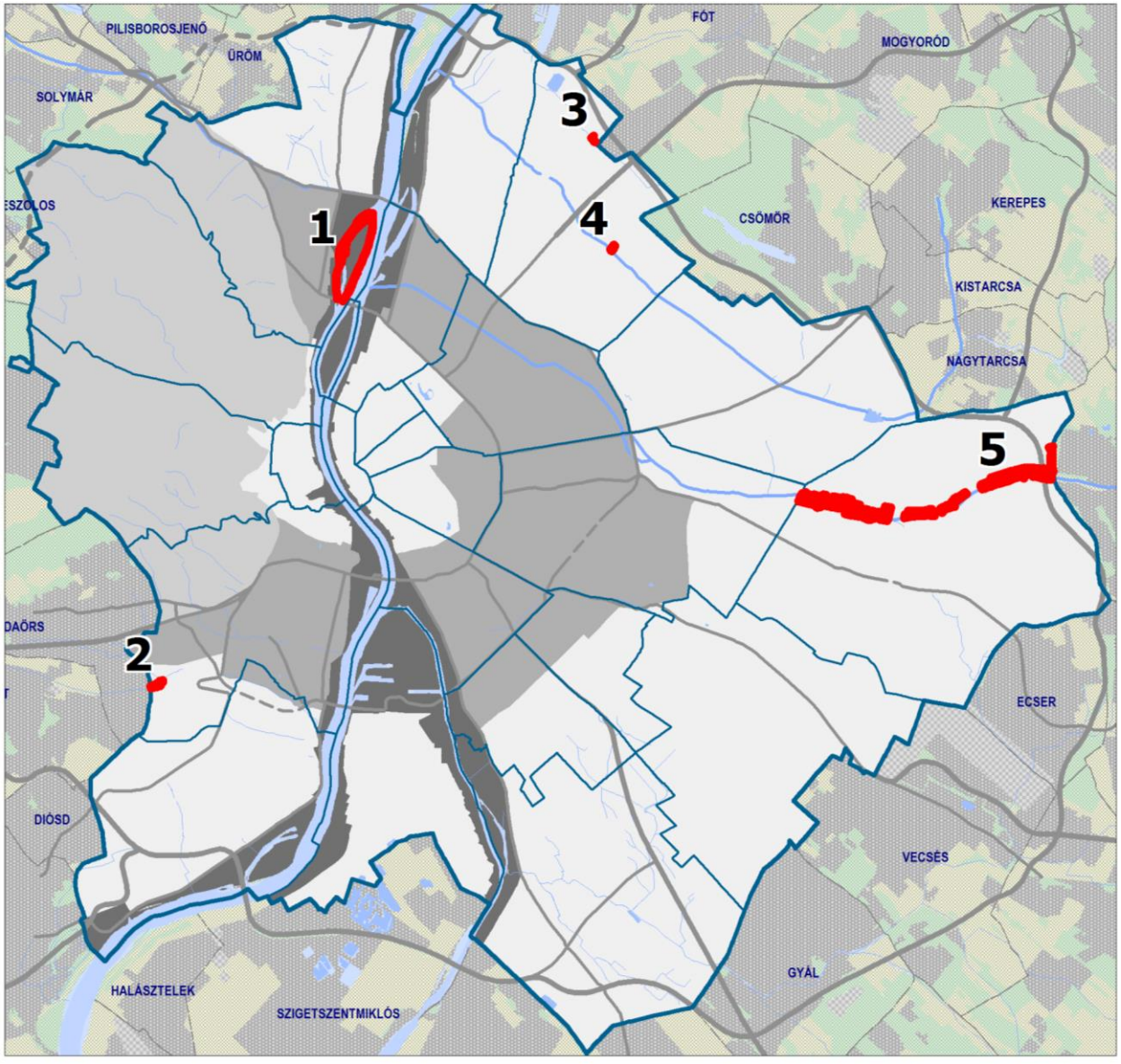
- Védelemre érdemes természeti területek határának felülvizsgálata a Főpolgármesteri Hivatal állásfoglalása és a 2014-es Budapest Környezeti Állapotértékeléséhez készült háttértanulmány megfelelően.

Védelemre érdemes természeti területek

Ssz.	Kerület	Terület (ha)	Indoklás
1	III.	25,17	Természetvédelmi szempontból értékes terület
2	XI.	3,48	Meglévő lehatárolás bővítése természetvédelmi szempontból értékes területtel
3	XV.	0,38	Meglévő lehatárolás bővítése természetvédelmi szempontból értékes területtel
4	XV.	1,09	Meglévő lehatárolás bővítése

Ssz.	Kerület	Terület (ha)	Indoklás
			természetvédelmi szempontból értékes területtel
5	XVII.	139,91	Védetté nyilvánítás előkészítése folyamatban

70. ábra: Védelemre érdemes természeti területek

Védelemre érdemes természeti terület

- Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal védett természeti területek: Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság adatszolgáltatása alapján a Természetvédelmi területek kiegészültek a földtani alapszelvény természeti emlékek területével.
- Átlagosnál jobb minőségű termőföld: Budapest Főváros Kormányhivatala Földhivatali Főosztály adatszolgáltatása alapján a lehatárolás aktualizálásra került.
- Országos Erdőállomány Adattár szerint erdőterület: Pest Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi és Erdőgazdálkodási Főosztály adatszolgáltatása alapján aktualizálásra került.
- Országos Ökológiai Hálózat: Duna-Ipoly Nemzeti Park adatszolgáltatása alapján aktualizálásra került.

- Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete: az Országos jelentőségű tájképvédelmi terület övezete helyett létrehozott új országos övezet, amely a Duna-Ipoly Nemzeti Park adatszolgáltatása alapján pontosítva került lehatárolásra.
- Karakterében megőrzendő közpark, köztér: Főpolgármesteri Hivatal észrevételének megfelelően új elemmel bővült a lehatárolás (VI. Kodály körönd), valamint V. Kossuth tér lehatárolása aktualizálásra került a meglévő állapotnak megfelelően, a XII. Gesztenyés-kertnél a jelölés határnak korrekciója történt a Zkp területfelhasználási egység határához igazodva.
- Karakterében megőrzendő temető, és jelentős zöldfelületű intézményterület: XIII. Dagály strand északi része kikerült a védelmi kategóriából a kiemelt jelentőségű beruházás miatt.

3.2.6. KÖRNYEZETVÉDELEM, VESZÉLYEZTETETT ÉS VESZÉLYEZTETŐ TÉNYEZŐJŰ TERÜLETEK

A hatályos TSZT 2015 Szerkezeti terv **„5. Környezetvédelem, veszélyeztetett és veszélyeztető tényezőjű területek”** című, M = 1 : 10 000 méretarányú tervlapjának módosításai:

- Ivóvízzel ellátott, csatornázatlan területek: a Fővárosi Vízművek és a BKISZ projekt adatszolgáltatása, az FCSM-kel történt egyeztetés, valamint az egységes elektronikus közműnyilvántartás (e-közmű) alapján aktualizálásra került.
- Vízbázisvédelmi területek lehatárolása az Érd és Térsége Víziközmű Kft., a Fővárosi Vízművek Zrt., a KDV-VIZIG és a FKI-KHO adatszolgáltatása alapján aktualizálásra került.
- Veszélyes üzem (alsó/felső küszöbértékű) és veszélyességi zónák/ Küszöbérték alatti veszélyes üzem: az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság adatai alapján aktualizálásra kerültek.
- Zajgátló védőövezet feltüntetése került a Nemzeti Közlekedési Hatóság Légügyi Hivatalának Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér zajgátló védőövezet kijelöléséről szóló határozata alapján. (A „1. Területfelhasználás” című szerkezeti tervlap megfelel a repülőterek környezetében létesítendő zajgátló védőövezetek kijelölésének, hasznosításának és megszüntetésének szabályairól szóló 176/1997. (X. 11.) Korm. rendelet előírásainak.)

3.2.7. VÉDELMI, KORLÁTOZÁSI TERÜLETEK

A hatályos TSZT 2015 Szerkezeti terv **„6. Védelmi, korlátozási területek”** című, M = 1 : 10 000 méretarányú tervlapjának módosításai:

- Pontosításra kerültek a gyorsforgalmi és főútvonalak külterületi szakaszainak védőtávolságai.
- Pontosításra kerültek a vasútvonalak védőtávolságai.
- Víztermelő kút belső és külső, valamint a hidrogeológiai A és B védőterület: a KDV-VIZIG és a FKI-KHO adatszolgáltatása alapján aktualizálásra került.
- Pontosításra került az I. rendű árvízvédelmi fővédvonal és a II. rendű árvízvédelmi védvonal az FCSM adatszolgáltatása alapján.
- Pontosításra került a Nagyvízi meder területe a Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság adatszolgáltatása alapján.
- Pontosításra került a gyorsvasúti vonalak térszín alatti szakaszainak védelmi zónája.

- A nyomvonal változásának megfelelően módosult a közutak és a gyorsvasúti vonalak felszíni szakaszának védőtávolsága.
- Pontosításra kerültek az ALPIQ Csepel Kft. adatszolgáltatásának megfelelő nagynyomású gázvezeték- és távhővezeték nyomvonalak a Védelmi, korlátozási területek szerkezeti tervlapon.
- Az MGT Zrt. földgáz szállítóvezetékének nyomvonalára vonatkozó adatszolgáltatás jelölésre került a Védelmi, korlátozási területek szerkezeti tervlapon.
- FŐTÁV adatszolgáltatása alapján tervi elem jelölése a Védelmi, korlátozási területek szerkezeti tervlapon.
- 120 kV távvezeték biztonsági övezetének pontosítása az Újpesti vasúti hídnál, ELMŰ adatszolgáltatás alapján.
- Gőzvezeték hálózat nyomvonalának pontosítása, Kőbányahő Kft. szakági tervlapjai alapján.

3.3. TÁJ- ÉS ZÖLDFELÜLETRENDEZÉSI JAVASLATOK

3.3.1. TÁJRENDEZÉSI JAVASLATOK

Budapesten – elsősorban a geomorfológiai adottságok miatt – még ma is jelentős táji-, természeti értékek találhatók. Budapest városképi megjelenésében meghatározók a tájképi elemek. Mindezek miatt a táj- és természetvédelmi javaslatok a meglévő értékek megőrzésére (pl. szabad térségek biztosítása a peremterületeken), védelmére (kiemelt természetvédelmi oltalom), valamint azok továbbfejlesztésére (pl. kisvízfolyások és környezetük revitalizációja) helyezik a hangsúlyt.

3.3.1.1. TÁJHASZNÁLAT, TÁJSZERKEZET

Táji szempontból Budapest a város peremén található beépítetlen térségekkel ölelt települési táj. Tájhasználatában épített elemek dominálnak, de a településszerkezeti terv készítése során figyelembe vételre kerültek azon tájszerkezeti szempontból jelentős természeti elemek, amelyek egyben a településszerkezetet is nagyban meghatározzák. A TSZT a szabad területekkel megfelelően tagolt, kompakt városszerkezet kialakítását célozza, amely biztosítja a szükséges átszellőzést és ökológiai kapcsolatokat, mérsékli a hősziget-hatást. A várostérséggel is kapcsolatot tartó jelentős méretű külvárosi zöldfelületeket a város belső zöldfelületei, a városi szövetbe ékelődő zöldterületek (közparkok, közkertek) és a temetők egészítik ki, amelyek részbeni védettségük miatt kevésbé veszélyeztetettek. Jelentős tájszerkezeti elemek az egybefüggő erdőterületek, a patakvölgyek, az elővárosi zóna kiterjedt beépítetlen, döntően mezőgazdasági területei.

A **belső zóna** területén az épített elemek dominanciája a legszembetűnőbb. Itt a zöldfelületi fejlesztés szinte kizárólag a forgalomcsökkentéssel egybekötött közterületi rehabilitációra korlátozódik. A belváros keleti peremén húzódó nagy zöldfelületek (Városliget, Népliget, Kerepesi temető) a szigetek (Margit-sziget, Hajógyári-sziget) parkterületeivel együtt folyamatos, kiemelt kezelést igényelnek, ütemezett rekonstrukcióra szorulnak.

A **Duna menti zónában** a parti sáv használata tájrendezési szempontból sem elhanyagolható. Ebben a zónában a fejlesztéseknek a vízparti adottságokat kihasználva elsődlegesen rekreációs célúnak kell lennie. A vízparti rekreáció széles skálája és az azokhoz tartozó területhasználat sokfélesége jellemezheti Budapest Duna-parti területeit. Míg a Duna menti zóna belső zónára eső részét az épített elemek (kikötők, vízi sporthoz szükséges vízparti építmények) uralják, addig az északi és a déli szakaszon kevésbé intenzív, nagy zöldfelületű, a városi szabadidő-eltöltéshez kapcsolódó létesítményeknek kell helyet biztosítani.

Az **átmeneti zóna** térségében találhatók a felhagyott egykori iparterületek, s emiatt beavatkozást igénylő terület. A nagyobb egybefüggő barnamezős területek rehabilitációja jelentős tájszerkezeti, települési táj használati változást eredményez. Itt összehangolt városfejlesztési beavatkozások sorozata kapcsán mód nyílhat zöldfelületekkel tagolt, új városrészek kialakulására a területek kármentesítése után.

Az ökológiai hálózat részét képező patakvölgyek jellemzően az **elővárosi zónában** húzódnak. A kisvízfolyások menti, tömör városszövetbe benyúló zöldfelületi ékek megőrzése, a patakok revitalizációja ökológiai, rekreációs szempontból is kiemelten fontos. Az elővárosi zónában található erdősült térségek, mezőgazdasági területek jelentős ökológiai potenciállal rendelkező szabadterületek, amelyek megőrzését, az agglomerációs településekkel való további összenövésének megakadályozását, a zöldmezős beruházások lehetőségének csökkentését tartalmazza a terv. Fontos feladat a zóna keleti és déli részén az arra kijelölt területek beerdősítése.

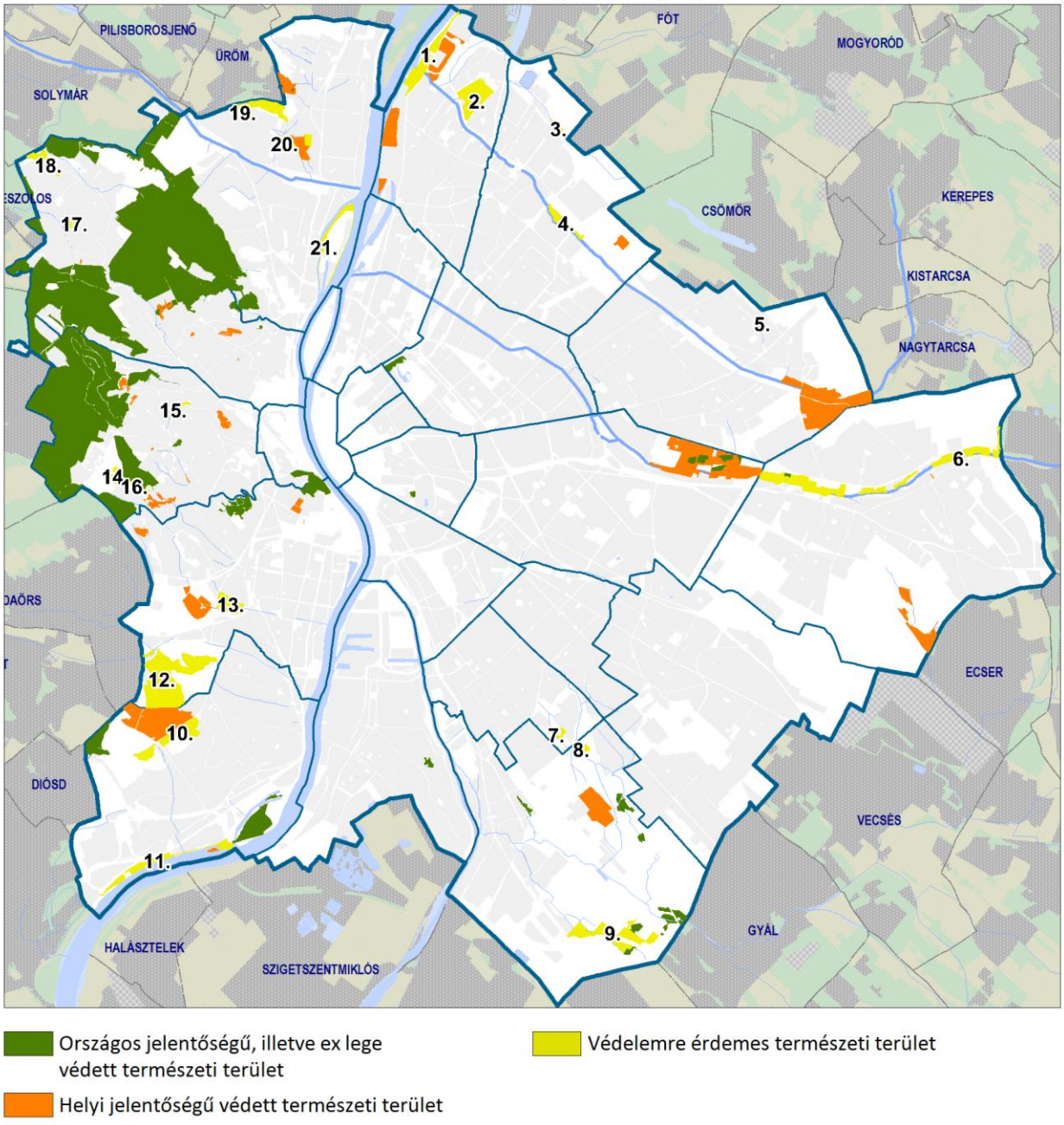

A **hegyvidéki zóna** tájszerkezeti szempontból rendkívül érzékeny, mivel itt található Budapest legnagyobb összefüggő erdőterülete. A város egyik legkarakteresebb területén a természetközeli állapot fennmaradása érdekében a meglévő erdőterületek megőrzése, az erdőterületek beépítésének megakadályozása, – a sziluettvédelem és a beépült településszerkezetet tagoló zöldfelületek figyelembe vételével – szerepel a javaslatok között.

3.3.1.2. TERMÉSZETVÉDELEM

A főváros területén számos olyan természeti érték található, amelyek nem állnak védelem alatt, de megőrzésük érdekében védelemre érdemesek. A 2013-ban jóváhagyott Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről szóló rendeletbe nem került be több természetközeli állapotú, vagy értékes élőhelyeket magába foglaló terület, amelyek védelmének előkészítése folyamatban van. A Szerkezeti tervlap „3. Zöldfelület-, táj- és természetvédelem" térképén jelölésre került 21 db védelemre érdemes terület, amelyek szinte kivétel nélkül a hegyvidéki és az elővárosi zónában helyezkednek el. A területek a 2014-ben, a Budapest Környezeti Állapotértékeléséhez készült tanulmány és a Főpolgármesteri Hivatal Városüzemeltetési Főosztály Közmű és Környezetvédelmi Osztályával történt egyeztetés alapján kerültek lehatárolásra. A térképi kijelölésnél figyelembe vételre kerültek a meglévő építési jogok, így a beépítésre szánt területeken helyi védelem nem szerepel.

71. ábra: Védett és védelemre érdemes területek

10. táblázat: **Védelemre érdemes természeti területek:**

Sorszáma	Elhelyezkedése	**Megnevezése** (tájékoztató jelleggel)	Területe
1	IV. kerület, a régi 2-es út és a Duna közti ártéri erdőrész	Káposztásmegyeri vízmű védőterülete	55,3 ha
2	IV. kerület, Farkas-erdő	Farkas-erdő fennmaradt homokgyepjei és Farkas-erdő melletti „lápvilág”	65,55 ha
3	XV. kerület, Csömöri-patak mentén, a Felsőkert utca – Régi Fóti út- MO között	Sárfű-rét	3,6 ha
4	XV. kerület, az M3-as autópálya és a Szilas-patak találkozásánál	Szilas-tó (Alsó-rét)	23,3 ha
5	XVI. kerület, Caprera-patak mellett	Caprera-patak menti terület	0,2 ha
6	XVII. kerület, Rákos-patak mentén	Rákos-patak melletti terület	139,9 ha
7	XX. kerület, Soroksár-Újtelep, az M5 és a Sós-mocsár közötti csatorna menti terület	Soroksár-újtelepi mocsárrét	5,2 ha
8	XXIII. kerület, a Szentlőrinci út és Erzsébet-ér közötti terület	Sós-mocsár	10,1 ha
9	XXIII. kerület, az M5-ös, 5-ös, M0-s és közigazgatási határ közötti terület	Soroksár láprétjei és homoki gyepjei	79,4 ha
10	XXII. kerület, a Balatoni út déli oldala mentén	Tétényi-fennsík déli szegélye	50,2 ha
11	XXII. kerület, Nagytétény, Dunapart	Nagytétényi Duna-part területe	48,9 ha
12	XI. kerület, a Balatoni út – Kamaraerdei út – közigazgatási határ közötti terület	Kamaraerdő	189,9 ha
13	XI. kerület, a Kőérberki szikes réttől keletre fekvő terület	Kőérberki szikes rétek (nem védett részek)	30,0 ha
14	XII. kerület, a Magas út két oldala a Konkoly-Thege Miklós úttól keletre	Csillebérci Emlékerdő	7,2 ha
15	XII. kerület, a Diós-árok és a fogaskerekű vasút közötti terület	Diós-árok	7,2 ha
16	XII. kerület, az Edvi Illés utca menti területek	Farkas-völgy (nem védett része)	5,2 ha
17	II. kerület, a Kerényi Frigyes utca - Rodostó utca közötti terület	Vár-hegy	4,5 ha
18	II. kerület, a Hidegkúti út - Szívvirág utca közötti terület	Jegenye-völgy	21,5 ha
19	III. kerület, a Héthalom utca és a közigazgatási határ közötti terület	Péter-hegy	38,1 ha
20	III. kerület, az Aranyhegyi út és a Határ út menti területek	Mocsáros dűlő (nem védett része)	15,9 ha
21	III. kerület, Óbudai-sziget	Óbudai-sziget	25,2 ha

3.3.1.3. TÁJVÉDELEM ÉS TÁJKÉPVÉDELEM

A településszerkezeti terv több eszközt tartalmaz a budapesti települési táj védelmének biztosítására. Ezt egyrészt a településszerkezet és területhasználat meghatározásával, illetve korlátozásával, másrészt a településkép védelmét célzó javaslatokkal kívánja megvalósítani.

A strukturált településszerkezet, a széttelepülés megakadályozása – a külső, beépítetlen zöldmezős településrészek beépítése helyett – a belső, használaton kívüli területek intenzívebb fejlesztése mind tájvédelmi célokat szolgál. A szabad területekkel átszőtt, kompakt városszerkezet kialakítása, az agglomeráció irányából benyúló, településszövet tagoló, az egykor beépítetlen táj maradványát őrző zöld ékek megtartása a terv egyik célkitűzése.

Fontosságuknak megfelelően a tájképvédelmi, településkép-védelmi javaslatok a településszerkezeti tervben és a Fővárosi Rendezési Szabályzatban is helyet kapnak.

Lehatárolásra került a Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete az OTrT-ben szereplő, a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatósággal egyeztetett pontosítás alapján. Az OTrT előírása szerint a pontosított lehatárolás által érintett területre a tájképi egység és a hagyományos tájhasználat fennmaradása érdekében a helyi építési szabályzatban majd meg kell határozni a területhasználatra és az építmények tájba illeszkedésére vonatkozó szabályokat, az építmények tájba illeszkedésének bemutatására látványterv készítése írható elő, és a készítésre vonatkozó követelmények határozhatók meg.

A budai és pesti belváros impozáns dunai panorámája révén nemcsak építészeti, de táji értelemben is Budapest legértékesebb részei közé tartozik. A Várnegyed Budapest egyik legjelentősebb épített tájképe, a művi és természeti elemek, a domborzat, a növényzet és az épületek harmonikus együttese, amely a Világörökség része, így védelme és fejlesztése együttes műemlékvédelmi, építészeti és tájrendezési feladat.

Az átmeneti zónába tartozik a legtöbb rontott tájkép. Az egykori ipari területek, barnamezők térsége zavart városi táj, ahol funkcióváltással, a meglévő és tervezett üzemi területeken belül pedig tájfásítással, védőfásítással lehet a tájképi konfliktusokat feloldani.

Az elővárosi zónában az egybefüggő beépítetlen területek jellemzik a tájképet. Megőrzésük ökológiai, településklimatológiai szempontokon túlmenően a táji értékek védelme szempontjából is lényeges. Tájképi szempontból ugyancsak érzékenyek a külső Duna-parti szakaszok. Ezeket főként a meglévő természetes és természetközeli vegetáció uralja, amelynek megőrzése elsődleges cél. Az erdők és parkok láncolatának kijelölésével megvalósul a Duna menti tájkép védelme.

A hegyvidéki zóna nem csak tájszerkezeti, hanem tájképi szempontból is rendkívül érzékeny a domborzati viszonyok és a meglévő értékes tájhasználat (összefüggő erdőterületek) miatt. A megfelelő területhasználat és beépítés megválasztása ebben a zónában különösen fontos a sziluettvédelem miatt.

A Fővárosi Rendezési Szabályzatban a tájkép, a településkép védelme az egyes területek beépítési magasságának meghatározása révén jelenik meg. A zártsorú beépítésű területeken a párkánymagasság meghatározása, a magasépületek elhelyezésére szolgáló területek lehatárolása meghatározza a távlati települési táj képét.

3.3.1.4. BIOLÓGIAI AKTIVITÁSÉRTÉK VÁLTOZÁSA

A településen a biológiai aktivitásérték szinten tartása törvényben és miniszteri rendeletben meghatározott követelmény. A településszerkezeti terv módosítása során fontos szempont annak figyelembe vétele, hogy újonnan beépítésre szánt területek kijelölésével egyidejűleg a település közigazgatási területének biológiai aktivitás értéke az átminősítés előtti aktivitás értékhez képest ne csökkenjen.

A TSZT módosítás során összességében 7,55 ha-ral növekedett az új beépítésre szánt területek nagysága a hatályos TSZT-hez (1665/2016.(12.07.) Főv. Kgy. határozat) képest. A fentiek teljesítése érdekében ezzel párhuzamosan új beépítésre nem szánt területek, valamint a hatályos tervben szereplőnél magasabb értékmutatójú, azaz magasabb biológiai aktivitással rendelkező területfelhasználási egységek kerültek pótlásként meghatározásra.

Új zöldterületek (közpark, városi park) tervezettek eddig beépítésre szánt területek helyett. Új erdőterület (véderdősáv) kijelölése történik a XVII. kerületben az M0 mentén.

A TSZT módosítás során a területfelhasználási egységek határának korrekciójára is sor kerül. Mivel a pontosítások a területfelhasználási egységek határának 3 %-nál kisebb mértékű korrekcióját (alaptérkép változáshoz való igazodást) jelentik, ezért ezek a területváltozások nem kerültek számításra.

A részletes biológiai aktivitásérték számítás, az új beépítésre szánt területek térképi megjelenítésével a ***4.5. A biológiai aktivitásérték számítás eredménye*** című fejezetben szerepel. A számítás a területek biológiai aktivitásértékének számításáról szóló 9/2007. (IV. 3.) ÖTM rendelet alapján történik, az abban szereplő biológiai aktivitás értéket kifejező értékmutató alkalmazásával.

A számítás eredménye szerint új beépítésre szánt terület kijelölése következtében a **biológiai aktivitásérték nem csökken** Budapest közigazgatási területén.

3.3.2. A ZÖLDFELÜLETI RENDSZER FEJLESZTÉSE

A budapesti szerkezetalkotó zöldfelületi rendszer fejlesztése városképi és ökológiai szempontból is kiemelt feladat. A városi zöldfelületeknek egyrészt ökológiai eszközökkel kell a nagyváros összetett funkcióiból eredő intenzív környezetterhelést mérsékelnie, másrészt egészséges és esztétikus térbeli keretet kell biztosítani a lakosság rekreációs igényeihez. Ezen túlmenően a zöldfelületeknek – legyen vertikális vagy horizontális kiterjedésű – a városkép javításában, a városlakók pszichés egészségének megőrzésében, és nem utolsó sorban a főváros idegenforgalmi vonzerejének fenntartásában is jelentős szerepe van.

A zöldfelületrendezési és - fejlesztési javaslatok egyben a környezetalakítási javaslatok szerves részét képezik. Budapest zöldfelületi fejlesztését, a beépítésre szánt és a beépítésre nem szánt területek városökológiailag kedvező arányát hosszú távon is biztosítani szükséges.

A zöldfelületi rendszer mai állapotában a mennyiségi, minőségi és térszerkezeti problémák miatt fenti feladatait betölteni nem képes. Ezért a rendszer fejlesztése érdekében az eddigi ütemben zajló, összességében csekély volumenű beavatkozásokat a jövőben nagyléptékű, összefogott fejlesztéseknek kell kiegészíteni.

3.3.2.1. A ZÖLDFELÜLETI RENDSZER ELEMEINEK FEJLESZTÉSE

A szerkezetalkotó zöldfelületi rendszer elemeinek jelenlegi állapota a következőkkel jellemezhető:

- A parkterületek fajlagos mennyisége lényegesen kisebb (5m^2/fő) mind a szükségesnél, mind az Egészségügyi Világszervezet (WHO) által ajánlott 9 m^2/fő értéknél.
- A közjóléti erdőterületek rekreációs kihasználtsága egyenlőtlen, a Budai-hegyvidék egyes erdei túlhasználattal érintettek, míg a pesti erdők kevésbé vonzóak a szabadidő eltöltése céljából.
- A közparkok, közkertek állapota (fenntartottsági színvonala) szintén nagy különbségeket mutat. Az elmúlt időszakban a játszókertek többsége, illetve a közterek egy része modernizáción esett át, de nagyobb beruházások, forrás hiányában csak elvétve valósultak meg. A Kopaszi-gát parkja gyakorlatilag az egyetlen új, jelentősebb közhasználatú zöldfelület, amely az elmúlt időszakban épült. Ugyanakkor a városi nagyparkok rekonstrukciója (Népliget, Városliget) még várat magára.
- Legjobban fenntartott, és kialakításuk színvonalát tekintve is a leginkább minőségi zöldfelületek a korlátozott közhasználatúként működő, általában valamely kereskedelmi-szolgáltató létesítményhez (pl. WestEnd tetőkertje, MOM Park), vagy intézményi funkcióhoz kapcsolódó kertek (pl. Szent István Egyetem Budai Campus, ELTE Botanikus Kertje), illetve az újonnan kialakított közparkok (pl. Kós Károly tér), vagy a közelmúltban felújított közkertek, játszóterek (pl. Fővám tér), közterek (pl. Nyugati tér).
- A Duna-parti területek rekreációs kihasználására nagy igény mutatkozik a lakosság részéről, ugyanakkor e célra csak szakaszosan használható a parti sáv.
- Összvárosi szinten kevés a karakteres, egyöntetű, ökológiai és városesztétikai értékekkel egyaránt bíró fasor.
- A legfontosabb, legértékesebb fasorok városképi védelmet élveznek ugyan, de ez a növényegészségügyi állapotukban gyakran nem tükröződik, így a védett fasorok között is sok a kevert állományú, hiányos vagy beteg.
- A magánkertek a szerkezetalkotó zöldfelületi rendszer területileg legjelentősebb belterületi összetevői. Jelentőségük a környezetkondicionálás szempontjából mind a budai, kertes lakóövezetekben, mind a pesti, laza beépítettségű családiházas lakó-övezetekben meghatározó.
- A többnyire az átmeneti és a külső zónában található telepszerű beépítések nagy, közösség által igénybe vehető zöldfelületekkel rendelkeznek (pl. Békásmegyeri lakótelep, Havanna lakótelep)

- Egyes intézmények vagy intézmény jellegű területeken található zöldfelületek ökológiai szempontból is értékes szerkezeti elemei a zöldfelületi rendszernek (pl. temetők, kórházkertek, strandok).

A zöldfelületek védelmének alapelvei:

- A már meglévő közparkok és erdőterületek a szerkezetalkotó zöldfelületi rendszer legfontosabb elemei. Ezek a területek a fejlesztés során más célra, beépítésre nem vehetők igénybe.
- A város ökológiai szempontból legértékesebb, területileg legnagyobb, országos jelentőségű természetvédelmi területe a Budai Tájvédelmi Körzet.
- A főváros védett természeti területei és értékei (pl. a Tétényi-fennsík, Naplás-tó) egyedülállóan reprezentálják Budapest területén az ökológiai sokféleséget. Területük nem csonkítható, megóvásuk, védelmük összvárosi érdek.
- A belvárosi parkok, fásított közterek és fasorok hálózata megtartandó, értékörző rekonstrukciója szükséges.
- A fejlesztési területeken elsőrendű cél a magas zöldfelületi arány biztosítása.

A zöldfelület fejlesztésnek a városrendezés általános folyamataiba illeszkedő alapelvei:

- Sugaras-gyűrűs zöldfelületi hálózatot szükséges kialakítani a városhatár és az átmeneti zóna között. Ezt a külső zöld gyűrűt ki kell egészíteni, és a mezőgazdasági illetve erdőterületekből álló, agglomerációs zöldfelületi rendszerhez kell kapcsolni.
- A Duna menti zöldterületek, a közterek, illetve az erdőterületek minőségi és mennyiség fejlesztésén túl kiemelten fontos az azokat összekötő kapcsolati elemek fejlesztése és ezáltal egy jelentősebb vonzerővel, magasabb rekreációs potenciállal rendelkező zöldfelületi hálózat kialakítása. Általános célkitűzés a Duna-part gyalogos bejárhatóságának biztosítása.
- A patakvölgyeket fel kell használni a sugár irányú zöld ékek létrehozására, illetve megtartására.
- A közkertek, fásított közterek, közterületek fejlesztése a belvárosi rehabilitációhoz, az átmeneti zóna megújuló térségeinek fejlesztéséhez és a lakóterületi fejlesztésekhez kapcsolódik.
- A zöldfelületi rendszer szerkezetalkotó részének kell tekinteni a városszéli mezőgazdasági területeket is. Ezen területek akár nagyüzemi, akár kiskertes jellegűek, hozzájárulnak a főváros ökológiai egyensúlyának megőrzéséhez. Éppen ezért további területek beépítésre szánt területté nyilvánítása semmiképpen sem kívánatos, csak a földhivatal hozzájárulása esetén javasolt. Amennyiben a mezőgazdasági használat idővel megszűnik, azok erdő, vagy rétterületként, esetleg parkerdőként való hasznosítása célszerű.

A zöldfelületi rendszer fejlesztésének javasolt eszközei

A főváros zöldfelületi rendszerének fejlesztése, a tényleges zöld hálózatok kialakítása több eszköz együttes alkalmazásával érhető el. A területbiztosítás (a meglévők megőrzése, illetve új zöldterületi fejlesztések helybiztosítása) elsősorban a közterületi zöldfelületek (erdők, közparkok, közkertek) rendszerének kiterjesztését szolgálják. A szerkezetalkotó zöldfelületi rendszer gerincét képező területek ezért a zöldfelületi használatnak megfelelő területfelhasználási (erdő, zöldterület) kategóriába kerültek. A Településszerkezeti terv tartalmaz területfelhasználási egységként nem jelölt, irányadó zöldfelületi elemeket is (*szerkezeti jelentőségű zöldfelületi kapcsolat, jelentős kondicionáló közterületi zöldfelület, a zöldfelületi rendszer részét képező városi terek a belső zónában, meghatározó zöldfelületi kapcsolat a Duna telkén*), amelyek megvalósulását a kerületi építési szabályzatokban kell biztosítani.

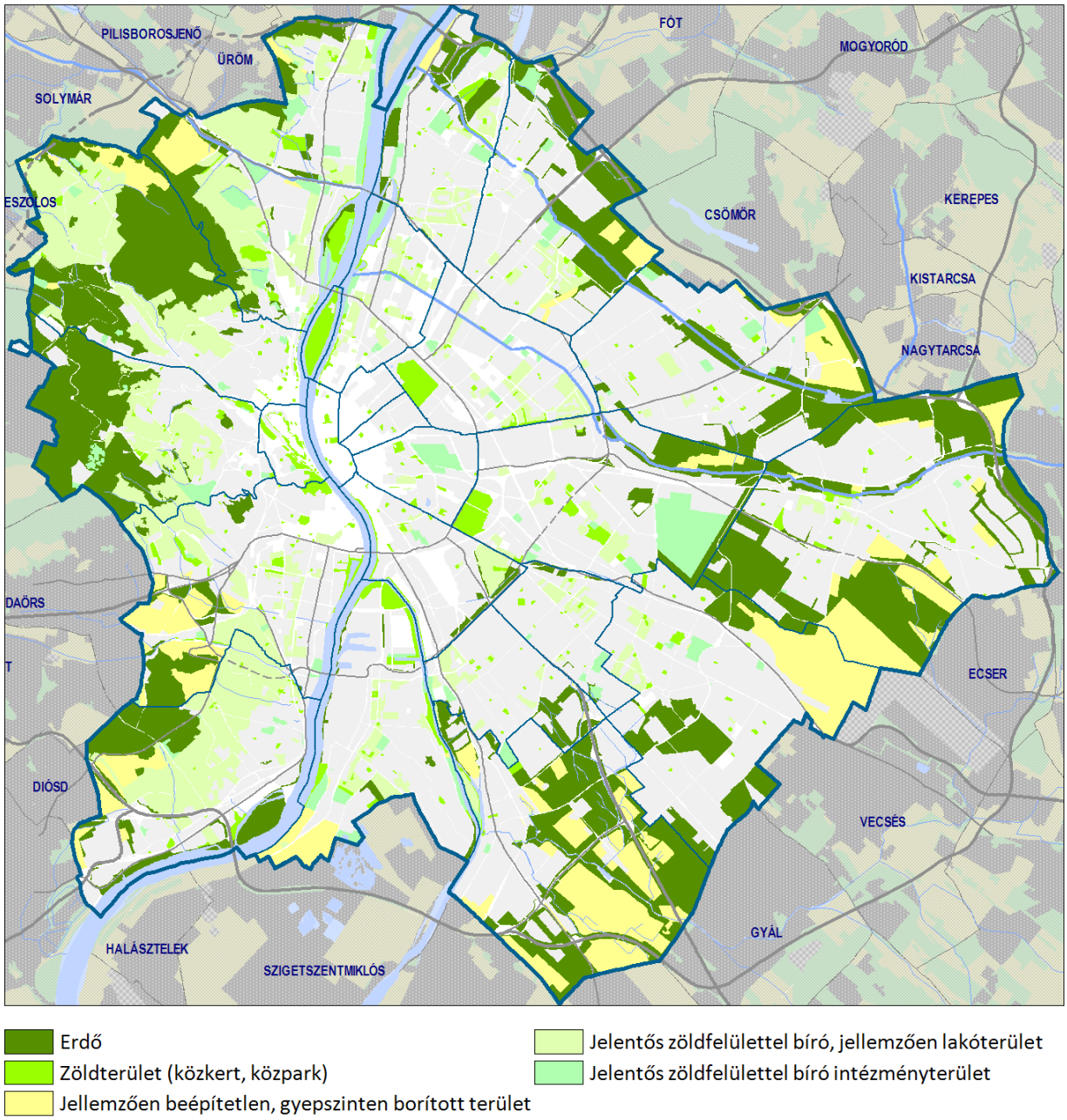
A védelem és a fejlesztés másik jogi eszköze a városképi védelem (karaktervédelem) kiterjesztése az értékes zöldfelületi elemekre, különösképp azokra, amelyek védettségét a megszűnő BVKSZ biztosította *(karakterében megőrzendő közparkok, -terek, -intézménykertek és -temetők*). Ilyenek a kultúrtörténeti szempontból kiemelkedő parkok (pl. Városliget), a jelentős növényállománnyal rendelkező intézménykertek (pl. Orczy kert), a strandfürdők (pl. Palatinus Strandfürdő), és valamennyi működő temető területe is. A városszövetet megfelelően tagoló zöldfelületi rendszer megvalósítása érdekében a

TSZT a szerkezeti jelentőségű útvonalak mentén a fasorok számára szükséges élettér védelmét írja elő (*településképvédelmi jelentőségű fasor).*

A szerkezetalkotó zöldfelületi rendszer fejlesztésében nagy lehetőségek mutatkoznak az átmeneti zóna megújuló területein. A nagy zöldfelületi aránnyal megvalósuló új területfelhasználás – a részben közhasználatra átadott zöldfelületekkel kialakított rendszer – sajátos, új karakterű városrész(ek) kialakulását eredményezi, és városökológiai értelemben is kedvező változást okoz. A város zöldfelületi rendszerében is jelentős szerepet kaphat ez a térség, ha a közparkok hálózatának kialakítása az átalakulás egyik feltétele.

Ahhoz, hogy a Településszerkezeti tervben lévő zöldfelület-fejlesztési elképzelések belátható időn belül megvalósulhassanak, szükséges még olyan ösztönzőrendszer kidolgozása is, ami a fenti eszközöket együttesen alkalmazva egy-egy térség átfogó, nagyvonalú zöldfelület-fejlesztési akcióit támogatja. (Mindez azonban már túlmutat e terv keretein.)

72. ábra: Budapest tervezett zöldfelületi rendszere

A zöldfelületi rendszer fejlesztése zónánként

A **belső zóna** sűrű beépítettségű, gyakorlatilag beállt terület, amelyen a zöldterületek növelése korlátozottan lehetséges. A hangsúly a meglévő zöldfelületek megőrzésén, és fejlesztésén, intenzifikálásán van. A hegyvidéki zónához kapcsolódó parkrendszer (Vérmező, Horváth-kert, Gellérthegy) a budai oldal meghatározó eleme városszerkezeti, városképi, városklimatikai és kertépítészet-történeti szempontok szerint egyaránt. Számottevő területi növelésével számolni nem lehet, ezért legalább a meglévő, biológiailag aktív felületük csökkenését kell megakadályozni.

Hasonlóan értékes, megőrzendő és fejlesztendő a Vár-hegy parkrendszere, valamint a Rózsadomb zöldfelületei. A felújításokon és rehabilitáción túl legfontosabb a beépítés elleni védelem. Indokolt ezen parkok városképi, műemléki, kerttörténeti értékük alapján történő városképi védelme. Területi bővítésre, parkfejlesztésre a Rózsadomb keleti lejtőin húzódó bozótos rézsű felhasználásával, teraszos függőkertek kialakításával nyílik lehetőség.

A pesti belváros kis területű parkjai, közkertjei és fásított közterei területileg nem növelhetők. A térségben ezért a meglévő zöldfelületek megőrzése és felújítása a cél. Ez a folyamat megindult, (pl. Károlyi kert), és új akciók is napirenden vannak (pl. Orczy-kert rekonstrukció).

A forgalomcsillapított zóna és a gyalogos rendszer kiterjesztése módot ad a zöldfelületekben gazdagabb utca és térhálózat bővítésére, ennek érdekében összehangolt és együttesen tervezett közlekedési - zöldfelületi rehabilitáció szükséges, amely a Budapest Szíve program keretében részben már megvalósult.

A **Duna menti zóna** ökológiai értékkel bíró, fontos zöldfelületi elemei: a város északi részén a Szentendrei-sziget nyúlványa, a Népsziget, a Hajógyári-sziget, a Margit-sziget, délen pedig a Háros- és a Molnár-sziget, illetve a Csepel-sziget bizonyos partszakaszai. A szigetek közül csak a Margit-sziget képes kielégíteni a lakosság sokrétű rekreációs igényeit, e miatt túlhasználattal érintett. A többi sziget a megfelelő kiépítés, és megközelíthetőség hiányában alulhasznosított, minőségi parkfejlesztés, és kedvezőbb (elsősorban gyalogos, kerékpáros) közlekedési kapcsolat kialakítása szükséges. A zónában a legnagyobb közcélú zöldfelületfejlesztési akció Észak-Csepelen, a tervezett új városrész zöldfelületi igényeit is kielégítő, összesen 50 ha-on tervezett városi szintű közpark. A tervezett új közpark nemcsak térségi szinten enyhítheti a zöldfelülethiányt, de rendezvénypark jellegű kialakításával összvárosi érdekeket szolgál. A fejlesztés az utóbbi évtizedek legnagyobb területű zöldfelületfejlesztési lehetőségét kínálja.

A Római-part, FOKA-öböl, Kopaszi-gát, Ráckevei (Soroksári)-Duna-ág, fontos zöldfelületi elemek Budapest szerkezetalkotó zöldfelületi rendszerében, ugyanakkor hiányos az azokat összekötő zöldfelületi kapcsolat. Általános célkitűzés a Duna-part gyalogos bejárhatóságának biztosítása a természetvédelmi szempontok miatt elzárt partszakaszok (pl. Háros-sziget) és bizonyos funkcionális egységek (pl. logisztikai kikötők és városüzemeltetési területek) menti szakaszok kivételével. A kialakítandó parti sétányok rendszerét, és típus szerinti megkülönböztetését (*korzó, városis és természetközeli sétány*), részletesen az FRSZ melléklete tartalmazza. A Duna-part külső szakaszai fejlesztendő park- és erdőterületekben, illetve értékes és ezért feltétlenül védendő szigetekben (Háros-sziget, Kis Háros-sziget) gazdagok.

Az **átmeneti zóna** pesti területrészén elsősorban a barnamezős beruházásokhoz kapcsolódva alakítható ki a terület helyi zöldfelületi rendszere. Városi érdek, hogy az itt tervezett fejlesztések (beépítések) úgy valósuljanak meg, hogy mind a közhasználatra szánt, mind a közhasználatra átadott, valamint a közforgalom számára megnyitott területek magas zöldfelületi aránnyal létesüljenek. Ezen a területrészen zöldfelületfejlesztési szempontból is mód nyílik nagyszabású, igényes városi szövet kialakítására.

Az átmeneti és belső zóna érintkezési sávjában Budapest hagyományos nagy parkjai (Népliget, Városliget) és a Kerepesi temető gyűrűirányú elemként fűződnek fel. A zóna legnagyobb területű városi parkja a Népliget, amely leromlott állapotában alulhasznosított, így teljes rekonstrukcióra, és

funkcionális megújításra szorul. Az átmeneti zóna külső részének legjelentősebb zöldfelület-fejlesztési lehetősége a Gergely utcai – egykori hulladéklerakó területén távlatban létesülő – közpark.

Az **elővárosi zónában** meghatározó természeti adottságok a Szilas-patak és a Csömöri-patak völgyei, amelyek az agglomerációs zöldfelületi kapcsolatok, az ökológiai hidak kialakításának lehetőségeit hordozzák. Ennek megfelelően lakáscélú és munkahelyteremtési területi fejlesztések mellett új erdőterületek, véderdősávok létesítése szükséges.

A szerkezetalkotó zöldfelületi rendszer egyik fő gerince lehet a Szilas-patak völgye, amely részben meglévő, részben tervezett nagykiterjedésű erdőterületek vonulata. Fontos új zöldfelületi szerkezeti elem a XVI. ker. Bökényföldi út térségében a Rákos-patak menti zöld ék és a Szilas-patak menti zöld éket összekapcsoló tervezett erdőterület, amely lakóterületeket és tervezett iparterületeket választ el egymástól.

A Rákos-patak mentén tervezett erdőfejlesztések városökológiai jelentőségűek, az Országos Területrendezési Tervvel összhangban kerültek kijelölésre. A patakvölgyben a meglévő zöldfelületeket tervezett új erdőterületek és zöldbeágyazott intézmények egészítik ki.

A sugár irányú zöld ékhez kapcsolódnak a X. és XVII. kerület meglévő erdői, valamint az Új köztemető, amely Budapest legnagyobb területű zöldfelületi intézménye. Értékes faállománya a térség számottevő környezetkondicionáló eleme. Ennek megőrzése és kiegészítése mellett a temető felújításra szorul.

A XX. és XXIII. kerület mai külterületeivel a főváros legfontosabb zöldfelületfejlesztési térségei közé tartozik. A mezőgazdasági területeken kijelölt fejlesztési területek mentén (munkahelyi - intézményi beruházási térség) jelentős erdőfejlesztés-területbővülés indokolt a biológiailag aktív terület csökkenésének ellensúlyozására és a fontos délkelet-északnyugati irányú zöldfelületi ék kiépítésére. Ez az erdővonulat kapcsolódhat az agglomerációs övezet erdőfelületeihez, és a Gyáli-patak több ágának völgyét felhasználva (*természetközeli területek*), rekreációs lehetőséget nyújt a fejlődő dél-pesti térségben. Budapest legnagyobb összefüggő mezőgazdasági területei itt maradtak meg, benyúlva a várostestbe, az M0 autópálya meglévő szakaszáig, illetve a Haraszti út menti munkahelyi területig.

A zóna budai részéhez tartozik a XXII. kerületi Tétényi-fennsík, amely természetvédelmi oltalmat élvez. A kezelési tervben szereplő célkitűzések ellenére, a magasabb rendű terveknek megfelelően erdőterületként került jelölésre. A térségben zöldfelület-fejlesztést jelentenek az alábányászott területeken létesülő, a lakóterületek zöldfelületi ellátottságát javító kisebb közparkok is.

A **hegyvidéki zóna** zöldfelületi rendszere már meglévő állapotában is a város környezeti egyensúlyának legfontosabb tényezője. Itt található a legnagyobb összefüggő erdőterület, amely a domborzati adottságokkal együtt a legfontosabb kondicionáló és rekreációs lehetőséget nyújtó eleme a városnak. A fő cél e területek maximális védelme, mert a terület kiegészítésére kevés a lehetőség.

A közjóléti erdőterületeken rekonstrukcióra szorulnak az erdei turistautak, jelzések, pihenőhelyek; néhol a tájidegen, és ezért romló állapotú faállomány lassú, fokozatos cseréje is szükséges.

Meg kell őrizni a nagy területű, intenzív faállományt a zöldbeágyazott intézményterületeken (KFKI, Csillebérci Gyermekváros, kórházak, klinikák, honvédelmi területek).

A zöldfelületi rendszerben, az átszellőzésben is jelentős értéket képeznek a hegyvidék kertes lakóterületei. Itt a meglévő, még viszonylag nagy zöldfelületi arány megőrzése, a legértékesebb villakertek természeti és kultúrtörténeti szempontú városképi védelme az elérendő cél.

A legjelentősebb zöldterületi fejlesztések az egykori óbudai rekultivált bányaterületeken valósulhatnak meg: közparkok, illetve magas zöldfelületi arányt biztosító rekreációs területek (*rekreációs célú, jelentős zöldfelületű területek*) létesülhetnek. Az M0 autóút tervezett szakasza mentén a jelenleg zártkertes területeken távlatban, – az autóút megépítésével egy időben – véderdősávok kialakítása javasolt. A megvalósulásig, átmenetileg a mezőgazdasági használat fennmaradhat.

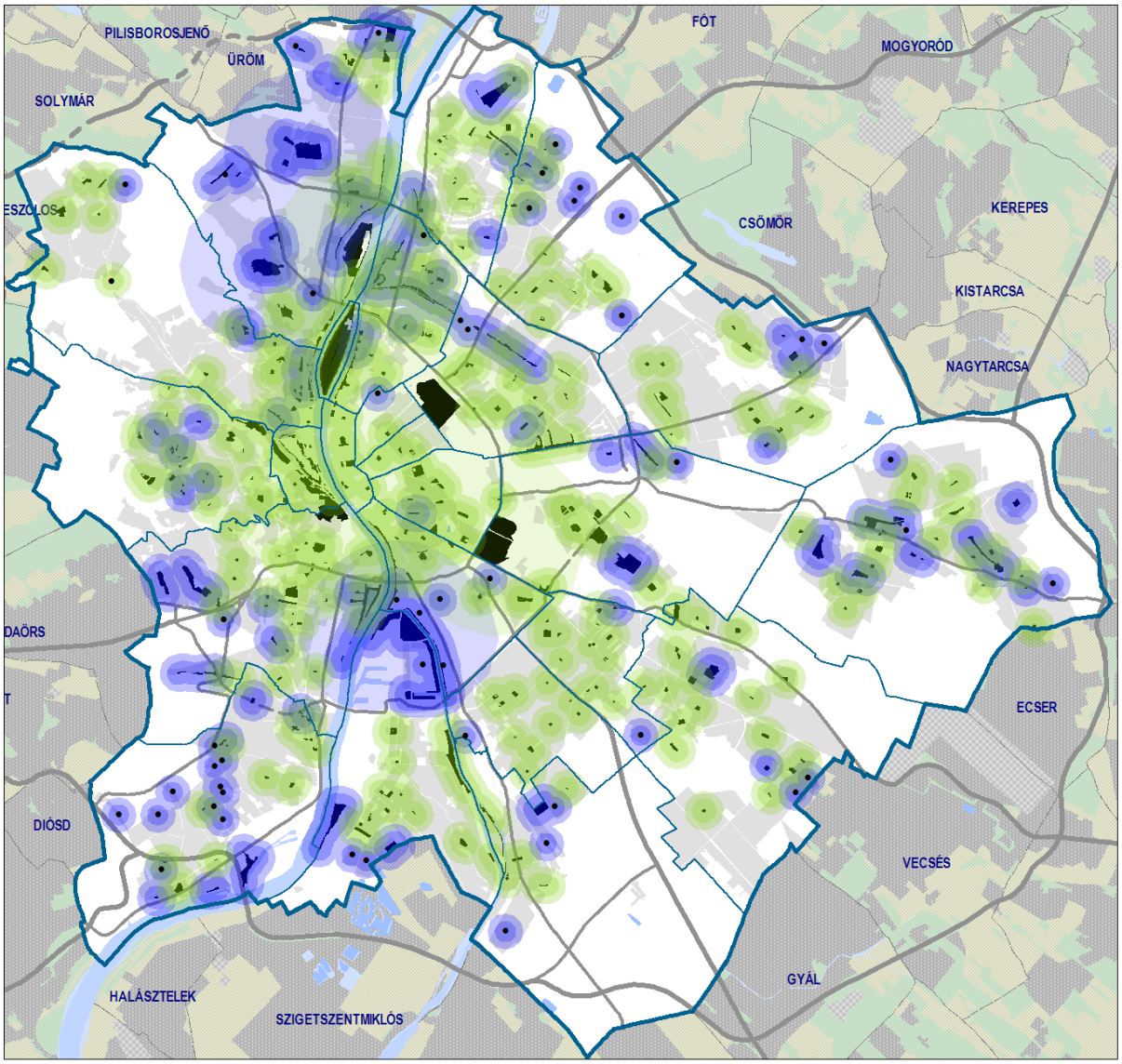
3.3.2.2. A ZÖLDFELÜLETI ELLÁTOTTSÁG ALAKULÁSA

A város zöldfelületi ellátottsága két szempontból értékelhető: a szabadtéri rekreációt biztosító zöldfelületi ellátottságot, és a kondicionáló zöld növényzet intenzitását tekintve.

ZÖLDTERÜLETI ELLÁTOTTSÁG FEJLESZTÉSE

A település zöldterületi ellátottsága a közösség által igénybe vehető zöldfelületek nagyságától (funkcionális kínálatától), illetve ezek térbeli elhelyezkedésétől függ. A közösségi zöldfelületek (közjóléti erdők, közparkok, közkertek) típusonként eltérő funkcionális és rekreációs szereppel, valamint eltérő vonzáskörzettel bírnak.

73. ábra: Zöldterületi ellátottság

A helyzetelemzés alapján megállapítható, hogy Budapest zöldterületi ellátottsága kiegyenlítetlen, térségenként nagy eltéréseket mutat. Budapest 2030 – Hosszú Távú Városfejlesztési Koncepció egyik

célja a megfelelő zöldterületi ellátottság biztosítása. Ennek megvalósítása érdekében a TSZT az alábbi eszközöket alkalmazza:

- meglévő és tervezett zöld- és közjóléti erdőterületek, valamint különleges rekreációs területek kijelölése önálló területfelhasználási egységként,
- közhasználatú zöldfelületek létesítésének előirányozása egyéb, kerületi építési szabályzatok (KÉSZ) szintjén érvényesítendő jelöléssel (*szerkezeti jelentőségű zöldfelületi kapcsolat, a zöldfelületi rendszer részét képező városi terek a belső zónában*),
- fejlesztési területeken a KÉSZ-ekre kötelezően betartandó, minimális zöldterületi arány meghatározásával.

Az ellátottság javítása érdekében az ellátatlan területeken új, közcélú zöldfelületeket kell kialakítani. Ezeknél a zöldterületi fejlesztéseknél figyelembe kell venni, hogy a különböző rekreációs igények (az egész napostól a pár órás szabadidő eltöltéséig) mindenki számára egyaránt kielégíthetőek legyenek. Az egész napos rekreáció biztosításához új városi nagyparkok (pl. Észak-Csepel városi park), illetve rekreációs erdőterületek létesítése, vagy a meglévő erdők fejlesztése szükséges – a Budai-hegyvidék távolsága miatt – elsősorban a pesti oldalon. A fejlesztéseknél figyelembe kell venni, hogy a különböző lakóterületeken eltérő igények keletkeznek. A nagy lakónépességű területeken (pl. telepszerű beépítéseknél) nagyobb az igény közhasználatú zöldfelületekre, mint a kertvárosokban.

A rekreáció időtartama mellett tekintettel kell lenni a különböző korosztályok eltérő igényeire is, különösen a gyermekekre és az idősebb generációra. Biztosítani kell a lakóterületek játszóterekkel, sportkertekkel és szabadtéri sportpályákkal való ellátottságát.

A belvárosban elsősorban a gyalogos közterek és sétáló utcák hálózatának további fejlesztése a feladat. Emellett alternatív megoldásokkal, korlátozottan közhasználatú zöldfelületek létesítésével pótolhatóak a hiányzó zöldfelületek.

A ZÖLDFELÜLETI INTENZITÁS JAVÍTÁSA

A zöldfelületi intenzitás adatainak elemzése alapján valamennyi budapesti zóna esetében zöldfelület-csökkenés regisztrálható. Összességében Budapesten 1,5% körüli az intenzitás csökkenés 2005 és 2010 között, amely az azt megelőző időszakhoz képest gyorsuló csökkenést mutat. Ennek a negatív tendenciának a megállítása és megfordítása érdekében a Budapest 2030 Hosszú Távú Városfejlesztési Koncepcióban megfogalmazott feladat „a biológiailag aktív felületek megőrzése és újak létesítése, a zöldfelületi intenzitás növelése”. Ennek megvalósítása érdekében a TSZT az alábbi eszközöket alkalmazza:

- a jelentős zöldfelületi intenzitással bíró területeket a használatuknak megfelelő, beépítésre nem szánt területfelhasználási kategóriákba sorolja,
- nagy területen (kb. 4100 ha) irányoz elő erdőterületi fejlesztéseket,
- a helyi adottságoknak megfelelően, különböző *legkisebb zöldfelületi átlagérték*et határoz meg számos területfelhasználási egységre vonatkozóan (pl. lakóterületek, vegyes területek, különleges területek), amelyet a kerületi építési szabályzatokban differenciáltan kell alkalmazni (*ld. 4.1.3.4. Beépítési sűrűség*),
- a szerkezeti jelentőségű útvonalak mentén megtartandó és kialakítandó fasorok számára megfelelő élettér biztosításáról gondoskodik (*településképvédelmi jelentőségű fasor).*

74. ábra: A zöldfelületi intenzitás súlyozott átlaga a zöldfelületi átlagértékkel érintett területfelhasználási kategóriáknál

Területfelhasználás			**ZFI*** a jelenlegi állapot szerint (%)	**ZFÁ**** a területfelhasználási egységre vonatkozóan (%)
Lakó	Nagyvárosias, telepszerű lakóterület	Ln-T	36,9	35
	Nagyvárosias, jellemzően szabadonálló jellegű lakóterület	Ln-3	32,0	30
	Kisvárosias, jellemzően szabadonálló jellegű lakóterület	Lk-2	51,5	35
	Kisvárosias, telepszerű lakóterület	Lk-T	43,9	35
	Kertvárosias, sziluettérzékeny, hegyvidéki lakóterület	Lke-3	72,5	55
Vegyes	Mellékközpont területe	Vt-M	22,6	15
	Kiemelt jelentőségű helyi központ területe	Vt-H	26,1	20
	Intézményterület városias, intenzív beépítésű része	Vi-1	14,9	10
	Intézményterület városias, laza beépítésű része	Vi-2	37,0	25
	Intézményterület jellemzően alapellátást biztosító része	Vi-3	38,3	20
Különleges beépítésre nem szánt	Rekreációs célú, jelentős zöldfelületű terület	Kb-Rek	77,8	60
	Kondicionáló célú, jelentős zöldfelületű terület	Kb-Ez	61,3	75

* ZFI: zöldfelületi intenzitás

** ZFÁ: Zöldfelületi átlagérték

A zöldfelületi intenzitás növelése érdekében a fejlesztéseknél a zöldmezős beruházások helyett az alulhasznosított vagy hasznosítatlan barnamezős területeket kell előnyben részesíteni, a barnamezős területek funkcióváltásakor pedig elengedhetetlen az új zöldfelületek létrehozása. Ezeken a területeken a célzott területfelhasználás kialakulásáig ösztönözni kell az átmeneti, ideiglenes hasznosítási módokat, amelyek javítják a biológiai aktivitást és a zöldfelületi intenzitást (pl. rekreációs célú zöldfelületek, élelmiszer- vagy energianövények termesztése).

Az alacsony zöldfelület-fejlesztési potenciállal bíró belvárosi területeken alternatív megoldásokkal – tetőkertekkel, zöldtetőkkel – pótolhatóak a hiányzó zöldfelületek, amelyek jelentősen javítják környezetük hő- és vízháztartását, ezért hosszú távon energiahatékony és így költségcsökkentő megoldások. A zöldfelületek mellett a vízfelületek kondicionáló hatása is jelentős a környezetükre, befolyásolják a helyi klímát párologtató felületükkel, illetve légáramlást keltő hatásukkal, ezért a természetes és mesterséges vízfelületeket védeni kell. A meglévő zöldfelületeken a zöldfelületi intenzitás fenntartása és javítása a feladat.

Hosszútávon a tervbe vett erdőtelepítésekkel jelentős mértékben javítható a zöldfelületi intenzitás, ami közvetve hatással lehet az egész város helyi klimatikus viszonyaira is. A belső városrészekben a zöldtetők mellett az utak fásítása is hozzájárul a biológiai aktivitás növeléséhez, ezért indokolt az útsorfák számának növelése, a folyamatos felújításon túl.

3.3.2.3. ZÖLDFELÜLETEK ÖKOLÓGIAI SZEREPÉNEK ERŐSÍTÉSÉRE VONATKOZÓ JAVASLATOK

Budapesten – bár az utóbbi százötven év nagyszabású építkezései egyre gyorsuló mértékben vezettek a természeti értékek rohamos csökkenéséhez –, a város élővilágának változatossága így is jelentősnek tekinthető. Budapest 2030 Hosszú Távú Városfejlesztési Koncepcióban megfogalmazott feladatok „a

természeti értékek megőrzését", valamint az „ökológiai kapcsolatok biztosítását, javítását" célozzák. E célok megvalósulása érdekében, a TSZT az alábbi eszközöket alkalmazza:

- jogszabályok által védetté nyilvánított területek és emlékek (pl. „ex lege" védett területek), valamint az országos (OTrT) és európai ökológiai hálózat (Natura 2000) feltüntetése a szerkezeti tervlapon (*IV. Zöldfelület-, táj- és természetvédelem*), illetve ezek figyelembevételével meghatározott településszerkezet,
- helyi védelemre érdemes természeti értékek lehatárolása,
- a védett és egyéb értékes (nem erdei) élőhelyeknek természetközeli területfelhasználási egységbe való besorolása, amennyiben ezt a magasabb rendű jogszabályok (területrendezési tervek) lehetővé teszik,
- vízfolyás-revitalizáció előirányozása Budapest jelentősebb kisvízfolyásainak és a Ráckevei (Soroksári)–Duna-ág ökológiai állapotának helyreállítása érdekében.

A zöldfelületek ökológiai szerepének megőrzésében, veszélyeztetettségük csökkentésében szerepet kell, hogy kapjon a velük határos lakóterületi fejlesztések koordinálása. Kiemelten fontos ez a budai országos jelentőségű védett természeti területek és értékek esetében. Mivel a természeti területek sok esetben a rekreáció színterei is, megőrzésük szempontjából további lényeges feladat azok tehermentesítése, azaz új rekreációs- és zöldterületek kijelölése. Így pl. a budai erdőterületek tehermentesítését célozzák az óbudai volt bányaterületeken kijelölt rekreációs területek.

Az ökológiai hálózat mind térségi, mind belső kapcsolati rendszerében egyaránt szükséges a meglévő kapcsolatok erősítése, a sugárirányú egybefüggő, még beépítetlen „zöld zónák" védelme, valamint a hiányzó haránt irányú kapcsolatok kialakítása. A terveken kijelölt, de még nem erdősített területeken az erdőtelepítés megvalósítása, a természetes folyamatokat követő erdőkezelés és erdőgazdálkodás elterjesztése szükséges. Különösen fontos a vízpartok ökológiai funkciójának javítása (vizes élőhelyek revitalizációja, fajmegőrzése), a vízfolyások menti területek összehangolt ökológiai és rekreációs fejlesztése, a dunai szigetek rekreációs szerepének megőrzése és fejlesztése a természetvédelmi szempontok tiszteletben tartásával.

3.4. KÖZLEKEDÉSI JAVASLATOK

3.4.1 AZ EURÓPAI KÖZLEKEDÉS POLITIKA ÉS A NEMZETI KÖZLEKEDÉSI STRATÉGIA HATÁSA A TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERVRE

Budapest tervszerű jövőjének meghatározásában, mindenkori színvonalas működtetésében fontos szerep hárul a közlekedésre. A város fenntartható közlekedésének biztosításához – a hosszú távú városfejlesztési koncepcióban célként kitűzött intelligens mobilitás eléréséhez – nélkülözhetetlen a távlatban várható helyváltoztatási igények, a nemzetközi és országos közlekedési rendszerhez való kapcsolódás, a hálózatfejlesztés és a fenntartás, a nyújtandó közlekedési szolgáltatások, valamint a finanszírozási lehetőségek közelítő ismerete.

3.4.1.1. AZ EURÓPAI KÖZLEKEDÉSI POLITIKA ÉS A MOBILITÁSI IGÉNYEK VÁLTOZÁSA

Az Európai Unió közlekedési politikáját a 2011-ben kiadott ún. Fehér Könyv – „Útiterv az egységes európai közlekedési térség megvalósításához - Úton egy versenyképes és erőforrás-hatékony közlekedési rendszer felé” – határozza meg, amely jelentős mértékben befolyásolja a nemzeti közlekedési stratégiát.

Az EU közlekedéspolitikája átfogó célként az 1990. évi értékhez képest a 2050. évre legalább 60 százalékkal csökkenteni kívánja a közlekedésből származó üvegházhatású gázkibocsátást. Ezen belül 2030-ig mintegy 20 százalékos az előirányzott csökkenés a 2008. évi szinthez képest.

A közlekedéspolitikában két megállapítás érzékelteti Európa globális versenyképességének csökkenése keltette kihívást az európai, illetve a nemzeti szinten megjelenő gazdasági ágazatok, ezen belül a közlekedés szerepét illetően:

- „a közlekedés a gazdaság motorja”,
- „a mobilitás visszafogása nem lehet alternatíva”.

Az európai közlekedéspolitika, az átfogó célja eléréséhez 10 részcélt fogalmaz meg, amelyek közül néhány közvetve vagy közvetlenül érinti a településfejlesztést és a településrendezést, így Budapest településszerkezeti tervét is. A célok érvényesítését indokolt a fent idézett, két európai szintű megállapítás jelentette keretben értelmezni, ami azt eredményezi, hogy a hazai GDP előállításában meghatározó szereppel bíró főváros közlekedésének a fenntarthatósági, környezeti szempontok figyelembe vétele szerinti fejlesztését a gazdasági versenyképességi szempontokkal való harmonizáció mellett kell végrehajtani.

A 10 részcélból közvetlen hatásúak, tehát a Budapest településszerkezeti tervében direkt módon figyelembe veendők az alábbiak:

- 2050-re európai nagy sebességű vasúthálózatot kell létrehozni. Ezen belül 2030-ig a jelenlegihez képest háromszorosára kell növelni a nagy sebességű vasúthálózat hosszát, és minden tagállamban sűrű vasúthálózatot kell fenntartani.
  2050-re a közepes távolságú személyszállítást többségében vasúton kell lebonyolítani.
- 2050-re a légiközlekedési törzshálózat valamennyi repülőterét be kell kapcsolni a vasúti – lehetőleg a nagysebességű – hálózatba.
- 2050-re szinte nullára kell csökkenteni a közúti baleseti halálozást. 2020-ra felére kell csökkenteni a közúti baleseti sérülések számát.

Közvetett hatású, tehát Budapest településszerkezeti tervét közvetlenül nem érintő, de a megvalósítás során a közlekedési struktúrában bekövetkező változásokon keresztül indirekt módon érvényesülő részcélok:

- 2050-re teljesen ki kell küszöbölni a városi közlekedésben a „hagyományos üzemanyaggal működő” (nem hibrid, belsőégésű motorral hajtott) gépjárművek használatát. Ezen belül 2030-ig felére kell csökkenteni ezeknek a járműveknek a számát.
  2030-ra a jelentősebb városközpontok (100.000 lakos feletti városok) logisztikáját alapvetően széndioxid mentesíteni kell.
- A „felhasználó fizet” és a „szennyező fizet” elvének teljes körű alkalmazására és a magánszféra bevonására kell törekedni a bevételteremtés és a jövőbeli közlekedési beruházások finanszírozásának biztosítása érdekében.

Globális és európai előrejelzések szerint, a világban a mobilitási igények további növekedése várható. A személyszállítási és az áruszállítási teljesítmények fejlődése jellemzően az egyes országok GDP alakulásához kötött változást mutat majd. Cél, hogy a GDP növekedése fajlagosan minél kisebb szállítási teljesítmény növekedésével valósuljon meg, de a ma még olyan, alacsonyabb GDP-vel rendelkező – felzárkózni szándékozó, ráadásul nyitott gazdaságú – országok esetében, mint Magyarország, a növekedés elkerülhetetlen velejárója a szállítási, mobilitási igények növekedése. A 2011 évi európai közlekedéspolitika a gazdasági és környezet fenntarthatósági szempontjai együttes érvényesítése érdekében ezért helyez kiemelt figyelmet inkább a közlekedési járművek kibocsátást csökkentő technológia váltására, illetve a különböző közlekedési módok intermodalitás, komodalitás elve szerinti hatékonyabb összekapcsolására, mint a mobilitási teljesítmények csökkentésére.
Az infrastruktúrafejlesztés elválaszthatatlan a terület- és településfejlesztéstől. A gazdaság növekedése, a tőke letelepedési, megjelenési igénye, egy adott térség fejlettsége, fejlődése, versenyképessége nagymértékben függ az adott terület elérhetőségétől, az infrastruktúra állapotától. Elkerülhetetlen, hogy a kisebb távolságú – így városi, városkörnyéki – áruszállításban erősödjék a már ma is domináns helyzetben lévő közúti szektor pozíciója.

A nagyvárosokban a környezeti terhelés csökkentésének, a település élhetőbbé tételének egyik sarokpontja a környezetszennyező járműforgalom csillapítása, amely a fentiek értelmében nem jelentheti kizárólag az autók kitiltását egy-egy zónából, városrészből. Cél az egyensúly megteremtése, az adott térség jellege szerinti környezeti-, prosperitási- és közlekedési szempontok harmonizálása.
Várhatóan a jövőben az alternatív közlekedési eszköz típusok a jelenleginél nagyobb teret nyernek, azonban itt is fontos az arányosság elve.
A városi közlekedésben a mára kialakult zsúfoltság

- egy-egy terhelt térség átmenő forgalomtól való – alternatíva biztosítása melletti – mentesítésével,
- a területfejlesztésben a motorizált közlekedési igényt csökkentő kompaktság érvényesítésével, és a felszíni közlekedésben részt vevő gépjárművek számának fajlagos csökkentésével,
- ezzel egy időben a közösségi közlekedés fokozódó mennyiségi és minőségi kínálatával,
- valamint a technikai és jogi eszközökkel segített utazási forgalom átterelésével valósítható meg.

A Fehér Könyv jövőképének három fő közlekedési fejezetéből Magyarország Nemzeti közlekedési Stratégiájában a közepes távolságú közlekedés, és különösen a városi közlekedés a meghatározó.

3.4.1.2. A NEMZETI KÖZLEKEDÉSI INFRASTRUKTÚRA-FEJLESZTÉSI STRATÉGIA ÉS A HAZAI MOBILITÁSI IGÉNYEK VÁLTOZÁSA

Magyarországon a fejlesztések finanszírozási szerkezete jelentősen átalakult az elmúlt évtizedben. Míg 2003-ban a beruházások teljes mértékben állami és önkormányzati költségvetésből valósultak meg, 2008-ban a projektek 39%-a volt EU-s finanszírozású, és 61%-a költségvetési forrású, addig 2010-ben az EU-s finanszírozás mértéke már elérte a 86%-ot.
Az elkövetkező időkben – várhatón a 2020 utáni jövőben már csökkenő mértékben – az EU által felügyelt Operatív Programokból történő finanszírozhatóság továbbra is döntő szempont lesz a fejlesztések megvalósíthatósága esetében.

A Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra-fejlesztési Stratégia (1486/2014 (VIII. 28.) Korm. hat.) szakértői alátámasztó dokumentumai szerint az országos GDP 2050-ig várhatóan a 2012-es érték két-két és félszeresére növekszik. A népesség – mintegy 10%-os – csökkenése, a 70 évnél idősebbek arányának jelentős növekedése miatt az utaskilométerben mért személyszállítási teljesítmény ennél kisebb mértékben, a 2012-es érték mintegy 1,3-1,5-szörösére nő. A lakosság 60-70%-a ekkor már városias településeken él majd, Budapest és környéke országos népességeloszlásban való szerepe várhatóan növekszik. A fővárosban (kerületrészenként eltérően) a motorizációs telitettség várhatóan 400 személygépjármű/1000 lakos, az agglomeráció településein akár 700 személygépjármű/1000 lakos szintet ér el (az NKS összközlekedési forgalmi modellje szerint).

A középtávú magyar közlekedési jövőkép (2014-2020) fővárosi aspektusai

A magyar közlekedési rendszerben a jelenlegi állapothoz képest nem történik alapvető változás. A városi személyszállításban – a kínálat minőségének jelentős mértékű javításával – sikerül megőrizni, vagy enyhén növelni a közforgalmú közlekedés részarányát, az elővárosi közlekedésben cél a részarány jelentős növelése. A kerékpáros közlekedés a közúti közlekedés társadalmilag elfogadott és integrált részévé válik.
Közép-Magyarország, illetve az ország vonatkozásában az alábbi célok, intézkedések érvényesítése várható:

- Folytatódik a városi közforgalmú közlekedési hálózatok korszerűsítése és bővítése, a nagy kapacitású P+R parkolók építése.
- A városi és elővárosi közlekedésben létrejön a szolgáltatók együttműködése.
- A nagyvárosokban a torlódások mérséklésére egyes belsővárosi területeken útdíj bevezetése várható.
- A nagy forgalmú logisztikai központok kapacitása a kereslet függvényében tovább bővül.
- Előkészítésre kerül a Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi repülőtér korszerű városi, várostérségi és nemzetközi közúti és vasúti kapcsolatának megvalósítása.
- Megtörténik a vasúti személyszállító járműpark részleges cseréje, korszerűsítése.
- A kerékpárút-hálózat hossza a 2012. évhez viszonyítva 25%-kal növekszik.
- Folytatódik a személygépkocsi állomány növekedése, az ellátottság 2020-ra (az EU átlagának közel 60%-ára), országosan mintegy 380-400 személygépkocsi/1000 lakos értékre nő.
- A közlekedési balesetek következtében elhunytak száma országosan évi 500 fő alá csökken.

Hosszú távú (2021-2030) és nagytávú (2031-2050) magyar közlekedési jövőkép

Országos léptékben a közlekedési rendszer megőrzi, illetve kismértékben növeli a nemzetgazdaságban jelenleg betöltött gazdasági szerepét, a GDP előállításához való hozzájárulás és a foglalkoztatottság terén.

A fenntartás és fejlesztés fő forrásául a költségvetés mellett az infrastruktúra- és externális költségeken alapuló, használatarányos adók és díjak szolgálnak („használó és szennyező fizet” elv).
A település- és területfejlesztési tevékenység tudatosabbá válásának eredményeként csökkennek az utazási távolságok, amelyek kedvezőbb esélyét adják a nem motorizált mobilitásnak.
A városi közlekedésben a közforgalmú közlekedés részesedése (főként a környezetbarát városközpontokban) eléri a 60-70%-ot, a nem motorizált közlekedési formák részaránya a 20%-ot közelíti.
A városi térségekben a city logisztika általánossá válása következtében az áru a városi környezetbe már alacsony, vagy nulla kibocsátású járművekkel és az áruellátási tevékenység optimalizálásával jut el.
Optimális fejlődési pálya esetén teljesülnek az EU Fehér könyvében meghatározott célok, míg kedvezőtlenebb fejlődési pálya esetében azok csak részlegesen kerülnek elérésre.

A mai kor egyre gyorsuló társadalmi-gazdasági változásai következtében a településszerkezeti terv a korábbiaknál rövidebb időszakra, csak néhány évtizedre előretekintve képes a városfejlesztési jövőképet reálisan megjeleníteni. Ennek következtében a távlati közlekedési rendszert csak az ezen időszak alatt valószínűsíthető erőforrások felhasználásának figyelembe lehet felelősség teljesen meghatározni.

3.4.2 KÜLSŐ KÖZLEKEDÉSI KAPCSOLATRENDSZER

Budapest fejlesztése nem határozható meg csupán az 1,7 millió lakos igényei és lehetőségei alapján, mivel a város egyidejűleg több síkú szerepkörrel rendelkezik. Ennek következtében a főváros közlekedésfejlesztésének

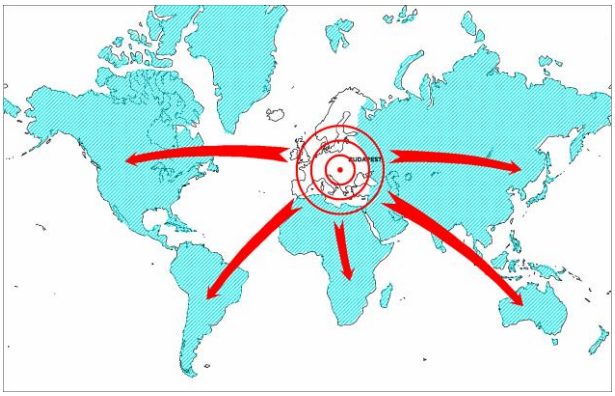
- az Európai Unió metropolisz térségeinek egyikeként a nemzetközi,
- Magyarország fővárosaként az országos,
- a Közép-magyarországi régió domináns településeként a térségi

céljai figyelembevételével kell a városfejlesztési koncepciójában meghatározott jövőkép elérését biztosító feladatokat kijelölnie, és megvalósítania azokat a rendelkezésére álló eszközökkel.

3.4.2.1. LÉGI KÖZLEKEDÉSI KAPCSOLATOK

Az Országos területrendezési terv (OTrT) határozza meg a I. osztályú, azaz a nemzetközi kereskedelmi repülőtereket. Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi repülőtér mellett csupán Debrecen és Sármellék rendelkezik ilyen besorolással az országban.

75. ábra: Légi közlekedési kapcsolatok

A területszerkezeti adottságok (a Közép-magyarországi régió súlya a nemzetgazdaságban és a lakosság hazai területi eloszlásában, az országos közlekedési rendszer hálózati kialakítása, az országhatáron túl elérhető repülőterek területi elhelyezkedése) következtében Magyarország menetrendszerinti nemzetközi légi forgalmának lebonyolítása távlatban is – szinte kizárólagosan – a Budapest

Liszt Ferenc Nemzetközi repülőtérhez kapcsolódik majd.

A repülőtér forgalmában várhatóan növekszik majd az Európán kívüli utazások aránya (amely jelenleg csupán 5%) a nemzetközi integráció kiteljesedése és a meghatározó, kontinensen belüli repüléssel versenyképes nagysebességű vasúti közlekedés európai léptékű megjelenése következtében.
Országon belüli menetrendszerű légi forgalommal – az ország mérete, valamint a gyorsforgalmi úthálózat és a vasúthálózat kiterjedtsége folytán – távlatban sem kell számolni.

A repülőtér meglévő négy terminálja – a jelenleg lezárt 1 terminál, a nemzetközi személyforgalmat bonyolító 2A és 2B terminálok, valamint a kis- és magángépes forgalmat szolgáló GAT terminál – fejlesztésére (utasszállító képességének növelésére) középtávon nem lesz szükség a meglévő kapacitástartalékuk figyelembe vételével.

3.4.2.2. KÖZÚTI KAPCSOLATOK

Budapest nemzetközi és országos kapcsolatrendszerét mindinkább az Európai közlekedési folyosókat, illetve a TEN-T hálózatot alkotó gyorsforgalmú úthálózat jelenti.
Térségi szinten – a rövid utazási távolságok következtében – viszont az országos közúthálózat egésze (gyorsforgalmi utak, országos I. és II. rendű főutak, országos mellékutak) szerepet játszik a főváros kapcsolatrendszerének alakításában.

76. ábra: Gyorsforgalmi úthálózat

Az OTrT szerint a főváros és az egyes országrészek közötti kapcsolatot megtestesítő sugárirányú hálózat részeként az északi irányú kapcsolatot jelentő M2 autópálya és a délkelet irányú M4 autópálya kerül továbbépítésre. Újonnan épülő elemként jelenik majd meg az északnyugat irányú kapcsolatot biztosító M10 autópálya. Az országos gyorsforgalmi úthálózat legbelső, körirányú elemét jelentő M0 gyűrű – amely a főváros területének elkerülését biztosítja – északi szektorának befejezésével és nyugati szektorának megépítésével záródik majd.

Budapest térségi közlekedési kapcsolatainak száma (jelenleg 35 sugárirányú közút áll rendelkezésre), és ezáltal együttes teljesítőképessége a településelkerülő szakaszok építésével (új 31. számú főút, Budakeszi elkerülő út), valamint a sugárirányú utak keresztmetszetének bővítésével (gyorsforgalmi utak, 51. sz. főút) kis mértékben növekszik a jövőben. Továbbá Budapest közigazgatási területét várhatóan érinti a fővárostól keletre elhelyezkedő települések jobb egymás közötti kapcsolatát segíteni hivatott, az M0 gyűrű Keleti szektorával párhuzamosan tervezett térségi mellékút is.

3.4.2.3. NAGYSEBESSÉGŰ ÉS HAGYOMÁNYOS VASÚTI KAPCSOLATOK

Az OTrT határozza meg a nagysebességű (220 km/óra feletti) vasúti hálózatot, amely Ausztria és Szlovákia, Ukrajna, Románia és Szerbia, valamint Horvátország felé biztosít majd kapcsolatokat három, Budapestet is elérő vonalon.

77. ábra: Tervezett nagysebességű vasútvonal

A nagysebességű vasúti hálózat két fővárosi fogadó ponttal, megálló hellyel rendelkezik majd. A Kelenföldi pályaudvar szolgálja Budapest városának saját igényeit (városi intermodális központ), míg a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér az európai légi- és vasúti hálózat átszálló pontjaként funkcionál a kiépítése után (nemzetközi intermodális csomópont).

A nagysebességű szerelvények közlekedése a főváros közigazgatási területén belül a szükséges vágányszám növelés és fejlesztések után, a már ma is meglévő nyomvonalakon történik – kivéve a nemzetközi repülőtér elérése miatt, annak területén átvezető vonalat – a hagyományos vasúti közlekedésnek megfelelő sebességgel. Budapest számára a kapcsolat

- Ausztriával és Szlovákiával a Budapest-Hegyeshalom vonalon,
- Horvátországgal a Budapest-Székesfehérvár vonalon,
- Ukrajnával, Romániával és Szerbiával a Budapest-Cegléd (annak részeként a nemzetközi repülőtér területén átvezető új) vonalon történik majd.

A hagyományos vasúti közlekedés jelentősége a személyforgalom és az áruszállítás terén eltérően alakul a jövőben.
Az országos, és különösen a térségi (elővárosi) személyforgalom várhatóan folyamatosan növekszik a vasúti infrastruktúra felújítása és a felhasználása által nyújtott szolgáltatások javulásának eredményeként. A fővárosba vezető vasútvonalak kapacitásának növelésére távlatban 3. és 4. vágányok építése válik szükségessé Budapest és a térség településeinek közigazgatási területén egyaránt. Ugyanakkor a térségi települések vasútállomásaihoz kapcsolódóan indokolt jelentős férőhelyszámmal rendelkező P+R és B+R parkoló-hálózat létrehozása, a fővárosba irányuló személygépjármű-forgalom csökkentésére törekedve.

A nemzetközi és az országos áruszállítás viszont ugrásszerűn csökkenni fog a főváros elkerülését lehetővé tevő (ezáltal a vasúti áruszállítást jelentősen gyorsító) új vasúthálózati elem, a V0 vonal (Szárliget-Ercsi-Kiskunlacháza-Albertirsa) megvalósításával.
A személy-, és az áruszállítás terén várható változások külön-külön is a vasúti területfelhasználás távlati módosítását teszik majd szükségessé a főváros közigazgatási területén belül (pl. Ferencvárosi rendező pályaudvar, fővárosba vezető vonalak területe).

3.4.2.4. ORSZÁGOS ÉS TÉRSÉGI AUTÓBUSZ-KÖZLEKEDÉSI KAPCSOLATOK

Az országos és a térségi autóbusz-közlekedés jelentősége várhatóan kismértékben csökkenni fog a vasúti közlekedés kiemelt fejlesztésével, valamint az egyaránt állami megrendelésre biztosított vasúti és autóbuszos személyszállításban lévő párhuzamosságok megszüntetésével. Mivel a Budapesti agglomeráció településeinek mintegy fele nem rendelkezik közvetlen vasúti kapcsolattal, az autóbusz-közlekedés a jövőben is fontos szerepet kap a térségi települések ellátásában.

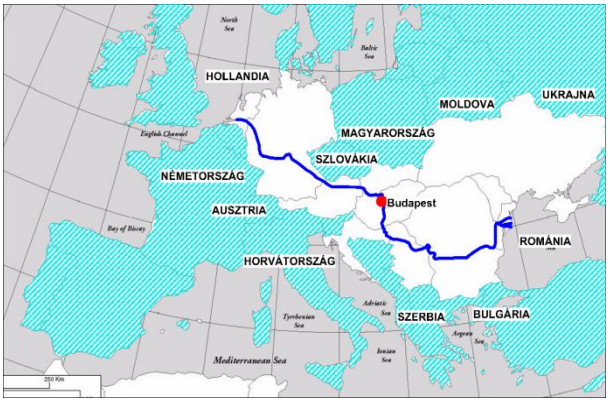
Az autóbusz-közlekedés jelenleg meghatározó fővárosi helyszínei, autóbusz-pályaudvarai közül továbbra is fontos szerepet töltenek be a Hungária-gyűrű mentén lévő Stadionok- és Népliget pályaudvarok (ez utóbbi a nemzetközi autóbusz-forgalom fővárosi fogadó pontja is). A Dél-Buda –

Rákospalota metróvonal I. üteméhez kapcsolódóan elnyeri végleges helyét az Őrmező autóbusz-pályaudvar (tervezett városi intermodális központ), ide kerülnek az Etele téri végállomás és a Széna téri végállomás nagyobb részének forgalmi feladatai. Újpest-városkapu pályaudvar településszerkezeti helyzete távlatban javul az Újpest-Aquincum Duna-híd megépítésével és az ingatlanfejlesztési lehetőségek megvalósulásával (tervezett városi intermodális központ).
Az autóbusz-közlekedés kisebb jelentőséggel bíró helyszínei, végállomásai közül változatlan formában megmarad a Kőbánya-Kispesti (tovább fejlődő városi intermodális központ) és az Örs vezér téri (tovább fejlődő városi intermodális központ) végállomás, a helyi autóbusz-hálózattal közös helyszíneken. A Szent Imre téri végállomás a csepeli városi autóbusz-pályaudvar mindenkori helyét figyelembe véve, szintén megmarad. Az Árpád híd végállomás a jelenleginél kisebb helyen szolgálja majd az utazó közönséget. A Széna téri végállomás megszűnik, feladatainak kisebb része a Széll Kálmán téri városi autóbusz-pályaudvar részeként üzemel tovább. Káposztásmegyeren egy új végállomás jöhet létre.

A térségi települések autóbusz pályaudvaraihoz, vagy nagyobb forgalmú megállóihoz kapcsolódóan indokolt jelentős férőhelyszámmal rendelkező P+R és B+R parkoló-hálózat létrehozása, a fővárosba irányuló személygépjármű-forgalom csökkentésére törekedve.

3.4.2.5. VÍZI KÖZLEKEDÉSI KAPCSOLATOK

78. ábra: Vízi közlekedési kapcsolatok

A Dunán történő személyszállítás – az egy útvonalra korlátozódó hálózati lehetőség és az elérhető sebesség miatt – csak kiegészítő szerepet tölt be jelenleg és a jövőben is a városi közösségi közlekedésben. A személyhajózásban rejlő potenciál azonban jelenleg nincsen teljes mértékben kihasználva.

A fővárost körülvevő városi térség lakosságának és mobilitási igényének várható fokozódása, valamint az egyéni közlekedés térnyerése megköveteli a közösségi közlekedés előnyben részesítését, részarányának növelését. A folyami hajózásban rejlő lehetőségek kiaknázására törekedve kézenfekvő az agglomeráció part menti településeinek, valamint Budapest folyó közeli átszálló pontjainak és belvárosának vízi úton történő összekötése. Gyors és menetrendszerű térségi hajóközlekedést kívánatos létrehozni – a városi hajóközlekedéssel integráltan – a fővárostól északra és délre eső folyószakaszokon egyaránt, belvárosi átlapolással. A Tahi/Visegrád – Dél-Budapest és a Százhalombatta – Észak-Budapest hajójáratoknál, mint szállítási szolgáltatás megteremtésénél alapkövetelmény az ütemes menetrend szerint közlekedtetett, rövid kikötési és utascsere-idővel rendelkező, nagy kapacitású hajók közlekedtetése. A hajójáratok budapesti állomásainak kijelölésénél meghatározó a gyorsvasúti vonalakra történő átszállás biztosítása, az agglomerációs településeknél viszont az autóbusz megállók közvetlen közelsége, továbbá a megfelelő kapacitású P+R parkolók és B+R tárolók megléte.

A nemzetközi szárnyashajó közlekedést továbbra is célszerű fenntartani. Számára egy színvonalas, minden vízállás mellett használható reprezentatív nemzetközi hajóállomás (fő kikötő) létrehozása kívánatos a Szabadság hídtól délre, a pesti oldalon (a Bálna épülete közelében).

A Duna-Rajna-Majna vízi út magyarországi szakaszán a hajóval történő áruszállítás folyamatos, de lassú emelkedésére lehet csak számítani.

A Duna jelentette európai közlekedési folyosó fővárosi kapcsolatát a teherforgalomban jelenleg kizárólagosan a csepeli Szabadkikötő (lényegében logisztikai központ) biztosítja. Megfelelő piaci igények esetén távlatban a Budapest-Érd városhatáron kialakításra kerülhet egy új teherkikötő, és annak háttérterületén egy logisztikai központ (Dunai Intermodális Logisztikai Központ).
A fenti áruszállítási infrastruktúrát kiegészíti a Duna 1638+680 – 1639+000 fkm bal parti szelvényei között (XXI. kerület) működő nyíltvízi kereskedelmi kikötő.

3.4.2.6. KERÉKPÁROS KAPCSOLATOK

A kerékpározás közlekedési szempontból a meghajtás módja és az elérhető sebesség korlátai miatt csak a főváros-közeli térségi területek esetében vehető számításba. Turisztikai szempontból ez a korlátozó tényező értelemszerűen nem áll fenn.
Az országos és térségi kerékpárutakat a Budapest közigazgatási területére is vonatkozó területrendezési tervek határozzák meg. Az országos kerékpárút-hálózat három átmenő (vagy hat sugár irányú) elemet jelöl:

- Felső-Dunamente (1A) – Alsó Duna mente (6B) kerékpárút a Duna jobb partján, mint a 6-os jelű EuroVelo út a nemzetközi hálózat része,
- Felső-Dunamente (1C) – Alsó Duna mente (6A) kerékpárút a Duna bal partján, mint a 6-os jelű EuroVelo út a nemzetközi hálózat része,
- Kelet-magyarországi kerékpárút (3A) – Délnyugat-magyarországi kerékpárút (7A).

A térségi kerékpárút hálózat négy sugár irányú, fővárost elérő szakasz megvalósításával számol:

- Budapest – Solymár – Dorog kerékpárút
- Budapest – Maglód – Sülysáp kerékpárút
- Budapest – Gyál – Újlengyel kerékpárút
- Budapest – Pécel – Gödöllő.

Budapest és a fővárossal határos több, mint 20 település közötti kerékpáros közlekedés számára a jelenleg meglévő 6 kapcsolat mellett további 28 településszerkezeti jelentőségű új kapcsolat kialakítása tervezett (beleértve a területrendezési tervekben szereplő, fent nevesített hálózati elemeket is).

3.4.3 KÖZÚTHÁLÓZAT

Budapest teljes, 525,13 km^2-es közigazgatási területének 10-15 %-át teszik ki a közlekedési célú közterületek (a közlekedést szolgáló területek összesített aránya még ennél is magasabb, megközelíti a 20 %-ot). A közlekedési célú közterületeknek összefüggő hálózatot kell alkotniuk a feladatuk ellátásához, ennek folytán a településszerkezetet nagymértékben determinálják.
A közlekedési célú közterületek hálózatának egyidejűleg többféle igényt kell kielégítenie. A közlekedési funkciók értelemszerű befogadása mellett biztosítja a közműhálózatok elhelyezését, zöldfelületi elemek telepítését, és ugyanakkor a városkép alakításában is fontos szerepet játszik.
A közlekedési célú közterületeken bonyolódik a város közösségi közlekedésének felszíni része (villamos-, autóbusz-, trolibusz-forgalom), valamint a személygépjármű-forgalom is. Itt kerül kialakításra a teljes gyalogos közlekedési rendszer és a kerékpáros infrastruktúra egésze. A közlekedési célú közterületek – a közterületen kívüli gépjármű tároló helyek elégtelen mennyisége miatt – jelentős számú parkoló elhelyezését is kénytelenek biztosítani a város egyes területein.
A közlekedési célú közterületek jelentette hálózat hierarchikus felépítésű, amely a gyorsforgalmi utaktól a kiszolgáló utakon keresztül a gyalogos utakig terjed. A közlekedési célú közterületeknek a város területfelhasználását befolyásoló és szerkezetét meghatározó elemei – a gyorsforgalmi utak, a teljes főúthálózat, és a gyűjtő utak kiemelt elemei – jelennek meg a településszerkezeti tervben, önálló területfelhasználási egységet alkotva, amely a főváros területének majdnem a 6%-át teszi ki.

3.4.3.1. GYORSFORGALMI ÚTHÁLÓZAT

A hálózat elsőként épült sugárirányú elemei – M1-M7, M3, M5 autópályák – a területfejlesztési szerepüket betöltötték, gyors eljutást biztosítva összekapcsolták a fővárost és az általuk érintett országrészeket. Ugyanakkor a főváros településszerkezetét is közvetlenül befolyásolták, mivel kedvezőtlen módon benyúltak a város területébe, jelentős elválasztó hatást kifejtve.
Az országos gyorsforgalmú úthálózat újonnan épült sugárirányú elemei – az M2, M4 (első ütemben még csak 4-es út Vecsést elkerülő szakasza), és M6 autópályák – már csak az M0 gyűrű vonaláig épültek ki, elkerülendő a város szerkezetébe való durva beavatkozást. Hasonlóan épül majd meg az M10 autópálya is (első ütemben 110. számú főútvonalként).

M3 –M0 csomópont

A gyorsforgalmú úthálózat sugárirányú elemei közötti közvetlen, a város belső úthálózatának igénybevétele nélküli kapcsolatot az M0 gyűrű biztosítja. A gyűrű megvalósításából származó hatások azonban ellentmondásosak Budapest szempontjából. A főváros úthálózatának az átmenő forgalom alóli tehermentesítő hatása a gyűrű építésének megfelelően mindinkább érzékelhetővé vált. A területfelértékelő (gazdasági) hatás azonban a nyomvonallal érintett térség sugárirányú közúti elemei mellett, elsősorban a fővárossal szomszédos településeken (Törökbálint, Szigetszentmiklós, Dunaharaszti,…) jelentkezik.
Az M0 gyűrű bezáródását – az Északi szektor továbbépítésével és a Nyugati szektor jelentős hosszon, alagútban történő megépítését – az Országos Területrendezési Terv tartalmazza.

A meglévő gyorsforgalmi úthálózati elemeknek az M0 gyűrűn belülre nyúló szakaszai várhatóan távlatban a városi főúthálózat részévé fognak válni. Az M1-M7 autópályák bevezető szakasza már visszaminősítésre került. A településszerkezeti terv – az Országos Területrendezési Tervvel összhangban – az M51 autóutat (az M0 gyűrű egykori szakasza) már a budapesti főúthálózat részeként jelöli. Későbbiekben az M3 és az M5 autópályák területileg érintett szakaszai esetében is reális elvárás a főúthálózati szerepkörbe történő átsorolás, és rajtuk a csomóponti kapcsolatok számának növelése.

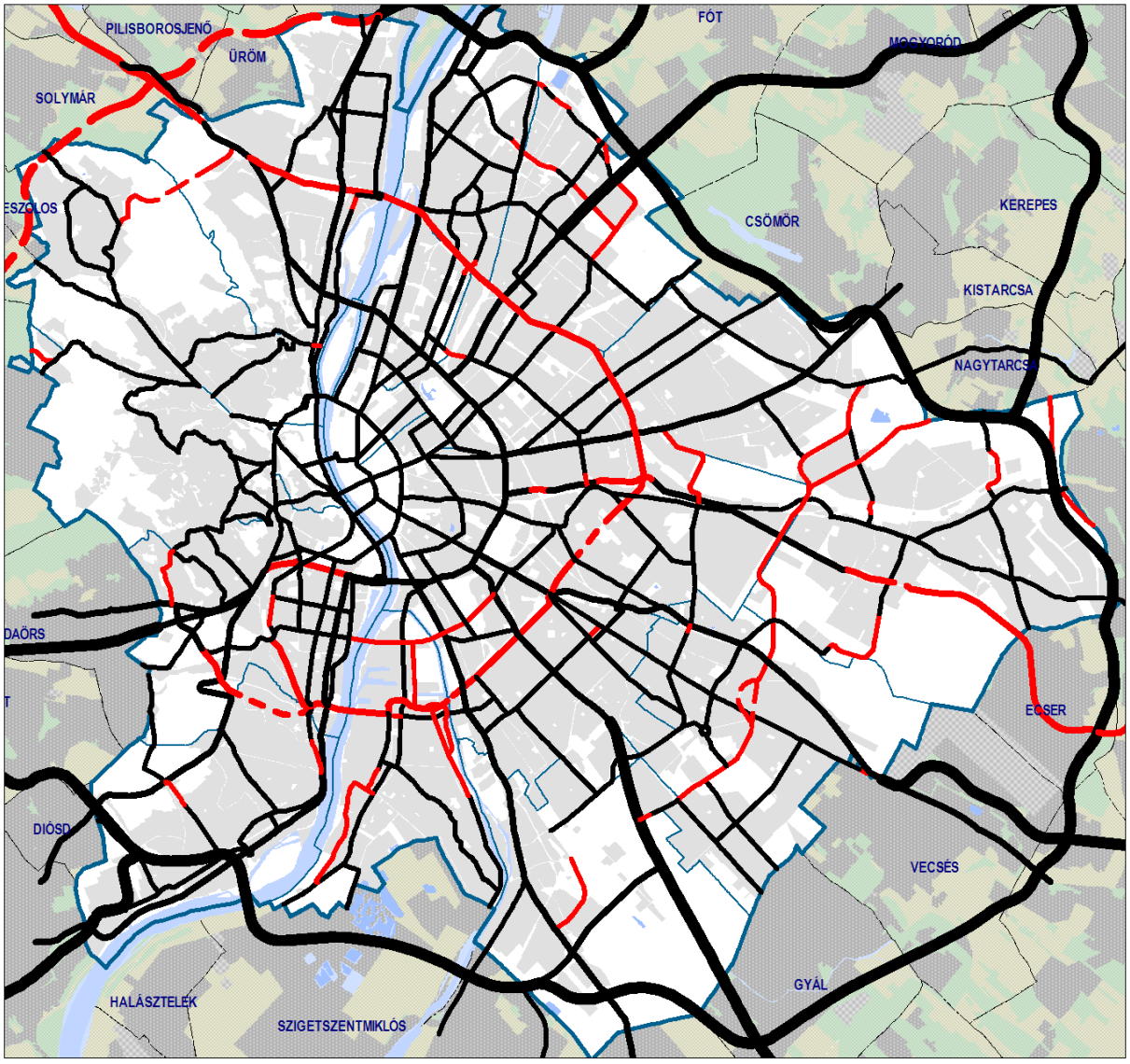
A város belső közlekedési rendszerében gyorsforgalmi úthálózati szerepkört betöltő önálló elem nem tervezett a városfejlesztési koncepció jövőképe, a település mérete és lakosságszáma figyelembe vételével.

3.4.3.2. FŐÚTHÁLÓZAT

Budapest belső közlekedését a történeti városfejlődés során kialakult és tovább építendő hálós közúti szerkezet határozza meg, amelynek meghatározó elemei a körutak és sugárutak. A hálós szerkezetet – szerepkörét tekintve a kerületek közötti kapcsolatokat lehetővé tevő – I. rendű főúthálózat, és a – kerületen belüli kapcsolatokat biztosító – II. rendű főúthálózat együttese alkotja. Az I. rendű főúthálózatot az Országos Területrendezési Terv is nevesíti.

Budapest közigazgatási területén belül tervezett főúthálózati elemek kiépítésüket tekintve alapvetően városi jellegű főútvonalak lesznek.

79. ábra: Gyorsforgalmi és főúthálózat

A távlati főúthálózat több mint 650 km-es hosszának 80-85 %-a már jelenleg is rendelkezésre áll. A főúthálózat jelentős mértékben determinálja a településszerkezetet, azonban zónánként eltérő igényeknek kell megfelelnie, és ezért az alábbiak szerinti differenciált fejlesztése szükséges:

Belső zóna

A zóna területén a főúthálózat – a mai helyzettel ellentétben – teljes mértékben a II. rendű főúthálózatba tartozik majd távlatban, és új elemmel már nem bővül. A meglévő elemeket azonban nem lehet megszüntetni. A városfejlesztési koncepciónak megfelelően a gyalogos, a kerékpáros és a közösségi közlekedés felszíni elemeinek preferálásával kell átstrukturálni, újra megosztani ezen közutak területét. Kiemelt fontosságú a Szabadsajtó út - Kossuth Lajos utca - Rákóczi út által alkotott útvonal ennek megfelelő átépítése, átalakítása.

Átmeneti zóna

A zóna területe jelenti a városfejlesztési koncepciónak megfelelően a főváros leginkább fejlődés orientált térségét. Az I. rendű főúthálózat már nem változik, a II. rendű főúthálózat bővítése a területfelhasználás változásával függ össze szorosan.
Észak-Budán tovább épül az Ángel Sanz Briz út a Budai alsó rakpart folytatásaként, a Duna-part közelében lévő területek fejlesztésével összhangban. Pesten a Szegedi út - Nagy Lajos király útja - Fehér út - Kőrösi Csoma S. út - Bihari út - Ecseri út - Kén utca vonal teljes kiépítésével létrejön egy olyan nagy jelentőségű körirányú útvonal (körút), amely egyrészt felfűzi a városközpont tehermentesítését szolgáló központrendszer több jelentős elemét, másrészt délen a Csepel és Buda felé kapcsolatot biztosító Galvani hidakhoz csatlakozik. Csepelen a Soroksági Duna-ág melletti területek fejlesztésével összhangban kerül sor a Galvani hidak jelentette körirányú útvonal átvezetésére, és egy észak-déli irányú közlekedési elem létesítésére. Dél-Budán a Kelenföldi intermodális központ létrejöttéhez kapcsolódóan épül ki a Somogyi út.

Elővárosi zóna

A zóna területe csak alig több mint fél évszázada tartozik Budapest közigazgatási területéhez, a fővároson belüli szerepnek megfelelő településszerkezeti jelentőséggel bíró közlekedési elemek még csak részlegesen jöttek létre. A zóna területén jelentős közúthálózati fejlesztések szükségesek a belső zóna forgalmi tehermentesítéséhez, az átmeneti zóna funkcióváltó területei fejleszthetőségének megteremtéséhez, és az elővárosi zóna lakóterületeinek jövőben várható közlekedési igényei biztosításához.

Az I. rendű főúthálózatba tartozóan épül meg a Körvasút menti körút, mely a főváros északi-, valamint déli részén Buda és Pest között közvetlen kapcsolatot teremt majd. Az új főúthálózati elem a kerülő utakra érzékeny közösségi és kerékpáros közlekedés lehetőségeit is javítja, különösen a tervezett hidak térségében.
Szintén új elemként valósul meg a 31. sz. főút fővárosi bevezető szakasza, csatlakozva az agglomeráció területén megjelenő, településeket elkerülő új nyomvonalhoz. Ennek következtében a XVII. kerület belső területei és a Pesti út, valamint a X. kerület központja és a Kőbányai út - Kőrösi Csoma Sándor út mentesül az országos illetve a térségi átmenő forgalomtól.
Az elővárosi zóna főúthálózata kibővül az országos gyorsforgalmi úthálózat visszaminősítésre kerülő elemével, az M0 gyűrű M5 autópályáig vezető egykori szakaszával.

A II. rendű főúthálózat részeként épülnek tovább Észak-Pesten – a jelentős nagyságú fejlesztési területek figyelembe vételével – az Óceánárok utca - Mogyoród útja valamint a Nyírpalota utca - Felsőkert utca által alkotott útvonalak. Kelet-Pesten az érintett kerületek nagy kiterjedésű kertvárosias lakóterületei és központjai közötti színvonalas közlekedési kapcsolat biztosítására épül a Külső keleti körút, kisebb területfelhasználási változásokat szolgál a Bélatelepi út - Ferihegyi út összekötése. Kőbánya - Felsőrákos térségében részben a területek fejlesztésével, részben az átalakulásával kapcsolatban tovább épül a Kozma utca vonala és a Pesti határút. Dél-Pesten a Soroksári elkerülő út (részben településszerkezeti jelentőségű gyűjtőútként). Csepelen folytatódik a belváros és a lakott területek elkerülését biztosító ún. Gerincút építése, a sziget keleti oldalán tovább épül a Hollandi út - Duna utca, kedvező közlekedési lehetőséget teremtve a nagy kiterjedésű kertvárosias lakóterületek számára. Dél-Budán Budafok központjának fejlesztésével párosulva épül át a Mária Terézia utca és tovább épül a Dózsa György út.

Hegyvidéki zóna

A zóna területén a közúthálózat fejlesztésére a területfelhasználás változásával kapcsolatban nem kerül sor. A településszerkezeti jellegű közlekedési kapcsolati hiányok következtében a belső zónát indokolatlanul érő terhelés csökkentésére Észak-Budán a Virágos nyeregnél, és Dél-Budán a Törökbálinti útnál tervezett egy-egy új, kőrirányú elem.

A hegyvidéki zónával szomszédos Budakeszi tehermentesítését biztosító elkerülő útvonal csak részlegesen érinti Budapest közigazgatási területét a városhatár térségében, a nyomvonal még bizonytalan.

Duna menti zóna

Ebben a zónában helyezkednek el a város főúthálózatának településszerkezeti szempontból legfontosabb és egyben legforgalmasabb szakaszai a Duna-hidak, a folyam elválasztó hatását mérsékelve.

A hálós (sugaras-gyűrűs) rendszerű közúthálózat részeként a tervezett körirányú úthálózati elemek kiépítésével összhangban új hidak építése is szükséges. Az új hidak egyrészt közvetlen kapcsolatot létesítenek északon és délen a város eddig kényszerűen elválasztott területei között, elsősorban a kerülő utakra érzékeny kerékpáros közlekedés és a közösségi közlekedés lehetőségeit javítva. Másrészt lehetőséget teremtenek a város belső részein az átmenő személygépjármű-forgalom alóli tehermentesítésre, az elkerülést biztosító kapcsolatok létrejöttével.

Az I. rendű főúthálózatba tartozó Körvasút menti körút részeként épül meg északon az Újpest-Aquincum híd, délen a Csepel-Albertfalva híd és ehhez kapcsolódóan a Soroksári Duna-ág keresztezését biztosító alagút.

A II. rendű főúthálózat részeként épül meg délen a Galvani híd és ehhez kapcsolódóan a Soroksári Duna-ág keresztezését biztosító Kén utcai híd.

Id. Antall József rakpart

A főúthálózat körirányú elemei mellett jelentős, a Dunával párhuzamos sugárirányú elemek is vannak a zóna területén.

A pesti oldalon lévő rakpart, és az ahhoz délről csatlakozó Közraktár utcával alkotott útvonal esetében a hajózás parti kapcsolódásai mellett a gyalogos, és a kerékpáros közlekedés igényeit jobban figyelembe vevő kialakítás szükséges. A Pesti rakpart esetében a nagykörúton belüli szakasz az átépítés után – az új műszaki paraméterekkel összhangban – a főúthálózatból a településszerkezeti jelentőségű gyűjtő utak közé kerül.

A budai oldalon lévő rakpart, és az ahhoz északról csatlakozó Ángel Sanz Briz út esetében a főúthálózati szerepkör marad a domináns funkció, mivel Buda természeti adottságai miatt korlátozott az észak-déli irányú közlekedési kapcsolatok száma.

3.4.3.3. TELEPÜLÉSSZERKEZETI JELENTŐSÉGŰ GYŰJTŐÚTHÁLÓZAT

Budapest esetében a gyűjtőúthálózat több mint 340 km hosszúságú. A forgalmi szerepet meghaladó szerepkörrel rendelkező meglévő és tervezett elemek településszerkezeti jelentőségű gyűjtőútként – közel 205 km hosszban – megjelennek a szerkezeti tervben, és ennek megfelelően részét képezik a közúti közlekedési területek területfelhasználási egységnek.

A településszerkezeti jelentőségű gyűjtő utak:

- a beépítés intenzitásának figyelembe vételével a főúthálózat sűrítését eredményező, ugyanakkor hálózati kapcsolatot is biztosító útvonalak,

- a közúti vasúti infrastruktúrát (villamos vonalat) jellemzően befogadó útvonalak, a védett területek kivételével,
- a szomszédos települések gyűjtőúthálózata és a fővárosi közúthálózat közötti kapcsolatot biztosító útvonalak.

A településszerkezeti jelentőségű gyűjtő utak kijelölése, fejlesztése független a zónarendszertől, elsősorban helyi adottságok függvénye.

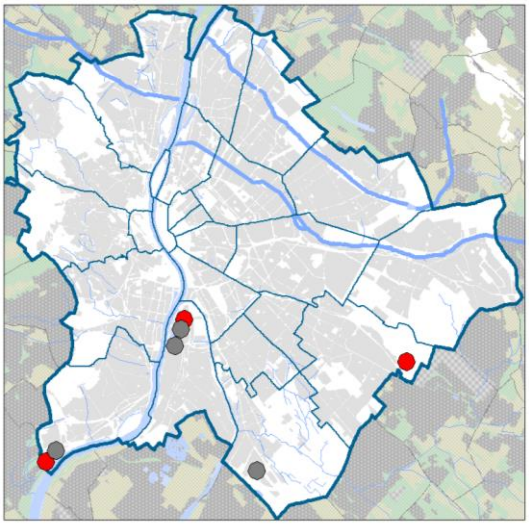
3.4.3.4. KÖZÚTI-VASÚTI KERESZTEZÉSEK

A Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra-fejlesztési Stratégia és Budapest városfejlesztési koncepciója alapján a vasúti közlekedés fejlesztése kiemelt feladatot jelent. A jelenlegi vasúti forgalom az ütemes elővárosi vonatforgalom és az S-bahn rendszerű tervezett városi vonatforgalom következtében jelentősen meg fog növekedni, akár a jelenlegi érték duplájára. Az életszínvonal emelkedésével párhuzamosan – a legvisszafogottabb becslések szerint is legalább 20-30 %-kal – növekvő személygépjármű ellátottság, és a szabadidő eltöltéssel együtt növekvő fajlagos utazási igények együttesen a jelenleginél nagyobb közúti gépjármű forgalmat eredményeznek, amelyet a várospolitikai célok szerinti visszafogott közúthálózati fejlesztések csak részben ellensúlyoznak.

A vasúti és a közúti forgalom növekedése, és ugyanakkor a balesetek számának társadalmilag elvárt csökkentése következtében a vasútvonalak és a főúthálózat találkozási pontjaiban külön szintű keresztezéseket (felüljárókat, aluljárókat) kell kialakítani. Budapesten a főúthálózat és a vasúthálózat – döntően az átmeneti és elővárosi zónában elhelyezkedő – külön szintű keresztezéseinek száma a jelenlegi 50-ről mintegy 80-ra emelkedik nagy távlatban. A kisebb forgalmú vasútvonalak és a településszerkezeti jelentőségű gyűjtő utak esetén a jelenlegi szintbeni közúti-vasúti keresztezések megtartása, vagy akár közút általi keresztezés megszüntetése is elfogadható.

3.4.3.5. LOGISZTIKAI KÖZPONTOK

80. ábra: Logisztikai központok

A logisztikai funkció a gazdasági célú területfelhasználás azon speciális része, amely fajlagosan jelentős áruszállítási igénye miatt csak a közlekedési infrastruktúrával kiválóan ellátott helyszíneken életképes, ugyanakkor jelentős forgalmat generál.

A közúti, a hagyományos vasúti és a vízi közlekedési kapcsolatok infrastruktúra elemei, valamint Budapest országon belüli területi elhelyezkedése, továbbá a főváros nyújtotta területhasználati lehetőségek következtében Dél-Budapesten alakultak ki a jelentős logisztikai központok, (Budapesti Intermodális Logisztikai Központ, Prologis Logisztikai Központ), vagy a logisztikai központként működő kikötői területek (csepeli Szabadkikötő, csepeli Olajkikötő),

A fenti területi-műszaki adottságok következtében – összhangban a városfejlesztési koncepcióval – új, nagy területű logisztikai típusú fejlesztésre a szárazföldi, a vízi, és a légi közlekedéshez kapcsolódóan egyaránt, továbbra is Dél-Budapesten lesz lehetőség.
A város környezetkímélő áruellátásában jelentős szerepet játszhat – akár a fenti logisztikai területekre alapozva – a city-logisztika intézményesített bevezetése, létrehozása, mint egy városi közlekedéssel összefüggő szolgáltatás.

3.4.4 KÖZÖSSÉGI KÖZLEKEDÉS

A fenntartható városfejlődés közlekedését a közösségi közlekedés kiemelt fontossága határozza meg. Csak így biztosítható a jelentős utazási igények időjárástól független, közepes vagy nagy utazási távolságon történő, elfogadható sebességű kielégítése a városias épített környezetben.
Budapest területén naponta bonyolódó, több mint 5.000.000 utazás legnagyobb részarányú szegmensét jelenleg is a közösségi közlekedés adja, amelyet a fejlesztések-kedvezmények-preferenciák-tiltások komplexen alkalmazott együttesével továbbra is fenn kell tartani, sőt reálisan kis mértékben tovább lehet növelni.
A jelenlegi gyorsvasúti-, villamos-, autóbusz-, trolibusz- és hajó közlekedés jelentette fővárosi közösségi közlekedési rendszert ki kell egészíteni a vasúti pályák nyújtotta közlekedési lehetőségek bevonásával, továbbá a városi közlekedés és a térségi közösségi közlekedés integráltságát mind teljesebb mértékben meg kell valósítani.
A városi közösségi közlekedés eredményességét az épített környezet oldaláról mindenkor jelentősen befolyásolja az átszálló csomópontok, az intermodális csomópontok és a központrendszer elemeinek településszerkezet által meghatározott helyzete, valamint a P+R és a B+R parkoló hálózat nyújtotta lehetőségek.

3.4.4.1. GYORSVASÚTI HÁLÓZAT

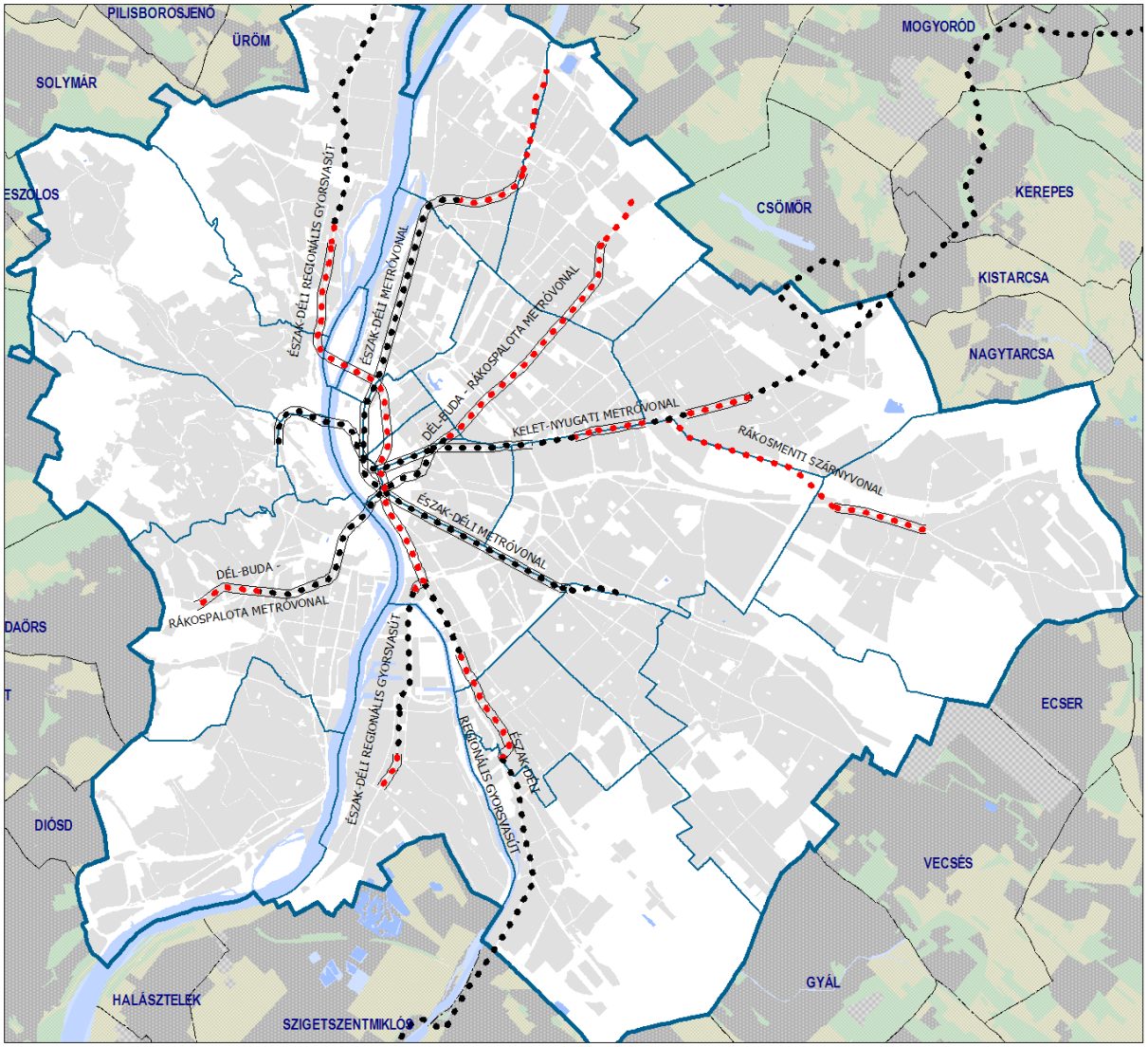
A nagyvárosok közösségi közlekedésében – Budapest Európa 9. legnagyobb városa – a legmagasabb szolgáltatási színvonalat (nagy utas szám gyors és forgalmi zavaroktól mentes szállítását) a gyorsvasúti hálózat, azon belül a metró-közlekedés jelenti. A metróvonalak felszín alatt vezetett szakaszai (a hátrányos elválasztó hatást is kiküszöbölve) jelentős városfejlesztő hatást fejtenek ki. Budapest esetében a város nagyságából (az ezzel arányos utazási igényekből) következően csak átmérő irányú vonalaknak van létjogosultságuk, ezért az ún. zónarendszerrel összefüggésben történő tárgyalásuk irreleváns. A főváros esetében egy átmérő irányú – a város külső területeit a belvároson keresztül összekötő – metróvonal teljes megépítése a jelentős költség igénye folytán átlagosan 20-30 évet vett igénybe a múltban.

A közösségi közlekedés kötöttpályás ágazatai közül a három vonalból álló metróhálózat rendelkezik fajlagosan (vonal hosszra vetítve) a legnagyobb részesedéssel a szállított utasok számát tekintve. Ugyanis a teljes közösségi közlekedés hálózat hosszának alig néhány %-át kitevő metró vonalakon bonyolódik a teljes forgalom mintegy negyede.

A meglévő metróvonalak további fejlesztése szükséges. Meghosszabbításra kerül az Észak-déli metróvonal Káposztásmegyerig, a közel 22 km hosszúságúvá váló vonal üzemeltetése számára szükséges második járműtelep is itt kerül kialakításra.
A Kelet-nyugati metróvonal és a Gödöllő (- Csömöri) HÉV vonal összekötésre kerülhet, kiegészülve egy Rákosmenti szárnyvonallal. Az összekötés a Hungária gyűrű és a városhatár közötti szakaszon a megállóhelyek áthelyezését vonja maga után (megvalósíthatósági tanulmány alapján) az átszálló kapcsolatok és a központrendszerhez való jobb illeszkedés érdekében. A jelenlegi HÉV vonal Sashalom és Mátyásföld közötti szakasza felszín alá kerülhet.
A várostérségi és a településszerkezeti összefüggéseknek megfelelően a félig elkészült Dél-Buda - Rákospalota metróvonal továbbépítését folytatni kell, elsődlegesen Újbudán a Virágpiacig, így versenyképes alternatívát kínálva a fővárost elérő legnagyobb közúti áramlat (M1 és M7 autópályák) eszközváltásának biztosítására, valamint a Gazdagréti lakótelep (5.800 lakás) közlekedése számára. Másodsorban Rákospalota felé, a Szilas-patak térségéig történő továbbépítés versenyképes alternatívát jelent a fővárost elérő második legnagyobb közúti áramlat (M3-, és részben a közeli M2 autópálya) eszközváltására, valamint az Újpalotai lakótelep (13.900 lakás) közlekedése számára.
A Rákospalotai végállomásnál a közel 18 km hosszúságú vonal üzemeltetéséhez szükséges második járműtelep is kialakításra kerülhet. Rákospalotán a metróvonal a jelenlegi utazási igényeken

túlmenően jelentős mértékű, meglévő ingatlanfejlesztési lehetőség kiszolgálását is biztosítja majd. A metróépítés jelentős költség igénye folytán a Rákospalota irányú meghosszabbítás időben hamarabb, közúti vasútként (villamosként) is megvalósulhat.

81. ábra: Gyorsvasúti hálózat

A fővárosi gyorsvasúti hálózat befejező eleme a Szentendrei-, a Soroksári-, és a Csepeli HÉV vonalak összekötésével, valamint a belváros alatti, metró jellegű átvezetésével jön létre. A Budapesten belül mintegy 37 km hossszággal rendelkező Észak-déli regionális gyorsvasút üzemeltetését a fővárosban a meglévő Csepeli és a tervezett Békásmegyeri járműtelep biztosítja.
A vonal csepeli ága az Erdősor utcáig kerül meghosszabbításra, felszín alatti kialakítással. A soroksári ág Pesterzsébeten – a jelenlegi nyomvonal korrekciójával – felszín alatt kerül kialakításra (megvalósíthatósági tanulmány alapján).

A városhatárt átlépő HÉV vonalak állami irányítás alá kerülnek az egységes elővárosi közlekedés megteremtése érdekében a 1061/2016 (II. 25.) Korm. határozat értelmében.

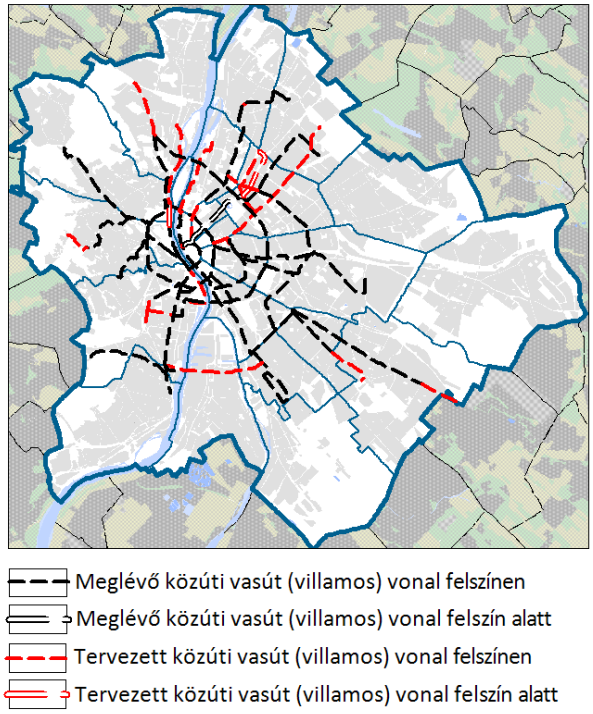
A korábbi településszerkezeti- és közlekedésfejlesztési tervek a város folyamatos bővülését és növekvő finanszírozási lehetőségeket feltételezve, igen optimista jövőképnek megfelelően nagytávlatban egy sűrűbb gyorsvasúti hálózattal számoltak. A figyelembe vehető demográfiai változások és a gazdasági lehetőségek alapján, a fenti javaslatnál kiterjedtebb gyorsvasúti hálózat szerepeltetése a településszerkezeti tervben irreális elképzelés az évszázad közepéig tartó időszakra vonatkozóan. A korábbi tervekhez képest feladásra került nyomvonal szakaszok

- a Kelet-nyugati metróvonal szárnyvonala a Szépilonáig,
- az Észak-déli metróvonal meghosszabbítása az Üllői út alatt a repülőtérig,
- Dél-Buda – Rákospalota metróvonal budafoki szárnyvonala

mind felszín alatti kialakításúak lettek volna, ezért elépítésükre nem kerül sor a jövőben. Amennyiben megvalósításuk nagy távlatban esetleg újra napirendre kerül, megépíthetőek.

3.4.4.2. KÖZÚTI VASÚTI (VILLAMOS) HÁLÓZAT

82. ábra: Villamoshálózat

A villamos-közlekedés a metróvonalakhoz képest alacsony városfejlesztő hatással rendelkezik, azonban nagyvárosias és kisvárosias környezetben, a közúti forgalom zavaró hatásaitól független pályán, közepes nagyságú utasforgalom lebonyolítására kiválóan alkalmas. A fenti adottságok miatt a jelenlegi budapesti villamoshálózat jelentős mértékben egybe esik a főváros hálós (gyűrűs-sugaras) rendszerű főúthálózatával (ennek megfelelően minden teljesen vagy részlegesen kiépített körút villamosközlekedéssel rendelkezik).
A fentieknek megfelelően a villamoshálózat fejlesztése elsősorban a mindenkori főútvonal hálózat jelentette településszerkezeti adottságoknak megfelelően történik. A tervezett villamoshálózat – a jelenlegi vonalak hosszának mintegy 35%-os bővítésével – távlatban összességében megközelíti a 200 km-es hosszt.

A villamos-közlekedés fejlesztése – zónánként más és más célt szolgálva – az alábbiakban kerül részletesen bemutatásra. (A településszerkezetre hatást nem gyakorló, forgalmi típusú fejlesztések – Széll Kálmán téri kapcsolatok átépítése, Haller utcai kapcsolatok bővítése,… – értelemszerűen nem jelennek meg a területi ismertetésben.)

Belső zóna

A zóna területén elsősorban a hálózati kapcsolatrendszer javítására, a hiányok megszüntetésére kerül sor.
Pesten (újra) összekötésre kerül a Kiskörúti és a Lehel úti villamosközlekedés vonala.

Átmeneti zóna

A zóna területén elsősorban a körirányú vonalak meghosszabbítására kerül sor, a központrendszer figyelembe vételével. A villamoshálózat fejlesztés részeként meghosszabbításra kerül délen a Hungária-gyűrű (1-es) vonala az Etele téri intermodális

központig. A Nagy Lajos Király úti (3-as) vonal északi irányban tovább épül a Lehel útig, délen – Csepelen keresztül – pedig eléri Újbudát. Ezáltal egy olyan új körúti vonal jön létre, amely felfűzi az átmeneti zóna meghatározó központi elemeit, többek között Angyalföldön a Béke teret, Zuglóban a Bosnyák teret és az Örsvezér terét, valamint Kőbánya és Pesterzsébet központját is.

Elővárosi zóna

A zóna területén a lakótelepek ellátásának javításával és a potenciális fejlesztési területek elhelyezkedésével összhangban kerül kiterjesztésre a villamoshálózat. A lakótelepek közlekedési elérhetőségének javítása kapcsán épülhet meg a Blaha Lujza tér-Újpalota közötti vonal, összekötve az Erzsébet királyné útival. Továbbá meghosszabbításra kerül Kispesten az Ady Endre úti vonal a Havanna lakótelepen keresztül a Gloriett lakótelepig. A fejlesztési területek felértékelése kapcsán a Bécsi úti és az Üllői úti vonalak kerülnek meghosszabbításra a városhatár irányában.

Hegyvidéki zóna

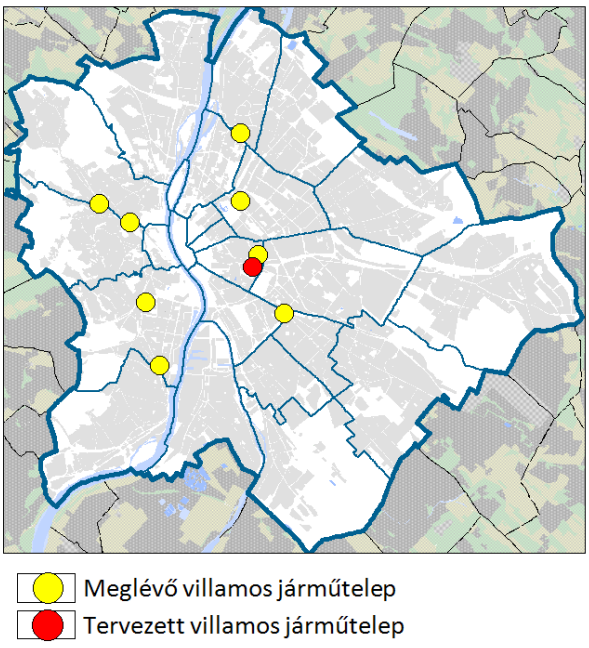
A zóna területén a hegyvidéki terepadottságok miatt a hagyományos villamosközlekedés jelentős szerepet a továbbiakban sem tölt be a közösségi közlekedésben (az egyetlen vonalat a Böszörményi út- Németvölgyi úti villamosközlekedés jelenti). Itt helyezkedik el a város egyik speciális közösségi közlekedési eszköze, a Fogaskerekű vasút, melynek felső szakaszán (a turisztikai-rekreációs fejlesztésekkel összhangban) a Normafáig, az alsó szakaszán (a jobb átszálló kapcsolatok miatt) a Széll Kálmán térig tervezett a meghosszabbítása.

Duna menti zóna

A zónában elsősorban a Dunával párhuzamos irányú villamosközlekedés bővítésére kerül sor. Budán déli irányban a Lágymányosi öböl térségéig, északi irányban – az Észak-déli regionális gyorsvasút folyópart menti pálya-szakaszának felszabadulása után – a Filatori gátig kerül meghosszabbításra a rakparti vonal. Pesten, északi irányban a Gyöngyösi utca térségéig kerül meghosszabbításra a meglévő rakparti vonal.
A főváros északi és déli térségeiben tervezett új Duna-hidak közül a Csepel-Albertfalvai hídon – a Körvasút menti körút részeként – jelenik meg új, haránt irányú villamosközlekedés

83. ábra: Villamos járműtelepek

A főváros közösségi közlekedési ellátásában részt vevő, fontos szerepet betöltő villamos-közlekedés számára a jelenlegi – a lakosság által már elfogadott – villamos-kocsiszínek többségének megtartása és működtetése továbbra is kívánatos.
A város elmúlt évtizedekben lezajlott fejlődésének következtében az Orczy téri, a Bosnyák téri, és a Lenkey utcai remízeket – előzetes pótlásuk után – fel lehet majd számolni. Új, központi kocsiszín kialakítására kerül sor a Salgótarjáni út mellett, a megszüntetett Józsefvárosi vasúti pályaudvar területének részleges felhasználásával.

A villamoshálózat különleges elemét jelenti az Millenniumi Földalatti Vasút. A XIX. században épült nyomvonal metró jellegű, de méretei folytán attól elmaradó utasszállító képessége miatt korlátozott városfejlesztő hatással rendelkezik. A vonalnak a körvasútig történő meghosszabbítása megvalósítható Rákosrendező pályaudvar funkcióváltásra váró területein

keresztül, vagy a Kacsóh Pongrác út vonalában, a meglévő lakóterületek közösségi közlekedési ellátását javítva. A két alternatíva magában hordozza az elágazó vonalként történő továbbépítést is.
A gyorsvasúti hálózat korábban tervezett fejlesztési elképzeléseinek ésszerűsítése (rövidítése) felveti a lehetőségét néhány meglévő, nagy forgalmú villamos vonal szakaszos felszín alá süllyesztésére nagy távlatban. A MFAV-hoz hasonló vonal alakítható ki az Üllői út külső szakaszán (XVIII.-XIX. kerület), a Fehérvári út alatt (XI.-XXII. kerület), és a Béke út alatt (XIII. kerület).

3.4.4.3. AUTÓBUSZ HÁLÓZAT

Az autóbusz-közlekedés általános esetben városfejlesztő hatást nem jelent, csupán a beépítésre szánt területek utazási igényeinek alapfokú ellátását biztosítja. Kötöttpályás vonalak helyettesítésére, nagy forgalmú közlekedési folyosók ellátására is képes, de csak kedvezőtlen forgalmi-környezetvédelmi feltételekkel.
Budapest közösségi közlekedési rendszerében – összhangban az elővárosi és az átmeneti zóna kiterjedtségével, valamint figyelembe véve a főváros jelentős méretű kertvárosias lakóterületeit – a legnagyobb hálózati hosszal nagy távlatban is az autóbusz-közlekedés fog rendelkezni. A hálózati hosszból való magas, mintegy 70 %-os részesedés az alacsony fajlagos utas-szállítóképesség ellenére még így is igen jelentős (a kötöttpályás fejlesztések hatására a közösségi közlekedésen belül várhatóan 30 % közelébe csökkenő) utas számot eredményez.

Az autóbusz-közlekedés infrastruktúráját alapvetően a közúthálózat elemei határozzák meg. Az autóbusz-közlekedés, mint szolgáltatás, rendkívül könnyen diverzifikálható. Szerződéses formában is biztosítható, az üzemeltetés azonban nem tartozik a településrendezés tárgykörébe.

A főváros ellátásában részt vevő autóbusz-közlekedés számára a jelenlegi négy önálló – a lakosság által már elfogadott, műszaki szempontból szakszerűen kialakított Pomázi úti, Ajnácskő utcai, Cinkotai úti, Méta utcai – autóbuszgarázs megtartása és működtetése továbbra is kívánatos.

3.4.4.4. TROLIBUSZ HÁLÓZAT

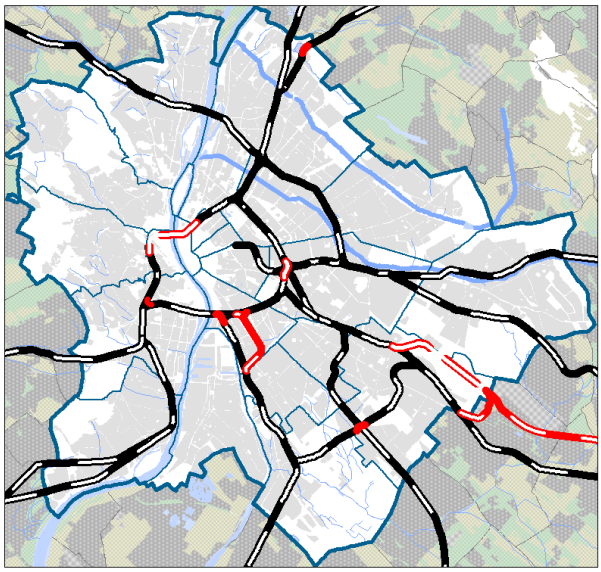
A trolibusz-közlekedés jelentősége középtávon nem változik a fővárosi közösségi közlekedésében. Néhány autóbuszvonal bevonása a trolibusz-közlekedésbe, vagy meglévő trolibuszvonal meghosszabbítása várható.
A jelenlegi felsővezetékes rendszerhez képest a megújulás reális elvárás a jövőben a technikai fejlődés jelenlegi és várható eredményei (akkumulátorok teljesítőképessége és töltési sebessége) alapján.

A trolibusz-közlekedés számára a jelenlegi – a lakosság által már elfogadott, műszaki szempontból szakszerűen kialakított – Pongrácz úti trolibuszgarázs (és autóbuszgarázs) megtartása, működtetése kívánatos.

3.4.4.5. VÁROSI-ELŐVÁROSI VASÚTI KÖZLEKEDÉS (S-BAHN)

Budapest határát átlépő egyéni személygépjármű-forgalom csökkentése érdekében a főváros területénél nagyobb, de városias használatú térségben kell értelmezni a MÁV-hálózatot és a főváros regionális gyorsvasúti (HÉV) közlekedését. A Budapestre befutó 11 vasútvonalat a fővárosban található 43 pályaudvarával, vasútállomásával és megállóhelyével a városi közösségi közlekedés részévé kell tenni. A városi és elővárosi közlekedés integrált kialakítását az ún. S-Bahn koncepció megvalósítása jelenti.

84. ábra: Vasúthálózat

Meglévő vasútvonal
Tervezett vasútvonal
Tervezett vasútvonal felszín alatt

A S-Bahn közlekedés alapja az elővárosi vasúti forgalomban elérendő ütemes (15-20 perces követésű idejű) vonatforgalom a belső zónában lévő fejpályaudvarok és a 30-40 km távolságban lévő várostérségi települések forduló állomásai között. A fővárosban, és a többi településen is a már használatban lévő motorvonatok közlekedtetésére alapozva, új megállóhelyek létesítésével jobb elérhetőséget kell biztosítani az utazási igények színvonalasabb kielégítésére.

Az S-Bahn közlekedés keretében megvalósuló hálózatfejlesztés és viszonylat-működtetés feloldja a jelenlegi fővárosi MÁV-hálózat önálló csoportokra osztottságát, több irányból átjárhatóvá teszi és az új megállókkal integrálja azt a városi közlekedésbe. A szükséges budapesti fejlesztések ütemei az alábbiak:

- Az I. ütemben a jelenlegi fejpályaudvari rendszer fejlesztése történik meg, amely kétvágányú vasúti pályák esetén 15-20 perces, egyvágányú vasúti pályák esetében 30 perces elővárosi vasúti közlekedést tesz lehetővé. Jelentős kapacitásnövelő beruházások ebben az ütemben még nem történnek. A városi közlekedéshez történő kapcsolódás a mai fejpályaudvarokon, a meglevő és a kialakításra javasolt új állomásokon valamint megállóhelyeken történik.
- A II. ütemben a Ferencváros pu. és Kőbánya-teher pu. között összekötő műtárgy épül, ezáltal a nyugati és a keleti vonalcsoport összekötésre kerül. Az összekötő műtárgy megépítése nyomán – az úgynevezett belső körvasút fejlesztésével – olyan viszonylatvezetések valósíthatók meg, amelyek a belső zóna mentén haladva több ponton kapcsolhatók a sugárirányú városi kötöttpályás vonalakhoz.
- A III. ütem – a városi és elővárosi kötöttpályás közlekedés fejlesztésére – a HÉV vonalak összekötésével létrejövő Észak-déli regionális gyorsvasutat jelenti.
- A IV. ütemben válik teljessé az S-bahn jellegű közlekedés a Déli pályaudvar és a Nyugati pályaudvar közötti vasúti alagút megvalósításával, ezzel egy teljes budai – pesti városi körvasúti kapcsolatrendszer jön létre, a legnagyobb szabadságot és rugalmasságot biztosítva a városon belüli és városon kívüli viszonylatvezetési alternatíváknak.

Az elővárosi vasúti közlekedés fejlesztését a hazai és európai szinten jóváhagyott, a HÉV-et is magába foglaló városi-elővárosi közlekedés szempontjai alapján szükséges meghatározni.

A megvalósítás során általánosan jelentkező feladatok:

- járműbeszerzés,
- a vasúti szolgáltatás színvonalának növelése,
- vágányhálózat fejlesztése,
- új vasútállomások létesítése a fővárosban,
- átszálló kapcsolatok kiépítése,
- megfelelő épített környezet létrehozása.

A budapesti vasúthálózat esetében lényeges – a területfelhasználást is befolyásoló – fejlesztés a fejpályaudvarok rekonstrukciója és a teljes villamosítás. A fővárosba vezető vonalak kapacitásának növelésére távlatban 3. és 4. vágányok építése válik szükségessé. A Hatvani vonalon, valamint a Váci vonalon Rákospalota-Újpest állomás és a városhatár között további két-két vágány, a Hegyeshalmi és Ceglédi vonalakon további egy-egy vágány építése indokolt. A Lajosmizsei, a Veresegyházi és a Kelebiai vonalakon szakaszosan a 2. vágányok létesítésére kerül sor a jövőben.
A városi-elővárosi vasúti közlekedés térnyeréséhez szükséges a körvasúti személyforgalom bevezetése, a hagyományos városi közösségi közlekedési hálózatokra való átszállás színvonalas feltételeinek megteremtése is, valamint a járművek és állomások fizikai állapotának lényeges javítása.

3.4.4.6. VÁROSI HAJÓZÁS

A Duna főágának 32 km-es budapesti szakasza természetes észak-déli irányú közlekedési folyosót biztosít a városon belül (és kapcsolati lehetőséget a térség érintett települései felé). Ez az adottság az újra indított fővárosi hajóközlekedés ellenére még részben kihasználatlan.
Az értelemszerűen csak a Duna menti zónát érintő, környezetbarát vízi közlekedést a hagyományos városi közösségi közlekedés részévé kell tenni a térségi hajóközlekedéssel integráltan. Annak ellenére, hogy hajózás a többi közösségi közlekedési ágazathoz képest az utazási igények biztosítása tekintetében nagyságrendekkel kisebb súlyt képvisel.
A jelenlegi városi hajózást a déli irányban ki lehet terjeszteni Budafokig. A hajózás a főváros északi és déli területén hídpótló szerepet is betöltve felválthatja a jelenlegi kompokat.
A vízi közlekedés sikerét jelentős mértékben meghatározzák a szárazföldi közösségi hálózatokra történő átszállás lehetőségei, a part menti területek fejődése, a biztosított kikötői infrastruktúra és hajópark (gyorsaság, befogadó képesség, kényelem) valamint a nyújtott szolgáltatás (menetrend, követési idő, díjszabás). A jelentősebb hajópark esetén az üzemeltetés (tárolás, szervízelés) hátterének megteremtése is fontos feladat, amelyre az Újpesti öböl, vagy a csepeli Szabadkikötő is alkalmas.

A turisztikai célú hajózás – amely elsősorban a turizmus és nem a közlekedés részét képezi – városnéző-, konferencia-, és rendezvényhajózás szegmense a parti közlekedési infrastruktúra fejlesztésével erőteljesen támogatható. Ebből a szempontból a kikötőhelyek megközelítési feltételeinek javítása kiemelt jelentőségű. A kikötőkhöz közeli autóbusz és személygépjármű parkolók, valamint taxi állomások létrehozása, közvetett elérést biztosító gyalogos átkelőhelyek létesítése szükséges a rakpartok hálózati szerepének átértelmezése részeként.

A turisztikai célú hajózás speciális szegmensét jelentik a szállodahajók, amelyek mozgó szállodaként működnek. Az utazás során szállást, étkezést és szórakozási lehetőségeket biztosítanak a vendégeknek, és a felkeresett kikötőkben parti programokat szerveznek az utasok számára.
A szállodahajók kikötő helyeinél feltétel a közművek (víz, elektromos energia) kiépítettsége, vagy hajóról történő biztosítása, megoldandó a hulladék- és szennyvízkezelés, valamint a megfelelő parti közlekedési lehetőségek megteremtése.
A szállodahajók kikötése számára alkalmas partszakaszok elsődlegesen az Árpád híd és a Petőfi híd között terülnek el a Dráva utcánál, a Szent István térnél, a Bem térnél, a Belgrád rakpart nagyobb részén, valamint a Néhru parknál és az Infoparknál (a 3/2013 (III. 8.) Föv. Kgy. rendelet és a Duna-parti Építési Szabályzat hatályba lépett ütemei határozzák meg).

A kedvtelési célú kishajó, yacht forgalom számára a Duna öblök meglévő kikötői nyújtanak kedvező lehetőséget:

- Duna 1653 fkm bal part Újpesti öböl 0+138 - 0+290 fkm Meder utca, Budapest XIII. kerület,
- 1652+100 fkm bal parti szelvényéből nyíló „Foka-öböl” nyugati part, Budapest XIII. kerület,
- Duna 1651,35 fkm jobb part Hajógyári-öböl 0+000-0+570 m, Budapest III. kerület.

A hajózás, mint környezetet kímélő szállítási forma a városi közlekedési lehetőségeket szélesíti, a hajózást szolgáló kikötők pedig a Duna menti területek fejleszthetőségét javítják.

3.4.4.7. KÜLÖNLEGES KÖZLEKEDÉSI ESZKÖZÖK

A közösségi közlekedési rendszerhez egyedi, speciális elemek is kapcsolódnak, amelyek elsősorban a turizmust, a szabadidő eltöltést szolgálják, és nem a mindennapi utazást.

Budavári sikló

Az 1870-ben épített Budavári Sikló 96 m hosszúságú pályája a kulturális világörökség területén helyezkedik el, a budai vár és a Clark Ádám tér közötti közvetlen kapcsolatot biztosítva.
Az 1950-ben elkészült Széchenyi-hegyi Gyermekvasút 11 km hosszúságú pályája a budai hegyvidéken, a Széchenyi-hegy (446 m) és Hűvösvölgy (213 m) között szállítja a turistákat.
Az 1970-ben épült Libegő 1040 m hosszúságú drótkötél pályája a Zugligetből a János-hegyre juttatja el a kirándulókat, 262 m szintkülönbség legyőzésével.
A sikló és a gyermekvasút meghosszabbítására távlatban sem kerül sor. Síelést szolgáló, új drótkötélpálya a Normafa térségében épülhet a kerületi szabadidős-turisztikai fejlesztések részeként.

3.4.4.8. ÁTSZÁLLÓ CSOMÓPONTOK ÉS VÁROSI INTERMODÁLIS KÖZPONTOK

A főváros közösségi közlekedési rendszerének kiemelt fontosságú helyszínei a nagy forgalmi áramlatok metszéspontjaiban létrejött, illetve létrejövő átszálló csomópontok. Ezeken a helyszíneken, az egyébként kényszerű átszállás megteremti a lehetőséget a közlekedés és a kereskedelemi-szolgáltató-igazgatási intézményi funkciók kölcsönösen előnyös összekapcsolására. Az átszálló csomópontok kedvező kialakításának alapvető követelménye a gyaloglási távolságok minimalizálása az infrastruktúra elemek célirányos kialakításával. Az átmeneti és elővárosi zóna területén lévő átszálló csomópontok általában az eszközváltás helyszíneiként is működnek, ennek megfelelően jelentős P+R funkcióval kell, hogy rendelkezzenek.

Pesten alapvetően a gyűrűs-sugaras szerkezetű úthálózat metszéspontjai jelentik a fontosabb átszálló csomópontokat.
A kiskörút valamint a nagykörút vonalában a gyorsvasúti vonalak egymással és a villamos vonalakkal alkotott metszéspontjai emelkednek ki jelentőségüknél fogva (Deák tér, Astoria, Kálvin tér, illetve a Nyugati tér, Oktogon, Blaha L. tér, Rákóczi tér, Ferenc körút-Üllői út csomópont, és a Boráros tér).
A Hungária-gyűrűn a gyorsvasúti vonalak és a Volán-pályaudvarok kapcsolódási pontjai a meghatározóak (Váci úti-, Kerepesi úti-, Üllői úti csomópont, valamint a Soroksári úti csomópont).
Pest többi fontos átszálló csomópontja a településszerkezet sűrűsödési pontjain alakult, vagy alakul ki (Lehel tér, Baross tér, Liget tér, Határ úti metró megálló, távlatban Újpesten a Külső Szilágyi út-Megyeri út csomópontja valamint Soroksár vasútállomás).
Csepelen a Teller Ede út - Ady Endre út csomópontja, Budán a belső zóna területére eső Széll Kálmán tér - Déli pályaudvar, és a Móricz Zsigmond körtér jelentik a meghatározó átszálló csomópontokat.

Az átszálló csomópontok közül több kimagasló, a főváros közlekedésén túlmutató jelentőségű közlekedési infrastruktúrával rendelkezik, és általában egybe esik a főváros központrendszerének valamely elemével is.

A központrendszernek az átmeneti zóna területén lévő elemei közül a kiemelkedő fontosságú közlekedési kapcsolatrendszerrel rendelkezők jelentik a városi intermodális központokat, melyekre meghatározó szerep hárul a főközpont tehermentesítésében. A kiemelkedő jelentőségű közlekedési kapcsolatrendszer a városközpont irányában metró (vagy regionális gyorsvasúti), a várostérséggel vasúti (vagy HÉV, regionális gyorsvasúti) kapcsolatot, a környező városrészek felé haránt irányú villamos vagy jelentős autóbusz elérési lehetőséget jelent, amely megfelelő főúthálózati kapcsolatokkal is párosul.

A településszerkezeti adottságok folytán Budapest esetében városi intermodális szerepű központként, illetve azzá fejleszthető helyszínként

- a Flórián tér,
- a Kelenföldi pályaudvar,
- a Kőbánya-Kispest metró végállomás,
- az Örs vezér tere és
- Újpest-városkapu

kerül figyelembe vételre, ezek az elemek a belső zóna területét mintegy gyűrűszerűen körbeveszik.
A jelentős átszálló csomópontok és városi intermodális központok területén jelenik meg elsősorban a kétszintű területfelhasználás tervszerű alkalmazása. Ennek keretében a térszínen valamely nagy jelentőségű közlekedési elem – vasúti pályaudvar vagy autóbusz pályaudvar – míg a térszín felett kereskedelmi-intézményi funkció jelenik meg.

A Flórián tér esetében csak a Szentendrei út vonala alatt tervezett Észak-déli regionális gyorsvasút megjelenésével teremtődik meg az intermodális központ létrejöttének a lehetősége. A terület jelenleg is ellát ugyan központi funkciót, azonban ezek további erősítése, bővítése szükséges.

A Kelenföldi pályaudvaron a meglévő vasúti infrastruktúra, a Dél-Buda – Rákospalota metró elkészült I. szakasza, valamint a kapcsolódóan épülő őrmezői BKV-Volán autóbusz pályaudvar és a nagykapacitású P+R funkció megteremti az intermodális központ teljes közlekedési infrastruktúráját. A jelentős méretű beépítést lehetővé tevő fejlesztési területek megléte biztosítja a megfelelő központ képzésének a lehetőségét. Az intermodális központ helyzetét nagy távlatban az Országos területrendezési terv szerint létrejövő nagysebességű vasúti közlekedés csak tovább fogja erősíteni.

A Kőbánya-Kispest metró-végállomásnál az intermodális központhoz szükséges infrastruktúra elemek teljes körűen rendelkezésre állnak, csupán a P+R funkció további bővítésére kerülhet sor a jövőben. A központképzés is megkezdődött, ennek részeként a kereskedelmi létesítmények már létrejöttek.

Kereskedelmi létesítmény és P+R parkolóház

Metró állomás és autóbusz-pályaudvar

Az Örs vezér terén az intermodális központhoz szükséges infrastruktúra elemek teljes körűen rendelkezésre állnak, csak a P+R funkció bővítésére kerül sor a jövőben. A központképzés előrehaladott, különösen a kereskedelmi létesítmények terén.
Újpest-városkapunál a városi intermodális központhoz szükséges valamennyi infrastruktúra elem rendelkezésre áll, csak a P+R funkció bővítésére kerül sor. A központképzést várhatóan majd csak az Újpest-Aquincum Duna-híd építése, a területfelhasználást jelentős mértékben átalakítva indítja meg.

3.4.5 GYALOGOS KÖZLEKEDÉS

A gyalogos helyváltoztatás jelenti az összekötő kapcsot a közlekedés alapvetően járműhasználaton alapuló rendszere és az épített városi környezet jelentette emberi élettér között. A gyalogos közlekedés elfogadottsága, infrastruktúrájának színvonala jelentős mértékben determinálja egy-egy városrész élhetőségét, de összességében az egész főváros életminőségét is.
A gyalogos közlekedés által igénybe vett felületek nem csupán az igényeket kiszolgáló műszaki elemeket jelentik, hanem azon túlmutatva sok esetben meghatározzák a közterületek arculatát, jelentősen formálva a városképet. Ugyanakkor a gyalogos közlekedés kialakítása fontos eleme a versenyképes közforgalmú közlekedés megteremtésének is.
A gyalogos közlekedéssel kapcsolatos fejlesztési feladatok jelentős része kerületi szinten határozható meg és végezhető el.

Szent István tér

Március 15. tér

A településszerkezeti adottságok következtében a gyalogos közlekedés fejlesztése igen sokrétű:

- a belvárosi területeken a rehabilitáció elősegítése (a forgalomcsökkentéssel és a parkolás szabályozással összhangban általánosan a gyalogos közlekedés preferálása),
- a központrendszer fontosabb elemeinek területén a helyi jelentőségű gyalogos hálózatok, gyalogos zónák kialakítása,
- a közösségi közlekedési rendszer átszálló csomópontjaiban a gyalogosbarát átalakítás, az új intermodális csomópontoknak és központoknak pedig a gyalogosbarát kialakítása,
- a Duna-parti területek és szigetek esetében azok kedvezőbb megközelíthetősége,
- a város értékes épített vagy természeti környezettel rendelkező területein forgalomtól védett és kiemelten védett területek kijelölése.

A gyalogos közlekedés fejlesztése kapcsán jelentkező fejlesztési feladatok területileg az alábbiak:

Belső zóna

A jellemzően zártsorú, nagyvárosias beépítéssel rendelkező lakóterületek és a városközponti területek intenzív gyalogos forgalmat keltenek, amelyet a területileg itt koncentrálódó fővárosi turizmus tovább erősít. A gyalogos közlekedés fejlesztése ezeken

a területeken hangsúlyos eleme a városfejlesztésnek.
A főútvonalak (Rákóczi út - Kossuth Lajos utca - Szabad sajtó út, Üllői út) esetében az átmenő személygépjármű-forgalom csökkentését követően a gépjármű-közlekedés rendelkezésére álló felületek szűkítésével, míg a mellékúthálózatnál (a parkolás-gazdálkodás eredményeinek figyelembe vételével) a felszíni parkolás céljára szolgáló területek felszabadításával növelhető a gyalogos közlekedés (és zöldfelületi elemek) rendelkezésére álló felület. A körutak és a sugárirányú főutak metszéspontjaiban kialakult átszálló csomópontok területén a közösségi közlekedés utasai számára fontos környezeti minőség javító elem a gyalogos közlekedés felületeinek magas színvonalú kialakítása.

Átmeneti és elővárosi zóna

A jellemzően kertvárosias beépítéssel rendelkező lakóterületek és a gazdasági területek intenzív gyalogos forgalmat nem keltenek. A lakóterületek úthálózatának forgalomcsillapított kialakítása (nem csak kijelölése) áttételesen a gyalogos közlekedés térnyerését segíti elő.
A gyalogos közlekedés koncentrált fejlesztése az egyes kerületek központjaiban – többek között Rákospalota, Rákoskeresztúr, Pestszentlőrinc, Soroksár, Budafok – jelenik meg jelentős városfejlesztési elemként.
Az átszálló csomópontok területén, és az intermodális szerepű központokban – Flórián tér, Kelenföldi pályaudvar, Kőbánya-Kispest metró-végállomás, Örs vezér tere, Újpest városkapu – a közösségi közlekedés jelentős számú átszálló utasa és a kapcsolódó intenzív beépítés forgalma számára fontos környezeti minőség javító elem a gyalogos közlekedés magas színvonalú kialakítása.

Hegyvidéki zóna

A főváros domborzatilag leginkább változatos, és ezért közlekedés szempontjából legkedvezőtlenebb adottságú területén kiemelten fontos a gyalogos közlekedés számára a rövid eljutás lehetőségének biztosítása a közúthálózatot sűrítő, átszelő gyalogos utak (jelentős részben gyalogos lépcsők) kialakításával.
A hegyvidék erdőterületei egyre jelentősebb környezeti értéket képviselnek, ezért az igénybevételüket biztosító gyalogos (kerékpáros) kapcsolatokat fejleszteni kell.

Duna menti zóna

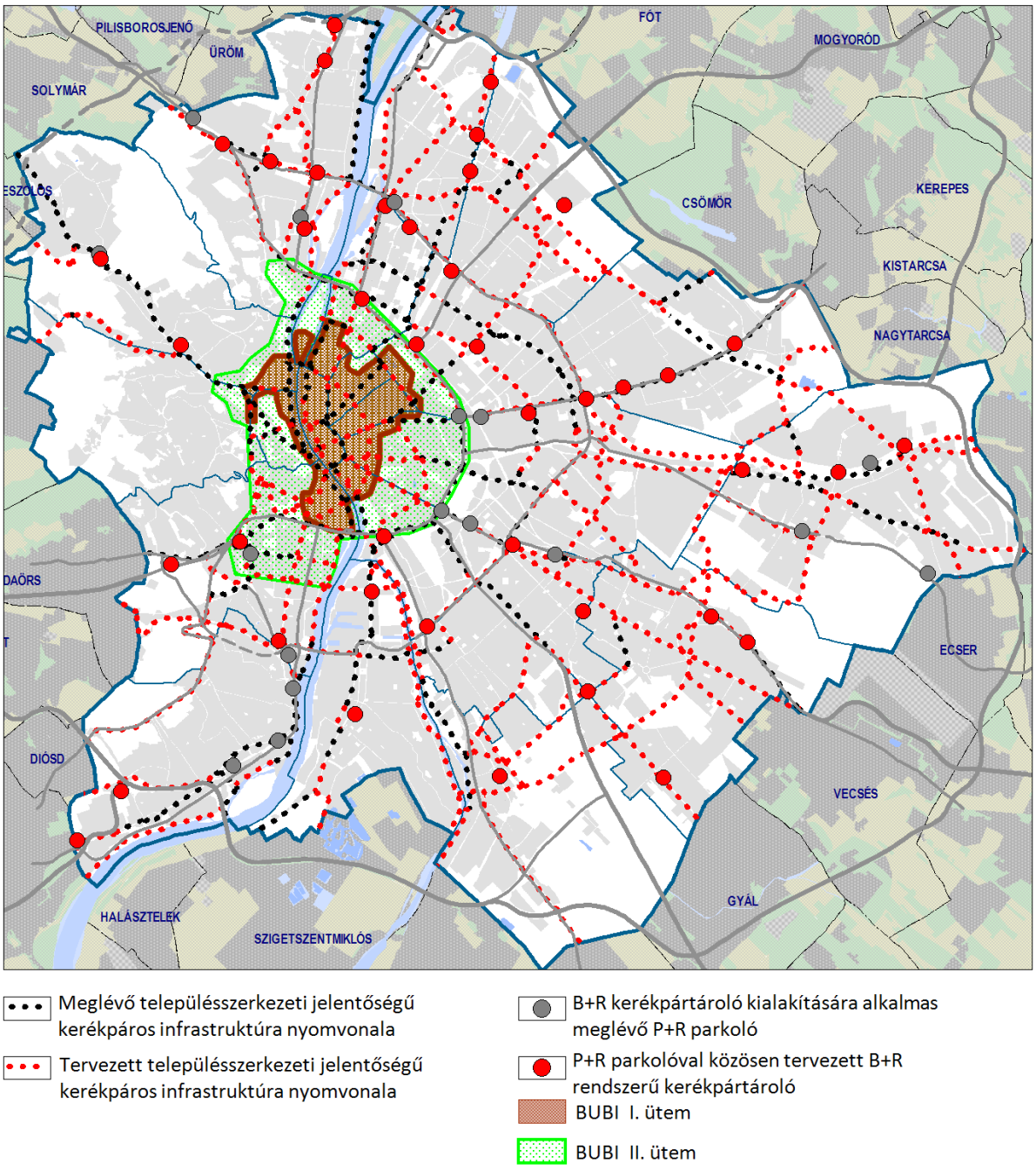
A fővárost kialakulása óta alapjaiban meghatározta, és az elmúlt századok során végbement területi növekedés ellenére még ma is jelentős mértékben befolyásolja a Duna. A folyam partjai és szigetei egyre jelentősebb környezeti értéket képviselnek, ezért közvetlen gyalogos kapcsolatokat kell biztosítani a közeli lakóterületek és partok, valamint a szigetek, mint zöldfelületi elemek között. Önálló gyalogos (és kerékpáros) hidak építése szükséges a Népsziget, az Óbudai-sziget, a Margit-sziget, a Csepel-sziget, és a Molnár-sziget területeinek rövid és gyors eléréséhez.

3.4.6 KERÉKPÁROS KÖZLEKEDÉS

A kerékpározás jelentősen hozzájárulhat a fenntartható, élhető város kialakulásához, mint általánosan elfogadott, környezetkímélő és támogatott közlekedési mód. A közlekedésen belüli részarányának növekedése javítja a városi életminőséget, mivel a közösségi közlekedéssel és gyaloglással kombinálva hozzájárul a személygépjármű forgalom egy részének kiváltásához.
A budapesti kerékpáros közlekedés részarányának legalább 10 %-ra történő növelését az egyéni gépjárműhasználat kiváltásával (és nem a közösségi közlekedés arányának csökkentésével, utasai egy részének átvételével) kell elérni. Ennek teljesítéséhez – többek között – a településszerkezeti jelentőségű kerékpáros infrastruktúra (főhálózat) megteremtése mellett a teljes városi

közúthálózatot fokozatosan alkalmassá kell tenni a gyors, kényelmes, biztonságos kerékpározásra. A kerékpározással kapcsolatos fejlesztési feladatok egy jelentős része kerületi szinten határozható meg.

85. ábra: Kerékpáros infrastruktúra

A településszerkezeti adottságok miatt a kerékpáros közlekedés fejlesztése igen sokféle elemből áll:

- a domborzati és beépítési adottságok alapján egy területileg differenciált sűrűségű, ún. településszerkezeti jelentőségű kerékpáros infrastruktúra (kerékpáros főhálózat) megteremtése közel 500 km hosszban,
- mellékúthálózat kerékpáros barát átalakítása,
- a kerékpártárolás lakóterületi-, intézményi-, közterületi fejlesztése,
- a kombinált közlekedés előmozdítása B+R rendszerű kerékpártárolók létesítésével,
- a kombinált közlekedés előmozdítása a közösségi közlekedés járművein történő kerékpárszállítás biztosításával,

- a kerékpározáshoz kapcsolódó információs rendszer és kényelmi szolgáltatások fejlesztése,
- oktató, tájékoztató, propaganda feladatok végzése.

Andrássy út

Bihari János utca

A kerékpáros közlekedés fejlesztése kapcsán a településrendezés terén jelentkező fejlesztési feladatok az alábbiak:

Belső zóna

A zóna területén belül kapacitív elemekkel biztosítani kell az egyes városrészek közötti kapcsolatokat (amelyek közül településszerkezeti jelentőséggel bír a Hungária gyűrű, a Budai körút, a Kiskörút, a Nagykörút, a Dózsa György út – Haller út, a Váci út – Bajcsy-Zsilinszky út, az Andrássy út, a Rákóczi út - Kossuth Lajos utca - Szabad sajtó út, az Üllői út, a Bartók Béla út és a Krisztina körút - Attila út).
A közösségi kerékpár rendszer (MOL BuBi) színvonalas fenntartása, távlatban a Hungária gyűrűig történő kiterjesztése elősegíti a kerékpáros közlekedés térnyerését, elsősorban a hivatás forgalom és a turista forgalom számára nyújtott szolgáltatásával.
A zóna területén meghatározó jelentőségű a lakossági, intézményi és a közterületi kerékpártárolás.

Átmeneti és elővárosi zóna

A kerékpáros főhálózatnak biztosítania kell a városközpont kedvező elérését, az egyes külső városrészek egymással való összekötését valamint az országos és a térségi elemek fővárosi átvezetését, továbbá a szomszédos települések kisebb jelentőségű elemeinek bekötését.
A zónák területén kerülnek kialakításra a közutaktól elváló, önálló létesítmények a Szilas-patak és a Rákos-patak mentén. Ezek elsősorban a szabadidő eltöltéshez kapcsolódó funkcióval rendelkeznek.
A kerékpározásra alkalmassá tett közúthálózatnak biztosítania kell a helyi kerékpáros kapcsolatok keretében a lakóterületek valamint a központ rendszer és a munkahelyeket befogadó területek közti közlekedést.
Ezen a területen az elsődleges cél a B+R rendszerű kerékpártárolók telepítése is, a közösségi közlekedés járművein történő kerékpárszállítás és a lakóterületi kerékpártárolás megteremtése.

Hegyvidéki zóna

A kerékpáros főhálózat a domborzati adottságok miatt itt rendelkezik majd a legkisebb sűrűséggel, jellemzően a természetes nyomvonalat jelentő völgyek közterületein épül ki (amelyek közül településszerkezeti jelentőségű a Bécsi út, a Hűvösvölgyi út, és a Böszörményi út- Németvölgyi út).
A hegyvidék jelentette rekreációs lehetőségek következtében a kerékpározásban a hivatás forgalom mellett a turisztikai forgalom is jelentős szerepet kap. A domborzati nehézségek leküzdésében fontos a szolgáltatások fejlesztése.

Duna menti zóna

A fővárosi kerékpáros főhálózat szerves részeként, a folyam partjain kell kialakítani az országos hálózati elemek közül a két, nemzetközi kapcsolatrendszerbe is tartozó EuroVelo) elemet.
A tervezett nagy Duna hidakon (Újpest-Aquincum, Csepel-Albertfalva, és a Galvani híd) biztosítani kell a kerékpáros forgalom átvezetését.
Önálló kerékpáros (és gyalogos) hidak építése szükséges az Óbudai-sziget, a Margit-sziget, a Csepel-sziget és a Molnár-sziget területeinek rövid és gyors elérésének biztosítására.

3.4.7 PARKOLÁS

Európa nagyvárosaiban a parkolás a közlekedéspolitika egyik meghatározó problémaköre a motorizáció fejlődése, a gépjármű ellátottság növekedése következtében. A parkolás, annak részeként a parkolás-szabályozás, a parkolás-gazdálkodás, valamint a közforgalmú közlekedéssel párosuló megfelelő P+R parkolás együttesen már jelentősen befolyásolja a közlekedés működését.

A településszerkezetet részlegesen meghatározó közlekedési rendszer kialakítása során alapul vett területi differenciálás (zónarendszer) a parkolás kérdéskörére is értelmezhető.
A parkolás szabályozása – vagyis a kerületi szinten a létesítmények rendeltetésszerű használatához kapcsolódóan meghatározásra kerülő építésjogi szabályozás – csak a város közlekedési rendszerével összhangban működhet megfelelően, és válhat a városfejlesztés hatékony eszközévé.
A parkolás-gazdálkodás – vagyis a közterületi parkolóhelyek szabályozott igénybevétele – a városrendezés fontos befolyásoló eleme.

3.4.7.1. PARKOLÁS-SZABÁLYOZÁS

A fenntartható fejlődésre törekedve a parkoló ellátottságot (az új, a funkciót váltó, és a bővítésre kerülő létesítmények megfelelő használatához alapvetően telken belül létesítendő parkolók számát) a működéshez ténylegesen szükséges helyi minimum érték közelében célszerű meghatározniuk a kerületi önkormányzatoknak. A minimum érték a város területenként változó beépítési sűrűsége, és az eltérő közlekedési adottságai alapján egy összetett, de egységesen nem koordinált rendszert eredményez majd.
Lakó funkció esetében a parkoló ellátottságot – az életszínvonal növekedését szem előtt tartva – az országos előírások alapján meghatározott értékhez viszonyítva nem kívánatos jelentősen korlátozni, a kertvárosias lakóterületek nagyobb része esetében pedig egyenesen a növelése indokolt. A gépjármű birtoklása ugyanis nem jelenti feltétlenül annak rendszeres használatát, de mindenképpen igényli a tárolását.
Az egyéb funkciók esetén a közösségi és a kerékpáros közlekedés által nyújtott alternatív lehetőségek figyelembe vételével lehet ésszerűen meghatározni a parkolóhelyek számának minimum értékét.

Belső zóna

A zártsorú beépítéssel, magas beépítési intenzitással rendelkező zóna területén az utazási távolságok kisebbek a fővárosi átlagnál, a közösségi közlekedés a sűrűsége folytán versenyképes lehetőséget jelent az egyéni személygépjármű használattal szemben. A parkoló ellátottság jelentette minimum érték alacsony szinten határozható meg.

Átmeneti zóna

A zóna a főváros ingatlanfejlesztéssel és közlekedési fejlesztéssel jövőben a leginkább érintett területe. A parkoló ellátottság jelentette minimum értéke az országos előírások alapján meghatározott értéknél alacsonyabban határozható meg a központrendszer és a kötöttpályás közösségi közlekedés lehetőségeinek figyelembe vételével.

Elővárosi zóna

A széttagolt szerkezet mellett alacsony beépítési intenzitással rendelkező zóna területén az utazási távolságok nagyobbak a fővárosi átlagnál, a közösségi közlekedés a legkevésbé itt nyújt versenyképes lehetőséget az egyéni személygépjármű használattal szemben. A parkoló ellátottság jelentette minimum érték magas szinten határozható meg.

Hegyvidéki zóna

A domborzati adottságokból következően az alapvetően az autóbusz-hálózatra épülő közösségi közlekedés, valamint a kerékpáros közlekedés korlátozott lehetőségei miatt a parkolás helyzete hasonló az elővárosi zónáéhoz. A parkoló ellátottság jelentette minimum érték magas szinten határozható meg.

Duna menti zóna

A zóna területének egyes részei a határos – elővárosi, átmeneti, belső – zónák területével mutatnak nagymértékű hasonlatosságot, ezért az ott javasolt parkoló ellátottsági értékek figyelembe vétele javasolt.

3.4.7.2. PARKOLÁS-GAZDÁLKODÁS

Budapesten a XIX. század második felében (a zártsorú beépítéssel rendelkező belváros kialakulása), és a XX. század 60-90-es éveiben (a lakótelepek építésével) bekövetkezett városfejlődés következtében mára a közterületekre jelentős szerep hárul a jelen kor igényei szerinti parkolás biztosításában.

A városfejlesztési koncepció alapján meghatározott főközpont, és a központrendszer egyéb elemeinek területén a hosszú idejű parkolási igényt jelentő munkahelyi forgalmat vissza kell szorítani, az igények számára csak korlátozott – a városrész közúti és környezeti teherbírásának megfelelő mértékű – parkoló kapacitás biztosítható. A rövid idejű parkolási igényt jelentő ügyfélforgalom számára továbbra is a fizető rendszerű, felszíni közterületi parkolók részleges megtartása, illetve a koncentrált parkolási létesítmények (mélygarázsok, parkolóházak) építése kívánatos. Ezzel összhangban a díjfizetés mellett korlátozott idejű várakozást biztosító övezetek területének további növelésére kerül sor a jövőben. Az érintett közterületeken megjelenő parkolási igény függ:

- a közlekedési szokásokat illetően bekövetkező változásoktól,
- a parkolás-szabályozás révén megvalósuló telken belüli parkoló kapacitástól,
- a közösségi közlekedéssel nyújtott szolgáltatások színvonalától és
- a kiépülő kerékpáros infrastruktúra jelentette lehetőségektől.

A belső városrészekben parkolás-gazdálkodás révén vissza kell nyerni a közterületeken a jelenleg felszíni parkolási feladatokat ellátó felületek egy jelentős részét, amelynek a belvárosi zöldfelületek növelését, valamint a gyalogos- és kerékpáros közlekedés felületeinek bővítését kell szolgálniuk. A közterületek visszanyerésével kapcsolatos fejlesztési feladatok jelentős része kerületi szinten határozható és oldható meg.

A belső városrészek közterületein a gyalogosforgalom preferenciája csak a lakossági parkolási problémák egyidejű megoldásával valósítható meg. Ellenkező esetben a lakófunkció további térvesztése várható, szlömösödési folyamatot generálva. A belső városrészek telken belüli parkolásra alkalmatlan lakóépületei esetében a lakossági célú parkolási igényeket koncentráltan, parkolóházakban és közterületek alatti mélygarázsokban lehet hosszú távon biztosítani. A módszer valószínűsíthetően csak kezdeményező és aktív önkormányzati szerepvállalás esetén lehet sikeres.

A lakótelepek estében azok teljes körű rehabilitációja csak a lakossági parkolási problémák egyidejű megoldásával érhető el.

3.4.7.3. P+R PARKOLÁS

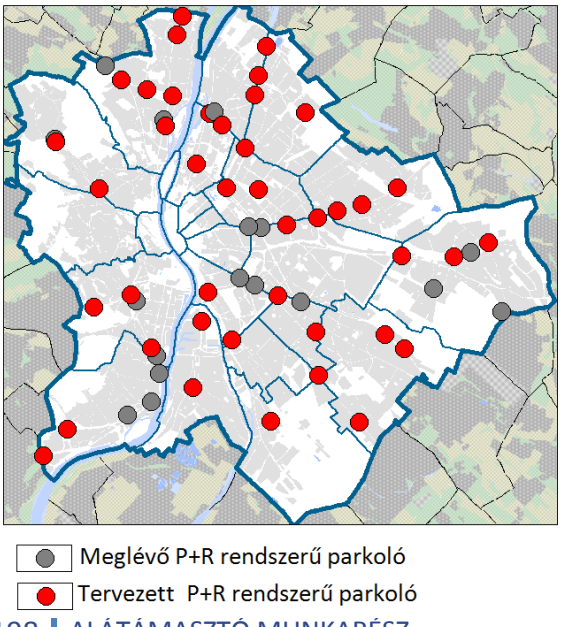
Budapest a jövőben is igen jelentős napi gépjármű forgalmat vonzó utazási célpont marad az itt található nagyszámú munkahely, valamint az itt sűrűsödő oktatási-, igazgatási-, egészségügyi és kulturális intézmények folytán.
Kedvező esetben a városhatárt átlépő utazások nagyobb része közösségi közlekedési eszközzel történik majd. Ezt nagymértékben elősegíthetik az extenzív beépítésük következtében szétterülő (ezáltal jelentős mértékben belső gépjármű-közlekedésre épülő) térségi települések gyorsvasúti (HÉV) megállóihoz, autóbusz végállomásaihoz, vasútállomásaihoz telepített P+R parkolók és B+R kerékpártárolók.

Hosszú távon, az autóbusz-közlekedéssel szemben az önálló pályán bonyolódó kötöttpályás közlekedés kerül kedvezőbb helyzetbe, mivel a közúthálózat nyújtotta lehetőségeken osztoznia kell a személygépjármű-közlekedésnek és az autóbusz-közlekedésnek. A fővárosba futó 11 vasútvonal az agglomeráció 81 településéből azonban „csupán" 40 települést tár fel közvetlenül, ezért a főváros közigazgatási területén belül is célszerű jelentős mértékű P+R parkoló kapacitást kiépíteni az elővárosi és az átmeneti zóna eszközváltásra alkalmas pontjain a városhatárt átlépő forgalom számára.

Budapest mérete és az elővárosi zóna kertvárosias beépítése nem teszi lehetővé a személygépjármű-közlekedéssel szemben mindenütt a versenyképes közösségi közlekedés létrehozását és fenntartását. A hosszú távú városfejlesztési koncepció céljainak elérésére törekedve csökkenteni kell a személygépjárművel történő utazások arányát, vagy legalább a hosszukat kell lerövidíteni.
A személygépjárművel történő utazások számának csökkentését a központrendszer fejlesztésével és a vegyes területfelhasználással párosulva leginkább a színvonalas közösségi közlekedés és a kerékpáros közlekedés preferálása mozdítja elő. Az utazások hosszának csökkentését pedig a kötöttpályás vonalak megállóihoz telepített P+R parkolók, mint eszközváltási lehetőségek szolgálják.

A hosszú távon kialakítani tervezett fővárosi P+R parkoló rendszer minimálisan mintegy 20.000 férőhelyet eredményez, amelynek létesítményei Pesten a Hungária gyűrű vonalán, Budán a budai körút vonalán kívüli területeken kerülnek koncepcionálisan elhelyezésre.
Az ötvenkilenc meglévő és új helyszínből álló tervezett fővárosi P+R parkoló rendszerben különösen fontos szerep jut az öt városi intermodális központnak, amelyek a minimálisan meghatározott, teljes P+R parkoló kapacitás közel 20%-át biztosítják majd.

86. ábra: P+R rendszerű parkolók

A P+R rendszerű hálózat egyes elemei a közösségi közlekedési ellátást meghatározó:

- metró, HÉV és regionális gyorsvasúti vonalak,
- elővárosi közlekedést biztosító vasútvonalak,
- közúti vasúti vonalak (villamosok) jó közúti kapcsolattal is rendelkező állomásainál, végállomásainál épülnek meg.

A létesítmények kialakítása során meghatározó:

- a minimális gyaloglási távolság,
- az őrzött, biztonságos, és kulturált környezet,
- az egyéb kereskedelmi-, szórakoztató és kulturális funkciók preferált kapcsolódása.

3.5. KÖZMŰVESÍTÉSI JAVASLATOK

3.5.1. VIZIKÖZMŰVEK

A helyzetértékelés során megállapított jövőbeni feladatokra a városszerkezetet meghatározó, illetve a részletesebb szakági feladatokat is magába foglaló javaslati munkarész került összeállításra.

A vízhálózat kiépítettsége 100%-osnak tekinthető, így a hálózat szempontjából a rekonstrukciók és egyes gépházak kapacitásának növelése az elsődleges.

A csatornázottsági arány növelése, a vízellátáshoz történő felzárkóztatása, azaz az ún. *közműolló* csökkentése a legsürgetőbb. A kiépített szennyvíztisztítási kapacitások kihasználása, azaz a teljes keletkező szennyvízmennyiség megtisztítása nem csak gazdaságossági, hanem környezetvédelmi kérdés is egyben.

A vízfolyások vízelvezető képességeinek megtartása, növelése mellett a nyomvonalak és a telekviszonyok rendezése nyújtana hosszú távon biztos megoldást. Ugyanakkor egyre nagyobb az igény a jelentős vízfolyásaink mentén rekreációs hasznosításra is, amely a vízfolyások természet közelibb megjelenését is magában hordozza.

A meglévő I. rendű védvonalak megerősítése mellett fontos szerepet játszanak még a jelenleg ártéren elterülő – Duna melletti – változással érintett területek, amelyek árvízi mentességéhez valamilyen védvonal kialakítása szükséges. A megvalósuló védvonal szakaszok meglévő rendszerbe történő beolvasztása pedig jogilag kezelendő.

3.5.1.1. VÍZELLÁTÁS

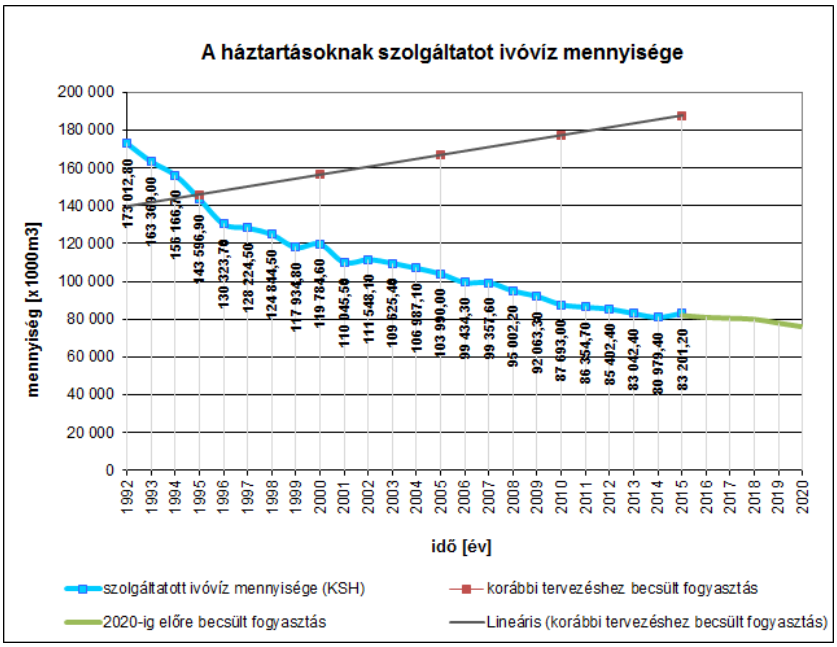
A 1990-es évekhez képest több mint a felével esett vissza a főváros vízfogyasztása, így mind a víztermelési, mind pedig az elosztóhálózati oldalon is jelentős kapacitások állnak rendelkezésre. Az ivóvízellátás teljes mértékben kiépítettnek tekinthető, problémás, ellátási hiányossággal jellemezhető területek nincsenek. Az ipari vízellátás Dél-pesten és Dél-budán még üzemel, de a nagy fogyasztók megszűnésével e rendszer fenntartása is problémákhoz vezethet.

A főváros vízbázisa távlatban is a Duna parti-sávjában elhelyezkedő víztermelő kutak lesznek. A vízigényének kielégítésére több mint nyolcszáz, különböző típusú kút lett kiépítve a Szentendrei-szigeten, a IV. kerület északi részén, a Margit-szigeten, annak pesti és budai oldalán, valamint Dél-Csepelen. A víztisztítási technológia kiemelkedően magas színvonalú, így a kapacitási tartalékokkal a főváros vízbeszerzése hosszútávon biztosított.

Az alábbi grafikon az 1990-es években figyelembe vett várható fogyasztási trendet, a tényleges vízfogyasztást és a 2020-ig előre becsült fogyasztást szemlélteti.

A 2020-ig előre becsült fogyasztásnál egyre kisebb mértékű csökkenés várható, amely a már kialakult vízfogyasztási szemléletből következik. Ez a fogyasztói szokás vélhetően már nem fog megváltozni a szolgáltatás árának csökkenésével sem. A 2020-as évek elejére a lakótelepi lakások (mind egyéni, mind gépészeti) felújításával, valamint a víztakarékos berendezések további elterjedésével lehet számolni. Az új beépítéseknél és a kertvárosi részeken megjelenhetnek olyan rendszerek is, amelyek a csapadékvizek alternatív

86. ábra: A háztartásoknak szolgáltatott ivóvíz mennyisége

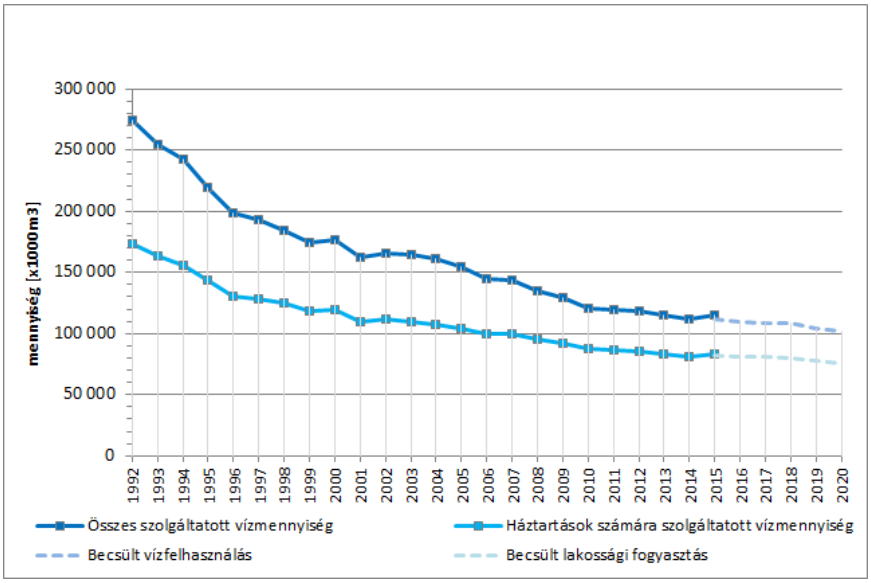

hasznosításával szintén a hálózati vízfogyasztást fogják tovább mérsékelni. A kismértékben növekvő lakos-szám (az agglomerációból visszatelepülők, vidékről beköltözők, stb.) vízfelhasználása, és az a tény, hogy az 1990-es évek eleje óta az ásványvízfogyasztás több mint a 23 szorosára nőt, az ivóvíz-felhasználást összességében nem befolyásolja.

A főváros vízfelhasználása esetén is csökkenő jellegű a grafikon, hiszen ipari, illetve termelő jellegű területek szűntek meg, és az újonnan létesülő beépítések mindegyike szinte kivétel nélkül energia- és víztakarékos a korszerű gépészeti berendezések alkalmazásának köszönhetően.

A grafikonok jól szemléltetik a hálózat igénybevételét is. Egyes vezetékszakaszokon mára már pont a lecsökkent fogyasztás eredményez üzemeltetési problémákat.

87. ábra: A szolgáltatott vízmennyiség és a lakossági vízfelhasználás alakulása

A jellemzően főnyomó(gerinc)vezetékek felülvizsgálata, és kisebb átmérővel történő átépítése szükséges. Az új nyomvonalakat a távlatai fejlesztési igényeknek megfelelően kell kiválasztani.

A kapacitásproblémákkal küszködő nyomászónák szivattyúcserét és gépészeti felújítást igényelnek.

A fent leírtak alapján csak az **elővárosi zóna** területén van ismert és előirányzott fejlesztés: A XXII. kerület dél-nyugati részén, az Óhegyen a meglévő és távlatban lakó funkciójú területek ellátásához kell létrehozni tározó medencét és ivóvíz gépházat, valamint a hozzá tartozó

BUDAPEST FŐVÁROS TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERVE

KÖZMŰ INFRASTRUKTÚRA

VÍZELLÁTÁS ÖSSZEFÜGGÉSEI

Pilisborosjenő
Dunakeszi
Mogyoród
Üröm
Fót
Solymár
Kerepes
Csömör
Kistarcsa
Nagytarcsa
szi
Budaörs
Ecser
Törökbálint
Diósd
Vecsés
Üllő
Érd
Gyál
Halásztelek
Szigetszentmiklós
Dunaharaszti
Alsónémedi
Tököl

Jelmagyarázat:

Meglévő	Tervezett	
		Ivóvíz főnyomóvezeték
		Iparivíz főnyomóvezeték
		Tározómedence
		Gépház
		Tározómedence és gépház
		Víztorony
		Ipari tározómedence
		Ipari gépház
		Beépítésre szánt terület
		Változással érintett terület
		Kerülethatár
		Közigazgatási határ

Megjegyzés: A Víztermelő kutak védterületetit a
Vízellátás összefüggés (Víztermelő kutak védőterületei) tervlap tartalmazza.

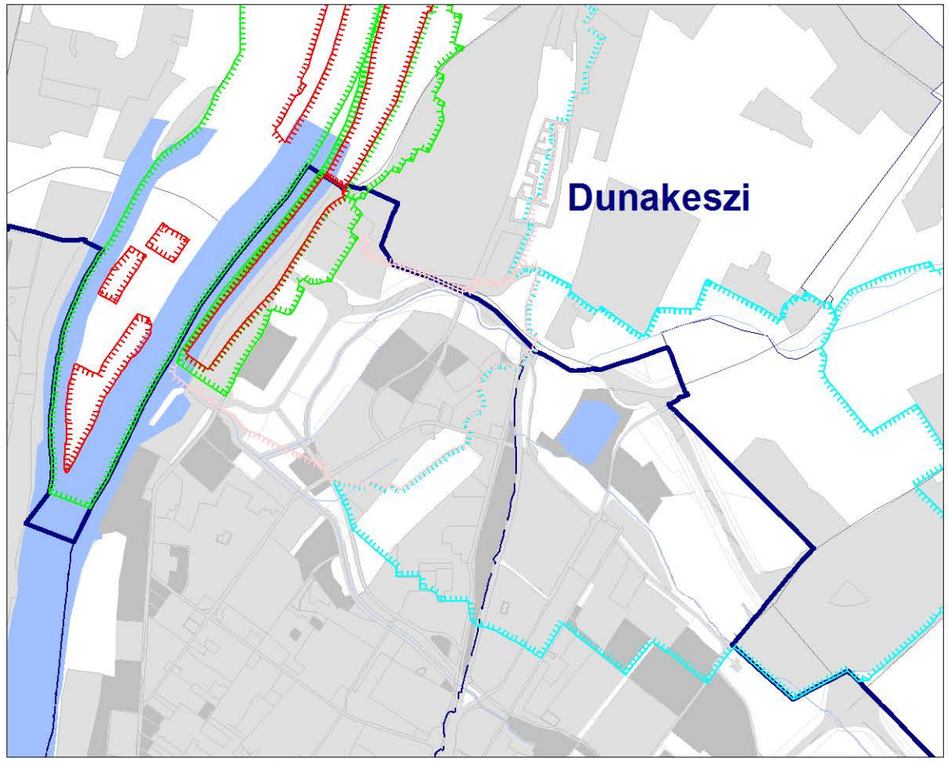
BUDAPEST

BFVT Kft.

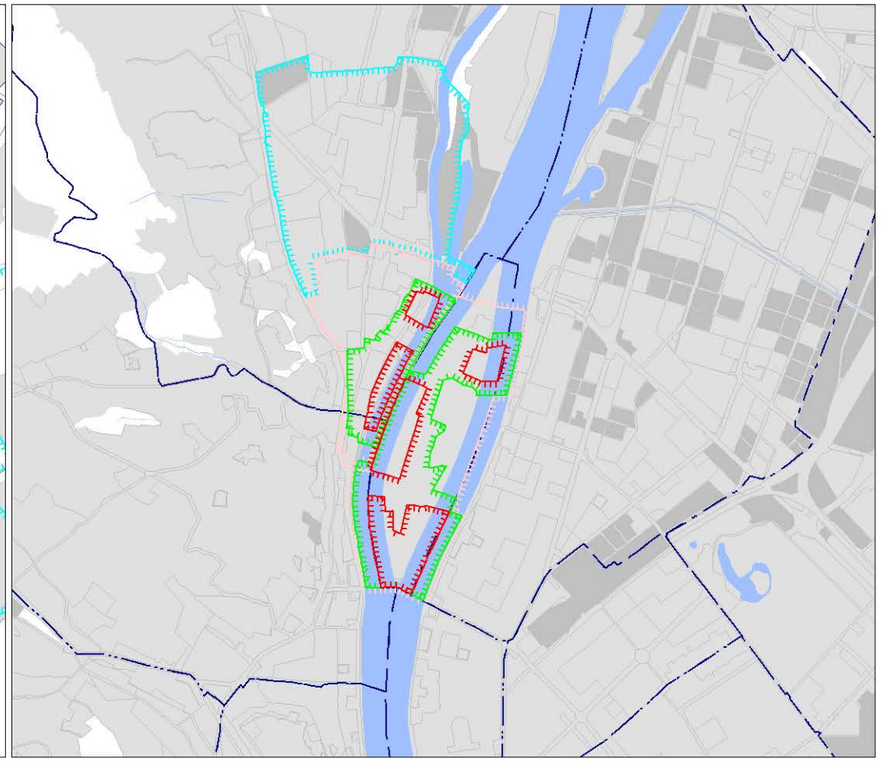
BUDAPEST FŐVÁROS TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERVE

KÖZMŰ INFRASTRUKTÚRA

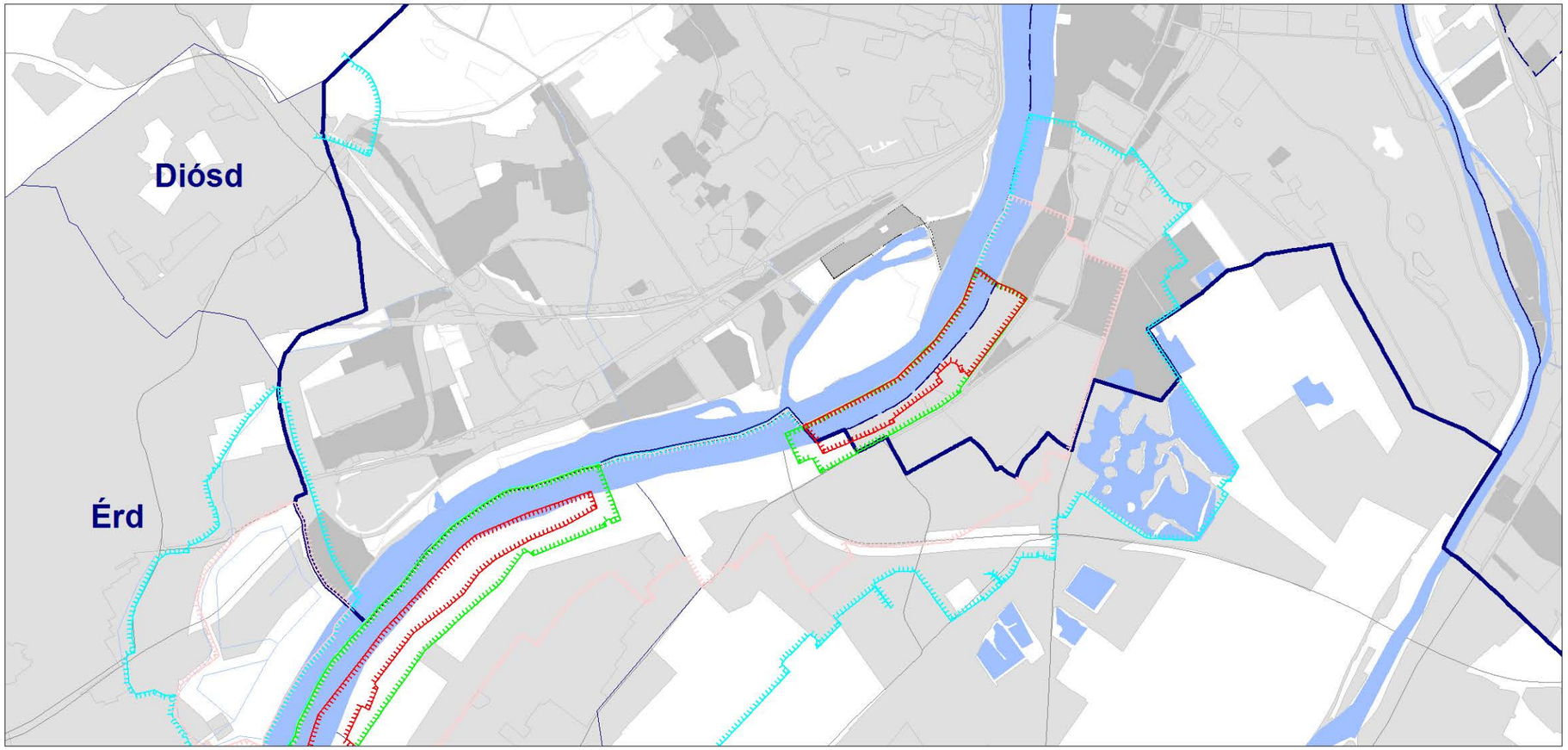
VÍZELLÁTÁS ÖSSZEFÜGGÉSEI (VÍZTERMELŐ KUTAK VÉDŐTERÜLETEI)

Északi vízbázis és környezete

Margitsziget és környezete

Déli vízbázis és környezete

Jelmagyarázat:

- Víztermelő kút belső védterülete
- Víztermelő kút külső védterülete
- Víztermelő kút hidrogeológiai "A" védterülete
- Víztermelő kút hidrogeológiai "B" védterülete
- Beépítésre szánt terület
- Változással érintett terület
- Kerülethatár
- Közigazgatási határ

BUDAPEST

BFVT Kft.

gerincvezeték hálózatot a Kunyhó utcában.

A többi területen a meglévő hálózat egyedi felülvizsgálatát követően határozhatóak meg azok a hálózati fejlesztések, amelyek a meglévő hálózat alulhasznosítottsága mellett még szükségessé válhatnak.

Az ivóvízhálózatról biztosított tűzivíz-mennyiségek egyes fejlesztések esetén elosztóhálózati bővítést vonhatnak maguk után. A fővárosban jelentős számban előforduló altalaj-tűzcsapok számos problémával működnek, például télen befagyhatnak, gépkocsi parkolhat föléjük, hó és falevelek fedhetik le, nehezítve ezzel az oltási munkálatokat. Az ilyen tűzcsapok földfeletti tűzcsapra történő cseréjét a fejlesztési területeken kívül, városszerte végre kell hajtani.

A városban megtalálható ipari hálózatok fogyasztói oldalának csökkenése miatt alternatív hasznosításuk javasolt, első sorban a nagy kiterjedésű parkok, zöldfelületek esetén lehet a növények számára kedvezőbb vízminőségű és gazdaságosabban üzemeltethető öntöző-vízhálózatot kialakítani. A szűrt Duna víz vegyszermentes és szolgáltatási ára is jóval kedvezőbb az ivóvíznél.

Az ivóvíztermelésből kivett parti szűrésű kutak, mint például a Margitszigeti 7-es kút, vagy a Parlamenttől északra található kút szintén alkalmas locsolóvíz-hálózatok megtáplálására, önálló rendszerként üzemeltetve.

A főváros területén azonban még számos forrás, karszt és hévízkút található. A fürdőellátásról a Budapest Gyógyfürdői és Hévizei Zrt. gondoskodik. A fürdők nagy része a közelmúltban átesett valamilyen felújításon. A gépészeti berendezések (vízforgatók, légtechnikai egységek) folyamatos karbantartást igényelnek részben a környezeti (a páratartalom agresszív korrodáló) hatása, részben a jogszabályi változások (határértékek módosulása) következtében.

A Budapest Gyógyfürdői és Hévizei Zrt. fejlesztési elképzelései között szerepel a:

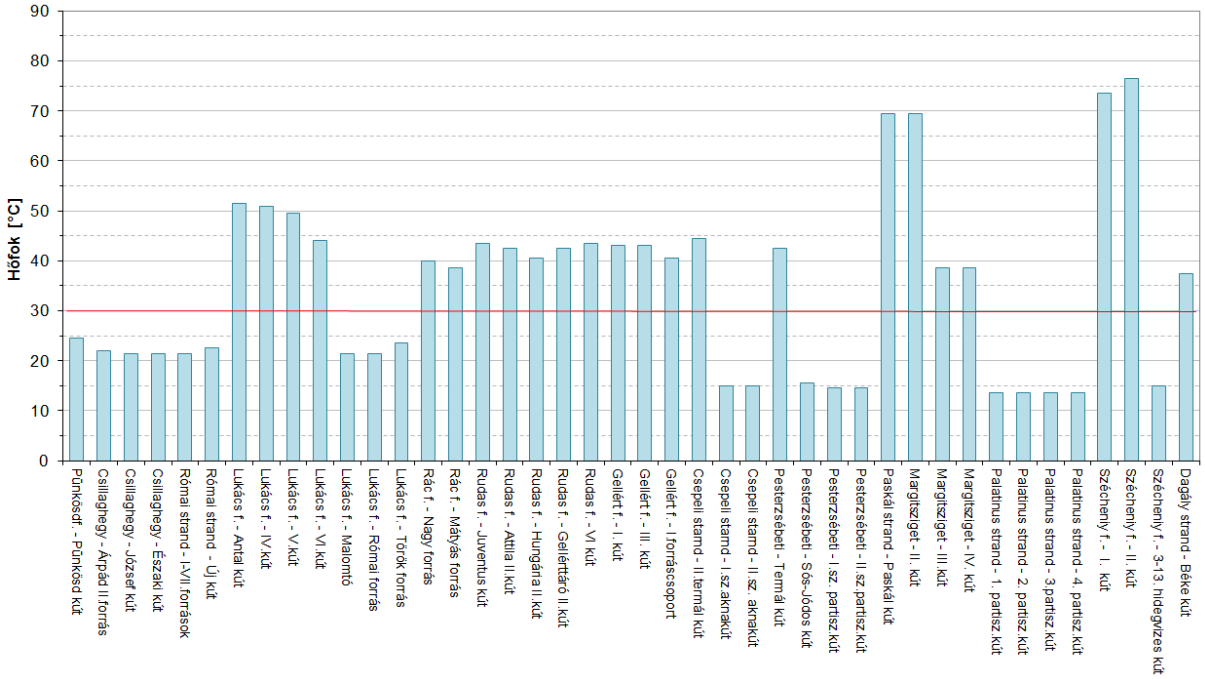
- Gellért Gyógyfürdő bővítése és gépészeti rekonstrukciója,
- Széchenyi Gyógyfürdő gépészeti rekonstrukciója,
- Király Gyógyfürdő bővítése, átépítése, felújítása és rekonstrukciója,
- Palatinus Strandfürdő főépületének és központi vendéglátó egységének felújítása, átépítése,
- Paskál Strand téliesítése
- Csillaghegyi Strandfürdő fejlesztése
- Pesterzsébeti Strandfürdő rekonstrukciója, bővítése.

A IV. kerületben lévő Sport uszoda épülete szerkezetileg elavult, felújítása mára már gazdaságtalanná vált. Az ide érkező termálvízvezeték szintén a karbantartási munkák elhagyása miatt funkcióját már nem tudja ellátni, a víz nagyrészt a talajba szivárog. Az épület bontásával a városközpont számára értékes terület szabadulhatna fel.

A jelenleg nem üzemelő Pesterzsébeti fürdő területén egyedülálló sós-jódos gyógyvíz található. A fürdő gyógyturisztikai újraindítása a szolgáltatások kiépítésével vélhetően nagy látogatottságot eredményezne.

A 30 °C vízhőfokot meghaladó termelő termálvíz-kutak szabad kapacitását a környező létesítmények hőenergetikai hasznosítására is fel lehet használni. Jó példa erre a Széchenyi fürdő és a Fővárosi Állat- és Növénykert között kiépült hőellátó rendszer.

88. ábra: Kutakból kitermelhető vizek átlag hőmérséklete

3.5.1.2. CSATORNÁZÁS

A 2005. évi településszerkezeti terv jóváhagyása óta jelentős fejlesztések történtek mind a csatornahálózati, mind a szennyvízkezelés területén.

A csatornahálózati fejlesztések többsége Uniós támogatással valósult meg, azonban még mindig vannak olyan térségek – elsősorban az elővárosi zónában –, ahol a befogadó hálózat nagy távolsága miatt a szennyvízelvezetés megoldatlan.

A fejlesztések, új beruházások megvalósítását igen sok esetben akadályozza a csatornázottság hiánya, vagy a meglévő csatornahálózat kapacitásának korlátozott volta. Közcsatornával ellátatlan területeken fejlesztési terület nem alakítható ki. A kijelölt fejlesztési területek beépítése csak a közcsatorna-hálózat főhálózati elemeinek kiépítését követően lehetséges.

A hiányzó csatornahálózati fejlesztések – a Budapest komplex integrált szennyvízelvezetése (BKISZ) projekt keretein belül – 2015 végére megvalósultak. A csatornázás ezt követően sem tekinthető 100%-osnak, de a már több esztendeje beépült területek nagy részének szennyvízelvezetése megoldódott. A BKISZ program keretében összesen 240 km hosszúságban csatorna és 19 600 db új bekötés létesül. A már megvalósult fejlesztés – a Központi Szennyvíztisztító Telep – beruházásának összegéből Csepelen 55 km hosszúságú csatorna épült, közel 3500 db bekötéssel.

Belső és hegyvidéki zóna

A budai és pesti belső városrészben, ahol a hálózat elöregedett, annak és kapcsolódó műtárgyainak a rekonstrukciója folyamatos feladat.

A hegyvidéki zóna csatornázása alapvetően kiépült, a felszíni vízelvezetés megoldása az intenzív csapadékok miatt további feladat. Problémát jelent a Hűvösvölgyi út mellett az Ördög-árok nyílt szakasza, amelynek beboltozásával a csatornázási tervek számolnak, de környezetvédelmi szempontból a nyílt szelvény meghagyása javasolt.

A belső zóna pesti oldalán a csatornázottság teljesnek mondható.

A legfontosabb kiépítendő létesítmények:

- Budai Duna parti főgyűjtő tehermentesítése
- II. kerület, Bem téri műtárgyak átépítése
- III. kerület, Szépvölgyi úti (Kolosy tér – Csejtei utca) tehermentesítő főgyűjtő – ø 80 cm,
- XI. kerület, Budafoki úti tehermentesítő – átmérő növelés és trombita műtárgy,
- XII. kerület, Mátyás király úti (Költő utca – Vilma utca) tehermenetesítő főgyűjtő – ø 50 cm.

Átmeneti és elővárosi zóna

Északi térség

Az észak-budai főgyűjtő végpontján a szenny- és csapadékvizek átemelésére létesült a Pók utcai szivattyútelep, amely az érkező vizeket már a Duna alatti átvezetés kiépítésének köszönhetően nem a folyamba, hanem az Észak-pesti Szennyvíztisztító Telepre juttatja.

Az észak-pesti térséghez az Újpesti és Angyalföldi szivattyútelepek vízgyűjtő területei tartoznak. Befogadó szintén az Észak-pesti Szennyvíztisztító Telep, amely II. rendű árvédelmi gát által határolt.

Legfontosabb tervezett létesítmények:
Budán:

- III. kerület, Királyok útjai (Napfény utca – Bivalyos utca között) tehermentesítő főgyűjtő - ø 40-50 cm,

Pesten:

- IV. kerület, Nádor utcai (Deák Ferenc utca – Türr István utca – Attila utca) tehermenetesítő főgyűjtő – ø 136-80 cm,
- IV. kerület, Vécsey utcai (Nádor utca – Attila utca) tehermenetesítő főgyűjtő – ø 80 cm,
- XIII. kerület, Béke utca (Frangepán utca – Róbert Károly krt.) tehermentesítő gyűjtő –ø 190 cm,
- XV. kerület, Damjanich utcai (Szerencs utca – Arany János utca) tehermenetesítő főgyűjtő – ø 80 cm,
- XV. kerület, Fő út – Bem utcai (Sződliget utca – Batthyány utca) tehermenetesítő főgyűjtő – ø 60-50 cm,
- XV. kerület, Károlyi Sándor út – Pozsony utca (Anyácska utca – Rákóczi utca) tehermenetesítő főgyűjtő – ø 100 cm,
- XV. kerület, Nyírpalota utcai (Madách utca – Gábor utca) tehermenetesítő főgyűjtő – ø 180 cm,
- XV. kerület, Szerencs utcai (Pattogós utca – Bánk utca) tehermenetesítő főgyűjtő – ø 50 cm.

Kelet-pesti térség

A belső városmagon kívül a kelet-pesti térség csatornázás szempontjából az Angyalföldi, a Ferencvárosi Szivattyútelep és részben a Dél-pesti Szennyvíztisztító vízgyűjtőterülete. Az Angyalföldi szivattyútelep az Észak-pesti, míg a Ferencvárosi a Csepel-szigeti Központi Szennyvíztisztító Telephez tartozik.

Legfontosabb tervezett létesítmények a térségen belül:

- VIII. kerület Baross téri főgyűjtő tehermentesítése – 70/105 cm,
- X. kerület, Jászberényi út – Maglódi út tehermenetesítő főgyűjtő – ø 180-165-136-80 cm,
- XVII. kerület, Keresztúri úti (X. Kabai utca – XVII. 513. utca) tehermenetesítő főgyűjtő – ø 60 cm.

Dél-pesti térség

Jellemzően a Dél-Pesti Szennyvíztisztító Telep vízgyűjtőjéhez tartozó, az elmúlt években jelentős fejlesztésekkel érintett térség, mely gyűjtőcsatornák tekintetében még továbbra is fejlesztésre szorul.

Legfontosabb tervezett létesítmények:

- XVIII. kerület, Üllői úti (kerülethatár – Tinódi utca) tehermenetesítő főgyűjtő – ø 80-60 cm,

- XIX. kerület, Jáhn Ferenc – Áram utcai (Jáhn Ferenc utca 54. – Móricz Zsigmond utca) tehermenetesítő főgyűjtő – ø 60 cm,
- XIX. kerület, Üllői út – Vas Gereben utca (Tartsay utca – kerülethatár) tehermenetesítő főgyűjtő – ø 80 cm,
- XX. kerület, János utcai (Helsinki út – Széchenyi utca) tehermenetesítő főgyűjtő – ø 100-80 cm,
- XX. kerület, Pesterzsébeti főgyűjtő hiányzó szakasza (Nagykőrösi út – Katona József utca) – ø 140 cm.

Dél-budai térség

A dél-budapesti területhez tartozik csatornázási szempontból Csepel és Dél-Buda.

Csepel-sziget
A csatornahálózat az északi és a középső részeken kiépült, a dél-keleti térségben is jelentős fejlesztések történtek. A hálózat vizeit a Vas Gereben utcai szivattyútelep továbbítja a szigetcsúcs északi részén található Központi Szennyvíztisztító Telepre.
Az ún. hárosi településrészt a Fővárosi Vízművek Zrt. víztermelő kútjainak külső, illetve belső hidrogeológiai védőterületei érintik, így a terület csatornázása feltétlenül indokolt.

Legfontosabb tervezett létesítmények:
- XXI. kerület, II. Rákóczi Ferenc út (Murányi utca – Klapka utca) tehermenetesítő főgyűjtő – ø 60 cm,
- XXI. kerület, II. Rákóczi Ferenc út (Vas Gereben utca – Nefelejcs utca) tehermenetesítő főgyűjtő – ø 100 cm.

Dél-Buda

A XXII. kerület csatornázása öblözetként, részben egyesített rendszerrel épült ki. Egy-egy Dunára merőleges völgyeletben kiépített gyűjtő hivatott a vízgyűjtőterületéről a csapadék- és szennyvizeket a terepviszonyoknak megfelelően a Duna felé elvezetni. A XXII. kerület jelenlegi és távlati csatornázási rendszere is elválasztott rendszerű.

A korábbi elképzelések szerint a szennyvizeket a Dél-budán Érd szomszédságában megvalósuló tisztítótelep fogadta volna, azonban az agglomerációs település önálló szennyvíztisztító fejlesztései miatt meghiúsult. Idő közben megépült a Központi Szennyvíztisztító Telep, amely jelentős tisztítókapacitással rendelkezik.

A XXII. kerületi csatornahálózat által összegyűjtött szennyvizeket és az agglomerációból érkező budaörsi szennyvizeket is a jelentős méretű főgyűjtői beruházással (Dél-budai főművi rendszer) a Duna keresztezését követően a Csepeli gyűjtőhálózat végpontjához, azaz a Vas Gereben utcai Szivattyútelepre juttatják. A vizek befogadója a Központi Szennyvíztisztító Telep.

Legfontosabb megvalósult létesítmények a térségen belül:
- a Dél-budai szennyvíz főgyűjtő,
- a Vasút utcai szivattyútelep,
- az elválasztott rendszerben csatornázandó területek csapadékvíz-elvezető rendszere.

Az alábbiakban még azok a tehermentesítő gyűjtők kerülnek felsorolásra, melyek távlatban még szükségesek a meglévő hálózat tehermentesítése céljából:

Hegyvidéki zóna területén:
- XII. kerület, Normafa úti főgyűjtő (Eötvös út – Alkony út) - ø 80 – 50 cm

Dunamenti zóna területén:
- IV. kerület, Garam utcai I. főgyűjtő (Duna sor – Váci út) - ø 40 cm,

BUDAPEST FŐVÁROS TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERVE

KÖZMŰ INFRASTRUKTÚRA

CSATORNÁZÁS ÖSSZEFÜGGÉSEI

Pilisborosjenő
Dunakeszi
Mogyoród
Üröm
Fót
Solymár
Kerepes
Csömör
Kistarcsa
Nagytarcsa
szi
Budaörs
Törökbálint
Diósd
Ecser
Vecsés
Üllő
Gyál
Érd
Halásztelek
Szigetszentmiklós
Dunaharaszti
Alsónémedi
Tököl

Jelmagyarázat:

Meglévő	Tervezett	
		Egyesített rendszerű főgyűjtőcsatorna
		Szennyvíz főgyűjtőcsatorna
		Csapadékvíz főgyűjtőcsatorna
		Nyomóvezeték
		Tehermentesítő csatorna
		Távlatban megépítendő tehermentesítő csatorna
		Térszíni átemelő
		Felszín alatti átemelő
		Hálózati végátmelő területe
		Szennyvíztisztító telep területe
		Beépítésre szánt terület
		Változással érintett terület
		Kerülethatár
		Közigazgatási határ

BUDAPEST

BFVT Kft.

Belső zóna területén:

- VI.-VII. kerület, Liszt Ferenc tér – Kertész utca – Akácfa utcai főgyűjtő (Erzsébet körút – Andrássy út) - ø 200-120 cm
- VIII. kerület, Somogyi Béla utca – Mária utcai főgyűjtő (Baross utca – Blaha Lujza tér) - ø 200 cm

Belső –Átmeneti zóna területén:

- VII.-XIV. kerület, Verseny utca – Jobbágy utca – Istvánmezei út – Szabó József utcai főgyűjtő (Baross tér – Szabó József köz) - ø 136-120 cm

Átmeneti zóna területén:

- VII. kerület, Szabó József közi főgyűjtő (Szabó József utca – Stefánia út) - ø 120 cm,
- X. kerület, Noszlopy utcai főgyűjtő (Cserkesz utca – Gergely utca) - ø 120 cm,
- X. kerület, Kada utcai főgyűjtő (Sörgyár utca – Mádi utca) - ø 120 cm,
- X. kerület, Maglódi úti főgyűjtő (Akna utca – Sibrik Miklós út) - ø 80-40 cm,
- XIV. kerület, Szabó József köz – Semsey Andor utcai főgyűjtő (Szabó József utca – Gizella út) – 80/120 – 70/105 cm
- XIV. kerület, Egressy úti főgyűjtő (Kövér Lajos utca – Róna utca) – 60/90 cm

Elővárosi zóna területén:

- III. kerület, Sarkadi u. – Királyok útjai főgyűjtő (Hatvany – Barátpatak között) - ø 100-80 cm,
- IV. kerület, Fóti út – Kápsztásmegyeri úti főgyűjtő (Attila u. – Fénycső u.) - ø 100-80 cm,
- IV. kerület, Berda József utcai főgyűjtő (Attila utca – Pozsonyi utca) - ø 160 cm,
- IV. kerület, Berni utca – Madridi utcai főgyűjtő (Gyapjúszövő utca – Berlini utca) - ø 80-60 cm,
- IV. kerület, Dessewffy utcai I. főgyűjtő (Szent Imre utca – Mikes Kelemen utca) - ø 60 cm,
- IV. kerület, Dessewffy utcai II. főgyűjtő (Vécsey Károly utca – Mikszáth Kálmán utca) - ø 80 cm,
- IV. kerület, Klára utcai főgyűjtő (Tél utca – Ősz utca) - ø 40 cm,
- IV. kerület, Lőwy Izsák utcai főgyűjtő (Árpád út – Berda József utca) - ø 100 cm,
- IV. kerület, Pintér József utcai főgyűjtő (Váci út – Megyeri út) - ø 50 cm,
- XX. kerület, Tusnád utca – Vasút sori főgyűjtő (Brassó utca – Lázár utca) - ø 100 cm

Szennyvíztisztítás

A szennyvíztisztításra, illetve a Duna vízminőségére vonatkozó 2005-ös megállapítások a Központi Szennyvíztisztító Telep üzembe helyezését követően már elévültek.

A szennyvíztisztító az eddig kezeletlen szennyvízmennyiséget hosszú távon fogadni tudja. A másik két tisztítótelepen is történtek tisztítás-technológiai korszerűsítések, így ezen a téren összvárosi érdekű fejlesztés már nem tervezett. Utalva a vízellátás fejezetben leírtakra, a csökkenő vízfelhasználás következtében a keletkező elvezetendő és kezelendő szennyvizek mennyisége is folyamatosan csökken. A korábban tervezett Dél-budai Szennyvíztisztító Telep megvalósítása részben e miatt, részben pedig az agglomerációs települések önálló szennyvíztisztítási beruházásai miatt már nem indokolt.

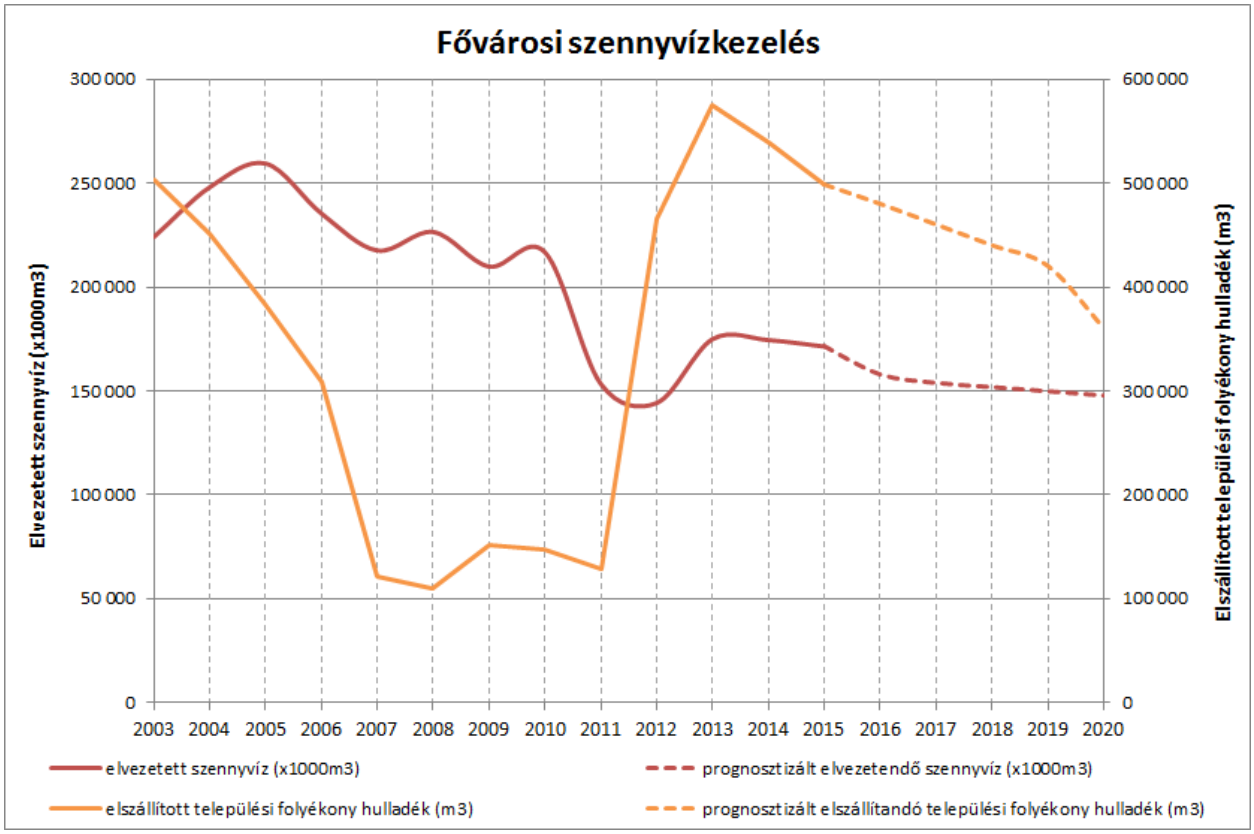
11. táblázat: Vízminőségi paraméterek

vízminőségi paraméter	határérték [mg/l]	elfolyó víz paraméterei [mg/l] (2015. évi éves átlag)		
	Észak-p. és Központi (Dél-p.)	Észak-pesti SzvTT	Dél-pesti SzvTT	Központi SzvTT
Dikromátos oxigénfogyasztás	125 (80)	32	19	36
5 napos biokémiai	25	<10	<10	9,3

oxigénigény				
pH	6,5-9,0	7,7	7,8	7,8
összes nitrogén	35 (nyár: 15, tél: 20)	10,7	6,8	12,2
ammónia-ammónium-nitrogén	10 (nyár: 2, tél: 4)	2,2	1,6	2,2
összes foszfor	5 (1,8)	1,3	0,3	1,3
összes lebegőanyag	35	5,7	3,7	8

Mind a tisztítás-technológiai, mind pedig a csatorna művi fejlesztések a keletkező szennyvizek minél nagyobb mértékű ellenőrzött keretek között történő megtisztítását irányozzák elő. A gyűjtőhálózat kiterjedtsége jelentősen javult, így a hálózatilag még nem ellátott területeinek a rendszerbe történő bekapcsolása is egyre könnyebb feltételek mellett valósulhat meg.

89. ábra: Fővárosi szennyvízkezelés

A tengely elszállított szennyvizek 2012. évi jelentős mennyiségi ugrása az akkor márciusban hatályba lépett települési folyékony hulladékkal kapcsolatos fővárosi rendeletre vezethető vissza, mely kizárólagosan a Fővárosi Településtisztasági és Környezetvédelmi Kft. (FTSZV) hatáskörébe sorolta a szennyvizek ilyen jellegű gyűjtését és elszállítását. A mennyiségi ugrás tehát nem kibocsátási, csupán adminisztratív okokra vezethető vissza.

A jövőt tekintve a 2015. év végig kiépült csatornahálózatoknak köszönhetően a tengelyen történő szállítás jelentős csökkenése várható, így a szennyvíztisztító telepre érkező szennyvizek a rákötések számának köszönhetően rövidtávon növekvő kezelendő szennyvizet eredményez, ugyanakkor a vízfogyasztás csökkenésével a hosszú távú prognosztizáció csökkenő mennyiséget mutat.

A tisztítás-technológiai fejlesztések nem csak a kibocsátási határértékeknek való megfelelés, hanem a befogadó élővizek állapotának javítását is szolgálták, ugyanakkor a Ráckevei (Soroksári)-Dunát (RSD) a Dél-Pesti Szennyvíztisztító Telep tisztított szennyvizei, annak állóvíz jellege miatt koncentráltan terhelik. Az elkeveredési és hígulási arány egy folyóvízhez képest jóval rosszabb, mely így a vízminőség

romlásához és a meder feliszapolódásához vezet. A víztest jó állapotának elérése és megőrzése érdekében a tisztított szennyvizeket a fő ágba, azaz a Dunába kell átvezetni. A teleptől kiinduló és a folyam sodorvonali bevezetéséig tartó vezeték nyomvonala a Védelmi és Korlátozási tervlapon feltűntetésre került.

Fontos kiemelni, hogy még jelenleg is folyik a szennyvíztisztítás során keletkező szennyvíziszapok kezelésének és elhelyezésének vizsgálata. A szennyvíziszapok jelentős víztartalmuk miatt előkezelés nélkül csak költségesen szállíthatók, ugyanakkor összetételük miatt hasznosíthatók energiaforrásként (biogáz előállítása), rekultivációra, vagy tüzelőanyagként. Hulladéklerakóban történő elhelyezésük kevésbé előnyös, így hasznosításuk a tervezett Hulladékhasznosító és Iszapégető Műben javasolt.

Levegőminőség-védelmi szempontok, valamint az emberi szaglás érzékenysége alapján a tisztítótelepek környezetében 40 szagegység került meghatározásra. Ez a mennyiség még a nem zavaró, ugyan akkor már érezhető koncentrációt jelenti. A Dél-pesti Szennyvíztisztító Telep esetén a legutolsó mérések a Helsinki út mentén 80 egységet, a telep mellett a Meddőhányó utcában pedig 300 egységet mutattak ki, mely utóbbi már igen erős koncentrációt jelent. Előzőek alapján az Észak-pesti és a Dél-pesti szennyvíztisztító telepek korábbi – TSZT 2005 szerinti – védőtávolságain belül beépítésre szánt területeken az elhelyezhető funkciók köre minden esetben egyedi vizsgálatot igényel.

3.5.1.3. FELSZÍNI VÍZRENDEZÉS

A klímaváltozás hatásai nehezen jellemezhetőek csupán egy-egy éghajlati elem vizsgálatával, de a csapadékhullás tekintetében egyértelműen meghatározható, hogy:

- hosszabb ideig tartanak a csapadékmentes időszakok,
- a csapadékhullás időtartama csökkent, ugyanakkor
- a csapadékhullás intenzitása megnőtt.

Mindezek következménye, hogy az elmúlt évtizedben a rövid idő alatt összegyűlő jelentős mennyiségű felszíni vizek miatt a kisvízfolyásokon minden eddiginél nagyobb eróziós károk, burkolat-meghibásodások keletkeztek. Jellemzően a budai árkok azok, ahol a terepfelszín miatt nagy áramlási sebességek alakulnak ki, illetve az egyre nagyobb és összefüggő burkolt felületek segítik elő a vízáramlást.

A fővároson átfolyó vízfolyások egy részének vízgyűjtő területe kiterjed az agglomerációs településekre, ahonnan nem csak csapadékvizek, hanem tisztított szennyvizek is érkeznek, egyfajta többlet háttérterhelést eredményezve. Az ilyen vízfolyások esetén a fejlesztések összhangját meg kell teremteni, hogy a káros elöntések és eróziós károk elkerülhetők legyenek. A városi környezet és a beépítések sok helyen ellehetetlenítik a meder mélyítését, szélesítését. Az elöntések elkerülése érdekében azonban hosszú távon megoldást kell találni az agglomerációs településekkel összhangban, a főváros külterületi részein tározók kialakításával. A tározókkal egy időben a mederrendezésre, revitalizációra is lehetőség adódik, így komplexen oldható meg a vízjárás szabályozása és a lakosság számára kívánatos természetközeli területhasználat megvalósítása.

A vízvisszatartással – melyre részben már a befogadó vízfolyásokon is szükség van – az elvezetendő vízmennyiségek kiegyenlítetté tehetőek, ez által a káros elöntések nem csak a helyi, de a környező területen is elkerülhetők. Az egyes telkek esetén a csapadékvizek visszatartásával és hasznosításával az ivóvíz-hálózati fogyasztás is csökkenthető.

A városrendezési és környezetvédelmi szempontok figyelembevételével a kisvízfolyásokat, árkokat, patakokat a tájba illeszkedve nyílt árokként kell rendezni, beboltozásuk és a felszíni területük hasznosítása nem javasolt. A vízfolyások mellett a fenntartási sáv és a lehetőségek szerint minél szélesebb további összefüggő zöldsáv, erdősáv kialakítása a cél, amelyek a városrészek átszellőzését is elősegítik.

A nyomvonalak, a telkek, a telekhatárok a fenntartási sáv hosszú távú biztosítása érdekében mielőbb rendezendők. Sok helyen a vízfolyások átépítését, áthelyezését követően a telekrendezés nem történt meg, valahol pedig nincs is önálló telke a vízfolyásnak. A jelenleg ismert, és rendezést igénylő, illetve a revitalizációval érintett szakaszokat az alábbiakban soroljuk fel:

- Csömöri patak a Budapest-Vác vasútvonaltól a főváros határáig terjedő szakaszon,
- Mogyoródi-patak a torkolat és a Főváros határa közötti szakaszon,
- Szilas-patak Duna és a Károlyi Sándor utca közötti szakasza,
- Szilas-patak Csobogós utca és M3 autópálya közötti szakasza,
- Szilas-patak Budapesti út és Naplás-tó közötti szakasza,
- Gyáli-patak VI ág Vécsei út – Méta utca közötti szakasz,
- Gyáli-patak VII ág Vécsei út – M0 autópálya,
- Gyáli-patak I ág Virágvölgy utca – M5 autópálya,
- Gyáli-patak VI/F ág Temesvár utca – Gyáli-patak VI ág,
- Gyáli-patak VI/E ág Fiume utca – Gyáli-patak VI ág,
- Aranyhegyi-patak a Keled utcai híd feletti szakaszon a városhatárig,
- Ördög-árok Napraforgó utca és Rezeda utca közötti szakasza,
- XII. kerületi Diós-árok a Béla király útja és a zárt szelvény közötti szakaszon,
- Határ-árok a Budaörsi út és a Péterhegyi út közötti szakaszon,
- Hosszúréti-patak a 7. út és a városhatár között.

A vízfolyások vízminőségét mind az ipar, mind a környezetében élő lakosság illegális bevezetéseken át szennyezi, ezért a közvetlen szennyvíz rákötéseket meg kell szüntetni. Továbbá az önálló telekkialakításon kívül meg kell valósítani a kisvízfolyások, patakok megfelelő övezetbe sorolását is.

Az elővárosi zónában sok helyen megoldatlan még a felszíni vizek elvezetése. Az utak mentén árkok, vápák, rosszabb esetben pedig csak zöldfelületek nyelik el a csapadékvizeket, mivel a csapadékvíz-elvezetés nem fővárosi feladatkör. A telkek csapadékvizeinek elvezetése így hosszútávon is megoldatlan marad, ezért új beépítések esetén a csapadékvizek visszatartásának és hasznosításának előírása a kerületek érdeke is.

Az egyesített rendszerű hálózat jelenlegi tehermentesítése mellett, hosszú távon a rendszer szétválasztására, azaz külön szenny- és külön csapadékvíz-elvezető rendszer kiépítésére kell törekedni. Az egyesített csatornák a szennyvizek szempontjából túlméretezettek, így azok állapotuk és kapacitásuk függvényében képezhetik a majdani csapadékvíz-elvezető hálózatot. Ezáltal a víznyelő rákötések is megtarthatóak maradnak. Újonnan tehát szennyvízcsatorna-hálózatot kell létesíteni a meglévő rendszerrel párhuzamosan, azonban jóval kisebb csőátmérőkkel. Ezen rendszerre azonban az összes érintett ingatlan szennyvízbekötő vezetékét rá kell csatlakoztatni. Sok esetben probléma a létesítmények kivezető csatornáinak magassági kötöttsége, mely által a meglévő hálózat keresztezésére már nincs mód. A nyomás alatti rendszerek kialakítása és üzembe helyezése a felmerülő üzemeltetési költségek miatt irreális, így esetlegesen a meglévő egyesített rendszerű csatorna átépítésével is számolni szükséges. Esetleg keresztmetszeti kialakításuk módosításával, magasságuk csökkentésével érhető el, hogy a házi bekötővezetékek távlatban is gravitációs üzeműek maradhassanak.

A felszíni vízrendezés feladatai (kapacitáshiányos, rendezésre javasolt vízfolyások, vízfolyás szakaszok)

Belső és hegyvidéki zóna

A két zóna vízrendezési szempontból együtt kezelhető, időszakos vízfolyások érintik, amelyek egyesített rendszerű csatornákban folytatódnak.

- a II. kerület Nagy-Ördögárok a Turul utca – Bp. határa 5+100–6+991 árok km szelvény között (1891 fm),

- a III. kerület Aranyhegyi-patak a Pomázi út környéke és a Bécsi út – Budapest határa, 2+810 – 5+899 árok km szelvények között (3089 fm),
- a III. kerület Bene-árok 1. ág teljes hosszban (447 fm),
- a III. kerület Szépvölgyi-árok teljes hosszban (2603 fm),
- a III. kerület Ürömi úti árok teljes hosszban (578 fm),
- a XI. kerület Spanyolréti-árok teljes hosszban, kivéve Sasad Resort lakópark, és Praktiker áruház mögötti rendezett mederszakaszt (4345 fm).
- a XII. kerület Denevér utcai árok 0+719 árok km szelvényben,
- a XII. kerület Diós-árok 0+000 – 0+871 árok km szelvények között (871 fm),
- a XII. kerület Kuruclesi-árok teljes hosszban (204 fm),
- a XII. kerület Pinty-Bürök utcai árok 0+313 – 0+774 árok km szelvények között (461 fm-en) és
- a XII. kerület Zalai úti árok 0+000 – 0+181 árok km szelvények között (181 fm).

Átmenti zóna

A vízfolyások torkolati szakaszai, illetve az ehhez hozzá tartozó kiterjed szélességű medrek, a belvárosi részeken pedig a nagy átmérőjű csatornaszakaszok a jellemzőek.

- a IX. - X. kerület Kuttó-árok teljes hosszban 0+000 – 2+780 árok km szelvény között (2780 fm),
- a IX. - X. kerület Illatos-árok teljes hosszban 0+000 – 2+487 árok km szelvény között (2487 fm)
- a XI. kerület Határ-árok Tétényi út – Solt utca 1+502 – 1+888 árok km szelvények között (386 fm),
- a XIII.-XIV. kerület Rákos-patak a Duna és a Kerepesi út 0+000 – 8+618 árok km szelvények, különösen az Egressy út – Fogarasi út között (8618 fm).

Elővárosi zóna

A zónában található vízfolyások vízjárása kiegyenlített, ugyanakkor jelentős kiterjedésű vízgyűjtő területtel rendelkeznek, így egyes szakaszain az elöntés veszélye ellen kell hosszútávon megoldást találni:

- a III. kerület Csillaghegyi árok, az illegálisan lezárt szelvények és szennyvízbekötések megszüntetésével, teljes hosszban (757 fm),
- a III. kerület Kerti-árok teljes hosszban (443 fm),
- a III. kerület Kőbánya utcai árok I. ág teljes hosszban, (1488 fm),
- a III. kerület Tégla utcai árok teljes hosszban (523 fm),
- a IV. kerület Gumiréti árok a Szilas patak – végszelvény 0+000 – 0+854 árok km szelvények között (854 fm),
- a IV., XV. és XVI. kerület Szilas patak a 3+709; 4+256 – 4+552 árok km szelvények, (zártszelvény 296 fm) és a 13+750 – 14+250 árok km szelvények között (500 fm),
- a X., XVI. kerület Mátyásföldi-árok Rákos-patak – végszelvény 0+024 – 1+588 árok km szelvények között (1564 fm),
- a XI. kerület Hosszúréti-patak teljes hosszában.
- a XI. kerület, Hosszúréti-patak a 7-es út – Bp. határa, Tétényi út – Solt utca, 3+657 – 5+886 árok km szelvények között (2229 fm),
- a XIX. kerület Gyáli-patak 6/f ág Autópiac mögött, a 0+457 árok km szelvényben,
- a XV. kerület Csömöri patak a Váci vasút – Veresegyházi vasút 1+050 – 1+862 árok km szelvények között (812 fm),
- a XVI. kerület Caprera-patak a torkolati zártszelvényű szakasz – végszelvény 0+094 – 1+750 árok km szelvények között, (1656 fm),

- a XXII. kerület Diós-árok az M0 párhuzamos útja – 70-es út, 1+320 – 3+600 árok km szelvények között, (2280 fm),
- a XXII. kerület Hosszúréti-patak a Leányka utcai felüljáró – Péterhegyi út, 1+052 – 3+117 árok km szelvények között (2062 fm),
- a XXIII. kerület 625-ös utca árka torkolati áteresz, a 0+005 árok km szelvényben,
- a XXIII. kerület Gyáli patak 2. ág Gyáli patak 1. ág – TSZ bekötő út, 0+000 – 1+191 árok km szelvények között, (1191 fm) + felsőbb szakasz rendezése tározóval (mintegy 2000 fm-en),
- a XXIII. kerület Gyáli-patak 5. ág torkolati áteresz, a 0+005 árok km szelvényben.

A fenti feladatoknak, valamint az egyes vízfolyások revitalizációjának összhangban kell lennie a "Magyarország felülvizsgált, 2015. évi vízgyűjtő-gazdálkodási tervéről szóló" 1155/2016. (III.31.) Kormányhatározat mellékletében szereplő, budapesti víztestekre vonatkozó intézkedési tervekkel, amelyeket a következő táblázat foglal össze. A korábbi 1042/2012 (II.23.) Korm. határozattal elfogadott vízgyűjtő-gazdálkodási tervhez (VGT1) képest a felülvizsgált tervben (VGT2) a főváros közigazgatási területére eső két víztest lehatárolása módosult. A korábbi Duna Szob-Baja között (AEP444) víztest felosztásra került, és a főváros területén külön víztest került kijelölésre Duna-Budapest (AOC752) néven, a Rákos-patak alsó (AEP911) és felső (AEP909) víztestek pedig összevonásra kerültek, így jelenleg egy víztestként Rákos-patak (AOC845) néven szerepelnek a tervben.

Víztest neve (víztest kódja)	**Víztestekre vonatkozó ökológiai (ö) és kémiai (k) célkitűzések**	**Alap és kiegészítő intézkedések**
Duna-Budapest (AOC752)	ö: a jó potenciál elérendő (2027) k: a jó állapot fenntartandó	1.1, 1.4, 2.1, 6.2, 6.3a, 6.5, 6.6, 6.12.3, 6.13, 14.2, 17.1, 29.2, 34.2
Barát-patak (AOH632)	ö: a jó állapot elérendő (2027) k: a jó állapot fenntartandó	2.1, 6.3b, 6.4, 6.5, 17.1, 21.4, 23.1, 23.2, 23.3, 29.2, 30.2, 34.2
Aranyhegyi- és Határréti-patakok (AEP279)	ö: a jó potenciál elérendő (2027+) k: a jó állapot fenntartandó	1.1, 2.1, 2.3, 2.4, 6.5, 7.3.1, 17.1, 17.5, 17.6, 17.8, 21.4, 23.1, 29.2, 30.1, 30.2, 34.2
Nagy-Ördög-árok alsó (AEP825)	ö: a jó potenciál elérendő (2027) k: a jó állapot elérendő (2027)	2.1, 6.3b, 6.4, 6.5, 23.2, 23.3, 29.2
Nagy-Ördög-árok felső (AEP826)	ö: a jó állapot elérendő (2027+) k: a jó állapot fenntartandó	2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 6.5, 17.1, 17.5, 17.6, 17.8, 29.2, 30.1
Hosszúréti-patak (AEP602)	ö: a jó potenciál elérendő (2027+) k: a jó állapot fenntartandó	1.1, 1.3, 2.1, 2.3, 2.4, 6.3b, 6.4, 6.5, 17.1, 17.5, 17.6, 17.8, 21.4, 23.1, 23.2, 23.3, 29.2, 30.1, 30.2
Szilas-patak és vízgyűjtője (AEQ012)	ö: a jó állapot elérendő (2027+) k: a jó állapot fenntartandó	1.1, 1.3, 2.1, 2.3, 2.4, 6.5, 17.1, 17.5, 17.8, 21.4, 23.1, 27.2, 29.2, 30.1, 30.2
Rákos-patak (AOC845)	ö: a jó potenciál elérendő (2027+) k: a jó állapot fenntartandó	1.1, 1.3, 2.1, 2.3, 2.4, 6.3b, 6.4, 6.5, 17.1, 17.5, 17.8, 21.4, 23.1, 27.2, 29.2, 30.1, 30.2
Gyáli 1.,2.-főcsatorna és Szilassy-csatorna (AEP530)	ö: a jó potenciál elérendő (2027+) k: a jó állapot fenntartandó	1.1, 2.1, 2.3, 2.4, 6.2, 6.5, 6.8a, 14.2, 17.1, 17.5, 17.6, 17.8, 21.4, 23.1, 23.2, 23.4, 29.2, 30.1, 30.2, 33.2
Ráckevei–Soroksári-Duna-ág (AIQ014)	ö: a jó potenciál elérendő (2027+) k: a jó állapot fenntartandó	1.1, 1.3, 1.4, 2.1, 4a.2, 6.3a, 6.4, 6.5, 7.3.4, 17.1, 29.2

Az intézkedések rövidítési kódjai az egyes beavatkozások jellégétől függően az alábbiak szerint alakul:

BUDAPEST FŐVÁROS TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERVE

KÖZMŰ INFRASTRUKTÚRA

FELSZÍNIVÍZ RENDEZÉS

Pilisborosjenő
Üröm
Solymár
Dunakeszi
Fót
Mogyoród
Kerepes
Csömör
Kistarcsa
Nagytarcsa
Budaörs
Törökbálint
Diósd
Halásztelek
Szigetszentmiklós
Dunaharaszti
Alsónémedi
Gyál
Vecsés
Üllő
Ecser
Tököl

Jelmagyarázat:

Meglévő	Tervezett	
		Csapadékvíz főgyűjtőcsatorna
		Patak, nyílt vízfolyás
		Vízgyűjtőterület
		Vízgyűjtőterület
		Vízgyűjtőterület
		Vízgyűjtőterület
		Mélyfekvésű terület
		Forrás
		Beépítésre szánt terület
		Változással érintett terület
		Kerülethatár
		Közigazgatási határ

BUDAPEST

BFVT Kft.

Vízfolyások fizikai-kémiai állapotát javító intézkedések / Állóvizek fizikai-kémiai állapotát javító intézkedések

1.1 A Szennyvíz Program megvalósítása. Új szennyvíztisztító telep létestése, meglévő szennyvíztisztító telepek korszerűsítése (kapacitás növelés, technológia fejlesztés, rekonstrukció), a felszíni befogadóra vonatkozó határértékek betartásával.

1.3 Alternatív tisztított szennyvíz elhelyezési mód (pl. tisztított szennyvíz nyárfás elhelyezése, átvezetés másik befogadóba), a befogadó felszín alatti vagy felszíni víztest jó állapotának veszélyeztetése nélkül.

1.4 A szennyvíztisztító telep záportároló kapacitásának növelése, a kezelési technológia fejlesztése

2.1 A mezőgazdasági termelés tápanyag szennyezésének csökkentésére vonatkozó általános szabályrendszer, a tápanyag kihelyezés tényleges korlátozása szántó és ültetvény területeken

2.2 Tápanyag kihelyezés tényleges korlátozása az alapot meghaladó mértékben önkéntes agrár-környezetgazdálkodási program (AKG) keretében

2.3 Tápanyag-gazdálkodási terv alapján történő tápanyag kihelyezés szántók esetében, agrár-környezetgazdálkodási programok (AKG) keretében

2.4 Művelési ág váltás (szántó-gyep, szántó - erdő, szántó-vizes élőhely konverzió)

4a.2 Üledék szennyezettségének csökkentése, megszüntetése, vízfolyásokban és állóvizekben

14.2 Monitoring rendszerek és információs rendszerek fejlesztése és működtetése

17.1 Szennyezőanyag és hordalék lemosódás csökkentése gyepesítéssel, fásítással, lejtős területeken teraszolással, beszivárgó felületekkel, belterületi növénytermesztés izolálásával

17.5 Szennyezőanyag lemosódás csökkentése síkvidéki területen agrár-környezetgazdálkodási program (AKG) keretében (pl. táblamenti szegélyek, mélyszántás….)

17.6 A legeltetés és a takarmánygazdálkodás jó gyakorlata legelőkre.

17.8 Vízfolyások és tavak melletti pufferzónák kialakítása gyepesítéssel vagy agrár-erdészeti módszerrel (összehangolás a parti növényzónák rehabilitációjával, árvízvédelmi és fenntartási szempontok figyelembevételével

27.2 Fürdésre és gyógyászatra használt termálvizek kezelése

29.2 Állattartótelepek korszerűsítése az EU Nitrát Irányelv alapján

30.1 Mezőgazdasági területről származó belvizek szűrése a befogadóba történő bevezetés előtt (szűrőmező)

Vízfolyások veszélyes anyag terhelésének csökkentésére irányuló intézkedések

14.2 Monitoring rendszerek és információs rendszerek fejlesztése és működtetése

21.4 Települési eredetű, belterületi növénytermesztésből, állattartásból, közterületekről származó terhelések csökkentése

23.1 Belterületi vízvisszatartási lehetőségek megteremtése, épületekről (zöld tető, ciszterna), ingatlanokról és közterületekről (záportározó medencék, tavak)

30.2 Elválasztott rendszerrel összegyűjtött csapadékvíz szűrése a befogadóba történő bevezetés előtt (szűrőmező, homokfogó, olajfogó)

Vízfolyásokra vonatkozó hidromorfológiai intézkedések / Állóvizekre vonatkozó hidromorfológiai intézkedések

6.2 A hullámtér megfelelő növényzetének kialakítása

6.3a Vízfolyásokon és állóvizekben felhalmozódott iszap egyszeri eltávolítása

6.3b A mederforma és a meder vonalvezetésének a természetest megközelítő átalakítása, az elismert emberi igények egyidejű kielégítésével

6.4 Vízfolyások és állóvizek parti zónájában a víztípustól függő zonáció rehabilitációja

6.5 Vízfolyások és állóvizek jó ökológiai állapotának, potenciáljának fokozatos elérése és megtartása fenntartási munkák keretében

6.6 Mederben található, funkcióját vesztett létesítmények bontása, a környezet jó ökológiai állapotának illetve potenciáljának fokozatos elérése

6.12.3 Mederben lévő létesítmények átépítése, karbantartása, beleértve a természet közeli megoldások, anyagok alkalmazását

6.13 Hajózás adaptációja a folyó vagy állóvíz adottságaihoz

7.3.1 Völgyzárógátas tározókból történő vízleeresztés szabályozása

7.3.4 A vízmegosztás módosítása az ökológiai kisvíz biztosítása érdekében

23.2 Csapadékgazdálkodás, táblaszintű vízvisszatartás a táblákon belül a beszivárgás növelése és a lefolyás csökkentése érdekében

23.3 Vízvisszatartás tározással dombvidéki területeken, kisvízfolyásokon záportározókban, esetleg állandó tározókban

23.4 Vízvisszatartás tározással síkvidéken belvíztározókban, illetve medertározás öbölszerűen kiszélesített szakaszokon

Vízfolyásokra vonatkozó természetvédelmi célú intézkedések az egyéb intézkedéseken felül

6.2 A hullámtér megfelelő növényzetének kialakítása

6.8a Levágott kanyarulat,feliszapolódott holtágak és mellékágak főággal való kapcsolatának helyreállítása, a hullámtér vagy nyílt ártér rendszeres elöntésének biztosítása

33.2 A védett természeti területek állapotát javító speciális hidromorfológiai intézkedések, beleértve a vízkivételek speciális szabályozása, vízkormányzás és vízpótlás megoldása a természetvédelmi igények kielégítésére

34.2 A természetvédelmi szempontból megkövetelt vízminőség biztosítása, az egyéb vízminőség-védelmi intézkedéseken felül.

3.5.1.4. ÁRVÍZVÉDELEM

A főváros árvízvédelméről fővédvonalak és II. rendű védvonalak gondoskodnak, amelyeket az elmúlt tíz évben ért árvízszintek mind állékonyság, mind pedig magassági értelemben is próbára tettek.

A mértékadó árvízszint és a Budapesten előírt +1,3 méteres magassági biztonság felülvizsgálata megtörtént a 2013. évi rekordszintű árvízszint tapasztalatai alapján, a MÁSZ szinteket a 74/2014 (XII.23) BM rendelettel módosították. A védvonalak megerősítése és magasítása is szükséges, amelyet elsősorban a város északi részén a III. és IV. kerületben kell végrehajtani.

A védművek, védvonalak jogi rendezése szükséges, mivel számos helyen a nyilvántartott fővédvonal és a tényleges nyomvonal között értékes, beépült területek helyezkednek el. A jogszabályi előírások szerint a védekezési munkálatokat az I. rendű védvonalon, illetve a mögöttes területeken kell végrehajtani, a hullámtereken nem. A hullámtéren csak a 83/2014. (III. 14.) Korm. rendeletben meghatározott jellegű beépítések és területhasznosítás engedhető meg. E területeken lévő egyéb beépítések árvízvédelme a tulajdonos feladata. A fejlesztési területként kijelölt hullámtéren a beépítés és területhasználat előfeltétele az árvízmentesség biztosítása. Az épített földművek helyigénye és a védekezési munkálatok részére biztosítandó 10 méter széles fenntartási sáv helyenként jelentős hasznosítható területet foglalna le, így hosszútávon az árvízmentességet feltöltéssel, magas parttal javasolt megvalósítani.

A jogilag rendezendő védvonalak az alábbi területeket érintik:

- a IV. kerület az Észak-pesti Szennyvíztisztító Telep körüli körtöltés,
- a XIII. kerület Duna Pláza mellett és felett található területek, ahol a partig a feltöltés megvalósult, ugyanakkor a védvonal az egykori vasúti töltés mentén van nyilvántartva,
- a IX. kerület a Bálna épületétől a Rákóczi hídig, ahol a Duna mentén partfal található, ugyanakkor az I. rendű védvonal a Közraktár utca – Soroksári út nyomvonalán van kijelölve,
- a XXII. kerület 6-os úttól és az Ánizs utcától délre eső terület, ahol a védvonal kiépült és a terület feltöltése folyamatban van.

A beavatkozást igénylő védvonalszakaszok és védművek három kategóriába sorolhatóak:

1) Magassághiányos töltésszakaszok:

- A magassághiányos töltésszakaszok a mértékadó árvízszinthez viszonyított +1,3 méteres többlet magassággal nem rendelkeznek. A kiépítési biztonság elmaradása azt jelenti, hogy 870 cm-es Vigadó téri vízállás esetén a folyó vízállása a védmű koronaszintjével egyezne meg.

2) Keresztmetszet hiányos védvonal szakaszok:

- Keresztmetszet hiányosnak azt a védvonalszakaszt tekintjük, amelynek keresztmetszeti geometriai jellemzői a vonatkozó jogszabályokban előírt méreteknek nem felelnek meg, így például koronaszélességük, rézsűjük meredeksége. Az ilyen jellegű védművek nem tesznek eleget a statikai, közvetve a geotechnikai és szivárgáshidraulikai állékonysági biztonságnak, veszélyes vízállás esetén havária helyzetet idézhetnek elő. Külön meg kell említeni, hogy a legtöbb védműről nem áll rendelkezésre megfelelő geotechnikai adat, így a 800 cm feletti vízállásnál különösképp számítani lehet altalaj jellegű hibajelenségre.

3) Életkoruk miatt elavult, felújításra szoruló létesítmények:

- Minden műszaki létesítmény jellemezhető egy olyan élettartammal, amelynek elérésekor a szerkezet átfogó felújítás nélkül rendes fenntartás mellett sem biztosíthatja a megfelelő védképességet, illetve az elvárt feladatát maradéktalanul már nem tölti be. Ez leginkább az épített szerkezetekre igaz, amelyek anyaga, szerkezete látványosan öregszik. Mélységükben alakulhatnak ki olyan, a szerkezet teherbírását károsan befolyásoló zónák, amelyek csak elemek jelentős számú cseréje, részleges vagy teljes újjáépítése révén javíthatók ki.
- Ebbe a körbe tartoznak az épített lépcsős és rézsűs partvédő művek és rakparti támfalak, amelyek a XX. század történelméből ismert jeges árvizek okozta sérüléseket hordozzák magukon. A kőanyag jelentős része a közlekedés és az útfelületek sózása stb. miatt mállásnak indult. A Duna vízállásának kitett felületek jelentős hosszokon aláüregelődtek, megmozdultak, néhol beszakadtak, vagy balesetveszélyes, – beszakadás előtti állapotban vannak.
- Ezeknek a létesítményeknek közvetlen árvízvédelmi jelentősége van, ha a mögöttes terület mély fekvésű. A partvédő művek sokszor olyan létesítmények állékonyságát biztosítják, amelyek működésétől nem lehet eltekinteni még időlegesen sem, mint pl. az új budai főgyűjtő, az alsó rakparti nagyátmérőjű ivóvíz és egyéb közművezetékek, utak, stb.
- A létesítményekről állapotfelmérő – építésük óta keletkezett, sokszor szemrevételezéssel fel nem deríthető, rejtett meghibásodásokat feltáró – műszaki tervek készítése szükséges. A szakértői vélemény kialakítását a létesítmények sokfélesége, anyaguk és a sokszor kiemelt esztétikai elvárások is (világörökségi területek) indokolják.

Tekintettel arra, hogy a védművek mindegyike a Duna menti zónában helyezkedik, ezért az elvégzendő feladatok körét a védekezési szakaszoknak megfelelően csoportosítva szerepeltetjük az alábbiakban.

A magassághiányos védműszakaszok a hiány nagysága és az érintett szakasz hossza szerint a következők (2017-es adatszolgáltatás szerint):

Hely	**jellemző magassághiány [cm]**	**érintett szakasz hossza [m]**
Buda-Észak árvízvédelmi szakasz		
Barát patak	60-120	1300
Püspökfürdői töltés	80-120	1494
Kossuth üdülőpart	80-100	490
Királyok útja – Nánási úti töltés	100-130	3300
Aranyhegyi-patak bal parti töltése	30-130	1180
Aranyhegyi-patak bal parti töltése Mocsáros dűlő felvízén	10-70	200
Aranyhegyi-patak jobb parti töltése	50	220
Aranyhegyi-patak jobb parti töltése Mocsáros dűlő felvízén	20-120	400

Gázgyári védmű parapetfala	20-120	2105
Buda-Közép árvízvédelmi szakasz		
Óbudai rakpart, HÉV pálya	80-120	3200
Újlaki rakpart	80-110	1100
Bem rakpart	60-90	1856
Várkert rakpart	60-90	1052
Szent Gellért rakpart	16-60	180
Műegyetem rakpart	10-110	750
Pázmány Péter rakpart	25-120	1094
Dombóvári út, magaspart	15-25	450
Albertfalva-Észak, magaspart	5-60	1610
Határ árok bal parti töltés	50-110	1650
Buda-Dél árvízvédelmi szakasz		
Határ árok jobb oldali töltés	50-110	1450
Albertfalvai töltés	20	50
Hosszúréti-patak bal parti töltés	10-100	150
Hosszúréti-patak jobb parti töltés	0-110	75
MÁV töltés	0-40	1250
Pest-Észak árvízvédelmi szakasz		
2-es út és külső váci út között	70	1633
Mogyoródi-patak bal parti töltés	40-120	2800
Mogyoródi-patak jobb parti töltés	60-120	2800
Csömöri-patak bal parti töltés	0-115	120
Csömöri-patak jobb parti töltés	0-100	120
Szilas-patak bal parti töltés	0-100	1200
Szilas-patak jobb parti töltés	0-100	750
Váci út (Szilas-pataktól a Megyeri Csárdáig)	65	721
Vízművek melletti töltés	75-80	1241
Dunasori magasparton	20-100	416
Észak-Pesti Szv. tisztító körtöltése	60-110	1579
Komp utcai árvízvédelmi fal	90-140	700
Váci út melletti védmű	100-140	900
Marina part	80-130	2628
Rákos-patak jobb oldali töltésén	30-85	1434
Rákos-patak bal oldali töltésén	0-85	1434
Közép Angyalföldön	70-85	250
Dél-Angyalföldön	0-85	972
Pest-Közép árvízvédelmi szakasz		
Újpest rakpart	50-85	1600
Széchenyi rakpart	60-80	1550
Duna korzó	0-70	780
Belgrád rakpart	0-130	770
Közraktárak villamospálya	20-80	800
Soroksári út	50-80	700
Pest-Dél árvízvédelmi szakasz		
Hajóállomás utcai védmű	10-40	450
Kvassay-zsilip és töltései (Állami kezelésben)	0-25	305
Olajkikötő töltése	5-25	70
Csepel Művek magaspart	40-110	370
Csepel Rózsadomb	50	30
Margitsziget árvízvédelmi szakasz		

A teljes partvonal	0-220	5632

Keresztmetszet hiányos védműszakaszok az érintett szakasz hosszával:

Hely	**érintett szakasz hossza (m)**
Buda-Észak árvízvédelmi szakasz	
Királyok útja – Nánási úti töltés	3100
Aranyhegyi-patak balpartja a Pók utcánál	520
Aranyhegyi-patak Mocsáros dűlői töltése	750
Buda-Közép árvízvédelmi szakasz	
HÉV töltés a Mozaik utca és Árpád híd között	350
HÉV töltés az Árpád híd és Komjádi Béla utca között	750
Buda-Dél árvízvédelmi szakasz	
Alberfalvai gát	1060
Hosszúréti-patak Duna utcai töltése	150
Pest-Észak árvízvédelmi szakasz	
Megyeri csárda – Észak-Pesti Szv. tisztító körtöltése	1480
Komp utca József Attila utcai átjáró	470
József Attila utcai átjáró – Marina-part északi terület	650
Pest-Közép árvízvédelmi szakasz	
- (nincs)	
Pest-Dél árvízvédelmi szakasz	
Corvin utcai gát	450
Olajkikötő gátja	620
Margitsziget árvízvédelmi szakasz	
A teljes partvonal	5632

Az életkoruk miatt elavult, felújításra szoruló létesítmények szakaszai, amelyeknél állapotfelmérő terv készítése indokolt:

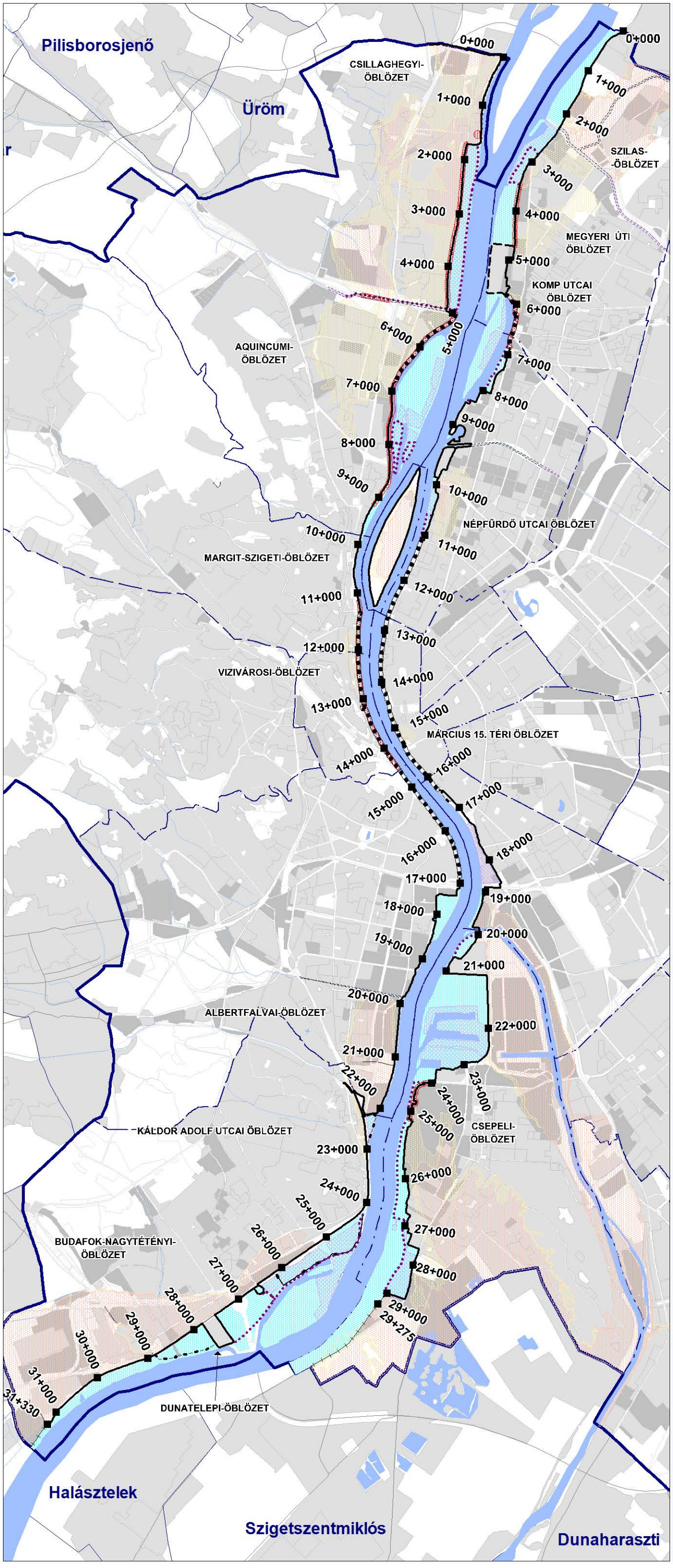
Hely	**érintett szakasz hossza**
Buda-Észak árvízvédelmi szakasz	
- (nincs)	
Buda-Közép árvízvédelmi szakasz	
Bem rakpart alsó lépcsősorai a Margit hídtól délre	470
Bem rakpart felső rakparti támfala	1769
Várkert rakpart felső rakparti támfala	1008
Várkert rakpart alsó lépcsősorai az Ördögároktól délre	240
Szent Gellért rakpart alsó lépcsősorai	737
Műegyetem rakpart, alsó rakparti lépcsők és burkolatok	950
Pázmány Péter rakpart alsó rakparti burkolata	1110
Buda-Dél árvízvédelmi szakasz	
- (nincs)	
Pest-Észak árvízvédelmi szakasz	
Téli kikötő partburkolata	1140
Rákos-patak torkolata és Dráva utca közötti rézsűburk.	2180
Pest-Közép árvízvédelmi szakasz	
Széchenyi rakparti lépcsők	415

Március 15-e tér, alsó rakparti lépcsősor	140
Közraktáraktól délre húzódó függőleges partfal	2250
Pest-Dél árvízvédelmi szakasz	
Ferencvárosi kikötő alsórakparti rézsűburkolata	970
Margitsziget	
Teljes rézsűburkolat a sziget partján	5632

A védekezési munkálatokkor a fővárosi árvízvédelmi vonalakat keresztező közutak, vasútvonalak, nyílásait le kell zárni. Ez jelenleg fa betétgerendákkal és a közéjük betömörített agyaggal történik. Az eljárás gép-, szállítóeszköz-, emberi erő-, és időigényes. A gerendákat – gyors elöregedésük miatt – időről-időre selejtezni, pótolni szükséges. Gazdaságossági és hatékonysági szempontok alapján is javasolható az összes állandó keresztezés (kulissza) korszerű, könnyű szerkezetekkel történő zárása.

BUDAPEST FŐVÁROS TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERVE

ÁRVÍZVÉDELEM

Jelmagyarázat:

Meglévő	Tervezett	
		fővédvonal (földmű, magaspart)
		fővédvonal (partfal)
		Országos I. rendű védvonal
		II. rendű védvonal
		nem minősített védvonal
		Üzemi gát
		Lokalizációs gát
		patak visszatöltésezés
		védvonal vagy mögöttes terület feltöltése
11+000		Szelvényszám
		Felújítandó védműszakasz
		Hullámtér
		Beépített hullámtér
		1%-os elöntési valószínűségű öblözet
		1‰-es elöntési valószínűségű öblözet
		Beépítésre szánt terület
		Változással érintett terület
		Kerülethatár
		Közigazgatási határ

BFVT Kft.

3.5.2. ENERGIAELLÁTÁS

A közművekre vonatkozó szintézis alapján energia közművesítéssel összefüggő feladatként a megújuló energiaforrás részarány növekmény elérése a cél, amely az erősségekre építve potenciális kitörési lehetőséget biztosít több vonatkozásban is. A beruházások gazdaságélénkítő hatása mellett csökken a földgázimport-függőség és az üvegházhatású gázok kibocsátása, új munkahelyek jönnek létre, a K+F+I erősödése hozzáadott érték teremtést vált ki. Persze mindez csak megfelelő jogszabályi környezet kialakulása mellett (pl. METÁR és a Budapesti Távhőfejlesztési Stratégia kidolgozása) képes fenntarthatóan működni, elősegíteni a városfejlesztési koncepcióban megfogalmazott fokozott klímavédelmi és energiahatékonysági törekvéseket.

A meglévő távhőrendszer folyamatos fejlesztése, a megújulókra épülő hőforrások beépítése, energiaparkok létesítése az energiarendszer új alapokra helyezésének kezdeti lépései. Középtávon viszont a jelenleg alapvetően fosszilis energiahordozóra (földgáz) épülő energiarendszer további energiahatékonysági korszerűsítése, fejlesztése indokolt, biztosítva az elérhető legjobb technológiák (BAT) alkalmazását, amelyek legkevésbé terhelik a környezetet, és gazdaságilag is reálisan alkalmazhatók. Jelen tervhez kapott adatszolgáltatásban nevesített tervezett létesítmények és kapcsolódó nyomvonalaik helybiztosítását a kerületi terveszközök készítésekor kell figyelembe venni, azok pontos helyét a hálózati engedélyessel egyeztetni szükséges.

A vizsgálatok alapján a felszín felett, tartószerkezeten elhelyezett elektromos, forróvíz, valamint gőz távvezetékek a lakó- és intézményi területeken nem környezetükbe illően elhelyezettek, a beépíthető területeken a hasznosítást akadályozzák, út feletti átvezetések esetén magassági korlátozást jelentenek. Gyakran ez a kedvezőtlen, konzerválódott állapot a városfejlesztési elképzeléseket gátolhatja egy-egy terület átalakulását, városközpont kívánt kialakítását, mivel a nyomvonalak és energiaátalakító létesítmények kiváltása csak jelentős ráfordítással végezhető el. Egy-egy ilyen területen ingatlan-beruházáskor megvalósuló esetenkénti oszlopáthelyezés vagy vezetékszakasz kiváltás csak elaprózódott rövid szakaszokon történik, amelyek nyomvonala viszont hosszú időre a városi szövetbe ágyazódhat. Ilyen például a XIII. kerületben a Cserhalom utcával párhuzamosan haladó, a 120 kV-os Angyalföldi alállomás és Kőtér alállomás kapcsolatát biztosító, 1,3 km-es, kétrendszerű 120 kV-os távvezetékszakasz, amely 34 méter szélességű biztonsági övezetet igényel.

A főváros területén az Országos Atomenergia Hivatal (OAH) hatáskörébe tartozó létesítményként az MTA Energiatudományi Kutatóközpont kutatóreaktora, valamint a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem oktatóreaktora üzemel. A reaktorok 30 km-es körzete felügyelt terület, amelyen az egyes feladatokat a nukleáris létesítmény és a radioaktívhulladék-tároló biztonsági övezetéről szóló 246/2011. (XI. 24.) Korm. rendelet előírásai szabályozzák.

3.5.2.1. VILLAMOSENERGIA-ELLÁTÁS

A főváros villamosenergia-ellátása teljes körű, az energiatermelő létesítmények jelentős tartalékkapacitásokkal és további fejlesztési lehetőségekkel rendelkeznek. Az elmúlt időszakban a nagy hatékonyságú kapcsolt energiatermelés a megváltozott jogszabályi környezet miatt nem kellőképpen kihasznált. Az egy háztartási fogyasztóra jutó villamosenergia-felhasználás havi átlaga a KSH adatai alapján 2010 óta csökkenő tendenciát mutat, 2012-ben ez az érték 181,6 kWh volt.

Az ALPIQ vállalatcsoport Csepel III Erőmű néven új, korszerű kombinált ciklusú gázturbinás erőmű előkészítési munkálatait végzi, az erőmű területének rendezése és az engedélyeztetés 2012. év végére befejeződött. Az erőművi blokk tervezett kapacitása közel 450 MWe villamos teljesítményű. A tervek szerint a Csepel III Erőmű – a már meglévő Csepel II Erőművel közösen – az összekapcsolt budapesti távhőrendszer részére biztosíthat majd kedvezőbb árú hőforrást.

A BERT tervei között szerepel a Kelenföldi Erőmű energiatermelő berendezéseinek, kazánjainak fejlesztése, valamint a Kispesti Erőmű területén 15 MW szilárd biomassza tüzelésű kazán létesítése is, amelynek részletes vizsgálata és terveztetése folyamatban van.

A rendszerirányításért felelős MAVIR Zrt. hálózatfejlesztési terve és a kapott adatszolgáltatás alapján a Csepel III Erőmű hálózati csatlakoztatása érdekében 2018. év végéig az alábbi, átviteli hálózatot érintő fejlesztési terveket kell megvalósítani:

- Albertfalva alállomásban 220 kV-os gyűjtősín és kapcsolóberendezés létesítését,
- Albertfalva alállomásban harmadik, 220/126 kV-os 160 MVA transzformátor és soros zárlatkorlátozó fojtó beépítését.

Új elemként jelent meg az Ócsa – Zugló átviteli vezetéket érintő fejlesztés (2023. év végéig):

- Kerepes 400/132 kV-os táppont bővítése 220 kV-os kapcsolóberendezéssel és 1x500 MVA 400/231 kV-os transzformátorral, Ócsa–Zugló 220 kV-os távvezeték felhasítása és beforgatása Kerepes 220 kV kapcsolóberendezésbe, az így létrejövő Kerepes–Zugló 220 kV-os távvezeték átépítése kétrendszerűre.

Fenti átviteli hálózati fejlesztések érdemi helybiztosítást nem igényelnek, az átviteli vezetékek nyomvonala nem változik. Mindössze a biztonsági övezet kis mértékű növekedése várható a 220 kV-os vezeték mentén.

Az elosztóhálózatot érintően az ELMŰ Hálózati Kft. adatszolgáltatása alapján 2013-2014 között megvalósult állomásfejlesztések az alábbiak.

Név	Feszültségszint	Fejlesztés	Megjegyzés
Csepel	120/10	rekonstrukció	3x40 MVA-es trafók cseréje 2x40 MVA-re (összesen 2x40 MVA)
Laczkovich	120/10	új (2012)	új állomás 1x31,5 MVA TR-ral
Városliget	120/10	bővítés (2012)	harmadik 120/10 kV-os, 31,5 MVA TR beépítése (összesen 3x31,5 MVA)

A 2013-2014 között megvalósult transzformátorcserék, illetve új beépítések az alábbiak szerint történtek.

Végpont 1	Fesz. áttétel	Ág	Gyártás/felújítás éve	S_n (MVA)
Csepel (Erőmű)	120/10	A	1979	40
Csepel (Erőmű)	126/11	B	206	40
Laczkovich	126/11	1	2012	31,5
Városliget	126/11	2	2011	31,5

A budapesti elektromos alállomások optimális kiterheltségének tartásához a villamos energia elosztó hálózati engedélyes középtávú fejlesztési tervei között szerepel több 120/10 kV-os alállomás létesítése:

- III. kerület, Óbudán a Kolosy tér térségében Kaszásdűlő–Budaközép kábel felhasítása, beforgatása a Kolosy tér alállomásba (2015–2017). Az alállomás létesítésének célja a lényeges üzembiztonsági javulás, a hálózati veszteségek csökkentése, a táppontok leterheltségének és középfeszültségű hálózat kapacitásának a növelése, a fogyasztói szám zavartatásának csökkentése. A tervezett alállomás területigénye 1 ha alatti.

- A növekvő fogyasztói igények indokolttá teszik (4-es metró és járműtelep, 1-es villamos meghosszabbítása és fonódó villamos hálózat, Etele téri csomópont, bevásárlóközpont és irodaházak) XI. kerület, Őrmezőn új 120/10 kV-os alállomás létesítését (2016–2018), amelyhez a szükséges tulajdonosi megállapodások és az építészeti tanulmányterv készítése folyamatban van.
- A VII. kerületben a Garay utcában új 120/10 kV-os alállomás létesítése tervezett, amelynek célja a belvárosi alállomások tehermentesítése és a bővülő fogyasztási igények kiszolgálása. A tervezett megvalósítás helyszíne az ELMŰ tulajdonú, 33109 hrsz.-ú ingatlan. A területen az alállomás megépíthetőségének és egyéb célú felhasználhatóságának érdekében az ELMŰ településtervezői és építészeti tanulmánytervet készíttet (2016–2023, az energiafogyasztás növekedésétől függően).

Távlati nagyfeszültségű hálózatfejlesztési tervek:

- Új 120/20 kV-os alállomás létesítése a XVII. kerület külső határán vagy Pécelen a rákoskeresztúri és agglomerációs fogyasztókat ellátó állomások tehermentesítése, az üzembiztonság javulása érdekében.
- Új 120/10 kV-os alállomás létesítése a XIII. kerület Tahi utca – Reiter Ferenc utca – vasút térségében, a belső pesti alállomások tehermentesítése, az üzembiztonság javítása, a térség növekvő energiaigényének ellátása érdekében.
- Az V. kerület Markó utcai 10 kV-os kapcsolóállomás 120/10 kV-os táppontta fejlesztésének célja szintén a belső pesti alállomások tehermentesítése, az üzembiztonság javítása, a térség növekvő energiaigényének kielégítése.

A településszerkezetre hatást gyakorol a nagyfeszültségű távvezetékek nyomvonala és biztonsági övezete, valamint a légvezetékes hálózatra kapcsolódó elektromos állomások területigénye.
Jellemzően önkormányzati megkeresések alapján több helyen tervezett a 120 kV-os távvezetékek kábeles kiváltása, amely a műszaki-gazdasági megállapodások sikerességének függvényében tud megvalósulni.

A XIII. kerületben az Angyalföldi alállomás és Kőtér alállomás közötti, az Esztergomi út mentén 1,3 km hosszú szakaszon húzódó 120 kV-os rendszer földkábeles kiváltása hosszabb ideje kerületi szándék. Szintén jelentős és költséges beavatkozást igényel a Zugló–Angyalföld alállomások közötti, a Rákos-patak, majd a Göncöl utca mentén az Angyalföldi alállomás felé haladó, 5,2 km hosszú távvezeték szakasz átépítése, amelynek közterületen történő földkábeles kiváltásával a patak tervezett revitalizációja rendezettebb formában valósulhat meg, valamint a Tahi utca menti tervezett alállomás is kisebb területigénnyel épülhet meg.

A III. kerületi Aranyhegy térségében a Kaszásdűlő alállomásból kiinduló 120 kV-os távvezeték 3,8 km-es szakaszának kiváltása szintén a lakóövezettel való konfliktus feloldása miatt javasolható.

A X. kerületben, Újhegy térségében a Kőbánya alállomás 120 kV-os távvezetékei – amelyek a XVIII. kerületet is érintik – hasonlóan konfliktust jelentenek a lakóterületi környezettel, azok kiváltása szintén előnyös.

A XXII. kerületben a 220 kV-os és 120 kV-os távvezetékek jellemzően családi házak felett haladnak, ezen kívül a hegygerincet átszelő nyomvonaluk tájképromboló hatású, emiatt földkábeles kiváltásuk javasolt. Ezek a légvezetékek a XI. kerületi Albertfalva 220/120/10 kV-os alállomásba haladnak egymástól független, de közel párhuzamos nyomvonalvezetéssel (a 220 kV-os távvezeték a Dunamenti Hőerőmű irányából, míg a kétrendszerű 120 kV-os távvezeték Diósd alállomás felől érkezik). A 120 kV-os kétrendszerű távvezeték egyik rendszere a szintén a kerületben található, Rózsakert alállomást táplálja meg.

Távlati javaslatként fogalmazható meg továbbá több, településszerkezetet befolyásoló elektromos alállomás átépítése vagy áthelyezése, amelyek jövőbeni megvalósulása egyes területek fejleszthetőségének akadályait feloldják:

- a Népliget alállomás gazdasági területre történő áthelyezésével a jelenleg elfoglalt terület új, a környezetébe jobban illő funkciót kaphat,
- a Kelenföld alállomás áthelyezésével lehetőség nyílhat az Infoparkkal szomszédos terület fejlesztésére,
- az Albertfalva alállomás átépítésével vagy áthelyezésével a XI. kerületben jelentős fejlesztési korlát szűnhet meg.

Folyamatban vannak továbbá olyan irányú fejlesztések is, amelyek lehetővé teszik, hogy kisebb térszerkezeten nagyobb mennyiségű energiát továbbítson a hálózat, ezek az ún. kompakt távvezetékek. Ezek a rendszerek keskenyebb nyomvonalat és kisebb védőtávolságot igényelnének.

A középfeszültségű hálózaton tervezett fejlesztéseket tekintve az ELMŰ stratégiai céljainak megfelelően a fogyasztói igényekhez, egyéb városfejlesztésekhez igazodva a közvetlen ellátásokon, kiváltásokon túl a fogyasztókat terhelő költségek és ellátásbiztonság érdekében folytatni kívánja a hálózat egyszerűsítését, ívesítését, a legrosszabb hibastatisztikával rendelkező kábelek cseréjét, a nagy fogyasztói számú, hosszú középfeszültségű vonalak rövidítését, a fent említett 120 kV/KöF alállomások hálózati beillesztését.

Fényszennyezés elleni védelem

Az OTÉK a fényszennyezést a következőképpen definiálja: olyan mesterséges zavaró fény, ami a horizont fölé vagy nem kizárólag a megvilágítandó felületre és annak irányába, illetve nem a megfelelő időszakban világít, ezzel káprázást, az égbolt mesterséges fénylését vagy káros élettani és környezeti hatást okoz, beleértve az élővilágra gyakorolt negatív hatásokat is. (Utóbbi a rovarvilág és madárvilág életmódváltozását, élettér áthelyeződését, a tápláléklánc módosulását takarja.)

Budapest, mint Magyarország legnagyobb városa, egyben a legjelentősebb fényszennyezéssel is érintett az országban. Az épületek belső megvilágítása és a közvilágítás mellett jelentős fényszennyezési tényezők a reklámfelületek, és a díszkivilágítással ellátott épülethomlokzatok.

A mesterséges fény káros és általában megszüntethető (csökkentendő mértékű) elemei az eltékozolt energia, a káprázást kiváltó hatások, birtokháborítás fénnyel (az ablakon beszűrődő fény), az állatvilág zavarása, az éjszakai égbolt fényeinek észlelhetetlensége, valamint az élettani éjszaka egészségkárosító zavarása, mely hormonháztartási problémákkal járhat. A fényszennyezés káros hatásainak kutatás még kezdeti fázisban tart, de már több országban, így hazánkban is megkezdődött a fényszennyezés mérséklésére irányuló szabályozás megalkotása. Magyarországon az OTÉK tartalmaz előírásokat e speciális környezetterhelésre vonatkozóan:

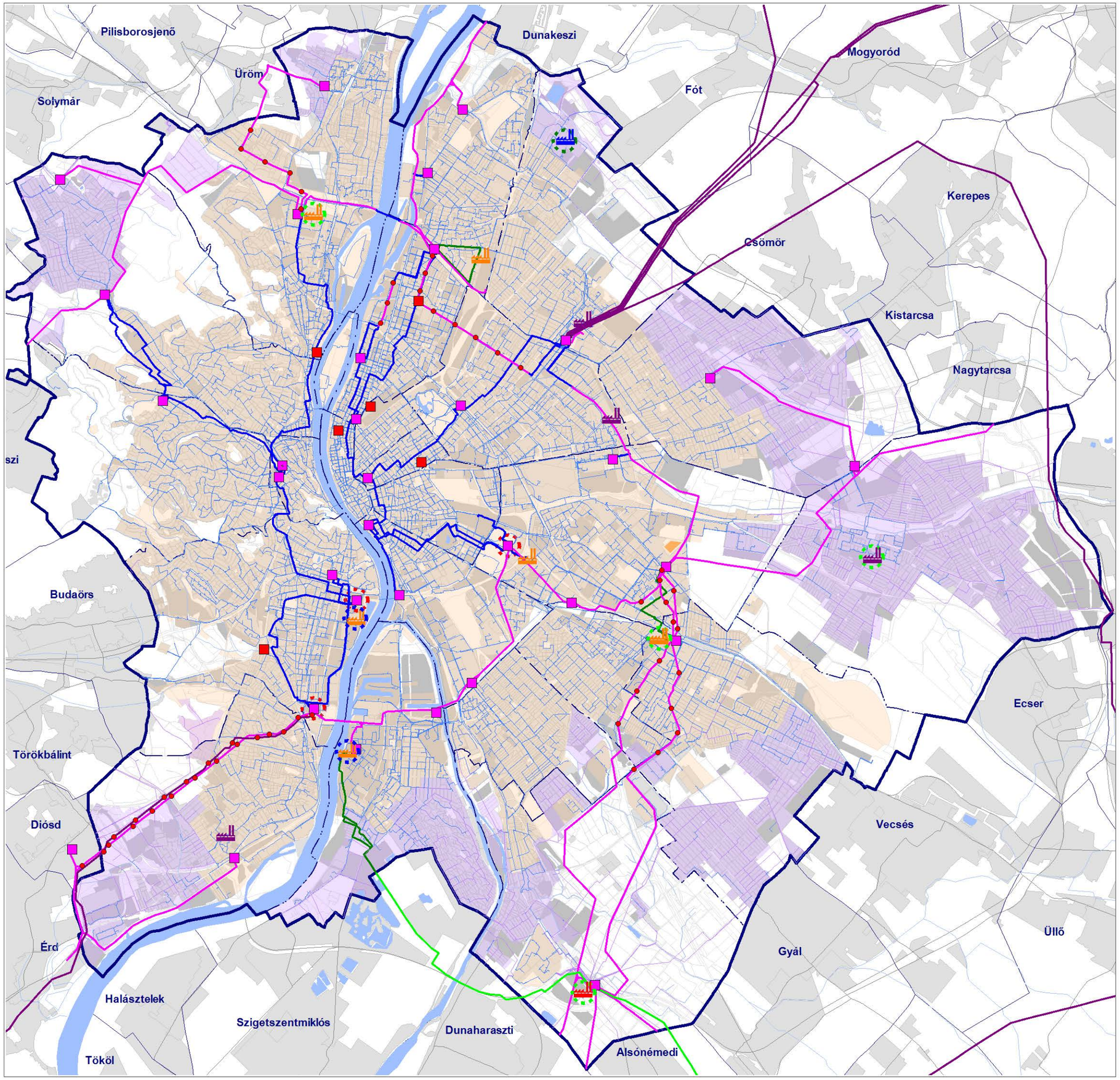
- az építményt és részeit, az önálló rendeltetési egységet, helyiséget úgy kell megvalósítani, hogy a környezet higiéniáját és a rendeltetésszerű használók egészségét ne veszélyeztesse fényszennyezés;
- az építmény és annak részeinek tervezése, megvalósítása és bontása során törekedni kell a fényszennyezés mérséklésére;
- az építmény megvilágítását, a köz- és díszvilágítást, a fényreklámot és a hirdetőberendezést úgy kell elhelyezni és kialakítani, hogy a fényhatás fényszennyezést ne okozzon.

A rendelet utóbbi előírása gyakorlatilag minden kültéri világításra vonatkozik. Az úttest és járda szabványos megvilágításánál alapkövetelmény elkerülni a túlvilágítást és a definíciónak megfelelően olyan világítási berendezéseket használni, amelyek a leghatékonyabban csak a szükséges helyre világítanak. Ezzel megvalósíthatók a rendelet előírásai, egyben korszerű energiahatékony megoldások születhetnek.

BUDAPEST FŐVÁROS TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERVE

KÖZMŰ INFRASTRUKTÚRA

VILLAMOSENERGIA-HÁLÓZATOK ÖSSZEFÜGGÉSEI

Jelmagyarázat:

Meglévő	Tervezett	
		220 kV-os távvezeték (MAVIR)
		120kV-os távvezeték (MAVIR)
		120 kV-os földkábel (MAVIR)
		120 kV-os távvezeték (ELMŰ)
		120 kV-os földkábel (ELMŰ)
		20 kV-os légvezeték
		10 kV-os kábel
		10 kV-ról ellátott terület
		20 kV-ról ellátott terület
		Megújuló energiaforrások hasznosítására kijelölt terület
		Erőmű
		Fűtőmű
		Hulladékhasznosító Mű
		Alállomás
		Átépítendő távvezeték
		Átépítendő elektromos alállomás
		Erőművi fejlesztés
		Megújuló energiaforrások, hulladékok energetikai hasznosítása
		Beépítésre szánt terület
		Változással érintett terület
		Kerülethatár
		Közigazgatási határ

BUDAPEST

BFVT Kft.

Példaként: a világörökségi belváros vonzó városképéhez hozzájárul a műemlékek esti megvilágítása, így azok megszűntetése természetesen nem lehet cél, de a fényszennyezés mérséklendő a megvilágítás optimalizálásával, valamint a megvilágítás időbeli korlátozása által. Díszvilágítás esetén elkerülendő a megvilágítandó épületet elkerülő jelentős mennyiségű, az égboltot megvilágító fény. Számos példát találunk arra, hogy csak a kibocsátott fény töredéke hasznosul. Megfelelő ernyőzéssel technikailag már megoldható, hogy csak oda világítsunk, ahol arra szükség van.

A reklámra szolgáló világítások tényleges haszna sok esetben megkérdőjelezhető. Az égboltot megcélzó fénynyalábok, amelyek több tíz kilométeres távolságra is elcsúfítják az égboltot, zavarják az élővilágot (pl. a költöző madarakat), egyértelműen kiszűrendők a rendelet alapján. Az elterjedten alkalmazott járdába süllyesztett, felfelé világító fényvetők sem felelnek meg a szabályozásnak. Megvalósítják a definíció szerinti fényszennyezést, káprázást és azzal balesetet okozhatnak.

A kiforrott LED technológia energiahatékonyság szempontjából kedvező megoldásokat nyújt, de csak körültekintő alkalmazás esetén. Többek között a hideg fehér LED-ek erős kék fényű komponense jelentősen hozzájárulhat a fényszennyezéshez mind egészségügyi, mind pedig éjszakai tájképi szempontból is.

A fényszennyezés elleni védelem alapja a jól átgondolt, (energia)takarékos, célirányos (felesleges kibocsátástól mentes), önkorlátozó világítás, illetve világítási technológiai alkalmazása.

Közvilágítás

A közelmúltban az energiahatékonysági projektek és fejlesztések a főváros közvilágítási hálózatát is érintették. A korszerűtlen lámpatestek fokozatos cseréjéhez – ugyanazon megvilágítási szint tartása mellett – a beépített teljesítmény csökkenése párosul, ezáltal az energiafelhasználáshoz kapcsolható környezetterhelés és üzemeltetési költség mérséklődik. A közvilágítási hálózaton tesztüzemben már 101 db LED-es lámpatest működik. 2014 őszén valósult meg a Rákóczi-híd világításának LED-es technológiával történő fejlesztése. A világítás beépített teljesítménye a korábbi 32 kW-ról a felére csökkent, ez évente több mint 74 000 kWh megtakarítást jelent.

A BDK Kft. tájékoztatása szerint 2016. évben megvalósult korszerűsítések a következőek:

- IV. kerület Füredi úti lakótelepen 341 db LED-es lámpatest cseréje;
- X. kerület Kőbánya kertváros területén 276 db szabályozható LED-es lámpatest cseréje valósult meg, mely berendezések távfelügyeleti rendszerrel együtt épültek ki;
- Petőfi híd korszerűsítése, amely során 34 db meleg fehér fényű LED világítótest került felszerelésre, ezzel befejeződött a budapesti hidak BDK Kft. által elvégezhető LED-es közvilágítás korszerűsítése (Rákóczi híd, Árpád híd, Petőfi híd), a Lánchíd köz- és díszvilágításának megújítása a híd teljes korszerűsítésével egyidejűleg valósul meg.

A 2016-ban megvalósított beruházások beépített teljesítmény csökkenéséből fakadó 2017. évre vonatkozó megtakarítás 34 kW-ot képvisel.

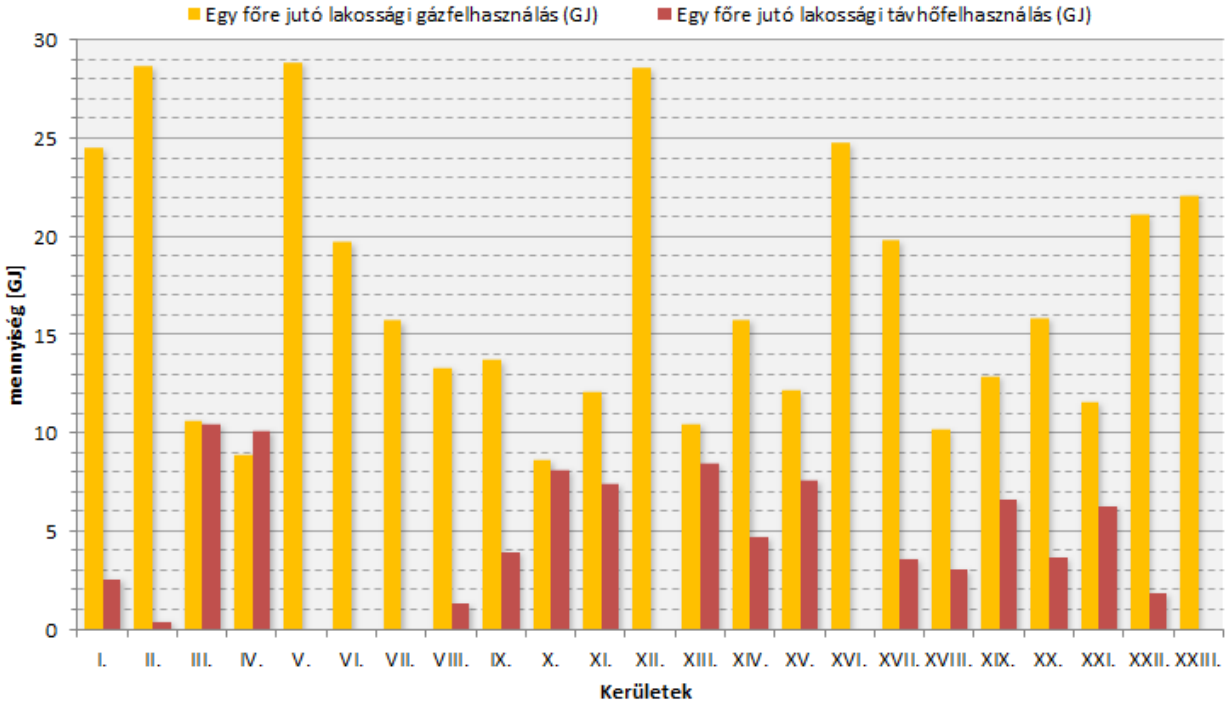
A 2017. évre tervezett korszerűsítések várható megtakarítása további 12 kW nagyságrendű, ez a III. kerületi Pók utca és Hadrianus csomópont közötti szakaszon (XI. út) érhető el 327 db lámpatest cseréjével.

A lámpatestek cseréje mellett energia megtakarítást célzó egyéb műszaki megoldásokat is javasolt figyelembe venni a közvilágítási hálózat korszerűsítése érdekében. Így pl. többfokozatú előtétek használata, amelyekkel éjszakai teljesítménycsökkentés valósítható meg, illetve előnyös lehet az intelligens közvilágítási vezérlőrendszerek alkalmazása is, amelyek a helyi igények szerint üzemelhetnek.

3.5.2.2. GÁZELLÁTÁS

A fővárosi gázhálózat kiépítettsége közel 100%-os, emellett jelentős tartalékkapacitással rendelkezik. A kizárólagosság szabályozásának hiányában a gázellátás infrastruktúrájával párhuzamosan – az V., VI., VII., XVI. és XXIII. kerületek kivételével – elérhető a távhőszolgáltatás is. A párhuzamos infrastruktúrák megléte többlet üzemeltetési költséget jelent. A kihasználtság mindkét rendszeren alacsonyabb, a változó fogyasztói igényekhez a költséges infrastruktúra nem illeszthető folyamatosan. Az energiatermelésre felhasznált földgáz mennyisége a KSH adatai alapján csökkenő tendenciát mutat, valamint a háztartási fogyasztók esetében a havi átlagos földgázfelhasználás közel az 1990. évi szintre süllyedt (78 m^3/hó). Az alábbi diagram a KSH adatai alapján, kerületi bontásban szemlélteti az egy főre vetített lakossági hőenergia-felhasználás mértékét 2011-ben.

90. ábra: 2011. évi egy lakosra jutó lakossági hőenergia felhasználás

(Forrás: KSH, 2013)

A villamosenergia-ellátás alfejezetben említett Csepel III Erőmű gázellátása érdekében Taksony–Csepel DN600, PN63 szállítóvezeték építése tervezett, amely kb. 14 km új szállítóvezeték építését jelenti a meglévő Csepel csomópont és a Vecsés–Ercsi DN600-as földgázszállító vezeték között. A tervezett nyomvonalvezetéshez jelen pillanatban részletes adat nem áll rendelkezésre.

A Hárshegy gázátadó állomás és az azt megtápláló Solymárvölgy–Hárshegy DN250, PN40 kb. 7 km földgázszállító vezeték biztonsági sávjának környezetében az elmúlt időszakban bekövetkezett beépítettség növekedés miatt a gázátadó megszüntetése javasolható, amennyiben a jelenlegi és jövőbeni felhasználói igények a meglévő egyéb gázátadó állomásokról kielégíthetők.

A főváros energiaellátása alapvetően gázbázisú, a gázhálózat a fogyasztók ellátásához kellő mértékben kiépült. A városfejlesztési koncepció célkitűzéseivel összhangban a megújuló energiaforrások részarányát növelni kell, hozzájárulva hosszú távon a gázigények csökkenéséhez és a földgázimport-függőség mérséklődéséhez. A megújuló energiaforrások fokozatos energiaellátó-rendszerbe integrálására a fővárosi távhőhálózat megfelelő alapot biztosíthat.

A FŐGÁZ Földgázelosztási Kft. Műszaki Osztályának tájékoztatása szerint az elmúlt két évben jelentős hálózatfejlesztés a fővárosi gázhálózaton nem történt és az elkövetkező néhány évben sem tervezett.

3.5.2.3. TÁVHŐ- ÉS GŐZELLÁTÁS

A Budapesti Erőmű Zrt. (BERT) tulajdonában álló XIII. kerület, Révész utcai fűtőműben a hőtermelési tevékenység megszűnt, a termelő berendezéseket leállították, a területen energiatermelési tevékenységet a továbbiakban nem terveznek. A Révész utcai fűtőmű távhőkörzete átszakaszolásra került az Újpesti Erőműre. A szerkezeti terv ennek megfelelően a területfelhasználást módosítja, a terület a jövőben intézményi területként hasznosulhat.

A fővárosi távhőhálózat független távhőkörzeteinek összekapcsolása céljából kooperációs gerinchálózat kialakítása tervezett DN600–DN800 átmérővel, amelynek elemei ütemezetten, különböző prioritással épülhetnek meg. Ezen stratégiai cél megvalósulásával lehetőség nyílik új, versenyképes hőforrások hőtermelésbe vonására, valamint új területek ellátására is.

Legutóbb 2009-ben készült átfogó tanulmányterv, amely Rákoskeresztúr és Rózsakert kivételével a 7 nagy távhőrendszer egyesítésének lehetőségét vizsgálta, és az akkori energiapolitikai célok és lehetőségek keretei között priorizálta az egyes vezetékszakaszok kiépítésének ütemezését.

Az időközben megváltozott jogszabályi környezet (KÁT megszűnése, miniszteri rendelettel bevezetett távhő-árszabályozás) és a folyamatosan készülő résztanulmányok aktualizálják a prioritásokat.

Az elmúlt évben az alábbi kiemelt prioritású fejlesztések valósultak meg:

- a Hulladékhasznosító Mű – Káposztásmegyer közötti bekötővezeték felbővítése;
- a Hulladékhasznosító Mű hőkiadó állomásának átalakítása, a vásárolt hőenergia mennyiségének jelentős növelése érdekében;
- az Újpalota és Újpest távhőkörzetek összekötése – a fejlesztés során a föld felett futó légvezetékek a régi nyomvonalon föld alá kerültek;
- a forróvíz keringtetésére szivattyúállomás épült a Külső Szilágyi út – Galopp utca sarkán;
- a Kolozsvári Utcai Általános Iskolát és a tanuszoda csatlakozott a távhőrendszerbe.

Tervezett fejlesztések:

- vizsgálatok folynak a dél-budapesti kooperációs szakasz kiépítésének megvalósítására, amely szintén magas prioritást élvez, ezáltal a szolgáltatás versenyképessége javul, valamint bevonhatóvá válik a Csepel-sziget északi csúcsa is;
- a belváros távhőellátását lehetővé tevő szakasz megépítése számottevő piacbővítést biztosítana, javítva a szolgáltatás versenyképességét, valamint externális hatásként jelentősen mérsékelve a belvárosi légszennyezést, üvegházhatású gázkibocsátást. A szolgáltatásra történő rácsatlakozás megoldást jelenthetne az épületek sürgető kéményfelújításának problémájára is. A távhőszolgáltató vizsgálatai alapján a vezetékfejlesztéssel érintett területen potenciálisan több, mint 40 MW hőteljesítmény-igény jelentkezhet;
- az észak-budai és észak-pesti vezetékszakasz megvalósításának sürgőssége csökkent a Tahi utcai serkentő/visszaemelő szivattyúállomás nemrégiben történt üzembe helyezésével, csak jelentős fogyasztó igény növekedés esetén kerülhet ismét előtérbe.

A Budapesti Erőmű Zrt. Kelenföldi Erőműve – a főváros energiaellátásának egyik meghatározó termelő létesítménye – 431,7 MW beépített hőtermelő kapacitással és 117,8 MW villamos kapacitással rendelkezik. Tervezett az energiatermelő berendezések műszaki fejlesztése nyomásszint emeléssel.

A magasvezetésű távhővezetékek – a vizsgálatok szerinti helyeken – egyrészt konfliktust jelentenek egyes területek használhatóságának korlátozásával, másrészt városképi szempontból is előnytelen a tartószerkezeten elhelyezett csőhálózat, így javasolt a mélyvezetésűvé alakítás:

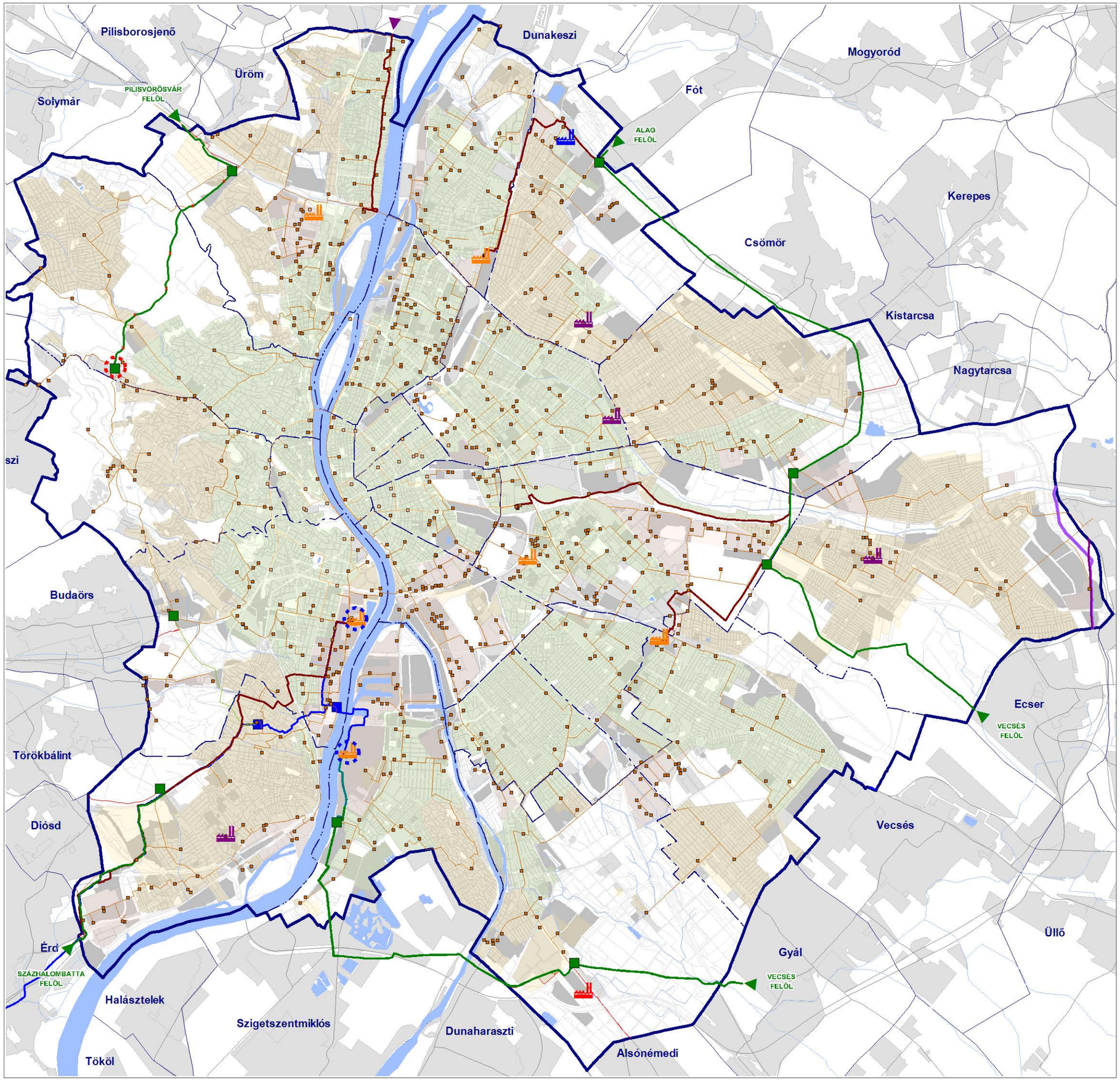
- a Mocsáros dűlő területén,
- a Szerémi út mentén és
- az Elem utca mentén.

A X. kerületben ipari létesítmények gőzellátását biztosító, a BERT és a Veolia Energia Magyarország Zrt. tulajdonában lévő Kőbányahő Kft. gázturbinás erőművet üzemeltet, ipari és egyéb (pl. sportlétesítmények) fogyasztókat lát el gőzzel. A gőzhálózat tartószerkezeten elhelyezett magasvezetésű nyomvonalai korlátozást jelentenek, nyomvonalukat érintő egyéb fejlesztés alkalmával mélyvezetésre történő kiváltásuk javasolt.

BUDAPEST FŐVÁROS TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERVE

KÖZMŰ INFRASTRUKTÚRA

GÁZHÁLÓZATOK ÖSSZEFÜGGÉSEI

Jelmagyarázat:

Meglévő	Tervezett	
		Nagynyomású gázvezeték (MGT)
		Nagynyomású gázvezeték (MOL)
		Nagynyomású gázvezeték (FŐGÁZ)
		Nagynyomású gázvezeték (ALPIQ)
		Nagy-középnyomású gázvezeték (MOL)
		Nagy-középnyomású gázvezeték (FŐGÁZ)
		Nagy-középnyomású gázvezeték (TIGÁZ)
		Középnyomású gázvezeték (FŐGÁZ)
		Kőolajvezeték (MOL)
		Termékvezeték (MOL)
		Gázátadó állomás (MOL)
		Szakaszoló állomás (MOL)
		Nagynyomású nyomásszabályzó (FŐGÁZ)
		Nagy-középnyomású nyomásszabályzó (FŐGÁZ)
		Középnyomású nyomásszabályzó (FŐGÁZ)
		Erőmű
		Fűtőmű
		Hulladékhasznosító Mű (FKF)
		Megszünő gázátadó állomás
		Erőművi fejlesztés
		Megszünő gázvezeték
		Nagy-középnyomással ellátott terület
		Növelt kisnyomással ellátott terület
		Kisnyomással ellátott terület
		Beépítésre szánt terület
		Változással érintett terület
		Kerülethatár
		Közigazgatáai határ

BUDAPEST

BFVT Kft.

BUDAPEST FŐVÁROS TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERVE

KÖZMŰ INFRASTRUKTÚRA

TÁVHŐHÁLÓZATOK ÉS MEGÚJULÓ ENERGIAFORRÁSOK HASZNOSÍTÁSÁNAK ÖSSZEFÜGGÉSEI

Pilisborosjenő
Üröm
Solymár
Dunakeszi
Fót
Mogyoród
Kerepes
Csömör
Kistarcsa
Nagytarcsa
Budaörs
Törökbálint
Diósd
Érd
Halásztelek
Szigetszentmiklós
Tököl
Dunaharaszti
Alsónémedi
Gyál
Vecsés
Üllő
Ecser

Jelmagyarázat:

Meglévő	Tervezett	
		Távhő gerincvezeték (magasvezetésű)
		Távhő gerincvezeték (mélyvezetésű)
		Távhő elosztóvezeték
		Gőzvezeték (magasvezetésű)
		Gőzvezeték (mélyvezetésű)
		Erőmű
		Fűtőmű
		Hulladékhasznosító Mű (FKF)
		Átépítendő vezeték
		Távfűtéssel ellátott terület
		Megújuló energiahsznosítás céljára szolgáló terület
		Erőművi fejlesztés
		Megújuló energiaforrások, hulladékok erőművi hasznosítása
		Beépítésre szánt terület
		Változással érintett terület
		Kerülethatár
		Közigazgatási határ

BUDAPEST

BFVT Kft.

3.5.3.HÍRKÖZLÉS

A főváros vezetékes és vezetéknélküli táv- és hírközlési hálózata a vizsgálatok alapján megfelelő, a helyzetelemzés és értékelés alapján folyamatos fejlődés figyelhető meg mind a szolgáltatások területi lefedettsége, mind az elérhető sávszélesség terén. A szolgáltatók folyamatos lefedettség növelésre és üzembiztonságra vonatkozó fejlesztéseinek köszönhetően a nagyfontosságú pont-pont összeköttetések száma, és ezáltal a magassági korlátozással érintett terület csökkent. Az optikai hálózatfejlesztések eredményeként számos korlátozás létjogosultsága megszűnt. A Táv- és hírközlési szakági tervlapon, valamint a Védelmi, korlátozási területek tervlapon a figyelembe veendő mikrohullámú összeköttetések megjelenítésre kerültek. A jelenleg meglévő és megszűnt magassági korlátozások adatait a melléklet 1.15.18-as táblázata foglalja össze.

3.5.4. MEGÚJULÓ ENERGIAFORRÁSOK ALKALMAZÁSA ÉS ENERGETIKAI CÉLÚ HULLADÉKHASZNOSÍTÁS

A hőtermelés hatékonyságának további növelése érdekében az alábbi beruházások, hőforrás-fejlesztések tervezettek:

- 20 MW hőteljesítményű faapríték tüzelésű forróvízkazán létesítése az Észak-Budai Fűtőműben. A szükséges fejlesztési terület a telephelyen rendelkezésre áll;
- Új fűtő-kondenzációs gőzturbina telepítése a Hulladékhasznosító Mű (HuHa) elvételes-kondenzációs gőzturbinájának helyére. A fejlesztési lehetőség vizsgálata alapján a szükséges helyigény a HuHa területén rendelkezésre áll;
- II. számú Hulladékhasznosító és Iszapégető Mű létesítése az Ócsai út mellett erre a célra kijelölt területen. Az energetikai célú hulladék- és szennyvíziszap-hasznosítása közös projektben valósulhat meg, technológiától függően 50–65 MW kapcsolt hő-, illetve mintegy 20 MW kapcsolt villamosenergia-termelő kapacitással. Az új mű 10–12 km nyomvonalhosszúságú távhővezeték-pár létesítését teszi szükségessé;
- 4-5 MW hőteljesítményű faapríték tüzelésű forróvízkazán létesítése a Rákoskeresztúri Fűtőműben. A tervezett biomassza tüzelésű kazán a Fűtőmű területén elhelyezhető, napi faapríték igénye mintegy 35 t, amelynek beszállítása napi 1-2 kamion forgalmat generál;
- A Rákoskeresztúri hőkörzetben geotermikus erőmű létesítése is lehetséges, ennek prioritása jelenleg alacsony;
- A Kispesti Erőmű területén 15 MW szilárd biomassza (faforgács) tüzelés valósulhat meg.

Megújuló energiaforrásokat hasznosító létesítmények céljára a településszerkezeti terv külön területfelhasználási egységet jelöl. A kijelölt 38,44 ha méretű területen energiapark létesítése valósulhat meg, amely biogáz hasznosításra, napelem-park létesítésére is lehetőséget biztosít.

A legnagyobb energia-megtakarítási potenciál az épületenergetikában és a közlekedésben rejlik. A megújuló energiaellátási mód Európához képest nemcsak a fővárosban, de az egész országban kezdetleges stádiumban van. Eredménynek tekinthető azonban, hogy Budapest szennyvíztisztító telepein megvalósult a biogáz felhasználás, az így megtermelt villamos- és hőenergia ellátásuk nagy részét biztosítja.

Kevésbé jelentős a napenergia felhasználás, azonban egyre több lapos- és magastetős épület tetején jelennek meg a napkollektorok, amelyekkel használati melegvizet, illetve fűtési hőenergiát állítanak elő.

Szélenergia hasznosítására vannak hazai lehetőségek, de a beépített kapacitások jelentős növelését ma a szélkerekek és a villamosenergia-rendszer összhangjának és szabályozhatóságának megoldása eredményezheti.

A geotermikus energia elsősorban hőtermelésre, azonban a fővárosban főleg gyógyászatra, emellett kísérleti jelleggel használati melegvíz céljára hasznosítható. Kisebb mértékű a hőszivattyúk alkalmazása, amelyekkel elsősorban a földhő közvetlen hasznosítása történik. Lehetőségek rejlenek a +6 °C-os folyóvizek hőenergiájának kinyerésében, az erőművek elfolyó hűtővizeiben, a fürdőmedencék kifolyóvizeiben és a tisztított szennyvizek hőenergiájában, de a hasznosítás egyik esetben sem kapott eddig kellő hangsúlyt.

A megújuló energia kihasználásának növelésében elsősorban a biogáz előállításra, biomassza erőmű létesítésére és távhőrendszerbe integrálására, valamint a geotermikus energia hasznosítására célszerű hangsúlyt fektetni. Geotermikus energia hasznosítás esetében Budapesten földhőszivattyús rendszerek alkalmazhatók, valamint lehetőség van szeizmikus kutatásokat követő mélységi geotermikus program indítására, erőmű létesítésére, a távhőellátás megújuló energiával történő kiegészítésére. A Kárpát-medencében, de hazánkban különösen a geotermikus gradiens magas, a Föld belsejéből a felszín felé irányuló hőáram átlagértéke 90–100 mW/m^2, ami mintegy kétszerese a kontinens átlagának. Magyarországon – a külföldön már elterjedt geotermikus energiahasznosítás mintájára – több településen készültek és készülnek tanulmányok, kutatások, fúrások a földhővel történő hőellátás és villamosenergia-termelés megvalósíthatóságának reményében. Földhőszivattyús rendszer hazánkban is már számos üzemel, geotermikus erőműre itthon működő példa még nincs, Németországban viszont több is. A geotermikus erőművek közvetlenül az energiaforrásra települnek, így nincs szükség tüzelőanyag szállítási infrastruktúrára és ebből környezetterhelés sem adódik.

A fővárosi adottságokat figyelembe véve egy geotermikus erőművel egyszerű megtérülési számítás alapján 300 ezer m^3 földgáz váltható ki évente egy nagyságrendileg 5 mrd Ft-os, 10 éven belül megtérülő beruházással, amelyhez EU-s pályázat útján szerezhető támogatás.

Fentiek mellett támogatni szükséges az energiatudatos építészetet, és helyi jelleggel a napelemek, napkollektorok és kisebb szélkerekek elhelyezését. A megújuló energiapotenciál kihasználása járulékosan a foglalkoztatásra, a kutatás-fejlesztésre és az építőiparra kedvező hatást gyakorol.

BUDAPEST FŐVÁROS TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERVE

KÖZMŰ INFRASTRUKTÚRA

TÁV- ÉS HÍRKÖZLÉSI HÁLÓZATOK ÖSSZEFÜGGÉSEI

Pilisborosjenő
Üröm
Solymár
Dunakeszi
Mogyoród
Fót
Kerepes
Csömör
Kistarcsa
Nagytarcsa
Budaörs
Törökbálint
Diósd
Érd
Halásztelek
Szigetszentmiklós
Tököl
Dunaharaszti
Alsónémedi
Gyál
Vecsés
Ecser
Üllő

Jelmagyarázat:

Meglévő	Tervezett	
		Alépítmény, földkábel (Magyar Telekom)
		Légkábel (Magyar Telekom)
		Alépítmény (NSN Trafficom)
		Légkábel (NSN Trafficom)
		Optkai hírközlő kábel (ELMŰ)
		Bázisállomás (Magyar Telekom, Telenor, Vodafone)
		Mikrohullámú antenna
		Központ (Magyar Telekom)
		Központ (NSN Trafficom)
		Központ (OMK)
		Mikrohullámú összeköttetés (Antenna Hungária, Magyar Telekom)

Beépítésre szánt terület

Változással érintett terület

Kerülethatár

Közigazgatási határ

BUDAPEST

BFVT Kft.

3.6. KÖRNYEZETI HATÁSOK ÉS FELTÉTELEK

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (Kvt.) 43. § (4) és (5) bekezdés alapján, valamint az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005.(I.11.) Korm. rendelet (KÉ rendelet) 1. § (2) bekezdése és 1. számú mellékletének megfelelően a főváros egészére vonatkozó településszerkezeti terv felülvizsgálatához **környezeti értékelés dokumentáció készült a terv környezeti vizsgálati eljárásának keretében**. Ennélfogva a terv környezeti hatásainak és feltételeinek részletes kifejtését a környezeti értékelés dokumentáció tartalmazza. A 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet szerinti környezeti értékelést a mellékelt CD tartalmazza.

Mivel a terv felülvizsgálata Natura 2000 besorolású területeket érint, ezért a környezeti értékelés kiegészült a 275/2004. Korm. rendelet 14. sz. melléklete szerinti (előzetes) hatásbecslési dokumentációval.

Jelen fejezetben csak az elvégzett környezeti értékelés módszertana és a főbb környezeti hatások kerülnek összefoglalóan bemutatásra.

Budapest kiterjedése, összetettsége és frekventált volta miatt a környezeti értékelés terjedelme több kötetre való lenne. Hosszas mérlegelés nyomán a környezeti szempontból releváns fejlesztési és területhasználat-változtatási elemek kerültek kiválogatásra a többszáz közül. Így az értékelés összesen 226 területi és lineáris fejlesztés hatásainak vizsgálatára terjed ki. A hatások értékelése közben közel 5000 „értékelő döntés” született. Konkrét, részletes tervek hiányában a Natura 2000 hatásbecslés alapvetően teoretikus megállapításokra tud szorítkozni, illetve a fejlesztések direkt hatásterületét is csak becsülni volt lehetséges.

A környezeti értékelési dokumentációban megvizsgálásra került a terv összefüggése más releváns tervekkel (OTrT, BATrT, Budapest Főváros Környezeti Programja). Az értékelés alapján megállapítható, hogy a terv a környezeti program célkitűzéseinek és egyúttal a magasabb szintű programoknak, stratégiáknak, szakágazati dokumentumoknak megfelel. A vizsgálat kiterjedt arra is, hogy a TSZT szempontjából releváns nemzetközi, közösségi, országos vagy helyi szinten kitűzött környezet- és természetvédelmi célok és szempontok miként jelennek meg a tervben.

A dokumentumban bemutatásra került a főváros jelenlegi környezeti állapota és a fennálló környezetvédelmi konfliktusok.

3.6.1. KÖRNYEZETI HATÁSOK ÉRTÉKELÉSE

A környezeti értékelési dokumentumban részletesen megvizsgálásra került a tervben szereplő valamennyi – környezeti szempontból – releváns változással érintett terület, tervezett (infrastrukturális) fejlesztés lehetséges hatása a környezeti elemekre, az élővilágra, valamint az emberre nézve.

Az ember – mint hatásviselő – esetében a hatások értékelésénél az esetleges társadalmi, gazdasági, illetve város-komfort változási hatások is a vizsgálat tárgyát képezték. A közlekedési fejlesztések esetében megkülönböztetésre került a közvetlen illetve közvetett hatásterületet. Az esetek többségében a közvetlen hatásterületen egyes környezeti elemek terén kisebb terhelés növekedés, vagy kiegyenlített hatásrendszer állapítható meg, míg a közvetett hatásterületen általában jelentős terhelés csökkenés prognosztizálható.

A TSZT tervműfajából fakadóan nincsenek változatok (leszámítva néhány még bizonytalan közlekedési nyomvonalat), így a tervezett fejlesztések hatásai mellett az esetlegesen elmaradó fejlesztések – **„0”** változat – lehetséges hatásai ugyanolyan módon kerültek értékelésre.

Az értékelés alapján összefoglalva az alábbi környezeti hatásokkal lehet számolni:

- A közlekedési infrastruktúra elemek közvetlen környezetükben a **levegőterheltség**et növelik, de városi szinten a nagyobb laksűrűségű területekről elvonják a terhelést. A kötöttpályás közlekedési vonalak bővítése a villamosenergia-használatuk révén a levegőminőségre nézve nem jelentenek többletterhelést. Az új beépítések a kondicionáló zöldfelületek csökkenését vonják magukkal, mely tovább növelheti a helyi klimatikus viszonyok kedvezőtlen alakulását (hősziget hatás). A probléma ellentételezésére intenzív zöldfelület-fejlesztés szükséges minden fejlesztés esetén.

- A **zajterhelés** számottevő növekedése a fejlesztések többségénél nem várható. Egyes területi fejlesztések (pl. II. HÉV üzemi terület) lokális zajterhelés növekedést eredményeznek. A közlekedési infrastruktúra-fejlesztések lokális terhelés növekedést eredményeznek, de városi szinten (a generált forgalmi átrendeződés következtében) a hatásuk többnyire kedvező.

- Evidencia, hogy az eddig beépítetlen területek fejlesztése a beépítés növekedését vonja magával, mely a lokálisan a **talaj** pusztulásához vezet. A terv ugyanakkor az értékes termőföldek megóvását alapvető szempontként tűzte ki, a fejlesztések zöme kevésbé értékes talajú területen valósulhat meg.

- A **felszíni vizek** szempontjából a tervben jelölt fejlesztések többnyire semleges hatótényezőkként értékelhetőek. A burkolt felületek a lefolyási viszonyok lokális megváltoztatását eredményezik. A közúti közlekedési elemek csapadékvíz elvezetésénél különös figyelmet kell fordítani a szennyezések megkötésére. A felszíni vízfolyások medrének és a természetes vízáramlások kismértékű megváltoztatását eredményezik a tervezett útátvezetések, hidak. A kikötőfejlesztések minden esetben magukban hordozhatják a felszíni víz (jelen esetben a Duna) terhelés növelésének veszélyét.

- A **felszín alatti vizek**re nézve elsősorban a vízbázis védelmi területeket érintő fejlesztések jelentenek potenciális veszélyt az esetleges szennyezőanyag kibocsátásuk révén (pl. Metro 5 (É–D) gyorsvasút átvezetése a margitszigeti vízbázis területen). A felszín alatti vizek áramlását kedvezőtlenül befolyásolhatja minden új beépítés, különösen a nagyobb mélységű beavatkozások (mélygarázsok, alagutak). A felszín alatti vizek áramlásának biztosítása a műszaki tervezés fázisában történhet meg.

- Az **élőhely**eket érintő fejlesztési területek minden esetben kedvezőtlenek az állat és növényvilág szempontjából (pl. Mocsáros dűlő lakóterületi fejlesztése). Az új beépítések jelentős felületű inaktív területek keletkezésével járnak együtt. A biológiai aktivitásérték mutató csökkenésével számolhatunk ezeken a területeken. A tervben a természeti szempontú védelem alatt álló, különösen értékes élőhelyek megőrzése alapvető szempont volt, ugyanakkor a szabadterületeket átszelő lineáris infrastruktúra elemek az ökológiai kapcsolatok romlását eredményezik (pl. Külső keleti körút). Közvetlen élőhely pusztulást eredményezne a Hamzsabégi út és az új Dunai kikötő megépítése. Mindezen negatív hatásokat a jelentős nagyságú zöldfelület (erdő, zöldterületek) kijelölésével kívánja ellentételezni a terv, ezért azok megvalósítása a fejlesztési területekkel párhuzamosan szükséges.

- A **táj, városkép** tekintetében a fejlesztések többsége nem eredményez negatív hatást, a jelenleg alulhasznosított, barnamezők hasznosítása településképi szempontból kedvezőnek mondható. Az infrastruktúra fejlesztések tájra gyakorolt hatása (megfelelő kialakítás, a tervben szereplő zöldfelületi fejlesztések megvalósítása esetén) elfogadható mértékű.

Az egyedi létesítmények által okozott esetleges konfliktusokat a későbbi környezetvédelmi engedélyezési eljárások során kell feloldani.

Budapest területén összesen 4 db **Natura 2000 terület** található, amelyből a tervezett változtatások kettőt érintenek: Duna és ártere – HUDI 20034 és Ráckevei Duna-ág – HUDI 20042 – kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területek.

A Natura 2000 területet érintő fejlesztések, illetve területhasználati változtatások száma HUDI 20034 esetében 8 db, HUDI 20042 esetében 8 db. A felsorolt fejlesztések közül kettő – a tervezett Dél-Budapesti közlekedési kapcsolatok, hidak – mindkét Natura 2000 területet érinti.

A felsorolt fejlesztések várható hatása egyenként megvizsgálásra került. Ennek alapján megállapítható, hogy a változással érintett területek fejlesztésének hatása a Natura 2000 területekre nézve semleges, vagy inkább kedvező: zömében barnamezős területek, melyek rendezése kedvezőbb a városkép és a környezetállapot szempontjából (új zöldfelületek létesítése, fennálló talajszennyezettségek felszámolása). A tervezett közlekedési létesítmények konfliktusokat eredményeznek, különösen az építés fázisában. A tervezett útátvezetések nyomvonalának megváltoztatására gyakorlatilag nincs lehetőség, az új közlekedési kapcsolatok összvárosi érdekeket szolgálnak. A hatásbecslési dokumentációban szereplő új dunai kikötő különösen aggályos környezeti és természetvédelmi szempontból, ugyanakkor a kikötő helyét az OTrT jelölte ki, annak felülvizsgálata (felülbírálata) nem a településszerkezeti terv kompetenciája.

A Natura 2000 terület határán létesülő, illetve azt keresztező építmények, műtárgyak ideiglenes/végleges területfoglalása:

- Kikötő parthossz (Duna főág) 1 db, 300-500 m
- Hídfői parthossz (Duna főág) 4 db, kb. 75-75 m-es szakaszok (Σ 300 m)
- Hídfői parthossz (RSD ág) 2 db, kb. 75-75 m (Σ 150 m)
- Hídfői parthossz (RSD ág) 2 db, kb. 20-30 m (Σ 40-60 m)

A Duna partra tervezett létesítmények megvalósulása során az élőhelyek (függetlenül azok „minőségétől”) szakaszosan bolygatottá válnak, helyenként pedig (pl. kikötő létesítés esetén) megszűnnek, optimális esetben – megfelelő előkészítéssel – „áthelyezésre” kerülnek.

A projekt szintű Natura 2000 hatásbecslés a konkrét tervekhez kapcsolódó környezeti hatásvizsgálati eljárásokon belül kerül lefolytatásra, amely során a részletes helyszíni bejárásra alapozott szakértői dokumentáció alapján állapítható meg a becsült hatások mértéke illetve azok hatása a közösségű jelentőségű élőhelyekre valamint az állat és növényfajokra.

3.6.2. A TERVBEN FELTÁRT KÖRNYEZETI KONFLIKTUSOK ALAKULÁSA MEG NEM VALÓSULÁS ESETÉN

Megvizsgálásra és értékelésre került, hogy a fennálló környezeti konfliktusok tekintetében mi várható abban az esetben, ha a terv nem valósulna meg. A következő táblázat tartalmazza a jelentős konfliktusokat, a várható alakulásukat és a terv ráhatását a folyamatokra.

0: a terv műfajából adódóan a konfliktus kezelésére nem alkalmas

–: a terv meg nem valósulása a konfliktus szempontjából inkább kedvezőtlen

+: a terv meg nem valósulása a konfliktus szempontjából inkább kedvező

Környezeti problémák Budapesten	Várható alakulás a terv meg nem valósulása esetén	
A lakosság egyik legjelentősebb környezeti ártalma az állandósult rezgés- és zajterhelés.	–	Belső városrészek forgalma és ez által a zajterhelés is növekedne az útkapacitás mértékéig. (Elkerülő, alternatív nyomvonalak nem épülnek meg, kibocsátás-csökkentési zóna nem kerül kijelölésre.) A lakossági érintettség tovább növekedne, ami hosszú távon közegészségügyi problémákat indukálna (területhasználat optimalizálása, lakófunkció kizárása egyes útvonalak mentén nem valósul meg).
A környezeti levegő nitrogén-dioxid és szálló por (PM_{10}) szintje a megengedettnél többször meghaladja az egészségügyi határértékeket. A kedvezőtlen légszennyezettségi helyzet elsősorban a főváros belső, sűrűn lakott területeit érinti.	–	A belső városrész terheltsége tovább növekszik. A szennyezettséget mérséklő zöldfelületek aránya csökken. (kibocsátás-csökkentési zóna nem kerül kijelölésre)
A főváros energiaellátása szénhidrogén alapú, a megújuló energiaforrásból előállított energia a fővárosra vonatkoztatva alacsony mértékű.	–	A megújuló energiaforrásból előállított energia aránya csak kis mértékben növekszik, a város továbbra sem tud felmutatni jelentősebb területet a megújuló energiák hasznosítására. (A tervben kijelölt megújuló energiatermelésre szolgáló terület példaértékű kezdeményezést szolgál)
A talajra és rétegvizekre még hosszasan károsak lehetnek az egykori hulladéklerakók és nagyipari telepek csak részben ismert talajszennyezései.	0/–	A terv közvetlenül nem tudja szolgálni a szennyezett területek mentesítését, ugyanakkor biztosítja barnamezős területek hasznosításának településrendezési kereteit.
A talajokhoz kapcsolható reális veszélyforrás a szennyvízszikkasztás, ami a talaj és közvetetten a talajvíz elszennyeződést vonja maga után a csatornázatlan területeken.	–	Csatornázatlan területek maradnak Budapest területén, tovább veszélyeztetve a talaj és talajvíz minőségét (az FRSZ az összes beépítésre szánt területre vonatkozóan előírja a teljes közművesítettséget).
A főváros környékének egyedülálló ivóvízbázisai (többek között az illegális hulladéklerakók, szennyvíz-bevezetések miatt) továbbra is veszélyeztetettek.	0	A tervnek nincs ráhatása az illegális tevékenységekre.
Budapest kisvízfolyásainak vízminősége a budapesti szakaszon – feltehetőleg az illegális szennyvízbevezetések következtében – lényegesen romlik, és több paraméter alapján is az „erősen szennyezett” osztálynak megfelelő minőségben érik el a Dunát.	–	A kisvízfolyások vízminősége nem javul, vagy tovább romlik. A tervben tervezett patak revitalizációk elmaradása esetén a vízi élővilág és az ökológiai kapcsolatok degradálódnak.
A Ráckevei (Soroksári) Duna-ág a főágénál rosszabb értékeket mutat. A part menti települések jórészt csatornázatlan üdülőterületeiről érkező tisztítatlan szennyvíz komoly terhelést jelent a folyónak	–	Az RSD vízminősége nem javul, vagy tovább romlik. A tervben tervezett revitalizációk elmaradása esetén a vízi élővilág és az ökológiai kapcsolatok degradálódnak.
Lokális problémát okoznak a szélsőségesen nagy mennyiségű csapadékok. A csapadékvíz-elvezető rendszer kisebb elvezetési kapacitású részein egyre gyakrabban okoznak jelentős anyagi károkkal járó elöntéseket.	–	A csapadékvíz okozta elöntések száma tovább növekszik (a felszíni vízelvezető-rendszer fejlesztésének hiányában és a tervezett vízfolyás revitalizációk elmaradása miatt).
Speciális hulladékkezelési-köztisztasági probléma az illegális hulladéklerakások nagy száma a periférikus területeken. Az elhagyott hulladék veszélyezteti a talajt, a felszíni és felszín alatti vizeket és az ökoszisztémákat.	0	A tervnek nincs ráhatása az illegális tevékenységekre.

Környezeti problémák Budapesten	Várható alakulás a terv meg nem valósulása esetén	
A szelektív gyűjtés jelentős kibontakozása ellenére az anyagában újrahasznosításra/újrafelhasználásra kerülő hulladékok aránya elmarad a kívánt értéktől.	**0**	A tervnek nincs ráhatása a hulladékgazdálkodás rendszerének fejlesztésére.
A jelentős anyagi ráfordítások ellenére a közterületek szennyezettsége általános probléma. A közterületek elhanyagoltak, elterjedt a kutyapiszok, az illegális plakátok, falfirkák és az elhagyott hulladékok.	**0**	A tervnek nincs ráhatása az illegális tevékenységekre és a köztisztaság fejlesztésére.
A természetközeli területeket, az élőhelyeket beépítések (pl. zöldmezős beruházások), és egyéb műszaki létesítmények (pl. M0) izolálják.	**–/+**	–: Az élőhelyek közötti kapcsolat nem javul a tervezett zöldfelület-fejlesztések, erdőtelepítések, és patak revitalizációk elmaradása miatt. +: Az élőhelyek nagysága nem csökken a kijelölt fejlesztési területek (új beépítésre szánt területek) és új infrastruktúra elemek meg nem valósulása miatt. Az izoláció mértéke nem növekszik.
Budapest zöldfelületi rendszere hiányosnak mondható: a zöldfelületi ékek a belső területeken fokozatosan elkeskenyednek és megszakadnak. Hiányoznak továbbá az ékeket összekötő, gyűrű irányú zöldfelületi rendszerelemek	**–**	A zöldfelületi rendszer hiányos marad a tervezett zöldfelület-fejlesztések, erdőtelepítések elmaradása miatt.
Az egy főre jutó közhasználatú zöldfelületek aránya elmarad a nemzetközi ajánlástól. A közparkok, közkertek területi eloszlása nem egyenletes.	**–**	A zöldfelületek arány és területi eloszlása nem javul, a meglévő zöldterületek állapota tovább romlik a túlhasználat miatt.
A zöldfelületek kritikusan alacsony aránya jellemzi a belső és az átmeneti zónát, a zöldfelületi intenzitás ez elmúlt időszakban Budapesten csökkenő tendenciát mutat. Az egyenetlen elrendeződésű biológiailag aktív-felületek és a jelentős kiterjedésű épített felületek miatt a belső városrészekben jelentős mértékű hősziget alakult ki.	**–**	Az aktív zöldfelületek aránya továbbra is a kívánt érték alatt marad, így a városbelső hősziget-hatása fennmarad, az egyébként globálisan jelentkező klímaváltozás nem kívánatos hatásait lokálisan megnövelve. Növekvő energiafelhasználás, a város népességmegtartó-ereje csökken.

Az értékelés során megállapítható volt, hogy a terv meg nem valósulása a fennálló környezeti konfliktusok szempontjából inkább kedvezőtlen, tehát a terv szisztematikus megvalósítása városi szinten a környezeti konfliktusok csökkenésével járhat. E megállapítás „üzemelési" időszakra vonatkozik és feltételezi az optimális szakmai, szervezési és anyagi feltételek meglétét. A megvalósulás időszakában lokális és ideiglenes negatív hatások felléphetnek, de ezek kezelhetőek, megfelelő előkészítéssel részben meg is előzhetők, de minden esetre korrigálhatók.

ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY

3.7. ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY

3.7.1. BEVEZETÉS

Az alábbi örökségvédelmi hatástanulmány a jogszabályi előírásoknak megfelelően Budapest főváros településszerkezeti tervéhez (TSZT) készül. A Budapest 2030 hosszú távú városfejlesztési koncepciójának megvalósítását szolgáló TSZT a város szerkezetét megalapozó területfelhasználás, a területfelhasználási egységekhez kötött beépítési sűrűségek, a műszaki infrastruktúra-igények és az egyes területek beépítési magasságának meghatározására kapott jogszabályi felhatalmazást. Az örökségvédelmi hatástanulmány – a TSZT javaslataival és részletezettségével összhangban – bemutatja a tervben meghatározott szerkezeti és területfelhasználási elemek viszonyát és kihatását az örökségvédelmi elemekre. Korábban, a 767/2013.(IV.24.) Főv. Kgy. határozattal elfogadott Budapest 2030 hosszú távú városfejlesztési koncepció megalapozásához is készült örökségvédelmi hatástanulmány, amelynek elemei alábbi hatástanulmányba is beépültek.

A TSZT a vonatkozó jogszabályokban kapott felhatalmazás alapján a táji és, az épített környezet alakításával és védelmével is szorosan összefüggő javaslatokat állapít meg. A terv 3. *Épített környezet értékeinek védelme, a) Más jogszabállyal érvényesülő művi értékvédelmi, örökségvédelmi elemek* című szerkezeti tervlap tájékoztató értékű elemként tartalmazza a nemzetközi, országos és helyi szinten védett elemeket az azok gondozásáért és nyilvántartásáért felelős szervezetek (Lechner Lajos Tudásközpont és a Fővárosi Önkormányzat) legújabb adatszolgáltatása alapján. A TSZT örökségvédelemmel kapcsolatos rajzi elemeit a 3. *Épített környezet értékeinek védelme, b) Épített környezet védelmével kapcsolatos magassági korlátozások területi lehatárolása* című szerkezeti tervlapja tartalmazza.

3.7.2. VIZSGÁLAT

3.7.2.1. BUDAPEST VÁROSFEJLŐDÉSÉNEK TÖRTÉNETI LEÍRÁSA

A Duna-kanyartól délre, a mai Szentendrei sziget déli csúcsának térsége már az őskortól kezdődően folyamatosan lakott volt. A betelepülés az őskortól kezdődően először a pesti síkság kiemelkedő löszdombjain bizonyítható. A mai Budapest területén létezett középkori települések épített emlékei még számos helyen fellelhetők. A történeti települések szerkezete a legtöbb esetben kihatott a ráépülő város szerkezetére. A budai várhegy a tatárjárásig (1241) üres volt, később a XIV.-XV. században települt a királyi udvartartás a domb déli végébe. A budai várnegyed területe őrzi legszervesebben a középkori eredetű utcahálózat és a beépítés egységét, a pesti Belvárosban a középkori eredetű utcaszerkezetnek csak a lenyomata maradt meg, néhány elszigetelten álló, összefüggő szövetet nem alkotó középkori eredetű épülettel. Későbbi történeti korok épített emlékei nagyobb számban maradtak fenn. Budapest leggazdagabb építészeti öröksége a XIX. századból származik és jelenleg is meghatározó módon gazdagítja a város arculatát. Az eklektika építészete a belvárosi városképre dominánsan ható építészeti korszak, amely mindmáig sajátos közép-európai, a térségben egyedülálló városkaraktert határoz meg.

Gazdag építészeti emlékekkel gazdagította a várost a két világháború között született és részben a második világháború után is virágzó modernista építészet is, elsősorban a budai hegyvidéki területeken és a magasabb státuszú pesti kertvárosokban. Az 1950-es években elkezdődött a tömeges lakásépítés, melynek korai korszaka településszerkezetileg és városképileg is meghatározó együtteseket eredményezett. Merőben másképpen ítélhető meg ennek folytatásaként, a 60-as évektől elinduló és a rendszerváltásig zajló iparosított lakótelep-építés, mely sok helyen a városszövet teljes átalakulását eredményezte és területi differenciálás nélkül alkalmazott városfejlesztési eszközzé lépett elő, esetenként mélyen benyomulva a XIX. századi, sűrűn beépített várostestbe. A helyenként előremutató városépítészeti gondolat mentén megvalósult együttesek minősége azonban korunk környezeti és szociális igényeinek már egyértelműen nem felel meg.

Az ezredforduló időszakában jelentősebb fejlesztések ugyancsak elszórtan valósultak meg a városszövetben. A különböző funkciójú, gyakran nagyarányú fejlesztések ott hoztak létre és képviselnek

városépítészeti értéket, ahol a városszerkezethez való illeszkedést és az építészeti minőséget együtt sikerült megvalósítani.

ŐSKOR

A korszakból jellemző elszórtan elhelyezkedő korai lakott helyekről van tudomásunk, amelyek folyamatos megjelenése és elpusztulása arra utal, hogy ezek a kezdeti "települések" nem érték el olyan "kritikus tömeget", ami a pusztulás utáni újratelepedés alapjául szolgált volna.

RÓMAI KOR

A IV. és V. században, a rómaiak megtelepedésével indul meg az első jelentős építési korszak, elsősorban a dunai átkelőhelyek mellett (*Aquincum, Transaquincum, Contra Aquincum, albertfalvai katonai tábor, nagytétényi Campona*). A budai várhegy lejtőin villagazdaságok épülnek

Városszerkezeti szempontból lineárisan strukturált rendszer jelenik meg felfűzve a Limes mentén, pontszerű és mezőszerű elemekkel. Pannónia Duna-menti ellenőrző-sávjaként kiépített limes lineáris rendszere – pusztulása ellenére – a következő korszakok alapjául szolgáló, meghatározó várostörténeti réteg (*Aquincumtól Camponáig kiegészítve Contra-Aquincummal*). Ez a korszak tekinthető az első olyan városevolúciós periódusnak, amely a későbbi korok települési folyamatait meghatározó kulturális réteget alkot. A mai városszövetben megjelenő kiterjedt romterület, európai viszonylatban is jelentős. A terület magába foglalja a polgárváros, a katonaváros és a légió tábor hármas egységét. A helytartói palota épületkomplexuma a Hajógyári sziget szélén helyezkedik el. Építtetője a térség első helytartója a későbbi Hadrianus császár. A romterület az egykori polgárváros egyharmadának III. századi állapotát mutatja be. A városközpontban épült ki a fórumkörzet, melyhez különböző épületek tartoztak. Így például a gyűlésterem, a közigazgatási, kereskedelmi és társasági élet központja a *basilica*. Ide tartozott továbbá a nagy közfürdő, a piac, és a főút mentén húzódó üzletsor. A városlakók magánházainak romjai, a lakóépület típusok széles skáláját mutatja be.

HONFOGLALÁS

A népvándorlás korában, a római birodalom összeomlását és a fejlett műszaki infrastruktúra pusztulását követő korszakot csupán néhány fennmaradt régészeti emlék jelzi.

KÖZÉPKOR

A középkorban a korszakra jellemző struktúra épült ki a közlekedési hálózatok, a stratégiai fontosságú dunai átkelőhelyek és ellenőrző pontok (Várhegy) környezetében. A középkori város a római kori település maradványain nőtt. Szerepköre is ehhez hasonlóan alakult, fontos kereskedelmi és hadászati ellenőrző szerepet vívott ki magának.

Óbuda területe e korban is központi szerepet tölt be, hiszen a budai várhegy ekkor még üres volt. A római városra telepedett középkori város a honfoglaló magyarok első fejedelmi székhelye. A királyi udvartartás később, a XIV.-XV. században települt délebbre, ekkor kapja az addig Budaként emlegetett település az Óbuda nevet. A királyi udvar átköltözése után a település a királynék városa lett, kereskedelmi és egyházi központi szerepkörének megtartása mellett.

A tatárjárás után IV. Béla idején alapítják a királyi várat, amely Zsigmond uralkodása alatt már európai hírű, fénykorát pedig Mátyás király uralkodása alatt élte. Az uralkodói rezidenciával átellenben, vele párhuzamosan fejlődik a Várhegy kiszélesedő platóján Buda középkori városa.

A középkori Pest első épületei Contra Aquincum fallal körülvett területén belül épültek. Egyetlen fennmaradt épülete a Belvárosi plébániatemplomnak hívott Nagyboldogasszony Főplébánia. A Duna bal partján elhelyezkedő városfallal körülvett XV. századi település a mai kiskörútig terjedt. A városba három kapun keresztül lehetett bejutni (Váci, Kecskeméti és Hatvani kapu).

Pest római-kori és középkori városmagja és emlékei is megfogyatkoztak a város évezredes fejlődése alatt. Míg sok más európai városban városrészeket alkotnak, és töltenek meg, itt már jobbára csak,

töredékek maradtak meg. A mai pesti belváros területén jobbára csak az utcák vonalvezetése tükrözi azok középkori eredetét.

A XVI. és XVII. századi történeti rétegekben a Pest, Buda és Óbuda területén mindenütt jelen vannak a törökkori emlékek. A továbbélő, illetve átépített középkori objektumok mellett főként lakóházmaradványok, szemétgödrök kerülnek elő az ásatások során. Külön említést érdemelnek a fürdők, melyek a budai forrásokra települtek és műemléki részét képezik a napjainkban is működő fürdőknek (Rudas, Rácz, Király, Császár). A Budai-vár erődítésrendszerében Karakas pasa tornya szintén a török kort képviseli. A Víziváros számos dzsámija közül nem maradt fent egy sem. A Fő utcai volt Kapucinus templom délkeleti homlokzata őrzi Tojgun pasa által emelt dzsámi maradványait. Egyetlen épségben megmaradt szakrális emlék ebből a korból Gül Baba türbéje. A mellé épült dervis kolostor 1686-ban elpusztult.
A fejlődési periódus jelentőségét az adja, hogy ebben az időszakban épülnek ki a későbbi Budapest centrum-szerepét is meghatározó településszerkezet feltételei. A főbb kereskedelmi utak találkozásánál, az ellenőrzött, ellenőrizhető dunai átkelőhely környezetében kialakuló központi hely nem csupán a kereskedelem, hanem a kézművesség, céhek stb. fejlődésének, a település gazdasági stabilizációjának egyik fontos eszköze (városfallal kerített település, differenciált szerepkör stb.).

A XVII.-XVIII. SZÁZAD

Buda a török hódoltság idején is megtartotta vezető szerepét. Visszafoglalásának hosszú időre elhúzódó ostroma alatt épületállománya nagyrészt elpusztult. Az újjáépítés a középkori romok felhasználásával már a barokk jegyében indul meg. A XVII.-XVIII. századi Buda területén, a polgárházak és a főúri paloták keletkezésével egy időben létesül első barokk színházunk, a Várszínház.

Pest városát ebben a korban a főúri építkezéseken kívül, még a városfalakon belül maradt, szerény, többségükben földszintes épületek jellemzik. A megnövekedett oktatási és gyógyellátás kielégítésére számos iskola és kórház létesül, főként egyházi működtetéssel.

A korszak a városok kereskedelmi és termelési centrumként történő megerősödéséhez és a térséget szervező hatalmi centrummá válásukhoz vezetett.

A XIX. SZÁZAD (A REFORMKORTÓL A KIEGYEZÉSIG)

A városiasodás felgyorsulásával a területileg is kiterjedő rendszer tovább strukturálódott, az előző korszakokban kialakult városszerkezeti elemek kiegészítésével. A középkori városfalon kívüli területek bevonása, "fejlesztése" új városszerkezethez vezetett. A vár(os)falon túllépő beépítés szervezésében fontos szerepet kaptak a sugárirányú utakat összekötő gyűrűirányú elemek és a centrum megerősítése (Kiskörút, Lánchíd, a tradicionális utca- és térszerkezet, Buda szerepének átértékelődése, vasút megjelenése stb).

A VÁROSEGYESÍTÉSTŐL A XIX. SZÁZAD VÉGÉIG

A korszak mai városszerkezet és városkarakter kialakulására domináns hatást gyakorolt, napjainkig meghatározva a város arculatát. Pest-Buda és Óbuda egyesülésével (1873) kialakultak a komplex nagyváros alapjai. A területi növekedésre orientált folyamat keretében, a három település egyesítésével jelentős hatalmi koncentráció alakult ki. Három sajátos, jellegzetes szerepkörrel rendelkező, egymást kölcsönösen kiegészítő település egyesítette területét, gazdasági, társadalmi, politikai erejét. Az egyesítés eredményeként megerősödött a városközponti szerepe és piaci pozíciói is jelentősen javultak.

A korszak karakteres elemei a dunai látkép, a Duna-partok, a Belváros és, az ide vezető főutak, a körutak. Az egyesülést követő korszakban a barokk és klasszicista épületek zömét lebontották vagy átépítették. Így a pesti Belváros jó részét, meg a Rakpiac (ma Széchenyi tér) házsorait. A városegyesülés előtti városkép a törökök kiűzését követően másfél század alatt alakult ki, de mire teljessé vált, elsöpörte a megújulás, egy új modern főváros születésének, épülésének vihara.

MILLENNIUM, XX. SZÁZAD ELEJE

A századforduló táján Budapest már egyértelműen világváros, a korszak élvonalában járó városias berendezésekkel, intézményrendszerrel. E korban a sugaras-gyűrűs szerkezeti rendszer ma is mert végleges alakjában teljessé válik. Ez a hálózatorientált periódus olyan működési mintaváltással járt a város életében, melynek pozitív hatásai máig meghatározóak. A városfejlődés dinamikája a Nagykörút és a Sugárút (Andrássy út) kiépülésén túl is szembeötlő. A piaci mechanizmusok fejlődése jelentős gazdasági erősödést jelentett, ezekre alapozva nagymértékű intézményfejlesztés, kulturális és termelési innováció ment végbe.

A komplex városfejlesztés keretében épültek ki a korszerű város működtetéséhez már elengedhetetlen modern hálózati (infrastruktúra) rendszerek is: a városi közlekedés főbb elemei (Margit híd, Ferenc József híd, Erzsébet híd, Nagykörút, Sugárút (Andrássy út), Budai körút), továbbá a vasút, a tömegközlekedés (földalatti vasút, villamoshálózat) alapjai, közművek (csatornázás, gázellátás) alaprendszerei. A dinamikus növekedés új település-szerkezetet eredményezett, hiszen kiépült az első "igazi" gyűrű. A Nagykörút, a sugaras-gyűrűs szerkezetet megvalósító városszerkezeti elem által kínált működési mintaváltás jelentős lépés volt a zárt, szűk belső városmag korlátozó hatásainak kiküszöbölésében, ugyanakkor a város új rétege az előző periódusban már kialakult szerkezethez organikusan illeszkedett (ipari negyedek, lakóterületek gyűrűje, új városi funkciókkal).

TRIANONTÓL AZ ÖTVENES ÉVEKIG

Az előző, "szintetizálódó" kor eredményeire épülő terület- és mennyiségorientált korszakban alakul ki a mai Nagy-Budapest közigazgatási egysége. A tervezett méretű, szerkezetű, funkcionális összetételű és kiépített infrastruktúrával rendelkező főváros Trianon után egyik pillanatról a másikra túlméretezetté vált. A népesség növelése fővárosi érdekké lépett elő. A tervezett bővítés organikus változata (dr. Szendy Károly főpolgármester 1938) nem valósulhatott meg a II. Világháború éveiben, majd politikai gellert kapott az 1950-ben bekövetkezett városbővítéssel. Az önálló településeket mesterségesen egyesítő döntéssel a főváros súlya tovább növekedett, a centralizáció tovább erősödött, ugyanakkor ellentmondó döntések sora máig ható területi folyamatokat indított el, illetve erősített fel (a beköltözések korlátozásának egyenes következményeként hatalmas, a főváros ellátó szerepére és munkaerő-piacára utalt, ugyanakkor falusias jellegű településgyűrű alakult ki a város körül, az extenzív iparterületek fejlődöttek a város szélén stb.).

AZ 1960-70-ES ÉVEK

Az "analitikus városfejlesztés" hálózatorientált korszaka, amit az egymástól elkülönítve kezelt fejlesztések és összefüggő problémák jellemeznek. Az "ágazati" szemlélet kortünete jegyében a városszerkezetet döntően befolyásoló beruházások valósultak meg, új problémákat generálva (koncentrált fejlesztés = koncentrált probléma). Az egymástól elkülönült beruházások nem haladtak organikus fejlődési pályán.

A HETVENES ÉVEKTŐL A RENDSZERVÁLTÁSIG

Még mielőtt a nagyvállalatokon nyugvó extenzív iparfejlesztés átjuthatott volna a termelés hatékonyságának növelésen alapuló intenzív gazdaságfejlődési szakaszán, a hagyományos, un. szocialista nagyipar "összeomlott". Az ezzel párhuzamosan formálódó új termelési piacgazdaság kiépülése nagyarányú munkanélküliséggel párosult. Az átalakulás elkerülhetetlenné vált. Ebben az időszakban a környezet is megváltozott: államok szűntek meg, új államok születtek. A piacok átalakultak.

A RENDSZERVÁLTÁSTÓL NAPJAINKIG

A rendszerváltás eufóriája és a piaci folyamatok önszabályozó képességébe vetett túlzó hit miatt több döntés elmaradt, ezek hiányában csökkent a fejlődés dinamikája. A prioritások hiánya miatt egyes folyamatok lassabban folytak le, míg más átalakulások a kontroll hiányában túlságosan gyorsak voltak.

Az agglomerálódó térségben a fővárosból kiszoruló fejlesztések (lakásépítés, bevásárlóközpontok, termelés stb.) megerősítették a "kifelé" mozgásokat, a városkörnyék szerepét, súlyát és ezzel összefüggésben rontották a város működésének hatékonyságát, a közpénzi beruházások urbanizációs hatékonyságát, miközben a trendeknek megfelelően:

- jelentősen megnőtt az ökológiai szempontok jelentősége, általában a környezethasználat módja iránti érzékenység;
- a kialakult települési pozíciók átrendeződése új kihívás elé állította Budapestet,
- az informatikai rendszerek, a telekommunikáció elterjedése ellenére nem javult a munkahely-lakóhely kapcsolat,
- nőtt az agglomerációs térség jelentősége,
- a területi kooperáció lényegében beszűkült,
- megnőtt az érdeklődés a környezetkímélő közlekedési-, "anyag- és embermozgatási" megoldások alkalmazása iránt.

3.7.2.2. RÉGÉSZETI ÖRÖKSÉG

ŐSKŐKOR

Budapest földjén az emberi jelenlét nyomai a paleolitikumtól kezdve fellelhetők. A melegvizes barlangok majd a felszíni telepek leletei a Várbarlangból, Gellért-hegy egyik barlangjából, Remetehegyi barlangból, a Szépvölgyi útról, a Corvin térről és Csillaghegyről ismertek.

KŐKOR

A neolitikumból származó legkorábbi leletek a dunántúli vonaldíszes kerámia (DVK) kultúrájának korából származnak (Kr. e. VI. évezred). A Hosszúréti patak mentén a Rózsavölgy bejáratánál (XI. ker.) lakópark építése kapcsán tártak fel a DVK-ba tartozó települést, mely mintegy hat hektár kiterjedésű volt. A korszakba tartozó másik település maradványai a város túlsó szélén a Mocsáros dűlő (III. ker.) peremén kerültek elő. Átellenben a Duna bal partján a IV. kerület határán az M0-hoz és a bevásárlóközponthoz kapcsolódóan végzett feltárás szintén a vonaldíszes kultúra jellegzetes, cölöpszerkezetes házait és telepjelenségeit hozta felszínre.

Ugyanitt a középső neolitikus Zselizi-csoport számos objektumát is feltárták. Ez a kottafejes díszű kerámiát használó embercsoport a Kr.e. III. évezred első felében települt be. Tőlünk nyugatra-északnyugatra fekvő területekről származhattak. Jelentőségük abban van, hogy a földműves-állattartó termelés e gazdag emlékanyagot hátrahagyó műveltségcsoport embereinek megtelepedésével vált uralkodóvá Budapest területén. A késő Zselizi-kultúrához tartozó temetkezések, telepjelenségek kerültek napvilágra a Római-part északi szakaszán.

A neolitikum végére datálható emlékanyag egészen a legutóbbi időkig ismeretlen volt a főváros területéről. Ezért jelentős a Harsánylejtőn (III. ker.) 2006-ban előkerült telep, mely a késő neolitikus dunántúli Lengyel-kultúrának a korai klasszikus szakaszához köthető. Az edényleletek értékelése során arra a következtetésre jutottak a korszakkal foglalkozó kutatók, hogy itt az Alföldön elterjedt, vele egykorú Tisza-kultúra mintakincse keveredik a dunántúli Lengyel-kultúra mintakincsével, mely bizonyíték a két népesség kapcsolatára, és megállapítják, hogy „a sokrétű kapcsolatrendszer kiépülésének útvonala a kedvező átkelési lehetőségeknek köszönhetően a főváros területén vezetett az észak-alföldi területek irányába, amelynek első kézzelfogható bizonyítékát a Harsánylejtőn előkerült településrészlet képviseli.”

A telephez tartozó házak két típusát tárták fel. Az átlagosan 5 méter széles és 9-11 méter hosszúságú oszlopszerkezetes épületen kívül alapárkos megoldású épületet is dokumentáltak. A gödrök leletanyagában az edénytöredékek mellett őrlőkövek, kőpengék, állatcsontok, és jelentős mennyiségű kagylóhéj szerepel.

RÉZKOR

Budapest területén – bár jelentős neolit lelőhelyek tanúskodnak az ember korai megtelepedéséről – a vízfolyásokat kísérő dombsorokon, vagy a vizektől távolabbi magaslati helyeken a rézkor folyamán érzékelhető a nagyobb arányú betelepülés. Bár a rézkor korai szakaszából származó emlékanyag még nem került elő, a középső rézkori lelőhelyek nagy számban képviselve vannak. A XI. kerületi kőérberki ásatáson a középső rézkori *Ludanice-kultúra* lelőhelye (Kb. Kr. e. 4000) mellett a középső rézkor végét a tűzdelt barázdás kerámia kultúrája (kb. Kr. e. 3500) képviseli. Az un. *Protoboleráz-horizont* időszakára keltezhető réteg, mely zárja a középső rézkort, a Római parton jelenik meg.

Az őskorban fontos összekötő szerepet játszó Duna természetes átkelőhelyeket biztosító, szigetekkel tagolt fővárosi szakasza fölé emelkedő budai Várhegy kiváló lehetőséget nyújtott a különböző őskori kultúrák megtelepedésére. A területet a szórványos régészeti leletek tanúsága szerint először a Kr. e. III. évezred elején a késő rézkori Bádeni-kultúra népessége vette birtokba. A főváros területén a kultúra több lelőhelye is ismert, az Északi-középhegység alacsonyabb fekvésű részein pedig több, a Várhegyhez hasonló magaslaton létesült késő rézkori telepet találtak.

A késő-rézkori Bádeni-kultúra nagykiterjedésű telepei a Lágymányosnak egészen a Rózsavölgyig terjedő szakaszán, a Rákos patakot kísérő homokdűnék kiemelkedésein gyakoriak, a Harsánylejtőn is megtalálták a nyomát. De nagy kiterjedésű késő rézkori, a bádeni kultúrába sorolható telep és temető részletét tárták fel a Szilas-patak jobb partján a Farkaserdő Káposztásmegyeri lakótelepre eső területén is 1982-ben.

BRONZKOR

A Kr.e. XX. század második felében új korszak kezdődött, mely a Duna medence és az ennek sorsával szorosan összefonódó Budapest földjének őstörténetében a legjelentősebb fejezet. A bronzkori műveltség kialakulásának folyamatában a Dunakanyartól lefelé a Duna mentén mindkét parton a bronzkor különböző műveltségű elemeinek sűrű és nagyszámú telepeivel és temetőivel találkozunk. A kora bronzkori szakasz időben legrégebbi csoportja a Makó csoport, melynek telepanyaga a Budaörsi repülőtér szomszédságából, a kőérberki feltárásból, Tabánból és a III. kerületi Aranyhegyi útról ismertek. Az őskorban itt megtelepedett népek legjelentősebb képviselője a Duna mentén végighúzódó bronzkori harangedényes kultúra népessége.

A Csepel-sziget keleti partvonalán a Dunadűlő illetve a Hollandi út teljes hosszában tárták fel a kora bronzkorból származó Harangedény kultúra Csepel csoportjába tartozó maradványokat. A területen a sűrű megtelepedés a rendkívül kedvező földrajzi helyzetnek köszönhető. A Kr. e. III. évezred közepe és II. évezred kezdete közötti időben fővárosunk térségében egyedülálló jelentőségű a fordított haranghoz hasonlatos, különleges, tűzpiros edényeiről elnevezett harangedényes népesség megtelepedése. Ibériától indulva a Rajnán át a Duna völgyén keresztül követhető útvonaluk, melynek végső állomása éppen a mai Budapest vidéke volt. Településeiket kizárólag a Duna keskeny parti sávjában találjuk. A temetőik sírjainak túlnyomó részét urnás temetkezések képviselik, kisebb számban azonban szórt és csontvázas sírok is előfordulnak. Jellegzetes leletük a harangedény mellett a réztőr, a kő nyílhegy és a nyilazásnál használt csuklóvédő lemez, a kúpos csontgomb és a díszített csontcsüngő.

Életmódjukat illetően a főszerep az állattartásé volt, melyben a ló tenyésztése felülmúlta az összes többi háziállatét. Budapesten Békásmegyertől le egészen a Csepel szigetig mind a pesti mind a budai partszakaszon sűrűn jelentkeznek az e korszakba tartozó emlékek. A korszak kutatói szerint a következő kora bronzkori műveltség, a nagyrévi kultúra, mely a Makó csoport műveltségének talaján alakult ki a Kr. e. XIX. század első felében a Harangedény-műveltség tevékeny részvételével. Ennek képviselőit a Csepel szigeten, Békásmegyer, Lágymányos löszös dombhátain találták meg, a XXII. kerületben Növény utcai temetőként ismert régészeti lelőhely illeszkedik a korai bronzkori szórthamvas (nagyrévi kultúrához tartozó) folyóparti települések sorába.

A kora bronzkor második felében a Kárpát-medence középső részét, így Budapest környékét is a nagyrévi kultúra népe birtokolta. A Várhegyen létesült nagyrévi település (vagy települések) a kultúra utolsó fázisára, a Kr. e. III. évezred végére datálható. A kora bronzkori nagyrévi kultúra alapjain a Kr. e.

III.-II. évezred fordulóján folyamatos, törés nélküli fejlődés eredményeként alakult ki a középső bronzkori vatyai kultúra.

Az időszakban általános módon, a társadalmi szervezet bonyolultabbá válásának következtében a vatyai kultúra népessége – a várhegyhez hasonló magaslatokon – erődített telepeket hozott létre. (Budafok) Természetesen az erődített telepen kívül a feltárt emlékek sokaságából kitűnik, hogy igen sűrű településhálózatban népesítették be a főváros területét a középső bronzkorban. Különösen Csepel szigeten, a Soroksári út mentén, Soroksáron, Lágymányos, Albertfalva, Kőérberek területén regisztrálták a nagyrévi kultúra különböző fázisú lelőhelyeit.

A lakosság túlnyomó része az egész korszakon keresztül a folyók és a bővízű patakok mentén aránylag nagy kiterjedésű telepeken élt. A magaslati telepek inkább a korszak második, de különösen a harmadik szakaszában kerültek előtérbe. A budai Várhegy esetében nem kizárt, hogy e helyet hosszabb megszakítás nélkül az egész korszakon keresztül lakták. A vatyai műveltség embere a teleptől távolabb lévő temetőkben urnába temetkezett. (tállal lefedett urna és a nem nagyszámú mellékletek az urna mellé vagy részben az urnába helyezve).

A Duna mentén Kr. e. 1500 körül megjelent egy halomsírokba temetkező nép. A foglalás együtt járt a vatyai kultúra népességének eltűnésével, így a halomsíros kultúra a késő bronzkor bevezető szakaszának tekinthető. Régészeti emlékanyagát a Rákospatak menti dombvonulatról ismerjük. Legújabban a XXII. kerületi Harbor Park DNy-i határánál a 2005–2006. év folyamán szondázó, majd megelőző feltárások alkalmával több korszak temetőjét és települését tárta fel a Budapesti Történeti Múzeum, melyek során a késő bronzkori Halomsíros-kultúra csontvázas körárkos temetkezései mellett az Urnamezős-kultúra korai és késői szakaszához tartozó igen gazdag urnasírok kerültek feltárásra. Az előbbi kultúrát a Kr. e. XII. század folyamán leváltó Urnamezős kultúra, a bronzkor végső szakaszát képviseli.

VASKOR

A következő korszak, a vaskor (Kr. e. IX. század - I. század) nyugati, délnyugati irányú kapcsolatrendszere révén a Kárpát-medence egy olyan nagy, európai léptékű kulturális tömbhöz kapcsolódott, amely majd ezer éven keresztül meghatározta a térség fejlődését, anyagi kultúráját, hitvilágát. A III. kerületi Harsánylejtőn a Kr. e. VIII.-VII. századra tehető a Hallstatt-kultúra jellegzetes leletanyagát adó, nagy-méretű, több hektárra kiterjedő nagy objektumsűrűségű település kialakulása Az utóbbi 20 év kutatásai alapján egy, a Duna jobb parti mellékfolyói mentén egymástól nagyobb távolságban elhelyezkedő nagykiterjedésű, több belső gócponttal rendelkező horizontális települések hálózata rajzolódik ki, melynek egyik példája a 2005-2006-ban a Harsánylejtőn feltárt falurészlet.

A település élete a középső-késő vaskor időszakában is folyamatosnak tűnik, ahol a földbemélyített épületek a településszerkezet leghangsúlyosabb elemei. Ugyanilyen intenzív lakottság mutatható ki a XXII. kerületben a 6-os út nyomvonalán. Nem messze innen a XI. kerületi Kőérberek ásatásán a korai vaskor első felében létező – ez idáig elsősorban hatalmi központként működő erődített telepeiről és halomsírmezőiről ismert – Hallstatt-kultúra által használt falusias település maradványai kerültek elő.

A vaskor utolsó szakaszának, a kelta kornak az emlékei az utóbbi évtizedben szaporodtak meg. A XXII. kerületi Harbor Parkban késő kelta település periferiális, tanyaszerű gazdasági egysége látott napvilágot. Csepelen a Szennyvíztisztító építkezésével kapcsolatban kelta település feltárása történt meg. Nagytétényben a Sertéshizlalda felszámolásakor késő vaskorba datálható, falusias jellegű iparos telep része került elő. A tapasztott falú és aljú tárolóvermek, félig földbemélyített, kőkemencés lakóházak, kavics- és sóderalapozású kemencékkel rendelkező műhelyépületek, cölöpszerkezetes építmények a késő kelta időszak emlékei (Kr. e. I. század). Az objektumok betöltéséből származó nagy mennyiségű vassalak és egyéb, öntés során keletkezett hulladék a telep iparos jellegére utal.

Kelta település és temető került elő a XI. kerület Kende utcában, a Tabánban, az Október huszonharmadika utca és Fehérvári út csomópontjában kelta telep maradványait tárták fel, de legfontosabb lelőhelye a gellérthegyi erődített telep. A Harsánylejtőn a vaskori település megélte a kelta kort, és az élet az eraviscus bennszülött faluban folytatódott. Itt elérjük a római foglalás utáni időket.

RÓMAI KOR

A gellérthegyi kelta oppidumot a rómaiak megszüntetik, a lakosságot letelepítik a Tabánba. De az egyre sokasodó adatok alapján arra lehet következtetni, hogy a bennszülött telepek tovább élnek. A Római part-Békásmegyer térségében a római foglalás utáni (I. század eleje) időszakból többperiódusú császárkori kelta település maradványai kerültek elő. Az eddigi kutatás a maradványokról még nem mondta ki, de ebből a korszakból származik a környék első névvel ismert római kori bennszülött települése, a kiterjedt kelta telep, Vicus Vindonianus. A Harsánylejtőn feltárt telepen kívül a XXII. kerületi Növény utcában ismerünk jelentős római bennszülött falut, valamint a Gazdagréti lakótelep területén.

Aquincum körzetét a Kr. u. I. században szállták meg a római csapatok. A hadsereg nyugat felől vonult fel a völgyek közt vezető utakon a Duna vonalához, amely mentén megépítette a védelmi vonalat alkotó táborok láncolatát. A táborokat összekötő ún. limes-út, mely a Duna Ny-i partvonalán húzódott, volt a provincia legfontosabb kereskedelmi és hadiútja.

A Duna-part jelentőségét a római korban az adja, hogy a Római Birodalom (*Imperium Romanum*) határa, a limes (pontosabban folyami határ = *ripa*) itt húzódott. A bal part a *Barbaricum*hoz, az érintett jobb part a *Birodalom*hoz tartozott. Itt épült ki a táborokból, őrtornyokból álló katonai, védelmi vonal. A parti létesítményeken kívül a Duna szigeteinek csúcsain is őrtornyok (burgi) álltak.

A Duna, mint természetes határ, nem csak elválasztotta az említett területeket egymástól, hanem olcsó és megbízható kereskedelmi összeköttetést tett lehetővé a Duna-Rajna menti provinciák között a tengerparttól a Duna-deltáig. A part mentén városok és katonai táborok (castrum) jöttek létre kikötőkkel, kikötői raktárakkal. Ezeket a lakott helyeket a fokozatosan kiépülő ún. limes-út kötötte össze. A provincia legmeghatározóbb jellemzője a birodalom határán kiépült, tornyokat és útszakaszokat magában foglaló határvonal, a limes, melynek a Duna parti szakaszát *Ripa Pannonica* névvel illetik.

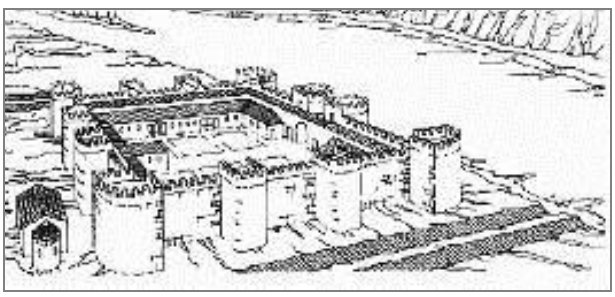
A határ az egész római birodalom területén egységes elvek alapján került kiépítésre, így a kutatók korábban is, a gyér emlékanyag ellenére is nagy biztonsággal tudtak következtetni a várható római emlékekre. Így a korábban kialakult vélekedés szerint a határvonalon, és a folyó ellenoldali partján is 2-3 km-ként követték egymást az őrtornyok a valamilyen módon kiépített út mellett.

Budapest területén, az Árpád-híd közelében (az elkotort Fürdő-szigeten) római híd pilléreinek maradványait mérték fel a XIX. század végén. A híd a légiótábor keleti előterét kötötte össze a pesti oldalon álló Transaquincum erődjével. Egy másik hídfő maradványai a jobb parton, a Mozaik utcától délre került napvilágra. Ez az ún. katonaváros és polgárváros közti területet és Óbudai Nagy-sziget között létesített kapcsolatot. Valószínűleg több híd is létezett a római korban. Így a Csalogány utca vonalában, ahol a legfontosabb út vezetett a provincia belsejébe, és amely arról nevezetes, hogy a megszálló római csapatok ezen vonultak fel a Kr. u. I. század közepén a Duna vonalához. Szemben a túlparton, az Országház alatt őrtoronyról (burgus) tudunk. A másik „hídgyanús" hely a Gellért-hegy lábánál van, ahol legkeskenyebb a Duna, és a jobb parton feltehetőleg a hegycsúcsokon szintén volt római erődítés. Szemben a bal parton állt Contra Aquincum hatalmas erődje. Hasonlóan alkalmas helyként említhetjük a Margit-sziget déli részét.

A völgytorkolatoknál a Kr. u. I. században először a segédcsapat táborok (Albertfalva, Nagytétény (Campona), Víziváros, Óbuda) épültek meg, körülöttük falusias településsel.

Nagytétényben található a Kr. u. 120 körül épített és egészen a IV. századig funkcionáló Campona *auxiliáris* tábor területe. A tábor építményeinek egy része a *Rudnyánszky-kastély* épülete alá húzódik, de legjelentősebb részletei a beépítetlen park területére esnek. A XI. kerületben az Albertfalvai *ala-tábor* és az azt övező *canabae* nagy része feltárt. A Víziváros területe egy völgytorkolat előterében, a Gellért-hegy, a Várhegy és az attól északra fekvő dombok, és a

Contraaquincum a mai Március 15. téren, (i. sz. 294)

Duna között fekszik. A háromszög alakú, sík területen volt elegendő hely egy kisebb (500 fős) ún. segédcsapat tábor (*auxiliáris tábor*) és az azt körülvevő polgári település (*vicus*) létrehozására.

A legújabb kutatások szerint Aquincum körzetének legkorábbi tábora a Bem tér környékére lokalizálható. Helyére, kiterjedésére az elmúlt két évtized ásatásainak eredményeiből mozaikszerűen összeálló topográfiai kép alapján következtettek. Az *ala-tábor* Tiberius császár uralkodásának idején (Kr. u. 14-37), eredetileg fából épült, kőből való átépítése Vespasianus császár uralkodásának idejére (Kr. u. 69-79) esett. A táborhoz tartozó település, „vicus" a mai Csalogány utca vonaláig terjedt.

A Kr. u. 89-ben megépült óbudai *legiotábor* és az azt körülvevő katonaváros (*canabae*) képezték magját Aquincumnak a későbbi (cca 106-tól) provincia székhelynek. A három egymástól jól elkülönülő települési egység: az Óbudai legiótábor (*castrum*), a katonaváros (*canabae*) és a hozzávetőleg 2 km-re északra fekvő polgárváros a mintegy 400 évig tartó római uralom végéig fennmaradt. Ezeken kívül kisebb, falusias településeket (vici) ismerünk az újabb régészeti feltárásokból Lágymányos, Budaújlak területéről. A településeket összekötő utak mentén, és a városrészek peremén helyezkedtek el a temetők és ipartelepek. A hegyvidék lábán villa övezet alakult ki (Csúcshegy, Testvérhegy, Mocsáros dűlő, Csikós utca, Táborhegy, Harsányhegy stb). A limes mentén húzódó őrtorony láncot már említettük, csakúgy, mint a bal parti erődöket, melyek feladata az ellenséges törzsek szemmel tartása és a kereskedelmi utak felügyelete volt.

A római uralom megszilárdulását jelzi, hogy Kr. u. 73-ban állandó tábort létesít a mai Árpád-híd budai hídfőjétől délre egy lovashadtest, majd Kr. u. 89-ben a mai Flórián tér körzetében a *legio II Adiutrix*. A legiótábor körül kialakuló barakkváros jelentős fejlődésnek indul, mikor Traianus császár Kr. u. 106-ban, a megalakított *Pannonia inferior* provincia helytartói székhelyévé Aquincumot tette. Ekkor kezdődött meg az Óbudai szigeten lévő helytartói palota és a Duna menti sávban a közigazgatási negyed pompás épületeinek kialakítása. A legiótábortól és a katonavárostól északra lévő polgári település fejlődése Hadrianus császár uralkodása idején vált intenzívvé, mikor Kr. u. 124 körül városi (*municipium*) rangot kapott a polgárváros.

Aquincum következő virágkorát - és történetének legnagyobb kiterjedését - a Severus császárok uralkodása alatt élte meg a III. század első harmadában, amikor a II. század végének *markomann* háborúitól elszenvedett pusztulás után a viszonylagos béke időszaka köszöntött be. A helytartói székhely fejlődésére kedvező hatással volt, hogy egy határkiigazítás következtében Aquincum kétlegiós provincia székhelye lett, valamint a polgárváros Kr.u. 194-ben *colonia* rangra emelkedett. A virágkornak a III. század 60-as éveiben bekövetkezett barbár támadások vetettek véget, melyet a IV. század első harmadában a város utolsó felvirágzása követett. Ekkor létesítették az óbudai Duna parton a későrómai erődöt, s ez a város agglomerációs övezetében működő villák egyik fénykora is. A IV. század második felétől a város lassan elnéptelenedik, a polgárvárost lakói elhagyták, s beköltöztek a késő római erőd védelmébe.

RÓMAI KORI BARBÁR /CSÁSZÁRKOR

A római birodalommal párhuzamosan a Dunától keletre kiterjedt szarmata falvak sűrű hálózata létezett, melynek része volt a pesti határ is. Az utóbbi évtized nagy kiterjedésű nyomvonal-jellegű beruházásaihoz köthető megelőző feltárások eredményei a korabeli római történetírók adatai mellé kirajzolják ennek a korszaknak (időszámítás kezdete- Kr.u. V. század első fele) a település-történetét is.

A szarmaták iráni eredetű és nyelvű lovasnomád népe a Volga vidékéről és a dél-orosz sztyeppéről indulva nagyjából akkor szállta meg az Alföldet, amikor a rómaiak birodalmukhoz csatolták a Dunántúlt, Pannónia provinciát. Több törzsük közül először a *jazigok* települtek le a Dunától keletre, később csatlakoztak hozzájuk a rokon *roxolán* és alán törzsek is. Kezdetben - Dacia provincia megalakításáig - szoros és állandó kapcsolatot tartottak főként az Al-Duna mellett maradt rokonaikkal, kereskedelmük elsősorban a Kárpát-medencében hiányzó vas behozatalát célozta.

A két római provincia közé ékelődött szarmata törzsek ittlétük több mint 300 éve alatt folyamatos és állandó kapcsolatban voltak római birodalombeli szomszédjaikkal. Viszonyuk hol háborús, hol békés volt, de kereskedelmi kapcsolataik sosem szüneteltek. Ezért olyan gyakoriak a szarmata leletanyagban a

római eredetű tárgyak. A szarmata települések sűrűn egymás mellett helyezkedtek el, és gyakorlatilag teljesen kitöltötték a Duna-Tisza közét és a Tiszántúlt. Félig földbe mélyített házaik tapasztott falúak és nyeregtetősek voltak. Lovat, szarvasmarhát, juhot, sertést és baromfit tartottak, és földműveléssel is foglalkoztak. Viszonylag békés életüknek a Római Birodalom megdöntésére induló germán törzsek többszöri átvonulása vetett véget. A háborús időszakban jelentős szarmata tömegek vándoroltak ki a mai Franciaország és Olaszország területére, egy részük Észak-Afrikáig jutott el. Egyes csoportjaik azonban még az V. század második felében is a Dél-Alföldön éltek.

Sűrű településhálózatuk nyomát terepbejárási adatok mellett számos ásatási adat is igazolja. Soroksár térségében, az M0 autópálya nyomvonalának leletmentő ásatása során, a Gyáli patak jobb oldalán, a Várhegyen feltárt településükön hulladékgödrök és egy kemence bizonyítja jelenlétüket. Nagyobb településük került elő az autópálya soroksári csomópontjának kutatása során. Közelében, az Ócsai úton III-IV. századi településük és temetkezésük ismert.

1964-ben a Keresztúri út 202. szám alatti telken építkezéssel kapcsolatban egy szarmata település maradványai kerültek elő. Káposztásmegyeren a lakótelep építését megelőzően I-III- századi szarmata telep feltárását végezték el. A XVI. kerületben több helyen szarmata temető és telep meglétére utaló maradványok kerültek elő. A XVII. kerületben szarmata és időben ezt követő V. századi germán temető és telep ismeretes.

NÉPVÁNDORLÁS KOR, AVAR KOR

A kelet felől több hullámban érkező avar betelepülés nyomai főleg temetkezések dokumentálásában merül ki. A *Csepeli Szabadkikötő* területén jelentős avar temető került elő. Egy avar temetőrészlet ismeretes a Soroksári út 158. szám alól. Az Illatos-árok északi partján még két avar temetőről van tudomásunk. A X. kerület Keresztúri út és Fehér út közötti sávban homokkitermelés során, ugyanígy a megyeri határban a Váci út mellett szintén avar sírok leletmentése történt meg. Ebből a sorból kiemelkedik jelentőségében a XI. kerületi kőérberki feltárás, ahol az avar, Kr. u. 670 utánra keltezhető sírok mellett egy késő avar telep közel 200 objektumát is feltárták.

KÖZÉPKOR

Pest középkori történetére a hiányosan fennmaradt okleveles adatokból, peres iratokból, a középkori történetírók munkáiból meríthetünk. Ami Pestet illeti, Anonymus igaz hagyományt jegyzett fel annyiban, hogy Taksony fejedelem mohamedánokat telepített ide. Ezek a mohamedánok kálizok voltak. Pesten még 1218-ban is szerepelnek kamarabérlő „szaracénok", ami ugyanúgy mohamedánt jelent, mint az „izmaelita", vagy a böszörmény.

Pest helynevünk végső fokon a bolgár-szláv pest '*kemence*' szóra vezethető vissza, mint ahogy kemencét jelent a város középkori német *Ofen* és francia *Paele* neve is. A szláv pest szó azonban már a X. századra meghonosodott a magyar nyelvben. A helynév tehát egyaránt lehet bolgár-szláv és magyar eredetű is.

Amennyiben a helynek bolgár-szlávok adtak nevet, további kérdés, hogy honfoglalás előtti vagy utáni elnevezésről van szó. Elképzelhető, hogy 893 előtt azok a bolgárok, akik Erdélyből a morváknak sót szállítottak, a római *castrum*ot raktárnak használták. A kérdést bonyolítja, hogy Pest névvel XI-XII. századi forrásaink a pesti rév mindkét partján kialakult települést jelölték, tehát a mai Belvárost, és a vele szemközt fekvő Tabánt egyaránt.

Ami az elnevezéseket és a települési viszonyokat illeti, ezek inkább a pesti oldal elsődlegességét látszanak mutatni. A XI. század közepén említett Pest-sziget a bal parti Pestre vonatkoztatható, ahol ekkor már templom állott. Nem beszélve a pesti vár XII. századi említéséről. A tatárjárás előtt több oklevél szerint a pesti oldalt nevezték a németek *Ofen*nek, azaz „Pestnek", míg a budai oldalt *Kreinfeld*-nek. A budai oldal neve Kispest volt, és a „kis" jelzőt többnyire a másodlagosan keletkezett település szokta viselni. Ha végül Anonymus híradása hitelt érdemel arról, hogy Taksony Pest várát az izmaelitáknak adta – s ezt a történelmi helyzet valószínűsíti - akkor ez komoly súllyal esik latba a pesti oldal elsődlegessége mellett. Ebben az esetben a bolgár-szláv pest elnevezést onnan is magyarázhatjuk, hogy Taksony az izmaelitákkal bolgár-szláv révészeket is telepített ide. A révészek szláv eredetét

valószínűsíti a magyar krónika 1046-ra vonatkozó feljegyzése, amely szerint egy csónakos, aki Pest előtt Szolnok ispánt ki akarta menteni a Dunából, majd a bal parton álló „heretikusok” eretnekek bíztatására megölte, a jellegzetes szláv *Mutmér* nevet viselte.

A böszörmények kezdetben a Március 15. téren állott római erődöt birtokolták. A pesti erőd, mely egyébként alakját illetően nem állt messze azoktól az erődöktől, amelyeket *Khorezmben* a kálizok építettek, a belső falhoz tapadó épületeivel pedig karavánszerájhoz hasonlítható, csak I. István idejéig lehetett a mohamedánoké. A kereszténység elterjesztésekor ugyanis délkeleti sarkában, a mai belvárosi plébániatemplom helyén templom épült, a templom északi oldalánál pedig a várfalon belül temető létesült. Korai használatát igazolja, hogy az egyik sírból XII. századi érem került elő. A pesti böszörmények a tatárjárást megelőző évtizedekben már nem az erőd környékén, hanem *Újbécsen*, a mai Bécsi utca- Kristóf tér környékén laktak. Ennek szomszédságában volt ugyanis a „pogányok” temetője, a pogány elnevezést a XIII. században használták a mohamedánokra. Újbécset, amely a tatárjáráskor lakatlan földdé vált, 1268-tól 1374-ig nevezik ezen a néven.

A Gellért legendákból ismerjük meg közelebbről a XI. századi Pest viszonyait. Sajnos az eredeti legendaszöveg nem maradt ránk, csak romlott változatai, a XII. századi kislegenda és a bővebb szövegű, de a XIV, században szerkesztett nagylegenda szerint a pesti rév mindkét oldalát Pestnek nevezték, temploma azonban csak a balparti Pestnek volt, a római erőd sarkában, a mai belvárosi plébániatemplom helyén épült fel. A legkorábbi adat, amelyet a kutatás a Nagyboldogasszony templomra (Belvárosi Főplébánia) vonatkoztat, Szent Gellért püspök legendája, amely szerint a vértanú püspököt a pesti Boldogasszony egyházban temették el 1046-ban, majd innen vitték Csanádra 1053-ban.

Ennek a korai templomnak igazán hiteles nyomát még nem lehetett azonosítani, a legkorábbi elem, amely a helyszínen előkerült egy, a XI. század második felére – XII. század első felére keltezhető szalagfonat-díszes, másodlagosan átfaragott kőfaragvány. Az első pontosan kimutatható építési periódus a XII-XIII. század fordulójára tehető. Ekkor épült az a háromhajós, nyugati toronypáros, félköríves szentélyzáródásos templom, melynek DNy-i tornya a mai napig megtalálható az épület falszövetében, szentélyének lábazati párkányait pedig a gótikus pilléralapozásokba építették be. (Ezek a templom kriptájában láthatók.) A templom északi oldalán temetőt is létesítettek, sírjainak egy része a római erőd feltárása alakalmával, valamint a templom sekrestyéjének előterében végzett kutatás során került kibontásra. A templom legnagyobb átalakítására 1400. körül kerülhetett sor, melyet feltehetően a királyi udvarral szoros kapcsolatot fenntartó Babocsai Gergely plébános kezdeményezett. Ekkor a román kori szentélyt elbontották, helyére nyújtott, poligonális, körüljárós szentély került, melybe freskókkal gazdagon díszített ülőfülkéket készítettek. Ezután épült meg a templom északi oldalán a sekrestye, körben pedig a mellékkápolnák.

A vár körül kialakult kereskedő és révész-telep közelében mezőgazdasági településsel is számolnunk kell. A Károlyi kertben 1944-ben és 1946-ban folytatott ásatások egy X-XI. századi köznépi temető sírjait hozták felszínre. A temetőhöz tartozó település az Egyetem tér körül állhatott, ahol az utcahálózat egy korai településmagra enged következtetni. Lehetséges, hogy itt arról a településről van szó, mely egy 1060-i oklevélben merül fel. Ez évben a német Győr lovag fia Ottó somogyi ispán az általa alapított zselicszentjakabi monostornak adományozott Pest szigetén egy földdarabot egy ekével, egy szőlőt egy szőlőművessel, egy kézimalmot egy molnárral és két háznép halászt.

A Duna és a Nagykörút vonalán futó Duna-ág által bezárt szigetet nevezhették a XI. században Pest szigetnek. A nagykörúti meder által létrehozott szigeten négy település volt: Jenő, Újbécs, Pest és az Egyetem téri település. Mivel az első háromnak saját neve volt, és eltérő viszonyait ismerjük, a „Pest-szigeti" népeket leginkább az utóbbihoz kapcsolhatjuk. 1999-ben a Károlyi palota udvarán XI-XII. századi köznépi temető 23 sírja került napvilágra. A 15 felnőtt és 8 gyerek csontvázas sírja 220-240 cm mélységben feküdt. A temető rendkívül leletszegény volt. Mellékletként csupán két „S” végű hajkarika, egyik bronz, másik ezüst, került elő. Az ásató Zádor Judit szerint a temető felett Árpád-kori falu, a XIII. századi forrásokban gyakran szereplő *Szenterzsébetfalva* maradványai jöttek elő. A faszerkezetes építményekből, tárolókból, gödrökből, tüzelőhelyekből álló telep két periódusát tárták fel. A korai településen csupán cölöpvázas házmaradványa került elő, tovább a falut körbevevő 2-3 méter széles, átlag egy méter mélységű árokrendszer. A késő periódusban az árkokat betemették, a terület keleti és

nyugati végét cölöpsoros kerítéssel zárták le. Favázas építmények maradványai, tároló gödrök, háztartási és ipari funkciót betöltő kemencék tűzhelyek kerültek elő.

Pestnek, mint városnak nyugati értelemben vett városi fejlődése a XIII. század elején kezdődött. A böszörmény kereskedőváros az 1218-ban kezdődött német vendégek betelepítésével szerkezetében is megváltozott. 1218 és 1225 között történt a német beköltözést. Ezzel összhangban van, hogy a húszas években megépült a domonkosok kolostora Pesten, és ezt követően gyakran emlegetik az itt lakó németeket. Pest városi adománylevele, mely elveszett 1231-re tehető. Csak az 1244-i privilégiumából következtethetünk erre, így a város már a tatárjárás előtt elnyerte azokat a királyi szabadságjogokat, amelyekkel Fehérvár és Nagyszombat rendelkezett.

Pest város helyrajzi képére vonatkozóan az Árpád-korból nincs adatunk, de a későközépkori állapotokra is jórészt Pest városának a török kiűzése utáni felméréseiből következtethetünk. Az 1688-i utcahálózatot nézve mindenekelőtt feltűnik, hogy Pest a mai Belváros, nem mutatja szabályos utcahálózattal alapított város képét. A benne mutatkozó szabálytalanságok, valamint az a körülmény, hogy a koldulórendek kolostorai az akkori város peremére kerültek, határozottan fokozatos fejlődés mellett szólnak.

A Belváros utcahálózatának gerince három országos jelentőségű főút volt. Egyik a Dunával párhuzamosan futó és északon Vác felé vezető Váci utca. Erre merőlegesen érkezett Hatvan- Kerepes felől a mai Kossuth Lajos utca, amely a belvárosi plébániatemplomot is magában foglaló Pestvár felé irányult, mielőtt azonban a várfalnak ütközött volna, még a Váci utca előtt kettévált. Egyik ága a mai Kígyó utca vonalán a vár északi oldalánál futott a Dunához, másik ága a Duna utca vonalán a vár déli oldala mellett kisebb háztömbök között egy kis téren érte el a Dunát. Ezek a háztömbök, melyek a Váci utcát is összeszűkítették, alkothatták a legrégebbi Pest „várost”.

A harmadik nagy út, amely Szeged felől érkezett a Kecskeméti utca vonalán, nem ebbe a településmagba torkollott, mert az Egyetem téren, ahol egy másik településmag tapintható ki, aránya észak felé hajolt el, és keresztezte a Kerepest felől érkező Kossuth Lajos utcát. E két főútvonalat az összetalálkozásnál egy-két középkori háztömb úgy megtörte, hogy biztosra kell vennünk, hogy a háztömbök helyén a ferenciek temploma előtt a XIII. században is jelentős nagyságú tér állott, feltehetően a legkorábbi állatvásártér. Az állatvásár ugyanis a város növekedésével fokozatosan ebbe az irányba tolódott mind kijjebb és kijjebb. A Szeged felől jövő főút a mai Petőfi Sándor utcán áthaladva a Kristóf téren fordult a Duna felé, és itt egy másik településmagot hozott létre. Ez a városmag az említett Újbécs volt, melynek nevét a Bécsi utca ma is őrzi.

Újbécs 1268-ban tűnt fel, mint Jenő mellett fekvő lakatlan föld, melyen akkor csupán egy palota állt. Egy 1284. évi oklevélből kidül, hogy a lakatlan Újbécs föld, melyen *Werner comes* palotája állt, Jenő falu és a pesti polgárok földje között feküdt, és tulajdonjoga vitatott volt az apácák és a polgárok között. A per kiegyezéssel végződött, melynek értelmében Újbécset kettévágták a Pestet körülvevő nagy árok mentén, az árkon belül levő területet a palotával a pesti polgárok kapták meg, az árkon kívüli területét pedig az apácák Jenő falujához csatolták, amely a Margithíd pesti hídfője alatt feküdt.

Az említett nagy árok a mai Kiskörút vonalában futott. 1406-ban is a Pest *civitas*-t övező árkon belül említik Újbécs, más néven Bécs helységet. Az 1281-i és 1336-i határleírásban ugyanis elmondják, hogy a határ az árkot elhagyva, körülbelül a mai Deák téren, egy dombra megy, ahol régen pogányok sírjai voltak. Mivel pedig 1231-ben Róbert érsek a pesti böszörményeket nevezte pogányoknak, arra kell gondolnunk, hogy a tatárjárást megelőzően Újbécs volt a pesti böszörmények lakhelye, míg Pest a belvárosi plébániatemplom környékén a német polgároké volt. Pest polgárváros jellegével függ össze, hogy a domonkosok, akik-mint a koldulórendek általában- a városok peremén telepedtek meg, nem sokkal rendjük megalapítása után kolostort építettek mellette. A Szent Antalról elnevezett pesti kolostor már az 1220-as években felépült, mert 1233. február 4-én a kolostorba vonult Búzád bán itt hagyatkozott. Helyét a középkori források nem jelölik pontosan, ezért ma is vitatott.

Mivel az Egyetemi templom helyét 1688-ban mint régi templomhelyet tartották nyilván, a terület kutatói azt feltételezik, hogy itt állt a domonkos kolostor. Ezt a feltevést megerősíteni látszik, hogy az egyetem és teológia épülettömbje elég nagyméretű ahhoz, hogy itt a jelentékeny épületcsoport elhelyezhető legyen. A domonkos kolostorról tudjuk, hogy több ezer embert befogadó, erődített hely

volt, mely 1241-ben Pest eleste után várszerűen állta az ostromot. Egy 1309-évi említésből pedig kiviláglik, hogy a belső, nyilván szerzeteseket befogadó kolostor mellett volt egy kapuval elválasztott küldő kolostor is, mely szállóhelyül szolgált papoknak és világi kíséretüknek egyaránt.

A középkori város egyik legfontosabb eleme a két periódusban megépült városfal. Az Árpád-kori városfal nyomvonala csak elszórt régészeti megfigyelések, közműfektetések során történt rövid szakaszú leletmentések során rajzolódik ki. Északon a Duna partjáról indul, kiindulási pontja az V. Apáczai Csere János utca 2. sz. telken lehetett. A K-i irányba futó fal a Szervita téren a templom előtt fordult a Városház utcába, ezen végig haladt a ferences templom irányába. A Ferenciek terét átszelve a Reáltanoda utca-Károlyi utcák sarkán DNy-i irányba fordult és a Cukor utcában folytatódott. Az utca közepe táján Ny felé, a Duna irányába kanyarodott. Utolsó, déli szakasza talán a Váci utca 47. sz. alatti telek D-i oldalán végigfutó falrészlet lehetett.

A XV. század közepén, vagy a század második felében vált szükségessé a város határainak rendezése. Ekkor jelölték ki az új városfal nyomvonalát. Amennyire kevéssé ismert a XIII. század előtti városfal, olyannyira tetemes maradványok őrzik a késői városfal emlékét. Tulajdonképpen a Károly krt., Múzeum körút, Magyar utca, Bástya utca vonalát meg is határozza az egyes helyeken majdnem teljes magasságában megmaradt városfal. Legutóbbi ásatás során a Városháza északi udvarán álló 5 épület lebontása után került elő a XV. századi városfal 140 méter hosszú szakasza, amely középkori járószint felett 2 méter magasan megmaradt. A városfal mindkét oldalán előkerültek a XII. századi Pest körüli külső kertek és a kertek helyén létesített, tatárjárás előtti (1241) előtt fémfeldolgozó műhelyek kemencéi. A XV. század második felében, az 1241 után felépült városrész (Újbécs) északi részén átvezették a városfalat. A belső oldalán kialakított városrészben, a városfallal párhuzamosan haladó új utca északi oldalán pedig alápincézett kőházak épültek fel. 1526-ban a törökök felgyújtották Pestet, és ez a városrész is leégett. 1541-ben Buda török kézre került és Pestet is elfoglalta a török katonaság. A törökök a Buda felszabadítására érkezett európai seregek támadásai ellen a városfal külső oldalán cölöpök és pallók közé döngölt földből ágyúállást építettek, és mély sáncárokkal is növelték a helyőrség katonai erejét. A városfal a XIX. század végéig fennállt.

A pesti határban a középkori Pestet körülvevő falvak első köre nagy távolságban a Dunába torkolló patakok mentén, vagy azok közelében találhatóak. Ez annak a következménye, hogy a még a viszonylag sűrű Árpád kori településhálózatban is akadályt jelentett a terület vízrajzi viszonya. A nagyrészt mély fekvésű, mocsaras területeket elkerülve, a falvak a távolabb fekvő löszdombokra települtek. A középkori oklevelekben névvel említett falvak nagy része azonosított, de ismerünk olyan faluhelyet is, melyet írásos dokumentumok nem említenek.

Buda

A mai Tabán területén már a tatárjárás előtt lakott település (Kispest) volt, kialakulása a Duna két partját összekötő révhez kapcsolódott, a XIII. század elején német telepesek hozták létre. A Duna partja mentén a Rudas fürdőtől kissé délre kezdődő (régészeti adatok hiányában pontosan nem meghatározható), és északi felé a Víziváros ig érő, kőépületekkel beépített városrész fejlődött ki a középkor folyamán, melynek a keleti határát az Ördög-árok vonalában húzhatjuk meg.

A települést több néven is megtalálhatjuk az oklevelekben: Kispest, Kisebb Pest, németül: *Kreinfeld*, majd a későközépkorban: *Alhévíz* néven említik. A település területén ismert és feltárásra került a Szent Gellért plébániatemplom, ami a mai Erzsébet-híd mellett, attól délre állt. A közékor során már használták a Gellért-hegy lábánál feltörő termálvizeket, a Rudas fürdőnél feltörő forrásokra kőből épített forrásfoglalás, kút települt, talán a Szent Erzsébet ispotályhoz kapcsolódóan. Szintén a Gellért-hegy lábánál feltörő forrásokra épült rá a királyi fürdő, melyet XVI. századi okleveles említésekből ismerünk.

Az Ördög-árok a középkor folyamán nyílt patakként folyt keresztül a településen, gyakorlatilag a mai boltozott nyomvonalon (kisebb módosítások történtek benne, pl. a Rác-fürdő előtti szakaszon). A Duna középkori partja kb. az alsó és felső rakpart határánál húzódhatott, így a felsőrakparton kereshetjük az egykori híd emlékeit. A budai Várnegyed falai között kétség kívül a Szent György tér és környéke az a helyszín, mely az évszázadok során a legtöbbet változott. A királyi palota északi falától a Dísz tér déli oldaláig terjedő településrész - mely egyébként az egész polgári városrész területének mintegy ötödét-

hatodát teheti ki - szinte minden egyes eleme teljesen átalakult a középkortól napjainkig eltelt időszakban. Területünkön a városalapítást megelőző időszakot, a XII-XIII. század fordulóját egy négy házból álló településrészletet maradványai reprezentálják.

Az 1241-42-es tatárjárás után IV. Béla király megalapította Buda városát. Ezzel párhuzamosan megindult a Vár-hegy teljes fennsíkját körülölelő városfal építése is. A középkorban Szent György térnek a mai Dísz teret nevezték, ott épült fel ugyanis Nagy (I.) Lajos király korában a Szent György kápolna. A mai Szent György tér – amely a középkorban nem volt tér – területén már a XIII. századtól két észak-déli irányú utca alakult ki. A két utca által közre zárt tömbben, csakúgy, mint az utcák keleti és nyugati oldalán polgárházak épültek. A keleti utca – az itt épült ferences kolostor védőszentje nyomán – a Szent János nevet viselte. Az épületegyüttest közvetlen a keleti várfal mentén alakították ki. A ferences rend a királyi udvarban is jelentős szerepet játszott. IV. Bélától kezdve gyakran voltak a szerzetesek a király és udvara gyóntatói. Kiemelt jelentőségére utal, hogy 1301-ben az utolsó Árpád-házi királyt, III. Endrét a ferencesek templomában temették el. A királyi udvarba érkező főpapoknak sokszor adott szállást, a rendtartomány gyűléseit többször itt tartották.

A nyugati, a mai Szent György utca legkorábbi elnevezése Zsidó utca volt, mivel itt állt Buda első zsidó negyede. A mai Dísz tér vonalában két kapu nyílt a városfalon. Keletre, a Duna felé vezetett a Szent János kapu, nyugatra a szőlőhegyek és a Fehérvári országút felé pedig a Zsidó kapu. 1360 körül I. Lajos király kiűzte Magyarországról a zsidókat, de néhány évvel később a zsidók visszatérhettek. A legújabb régészeti és topográfiai kutatások alapján a zsidók Budán korábbi lakhelyükre költöztek vissza és a mai Táncsics Mihály utcába csak a XV. század elején költöztek át.

A mai Szent György tér és környezete a későközépkorban a királyi székhellyel közvetlenül szomszédos városnegyednek adott helyet. Az udvar térbeli közelsége hatást gyakorolt a városrész életére, jelentősen felértékelte az itteni telkeket, amelyek egyre inkább a királyi udvarban szerepet játszó nemes családok háztulajdonaival népesültek be. A XIV. században még jellegzetesen polgári területen a század utolsó harmadában nagyszabású változások kezdték átformálni a városrész jellegét miután az uralkodók hozzáfogtak a királyi palota fokozatos kiépítéséhez.

A palotaépítkezés nem csak a város déli végét érintette, hanem a palota előterének tudatos átrendezésével is járt. A királyi várhoz vezető két utca közötti legszélesebb helyen, a hegy itteni legmagasabb pontján, Zsigmond király kevéssel 1410 előtt megalapította a Szűz Mária, valamint Szt. Zsigmond tiszteletére szentelt új királyi kápolnát, amely 1457-től, mint társaskáptalan működött. Az adományokkal gazdagon ellátott prépostság vezetői általában az ország jelentős hivatalnoki tisztségeit töltötték be. Hunyadi Mátyás rendszeresen járt ide vecsernyére. Itt talált – lehetséges, hogy eredetileg csak ideiglenesnek szánt – végső nyughelyet első felesége, *Podjebrád Katalin*, majd 1506-ban itt temették el *II. Ulászló* feleségét, *Foix-i Annát* is, ki azután férje halálát követően Székesfehérvárra került. A templom egykori jelentőségét az is jelzi, hogy itt került sor a paraszthábor úba torkolló 1514. évi keresztes hadjárat meghirdetésére is.

Az építkezést polgárházak kisajátítása és lebontása után kezdték meg. Az ásatások jelentős építési tevékenység nyomait figyelték meg a városnegyed egyéb területein is. Betömött kutak, emésztők, földhordással járó szintemelések jelzik, hogy a XIV.-XV. század fordulóján a városrész épületei is nagymértékben megújultak. Ezzel egy időben az erődítések is kibővültek. A nyugati oldalon a XIV. század végén újabb városfal épült fel az Árpád-kori városfallal párhuzamosan, előtte mintegy 6-10 méterrel. A változások természetesen fokozatosan játszódtak le. Egyik első lépéseként tarthatjuk számon a város korai zsidónegyedének felszámolását.

A korábban félreeső Zsidó utcából az állandó rezidencia kiépültével a királyi palotához vezető legfontosabb útvonal lett, a zsidók elköltöztetését feltehetően ez nagymértékben befolyásolta. A zsidók eltávozása után az utcát már az új királyi alapítású egyház után Szt. Zsigmond utcának nevezték. A Szent János utcában továbbra is fennállt az Árpád-kori alapítású Evangélista Szt. János ferences kolostor, amely jelentősen kibővült a későközépkorban. A ferences kolostor vált a XV. század közepén az *obszerváns rendtartomány* központjává, ahol a rendi főiskola is működött. A zsidók helyét és lassanként a polgárok helyét is a magas állami hivatalokat is betöltő bárók, vagy királyi szolgálatban álló nemesek

foglalták el. A XVI. század elején már szinte kizárólag az ő ingatlanjaik emelkedtek itt. Ismertek a Szapolyaiak, Perényiek, Bánffyak, Somiak ingatlanjai, a háztulajdonosok között Kubinyi László udvarbíró, Márton és Jakab királyi ágyús mesterek, vagy Raguzai István királyi borbély királyi alkalmazásban álló, különleges szaktudással bíró személyek voltak.

Viziváros

A középkorban itt terült el Buda legfontosabb, a Szent Péter mártír plébániatemplomról elnevezett külvárosa. Ennek területe észak felé egészen a városfalig terjedt, amely a Bem tér déli házsora alatt, nagyjából a mai Bem József utca, majd a Margit körút vonalát követve húzódott egykor nyugat felé. A középkori külváros utcahálózata főbb vonalaiban megegyezett a mai utcahálózattal (a Horvát utca – Fazekas utca és a Duna-part közötti területen). A városrész lakói főként kézműves polgárok (molnárok, kovácsok, nyílgyártók, takácsok, szűcsök, szabók, fazekasok) voltak, mesterségüket a forrásokból ismert utcanevek is megőrizték. Az iparosok mellett azonban főrangúak, előkelők házait is megemlítik a korabeli források.

A városrésznek nevet adó Szent Péter mártír plébániatemplom maradványait régészeti ásatás tárta fel a Medve utca és Csalogány utca sarkán még 1941-ben. Az utóbbi évek intenzív régészeti kutatásainak eredményeképpen ismerjük a *kármelita kolostor* maradványait a Kapás utcában, illetve az ágostonos kolostor romjait az I. kerületben lévő Szalag utcában. Írott forrásaink azonban még további egyházi épületekről is szólnak – a Szt. Anna kápolnáról és a Krisztus Test kápolnáról – amelyeknek pontos helyszínei máig ismeretlenek. A fent említett templomokon és kolostorokon kívül a polgári lakóházak számos épületmaradványa, pincéi kerültek napvilágra az utóbbi években a Gyorskocsi utcában, a Medve utcában, vagy távolabb a Corvin téren és a Kapucinus utcában. A városrész jelentősége a török korban is megmaradt, mint azt a korabeli metszetek és írásos források tanúsítják. A városrészben dzsámik, fürdők álltak, alsóbb és magasabb fokú iskola működött. A Külügyminisztérium Bem téri épülete alatt tárták fel a városfal lezárásaként épült körbástya (Rondella) maradványait, amelyet részben be is mutattak.

A Fő utca és a Bem tér találkozásánál álló Kakas kapu közelében emelkedett a Fő utca és a Kacsa utca sarkán az Oszmán bej dzsámi. A török néven Kakas kapu fürdőjének nevezett mai Királyfürdő az egyetlen ránk maradt törökkori építménye a városrésznek. A vízvezetéket – mely a Császár-forrás vizét szállította ide – a feltárások során megtalálták. A Kacsa u. – Medve u. sarkán a régészeti kutatások hozták napvilágra a *Csemberdzsi aga* dzsámi minaretjének alapozását.

Felhévíz

A Császár fürdőtől délre, a Bem József utcáig elterülő városrészt a középkorban Felhévíznek nevezték. A területen egy átkelőhely (jenői rév) mellett a XI. században vásárhely alakult ki, melyet *Gézavására* néven ismerünk. A XII. század folyamán jelenik meg a máig is használatos Felhévíz elnevezés, a település ekkor északi irányba terjeszkedett, a hévizek felé. A terület déli részén, a későbbi városfal mellett állt a király hévízi kúriája, (Béla király kúriája) , melynek pontos építési időpontját nem ismerjük. A városrész plébánia temploma, a Szentháromság templom, mely a XIII. század folyamán a Johannitákhoz került, a johannita konvent alapját képezte.

A városrész északi részén természetes úton felszínre törő termálvizekre már a középkorban malmok települtek, kihasználva az egész évben fagymentes vízi erő lehetőségét. A hévizek mentén középkori fürdőket is említenek okleveleink, azonban ezek pontos helyét nem ismerjük. A törökkor folyamán a település tovább élt, másfél évszázadra elnyerte keleties hangulatát. A termálvizet felhasználva felépült 1574-ben a Császár fürdő, mely a korszak egyik legimpozánsabb török épülete volt. Tőle délre építették fel a Lőpormalom négy saroktornyos erődített tömbjét. Emellett továbbra is működtek más jellegű malmok is a hévizek mellett. A nagyobb kőépületeken túl kisebb, könnyűszerkezetes lakóépületek álltak egészen a Vízivárost övező falig.

Óbuda

Alsó-Pannonia központja Aquincum *legiós tábora*, és a tábor körüli *canabae* maradványaira a romkontinuitás elve szerint új település épült a középkor folyamán. A római kor óta kiemelt stratégiai szereppel rendelkező, középkori nevén megyeri rév jobb parti állomása lett Buda, utóbb Óbuda

helyszíne. A magyar honfoglalás korában eleink szakrális főfejedelme, *Kurszán* telepedett le először itt, és tartotta felügyelete alatt a környező átkelőhelyeket. Téli szállását a szinte várszerű római építmény, a katonai amfiteátrum területén alakította ki (a mai Nagyszombat utca). Kurszán 902-ben vagy 904-ben bekövetkezett erőszakos halálát követően Árpád nem késlekedett a fennhatósága alá vonni e fontos területet, és ragaszkodását mutatja a birtokhoz, hogy temetkezési helyét is ide jelölte ki, ahol az államalapítás után az Ős tiszteletére kőtemplomot építtetett István király. E templom volt a XIV. századig Buda plébániatemploma. Fehéregyháza közelében királyi szálláshelyet is kell feltételeznünk, illetve az azt ellátó szolgáltató népek településének nyomai kerültek elő a mai Kunigunda utcában.

Fehéregyháza templomát mindeddig nem sikerült meghatározni, azonban Mátyás királynak a kegyhely fenntartására alapított pálos kolostorát a mai Euro Center üzletközpont feletti hegyoldalon tárták fel a XIX. század végén, a XX. század elején. (Érdemes megemlíteni, hogy adatok mutatnak arra, Fehéregyháza templomát Nagy Károly császár alapította az avarok felett aratott győzelme után.) Habár a XI. században kialakított közigazgatási rendszernek nem lett kiemelt eleme az egykori fejedelmi központ, majd királyi szálláshely, mégis több tényező is előnyösen befolyásolta a terület felemelkedését.

Településföldrajzi és gazdasági szempontból a Duna, mint természetes kereskedelmi útvonal, a megyeri rév, továbbá a kelet-nyugati és észak-déli kereskedelmi útvonalak csomópontja, amelyeknek a folyam jobb parti nyomvonalait a római örökségként megmaradt kiépített utak jelölték ki, szinte természetesen határozták meg egy település kialakulásának lehetőségét. Minden bizonnyal ezek a körülmények is szerepet játszottak abban, hogy az uralkodó a rév közelében, a római tábor romjai között királyi szálláshelyet alakított ki, és Szent Péter apostolnak ajánlva társaskáptalant alapított.

A krónikák szerint az alapító István király volt, a történeti kutatás valószínűbbnek tartja Péter király személyét. Az egyházi testület vezetője gyakran szerepel az országos méltóságok között, illetve követségek vezetői. Valószínűsítik, hogy Anonymus, azaz P. mester a Gesta Hungarorum szerzője ugyancsak prépost volt. A társaskáptalan országos hatáskörű hiteleshelyként működött (közjegyzői funkció), ami szorosan összefüggött a királyi kancelláriával. Kiemelt egyházi testületek jogát, azaz a tüzesvas-próbák tartását is birtokolta a közösség.

A budai káptalan iskolája kiemelkedő jelentőségű lehetett, hiszen Zsigmond király 1395-ben itt alapította meg az ország első egyetemét, amely a párizsi, bonni, kölni univerzitas-ok kiváltságaival rendelkezett. Gazdasági kiváltságai révén az egyház a középkor folyamán az egyik legjelentősebb tényező volt a budai régióban. Óbuda fejlődése során két részre tagolódott. A révtől Északnyugatra, a római tábor falain belül, a mai Fő téren és környékén jött létre a *„civitas”*, azaz az egyházi központ a Szent Péter templommal, a préposti palotával, XIII. század elejéig a királyi szálláshellyel, a kanonoki házakkal, a király szolgálónépeinek építményeivel. A révet az észak-déli irányú, a hegyek lábánál, a mai Bécsi út táján húzódó úttal összekötő „sárga út” déli oldalán, és a révhez vezető további utak mentén a királyi kovácsok települése, illetve idegen telepesekből is álló kereskedő és kézműves telep alakult ki, azaz a „villa”.

A XII. század második felétől Óbuda gyorsan fejlődött, aminek két fontos mozgatórugója volt. Egyrészt, a településigazgatási központtá vált, azaz a királyi bíráskodás színhelye lett, Mindebből a király huzamosabb budai tartózkodására lehet következtetni. A királyi udvarház alkalmas volt nemzetközi szintű események lebonyolítására is, így 1189-ben a keresztes háborúba tartó Barbarossa (Rőtszakállú) Frigyes császárt III. Béla négy napos vadászatra látta vendégül. Másrészt fontos gazdasági tényezők összhangja, így a király személye nagyszámú előkelőség folyamatos jelenlétét is jelentette. Ennek a vásárlói körnek a kielégítése felértékelte a rév helyzetét, amit segített a nemzetközi kereskedelmi útvonalak változása is. Ennek következtében a Buda határához tartozó jenői révhez kapcsolódó Géza vásáráról, amely a mai Margit-híd közelében volt, áthelyeződött a forgalom a megyeri révhez, és a hozzá kapcsolódó átrakodóhelyhez, Buda belterületén lévő piachoz.

A XIII. század második évtizedének végére a város újra felértékelődött a király szemében, ezért a káptalantól "bérelt" területen palota építésébe fogott, ami az állandó királyi rezidencia lett egészen az 1343-ig. (Óbudai királyi vár a Kálvin közben) Óbuda is a tatárok pusztításának áldozata lett, azonban a tatárjárás hatása hosszabb távon visszavetette a település fejlődését. A dúlást követően az uralkodó a

fallal körülvett, jól védhető települések építését szorgalmazta. Ennek a tervnek a keretében alapította IV. Béla király a Várhegyen Újbuda városát, amelynek kiváltságos helyzete jelentős elszívó erőt jelentett Buda polgárainak számára. A tisztázatlan jogi helyzet a királyi kúria, a káptalan és a város polgársága között ugyancsak nem kedvezett a fejlődésnek. A legfrissebb történeti kutatások azonban azt erősítik, hogy Óbuda még több évtizedig maradt fontos királyi szálláshely, ahol gyakran adott ki oklevelet az uralkodó.

A királyi várat 1343-ban Nagy Lajos király az anyakirálynénak, Piast Erzsébetnek adja át. Ettől fogva az a mindenkori királynéi birtok része lett. A királyné jelentős építkezésekbe kezdett a város egész területén. (például: Mária templom, klarissza apácák kolostora a mai Perc utca területén, vásárcsarnok a Lajos utcában). A prépost és a királyné várnagya között folyamatosan ellentétek adódtak a város jövedelmei beszedésének jogán, amit Lajos király 1355-ben a város felosztásával próbált megoldani.

A déli, polgári városrész a királynéi várral, a piaccal és a révvel a királynő fennhatósága alá került, az északi, azaz a „*civitas*" az egyház kezében maradt. Az addig egy kézben lévő települést szétszakították és két földesúr kezébe adták. A királynéi városban, ha korlátozottan is, de működtek a városi intézmények. Szent György napján választották a bírót, aki mellett négy tanácsos működött. A vezető testületet a város patríciusi rétegéből választották. Ebbe a rétegbe tartoztak elsősorban a nagyobb háztulajdonosok – közülük néhány nemesi rangra is emelkedett –, de a mészárosok is. Az óbudai mészárosok közösségét a középkori Magyarország első céhszervezetei között tartjuk számon. A város kereskedő közösségéből ki kell emelni a patikáriusokat, akik a gyógyszereken kívül fűszereket is árultak, és a királyné külön árucsarnokot épített a számukra, amely később a klarissza apácáké lett.

TÖRÖKKOR

Buda

Bár Buda török kézre kerülése nyilvánvalóan döntő változásokat hozott a korábbi főváros életében, de a változások nem minden téren egyszerre következtek be. Különösen igaz ez a topográfia szempontjából.

A városban kezdetben még viszonylag nagyszámú magyar közösség élt, akik bizonyos saját közigazgatással, bíróval és esküdtekkel rendelkeztek - természetesen alárendelve a budai pasának.

Bár a keresztény egyházi intézmények működése azonnal megszűnt, helyükre mohamedán szakrális funkciók kerültek. A Szent János templom már a XVI. század közepén török imahely volt, de akkori nevét nem ismerjük. A későbbiekben, mint Szeráj dzsámit vagy mint Pasa dzsámit emlegetik. A Szent Zsigmond templom török neve Kücsük (Kicsi) dzsámi lett. A Szent János kaput a törökök Szu kapuszunak (Vízi) kapunak nevezték, az egykori Zsidó kapu pedig az Ova kapuszu (Síkság vagy Mező) nevet kapta. A török kor végén a területre a katonai-védelmi szerep térnyerése volt jellemző.

Tabán

A terület a török hódítás után is lakott maradt, bár lakói szinte teljesen kicserélődtek. A városrész 16-17. századi fejlődése nyomán területe megnövekedett – főként nyugati irányba. A török városkép kialakulásához kapcsolódóan megépültek a mecsetek, fürdők, a korábbi kőházak használatban maradtak. Az Ördög-árok partja mellé cserzőműhelyek települtek, erről kapta török nevét (Debbaghane), melynek magyarosult formája a mai Tabán elnevezés. Az egyik ismert törökkori mecset a mai Szent Katalin templom helyén állt. A mai Rudas fürdő és Rác fürdő legkorábbi épületrésze szintén a törökkorban épült, melyeket körülölelt a lakott polgári település.

Viziváros

A városrész jelentősége a török korban is megmaradt, mint azt a korabeli metszetek és írásos források tanúsítják. A városrészben dzsámik, fürdők álltak, alsóbb és magasabb fokú iskola működött. A Külügyminisztérium Bem téri épülete alatt tárták fel a városfal lezárásaként épült körbástya (Rondella) maradványait, amelyet részben be is mutattak. A Fő utca és a Bem tér találkozásánál álló Kakas kapu közelében emelkedett a Fő utca és a Kacsa utca sarkán az Oszmán bej dzsámi. A török néven Kakas kapu fürdőjének nevezett mai Királyfürdő az egyetlen ránk maradt törökkori építménye a városrésznek. A

vízvezetéket – mely a Császár-forrás vizét szállította ide – a feltárások során megtalálták. A Kacsa u. – Medve u. sarkán a régészeti kutatások hozták napvilágra a Csemberdzsi aga dzsámi minaretjének alapozását.

Felhévíz

A törökkor folyamán a település tovább élt, másfél évszázadra elnyerve keleties hangulatát. A termálvizet felhasználva felépült 1574-ben a Császár fürdő, mely a korszak egyik legimpozánsabb török épülete volt. Tőle délre építették fel a Lőpormalom négy saroktornyos erődített tömbjét. Emellett továbbra is működtek más jellegű malmok is a hévizek mellett.

Óbuda

A török uralom Óbudán jelentős népességmozgása ment végbe. Budai közelsége miatt hász, azaz kincstári birtok volt, emellett a komáromi váruradalomhoz csatolva magyar királyi birtok is maradt, így a kettős adózás alá esett, ami komoly terheket rótt lakosságára. A védőfal nélküli település gyakran esett áldozatul a portyázásoknak. A tizenötéves háború során az esztergomi főkapitány Óbuda teljes lakosságát Esztergom és Érsekújvár közötti területre telepítette. Az üszkös, romos épületek tizenkét évig álltak üresen. 1608-ban visszaköltözők az időközben elzálogosított koronabirtok kiváltójának Zichy István kamaraelnök birtokába kerültek. A 17. század második felére többé-kevésbé városias jellegű szerveződés lett a település.

Pest

Pest törökkori elnyomása alatt a város arculata teljesen megváltozott. Eltűntek a gótikus és reneszánsz lakóházak és paloták, a keresztény templomokat, pedig mecsetté alakították át. A dzsámivá átépített Belvárosi templom északi oldalán, a középkori fő tér helyén a törökök fürdőt építettek. A fürdő romjai a Pesti Barnabás utca 1. szám – a Piarista Gimnázium – udvarán kerültek elő. A török járószint a jelenlegi udvar közepén 2,70-2,80 méter mélységben került elő. Pest, a többszöri ostromok (1602-1604, 1684, 1686) és tűzvészek következtében teljesen elpusztult.

A három középkori városon kívül azonban a mai Budapest területén található környező települések az elnéptelenedés hatására pusztává váltak, és csak a töröktől való visszafoglalás után települtek újra.

3.7.2.3. TERMÉSZET, TÁJ, TÁJHASZNÁLAT – TELEPÜLÉSHÁLÓZAT ÉS TELEPÜLÉSSZERKEZETI ÖSSZEFÜGGÉSEK, TÁJTÖRTÉNET

Gellért-hegy és a Duna látképe

A városok egyik nagyon fontos alapeleme a természeti környezet. Közhelynek számít, hogy Budapest páratlan természeti adottságokkal rendelkezik. Nyugat felől hegyek határolják, közepén húzódik végig észak-déli irányban a Duna folyam szigeteivel, míg keleten a Pesti-síkság terül el, melyet az északra lévő Gödöllői-dombság zár le. A hegyvidéki területek mészkő és homokkő kőzetei részben járható barlangrendszereket rejtenek, különösen a II. és az I. kerület büszkélkedhet ilyen értékekkel. Az óbudai kőfejtő már az ókorban is üzemelt, ez egyben kultúrtörténeti értéket is képvisel, ahogyan a modern kori felszíni agyagbányák megmaradt gödre is a III. kerületben, melyekre a téglagyártás települt. A mészkőtömb repedései mentén sorban törtek a felszínre források, közöttük gyógy- és hévizek. A termálkutak már az ókorban jelentős fürdőkultúra kialakulását segítették, majd a török megszállás idején is jelentősen fejlődött a fürdőélet, amely napjainkig meghatározó turisztikai, rekreációs potenciállal rendelkezik, akár fürdőkről, akár strandokról legyen szó. Többségében a hegyvidéki és a hegylábi budai kerületek (III., II., XII., XI.) rendelkeznek ilyen különleges

értékekkel, a fürdő-infrastruktúra révén az építészeti örökségnek elválaszthatatlan része a természeti érték és fordítva.

Másik fontos vizuálisan is különös értéket képviselő elemek a vízfelületek. Legmeghatározóbb elem a felbecsülhetetlen jelentőségű Duna, átlagosan mintegy 400 méteres szélességével és 30 kilométer hosszú városi szakaszával. Szerepe kettős és ellentmondásos: a pesti és budai oldal választóvonala, az átjárásokat biztosító hidakkal össze is köti e két, különböző szerepű és karakterű városrészt. Az észak-déli irányú vízi közlekedés szintén az összekötés szerepét erősíti és egyben a városon kívül kapcsolatot is lehetővé teszi. A belső magterületekkel való közvetlen kapcsolódás lehetőségét jelzik a kikötők és vám-, és rakodóhelyek a különböző történelmi korokban. A folyó szigetei újabb elemekkel bővítik a természeti alapú, de kultúrtörténeti jelentőségű elemek sorát a városban.

A Margit-sziget kolostorromja és az Óbudai-sziget római kori maradványai azt bizonyítják, hogy a szigetek már évezredek óta emberi tevékenység helyszínei. A főág öblei (pl. Kopaszi-gát, FOKA-öböl) kereskedelmi, ipari jellege fokozatosan átadta helyét a rekreációnak. A folyópartok a városon belül különböző jellegűek, éppen a városfejlődés során betöltött szerepükből kifolyólag. Anomáliának tűnhet, és komoly problémákat vet fel a belső, legintenzívebben használt partszakaszok megközelíthetetlensége, vagy nehézsége, de ennek is történelmi magyarázatai vannak. A történelmi városmaghoz kapcsolódó, mindkét oldali szakasza a folyónak a kereskedelmi célú kikötők részére volt fenntartva, ipari jellege évszázadokig meghatározó volt. Erre rakódott rá az árvízvédelem igényével megépített szintbeli elválasztást is biztosító támfal, mely felső és alsó rakparti részre bontotta ezt a partszakaszt, tovább nehezítve az folyó megközelíthetőségét. A városüzemeltetés és az ellátórendszerek átalakulásával a termékszállítmányozás háttérbe szorult, a közlekedés jelentősége megnőtt, és ezzel párhuzamosan a rakpartok észak-dél irányú közlekedési folyosóvá is váltak, mely tovább fokozta a folyó elszigeteltségét, a jelenkorra hagyományozva ár a megoldandó feladatot. A folyóhoz és szigeteihez kapcsolódó kulturális örökségi elemekhez viszonyítva a kisvízfolyások inkább tagoló elemekként működnek, zöldfolyosókat képviselnek a városban.

Hadrianus helytartói palotájának modellje (Hajnóczi Gyula rekonstrukciója)

A természeti elemek közül az erdőterületek képviselnek kulturális örökség szempontjából értékeket. Tájtipológiai szempontból azon túl, hogy termelőtáj-funkciójúak, üdülőtáj-jellegük sem elhanyagolható. A városi népesség számára a budai, hegyvidéki erdők jelentősége napjainkban is növekszik, mint turisztikai és rekreációs célpont. A magas pontokra épített kilátók és a hozzájuk vezető turistaútvonalak vendéglátóhelyeikkel (pl. Normafa), a kisvasutakkal, a libegővel és ezek kísérő építményeivel már részei a hegyvidék építészeti és funkcionális rendszerének, így a kulturális örökségnek is. A város beépített területén belül is találunk olyan jelentős zöldfelületet, mely a meglévő erdőterületet felhasználva lett kastélypark, napjainkban pedig történeti kert (Óbuda-Kiscell). A síkvidéki pesti részen a ma szintén műemléki védettséget élvező Fővárosi Állat- és Növénykert települt egykor a Duna és mellékvizei által alkotott ártér ligeterdőkkel, bokorfüzes, láprétes növénytársulásokkal tarkított területére.

Az első jelentős korszak az ókori rómaiak megtelepedése a Duna mentén (*Limes: Aquincum, Transaquincum, Contra Aquincum, albertfalvai katonai tábor és nagytétényi Campona*). A világ harmadik legnagyobb összefüggő ókori romterülete (Aquincum) őrzi az akkor polgárváros, katonaváros és légió tábor hármas egységét valamint a Hajógyári szigeten az első helytartó (Hadrianus) palotájának romjait.

Ezek a romterületek jelentős zöldfelületi értékkel is bírnak (pl. Amfiteátrum). Fellelhetők itt a kerttörténet korai időszakának emlékei a kertecskék (*viridarium*), a *peristyles udvarok*, a hatalmas, dúsan díszített fürdők.

A honfoglalás jelentősebb emlékeket nem hagyott maga után, bár tudjuk, hogy például Békásmegyer honfoglalás kori település. középkorhoz köthető az Óbuda elnevezés a, hiszen addig Budaként említett települést IV. Béla így kívánta megkülönböztetni a Várhegyen felépülő Budai Vártól, az új királyi székhelytől. Az átköltözést követően a település a királynék városa (királynéi vár) lett, mindemellett megtartotta kereskedelmi és részben egyházi központ szerepkörét.

A Budai vár 1247-től lett királyi székhely. A terület a természeti adottságok maximális kihasználásának gyönyörű példája, mindamellett a korai kertépítészeti emlékek egyike. A királyi várat IV. Béla idején, 1247 körül alapították, Zsigmond uralkodása alatt (1387-1437) európai hírű várrá fejlődött, fénykorát Mátyás király uralkodása alatt (1458-90) élte. IV. Béla korából szőlőkről, gyümölcsösökről, veteményes- és gyógynövénykertekről tudunk, amelyeket Zsigmond alakított díszkertté. *Piccolomini* levelében már halastavakat, kerteket, tágas udvarokat említ. Mátyás korának díszkertjeit Bonfini, Taurinus, Oláh Miklós írásaiból jól ismerhetjük.

A források magas szintű kertművészetről tanúskodnak, beszámolnak tornapályákról, ún. *xystus*ról, hűtőzőről, azaz *cryptoporticus*ról. *Bonfini* leírásaiból megismerhetjük az *Aula Marmoreá*t, azaz a *Márványcsarnok*ot is, amelyhez többek között útvesztő, madárházak, gyümölcsös és liget tartozott. *Tollius* metszetén, amely a vár nyugati oldalát ábrázolja, a török megszállás előtti kort láthatjuk: körülkerített, szabályos ágyakra osztott kerteket mutat. 1541-től, a török megszállástól kezdve pusztulásnak indult a vár. Buda visszavétele után (1686) az újjáépítés lassan kezdődött meg. A XVIII. század folyamán az épület bővítése mellett a környezetet is rendezték, a kert kiterjedt a palotán kívüli déli lejtőre. A déli rondellán kertészházat építettek, illetve üvegház meglétéről is tudunk. A déli oldalon József nádor (1796-1847) tájképi kertet hozatott létre. A kiegyezés után Ybl, illetve Hauszmann foglalkozott a várpalota átépítésével, amely ekkor kapta ma is látható kialakítását. A főhomlokzat elé virágágyakat telepítettek, a teraszokon geometrikus kertek voltak. A déli homlokzat előtt pálmaház, alatta sziklaforrás volt. Az „angolkerti" utakba reprezentatív lépcsőrendszer vezetett.

Ezzel egy időben a városfallal határolt Pest a mai kiskörúton belüli területet foglalta el. Organikusan nőtt szerkezetébe szinte alig fért el zöldfelület, jellegzetesebbek a kisebb teresedések városszerkezeti szerepe (pl. Szervita tér). A városfalak lebontásával nyílt lehetőség jelentősebb közparkok (Városliget, Népliget) létrehozására, de ez már a következő városfejlődési periódushoz köthető.

Nagytétény, Száraz-Rudnyánszky kastély

Későbbi, barokk kori, ma is meglévő jelentős kertépítészeti emlékeket, melyek ma már a városon belüli zöldfelületek. A budai oldalon a nagytétényi *Száraz-Rudnyánszky* kastély parkja a legjelentősebb. A mai barokk kastély helyén a XV. században egy megerősített udvarház állt, melynek felhasználásával Száraz György 1720-1731 között kastélyt építtetett. A barokk kor reprezentációs céljainak megfelelő épület kialakítására *Rudnyánszkyné Száraz Julianna* 1742-ben nagyszabású kastély- és parképítésbe fogott, az építész valószínűleg *Mayerhoffer András* a gödöllői kastély tervezője – volt, Az épülethez nagy kiterjedésű barokk kert tartozott, a főhomlokzathoz sugárutak vezettek. A *cour d'honneur* előtti kertrész hármas teraszon feküdt, benne szobrok, kutak, kerti építmények álltak. Ezek közül ma is látható *Flora és Pomona* sérült szobra. A kastély mai formája 1796-1810 között alakult ki, a későbbi évtizedekben a kert mérete jelentősen csökkent.

A városfejlődés legjelentősebb korszaka 1873-ban az első városegyesítést követően indult el. Ezzel elkezdődött a tervszerű városfejlődés időszaka. A XX. században elszórtan épültek ki a volt peremvárosok helyi identitást meghatározó központjai, a munkáskolóniák és a karakteres belvárosi telepek, egységes lakóterületek. A város beépített területe ebben az időszakban dinamikusan terjeszkedik.

Kispest, Wekerle-telep (1913-14), Novák Ede lakóépülete, Kós Károly tér 12-13.

Zöldfelületi szempontból ezek a külső kerületek önállóan vizsgálandók, mivel már nem hordozzák magukon egy egységes városszerkezet jegyeit. A kispesti munkáslakótelep, a Wekerle-telep központi parkja a Kós Károly tér, az oda bevezető, fasorokkal kísért sugárutakkal és párhuzamos körutakkal, fatípusokkal is jelzett hierarchikus rendszere az egyik legszebb példája a század első éveire jellemző városépítészeti törekvéseknek.

Az 1873 utáni település utcahálózatának tervszerű fejlesztése (európai példákat követve) gyűrűs rendszerű körutakkal és ezeket átszelő sugárutakkal megteremtette egy világváros alapjait. Ekkor már tervszerűen kerültek kialakításra – főként a pesti oldalon – kisebb-nagyobb közparkok is (pl. Epreskert) vagy olyan városi palotákhoz tartozó magánhasználatú kertek, melyeket később közösségi használatra átadtak (pl. Károlyi kert). A Városliget területét a XVIII. században még Ökördűlőnek hívták. 1755-ben fűzfákkal telepítették be ezt a mocsaras területet, de elhanyagoltsága megmaradt. 1785-1794 között újból befásították, ekkortól Új Városerdőnek kezdték nevezni a területet. 1799-ben Batthyány Józsefnek adta a város haszonbérbe a Ligetet. A család mérnöke, *Witsch Rudolf* a területen lévő mocsarat lecsapolta, helyén keletkezett a Városligeti-tó. A bérleti jog azonban a hercegprímás korai halála után öccsére, Tivadar grófra szállt, aki nem sok figyelmet szánt a Liget fejlesztésére. A város ezért 1805-ben visszavette a területet. 1813-ban a Szépítő Bizottság pályázatot írt ki a Liget rendezésére. Céljuk az volt, hogy Pestnek, világvároshoz méltóan, legyen szép kialakítású üdülő,- és mulató kertje. Az első díjat Heinrich *Nebbien* nyerte. Még ezt megelőzően a város szerződésben vállalt kötelezettségét teljesítve megépítette az oda vezető Városligeti fasort, két oldalán négy sorban fasorral (nyárfa és gesztenye). A szomszédos területet felparcellázták és eladták, azzal a kikötéssel, hogy azt gyümölcsfákkal, illetve szőlővel kell beültetni, és kerti házat, villát építeni. Eredetileg a Városligethez tartozott a Fővárosi Állat- és Növénykert is. 1866-os megnyitásakor fontos szempont volt, hogy a legfőbb látnivaló az állatok mellett a kert legyen. A tájképi kert tervét *Pecz Ármin*, Pest város főkertésze készítette. Az utak vonalvezetése kanyargós és szabálytalan volt, az állatok ketrecei, mint „kerti pavilonok" megnagyobbított változatai a területen elszórtan helyezkedtek el. 1907 után az épületeket lebontották, helyükre újakat emeltek, ezzel egyidőben *Ilsemann Keresztély* és *Räde Károly* új kertterveket készített. A park növényállományát gyarapítva figyelemre méltó botanikus kertet alakítottak ki. A Pálmaházban jelentős növényházi gyűjtemény kapott helyet.

Ezt követően megnyitották a város második közkertjét is az Orczy-kertet. A kert területét Orczy Lőrinc báró vásárolta meg 1783-ban, a tájképi kert kialakítását fia, László kezdte el 1794-ben. A terveket Bernhard Petri készítette, munkája során Budapest egyik legszebb tájképi parkja jött létre. A területen mesterséges dombot, grottát, kerti kápolnát építettek, a meglévő tavat megnagyobbították. 1794-től mintegy 300000 facsemetét ültettek a parkba. Akkoriban még látszott innen a budai várpalota és a budai hegyvidék, így a budai táj kompozíciós elemként jelent meg a kertben. A század végén az addigi magánkertet megnyitották a közönség számára is, hamarosan kedvelt kirándulóhellyé vált. 1817-20 között az Orczy-kertben épült meg az ország akkori legnagyobb üvegháza is, mely később egy baleset során leégett. 1829-ben az Orczy család eladta birtokát, amelyen Pollack Mihály tervei alapján 1830-36 között megépült a *Ludoviceum* az új Katonai Akadémia számára – a nyilvános park ezzel megszűnt. 1849 után Petz Ármint bízták meg a kert helyreállításával, de a következő évtizedekben romlott a park állapota, ezért 1873-ban a Fővárosi Közmunkák Tanácsa felújíttatta a kertet, de ezután sem vált ismét közparkká, a Katonai Akadémia kezelésébe került.

A területtel szemben alakították ki a Füvészkertet. Eredetileg 1770-1771-ben a nagyszombati egyetemen alapított botanikus kertet költöztették több helyszín után ide. 1847-ben József nádor kezdeményezésére a királyi kancellária és az egyetem megvette a Festetics-féle kertet a rajta lévő épületekkel együtt. Nagyszabású, több mint 10 hektáros tájképi kert volt ez tavakkal, s a korra jellemző egyéb részletekkel. 1865-ben elkészült az új öntöttvas szerkezetű pálmaház *Diescher József* tervei alapján, a kert ekkor élte fénykorát. A Pálmaház trópusi, szubtrópusi gyűjteménye, a kupola hatalmas pálmái különleges ritkaságok. 1893–ban megnyílik a nyolcszögű Viktória-ház, a kert egyik legnagyobb attrakciójának számító brazíliai tündérrózsával. A XIX. század végén a klinikák építésével egy időben közel 4000 négyzetméteres területet kellett átadni. Ezután mindig több és több sérelem érte a kertet, s ezáltal a kertépítészeti kompozíció is csorbult.

91. ábra: ábra: Orczy kert egy 1884-es térképen

A mai Népliget területét IV. Béla 1244-ben kiadott bullája adományozta Pest városának. A reformkorban homokbányaként, majd szeméttelepként tartották számon a területet, első tervszerű hasznosításáról 1855-ből tudunk, amikor a futóhomok megkötésére védőfásításként akácfával ültették be. Ezt követően 1867-ben – mikor a már meglévő Városliget egyre szűkebbnek bizonyult az oda látogató tömeg befogadására – *Ileczfalvy Sárkány József* városi tanácsos a Királyi Szépítő Bizottmány elé terjesztette javaslatát a park kialakítására, azonban anyagi források hiányában ez nem valósult meg. 1893-96 között *Ilsemann Keresztély* – a főváros főkertésze tájképi stílusú parkot hozott létre az Üllői út és a Vajda Péter utca közötti területrészen. Séta- és kocsiutakkal alakította ki a liget úthálózatát, 1896-ra 500 lombhullató fával és díszcserjével egyfajta gyűjteményes kertet hozott létre. Márkus József polgármester kezdeményezésére 1910-ben csatolták a ligethez a Vajda Péter utca és a Kőbányai út által közrefogott területet is, ekkor a park az *Óliget* nevet kapta. A park főtengelye a dísztéren, a Nagyvendéglőn és a széles fasoron át vezetett a vurstliba, területén kertészet és faiskola is működött. A Népliget a millenniumra vetélytársa lett a Városligetnek, ekkor élte fénykorát, szervesen kötődött az akkor modernnek számító Tisztviselőtelephez, sőt a belváros felől lóvasút tárta fel a parkot. A századfordulótól *Räde Károly*, a *Székesfővárosi Kertészet* igazgatója, valamint *Szilágyi József és Morbitzer Dezső* folytatták a ritka növények gyűjtését. Az 1930-as évektől folyamatosan csökkent a területe, a II. világháború jelentősen károsította a parkot.

A Margitsziget újkori története akkor indult újra, amikor Sándor királyi herceget nádorrá választották, majd 1796-ban József főherceg tulajdonába került. A nyaraló kastély körül az új kertépítészeti divatnak megfelelően tájképi *angol-kertet* alakítottak ki. Az első tervvázlatokat feltehetően, az alcsúti főkertész, *Jámbor Vilmos* készítette, aki korának egyik legismertebb szakembere volt. A sziget végleges kialakításában *Tost József* vett részt, újabb és újabb kertrészletek alakításával. /ezután Nádor vagy Palatinus szigetnek hívták/ A XVIII. század második felében mind a budai, mind a pesti polgárok közkedvelt pihenő kertje lett, ahova hajóval lehetett át kirándulni. 1866-ban a Zsigmondy Vilmos által

Margitszigeti Sportuszoda, Hajós Alfréd, 1935-37, www.hajosalfred.hu

feltárt gyógyhatású víz nagy fordulatot hozott a sziget életében. A termál kút közelében, Ybl Miklós tervei alapján 1868-1870 között felépült a Margit fürdő (amelyet háborús rongálódásai miatt 1958-ban lebontottak), majd 1873-ban a Grand Hotel. Ezzel elindult a sziget felívelő új korszaka. 1884-ben a hajdani Festő szigeten megépült a *Neptun Evezősegylet* csónakháza, tovább színesítve a sziget nyújtotta lehetőségeket. Közben a kert is új részletekkel gazdagodott, *rosarium*ot építettek, japánkertet alakítottak ki.

A Margit-szigeten 1810-ben volt a legnagyobb mértékű fatelepítés, amikor a híres platánok megjelentek. Az 1838-as árvíz sajnos nagy pusztítást végzett, amely után nagyobb ültetésekre volt megint szükség. 1900-ban átadták a Margit-hidat. 1908-ban közkertté nyilvánították az amúgy is rendkívül népszerű parkot, s 1908-ban a Fővárosi Közmunkák Tanácsának tulajdona lett. A funkciók tovább bővültek, főleg a sport-, és pihenési lehetőségek. 1911-ben, újból nagy környezet rendezési, kertépítészeti munkálatokat hajtottak végre, létrehozva a Vadaskertet, Művész sétányt. 1913-ban a Szt. Margitsziget Gyógyfürdő Rt. 60 évre bérbe vette a szigetet. 1921-ben megnyílt a Palatinus Strandfürdő. Az elkövetkező tíz évben óriási átalakítási munkákat végeztek. Befejezték a sziget feltöltését, vízvezetéket, csatornahálózatot építettek, további, közel 50 kh-t parkosítottak, 6 km hosszban sétautat építettek,1927-ben a lóvasút helyét átvette a buszközlekedés. 1928-ban Lovaspóló pálya épült, 1931-ben elkészült a Hajós Alfréd által tervezett Nemzeti Sportuszoda. Sorra jelentek meg a különféle egyletek csónakházai, pezsgő sportélet folyt a szigeten. A szórakozási lehetőségeket gazdagították a neves éttermek, bárok, ahova főleg a korszak „aranyifjai" jártak mulatni. /Spolarich, New York, Póló bár, Parisien grill, Casino…/ 1936-ban megépült a marosvásárhelyi Zenélő kút másolata, majd 1938-ban a Szabadtéri Színpad. A II. világháború után a sziget népszerűsége, mint kedvelt pihenőhely, tovább folytatódott, természetesen a közönség összetétele sokat változott.

A Magyar Nemzeti Múzeum Budapest legszebb klasszicista épülete. Pollack Mihály tervei alapján 1837-1847 között épült. Széchényi Ferenc és József nádor elévülhetetlen érdemeket szerzett megalapításában. A jelenlegi Múzeumkert területe a XVIII. század közepén *Klobusiztky kalocsai érsek* tulajdona volt. Majd 1813-ban Batthyány érsek örököseitől, közadakozással vásárolták meg a területet. Pollack már az építkezés ideje alatt gondolt a terület fásítására, de az első tervek nem valósultak meg. 1848-ban fontos történelmi események színhelye volt a kert. A Szabadságharc leverése után, *Kubinyi Ágoston*, a Múzeum akkori igazgatója sokat küzdött a kert építése érdekében. Hangversenyeket rendezett, adományokat gyűjtött a kert javára. 1855-ben *Pecz Ármin* korának ismert kertépítésze készített újabb tervet készített. Majd 1858-ban egy szabálytalan útvezetésű, tájképi kertet hoznak létre az épület körül. Ebből az időszakból már sok ábrázolás is fenn maradt a kertről. Mindig újabb és újabb beavatkozások, építmények szobrok jelennek meg a kertben, mely egyre inkább a pesti polgárság kedvelt pihenő helyévé válik. 1865-ben Ybl Miklós tervei szerint új kerítést húztak. 1893-ban felállítják Stróbl Alajos Arany János szobrát, amely mind az épület, mind a kert szempontjából hangsúlyos szerepet kapott. A kertben található szobrok nagyrészt 1860-1930 között kerültek ide. A II. világháború során a kert komoly sérüléseket szenvedett, 1945-ben rendbe hozták, kitakarították. 1956-ban újabb károk érték a kertet 1973-ban nagyszabású kertfelújítás történt, amikor a korábbi kialakítást gyökeresen megváltoztatták.

A budai oldalon a Városmajor tekinthető jelentős közparknak ebből az időből. Valamikor az Ördögárok árterülete volt, amit kaszálóként hasznosítottak. 1729-ben *Daun Henrik* városparancsnok 3000 forintért eladta Buda városának, ettől kezdve a Város majorjának nevezték. 1731-től 50 esztendeig zöldségkertészek művelték. 1783-ban árverésre bocsátotta a város, de II. József 1785-ben elrendelte, hogy üdülőkert létesüljön területén. *Tallher József* ugyanebben az esztendőben készített terve szerint 3000 facsemete telepítésével 1787-ben kezdődött a park létesítése, melynek emlékét néhány megmaradt szilfa őrzi. A XVIII. század végén már kedvelt kirándulóhely volt. A XIX. század elején, 1822-ben kelt leírásból (*Schams Ferenc*) tudhatjuk, hogy nagy ünnep volt a május elseje, mikor zenés felvonulást rendeztek a tavasz ünneplésére. Később a városi elöljáróság mutatványos bódék felállítását engedélyezte, ami a park leromlását vonta maga után. 1830-ban *Köck Antal* városi kertész tovább építi a parkot. A XIX végén – talán a vurstlijelleg miatt – a park állapota és a közbiztonság romlik. 1871-ben készül az első térkép a parkról. 1873-ban a Sváb-hegyi Fogaskerekű Vasút végállomása épül itt, ekkor

létesül a faiskola is. Az 1800-as évek végén még sok mulatóhelyet, kocsmát találunk, köztük a híres „Majomhoz” címzettet.

A közparkok mellett sorra jelentek meg később a nagyobb köztemetők, melyek jelentős zöldfelületeknek minősülnek. Pest vezetése 1847-ben határozott egy új, nagy pesti köztemető létrehozásáról. A temetkezésre szolgáló területet a kerepesi országút mellett, olyan helyen jelölték ki, ahol megléte a város terjeszkedését nem gátolta. Az elkészült parcellabeosztás egyelőre a terület geometrikus felosztását jelentette és elültették az első fákat, de ez még nem tervszerű parkosítást jelentett. A Kerepesi temető 1886-ig köztemetőként funkcionált. A Nemzeti Pantheon kialakítása a XIX. század végén kezdődött alulról szerveződő, „spontán” folyamatként: Feszl Frigyes javaslata szerint „a nemzet első számú sírkertjévé lehetne tenni”. Az 1870-es években fogalmazódott meg a temető mai beosztásának kialakítása és a kertépítészeti szempontokat is figyelembe vevő parkosítás. A Fővárosi Közgyűlés 1885-ben a Kerepesi úti temetőt dísztemetővé nyilvánította.

A XX. század első felében is folytatódott a közpark építési hullám, bár már kisebb léptékű területeken. Kivételt képez ez alól az óbudai *Kiscell Scmidt* kastély parkja. A park igazi fellendülését 1910-től számíthatjuk, amikor is Schmidt Miksa, az osztrák bútorgyáros és műgyűjtő megvásárolta az épületet és a környezetében fekvő néhány telket. A kolostort reprezentatív kastéllyá alakíttatta, a környező területen parkot létesített, amelyet 1927-ben felajánlott a főváros részére. Feltételként szabta, hogy a közbeékelődött magántelkek felvásárlásával Attila-park néven összefüggő közparkként kell működtetni a gyermekek számára. A gyáros 1935-ben bekövetkezett halálával a kastély és parkja a fővárosra szállt, amellyel elkezdődött az együttes fokozatos romlása. A déli hegyoldalban álló, 1812-1814 és 1821-1822 között épült kápolna és kálvária fontos búcsújáró hely volt, amelynek jelentősége a század közepétől fokozatosan csökkent.

A Szent István park esetében a Fővárosi Közmunkák Tanácsa 1928-ban határozta el a Duna-parti raktárak, elhanyagolt részek helyén a terület rendezését. Előírták a beépítés és a park kialakításának módját.

Szt. István parki lakóépületek 1937-körül

A Szent István park az első olyan fővárosi tér, ahol az épületek elhelyezése alkalmazkodik a térhez, és nem fordítva. A park 1930-1938 között készült el, ebből az időből származik a kert fontos dendrológiai értékét adó, ma is meglévő epersövény. Később, az 1974-ben épült játszótér és az egykori, betemetett nagy medence helyén szökőkutakkal, medencével, pergolákkal tagolt sétateret alakítottak ki. A parkot a virágdíszek mellett több szobor is díszíti (pl. Zsákhordó, Szír csoport).

A budai oldalon is hoztak létre ma is jelentős szerepű parkokat. 1900-1904 között telepítették az ún. Vérmezői sétányt. A második világháború előtt üres terület volt a tér, katonai gyakorlótérnek, később lovaglásra használták. A mélyen fekvő területet az ostrom után törmelékkel töltötték fel, majd parkosították. Itt végezték ki a hagyományok szerint Martinovics Ignácot és társait - ennek tiszteleg a tér északi végén lévő emlékmű (*Matzon Frigyes*). A térnek ez a része a Magyar Jakobinusok tere nevet viseli. A *Nemzetközi Gyermekév*ben 1979-ben *Hetessy Józsefné* különleges változatos játszóteret alkotott a Mikó utca felöli oldalon.

Mechwart liget - Pap kert a II. kerületi Polgármesteri Hivatal körüli lejtős park, elrendezésében keveredik a hagyományos park és a szocreál álbarokk. A Pap kert a domb északkeleti oldalán található a *Rómer Flóris* utca felé eső domboldalon, eredetileg a Ferences templomhoz tartozott, neve is innen ered. Az eredeti 1927-es tervrajzhoz képes az 1970-es terv jelentős változtatásokat hozott.

A Horváth- kertben 1937-ig itt állt a Budai Nyári Színkör. A park eredeti terveit 1928-ban *Räde Károly* készítette, az ő szakértelmét dicséri a gondos növényválasztás. A Haydn emlékmű (Kocsis András 1960) mellett csörgőfákat láthatunk. Az egyik legöregebb fa a nagy vadgesztenye, mely valamikor a

színházépület előtt állt. A pavilonok mögötti többtörzsű ezüstfenyőkről azt mesélik, hogy elágazásuk egy háborús sérülésnek köszönhető. A határoló utak által szétszabdalt korábbi Szent János térre 1999 óta Nepomuki Szent János barokk szobra emlékeztet, mely a népszerű játszótér (Tóth Mária munkája) mellett áll. Az Alagút utca felöli szobor, Ferenczy Béni és Vigh Tamás ülő nőszobrának környezetét *Dalányi László* tervezte.

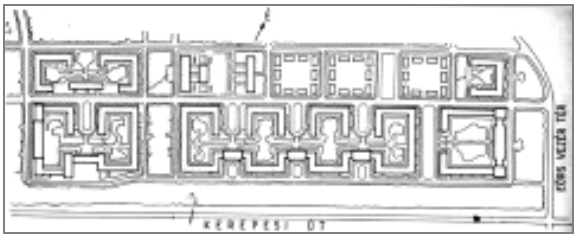
A Várhegy lába és a Tabán a török uralom után települt be. Lakói szerb telepesek voltak, ezért ezt a részt Rácvárosnak nevezték. Az itt lévő fürdők a török időkben épültek. A parkosítás gondolatát Széchenyi István 1843-ban vetette fel, a Gellért-hegyre nemzeti Panteonnal. A Rácváros rendezetlen, egészségtelen, zsúfolt beépítése sok bajt hozott lakóira, tűzvészek dúltak, járványok tizedelték a lakosságot. Itt folyt nyitott mederben az Ördögárok, gyakori áradások nehezítették az itt élők sorsát. Különleges, törökös, szerbes hangulata a bohémeket, művészeket elbűvölte, de a bűzös, szemetes városrész a fejlődő fővárosban sok városatyát ingerelt, lebontásának gondolata többször felmerült. 1933-ban végül megtörtént a bontás és elkezdődött a parkosítás. Az ezzel együtt végzett régészeti feltárás igazolta, hogy Buda Európa egyik legrégibb városa. A háború után a park *Bakay Árpádné* tervei szerint épült újjá. 1966-ban az Eszperantó Kongresszus alkalmával helyezték el az Eszperantó Emlékművet és kutat, Kőfalvi Gyula és Pfannl Egon munkáit, a parkot is ekkor nevezték el Eszperantó parknak. Itt áll Ludwig Zamenhofnak, az eszperantó mozgalom megteremtőjének szobra, melyet közadakozásból állítottak az 1966. évi budapesti világkongresszus emlékére 1986-ban. (Gyenes Tamás – újraöntve, 1996, Sarkadi Mária)

92. ábra: Graphisoft-park

Az egyesítés hatására indult el Óbuda valódi polgárosodása is, társadalmi és településképi értelemben egyaránt. Ez az időszak Krúdy kora, a romantikus kerthelyiségek méltán váltak a Tabán lebontása után a főváros kedvelt szórakozóhelyeivé. Ezzel párhuzamosan jelentős iparágak indultak útjukra, alapozva a kerület meglévő természeti adottságaira és fejlett manufaktúráira. A rohamosan növő népesség elhelyezésére a kor szemléletéhez igazodó lakóformákat honosítanak meg, fokozatosan terjednek a kezdetben üzemi, majd később házgyári lakótelepek. Elérkezett az idő a településszerkezet tervezett fejlesztésére, a budai és pesti oldalakkal való összeköttetés biztosítása jelentős infrastrukturális beruházásokat követelt. Fokozatosan kiépült a Római-part üdülő- és vízisport-telepe. Az egykoron szőlőkkel beültetett hegyoldalakat lakóházak lepték el, ezzel elindult a zöldfelületek rohamos zsugorodása egyben felértékelődése, olyan beruházásokat generálva, mint a Hajógyári-szigeten közpark létesítése (Május 9 Park 1973-ban), vagy az időszakosan vízborította területek feltöltése (pl. Mocsáros-dűlő). Nem mehetünk el olyan legújabb kori települési értékek mellett, mint a Graphisoft-park, mely a tercier-szektor, a tudásalapú gazdaság előretörésével a kutatóközpontok által generált zöldfelület-fejlesztések egyik példája. Pesti oldalon jó példa ugyanerre az egyetemi város területe.

93. ábra: Zugló, Kerepesi úti lakótelep, 1953

Az 50-es évek időszakában épült lakótelepek integráns zöldfelületei jellegzetes hangulatúak, jelentős faállománnyal. Bár védelműkre legfeljebb kerületi szinten lehet példát találni, mégis kultúrtörténeti értékkel bírnak. Jó példák erre az óbudai Kísérleti lakótelep, vagy Zugló Kerepesi úttal párhuzamos telepes beépítésének zöldfelületei.

Az analitikus városfejlesztés kora (1950-1989) zöldfelületek szempontjából jelentős változások hoz, de ezek az elemek jelenleg még nem értek meg a kulturális örökség védelmére, pedig a szocialista időszak házgyári lakásépítéseivel párhuzamosan nagy kiterjedésű, tervezett közparkok jöttek létre. Kétségtelen, hogy ezek leromlott állapota nem jelzi elsőre kultúrtörténeti értékét, de lassan az értékvédelem is

meglátja bennük egy kor egyedi lenyomatát. Olyan lakótelepi közparkokra gondolhatunk itt, mint a kőbányai Újhegyi- bányató park, mely 1979-ben, Szász Péter tervei szerint Szocialista Brigádok parkja néven létesült – társadalmi munkában építették a téglagyári bányató körül –, az Óhegy park, mely 1975-ben épült társadalmi munkában, eredeti neve Magyar-Szovjet Barátság park, vagy a XI. kerületi Bikás park, mely park terve a Lakótervben készült 1972-ben. Jelentős a budai oldalon a Feneketlen tó partján kiépülő közpark, mely 1958 és 1960 között épült Mőcsényi Mihály tervei szerint. A park részben társadalmi munkában épült. Itt van a Budai Parkszínpad (korábbi nevén Bartók Színpad) ahol már több éve nem tartanak előadásokat.

Az 1989-es rendszerváltást, majd az ezredfordulót követő időszak jellemző folyamatai a városi környezet komplex megújításának átgondolása. A felhagyott barnamezős területek funkcióváltásával párhuzamosan lehetőség nyílt a belső városszövetben új zöldfelületek létrehozására. Jó példa erre a Millenáris park, vagy a Kopaszi-gát, de ilyen rehabilitációs szándék indította el a nemzeti színház félbemaradt építésének mementójaként megmaradt „gödör” közparkként való kialakítását, szomszédosan egy történeti múlttal rendelkező parkkal, az Erzsébet-térrel. A Dunával párhuzamos Millenniumi városközpont is ilyen funkcióváltásnak az eredménye, bár itt egy kialakuló kulturális negyednek az épületek körüli és az azokat összekötő környezetnek a rendezéséről van szó.

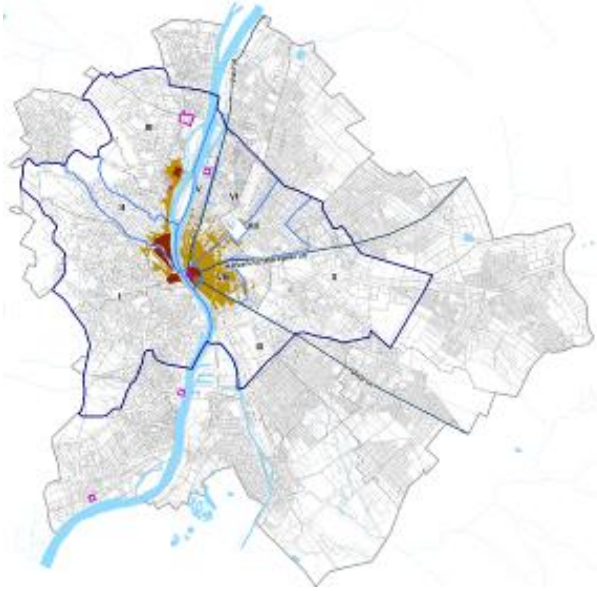
3.7.2.4. TELEPÜLÉSSZERKEZET, TERÜLETHASZNÁLAT

Budapest több ütemben, különböző léptékben végbement városegyesítésekkel érte el mai méretét. 1873-ig Óbuda, Buda, Pest külön városokként fejlődtek, jellegzetes városszerkezeti elemekkel. A városegyesítés a város fejlődésének mérföldköve volt. 1950 után további településeket vontak be a városba, így alakult ki a mai 23 kerület. E sajátos fejlődésből fakadóan a város továbbra is differenciált központrendszerrel rendelkezik. Főközpontja a pesti Nagykörút és a budai körút által közrezárt terület.

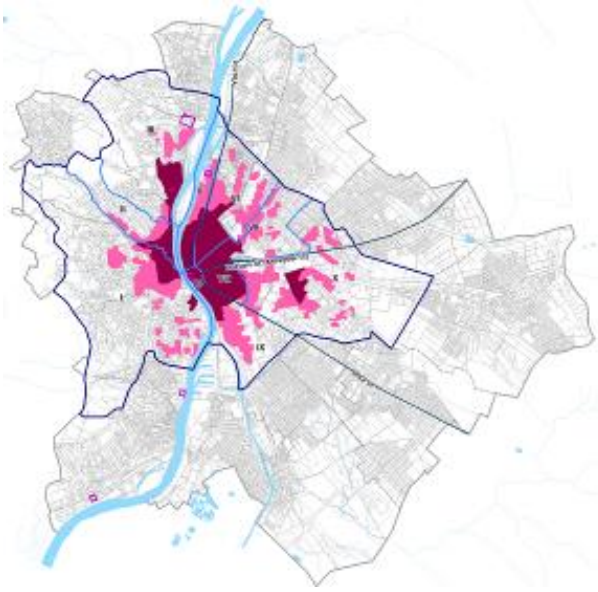
94. ábra: Pest, Buda és Óbuda területe 1686 előtt a főváros térképére vetítve

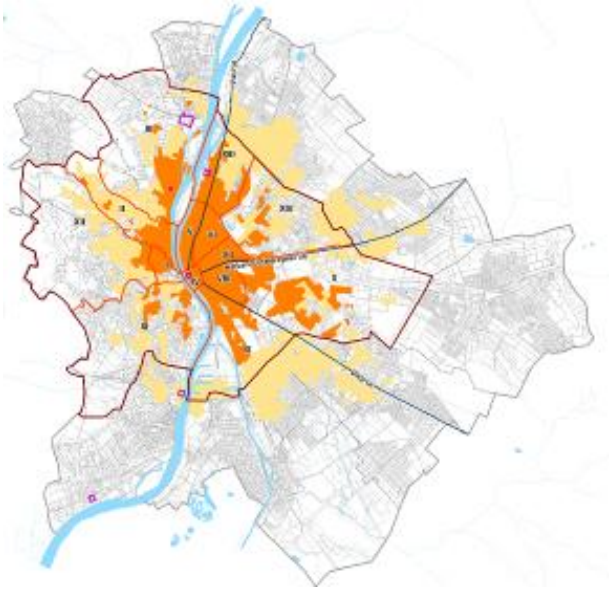
95. ábra: Pest, Buda és Óbuda területe 1686-1873 között a főváros térképére vetítve

96. ábra: Budapest településfejlődése 1873-1930 között a főváros térképére vetítve

97. ábra: Budapest településfejlődése 1930-1949 között a főváros térképére vetítve

Budapest városszerkezetét alakító, a város fejlődését meghatározó eleme a várostestet kettévágó *Duna*, ami jelentős szélessége miatt kevés helyen ad kapcsolódási lehetőséget Buda és Pest között. A hidakra szerveződnek a gyűrűirányú közúthálózati elemek, de a vasúti hálózat pályaudvarokra beérkező rendjét is alapvetően megszabja.

A városszerkezetet jelentősen befolyásoló másik tényező a terepmorfológia. A budai oldal *domborzata* szintén visszahat a hálózati rendszerek alakítására. A városfejlődés kezdeti szakaszában e két természeti elem még csak az átjárhatóság szempontjából igényelt megoldást. Az elmúlt közel fél évszázad szemléletváltozása miatt szerkezetbefolyásoló szerepük, mint figyelembeveendő és védendő természeti érték is megjelenik a városszerkezet tervezési folyamatában.

A városszerkezet „hálózatorientált", világvárosi átalakulása döntő részben a XIX. század végén, a XX. század elején ment végbe. Ekkor alakult ki Budapest mai napig meghatározó szerkezete és városképe. Az akkor tervbe vett, de a történelmi idők által elsodort elképzelések a mai napig hiányokat és nehézségeket jelentenek a főváros működésében.

Budapest mindenkori településszerkezeti, területhasználati és beépítettségi változásai nagymértékben befolyásolják a város élhetőségét, lakóinak életminőségét, meghatározták a gazdasági élet színtereit, egyben a város működésére, környezeti viszonyaira is jelentős hatással vannak.

A VII. kerület története városfejlődés, betelepülés, helyi társadalom tekintetében az egyik szép példája annak, hogyan változott közel 100 év leforgása alatt a mai belső városmaghoz tartozó városrész funkciója, és ezzel párhuzamosan szerkezete. *„A török hódoltság utáni időkben a mai Kiskörút mentén húzódtak a városfalak, s Teréz-, illetve Erzsébetváros helyén elszórt tanyák, szőlőskertek jöttek létre. A Felsőkülvárosnak nevezett területen 1734-ben 11, 1792-ben már 559 házat számláltak össze. A későbbi VII. kerület szerkezetét az elsőként kialakult utcák (Király utca, Dob utca) határozták meg. Az 1870-es években a Nagykörút kialakítása adott lendületet a terület fejlődésének. A VII. kerület 1873-ban, a városegyesítéskor jött létre. Mivel a Felsőkülváros (akkor már egy évszázada Terézváros) túl nagy és túlságosan népes volt, kettéosztották. A Király utcától északra továbbra is Terézváros néven a VI., attól délre Budapest VII. kerülete jött létre. A kerületi polgári kör kezdeményezésére 1882-ben, I. Ferenc József feleségéről, Erzsébet királynéról nevezték el a kerületet Erzsébetvárosnak. A második világháború végén, a kerület területén volt a budapesti gettó, amelyet északról a Király utca, keletről a Nagyatádi Szabó utca, délen a Dohány utca és nyugaton a Károly körút határolt."* – olvashatunk röviden a belvárosnak e részéről a Wikipédiában.

A betelepülés, az utcák kialakulásának története napjainkig nyomon követhető a városszerkezeten. A szántásnak leginkább kedvező hosszú, keskeny parcellák határán alakultak ki a ma is meglévő legrégebbi utcák (Síp, Holló pl.), majd a fokozott igények hatására kisebb kertekkel darabolták tovább ezeket a parcellákat, melyek a mai háztelkek elődei voltak. Az egyre sűrűbb házépítések szükségessé tették keresztutcák kialakítását, melyek így az organikus szerveződés hatására girbe-gurba, keskeny vonalakként vannak jelen ma is a város szövetében (pl. Nagydiófa, Kisdiófa utca). II. József türelmi rendeletéig a zsidó lakosság csak a városfalon kívül és Óbudán lakhatott. A főként kereskedelemmel foglakozó zsidók a mai Deák téri Zsidópiacra jártak be, mely közvetlen szomszédságában volt a városi nagypiacnak.

A módosabb telektulajdonosok, akik nem adták el rögtön kis parcellák formájában kertjeiket nagyobb villaépületek, bérházak építésébe kezdhettek. Így épült fel az Orczy-ház elsőként a mai Madách-házak helyén, mely többek között a piacra utazó kereskedők elszállásolását volt hivatott kiszolgálni. Így lett a zsidó kereskedőknek is kedvelt szálláshelye a türelmi rendelet után. Az egyre-másra épülő gangos bérházak fokozatosan megteltek mindenféle etnikummal, szorosan tartva azt a rendszert, melyben a lakások elhelyezkedése összefüggött lakója társadalmi helyzetével. Az utcai lakásokba középosztálybeliek, a sarkiakba akár felső osztálybeliek is költöztek, míg a hátsó lakásokat a proletariátus foglalta el. Valóban létrejött a nem szegregált, kevert társadalom térbeli kerete. A kilencszázas évek elején ott, ahol korábban mély telkek voltak, keresztutcák hiányában, átjáróházakkal lazították fel a szerkezetet. Legszebb példája ennek a Gozsdu udvar, mely hét épület összekapcsolódásával kialakult hat egységből álló udvarrendszer. Ez a folyamat spontán módon ment végbe, szemben a Madách-sugárút kialakításával, melyet a XX. század 30-as éveiben akartak megvalósítani, párhuzamosan az akkor már meglévő Andrássy úttal. A nagyszabású terv csak torzó maradt, az elképzelés helyességéről napjainkig folyik a vita.

3.7.2.5. TELEPÜLÉSKÉP, UTCAKÉP

Budapest belső városrészeinek ma is meghatározó képe nagy részben a XIX. században néhány évtized alatt alakult ki.

A középkor lenyomatait már csak helyenként, elsősorban a Budai Vár területén találhatjuk meg. A pesti oldalon az utcaszerkezet, és az utcák nyomvonalvezetése őrzi e kor jellegzetességeit, így ezek az elemek áttételesen érvényesülnek a városképben.

A településszövet kiépítése során a hajdani klasszicista középvárosnak úgyszólván nyoma veszett. Klasszicista kisvárosias miliő helyébe lépő új épületek, együttesek csaknem teljes egészükben és igen nagy mennyiségben a historizmus korából valók, néhány megmaradt régebbi házzal (tanúházak).

Budapest a historizmus építészeti stílusegyüttesét tekintve, azaz a neoreneszánsz, a neobarokk, a neoromán és a neogót stílusokban (1860-1905), mintegy 12 km²-nyi egységes építészeti karakterű városszövettel bír. A Budai Vártól a Belvároson és az Andrássy úton át a Városligetig húzódó kulturális tengely építészeti és kulturális értékeit tekintve európai mércével is kiemelt fontosságú, amit jelez a terület világörökségi besorolása is. Megőrzése és értékeinek kibontakoztatása, hozzáférhetővé tétele a nagy nemzeti feladatok közé tartozik. Az itt lévő Operaház, a Szépművészeti Múzeum, a Műcsarnok, az Állatkert, a Vajdahunyad vára, a Zeneakadémia, a Mai Manó Ház, önmagában is az európai kultúra számon tartott intézményeinek számít. A Városliget lett Európa első, mindenki számára nyitott közparkja, amelyet erre a funkcióra terveztek.

A Duna kettéosztja a várost, a sík parti és a domborzatilag tagolt budai részre. A sík vidéken lapos, elterjengő házrengeteg, a partra kiülő, nyugodt, horizontális várost a budai hegyek völgyeiben villanegyedek ellenpontozzák, parkok, erdők szövetében. A Duna és a város együttes terét hidak tagolják. A hidak a budai oldalon a betorkolló völgyekbe irányulnak, a pesti parton a Dunához vezető körutakban folytatódnak. A Belváros mentén a Duna medre szűkebb, a parti házsorok szinte közvetlenül a parton épültek. A Belvároson kívül, ahol a folyó szélesedik, szigetekre bomlik, a házsorok előtt

szélesedő parksávok alakulnak ki. A hatást növelik a hidak alakja is. A Lánchíd láncainak hullámíveivel visszatükrözi a budai hegyvonulatait, míg a szélesebb szakaszokon a hidak nyugodt vízszintes vonalukkal követik a szétterülő tájat. (Margit-híd)

E városnak a táj, a természet adta egysége folytán legfőbb értéke és vonzereje a dunai látkép. Nagyszabású volta mellett áttekinthetősége, megismerhetősége, intimitása adja a város otthonos jellegét. A XIX. századi, különböző nézőpontokból (Margit- sziget déli csúcsa felől, a Parlament felől, a mai Boráros tér környékéről) ábrázolt dunai látkép Pest-Buda jellegzetes ábrázolása.

A XIX. században a rakpartok kiépítése után létrejött a pesti Duna-sor egységes, akkor már nagyvárosias házsora, közepén a *Redoute*-tal, csupa klasszicista, hasonló méretű, több emeletes, összeillő lakóházzal. Napjainkra e házak maradéka megbújik a dunai szállodasor mögött. A korabeli Duna-sor épületei közül ma már csak az Akadémia és a hozzá csatlakozó házsor maradt fenn. Az együttes középpontjában áll és egyben a pesti városképnek csaknem gyújtópontját alkotja a Vigadó épülete. (Az itt álló *Redoute* épülete, amely a környező házak sorában állt, az 1849-es szabadságharc során pusztult el.) Az épület ma már csak egy előtérrel nyílik a Dunára, mégis a kép – a Lánchíd és az Erzsébet-híd közti parti házsor - domináns közepe maradt. Az egykori képből jóformán az egyetlen megmaradt jelentős épület, Pest városának legrégebben álló épülete: a Belvárosi templom. Karakteres elemei a területnek a Városház utcában álló hatalmas Városháza, valamint a Megyeháza épületei.

A barokk kor két közigazgatási épülete mellett a Belváros területén csak a Százéves Vendéglő (Christ-ház), a Deák téri templomhoz csatlakozó házcsoport, és a Szervita téri templom ad ízelítőt a pesti Belváros jellegéből. A város mértani közepén, a Ferenciek terén az épületállomány az Erzsébet-híd és a hozzá vezető út építése miatt a XIX. század végén teljesen kicserélődött. Délebbre – ez Pest városának legrégibb része,- megmaradt a barokk Egyetemi templom, és a hozzá csatlakozó egykori papnevelde, valamint a Váci utca déli szakasza, az Angolkisasszonyok temploma a hozzá csatlakozó házsorral, valamint a Szerb utca térsége. A Kálvin tér ma is városkapu-szerepű tér, a történelmi és a funkcionális belváros pereme.

98. ábra: Budapest átnézeti térképe, 1873

A különböző történelmi korszakokból megmaradt utcaszakaszok (pl. középkori épületek a Várnegyedben és környékén, barokk beépítések a Deák téren, a vár aljában húzódó Fő utcában) és teresedések (pl. Kálvin tér, Batthyányi tér, Szervita tér) kultúrtörténeti jelentőségű. Egyes városközpontok, alközpontok esetében fennmaradt történelmi szerkezeti csomópontok, teresedések külön figyelmet érdemelnek (pl. Óbuda Fő tér), de azok a közlekedési útvonalak is, melyek már a kezdetekben biztosították a történelmi városrész kapcsolatát környezetével, a városfal városkapukkal való megtörésével (Bécsi, Váci, Hatvani kapu). Vagy ide sorolandó a külön világörökségi védelmet kapott Sugárút, az Andrássy út is. Pest, Buda és Óbuda 1873. évi egyesülése után Budapest világvárossá fejlődésével a külterületek is fokozatosan beépültek. 1869-ben megindul a lóvasút Zugliget irányába, majd ennek szárnyvonalaként 1903-ban a villamosközlekedés is a Hűvösvölgybe, amely a kezdeti turistavonalból a XX. század közepére fő tömegközlekedési tengellyé fejlődött. A közúthálózat fejlesztéséhez már az ókortól meglévő Hidegkúti út (ma Hűvösvölgyi út) mellett a Pasaréti út kiépítésére (1899) és az Ördög-árok befedésére (1877) is szükség volt. Budapest munkás-, ill. tisztviselő lakótelepei (pl. Wekerle, Ganz Tisztviselő Telep) nemzetközi példákat követve épültek a XX. század első felében. Ezek a telepek jellegzetes településképpel rendelkeznek, megőrzésük kiemelt értékvédelmi feladat.

Városszerkezeti, városképi szempontból kiemelten védendő karakterű, összvárosi jelentőségű területek többsége a Nagykörút és a budai oldal körútja által közrezárt területre esik, valamint ezek közé tartozik Budapest két legnagyobb történeti kertje is, a Margitsziget és a Városliget, bár az utóbbi – kerttörténeti jelentősége ellenére – nem védett történeti kert. E városrészek többsége műemléki jelentőségű terület és egyben világörökségi terület is. Az ezekkel szomszédos területek, főkén a pesti oldalon a városszerkezeti, városképi szempontból védendő karakterű, összvárosi jelentőségű területek minősítésével rendelkeznek. Elszórtan találhatók hasonló szempontból helyi jelentőségű területek, többsége a csatolt települések régi városközpontjai vagy munkás-, ill. tisztviselő lakótelepek.

A városképi illeszkedés szempontjából kiemelten kezelendő a Duna mindkét partja az Újpesti hídtól és a Gubacsi híd közötti partszakaszon. Az ettől északra és délre lévő Duna partok a táji illeszkedés szempontjából kiemelten kezelendő szakaszok. A körutak és sugárutak a város látványának feltárulása szempontjából kiemelten kezelendő nyomvonalak, ezeken belül főként a Hungária körút és az ehhez csatlakozó sugárirányú útszakaszok városképileg kiemelten kezelendő, látványérzékeny nyomvonalak.

3.7.2.6. TELEPÜLÉSKARAKTER: TELEKSZERKEZET ÉS TELEKHASZNÁLAT, BEÉPÍTÉSI MÓD ÉS ÉPÜLETTÍPUSOK

Budapest városfejlődése rendkívül sokszínű területhasználatot és térbeli funkcionalitást eredményezett, ami a beépítési karakter, a beépítési mérték, a magasság és egyéb megkülönböztető építészeti jellegzetességek jegyeivel, valamint a be nem épített területrészeivel, zöldfelületeivel és zöldterületeivel együtt alapvetően meghatározza a város térbeli fejlődésének kereteit.

Az azonos ***szerepkört*** illetően is elsősorban a városon belüli *elhelyezkedés*, a *szerkezeti jellemzők,* illetve a terület és környezetének *funkcionalitása* a meghatározó. Az ***azonos jelleg*** megállapítása során *a beépítési jellemzők azonossága* (beépítési időszak és kialakítás), a beépítési mód, beépítési *magasság, zöldfelületi arány* érvényesítése meghatározó. Hasonló erővel bír a ***beépítési intenzitás***, ami alapvetően *a beépítési sűrűséggel, a beépítési mértékkel és a beépítési magassággal* van szoros összefüggésben, ami egyben a beépítési mód egyes jellemzőinek figyelembevételét is igényli.

A város identitását az idők alatt kialakult nagykiterjedésű, különböző jellegű területek alapozzák meg:

A HISTORIZMUS STÍLUSEGYÜTTESEINEK TERÜLETEI

A barokk és klasszicizmus korának együttesei, főként a pesti oldalon megfogyatkoztak a század végi átépítés idején. A megmaradt épületek elszigetelten maradtak fenn.

Ezekre a „szigetekre” épült fel a historizmus középületeinek és lakóházainak nagyszabású együttese. Értéke elsősorban a város-, sőt nagyváros-méretű alkotás tényéből ered. Figyelemre méltó, hogy

miközben a korábbi történelmi korok épületállományát elpusztította, addig magát a fő városszerkezetet megtartotta. A meglévőt fejlesztette, kiegészítette új eklektikus elgondolású városszerkezeti elemekkel. A korábbi városfal mentén megnyitotta a Kiskörutat, ezzel párhuzamosan pedig a Nagykörutat. A sugárutak (korábbi országutak) és körutak rendszere szerves egységet alkot, végeikben a Duna-hidakkal. Ezt a rendszert fényes ráadásként egészítette ki az újonnan a Belvárosból a Városligetbe vezető új sugárút, a mai Andrássy út. Kidolgozása mintaszerű és elegáns, különösen a szélesedő terekkel megszakított, a zárt bérház-soroktól fokozatosan a villasorokig lazuló, kétoldali beépítése révén. Kiépítése hihetetlen gyorsasággal történt az 1870-es évek elején készült tervektől az 1877-es megnyitókig, és a ’80-as évek közepéig lezajló végleges kiépítésig. Elkészült az útra nyíló Operaház, (a kor legmodernebb színháza) 1896-ra pedig elkészül a kontinens első földalatti villamos vasútvonala az út alatt. Az Andrássy út végén a Hősök terén, két múzeum épült, a Műcsarnok (1895-1896), és a Szépművészeti Múzeum (1900-1906), melyek között a kompozíció tengelyében magasodik a Millenniumi emlékmű. Az emlékmű az 1896-os millenniumi ünnepségekre szánt számtalan építészeti és városfejlesztési beruházás egyik ékköve, ami azonban csak tíz évvel később (1906) készült el.

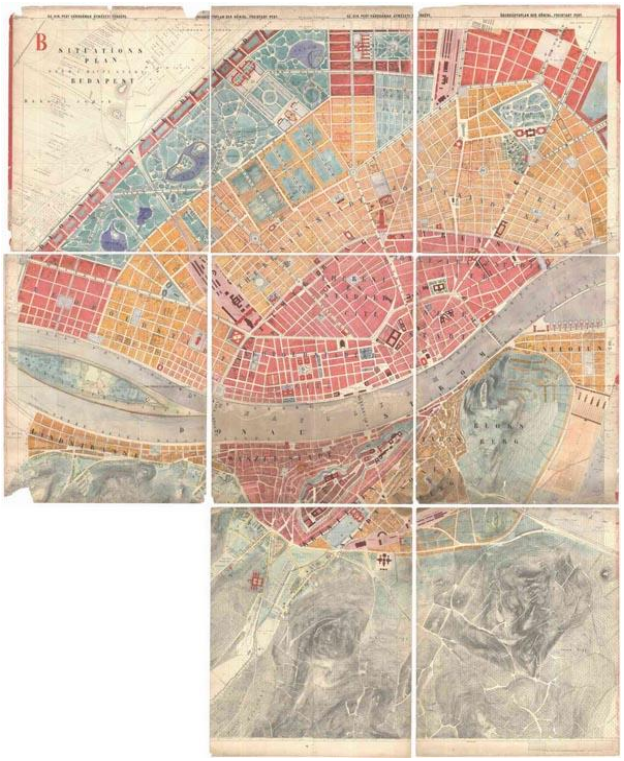
A millenniumi ünnepségek tiszteletére olyan épületegyüttest hoztak létre a Városligeti tó partján, amely „három dimenzióban” ábrázolja a magyar építészet ezeréves történetét. Nevét legjellemzőbb részéről, a „vajdahunyadi várat” mintázó homlokzatáról kapta. A fából készült épületkomplexum 1896-ban az Ezredéves Országos kiállítás fő látványossága volt, tartós anyagokból 1904-1909 között épült újjá.

Ebben a korszakban helyezték el a legjelentősebb középületeket. Nagyszabású volt a Királyi Palota megnövelése, a Parlament, és vele szemben a Mátyás-templom és Halászbástya együttesének kiépítése.

Budapest historikus városépítészetének jellegzetessége az is, hogy a sűrűbb, többemeletes épületekkel rendelkező Belvárost parkok fűzik a külső, a lazább szerkezetű külső városrészekhez. Ezért Budapest belvároson kívüli területein több a zöld, mint sok e korabeli nagyvárosban. Ebben közrejátszott, hogy az építkezések java része a korai eklektika idejében zajlott. Épületeire a „kézműves építés”, az egyszerű, igényes formavilág a jellemző.

Az ezután épült, a szecesszióba áthajló késői eklektika korában épült városrészekre, épületekre ez már nem mondható el. Az iparosodó, gyorsuló élet elsöpri a korábbi épületek bensőséges világát. Így épültek például a Nagykörút később kiépített részei, (Szent István körút), a Lipótváros Parlament környéki része, és ekkor épül át a Belváros szíve, az Erzsébet-híd építésével kapcsolatban.

99. ábra: Budapest átnézeti térképe 1905

A Kiskörút övezte Belvároshoz, az egykori városfalak vonalához igazodtak a külsőbb – mára már belső – városrészek, kerületek. (Lipót-, Teréz-, Erzsébet-, József- és Ferencváros). A főútvonalaikon egységesen eklektikus kép mögött rejtett változatosságok, különféle belső világok helyezkednek el. Ezt leginkább a terek és régi plébániák érzékeltetik. Valami olyasmit oldottak meg, amire ma is törekszünk, központot és egyéni karaktert adtak a környéküknek, az otthonosság elemi feltételét. Szinte minden városrésznek megvan ma is ez a szinte különálló életet élő központja, a körúton kívüli és belüli része.

A SZECESSZIÓ ÉPÍTÉSZETÉNEK TERÜLETEI

Budapest kiterjedt városrészeit nem hagyta érintetlenül a XIX. század végének és a XX. század elejének a historizmust tagadó új építészeti irányzata, a szecesszió. Legismertebb, legnagyobb hatású építésze, a stílus magyar irányzatának kezdeményezője *Lechner Ödön* (1845-1914). Számos épülete közül legjelentősebb budapesti alkotásai az *Iparművészeti Múzeum* (1893-1896), *Magyar Állami Földtani Intézet* (1898-1899), mely Magyarország legrégebbi, ma is működő tudományos kutatóintézete, valamint az V. kerületi Postatakarékpénztár (ma Magyar Államkincstár épülete, 1901). Szecessziós épületeink tervezői között szerepel *Kós Károly, Lajta Béla, Komor Marcell, Málnai Béla, Vidor Emil, Árkay Aladár, Vágó fivérek* és még sokan mások. Középületeik, épületeik a város számos kerületében fellelhetők.

E korszak is jelentős, Európai viszonylatban is kiemelkedő épített örökséget hagyott a városra. A körutak menti belső kerületekben a közintézmények, múzeumok, templomok, fürdők és lakóépületek a korábbi épületek szövetében állnak. A XX. század elejéről származó, kisebb-nagyobb építészeti együttesek megjelenése, a XIX. század végén fejlődésnek indult kerületekben, főként a lakóépületek tekintetében, kiterjedt lakótelepek formájában jelennek meg. (Wekerle telep 1909-25, a Százados úti művésztelep 1909-11)

A város terjeszkedésével, majd a Városliget kialakulásával jelennek meg az első villák a mai Hermina út környékén és az Ajtósi Dürer sor elején.

Budapest XI. kerülete, az I. kerület addig jobbára mezőgazdasági jellegű déli területeiből alakult ki. Épületeinek zöme a XX. század folyamán épült. A lakótömbökben a szecesszió és a két világháború közötti építészeti stílus nívós alkotásaival találkozunk.

Kiemelt városszerkezeti helyzetben lévő elemei többek között a *Zeneakadémia (1907), a Vakok Állami intézete, az Ernst Múzeum / Magánmúzeum (1912), a londoni The Gresham biztosítótársaság palotája (1906), a Gellért Hotel és Gyógyfürdő (1912-1918)*.

Itt kell megemlítenünk a korszak nagy ipari létesítményeihez csatlakozó lakóterületeket is, mint például az *Óbudai Gázgyár*, vagy a *Weiss-Mannfréd Művek* lakótelepei.

A korábban önálló települések (melyeket az ’50-es években csatoltak a Fővároshoz) központjai a barokk korszakból egy-egy templomot, fontosabb középületet őriztek meg. A XIX. század végi polgárosodás és gazdasági fejlődés időszakában városközpontjaik a kor szellemében újultak meg. Így a jelenlegi központok területén szintén a korai és a késő eklektika, valamint a szecesszió stílusjegyeit viselő közintézmények (városházák, iskolák, postaépületek) és lakóházak találhatók.

A BAUHAUS ÉPÍTÉSZETÉNEK TERÜLETEI

A két világháború közötti, majd az 1950-es években új építkezések már nem jártak a megelőző évtizedekhez hasonlóan nagyszabású együttesek, városrészek kialakításával. Helyette kisebb csoportokban vagy egy-egy kiemelkedő épület formájában jelennek meg, a város belső kerületeiben. (Erzsébet téri buszpályaudvar)

Az előzőekhez fogható városépítés a két háború között nincs, legfeljebb a budai villanegyedek kiterjesztése. Budapest belseje lényegében kész volt 1914 előtt, nagyrészt az azt megelőző ötven év alatt megvalósult fejlesztések hatására. A két világháború közötti városfejlesztés és épületei kisebb területi egységet alkotnak a város különböző kerületeiben. Ilyen például Budán Pasarét, Pesten az Újlipótváros.

A város budai oldala a Várhegy, Víziváros, Óbuda, Krisztinaváros is állandóan fejlődött, változott. A belső, historikus várostérségek „megtöltése” után a modern építészet természetszerűleg szorult ki ezekre az újonnan beépülő területekre. Kozma Lajos, Molnár Farkas, Fischer József, Dávid Károly, Medgyaszay István és mások villái, bérházai, középületei, - jellemzően - a két világháború közötti fejlesztések. Ilyen egyedülálló együttes a Napraforgó utcai modern villatelep, vagy a Németvölgyi úti kertes bérháztömb.

Budapest külső kerületei,- egészen a II. Világháborúig- (Óbuda, Újpest, Kőbánya, Angyalföld) megőrizték szinte kisvárosias, avagy ipari jellegüket. Említésre méltó az a ma még nem kellőképpen ismert és katalogizált épületállomány is, mely a II. világháborút követő időszakban, a szocialista-realista építészeti stílus jegyében épült városszerte, újabb intézményi és lakóterületekkel gazdagítva a várost. Megjelenésük a belső kerületekben szórványszerű, kisebb együtteseket magukba foglaló, inkább a külső kerületekben alkotnak nagyobb szövetet. Ilyen a XIII. kerületben a Béke út és Váci út között a Fiastyúk utca és a Rákos patak között kialakult belső kertes, több emeletes lakóházakat, művelődési házat, és kertes művésztelepet, családi házakat magába foglaló nagy kiterjedésű terület. Ehhez kiterjedésében és kezelésmódjában hasonló a hasonló a XIV. kerületi Kerepesi út menti lakótelep.

EGYEDI KARAKTERŰ VÁROSSZERKEZETI ELEMEK

A városszerkezet egészét meghatározó körutak és sugárutak mentén felépülő többszintes bérházak mellett a külső városrészekben is létrejöttek a településrész arculatát átformáló lakóterületek, mint a mai VIII. kerülethez tartozó (korábban X. kerület) kertvárosi jellegű lakónegyede a *Tisztviselőtelep* (1887).

Wekerle-telep

A XIX. század utolsó negyedében megduplázódott a város lakossága. A megnövekedett lakásigény kielégítésére 1909-1925 között megépítik a *Wekerletelepet*. A sajátos karakterű városrész – akkor Kispesthez tartozott- területen végrehajtott tervszerű állami építkezés eredményeként, mai mércével mérve is modern lakótelepet kaptak a beköltözők.

Ugyanekkor kezdődött meg Budapest első művésztelepének, (Százados úti művésztelep (1909-1911) kiépítése, az akkori Budapest peremén, mely ma is egyedi karakterű és hangulatú, szinte falusias településrész. Az egész telep megtervezésénél kiemelkedő fontosságú volt a környezetnek a közösség életére gyakorolt várható hatása.

A budai oldalon kisebb telepek, vagy csak egy-egy utcaképet meghatározó együttesek jöttek létre a szecesszió és a Bauhaus építészeti stílusában, (*Krisztinaváros, Pasarét, Rézmál; Ügyészek és bírák lakótelepe 1910-1913, Virányosi tisztviselőtelep 1908, Napraforgó utcai minta lakótelep 1931*)

A XIX. századi gyors ütemű ipari fejlődés nyomán megvalósuló gyártelepek, korabeli funkciójukat kiszolgáló épületállománya sajátos, egyedi karakterű elemei a városnak. (*Weiss-Mannfréd művek és lakótelep, Óbudai Gázgyár és lakótelep, Soroksári úti malomépületek, Ganz Villamossági Művek*)

IPARTERÜLETEK

Külön csoportot képez a gazdasági fellendülés, iparosodás korszakához tartozó ipari épületek megjelenését, elhelyezkedését, főként azért, mert a fennmaradásukat biztosító gazdasági tevékenység megszűntével különösen sérülékeny épületállományt jelentenek. Érzékenységüket fokozza az is, hogy építészeti értékeiket csak a XX. század végétől méltányoljuk, és tartjuk védelemre érdemesnek.

Megjelenésükre jellemző a XIX. században kiépülő, a Városárkon kívüli városrészekben, a Belváros területén kívüli elhelyezkedés. Korabeli funkciójuk nagyon sokrétű. Az építéshez szükséges téglagyárak, a város üzemeltetését szolgáló „üzemi” épületek mellett a fellendülő ipar termelőegységei és a lakosság fogyasztását, szolgáltatását kiszolgáló épületegyüttesek jönnek létre.

Megtaláljuk közöttük a kohászat (*I. kerület Ganz Ábrahám kéregöntödéje XIX. század közepe*), a vízépítés *(IV. kerület Vízmű, XIII. kerület Margitszigeti Víztorony 1911),* a posta és vasút *(Millenniumi vasút 1896, Nyugati pályaudvar 1874-77, Keleti pályaudvar 1881, XII. kerület Fogaskerekű vasút Szabadsághegyi*

végállomása 1890), a gáz- és villamos művek (*VIII. kerület Gázgyár 1856, Óbudai Gázgyár 1913, Ganz villamossági gyár 1878-1911*) és nem utolsó sorban a hajózás épületeit (*Hajógyári sziget, Magyar Hajó- és Darugyár villamos gépháza és kazánháza 1895, gépszerelő csarnok 1902, összesen 11 épület*).

Számottevő épületállományt jelentenek a malmok *(IX. kerület Concordia Gőzmalom 1866, Ferencvárosi Gőzmalom 1893)* és a különböző funkciójú az ipari termeléshez kapcsolódó üzemi épületek csoportja *(IX. kerület Fegyver- és Gázkészülékgyár gyárépülete 1910, X. kerület MÁV Mozdonyszerelő csarnok és járműjavító műhely 1890-es évek vége, IX. kerület, Közvágóhíd 1872).*

Nem egy esetben az ott dolgozók számára, munkahelyükhöz közeli lakóegyütteseket is építettek. (*Óbudai Gázgyár, lakóépületei, Weiss-Mannfréd Művek lakóépületei).*

A teljesség igénye nélkül felsorolt példák jól jelzik a védett ipari épületállomány nagyságrendjét és területi kiterjedtségét.

Az XIX. század végén külterületnek számító részeken felépült ipari együttesek napjainkra a városszövet szerves részévé váltak Egy-egy kerület súlyponti, fejlesztési lehetőségét alkotják, alkothatják. (*Millenniumi park, Concordia malom*)

Az ipari épületek különleges csoportját alkotják, a XIX. század végén, a városlakók kiszolgálására az egyes kerületekben felépített vásárcsarnokok. Korszerűsítésük, helyreállításuk után, ma is korabeli funkciójukat látják el. Nem csak a városban lakók, de az ide látogatók számára is vonzó és különleges épületek. (*Nagyvásárcsarnok 1889-1896, IX. kerületi Vásárcsarnok 1897, V. kerület Vásárcsarnok 1897, VI. kerület vásárcsarnok 1897*)

A számos épületből álló, nagy területen fekvő iparterületek mellett, jelentős részét képzik a hasznosítható épületállománynak az egyedi, a beépített környezetben megjelenő egyes épületek

Az utóbbi évtizedben a védett épületek listája tovább bővült, mind korábbi funkciójuk, mind építési koruk tekintetében. (Budaörsi repülőtér 1936-37, József-telefonközpont 1910-16, Teréz-távbeszélő központ 1904, Corvin-áruház 1915-26, Krisztina körúti Postapalota 1924, Nagyvásártelep 1932)

A BEÉPÍTÉS MÓDJA

A jellemző **beépítési mód** szerinti kategóriák – a szabadonálló, a zártsorú és a telepszerű beépítésű területek alapvetően eltérő városkaraktert definiálnak, ezért fontos lekövetésük a tervekben és a szabályozásokban. Budapest beépített területének 82%-a szabadonálló jelleggel beépített, a lakótelepeket jellemző telepszerű beépítés a terület 8%-án, míg a zártsorú beépítés összesen a terület 10%-án jellemző.

A *zártsorúan* beépült területek, amelyek főként a történelmi belvárosban helyezkednek el, de megtalálhatók még az 1951-ben Budapesthez csatolt települések régi központjaiban (pl. Soroksár, Nagytétény, Pestújhely) is. Ez a beépítési mód gazdaságossága és kedvező városképi hatásai ellenére csak a lakóterületek 10%-án alakult ki. Budapest világvárosi karakterét a nagyvonalú zártsorú beépítések teremtették meg és határozzák meg mind a mai napig.

A város legnagyobb része *szabadonálló* beépítési mód szerint beépített. Karakterük miatt ide soroljuk az ikres és az oldalhatáron álló épületeket, telepszerű-, kis- és kertvárosias lakóterületeket, intézményterületeket, valamint sok más egyéb felhasználású területet.

A BEÉPÍTÉS MÉRTÉKE

A *beépítési sűrűség* szorosan összefügg a beépítési móddal. A területek beépítési sűrűsége a történeti belváros zártsorúan beépített területein a legmagasabb. Az elmúlt években azonban megfigyelhető volt az ún. lakóparkok területein is a beépítés mértékének növekedése.

Míg a *lakóterületek* jellemzői *a lehetséges beépítési mód és épület elhelyezés módjában, vagy a magasságban* is megnyilvánulnak, jellemző karakterrel rendelkeznek, ebből adódik sűrűségi különbözőségük is, addig a különböző **intézményi területek** elsősorban azt a karaktert hordozzák, amilyen lakókörnyezetben találhatóak, ezért itt nem cél a túlcizellált kategória megválasztása. Fontos azonban a beépítési móddal összefüggésben a jellemzően zártsorú vagy szabadonálló jelleg sűrűségi

megkülönböztetése, illetve a kifejezetten alapintézmények elhelyezését biztosító területek funkcionális rögzítése. Természetesen ezek a beépítési jellemzők általánosítóak, és nem jelentenek konkrétan meghatározott beépítési módokat.

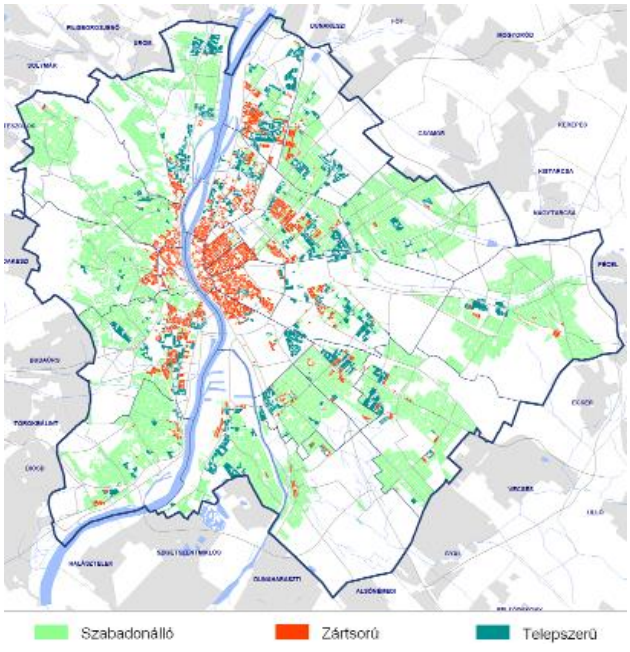
A **gazdasági és ipari** területek karakterjellemzői nem tagolhatók külön területfelhasználási kategóriába, ezért ott egységesebb meghatározás célszerű. Fontos viszont, hogy a *kereskedelmi és szolgáltatási területek* bárki által használt területei és az elsősorban raktározást és termelést szolgáló, tehát használat szempontjából zártabb területek elkülönülő meghatározása is megtörténjen, mivel használatuk, kiszolgálási igényük, terhelésük más jellemzőkkel bír.

Az egyes **különleges területek** kategorizálása elsősorban a funkció miatt, illetve egyes esetekben a funkció és az azzal összefüggő *területi kiterjedés* miatt válik szükségessé. Itt a karakterjellemzők nem általánosíthatók, ezért nem meghatározó, sűrűségi eltéréseik sem igényelik további kategóriák létrehozását.

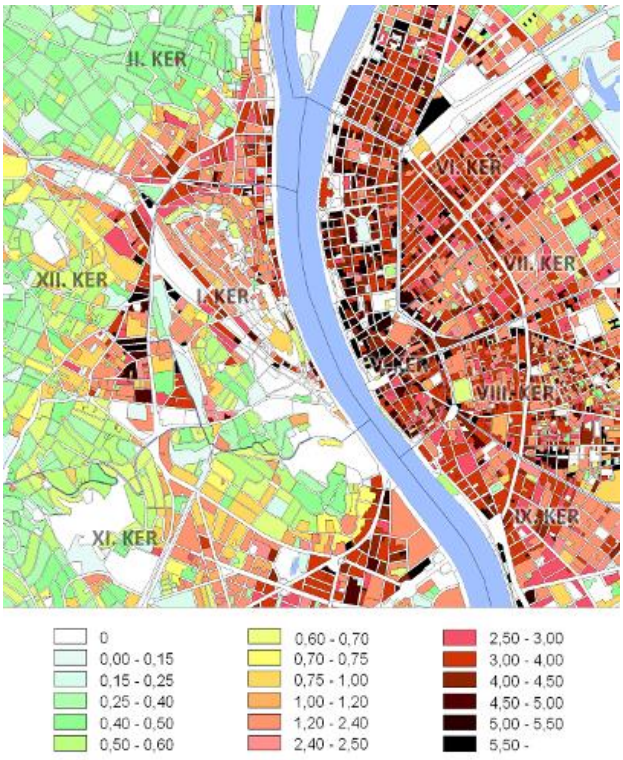
A *településközponti* helyek elsősorban a *központrendszer függvényében* a *sűrűség meghatározásával függnek össze*, úgymint a városközpont, mellékközpontok, helyi központok kategóriái.

A főváros beépített területei nagyrészt alacsony sűrűséggel beépítettek. 64,2%-uk esetében a beépítési mérték 20% alatti. 50% fölötti beépítéssel csak a területek 4,73%-a rendelkezik. A legmagasabb beépítési mérték a történelmi belvárosban és az ahhoz csatlakozó területeken található, az elővárosi zónában lévő lakóterületek viszont igen alacsony beépítettséggel rendelkeznek.

100. ábra: Beépítés módok szerinti eloszlás

101. ábra: A beépítés mértéke

A BEÉPÍTÉS MAGASSÁGA, SZABÁLYOZÁSÁNAK ELŐZMÉNYEI

A városkarakter meghatározó eleme a beépítés magassága, amely a városfejlődés során sajátosan alakult.

Hild János építész József nádor megbízásából 1805-ben Pest városrendezésére készített terve a korabeli Pestet három egységre tagolta és más-más elveket alkalmazott a Belváros, a fejlődésnek indult Lipótváros és a külvárosok területére. Az örökölt szerkezeti elemek megtartása mellett törekedett az ortogonális úthálózat kiépítésére, hogy szabályos tömbök és egységes telekméretek jöjjenek létre (pl.

Felsőerdősor, Vas, Tűzoltó utcák környéke). A pesti városszerkezetben lévő, többségében sugárirányú, szabálytalan vonalak a volt mezőgazdasági területhasználat lenyomatai, míg az ezekre merőleges utcák már a racionális városalakítás eredményei. A terv megvalósítására a Szépítő Bizottságot József nádor hozta létre 1808-ban, 1857-ig működött.

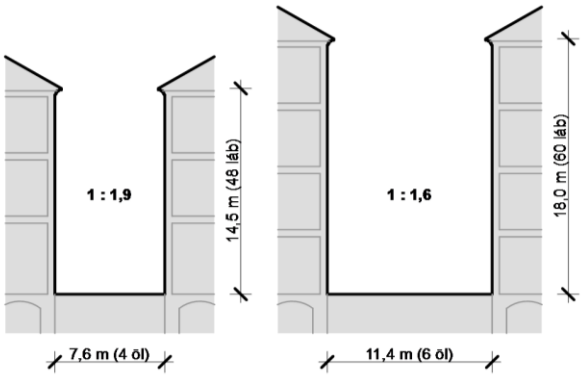
Az 1838-as árvíz után, annak tanulságait figyelembe véve **1839-ben részletes városrendezési szabályzatot** dolgoztak ki, majd 1849-ben ezt módosították. Szabályozták pl. az emeletek számát (3 emelet), az axistávolságokat, a főpárkányok magasságát, megkövetelték a homlokzati falak síkban tartását stb., viszont a közterület szélességének és az épület magasságának arányát nem határozták meg. Az építési engedély megadása előtt helyszíni szemlét kellett tartani a „*helyszíni viszonyok fölvételére*".

Az akkori külvárosokban elvárás volt, hogy (Lipót-, Teréz-, József- és Ferencváros) „*az épületek, amennyire lehetséges egyenlő magasságúak legyenek, (…) a párkányzatok és födélszékek lehetségig folytonos vonalat képezzenek*". **1870**-ben az újonnan létrehozott Fővárosi Közmunkák Tanácsa dolgozta ki az **Ideiglenes Utasítást**. A lakóházak magasságát az utcaszélesség arányában állapította meg.

AZ EGYESÍTETT FŐVÁROS SZABÁLYOZÁSA

1872-ben készült el **Pest első általános szabályozási terve,** mely több, a városképet ma is meghatározó útvonal szabályozási szélességét részletesen meghatározta. **Az Ideiglenes Utasítás 1873-ban módosult**, eszerint a 3 emeletes lakóház megengedett magassága 60-ról 63, a 4 emeletesé pedig 72-ről 76 lábra változott. Ezt az utasítást 1875-ben az FKT végleges építési szabályzata követte, majd a fővárossal hosszú ideig tartó vita lezárása után, 1886-ban új „**Utasítást**" léptetett életbe, amely 78 §-ból állt. Ez a szabályzat vetette meg a főváros építési fejlődésének alapját és jellegét évtizedekre. A főváros területét 4 övezetre osztotta.

102. ábra: Két- és háromemeletes épület kialakítása az 1870. évi ideiglenes utasítás szerint

Az épület legnagyobb magassága – tekintet nélkül az övezetre – egyemeletes lakóháznál 12, kétemeletesnél 16, háromemeletesnél 21, négyemeletesnél 25 m. Egy- és kétemeletes ház bárhol építhető, háromemeletes házat azonban már csak oly utcában szabad építeni, amely legalább 10 m széles, négyemeletes házat pedig csak legalább 15 m széles utcában. Négy emeletnél magasabb házat építeni nem szabad.

Ezt az utasítást 1875-ben az FKT végleges építési szabályzata követte, majd a fővárossal hosszú ideig tartó vita lezárása után, 1886-ban új „**Utasítást**" léptetett életbe, amely 78 §-ból állt. Ez a szabályzat vetette meg a főváros építési fejlődésének alapját és jellegét évtizedekre. A főváros területét 4 övezetre osztotta. Az épület legnagyobb magassága – tekintet nélkül az övezetre – egyemeletes lakóháznál 12, kétemeletesnél 16, háromemeletesnél 21, négyemeletesnél 25 m. Egy- és kétemeletes ház bárhol építhető, háromemeletes házat azonban már csak oly utcában szabad építeni, amely legalább 10 m széles, négyemeletes házat pedig csak legalább 15 m széles utcában. Négy emeletnél magasabb házat építeni nem szabad.

Az FKT **1894. évi Építési Szabályzatának** magassági szabályozása lényegében a korábbi „Utasítás" elveire támaszkodott. A korábbi előírásokhoz képest kissé módosult a megengedett épületmagasság: egy és kétemeletes házat 17 m magasságig bárhol szabad építeni, sarokházak magasságára nézve a szélesebb utca az irányadó.

Hosszú előkészítés után, korszerű reformra törekvésben, de még mindig építészeti elgondolásban született meg az **1914. évi Építési Szabályzat**, amely az előbbieknél részletesebb és átfogóbb, realistább

szemléletű. Nyolc építési övezetet különbözet meg, a korábbinál részletesebb beépítési előírásaikkal együtt.

Az „**Építésügyi Szabályzat Budapest székesfőváros területére**” című építésügyi szabályzat **1940**. május 1-én lépett hatályba.

Az épületek magassága övezetenként az út szélességéhez kötődik, amennyiben rendezési terv, vagy a szabályzat különleges rendelkezései másként nem állapítják meg.

LÉGTÉRARÁNY A MAI SZABÁLYOZÁSI KÖRNYEZETBEN

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (**Étv**.) 2 § 35. pontja szerint a fővárosi rendezési szabályzat (FRSZ) állapítja meg, a TSZT-nek megfelelően, meghatározott területek beépítési magasságát. E meghatározás a légtérarány szabályozását nem zárja ki.

Az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII: 20.) Korm. rendelet (**OTÉK**) 7. § (3a) bekezdése szerint „a helyi építési szabályzatban egységesen kell meghatározni a megengedett beépítési magasságot:

a) az épületmagasság,

b) a homlokzatmagasság vagy

c) a párkánymagasság alkalmazásával.

(4) A helyi építési szabályzat a helyi sajátosságok megőrzése vagy kialakítása érdekében további előírásokat, különösen az épület legmagasabb pontjának magasságát, az építészeti karakter jellemzőit meghatározó rendelkezést írhat elő.” A további előírás a légtérarány szabályozására is vonatkozhat.

A Budapesti Városrendezési és Építési Keretszabályzatról (**BVKSZ**) szóló 47/1998. (X. 15.) Főv. Kgy. számú rendelet csak kivételes esetekben határoz meg magassági értékeket, pl. a hegyvidéki kertvárosias lakóterületeken, a hegyvidéki területek munkahelyi területein, így az épületre meghatározható legkisebb és legnagyobb megengedett építménymagasság pontos értékét KSZT-ben kellett meghatározni.

A légtérarányt az ennek alapján készült **KVSZ**-ek egyes belső kerületekben figyelembe vették, de nem direkt módon, hanem áttételesen, a kialakult állapot és a közterület szélesség együttes függvényében szabályozva, valamely utcai építménymagassági érték meghatározásával.

Dob utca: új épület létesítése az eredeti légtérarány megtartásával

ÉPÜLETTÍPUSOK

A nagy építési stílusperiódusok alatt, a XIX. század közepétől a két világháború közötti időszakig létrejött épületállomány legjelentősebb részét a lakóépületek jelentik, azonban a városszerkezetileg kitüntetett helyzetekben tudatos városalakítás hatására a középületek dominálnak és karakteres városképi elemekként jelennek meg.

Lakóépületek

A lakóépületek kialakítása, megjelenése építésük korszakát reprezentálja. A **historizmus** kezdeti és késői időszakára a körfolyosós, belsőudvaros, a telekhatárok mentén körülépített, nagyméretű épülettömegek

a jellemzőek. Az ilyen módon kialakított nagyvárosi bérház a különböző társadalmi rétegekből származó bérlők számára státuszuknak megfelelően, különböző minőségű lakásokat kínált, alaprajzi és emeleti elhelyezkedés szerint differenciálva: Az utcafronton a nagyméretű több szobából álló, világos nagypolgári otthonokat (melyek közül a legelőkelőbbek az első emeletiek voltak), a gangokról nyílóan pediga kispolgári, egy-két szobás, kevésbé jó fényviszonyú lakásokat helyezték el. Épületszerkezeteik a kor építéstechnológiájának megfelelőek. Az épületben megjelenő alkalmazott társművészetek elemei, (díszítőfestés, stukkó, terazzo-burkolatok, épületbádogos- és kovácsoltvas-díszek) a gyártók mintakönyvei alapján kerülnek kiválasztásra. Homlokzati kialakításuknál leginkább az olasz mintájú palotahomlokzat az uralkodó. Sok esetben egyedi építészeti értékük sem elhanyagolható, de jelentőségük, kultúrtörténeti értékük az egész városképet meghatározó mivoltukban rejlik.

A szecessziós lakóépületek sokszor e kor jeles építészeinek alkotásai. A magánvillák és a nagyméretű bérházak jól szemléltetik az új irányzatot, térszervezésük, épületszerkezeteik azonban nem mutatnak jelentős változást az eklektikában alkalmazotthoz képest. A lakásokat mindkét említett periódusban a reprezentatív szempontok szerint tervezték meg, nem pedig a gyakorlatiasság és a higiénikus életmód követelményeinek megfelelően.

A **modernista** építészet hazai kibontakozása az 1930-as években kisebb lemaradással követte a külföldi kezdeményezéseket. Az új építészet elterjedéséhez az építőanyag és a szerkezetek technikai fejlődése is hozzájárult. Lényegét nem a külső megjelenésben, hanem a tökéletes funkcióban, a jó alaprajzi megoldásban találhatjuk meg, mely az épület funkciójából adódó igények tökéletes kielégítését tűzi ki célként.

A zárt udvaros telekbeépítés, mely az első háború előtt a főváros belterületein általános volt, korszerűsödni kezdett azzal, hogy az udvar felőli oldalra lehetőleg csak mellékhelyiséget nyitottak. A telek teljes körbeépítése helyett a telektömb keretes beépítése azonban csak lassan terjedt el. A keretes struktúra ugyanakkor csak a telek viszonylag kisméretű, utcai részének beépítését tette lehetővé, mely ellenétes volt az ingatlanfejlesztői érdekkel. Logikus következmény volt tehát az épület alapterületének növelésére való törekvés, mely a beépítés mélységének növekedését, az alaprajz torzulását eredményezte. Ebben az időszakban vált a lakások szerves tartozékává a „hall”, a közvetlen homlokzati bevilágítás nélküli, többfunkciós, látens közlekedőhelyiség, melyet az egymástól távolabb kerülő homlokzati helyiségek közötti megnövekedő teret töltötte ki.

A fővárosi kislakásos bérházak közül kiemelkedik a Bécsi úti (1927), a Budaörsi úti lakótelep (1925), a Simor utcai tisztviselőtelep (1926), és a megjelenésében puritánabb Hengermalom utcai bérháztömb (1927.) Szemben a bérházakkal, ahol a lakásalaprajz a beépítési módok korszerűsítésének következményeként a függőfolyosó és az udvari lakás megszűnésével jelentőset fejlődött, a nagypolgári családi ház, a villa alaprajza a rendelkezésre álló anyagi eszközök ellenére is többnyire korszerűtlen maradt.

Megállapítható, hogy az épületállomány általános műszaki állapota főként a lakóépületek tekintetében heterogén, sok helyen nem nevezhető kielégítőnek, a mai életmód igényeinek megfelelőnek. A rossz műszaki állapotnak több összetevője van. A korábbi állami fenntartású és kezelésű bérlakásokat, a növekvő fenntartási költségek megszüntetésére kezelőik átadták a bennük lakók tulajdonába. Így az egyébként nagy értékű lakóépület felújításának összes költsége a társasházi közösségre terhelődött. Az épület-felújítás az alapvető rendszerek felújításán túlmenően, nem egy esetben különleges felkészültségű kivitelező (restaurátor bevonása) meglétét feltételezi és magas felújítási költséget ró a társasházra. Érthető e munkálatok elmaradása, ami az épület állapotának további romlását okozza. Ezt a folyamatot csak felgyorsította a Belvárosból az agglomerációba történő tömeges kiköltözés és a magántulajdonú lakások eladása az 1990-as évektől kezdődően. A megüresedett lakásokat általában irodák és egyéb funkciók foglalták el.

Kulturális intézmények, múzeumok és egyéb kulturális értékek, társadalomszervező helyszínek

A kulturális építmények felújítása, ezzel együtt járó korszerűsítése funkciójuk és frekventáltságuk miatt rendszeres időközönként lezajlik, így műszaki állapotuk jónak mondható. A bennük létrehozott kiállítások, gyűjtemények bemutatásán túl a város, különböző építési periódusának is reprezentatív példái, térbeli eloszlásuk pedig a város sokszínűségét erősíti biztosítva a megfelelő szabadidő-eltöltési lehetőségeket.

A város számos múzeumépülettel rendelkezik. Nem egy közülük már eleve erre a célra létesült. Ezek közül is kiemelkedőek a Nemzeti Múzeum (1837-47) Szépművészeti Múzeum (1900-1906) a Műcsarnok (1895-1896), és az Iparművészeti Múzeum épületei. (1893-1896) A szecesszió korában valósul meg, a magánmúzeumként épített Ernst Múzeum (1912) Néhány esetben a valamely korral behatóan foglalkozó műgyűjtő otthona válik későbbiek során a gyűjtemény otthonává-múzeummá.

A helyreállított műemléképületek bemutatására és működtetésére, az egyik lehetséges és gyakran alkalmazott megoldás a múzeumi funkció. A helyreállított Várpalota ad otthont a Budapesti Történeti Múzeumnak és a Magyar Nemzeti Galériának. A Kiscelli Múzeum az óbudai trinitárius kolostor és templom épületében található. Óbuda helyreállított barokk épületeinek egyik együttese a Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum számára biztosít sajátos hangulatú helyszínt. Ezen típusú épülethasznosításnak számtalan példáját találjuk meg a város szövetében.

Budapest színházi, zenei élete európai viszonylatban is jelentősnek számít. Színházai főként Pest területén találhatók, Buda ebből a szempontból szegényesebbnek mondható. Egyik legjelentősebb, a Várnegyedben található, a karmelita templomból kialakított Várszínház épülete (1787). A pesti oldalon színházi épületeink többsége az Andrássy út – Nagymező utca tengelyében, vagy annak szomszédságában csoportosul. (Thália színház, Budapesti Operett színház – a valamikori Somossy Orfeum 1922, az Új színház – valamikori mulató – 1909). A körutak mentén is épülnek színházak, mint például a Vígszínház épülete (1897). Az említett példák csak a védett épületeket ragadja ki a színházak közül, de kívülük is számos színházi létesítményt találunk mind a belvárosban, vagy a valamikori külső kerületekben is.

A zenei élethez kapcsolódó épületeink egyike az Operaház (1875-84), mely a korának egyik legkorszerűbb épülete volt, valamint a Zeneakadémia szecessziós épülete (1904-1907). Kulturális intézményeink sorából nem hagyhatók ki a filmszínházak, mint az Uránia filmszínház (1893) a Brodway filmszínház (1938), a Margit körúti lakóház és filmszínház épülete (1938).

A különböző építési korok védett épületei között, fontos helyet foglalnak el a templomok, mint a kulturális élet szervezői, időszakos hangversenyek megrendezésével.

3.7.2.7. VÉDETTSÉGEK: RÉGÉSZETI ÉS MŰEMLÉKI, TERÜLETI ÉS EGYEDI VÉDELMEK

VILÁGÖRÖKSÉG ÉS VILÁGÖRÖKSÉG VÁROMÁNYOS TERÜLET

1972. november 16-án született meg az ez idáig legjelentősebb eszköz földünk egyetemes természeti és kulturális értékeinek megőrzésére: az Egyesült Nemzetek Oktatási, Tudományos és Kulturális Szervezete (UNESCO) Világörökség Egyezménye.

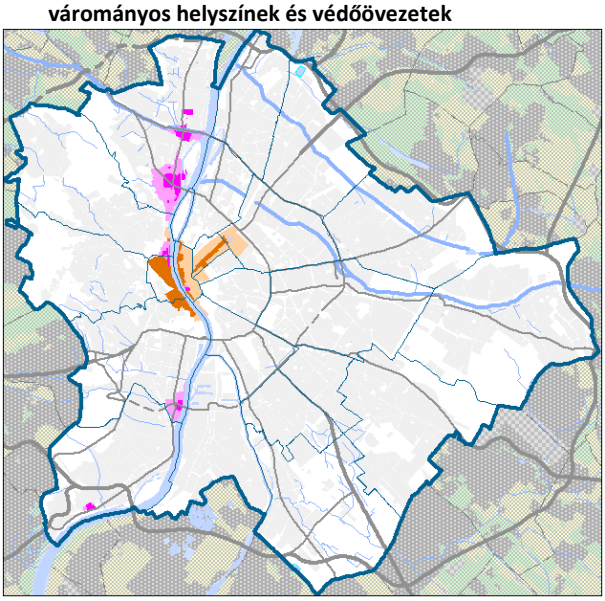
A világ kulturális és természeti örökségének védelméről szóló egyezmény olyan egyedülálló jogi eszköz, amely globális felelősségvállalást tesz lehetővé a világ kulturális és természeti értékeinek megóvásáért.

Az Országgyűlés ezzel összhangban, az egyetemes értékek megőrzéséhez szükséges rendelkezések megállapítása érdekében megalkotta a 2011. évi LXXVII. Törvényt a világörökségről.

A törvény meghatározta a

- világörökségi helyszín,
- világörökségi helyszín védőövezete,
- világörökségi várományos helyszín
- világörökségi várományos helyszín védőövezete

103. ábra: Világörökségi és világörökség várományos helyszínek és védőövezetek

védett területi kategóriákat, amelyek Budapesten az alábbiak szerint helyezkednek el.

A Duna-partok látképe és a Budai Várnegyed (1987)

A világörökségi helyszín részét képezi a budai oldalon a Duna-part a Margit híd és Műszaki Egyetem közötti területe, a budai Várnegyed, a Gellért-hegy.

A pesti oldalon védettséget élvez a Parlament, a Lánchíd pesti oldalán található Széchenyi István tér, a Magyar Tudományos Akadémia és a Gresham-palota épületével, valamint a Duna-part egészen a Petőfi hídig.

A Duna-partok, a Budai Várnegyed és az Andrássy út kiemelkedő egyetemes értékének visszamenőleges meghatározása (2002)

A világörökségi helyszínhez tartoznak az Andrássy út teljes vonalának épületei (közöttük az Operával), a millenniumi földalatti és a Hősök tere.

VILÁGÖRÖKSÉGI HELYSZÍN VÉDŐÖVEZETE

A világörökségi helyszín védőövezete a világörökségi helyszínt körülvevő terület, melynek fejlesztésére és használatára korlátozásokat vezettek be, hogy a világörökségi területek védelmét egy újabb szinttel növeljék. A pufferzónának a jelölt terület közvetlen környezetét kell tartalmaznia, olyan területeket, jellegzetességeket, panorámákat, melyek nagy jelentőséggel bírnak a helyszín védelme szempontjából.

JAVASOLT VILÁGÖRÖKSÉG VÁROMÁNYOS HELYSZÍNEK

A római birodalom határai – a római limes pannóniai Duna-parti határvonalának magyarországi szakasza (Ripa Pannonica)

Az egykori római birodalom határát biztosító limes Magyarországi szakasza a Duna mentén húzódott. A szakasz 2009. óta szerepel a világörökség várományos helyszínek között. A római limes magyar szakasza Ripa Pannonica néven szerepel a nemzetközi világörökség várományos helyszínek listáján. Az európai limes mentén általában folyók jelentették a határt, így a Duna és a Rajna teljes hosszában védelmi szereppel rendelkezett. A Duna mentén majd 500 km hosszan húzódik a limes Magyarországi szakasza, amely most Ripa Pannonica (Pannónia Partja) néven kaphatja meg a világörökségi címet.

12. táblázat: Világörökség várományos helyszínek Budapesten

Kerület	**Megnevezés** (tájékoztató jelleggel)
I.- II.	Aquincum katonai tábor és limes út
II.-III.	Aquincum katonai táborai és katonaváros
III.	Aquincum municipium és az Ulcisia 16. őrtorony
III.	Ulcisia 5. őrtorony
V.	Contra Aquincum erődök
XXII.	Campona erőd

Campona erőd

Az erőd első építési periódusa feltehetően Domitianus császár uralkodása végére tehető. A kezdeti föld és fa konstrukciójú palánktábort Antoninus Pius uralkodása alatt kőtáborrá építették át. Egykori alapterülete 178×200 méter volt. A tábor védelmét a falakból kiugró oldalankénti 2-2 torony látta el. Az ásatások során a tábor belső épületei közül a via principalis és a via drcumana metszéspontjában található parancsnoki épületet és egy ezzel szemben elhelyezkedő építményt hoztak a felszínre. A tábor maradványai a környező beépítettség miatt csak korlátozottan kutatható.

Contra Aquincum erődök

A római kori erőd a 2. század elején épült, majd a 3. század végén teljes átépítésen esett át. Jelentőségét a főváros ellenőrzése, és egy ősi kereskedelmi révátkelő felügyelete adta. Az egykor rombikus formájú erőd maradványai az V. kerületben, a Március 15. téren találhatók, nem messze az Erzsébet hídtól. Első emlékei 1863-ban kerültek elő, kezdetben a középkori városfallal hozták összefüggésben később török eredetűnek vélték, majd a XX. század elejére tisztázták egyértelmű római eredetét.

Aquincum katonai tábor és limes út (Viziváros)

A Csalogány utca – Fő utca – Medve utca – Kacsa utca által határolt területen helyezhető el az első ismert katonai tábor, castrum. Az ala tábor feltehetően egy 190×240 méteres területen, a Fő utcától nyugatra és a Csalogány utcától északra helyezkedett el. A tábor közfürdője a mai Fő utcában volt (a táborkapun kívül), a mai török fürdő helyén. Főutcája a mai Fő utca alatt fut. A területen feltárt leletek jelenleg még nincsenek kiállítva. Az egykori castrum egész területe napjainkra teljesen beépült, így a feltárás csak építészeti projektek kapcsán lehetséges.

Aquincum katonai táborai és katonaváros

Óbuda területén több katonai létesítmény épült ki a római uralom korában. A kiemelt katonai jelenlét a terület földrajzi adottságaival magyarázható. Kr. u. 1. században egy lovas és egy gyalogos segédcsapattábor kiépítése mellett egy légiótábor, valamint Pannonia Inferior tartomány helytartói székhelye is itt kapott helyet. A tábor építésének első fázisában palánkszerkezetű volt, amely kiterjedése 140×200 métert is elérte. A 2. századra a palánkszerű tábort kőbe építették át, a kiterjedése 476×570 méterre növekedett. A 4. században I. Constantinus császár uralkodása alatt egy teljesen új tábor létesült közvetlenül a Duna partján a korábbi légiótábor keleti szomszédságában. A légiótábor körül

táborváros (canabae) létesült a Bécsi út vonalában. A fennmaradt emlékek közül kiemelkedő a Meggyfa utcai Hercules villa, a táborvárostól délre található Amphiteátrum is.

A Budai termálkarszt barlangrendszerei

A budai termálkarszt legjelentősebb barlangrendszerei, Budapest belterületén, a Rózsadomb és a Budai Várhegy felszíne alatt húzódnak. A felvételre javasolt barlangok fokozott természetvédelmi oltalom alatt állnak. A járatrendszerek összesen mintegy 53 km hosszúságban feltártak. A Budai termálkarszt barlangjait a mélyből feltörő karsztos hévizek, valamint a térség utóbbi 30 millió évében végbement felszínfejlődésének sajátosságai hozták létre.

13. táblázat: A Budai termálkarszt barlangrendszer javasolt világörökség várományos helyszínei

Kerület	**Megnevezés** (tájékoztató jelleggel)
I.	Budai Vár-barlang (3,3 km)
II.	Ferenc-hegyi-barlang (6,7km)
II.	Molnár János-barlang (6 km)
II.	József-hegyi-barlang (5.7 km)
II.	Szemlő-hegyi-barlang (2,2 km)
II.-III.	Pál-völgyi-barlangrendszer (29,7 km)

Lechner Ödön művei

Lechner Ödön (1845-1914) a 19. század utolsó negyedének építészeti közegében vállalkozott új művészeti szemléletű küldetésének betöltésére. Tudatosan formált életpályája során arra törekedett, hogy egyedi, az eddigi stílusoktól eltérő, a historizmus formáitól különböző sajátosan magyar stílust hozzon létre. Lechner Ödön világörökség várományos épületei közül négy Budapesten és egy Bács-Kiskun megyében, Kecskeméten található.

14. táblázat: A Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatási Központ nyilvántartása szerint Lechner Ödön tervezte világörökség várományos épületek Budapesten

Kerület	**Megnevezés** (tájékoztató jelleggel)	**Építés ideje**
V.	Postatakarékpénztár	1899 - 1901
IX.	Iparművészeti Múzeum	1891 - 1896
X.	Szent László plébániatemplom	1894 - 1899
XIV.	Budapest, Földtani Intézet	1896 - 1899

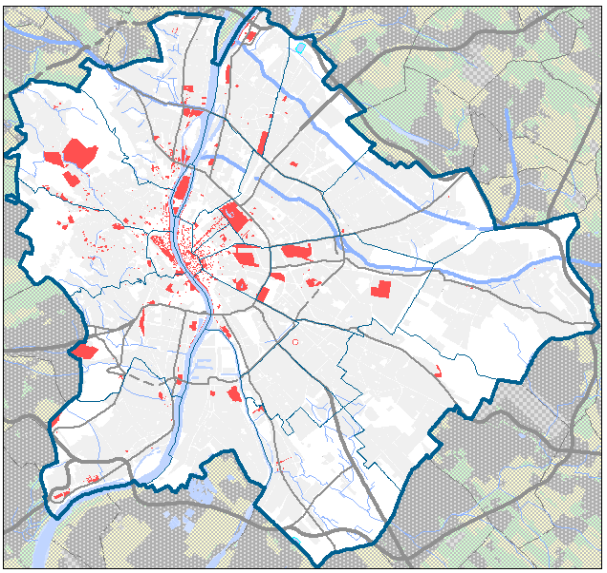
Lechner ezen épületei mind a mai napig, több mint egy évszázad elteltével is, folyamatosan a tervező eredeti elképzeléseinek megfelelő célt – rendeltetést – szolgálják és mindegyiküket lényegében változatlan formában használják. Az épületek egy periódusban épültek, az azóta történt esetleges változtatások és szükséges felújítások az eredeti terveknek megfelelően valósultak meg. A városi helyszíneken található épületek a természeti környezettel és az épített környezetükkel egyaránt megőrizték integritásukat.

MŰEMLÉK, MŰEMLÉKEGYÜTTES

Műemléki érték minden olyan építmény, kert, temető vagy temetkezési hely, terület (ezek maradványa), valamint azok rendeltetésszerűen összetartozó együttese, rendszere, amely hazánk múltja és a közösségi hovatartozás-tudat szempontjából kiemelkedő jelentőségű történeti, művészeti, tudományos és műszaki emlék, alkotórészeivel, tartozékaival és berendezési tárgyaival együtt.

A műemléki védettség alatt álló elem zömében a város központjában, valamint az egykori történeti peremvárosok központi részein található. A budai oldalon az I., II., III., XII. és XXII. kerületekben, a pesti oldalon az V., VI., VII. és VIII. kerületekben található a legtöbb műemlék. A közelmúltban nyilvánították műemlékké a mindkét budapesti rakpartot is.

104. ábra: Műemléki védettség alatt álló ingatlanok Budapesten

Műemléki védettség alatt álló ingatlanok Budapesten

A védelem alatt álló ingatlanok állapota nagyon eltérő, de rengeteg közülük a romos, elhanyagolt épület, állapotuk évről-évre romlik. Egyre sürgősebbnek megóvásuk, felújításuk, fenntartásuk biztosítása.

A műemlékvédelem feladata többek között a műemléki értékek felkutatása, tudományos kutatása, értékelése és számbavétele, dokumentálása, nyilvántartása, védetté nyilvánítása és a védendő műemléki területek meghatározása. Az értékek védelme azonban csak integrált szemlélettel és módszerek alkalmazásával lehet eredményes, ahol a védett egyedi érték és a környezetének védelmi szempontjai együtt érvényesülnek, és amelyben településrendezés és településfejlesztés szerepe is kulcsfontosságú. A településrendezési terveknek és a műemlékvédelem eszköztárának egymással kiegészítő viszonyban kell lenniük. Ily módon jut fontos védelmi szerep jelen TSZT-nek is, amelyek javaslatai a környezeti és településszerkezeti adottságok, valamint településmorfológiai és karakterelemzés alapján készültek.

A terv eszköztárában szereplő sűrűségi és magassági szabályozása révén nyújt védelmet a műemlékek és környezetük számára.

MŰEMLÉKVÉDELEM SAJÁTOS TÁRGYAI: A TÖRTÉNETI KERT, TEMETŐ ÉS TEMETKEZÉSI HELY

A kulturális örökség védelme kiterjed a történeti kertek, temetők és a temetkezési emlékhelyek védelmére.

A kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény (továbbiakban: KöTv.) meghatározásában a műemlékvédelem sajátos tárgyai:

- Történeti kertek
- Temetők és temetkezési emlékhelyek
- Műemléki területek

A törvény rendelkezése szerint (40/A. §), műemlékvédelem sajátos tárgyai körében védelem alatt álló valamennyi ingatlan esetében biztosítani kell az építészeti, településképi, valamint egyéb környezeti, természeti értékek fenntartható használatát és a hagyományos tájhasználat megőrzését.

A rendelkezés tehát a területi védelem alatt álló, egyedileg védett és nem védett elemek esetében is eszköze a hatóságnak.

Történeti kertek

A KöTv. 36. § értelmében a történeti kert történeti vagy művészeti értékkel bíró, önállóan vagy más műemlékhez kapcsolódóan, illetve a történeti településszerkezet részeként megjelenő kertépítészeti alkotás, zöldfelület, illetőleg park, amelyet lehetőleg eredeti rendeltetésének megfelelően, teljes eredeti területére kiterjedően kell védelem alá helyezni. A kiemelkedő jelentőségű történeti kert műemlékké nyilvánítható.

15. táblázat: A Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatási Központ nyilvántartása szerint a következő történeti kertek találhatók Budapesten

Kerület	Cím	**Megnevezés** (tájékoztató jelleggel)
III.	Kiscelli park	Kiscelli park
III.	Remetehegy	Schmidt-kastély kertje
VIII.	Orczy út 1.	Orczy-kert – a későbbi Ludovika kertje
VIII.	Illés utca 25.	Füvészkert – Egyetemi Botanikus Kert
X.	Népliget	Népliget
XII.	Költő utca 21.	Jókai és Steindl-villa kertje a Sváb-hegyen
-	Margitsziget	Margitsziget

Temetők és temetkezési emlékhelyek

A KöTv. 37.§-ban szerint műemléki védelemben kell részesíteni azokat a temetőket és temetkezési emlékhelyeket vagy a temetőknek azokat a részeit, amelyek műemléki értékei a magyar történelem, a vallás, a kultúra és művészet sajátos kifejezői, illetve emlékei.

Műemléki védelemben részesíthető:

- a temető egész területe;
- a temető körülhatárolt területrésze;
- a síremlék, síremlékcsoportok, sírépítmények;
- a temető egyéb építménye, tartozéka, illetve eleme.

A KöTv. szerint a műemléki védelem alatt álló temető, temetkezési emlékhely, illetve azok részei felszámolására engedély nem adható.

16. táblázat: A Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatási Központ nyilvántartása szerint az alábbi temetők és temetkezési emlékhelyek állnak műemléki védelem alatt Budapesten

Kerület	Cím	**Megnevezés** (tájékoztató jelleggel)
I.	Szalag u. 19.*	temető
VIII.	Salgótarjáni úti izraelita temető	sírkövek, síremlékek, Izraelita temető
VIII.	Fiumei úti sírkert** (Kerepesi temető)	műemléki környezet, síremlékek, kripták, mauzóleumok, sírkövek
X.	Újköztemető	Schmidl-síremlék, Gries sírbolt
XI.	Kőérberki dűlő	Középkori templom és temető, műemléki környezet

**ágostonos kolostor temetője (jelenleg egy irodaépület található a helyén)*

***A Fiumei úti sírkertben számos műemlék sírbolt volt, de idén a 42/2013. BM rendelet a teljes temetőterületet műemlékké nyilvánította.*

A temetőkről és a temetkezésről szóló 1999. évi XLIII. törvény szereplő fogalom-meghatározás szerint **temetkezési emlékhely** a temetőn kívül, különösen templomban, altemplomban, templomkertben,

történeti kertben, urnacsarnok-házban vagy más építményben és területen lévő, az elhunytak eltemetésére, urnák elhelyezésére és hamvak szétszórására szolgál.

- Gül Baba türbéje (II. kerület): évszázadok alatt történt többszöri átépítés és „visszaépítés" nyomán alakult ki mai arculata a türbe környezetének, iszlám zarándokhely a Rózsadombon
- Törley mauzóleum (XXII. kerület): Budafokon a Törley mauzóleum épületében sírhely már nincs, az 1956-os forradalmat követően feldúlták és jóval később ismeretlen helyen eltemették a maradványokat (forrás: muemlekem.hu)

MŰEMLÉKI TERÜLET: TÖRTÉNETI TÁJ, MŰEMLÉKI JELENTŐSÉGŰ TERÜLET, MŰEMLÉKI KÖRNYEZET

A kulturális örökségvédelemről szóló 2001. évi LXIV. törvény meghatározásában a műemléki területek:

- történeti táj
- műemléki jelentőségű terület
- műemléki környezet.

Történeti táj (tt)

Történeti tájként (TT) műemléki védelemben részesül az ember és a természet együttes munkájának eredményeként létrejött olyan kulturális (történeti, műemléki, művészeti, tudományos, műszaki stb.) szempontból jelentős, részlegesen beépített terület, amely jellegzetessége, egységessége révén topográfiailag körülhatárolható egységet alkot, és amelyet jogszabály ilyenként védetté nyilvánított**.** Budapestet történeti táji lehatárolás nem érinti.

Műemléki jelentőségű terület (MJT)

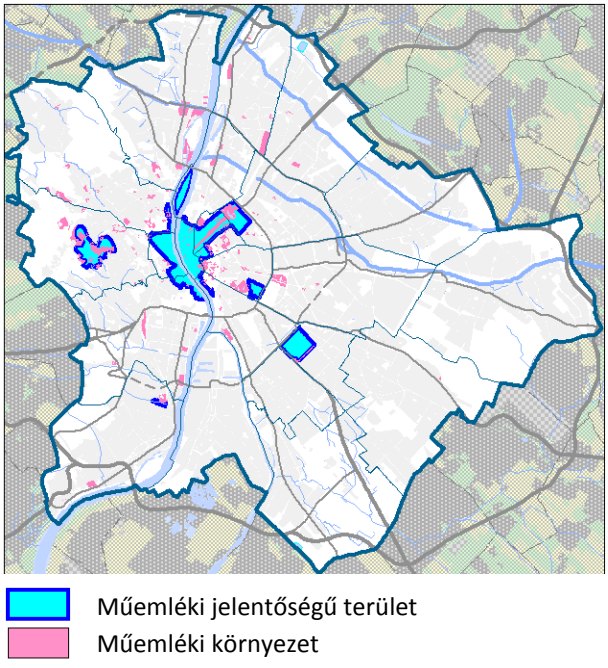
Az MJT törvényi meghatározása: *„Műemléki jelentőségű területként kell védeni a település azon részét, amelynek jellegzetes szerkezete, beépítésének módja, összképe, a tájjal való kapcsolata, terei és utcaképei, építményeinek együttese összefüggő rendszert alkotva történelmi jelentőségű és ezért műemléki védelemre érdemes."*

Budapesten kormányrendelettel (7/2005. (III. 1.) NKÖM rendelet) nyilvánították *műemléki jelentőségű területté* a Budapest főváros területén világörökségi védelem alatt álló ingatlanokat.

A védetté nyilvánított közterületeken a védelem nem korlátozza az illetékes közúti hatóságoknak és kezelő szerveknek a fenntartással, üzemeltetéssel kapcsolatos tevékenységét.

A bővítésének célja a budai Vár, a budapesti Duna-partok panorámája, az Andrássy út, a Millenniumi Földalatti Vasút és ezek történeti környezetének Világörökségi Listára felvett, várostörténetileg-városképileg szervesen összetartozó együttese számára a területi műemléki védelem egységes biztosítása.

105. ábra: Műemléki jelentőségű területek és műemléki környezetek Budapesten

A kiemelkedő értékű és magas színvonalú gazdasági-társadalmi környezet kialakítását és fenntartását igénylő területre megfogalmazott UNESCO javaslatok:

- *az épületbontások világörökségi szempontból komoly problémát jelentenek, ezért ezt a folyamatot [a már kiadott, jogerős engedélyeknél is] meg kell állítani minden esetben testre szabott megoldásokkal;*
- *olyan külön városrendezési szabályozást kell létrehozni, amely egyaránt megfelel mind a városmegújulás szükségességének, mind annak a követelménynek, hogy megőrizzük a negyed örökségi értékeit;*
- *még ennél is sürgetőbb olyan gazdasági eszközök létrehozása, amelyek a rehabilitációra, nem pedig a bontásra/új-építésre ösztönöznek.*

A városléptékű műemlékvédelem – ez a több kerületet magába foglaló műemléki jelentőségű terület – létjogosultságát a történeti városmagban. A budapesti épített örökség kiemelkedő értékét az adja, hogy a nagyvárosi kiépülés rövid idő alatt és nagy léptékben zajlott le, európai összevetésben is figyelemre méltóan magas építészeti és esztétikai értéket hozva létre. A nagy kiterjedésben fennmaradt, változatos, összességében mégis egységes, a historizmus és a szecesszió stílusjegyei által meghatározott, de a klasszicizmus építészeti szubsztanciáját is hordozó és a modern korszak kiváló minőségben megépült elemeit szervesen integráló épületállományban rejlő érték képezi az alapját a budapesti városléptékű műemlékvédelemnek. Ennek a védelemnek az a célja, hogy az összefüggésekben rejlő értéket fogalmazza meg, valamint felhívja a figyelmet arra, hogy a védelem tárgya sérül, és a védelem válik okafogyottá, ha az egyedileg nem védett elemek megsemmisülnek.

Örökségvédelmi szempontból elvárás, hogy az érintett terület építészeti fejlesztéseit szabályozó javaslat vegye figyelembe az építészeti léptéket, az épületek meglévő, megőrzendő tömegét, magasságát, kialakításuk sajátos rendjét, a tervezési terület megőrzendő telekstruktúráját és térszerkezetét. Alapvető cél, hogy csak olyan beavatkozások történjenek, amelyek az építészeti kultúra folyamatosságát korszerű eszközökkel, a terület beépítési sűrűségének növelése nélkül képesek biztosítani.

A történeti városkép identitásának szerves részét képviselik a városképet meghatározó tetőzetek, az eredeti telekosztás, a fő látványtengelyek, melyek megőrzéséről a szabályozásnak a maga eszközeivel gondoskodnia kell.

Örökségvédelmi szempontból kívánatos, hogy a telkek beépítését szabályozó paraméterek a jelenleginél intenzívebb beépítésre csak ott adjon lehetőséget, ahol biztosítható, hogy a terület forgalmi terhelése ne növekedjék. Új beépítésre csak akkor adjon a szabályozás lehetőséget, ha az által a tömb beépítési intenzitása a jelenlegihez képest csökken és a lehetővé váló fejlesztés mind a tömb, mind a terület felértékelődését szolgálja, élhetőbbé téve a történeti negyedet. Védett területen bontás csak akkor lehet indokolt, ha az épület műemléki értéket nem hordoz, városképileg zavaró, a környezetébe nem illik.

Műemléki környezet (MK)

A kulturális örökségvédelemről szóló 2001. évi LXIV. törvény 39.§. (2) bekezdése szerint „*a védetté nyilvánított műemlék kormányrendeletben meghatározott környezete* ***műemléki környezetnek*** *minősül.*”

A 393/2012.(XII.20.) számú kormányrendelet 17.§.-a szerint az alábbi telek jelölhető ki műemléki környezetnek:

- amely a műemléki érték telkével közvetlenül határos,
- amelyen az esetleges építési vagy más tevékenységek a műemléki érték állagát közvetlenül befolyásolhatják, vagy
- amelyen a műemléki érték megjelenését, értékeinek érvényesülését közvetlenül befolyásoló építmény áll.

A kormányrendelet (3) bekezdése szerint „*a 2013. január 1. előtt védetté nyilvánított műemlékkel vagy műemléki jelentőségű területtel közvetlenül határos telkek, a közterületrészek és a közterületrészekkel határos ingatlanok, valamint a védetté nyilvánításról szóló miniszteri rendeletben ettől eltérően kijelölt ingatlanok*” szintén műemléki környezetnek minősülnek.

17. táblázat: Nagykiterjedésű műemléki környezet területei Budapesten

Kerület	**Megnevezés** (tájékoztató jelleggel)
III.	Aquincum
III.	Óbudai Gázgyár
VI.	Andrássy út
VI.	Nyugati pályaudvar
VIII.	Ludovika kertje
IX.	Nagyvásártelep
X.	MÁV Északi Járműjavítója
XI.	Albertfalva Castrum
XIV.	Hősök tere

A 393/2012.(XII.20.) számú kormányrendelet 3. számú melléklete határozza meg műemléki környezetet érintő eljárások során vizsgálandó szempontokat, melyek:

- a tervezett beavatkozás hatása az egyedileg védett műemlék történeti környezetbe ágyazott, illetve egyedi megjelenésére, értékei érvényesülésére, használatára, különösen a - nappali és éjszakai - látvány, a térbeli kapcsolatok és arányok tekintetében.
- a tervezett beavatkozással kialakuló építmény, berendezés illeszkedése az egyedileg védett műemlék tömegalakításához, homlokzatképzéséhez, szín- és anyaghasználatához.
- a tervezett rendeltetés méltó illeszkedése az egyedileg védett műemlék funkciójához, jellegéhez és környezetéhez.
- a telekalakítással kapcsolatos eljárás során a történeti telektulajdonságokat (telekméret, telekforma, telekosztási struktúra, megközelítési lehetőség), az ingatlan kulturális örökségi elem elválaszthatatlan részeként kell tekintetbe venni, ezért a történeti telekstruktúra fennmaradását nem veszélyeztető telekalakításhoz adható hozzájárulás.

A NEMZETI ÉS TÖRTÉNELMI EMLÉKHELYEK

A nemzeti és történelmi emlékhelyek az ország történelmében központi szerepet betöltő helyszínek. 2012-ben a Magyar Országgyűlés bevezette a *nemzeti* és a *történelmi emlékhelyek* fogalmát és összesen 11 nemzeti és 36 történelmi emlékhelyet határozott meg.

A nemzeti emlékhelyek hazánk múltjában kiemelkedő szerepet játszottak, vagy valamely történelmi kor meghatározó színterei voltak, egyúttal a nemzet önazonosítását illetően is kiemelkedő jelentőségűek. A nemzeti emlékhelyek jellemzője továbbá, hogy a magyarság, vagy annak az itt élő nemzetiségekkel való összetartozását erősítő jellegük vitathatatlan.

A nemzeti emlékhelyek listáját a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság javaslatára állította össze. A nemzeti és történelmi emlékhelyek listáját a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény 2. számú melléklete tartalmazza. Ezek között az alábbiak a budapesti helyszínek:

18. táblázat: Kiemelt nemzeti emlékhelyek (Hatályos: 2017. szeptember 1-től)

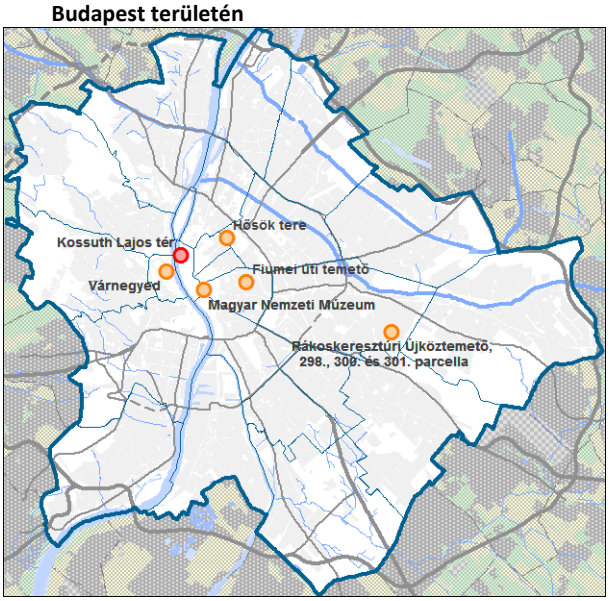
Kerület	**Megnevezés** (tájékoztató jelleggel)	Kiemelt nemzeti emlékhely lehatárolása
V.	Az Országház és környéke	Kossuth Lajos tér 1–3. szám alatti, 24894 helyrajzi számon nyilvántartott Országház
		Kossuth Lajos tér (24893 helyrajzi szám,
		Kossuth Lajos tér 11. szám alatti, 24891 helyrajzi számon nyilvántartott ingatlan
		Kossuth Lajos tér 12. szám alatti, 24898 helyrajzi számon nyilvántartott ingatlan
		id. Antall József rakpart (24897/4 helyrajzi szám)
		Vértanúk tere (24834/1 helyrajzi szám)

19. táblázat: Nemzeti emlékhelyek

Kerület	**Megnevezés** (tájékoztató jelleggel)	Kiemelt nemzeti emlékhely lehatárolása
I.	Várnegyed	A várfalon belüli közterületek közül a Szentháromság tér, a Dísz tér és a Szent György tér
		a Budai Vár (Királyi Palota) épülete Cím: 1014 Budapest, Szent György tér 2.
		a Sándor-palota épülete Cím: 1014 Budapest, Szent György tér 1.
		a Mátyás-templom épülete cím: 1014 Budapest, Szentháromság tér 2.
		a volt József-kaszárnya épülete Cím: 1014 Budapest, Táncsics Mihály utca 9.
		a Hadtörténeti Intézet és Múzeum épülete Cím: 1014 Budapest, Kapisztrán tér 2–4.
V.	Kossuth Lajos tér	A Kossuth Lajos tér és az Országház épülete Cím: 1055 Budapest, Kossuth Lajos tér 1–3.
		a Néprajzi Múzeum épülete Cím: 1055 Budapest, Kossuth Lajos tér 12.
		a Vidékfejlesztési Minisztérium épülete cím: 1055 Budapest, Kossuth Lajos tér 11.
		1055 Budapest V. kerület, belterület, 24897/4 hrsz.
VIII.	Fiumei úti temető	A Fiumei úti temető, kivéve a Nemzeti Sírkert részévé nem nyilvánított temetési helyeket Cím: 1086 Budapest, Fiumei út 16.
VIII.	Magyar Nemzeti Múzeum	A Magyar Nemzeti Múzeum épülete és a Múzeumkert Cím: 1088 Budapest, Múzeum krt. 14–16.
X.	Rákoskeresztúri Újköztemető, 298., 300. és 301. parcella	A parcellák, kivéve a Nemzeti Sírkert részévé nem nyilvánított temetési helyeket Cím: 1108 Budapest, Kozma u. 8–10.
XIV.	Hősök tere	A tér közutak által körbefogott területe Cím: 1146 Budapest, Hősök tere

Az Andrássy utat lezáró Hősök tere mai alakja a honfoglalás ezredik évfordulóján, 1896-ban kezdett formálódni. Ekkor adták át a Műcsarnokot, ekkor született törvény a Szépművészeti Múzeum és a Millenniumi emlékmű felépítéséről. 1929-re készült el a mű: ezer év legfontosabb uralkodóinak szoborgaléria és a hét honfoglaló vezér szoborcsoportja, előtte a magyar hősi halottak jelképes sírja. A Hősök tere és az Andrássy út egyben a világörökség része is.

106. ábra: A nemzeti emlékhelyek elhelyezkedése Budapest területén

A tér a nemzet és az ország egész történelmét megidézi, nemcsak a háborúk áldozataira emlékeztet, hanem a békeidők alkotóira és alkotásaira, a magyar művelődés időtálló értékeire is. Jelentőségét bizonyítja, hogy különböző politikai rendszerek egymástól függetlenül jelképes helyként kezelték a teret, vagy közvetlen környékét, és próbálták az uralkodó ideológia szolgálatába állítani (Tanácsköztársaság, Május 1.-i ünnepségek, díszszemlék, Nagy Imre újratemetése).

A Milleneumi emlékmű a Hősök terén, 1919-ben

Az ország fővárosának legrégibb és műemlékekben leggazdagabb része a **budai Várnegyed**, egyben világörökségi helyszín. 1247-től – az idegen megszállások időszakaitól eltekintve – a mindenkori magyar államigazgatási és politikai központja.

A budai Várnegyed madártávlatból

A XX. század közepéig az uralkodók, illetve az államfő palotája, a miniszterelnökség és néhány minisztérium épülete, valamint számos ország külképviselete is itt volt. Napjainkban a magyar állam kulturális és reprezentációs központjának tekinthető, itt található többek között a Köztársasági Elnök Hivatala, a Mátyás-templom, s a Budavári Palotában működő Országos Széchenyi Könyvtár és a Magyar Nemzeti Galéria is. 2013-ban a honvédelem napján avatták nemzeti emlékhellyé a Budai Várnegyedet, és helyezték el az ezt jelképező oszlopot a Szentháromság téren.

1802-ben Széchényi Ferenc gróf felajánlotta gyűjteményeit a nemzetnek. Adományából fejlődött ki a **Magyar Nemzeti Múzeum**, a magyarság és a Kárpát-medence történelmi múltjának legkomplexebb műkincsgyűjteménye. Épülete 1847-ben készült el Pollack Mihály tervei alapján. 1848. március 15-én a Múzeumkertben tartott népgyűlés volt a forradalom kezdőeseménye. Dísztermében több alkalommal tanácskozott az Országgyűlés alsó- és felsőháza. 1861–1944 között számos olyan kiemelkedő személyiségtől vett itt végső búcsút a nemzet, mint Teleki László, Kossuth Lajos, Ady Endre és Bem József.

A kulturális örökségről szóló törvény definiálja a nemzeti emlékhelyek használat céljait, ezek között az ünnepi, protokolláris, idegenforgalmi és a köznapi használatot. A használati rendre vonatkozó rendelkezéseken belül megfogalmazza egy olyan használati terv elkészítésének és közzétételének a kötelezettségét, mely a meghatározott tartalmi elemek mentén tájékoztat az adott nemzeti emlékhellyel kapcsolatos információkról, ajánlás szinten fogalmaz meg a nemzeti emlékhely egyes használati céljaihoz kapcsolódó, a használatra vonatkozó szabályokat, valamint ismertet vonatkozó előírásokat, egyéb védettségből következő, továbbá rendkívüli eseményekkel kapcsolatban követendő intézkedéseket.

- 302/2011. (XII. 23.) Korm. rendelet a nemzeti emlékhelyek használati rendjéről

- az adott nemzeti emlékhely sajátosságainak megfelelő, az 1. §-ban meghatározott használati célok szerint rendszerezett használati a Nemzeti Örökség Intézete használati tervet készít

- A tulajdonos a (4) bekezdés szerint elfogadott használati tervet a nemzeti emlékhelyen elhelyezett hirdetőtáblán és - amennyiben honlappal rendelkezik - honlapján is közzéteszi.

- 3. § A használati terv a következő elemeket tartalmazza:

a) a nemzeti emlékhely és a hozzá fűződő nemzeti érték ismertetése és annak bemutatása, hogy mely tényezők indokolták a nemzeti emlékhellyé nyilvánítást;

b) a nemzeti emlékhely helyrajzi számokkal történő lehatárolása;

c) a nemzeti emlékhely valamennyi tulajdonosának megjelölése, elérhetőség megadása;

d) a nemzeti emlékhely jelenlegi állapotának bemutatása;

e) a nemzeti emlékhely egyes használati céljaihoz kapcsolódó, a használatra vonatkozó ajánlások, jogszabályi rendelkezések, így különösen a fennálló egyéb védettségből következő előírások ismertetése, valamint a nemzeti emlékhely használatával kapcsolatosan kialakult szokások, hagyományok ismertetése;

f) a nemzeti emlékhelyhez fűződő nemzeti érték megőrzéséhez, fenntartásához és bemutatásához rövid-, közép- és hosszútávon tervezett intézkedések - azok időbeli ütemezését is bemutató - ismertetése;

g) a nemzeti emlékhely fenntartható használata, fejlesztése és bemutatása érdekében meghatározott elsődleges célkitűzések és a rövid-, közép- és hosszútávra előkészített tervek, programok, projektek - azok időbeli ütemezését is bemutató - ismertetése és

h) a rendkívüli eseményekkel kapcsolatban követendő, jogszabályban rögzített intézkedések és védelmi előírások ismertetése.

4. § (1) A használati tervet szükség szerint, de legalább hétévenként felül kell vizsgálni.

A történelmi és nemzeti emlékhelyekkel kapcsolatos operatív feladatokat, tudományos és ismeretterjesztő munkát és a Nemzeti Örökség Intézete látja el.

A történelmi emlékhelyek olyan kiemelkedő jelentőségű épített vagy természeti helyszínek, amelyek nemzetünk, vagy valamely hazánkban élő nemzetiség történelmében meghatározó jelentőséggel bírnak, ahol az ország politikai vagy kulturális életét befolyásoló és ezért megemlékezésre alkalmas intézkedések történtek. A történelmi emlékhelyet kormányrendeletben határozzák meg. Jelenleg 36 magyarországi emlékhely van kijelölve.

20. táblázat: A budapesti történelmi emlékhelyek

Kerület	**Megnevezés** (tájékoztató jelleggel)
I.	Szilágyi Dezső téri református templom
V.	Batthyány örökmécses
V.	Magyar Tudományos Akadémia
VI.	Andrássy út 60.
VII.	Wesselényi utcai Hősök temploma és Hősök sírkertje
VIII.	Corvin köz
VIII.	Ludovika Akadémia
IX.	Kálvin téri református templom, kripta és a Ráday Gyűjtemény
XI.	Eötvös József Collegium

HELYI VÉDELEM (FŐVÁROSI)

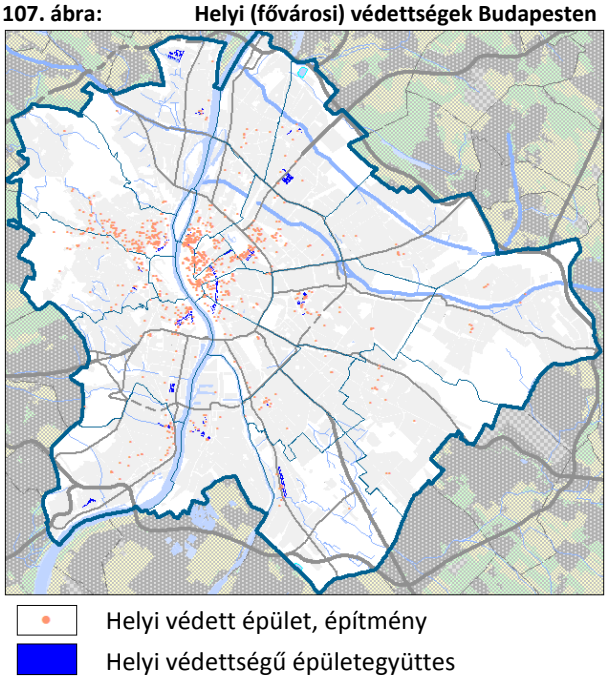
Budapest főváros városképe és történelme szempontjából meghatározó építészeti örökség kiemelkedő értékű - műemléki védettség alatt nem álló - elemeinek védelme érdekében Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlése a 37/2013. (V.10.) Főv. Kgy. rendeletében határozza meg a helyi védettséggel kapcsolatos szabályokat. A rendelet új mellékletét a 69/2013. (IX.18) önkormányzati rendelettel fogadták el.

A felülvizsgálatra, a jogszabályok koherenciájának megteremtése miatt volt szükség. Műemléki jelentőségű területté (MJT) nyilvánított területen álló épületegyüttesek és országos egyedi műemléki védelem alá helyezett építmények helyi egyedi védettsége megszűnt.

A védelem célja, hogy megakadályozható legyen az építészeti értékek bontása, továbbá azok a beavatkozások, amelyek az építészeti értékek érvényesülését zavarnák. A helyi védett épületek megőrzése nagymértében hozzájárul a hagyományos, karakteres városkép megőrzéséhez.

A fővárosi kerületek önkormányzatai is létrehozhatnak és működtethetnek külön helyi védelmi rendszert. Ennek megfelelően a legtöbb kerületben alkottak rendeletet a helyi építészeti örökség védelmére. A kerületi jegyzékek jellemzően eltérőek a fővárosi jegyzéktől, de előfordulnak átfedések is, vannak épületek, amelyek két védelmi listán is szerepelnek, így kettős védelem alatt állnak.

107. ábra: Helyi (fővárosi) védettségek Budapesten

RÉGÉSZETI VÉDETTSÉGEK

A főváros területén ismertté vált régészeti lelőhelyekről hatósági nyilvántartás készül. Ezt a közhiteles hatósági nyilvántartást a Lechner Lajos Tudásközpont vezeti a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény 71. § (1) bekezdése szerint.

Az idézett törvény 11. §-a alapján a nyilvántartásba vett régészeti lelőhelyek a törvény erejénél fogva általános régészeti védelem alatt állnak.

A lelőhelylista hatósági nyilvántartója a Lechner Lajos Tudásközpont.

A nyilvántartott régészeti lelőhelyek körében külön kategóriát alkotnak azok a régészeti lelőhelyek, melyek esetében kiemelkedő történeti és kulturális jelentőségük okán minisztériumi határozat, 2001. óta miniszteri rendelet mondja ki a védetté nyilvánítás tényét, ezek a határozattal védetté nyilvánított régészeti lelőhelyek. Ezek a nyilvántartott régészeti lelőhelyeket feltüntető helyszínrajzon külön jelöléssel vannak feltüntetve.

3.7.2.8. AZ ÖRÖKSÉGI ÉRTÉKEK ELEMZÉSE

Budapest Településszerkezeti terve és az örökségvédelem szempontjából egyaránt releváns elemek a:

- településszerkezet
- területfelhasználás, funkció
- beépítési intenzitás, sűrűség
- magassági viszonyok.

A mai Budapest területe az őskor óta folyamatosan lakott, ennek megfelelően a mai város alatt többrétegű kultúrtörténeti kincs rejlik, melyekből bizonyos, szerencsésen exponált helyszíneken több réteg is felszínre kerülhet. Rejtettségük ellenére ezek a rétegek gyakran a városszerkezetet is hosszú távon alakítják (óbudai amfiteátrum körül létrejött tér). A korai rétegeknek külön értéke, hogy a mai városközponttól távoli területeken is megjelennek, kultúrtörténeti szempontból felértékelve azokat, Budapestnek „egyenszilárdságú” történeti vázat adva.

TELEPÜLÉSSZERKEZET

A fő közlekedési utak a mai napig megközelítőleg ugyanazt a nyomvonalat követik, amit már az őskori lelőhelyek láncolata is kirajzol. Így például nagy vonalakban az őskori lelőhelyek a Duna partját, illetve a Dunába ömlő kisebb patakok mentén haladó utakat rajzolja ki.

Budapest településszerkezetét, az utcák-terek rendszerét legerősebben a középkor formálta, de néhány ismert helyen (Lajos utcai amfiteátrum környezete, Óbuda), már a római kori város szerkezete is fellelhető. A fő közlekedési utakat a kezdetektől fogva a Duna észak-dél irányú természetes vonala határozta meg, ahol a keletről és nyugatról ide érkező, a domborzati-vízrajzi viszonyokhoz is igazodó utak a kedvező dunai átkelési lehetőségek irányába tartottak. E szempontból fontos, hogy a mai Belváros területén a Duna jelentős szűkületben folyik, mely az átkelőhely jelentőségét kiemelte. A római kori tudatosan kiépített úthálózat épített erre a természetesen kialakult útrendszerre, mely a mai napig nyomon követhető. A dunai limes-út mellett, kezdetektől fogva érzékelhető, hogy a fő közlekedési útvonalak sorába tartozott a Szentendrei út, Kerepesi út, Váci út, Üllői út, Soroksári út, Budafoki út, Nagytétényi út, Budaörsi út. A hegyeken átvezető völgyek útvonalai szintén minden korban használatosak voltak.

Az egyes történeti városmagok úthálózata, több esetben telekosztása is legalább középkori előzményekre megy vissza. A római kori területosztás és úthálózat nyomait őrzi a Szentendrei út, a Bécsi út, a Lajos utca, a Pacsirtamező utca vonala, a Keled utca, a Vörösvári út, a Hunor utca és a rájuk fűződő alsóbbrendű utak is. Emellett az Árpád-híd és a Mozaik utcai híd egyaránt római kori elődök közelében épült, ugyanazt a kedvező átkelési lehetőséget használva ki. A régészeti-történeti emlékek megmaradásának és bemutathatóságának szempontjából a történeti városrészek esetében van ennek esetenként gyakorlati jelentősége. Például a középkori Pest városfalának nemcsak nyomvonala lelhető fel a Károly krt. – Múzeum krt. – Vámház krt. nyomvonalában, de a fal tekintélyes maradványai is láthatóak. A negatív példa Aquincum. A város újkori fejlődése során nem vették figyelembe a korábbi városszerkezetet, így az antik várost négy részre osztotta a jelenlegi út- és vasúthálózat.

Az újkori településszerkezeti fejlődés nagyfokú tudatosságot, korszerűségre és reprezentációra való törekvést mutat. A XIX. század végén a haladó városszerkezeti megfontolások szerint kiépülő utcahálózat részben integrálja a középkori maradványokat, részben tagadja azt. Az integráció magas fokát mutatja az Erzsébet híd pesti hídfőjében kialakuló szerkezet, mely a középkori spontán hálózatot viszonylag kis átalakítással reprezentatív térrendszerré tette. Az Andrássy út barokkos szerkesztésű tengelye mentén viszont a teljes meglévő városszövet bontásra került, az utcahálózatot racionalizálták. A külső kerületekben is több helyen bukkan fel egy-egy, a helyi viszonyok között meghatározónak számító útnyomvonal, mely akár a terület teljes átépülése, az épületállomány lecserélődése során is megtartja településszerkezetet szervező szerepét (Újpest, Bercsényi utca).

A konzekvens módon megvalósított, az épületállománnyal és a területfelhasználással szoros korrelációt mutató kör- és sugárutak rendszere Budapest unikális várostörténeti öröksége, mely a közlekedési és területfeltárási igényket napjainkban is működőképesen szolgálja.

TERÜLETFELHASZNÁLÁS, FUNKCIÓ

A Főváros területén kialakult területfelhasználás még ma is a nagy történeti fejlődési korszakok lenyomatát őrzi, az akkor meghatározott struktúrák szerint alakul tovább, ezért összefüggésben áll az örökségvédelemmel. A „funkcionális lenyomatképzésben” a római kor kivételesen nem játszik szerepet, a városszerkezet egyes elemeinek máig tartó meghatározásán túl nincsen hatása az érintett területeken ma kialakult területfelhasználásra.

A főváros több, egymástól korábban különálló településből vált közigazgatásilag egy egységes szerkezetté. Az alkotórészek eltérő adottságai saját korábbi belső történeti fejlődésükből erednek.

A középkorban kialakult igazgatási struktúra a budai Várhegyet és környékét tette meg székhelyéül, ez az állapot a térség kiemelt státuszában a mai napig tükröződik. A II. kerület Duna parti sávja a középkori Buda külvárosait fedi le. A várfalak által lehatárolt településrész a mai napig funkcionálisan külön életet

él, elszigetelődik a környező városszövettől, ahogy ezt a várfalon belüli, zártsorú, kisvárosias beépítés, és a várfalakon kívüli felső övben megjelenő szabadonálló épületek kontrasztja is mutatja.

A Duna bal partján a középkorban kialakuló Pest városa nem volt igazgatási központ, elsősorban a lakófunkció dominált. A polgárváros jelentős középületeinek funkciói – az épület pusztulása esetén is – jellemzően a mai napig helyben fennmaradtak. Ez alól közismert kivétel a Városháza, melyet az Erzsébet-híd építésekor, a hídfő utcahálózatának újjáalakítása során bontottak el. Ismert jelenség a középületek használatának megváltozása is, melynek során egy eredetileg más célra épült középület új közfunkciót kap. Így kapott helyet a jelenlegi Városháza egy eredetileg katonai kórház céljára épült épületegyüttesben. A mai Kiskörút által kijelölt városfalon belül nagyszabású közcélú építkezésekre nem volt megfelelő szabad hely, ezért az új városi közfunkciók a városfalon kívülre szorultak. Ez a folyamat megerősítette a Kiskörút szerepét, nem utolsósorban ennek köszönhető, hogy legbelső útgyűrűnk jelentős közintézményeknek is helyet ad, adott (Nemzeti Múzeum, egykori Nemzeti Színház, egyetem).

A XIX. század vége a nagy közcélú építkezésekkel a közfunkciók, középületek súlypontját Budáról Pest felé mozdította el. Minden előzmény nélkül alakult ki a Lipótvárosban a kormányzati és üzleti negyed, jelentős központi államigazgatási intézményekkel, bankokkal, tőzsdével (Parlament épülete, Curia, Tőzsdepalota, Postatakarékpénztár, különböző biztosítók épületei). Az épületek használata és az azokat kiszolgáló utca- és térrendszer – kisebb változásoktól eltekintve – maradandónak bizonyult. Különösen figyelemreméltó, ahogyan korábban nem ismert, de a bekövetkező társadalmi-gazdasági fejlődés által megkövetelt intézményfajták téri rendszere, épülettípusai és a városi térrendszerbe való betagozódásának módja rövid időn belül kialakult és megszilárdult (vásárcsarnokok, pályaudvarok). A Nagykörúton belüli városarculat, a bérházakkal szegélyezett sugárutak, a középületekkel kihangsúlyozott csomóponti térségek e kor termékei. Ugyanakkor a kevéssé frekventált, Nagykörúton kívüli városüzemeltetési és ipari területeken is megszilárdul a részben még napjainkban, vagy a közelmúltban is használt ipari létesítmények, ellátóhálózatok (Közvágóhíd, telefonközpontok, Nagyvásártelep, stb.) elhelyezkedésének rendszere, létrejön a mai „rozsdaövezetnek” alapját adó funkcionális gyűrű.

INTENZITÁS, SŰRŰSÉG

A területfelhasználáshoz hasonlóan a beépítési intenzitás kialakulása is történetileg meghatározott folyamat. A középkori város szerkezete – bár fizikai jellemzői alapján szűkösséget, sűrűséget sejtet, valójában jelentősen elmarad a XIX. sz. második felében – részben az előbbit leváltva, annak helyén – felépülő eklektikus város sűrűségétől. A beépítés intenzitása azonban már területrészenként differenciált, nincsen arányban a városközpont távolságával. A sűrűséget jelentősen befolyásolja a közterületi hálózat fejlettsége, tagoltsága is.

A legrégebbi településmag, a budai Várhegy beépítési sűrűsége kialakulása óta nem sokat változott, a háborús pusztítások után kialakított zöldterületek, a zártudvaros épületek helyén emelt keretes beépítések révén kis mértékben még csökkent is. Fordított helyzet jött létre, a Várhegy szoknyáján és tövében létrejött beépítések nagyobb sűrűséget képviselnek, mint a dombtetőn lévő erődített város.

A pesti oldalon a Nagykörút vonalának sávjában és azon belül a városfejlődés a legutóbbi időkig a sűrűség folyamatos növekedésével járt együtt. A sűrűség hagyományosan legnagyobb a fallal körülvett egykori polgárvárosnak a Kiskörút és a József Attila utca által közrezárt területén. A belső városrészből sugárirányban szétfutó utak a közlekedési funkció viselése mellett egyben urbanizációs tengelyek is voltak, így ezek sávjában a Nagykörúton kívüli területekig egységesen nagy sűrűségű – és jó rálátással rendelkező – beépítés található, melyek Budapest védendő, egységes eklektikus városképének alakításában alapvető szerepet játszanak. Ugyanígy kiemelkedően intenzíven beépített a Nagykörút menti területsáv, szintén jelentős városképi hatással. A sugár- és körutak közötti „mezőkben” a sűrűség lecsökken, bár a szűkös közterületi viszonyok között ez a csökkenés nem érzékelhető. E területek értéke, hogy a forgalmas, lüktető főútvonalaktól viszonylag kis távolságra bensőséges, kisvárosias karaktert őriznek, jelentős identitásképző erővel (Dob utca).

A városszövet besűrűsödése a geometrikus, szabályos városszerkezet egységességének nem felel meg, főleg a Nagykörúton kívül tapasztalhatók jelentős eltérések. A IX. kerületben már a Kiskörúttól kezdve

érzékelhető az alacsonyabb intenzitás, igazán drámai különbségek viszont a Józsefváros belső és külső részei között vannak, ahol az urbanizálódás folyamata a szövet teljes kialakulása előtt megszakadt.

MAGASSÁGOK

Budapest egyik alapvető értéke felszínének tagoltsága, amely a jellemző rálátásokat, a városszövet együttláthatóságát, a kiemelt közösségi épületek városképben való érvényesülését biztosítja.

A város síkságon elterülő részén különösen fontosak a beépített területek között természeti okok miatt meglévő, vagy tudatosan létrehozott „szünetek", melyek a városszövetre belülről való rátekintést lehetővé teszik. A legnagyobb ilyen városszöveti hasíték a Duna, mely a város beépített területének és zónarendszerének karakteres metszetét adja. Ebben a metszetben az épületek magassági viszonyai elsődlegesen meghatározók.

A belső zónában a Duna-part beépítése az eklektika kibontakozásának idejében viszonylag kisebb (20-25m-es) párkánymagasságokkal ment végbe, ez biztosította a Duna-partra telepített jelentős középületek dominanciáját (Parlament, Belvárosi templom). Minden olyan beavatkozás, mely a későbbiekben e magassági viszonyokat megbontotta, kivétel nélkül károsítja a Duna-parti látkép eleganciáját, egységességét (Hotel Marriott, budai „Pontház").

A belső zóna további magassági „gerincvonalai" a sugárutak, a Kiskörút és a Nagykörút. A legtöbb magassági hangsúllyal bíró épület ezek csomópontjaiban, vagy azok térségében helyezkedik el (New York-palota, Szent István bazilika, Keleti pályaudvar). A jelentősebb útvonalak kezdőpontját általában építészeti hangsúly jelöli (Andrássy út). A legújabb kor is hozzáadta ehhez a rendszerhez a maga alkotásait, de ezek elszigeteltsége miatt az összhatás általában kedvezőtlen (Nagyvárad téri SOTE-magasépület). Értékelhető magassági kompozíciók alakultak ki azokban a városszerkezeti csuklópontokban, ahol több magasabb épület létesült, változatos magasságokkal (Váci út – Árpád-híd csomópontja).

Néhány szerkezetileg fontos térségben azonban az épületek magassága nincsen összhangban a helyszín szerkezeti jelentőségével. Az Oktogon környezeténél alacsonyabb épületeinek „mélypontja" már szervesült a városszövetben, de például a Széll Kálmán tér környéke fontosságához viszonyítva magassági rendezésre szorul.

3.7.2.9. TERÜLETHASZNÁLAT ÉS TERÜLETI ÁLLAPOT A KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG ÖSSZEFÜGGÉSRENDSZERÉBEN

Budapest kulturális örökségének értéke nem csak az emlékek mennyiségében rejlik, hanem a történelmi korok saját városstruktúrájában lerakódott, e struktúrákkal szoros korrelációban álló, a kora jellemző rendszerekbe szervezett, viszonyt a nagy történelmi városokhoz viszonyítva csekélyebb mennyiségű emlékek összességében. A mennyiségi hiányt hatékonyan kompenzálja az örökségi elemek és a hordozóstruktúra (városszövet) közötti, kölcsönösen meghatározó, szoros viszony.

A kulturális örökségnek rendszert adó egyik nagy városi struktúra a területfelhasználás rendszere. Mérvadó annak vizsgálata, hogy a történeti korok során létrejött területfelhasználások mennyire mutatkoznak tartósnak a mai városműködés szempontjából, és a területfelhasználás változása milyen következményekkel járt a kulturális örökségre.

A római kor és a középkori város kifejlődése között hiányzik a folytatólagosság, ezért érthető, ha e legkorábbi kulturális réteg igen csekély hatással van a jelenlegi város területhasználatára. A kor lenyomatai jellemzően teljesen elpusztultak, feltárásuk más, későbbi kultúrrétegek alól történt meg, bemutatásuk szabadtéri múzeumi körülmények között (Aquincum), vagy lelőhelyükön, „halott kövek" formájában (Óbuda, Cella Trichora, Március 15-tér, Contraaquincum) volt lehetséges. Az azonosságot, egyben az eltérést a különböző korok területhasználatai között jól szemlélteti Aquincum, a jelenlegi út középvonalában futó vízvezeték-replikával, mely bizonyítja az útvonal történelmi megalapozottságát. A Szentendrei utat keresztező, a katonai tábort az amfiteátrumtól elválasztó vasúti pálya (és a mellette tervezett körút) viszont szétvágja az egykor egységes római kori települést, tekintet nélkül annak

szerkezeti vonalaira. Hasonlóképpen épült rá a középkori város a mai Erzsébet-híd pesti híd pesti hídfőjében álló római erőd romjaira is, amelyre a középkor óta is legkevesebb két újabb réteg került (Belvárosi templom és Erzsébet híd felhajtója). Megjegyzendő, hogy ez a „ráépülés” konzerválta a leghatékonyabban ezeket az emlékeket, melyek szabadon maradva már minden bizonnyal elpusztultak volna.

A középkori területhasználati struktúrák a mai város működésére nézve már maradandóbbak voltak. A Várhegy déli oldalának benépesülése, uralkodói székhellyé válása vetette meg az alapját a XIX. század végére legnagyobb pompáját elérő királyi palotának, melyből szerves átalakulás vezetett a mai közigazgatási és kulturális komplexumig. Az átalakulás során azonban folyamatos volt az értékek pusztulása, átértékelése és új értékek létrejötte.

A Duna legkeskenyebb szakasza egyértelműen kínálta magát ideiglenes hajóhíd létesítésére, ennek pesti „hídfője” körül bontakozott ki Pest városa. A városfalak a mai Kiskörút vonalát jelölték ki, lakófunkció, a városrész (megerősítésre váró) alapfunkciója pedig máig sem változott. Pest városának főutcája a hajdani Kerepesi, vagy Hatvani utca volt, az utca szerepe évszázadokon át változatlan maradt és mai is a már kiterjedt pesti városrész legjelentősebb utcája, mind az oda települt funkciókat, mind a közlekedési hálózatban való szerepvállalást tekintve.

Budapest egyik legjelentősebb műtárgya a dunai rakpart, mely – nevéből következően – elsősorban kereskedelmi, hajókikötési lehetőséget jelentett. A korai „logisztika” e formája városképi szempontból is értékes funkciósűrűsödést, a használatok állandó változását jelentette a kialakuló városias kulissza előterében. A rakpartok a közlekedési felületek iránti növekvő kereslettel párhuzamosan, szinte észrevétlenül alakultak át olyan közlekedési útvonalakká, melyek a mai Budapest életében megkérdőjelezhetetlen szereppel bírnak, a nagy városi főútvonalak átalakulása mellett a rakpartok funkcióváltása jelentette a belső zóna történetében a legnagyobb területhasználati változást. A Duna – mint vízfelület – elszigetelődése a városszövettől, a vízpart elérhetőségének korlátozása a belső zóna egyik legjelentősebb szerkezeti problémája.

A városfalakon átlépő városfejlődés során konzekvens, tagolt területhasználati rendszer fejlődött ki, területileg differenciált funkcionális hangsúlyokkal. E rendszerben a gyűrű- és sugárirányú főútvonalak menti sávokban a kereskedelem és szolgáltatás a domináns, a sávok által határolt mezőket a lakófunkció határozza meg. A városszövetbe telepített (WestEnd, Mammut, MOM) városközpontok megbontották a körutakon és sugárirányú utakon korábban létrejött tradicionális kereskedelmi rendszert, annak helyzete instabillá vált. A kiürülő kereskedelmi felületeken nem időtálló, folyamatosan változó egyéb szolgáltatás telepedett le, a minőségi kereskedelem helyett alacsony presztízsű üzletek működnek, vagy használaton kívüli helyiségek sorakoznak.

Budapest egyértelmű erőfeszítéseket tesz a közlekedési terhelés által sújtott belső zóna környezeti állapotának javítására. A beavatkozások a deklarált célok szerint a belső zóna, mint lakókörnyezet színvonalemelését, a lakosságmegtartó erő növelését, végső soron a belvárosi lakófunkció hosszú távú megszilárdítását célozzák.

A „megállított idő” káros értékszemléletére jó példát mutatnak a belső zónában, vagy annak határán elhelyezkedő fejpályaudvarok. Közlekedésszervezési, területpolitikai, városrehabilitációs szempontból egyértelmű, hogy e struktúrák felett eljárt az idő, változatlan formában való megőrzésük a város szerkezeti sebhelyeinek kezelését hátráltatja, a közösségi közlekedési rendszer hatékony átalakítását lassítja. A pályaudvarok jellemző építészeti struktúrájának megőrzésében az örökségvédelemnek fokozott szerepe van, a megőrzés azonban nem terjedhet ki azokra a területekre, melyek a pályaudvaroknak az átalakult közlekedési szokások szerinti „átszabását” teszik szükségessé.

A rövid időn belül végbemenő, robbanásszerű városfejlődés a XIX. század végi „nagyváros” víziójának fizikai megtestesüléseként szinte befejezett egészként produkálta a lakóterületek, közlekedési hálózatok, városüzemeltetési, ellátó- és iparterületek utóbb rugalmatlannak, a gazdasági – társadalmi változásokat lekövetni képtelennek bizonyult struktúráját. Az ipari gyűrűn kívüli meglévő, jórészt falusias településközpontokra alapozva létrejöttek azok az elő- és kertvárosok, melyekben a nagyvárosi fejlődés törvényszerűségei már nem, vagy csak részben voltak igazak. A XX. század utolsó évtizedének ipari

szerkezetváltásához a merev struktúrájú, specializált ipari területek nem tudtak alkalmazkodni. A nagyipar összeomlása eddig ismeretlen mértékben indikálta korábban ipari célú épületek használatának módosulását, változását. A funkcióváltás mindenféle összehangoltság és stratégia nélkül, jellemzően spontán módon zajlott le, erősen rombolva a városképet és a környezeti állapotot.

A használaton kívüli gazdasági-ipari épületek átértékelésének és az ingatlanpiacon új funkciókkal történő ismételt megjelenésének évtizednyit elkésett folyamata a helyzetet javítja, de nem értékeli át. A „rozsdaövezet" egységes hasznosítása és városi integrációja továbbra is Budapest kiemelt városfejlesztési feladata (ferencvárosi Duna-part, óbudai gázgyár, Újpesti-öböl, Hajógyári-sziget, Budafoki és Fehérvári út, Kőbányai Sörgyár).

3.7.3. VÁLTOZTATÁSI SZÁNDÉKOK

Budapest 2030 hosszú távú városfejlesztési koncepciója szerint a városnak az alábbi átfogó célok mentén kell fejlődnie:

- Budapest az európai városhálózat erős tagja,
- Érték- és tudásalapú, fenntartható gazdaság,
- Harmonikus, sokszínű városi környezet,
- Javuló életminőség, harmonikus együttélés.

A TSZT és az FRSZ e célok megvalósításához szükséges városszerkezeti kereteket és szabályokat hivatott rögzíteni. Az örökségvédelmi hatástanulmány feladata pedig, a TSZT-ben meghatározott lehetőségek kihasználása esetén bekövetkező, az örökségvédelem szempontjából releváns, hatások bemutatása és értékelése. A kulturális örökséghez tartozó elemek vonatkozásai nem kezelhetők szűken vett építészeti, tájépítészeti, természetvédelmi szempontból, hanem csak átfogó társadalmi, gazdasági és környezeti folyamatok és azok kölcsönhatásainak figyelembevételével. A természeti/kulturális értékek fejlesztésével és megőrzésével kapcsolatban is figyelembe kell venni a fejlesztési koncepció további vonatkozó szemléleti alapvetéseit is: pl. a fenntarthatóság, az élhetőség szempontjait.

Budapest az európai városhálózat erős tagja átfogó cél megvalósulásának egyik fontos előfeltétele, hogy a főváros nemcsak gazdasági értelemben, de városimázsában is karakteres képet mutasson magáról. Ugyanígy fontos szempont az **érték és tudásalapú, fenntartható gazdaság** céljának megvalósításához, hogy a vállalkozói, jogi környezet mellett, területi értelemben véve is vonzó, a hagyományokat őrző környezetként jelenjen meg a város. A kulturális örökségnek így, még ha közvetve is, de fontos szerep jut.

A kulturális örökség és örökségvédelem a legfontosabb és közvetlen szerepet a **harmonikus, sokszínű városi környezet** átfogó cél esetében kaphat. Az egészséges és élhető városban a fenntartható környezet fizikai paraméterei mellett egyre nagyobb hangsúly jut népességmegtartó erő környezetpszichológia szempontjainak is, melyben megjelenik az identitástudathoz elengedhetetlenül kötődő épített hagyomány, örökség is. Mindezt kiegészíti a **javuló életminőség, harmonikus együttélés** átfogó céljában megfogalmazott megfelelő és hozzáférhető humán infrastruktúra rendszere, mely biztosítja, hogy a város polgárai számára vonzó feltételeket nyújtson és a nemzetközi elvárásoknak megfelelő szellemi erőforrásokkal rendelkezzen.

A városfejlesztési koncepció céljai között tehát - jelentőségével arányban - kitüntetett szerep jut az egyedi város karakter, a különleges természeti, kulturális és épített örökség megőrzésénekének, ennek megfelelően e célok TSZT-ben és az FRSZ-ben is érvényre jutnak.

KULTURÁLIS ÖRÖKSÉGVÉDELMI ELEMEK

Budapest 2030 hosszú távú városfejlesztési koncepciójával összhangban az átfogó jellegű TSZT-ben is kiemelt szerepet kap a kulturális örökség elemeinek – műemléki értékek, régészeti örökség, valamint kulturális javak –védelme. A TSZT a jogszabályi meghatározásokból fakadóan korlátozott eszközrendszerével is fontos, hatékony döntéseket tartalmaz a *műemléki értékek* védelme vonatkozásában.

A tervben rögzített területfelhasználási kategóriák, a területfelhasználási egységekre vetített beépítési sűrűségek és bizonyos területekre meghatározott magassági korlátozások arányos, jó minőségű környezet fenntartásának és fejlesztésének letéteményesei.

A terv a műemlékek és a műemlékvédelem sajátos tárgyai – a temetők és temetkezési emlékhelyek, a történeti kertek, műemléki területek – környezetében körültekintően és szigorúan szabályoz. A legértékesebb kulturális örökségi elemeket tömörítő világörökségi területre és a műemlékeket a legnagyobb számban magába foglaló belvárosi területre – a terhelések csökkentése, az élettér minőségének javítása érdekében – a beépítési sűrűség további növekedését gátló paraméterek lettek előírva.

A vonatkozó magassági előírások is a terület karakteres látványainak, az utca- a városképnek, valamint a védett örökségi elemek környezetének megőrzését, védelmét szolgálják.

A kerületi építési szabályzat során a TSZT, vagy az FRSZ magassági szabályozását figyelembe kell venni, de szigorúbb követelmények meghatározhatók.

A kulturális örökségvédelmi elemek között *a régészeti emlékeket* rejtő lelőhelyek sorsát alapvetően két lehetőség határozza meg. Tudományos és kulturális szempontból kívánatos, hogy minél több régészeti lelőhely, vagy lelőhely-részlet maradjon az utókorra. Ez biztosíthatja azt, hogy az egymást követő generációk a technika és tudomány fejlődésének köszönhetően az elődök számára még hozzáférhetetlen információkat is ki tudjanak nyerni egy-egy régészeti feltárás során. Mivel a régészeti lelőhelyen végzett bármely földmunka az eredeti régészeti-történeti rétegeket megsemmisíti, így a lelőhely is elpusztul, ezért törvény által is előírt fő szabály, hogy a régészeti-történeti rétegeket rejtő földrészletet földmunkákkal el kell kerülni, vagy, ha ez nem lehetséges, megelőző régészeti feltárást kell végezni. A főváros területén az elmúlt évtizedek régészeti kutatásaira jellemző, hogy kizárólag beruházásokhoz köthető feltárások történtek, és ez a jövőben valószínűleg nem fog változni.

A már ismertté vált régészeti emlékek sorában a főváros területén a megőrzés, bemutatás lehetősége a műemléki megtartásra érdemes leletek esetében jöhet számításba. Különösen Óbuda és Buda területén sokasodnak a konzervált, vagy visszatemetett, de bemutatásra váró emlékek.

3.7.3.1. TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÉS TÁJHASZNÁLATI VÁLTOZÁS

Budapest és a vele együtt élő környezete együtt alkotja a *budapesti funkcionális várostérséget,* azonban a budapesti gazdasági tér ennél is nagyobb kiterjedésű és jelentőségű. A főváros fejlődése és az ország társadalmi és gazdasági fejlesztési lehetőségei intenzív kölcsönhatásban vannak: településhálózati szempontból tehát jóval túlmutat önmagán.

A TSZT zónarendszerének elővárosi, hegyvidéki és Duna menti zónája közvetlenül kapcsolódik ahhoz az agglomerációs gyűrűhöz, amely mind területi, mind hálózati szempontból egyre erősebb szimbiózisban él a fővárossal. Területi kapcsolódásokat legnagyobb részben a beépítésre nem szánt szabad területek városhatáron átlépő területei jelentik, az erdők és mezőgazdasági területek formájában. Budapest körül zöldgyűrű kialakulását megnehezíti a határsávok települési összenövései, de számos olyan területi kapcsolódás van, ahol Budapest szabadterületeihez a szomszédos települések már beépített területei kapcsolódnak szorosan, vagy éppen ennek a fordítottja tapasztalható.

A városfejlesztési koncepció célja ugyanakkor, hogy a további beépített területi összenövések helyett a jövőben is fenntartsa azokat a zöldterületi hálózat megtartásában létfontosságú zöld ékeket, melyek helyenként a város belső térségeibe is befutnak és a kisvízfolyásokon és völgyeken keresztül kapcsolódnak a nagyobb területi egységeket képező szabadterületekhez, ökológiai hálózati elemekhez. A TSZT ennek a zöldmezős fejlesztésre szánt területek visszafogott megtartását rögzíti és számos helyen – ahol annak még építési jogi alapja nem teremtődött meg visszalép a korábbi tervhez képest, ezzel is növelve a városi beépített térségeket megszakító szabadterületeket. Új zöldmezős fejlesztési területet csak kivételes esetben, a területrendezési terv konkrét elhatározását követve jelöl ki.

A városszerkezet fejlesztése szempontjából meghatározó nagy „hardver” elemek mellett fontosak a kiskapcsolati javítások is, mind az agglomeráció Budapesttel szoros szimbiózisban élő elemeivel, mind

pedig a kerületközi kapcsolatokban. Ezek olykor már meglévő kapcsolatok komfortjának emelésével, máskor újabb nyomvonalak kialakításával érhetők el. Mindezen szerkezeti hatású „korrekciók" is figyelmet igényelnek, hiszen az egyes területek fejlődése alapvetően függ az őket szolgáló infrastruktúra elemek kialakíthatóságától, azok kapacitásától és megvalósítási ütemezésétől, szomszédsági viszonylatban pedig a kapcsolatok biztosításától. Más területek minőségi fejlődését az támogatja, ha a szerkezeti fejlődés révén mentesülnek a korábbi átmenő forgalomtól, amelynek jelei már a belső városrészekben tetten érhetők.

A szerkezetjavító fejlesztések, az *agglomerációs településekkel* való szorosabb kapcsolatkiépítések segítik a területi együttműködést, egyben a partnerséget erősítik. Közös érdekek alapján közös célokat megfogalmazó és összehangolt fejlesztési együttműködés a térség terület- és településfejlesztés résztvevői között, mely az energiákat egy irányba állítva összehangolhatja az egymást erősítő fejlesztéseket, városok között, megyei szinten, vagy akár a közvetlen szomszédok között. Ennek a fajta partnerségnek nagy jelentősége lehet a városhatárokon átnyúló infrastruktúra-fejlesztésektől kezdve a közös turisztikai és kulturális paletta kialakításáig szinte minden területen, melyek közvetlenül, vagy közvetve de visszahatnak az épített és természeti örökségre.

Az épített és természeti örökség védelme, valamint a város fizikai adottságainak változása ezer szállal függ össze, ezért a városfejlesztés fontos szempontja kell, hogy legyen Budapest és a vele területileg és funkcionálisan kapcsolatban álló környező települések rendszerének irányított, arányos, tagolt, területileg differenciált fejlesztése.

TÁJ- ÉS TERMÉSZETVÉDELMI ELEMEK, TERÜLETEK

A TSZT számos eleme a táji- és természeti értékek védelmét hivatott biztosítani a különböző veszélyeztető hatások korlátozása révén. Az ökológiai, táji szempontokon túlmenően a javaslatoknak Budapest környezetalakításában is jelentős szerepük van, közvetve az élhető város feltételeit teremtik meg. Az elemek egy része magasabb szintű jogszabályokban szerepel, azok alapján került lehatárolásra. Ilyenek a törvény erejénél fogva a védett természeti területek és értékek (láp, barlang, forrás, földvár), valamint az országos jelentőségű védett elemek, mint az egyedi jogszabállyal védett területek (Budai Tájvédelmi Körzet, országos jelentőségű természetvédelmi területek). A táj és természet védelmét erősítik a helyi rendelettel védett természeti területek, a Natura 2000 területek, illetve a barlangok védőövezete és az átlagosnál jobb minőség termőföldek területe is.

A táj- és természeti értékek védelmét szolgálják továbbá a területrendezéshez kapcsolódó jogszabályokban meghatározott elemek, amelyek elsősorban a tájhasználat korlátozásával a területek terhelésmentesítését biztosítják, hiszen a terhelés megelőzése hosszú távú, összvárosi ökológiai érdek. Az *Országos Területrendezési Tervről* szóló 2003. évi XXVI. törvényben (OTrT) megállapított országos, kiemelt térségi és megyei övezetek közül az országos ökológiai hálózat övezete jelentősen meghatározza a tájhasználatot, a kijelölhető területfelhasználási egységek korlátozásával, a kiváló termőhelyi adottságú szántóterülethez és kiváló termőhelyi adottságú erdőterülethez hasonlóan.

A TSZT védelemi javaslatai között szereplő elemek a védelemre érdemes természeti értékek, a karakterében megőrzendő közparkok, terek, intézménykertek és temetők, a településképvédelmi jelentőségű fasorok, valamint a revitalizációt igénylő kisvízfolyások. Ezen kategóriák kijelölésével azoknak az értékeknek a védelme a cél, amelyek a magasabb rendű jogszabályokban nem élveznek védettséget, védelmüket nem biztosítja egyéb előírás, illetve fővárosi szerepkör szükséges a tervezett intézkedések megvalósításához.

Védelemre érdemesek azokat a területek, amelyek természeti oltalom alatt nem állnak, de természetvédelmi szempontból értékesek. A 2013-ban jóváhagyott Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről szóló rendeletbe nem került be több természetközeli állapotú, vagy értékes élőhelyeket magába foglaló terület, amelyek védelmének előkészítése folyamatban van.

A kultúrtörténeti, illetve fővárosi szempontból jelentős közparkok, közterek, intézménykertek és temetők településszerkezeti terv szintjén érdemesek a karaktervédelemre. A fővárosi jelentőségű

útvonalak mentén jelölt településképvédelmi fasorok a közterületi fasorhálózat lényeges szerkezeti elemei életterének védelmét jelentik.

Budapest kisvízfolyásainak jellemzően szűk, egyenes, esetenként burkolt mederkialakítása kedvezőtlen a patakok vízháztartási, ökológiai adottságaira nézve. A javasolt revitalizáció, – amely magában foglalja a rekreációs hasznosítást, a vízminőség-védelmet és a természetközeli vízparti élőhelyek létesítését, a patak ökológiai működésének helyreállítását, – a fővárosi szinten jelentős patak menti zöld ékek, rekreációs zöldfolyosók kialakításával is szorosan összefügg. A Ráckevei (Soroksári) Duna-ág vízminősége általában egy kategóriával rosszabb osztályba sorolható, mint a Dunáé. A part menti rekreációs funkciók fejlesztéséhez a Duna-ág revitalizációja szükséges (mederkotrás, vízutánpótlás élénkítése).

3.7.3.2. TELEPÜLÉSSZERKEZETI, TERÜLETHASZNÁLATI ÉS BEÉPÍTETTSÉGI VÁLTOZÁSOK

TELEPÜLÉSSZERKEZET

A városszerkezeti fejlődést tekintve a XIX. század végén, a XX. század elején egy olyan „hálózatorientált” világvárosi átalakulás irányába mozdult el Budapest, amelynek szerkezeti elemei a mai napig meghatározóak. Az akkor tervbe vett, de a történelmi idők által elsodort hálózati beavatkozások a mai napig hiányokat és nehézségeket jelentenek.

A hidak átkelőinek hiányában a város kevésszámú gyűrűirányú hálózati elemmel rendelkezik. A szerkezetet meghatározó hálózati fejlesztéseknek éppen ezért ezen kapcsolati hiányok pótlására kell fókuszálniuk, hiszen az eredetileg kisebb méretű városhoz és kisebb forgalmi igényhez méretezett főváros kialakult hálózata fejlesztés nélkül nem képes az igényeket kielégítésére.

A hálózati fejlesztések alapelemei a Duna-hidak és a rájuk fűződő gyűrűirányú elemek lesznek, vagyis az Árpád-híd és az M0-híd közötti új közúti híd, az Aquincumi híd, a déli részen szintén az M0- és a Rákóczi híd közötti új közúti híd, az Alberfalva-híd. Ez a két rendkívül fontos, a belső térségekből terhelést átvevő, Dunán átívelő szerkezeti elem teremti meg az alapját a Hungária-gyűrűn kívüli új közúti körirányú elemnek, amely a kapcsolatok javításán túl az adott szegmenseket szerkezetileg is átértékeli. Ma ennek jelentősége elsősorban a korábbi ipari területek potenciális átalakulásában látszik, mivel az alacsony sűrűségű lakóterületek átalakulására nem nagy az esély. Ez a szerkezetileg az átmeneti és elővárosi zóna határán létrejövő új körúti elem az, ami nem csak a Duna menti hídfőterületek pozíciójában, hanem a pesti oldal további átjárhatóságában, és a belső városrészek, a belső zóna tehermentesítésében is jelentős szerepet fog játszani.

A sugárirányú elemek esetében az egyes városrészek elkerülését, tehermentesítését lehetővé tevő nyomvonalak kiépítésére kerül sor. Ilyen elem lesz pl. Soroksár központjának elkerülését biztosító – ezáltal a közlekedésből származó környezeti terhelés csökkentését, és a közterületek felhasználásában a helyi igényeknek nagyobb teret engedő – Soroksári elkerülő út.

A főváros és az agglomeráció keleti szektora továbbá kelet-Magyarország közötti kapcsolat is javulni fog a 31. sz. főút új nyomvonalának, valamint a kapcsolódó fővárosi bevezető szakaszának távlati megépítésével, mely egyben a Pesti út tehermentesítését is jelenti.

A városfejlesztési koncepció kifejezett célja *a város indokolatlan terjeszkedésének megakadályozása*. Ez egyben összecseng a közlekedési rendszerrel való összhang megteremtésével.

A városszerkezet tervezésének meghatározó tényezői a morfológia, a védendő természeti és épített örökségi értékek területei, a területek városon belüli pozíciója, szerkezeti értékelésük, a hálózatok összefüggései, és nem utolsó sorban a területrendezési tervek (OTrT, BATrT) által meghatározott térbeli keretek és mindezek figyelembevétele mellett az elfogadott Budapest 2030 városfejlesztési koncepció.

A *beépítésre nem szánt* területek kijelölése alapvetően összefügg Budapest morfológiájával. A hegyvidéki területek védett erdői, a városszélek mezőgazdaságra alkalmas területei alkotják azokat a nagy, egybefüggő szabad területeket, ahol továbbra sem kíván a terv beépítésre szánt területeket kijelölni.

DIFFERENCIÁLT KÖZPONTRENDSZER

A városfejlesztési koncepció egyik feladatként a *térbeli szerkezetbe illeszkedő központok* létrehozását tűzi ki célul, amelyet a TSZT a saját eszközeivel teljesít. A főközpont tehermentesítése érdekében szükség van a koncepcióban meghatározott *differenciált központrendszer* kialakítására, a helyszínek kijelölésére, amelynek a településközpontok hasonlóan differenciált területfelhasználási kategóriái az eszközei. Ezáltal a külső városrészekben az egyes településközponti területek értelemszerűen alacsonyabb beépítési sűrűséggel jelennek meg, a jelenlegi állapothoz képest ésszerű és arányos növekményekkel.

A területfelhasználási kategóriák meghatározása alapvetően követi a koncepcióban meghatározott központrendszert, megfelelő területhasználati kategóriával és beépítési sűrűséggel elősegítve annak kialakulását.

A főváros *történeti központját* továbbra is a pesti Belváros, valamint a budai oldalon a vár és a budai belváros több elemre tagolt térsége képezi. A terv *városközpont területe* megnevezéssel definiálja a főközpont területét, a területfelhasználási kategóriák meghatározása szerint. A településközpont ma jelentős intézményi funkcióval terhelt, ezért napi hivatásforgalma nagy terhet ró az egész területre, melyet tovább fokoz az egyre növekvő turisztikai forgalom. Budapest városközpontjában cél a lakófunkció megtartása, ezért írja elő a TSZT a lakófunkcióval vegyes területen a lakódominancia megtartását, ami a kerületi szabályozási tervek kidolgozása során érvényesíthető.

A főközpont karaktermegtartó fejlesztése, a meglévő központok minőségi fejlesztése a koncepció egyik fontos feladata, amelyet a központok fejlesztési lehetőségeit bemutató fejezet fejt ki.

A differenciált központrendszer városközpontot követő kategóriáját azok a mellékközpontok képezik, amelyek kiváló közlekedési kapcsolatuk révén képesek a településközpont kiegészítéseként működni, egyben az azokat körülvevő városrész, illetve az agglomeráció csatlakozó településeinek központirányú forgalmát felfogni, funkcionális kínálatukkal és emelt szintű minőségükkel a főközponti területet tehermentesíteni.

Egyes *mellékközpontok* a terv szerinti városfejlesztési céltérségek, ezért fejlesztésük hamarabb megvalósulhat (pl. Kelenföld - Etele tér intermodális mellékközpontja, Angyalföld mellékközpontja és Újpest Városkapu intermodális központja, a KÖKI intermodális mellékközpontja). A többi mellékközpont kialakítása jelentősebb hálózatfejlesztésekhez kötött. A terv kiemelten kezeli a jelentős átszállópontokat is, amelyek forgalmasságuk révén meghatározzák a városszerkezetet.

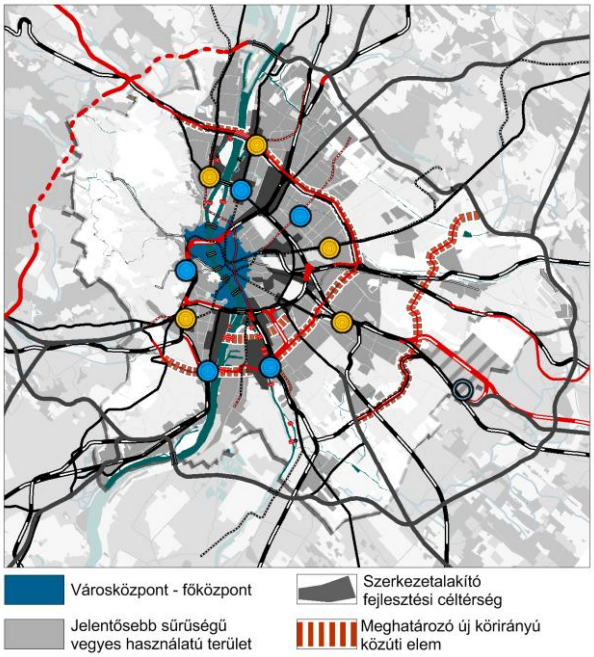
A mellékközpontok mellett a tradicionálisan kialakult kerületközpontok is meghatározóak a város és a kerület működésében. A koncepció kiemelt jelentőségű helyi központokat és jelentős helyi központokat különböztet meg. A TSZT a különösebb szerepkörrel nem rendelkező lokális központokat is jelöl, elsősorban hegyvidéki területeken, ahol a környező területfelhasználás nem engedné meg a szükségesnek ítélt sűrűséget.

A *differenciált központrendszer* alapja, hogy vegyes funkciójú, kompakt városi területhasználatot és hálózati rendszert kell kialakítani, amely **tiszteletben tartja a megőrzésre érdemes természeti és épített környezetet, a városkaraktert.**

A létrejövő megfelelő intenzitás és a vegyes területhasználat lehetővé teszi az ökohatékony működést, csökkenti a közlekedési kényszereket és megelőzi a mobilitási igények ésszerűtlen növekedését, melynek következtében **kisebb terhelés éri a város zsúfolt, jellemzően értékes történeti épített örökséggel rendelkező területeit.**

A történeti értéket hordozó kiemelt városközponti térség minőségének fejlesztése és értékeinek megőrzése a város identitástudatának fontos tényezője. A turisztikai szempontból kiemelt központi térségek minőségét – beleértve ebbe az épített környezet minden elemét a közterületekkel együtt –, önmagunk identitásának biztosítékaként is, de a város-imázs növelése miatt is fejleszteni szükséges. A beavatkozásoknál a környezeti sajátosságokra, karakterre, az épített és természeti környezet értékeire kell alapozni és a város meghatározó elemét, a Dunát is a főközpont szerves részévé kell tenni, amelyhez a vízparti elérhetőség is szorosan hozzá kell, hogy járuljon.

108. ábra: Budapest központrendszere

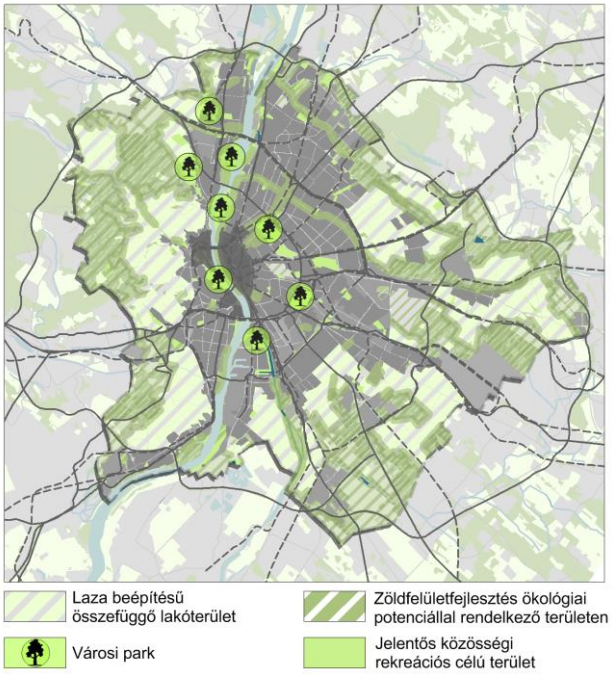
A TERMÉSZETI KÖRNYEZET HÁLÓZATI ELEMEI

Szerkezetileg meghatározóak a természeti környezet egyes hálózatot alkotó elemei, így a kisvízfolyások, amelyek mentén jelenlévő, megőrzendő vagy fejlesztendő zöldfelületi hálózat a város zöldfelületi rendszerének fontos része.

A kisvízfolyások melletti zöldfelületi fejlesztések és a közterületek menti fasorok városszerkezeti, esztétikai jelentőségűek vizuális és mentális kapcsolatteremtő szerepük révén megfelelő zöldfelületi hálózatot alkotnak még a sűrűbben beépített, kis zöldfelületi aránnyal rendelkező városi szövetben is.

Történeti kertjeink, fasoraink Sok esetben nem rendelkeznek sem természeti, sem műemléki védelemmel, ezért a történeti szerep tisztázása elengedhetetlen, mivel a kulturális örökség szempontjából értéket képviselő elemeknél a rekreációs lehetőségek kiaknázása más jellegű (formai, minőségi) megvalósítást igényel.

109. ábra: Budapest zöldfelületi rendszerének terve

Történeti jelentőségű meglévő zöldfelületi értékeknél gyakori probléma, hogy a beépítések, közlekedés-, ill. közműfejlesztések során a területük lecsökken, meglévő értékeket semmisítenek meg, illetve olyan korlátozásokat generálnak, melyek a zöldfelület eredeti formai kialakítását komolyan sértik, vagy rekonstrukcióját lehetetlenné teszik. Ezért a történeti kertek és egyéb történeti jelentőségű zöldfelületek a szerkezeti terven karakterében megőrzendő közparkokként, vagy karakterében megőrzendő jelentős zöldfelületű intézményterületként szerepelnek.

A belső kerületek jó arányú kisebb terei a növényállományt felváltó jelentős burkolt felületek megjelenésével elvesztették korábbi funkciójukat, gyakran jellegtelen, sivár megjelenésűek. A szerkezeti

terven jelölt zöldfelületi rendszer részét képező belső zónában található városi tereken, a megfelelő kondicionáló hatás érdekében, a tér funkciójától függően továbbra is biztosítani kell biológiailag aktív felületeket.

A Duna megközelíthetősége és végigjárhatósága érdekében fel lettek tüntetve a különböző jellegű gyalogos sétányok. Az egyes partszakaszok eltérő kialakítást igényelnek, ezért különböző karakterű kapcsolati elemeket javasol a terv. A külső városrészek irányába az épített elemeket fokozatosan háttérbe kell szorítani, és inkább természetes vagy éppen természetközeli partszakaszok kialakítását javasolja a terv az ott lévő természeti elemek fokozottabb védelme mellett.

TERÜLETHASZNÁLAT

A TSZT területfelhasználási egységei az OTÉK fő kategóriáinak alapján, de eltérő szempontok – funkció-összetétel, karakter, beépítési sűrűség, egyéb szerkezeti jellemzők, stb. – szerint továbbtagoltan kerültek megállapításra. Ugyanakkor a terv figyelembe vette az OTÉK azon előírását is, miszerint: „azonos szerepkörű, jellegű, beépítési intenzitású területrészeket – általános és sajátos építési használatuk szerint – azonos területfelhasználási egységbe kell sorolni”.

BEÉPÍTÉSRE SZÁNT ÉS BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK

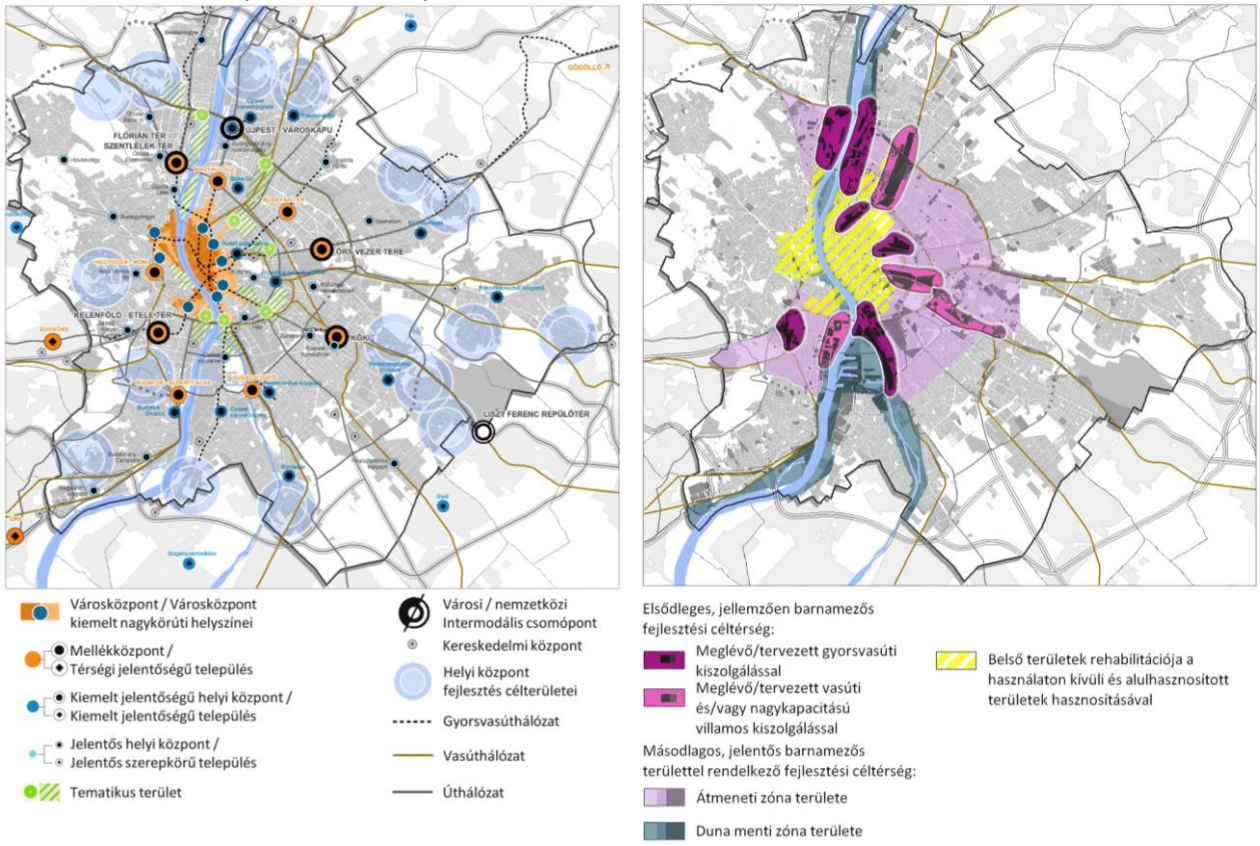
A *beépítésre szánt területek* kijelölése a már beépített területek figyelembevételével történik, a városfejlesztési koncepció céljának megfelelően, *megakadályozandó a város indokolatlan terjeszkedését*. A beépítésre nem szánt területek kijelölését a város morfológiája határozza meg. A hegyvidéki területek védett erdői, a városszélek mezőgazdaságra alkalmas területei alkotják azokat a nagy egybefüggő szabadterületeket, ahol a TSZT – a városfejlesztési koncepció *Hatékony és kiegyensúlyozott városszerkezet – kompakt város* célját követve –csak kivételes esetben jelöl ki újabb beépítésre szánt területet.

Az OTÉK által biztosított keretek között a városfejlesztési koncepció célul tűzi ki, hogy a városszöveten belül az egyes funkciók kevésbé váljanak el egymástól funkcionális és szabályozási téren, mivel az egyes funkciók megférnek egymás mellett, ha a működésükből faladó terhelések nem ütköznek a szomszédos területek meghatározó funkcióival, azok használatát nem zavarja. Ennek megfelelően a TSZT is számol az egyes funkciók közötti átjárhatósággal, így a kerületi helyi szándékok mentén lehet majd eldönteni a ténylegesen megengedett funkcióköröket.

A beépítésre nem szánt területek esetében meghatározóak a zöldfelületi rendszer elemeit képező erdők, amelyek Budapesti viszonylatban jelentős arányban élveznek különböző védettséget, valamint ide tartoznak a továbbra is megőrzendő nagy városi parkok, továbbá azok a természetközeli területek, amelyekre nem az erdő használat a jellemző és nem is üzemtervezettek.

E két alapvető szándék lényegében meg is határozza azt a térbeli kiterjedési lehetőséget, vagy határvonalat, amelyen belül a településszerkezeti terv a koncepció céljainak megfelelő településrendezési lehetőségeket, korlátokat és védelmi eszközöket érvényesíteni kívánja. Ez alapvetően a koncepció *Egyedi városkarakter értékalapú megőrzése és fejlesztése* céljával van összefüggésben, azon belül a *természeti értékek megőrzésének és az ökológiai kapcsolatok biztosítása és javítása* feladattal. Az összefüggés természetesen kimutatható az *Egészséges környezeti feltételek megteremtése* céllal, valamint érintőlegesen a klímavédelemmel is.

110. ábra: Budapest tervezett központrendszere és hasznosítható barnamezős területei

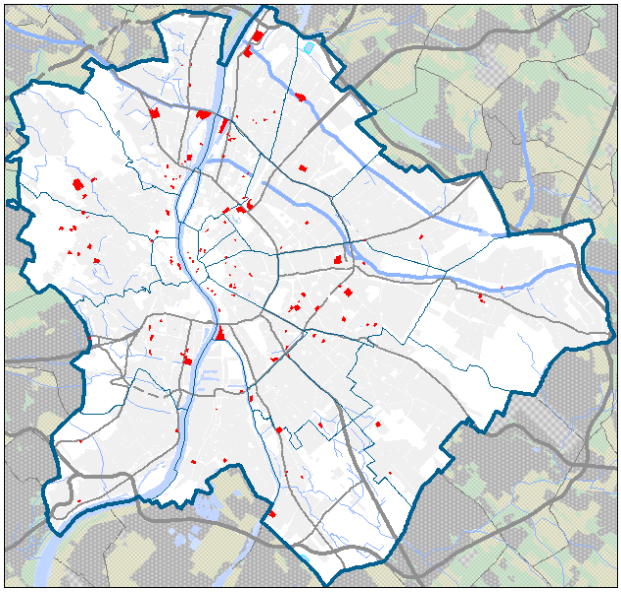
BARNAMEZŐS FEJLESZTÉSI CÉLTERÜLETEK

A XIX. század végén külterületnek számító részeken felépült ipari együttesek legtöbb esetben ma is súlyponti, fejlesztési lehetőséget alkotnak. A városszövetben megjelenő és kihasználatlan, funkciójukat vesztett, ipari területek és védett ipari épületek új irányt és lehetőséget jelentenek a komplex szemléletű fejlesztésekben. Bár nehézséget jelenthet a beruházók számára, az értékes gazdasági épületek megtartása identitást kölcsönöz az új funkcióknak, és vonzóvá teszi a területet (volt Ganz gyár, Millenniumi városrész). Továbbá a megmentett, védett épületek új városi közösségi terek kialakulását eredményezték Sajnálatos módon nem egy esetben csak új területhasznosítás megjelenését jelentette, (MOM- park ipari épületei helyén épült új központ, csak a szocreál művelődési ház maradt fenn.) a fejlesztések kevésbé fókuszáltak az épületek között álló egyedi védettségű, funkciójukat vesztett épületállományra. (Krisztina körúti Postapalota, József telefonközpont, Corvin áruház).

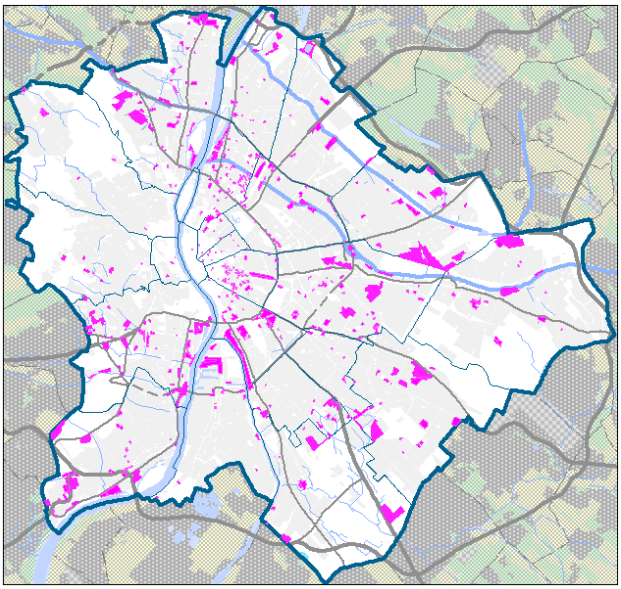
Örökségvédelmi szempontból nemcsak ipari műemlékként lehetnek jelentősek, de a különleges értékekkel rendelkező épületek tervszerű hasznosítása az egyes kerületek, de fővárosi szempontból is kiemelkedő lehetőségek. Újrahasznosításuk során erre fokozott figyelmet kell szentelni, valamint ki kell használni azokat a természeti adottságokat, melyekre eredetileg rátelepültek.

A barnamezős területek komplex fejlesztésében a zöldfelületi fejlesztés is előnyt kell, hogy élvezzenek, hiszen ezek olyan nagyobb összefüggő területek a város szövetén belül, melyek jól megközelíthetőek, a kármentesítések után nem a város területének növelésével, hanem átstrukturálásával növelhetik a zöldfelületi ellátottságot. A már megvalósult barnamezős fejlesztések esetében (pl. Millenáris park, Kopaszi-gát) jól látható, hogy milyen nagy igény mutatkozik az ilyen típusú beruházásokra. Tájépítészeti szempontból külön lehetőséget rejtenek, hiszen az épületállomány szempontjából műemléki vagy műemlék jellegű környezetben modern eszközökkel, városi léptékben mérve nagy területen lehet közparkokat létrehozni.

111. ábra: Használaton kívüli, műszakilag igénybevett, jellemzően meglévő épületállományú területek

112. ábra: Használaton kívüli, műszakilag igénybevett, jellemzően beépítetlen területek

A BEÉPÍTETTSÉG VÁLTOZÁSA, BEÉPÍTÉSI SŰRŰSÉG

A TSZT és az FRSZ az egyes területfelhasználási kategóriákhoz kapcsolódóan az OTÉK szerinti *beépítési sűrűség értékét* is meghatározza. Ezek közül a lakóterületekre vonatkozó értékek befolyásolják leginkább a városszövet alakulását:

A ***nagyvárosias lakóterületek*** esetében a sűrűség legnagyobb értéke a kialakult állapothoz igazodott, , mert ezeken a területeken elsősorban a minőségi átalakulás a cél, nem a mennyiségi növekedés. A lakótelepek esetében a meghatározott értékek nagy szórása nem az eltérő karakterből adódik, hanem az együtt lehatárolható egység nagyságrendjétőlAz Ln-2 jelű területek egy részén átfogó megújítás szükséges, így a sűrűség tervezett értéke a kialakult állapoton túl a megújulás során kívánatos értéket veszi alapul. Az Ln-3 jelű területeken nyílik leginkább lehetőség új városias lakóterületek kialakítására. A jellemzően szabadonálló jelleg esetében a differenciálható magasság és a változatos kialakítás érdekében indokolt tágabb kereteket biztosítani.

A ***kisvárosias lakóterületek*** sűrűségi értékeit is jellemzően a kialakult állapot határozza meg, másrészt a BVKSZ alapján a kerületi szabályzatokban keletkezett építési jog indokolja. A kisvárosias lakótelepek átlagértékét a településszerkezeti adottság, és nem a karakterbeli különbség adja.

A ***kertvárosias lakóterületek*** értékeit a kialakult helyzet mellett szintén a BVKSZ alapján keletkezett építési jog megtartása indokolja.

MAGASSÁGI SZABÁLYOZÁS

Mind a TSZT-nek fontos eszköze, mind pedig a védett területeken és az egyedi védelem alatt álló elemek környezetében is hatékony eszköz: *a magassági szabályozás*.

Budapest magassági szempontból sokszínű. A változatos magasságú építményekkel beépült várost a domborzati magaslatok láncolata övezi. A városkép általában harmonikus, ettől páratlanul értékes, ezért védendő. A beépítési magasságokra vonatkozó hatályos OTÉK rendelkezések ugyanakkor nem elég differenciáltak ahhoz, hogy biztosítsák a városkép megfelelő védelmét.

A hatályos, országos szintű előírásokban átlagértékként meghatározott építménymagasság alkalmazása bebizonyította, hogy nem minden helyzetet tud kezelni és ezért sok esetben nem megfelelő, vagy pontatlan szabályozást eredményez. Mindezek miatt a város magassági szempontból fontos helyszíneit, a városképet meghatározó hegyoldalakat, a történeti városrészeket városi látványában megőrző,

ugyanakkor fejleszteni is engedő magassági szabályozásra van szükség. A TSZT - és annak alapján az FRSZ - ezért többféle területet jelöl ki, amelyeken a magassági szabályozást eltérő módon határozza meg a következők szerint:

1. *Épített örökség magassági szabályozást igénylő területei*
    - egyedi magassági szabályozást igénylő területek
    - magassági korlátozással érintett védett területek
    - kiemelten védendő karakterű területek – (I. párkánymagassági kategória)
    - karakterőrző területek – (II. párkánymagassági kategória)
    - karakterőrző területen megengedett 25,0 méteres párkánymagasság.

2. *Egyes változással érintett, jellemzően új beépítésű, magassági szabályozást igénylő területek*
    - a változással érintett, jellemzően új beépítésű területek közül azok, ahol a zártsorú, 12,5 méteres beépítési magasságot meghaladó beépítés lesz meghatározva a kerületi szabályozás során (III. párkánymagsági kategória).

3. *Magassági szabályozást igénylő egyes kisvárosias és kertvárosias lakóterületek*
    - **a hegyvidéki zónában elhelyezkedő kisvárosias lakóterületek** - ahol az OTÉK által megengedett paraméter (12,5 m) a kialakult állapottal és a terepmorfológiai adottságokkal nem összeegyeztethető, a megengedett legnagyobb beépítési magasság 9,0 méter
    - **a kertvárosias magassággal beépült egyes kisvárosias lakóterületek** - elsősorban a 30%-ot jelentősen meghaladó beépítési mérték alapján - kisvárosias lakóterületbe sorolt területeken, a megengedett legnagyobb beépítési magasság 7,5 méter
    - **Lke-3 jelű sziluettérzékeny, hegyvidéki kertvárosias lakóterületek** - ahol a hegyvidéki tájképet zavaró magassági megjelenés korlátozása szükséges, a megengedett legnagyobb beépítési magasság 6,5 méter.

4. *Magassági szabályozást igénylő, egyes Dunai szigetek beépítésre szánt területei* **- ahol az épület legmagasabb pontja 18,0 méter.**

5. *Magasépítmények számára igénybe vehető területek*
    - **magasház elhelyezésére kijelölt terület** - ahol az épület legmagasabb pontja legfeljebb 45 méter lehet
    - **magasház elhelyezésére kijelölt terület** - ahol az épület legmagasabb pontja legfeljebb 65 méter lehet
    - **toronyházak elhelyezésére kijelölt terület** - ahol az épület legmagasabb pontja legfeljebb 120 méter lehet
    - **nagyvárosias környezetű egyes településközponti területek (Vt-H jelű)** – melyek térképen külön nem kerültek kijelölésre.

Budapest összképe szempontjából a legfontosabb, ezért védendő a világörökségi területek látványa, a történeti városrészek és a Duna-parti területek megjelenése, valamint a hegyvidéki sziluett feltárulkozása. Ezek a városkarakter szempontjából legérzékenyebb - részben védettséget is élvező - területek, amelyek esetében a beépítési magasság meghatározása összvárosi szinten is indokolt.

Az egyedi sajátosságú területek

A város összképe szempontjából különösen érzékeny a Várhegy területe, ami e szempontból rendkívül óvatos szabályozást igényel és kiemelten védendő. A történetileg kialakult karakter védelme mellett az innen feltáruló látvány és rálátás Budapest esetében meghatározó jelentőségű. Ezen a területen ezért a magassági értékeket és szabályokat a terület speciális jellemzőinek figyelembe vételével (akár telkenkénti, épületenkénti részletezettséggel) kerületi szinten, egyedileg kell meghatározni – ezért a TSZT itt nem határoz meg konkrét értéket, vagy metódust, de **egyedi magassági szabályozás** szükségességét írja elő a területre.

Hasonlóan kiemelt fontosságú az értékes és karakteres épületegyüttesek magasságának megőrzése ezért egységes szabályozással biztosítani szükséges az egyes **karakteres kisvárosi épületegyüttesek**, telepek **kialakult magassági jellemzőinek megőrzését** (tisztviselőtelepek, Wekerle, Gázgyári lakótelep stb.).

Karakteres történeti városrésze és az utcai légtérarány alapján meghatározott legnagyobb párkánymagasság.

A zártsorúan beépült, történeti városrészekben kedvezőtlen eredményhez vezethet az épület egészére vonatkozó magassági átlagérték alkalmazása, amennyiben az utcai beépítési magasság, vagy a párkánymagasság nem kerül valamilyen módon szabályozásra. Ezeken a területeken a történetileg kialakult, nagyvárosias karakter megőrzésének igényét és a sűrű beépítésű terület élhetőségének biztosítását egyensúlyban kell tartani, aminek érzékeny tényezője az *utcai légtérarány* alakulása.

Ennek érdekében a TSZT visszatér az e területek kiépülésekor - a XIX. század végén és a XX. század elején - alkalmazott *utcai légtérarány* szabályozásához és az Étv. felhatalmazása alapján a *beépítési magasság szabályozásán belül a párkánymagasság meghatározásához, amit a közterület átlagos szélességéhez* viszonyít.

Az utcák légtérarányának szabályozása biztosíthatja, hogy a történetileg kialakult városrészekben az épületek magasságának folyamatos növekedése, az utcák légtérarányának szélsőségei az élhető város hosszú távú megtartása érdekében megállítható legyen. Meg kell találni azt az egyensúlyt, ami a kialakult utcaszélességekhez viszonyítva nem kelt szűkös térérzetet, ugyanakkor a hagyományos zártsorú beépítés aránytalan lazulásával sem okoz indokolatlan karaktertörést.

Kisvárosias és kertvárosias területek

A hegyvidék lejtőin, a ***hegyvidéki zónában elhelyezkedő kisvárosias lakóterületeken*** a városkép és a kilátásvédelem érdekében az OTÉK-ban megengedett 12,5 méter helyett - a korábbi szabályozásoknak is megfelelő - legfeljebb **9,0 méteres beépítési magasság** megengedett.

A kertvárosias magassággal beépült kisvárosias lakóterületek magassági szabályozása részben a sajátos adottságú hegyvidéki zónában indokolt, másrészt azokon a területrészeken szükséges, ahol a beépítettség nagyobb mértéke miatt kisvárosias területfelhasználásba sorolt, de kertvárosias karakterű városszövet alakult ki és a magassági növekedés nem indokolt. Itt a beépítési magasságot OTÉK 12,5 m-es határértékekhez képest legfeljebb 7,5 méterben korlátozni szükséges.

A város leginkább **sziluettérzékeny hegyvidéki területei** a budai hegyvidéken, a város nyugati peremén helyezkednek el. Itt erőteljes zöldbeágyzott jelleg érvényesül. E karakter védelmében fontos a hegygerincek, az erdő- és zöldterületek látványának megőrzése. A domboldalakon a kilátás védelme is kiemelt figyelmet igényel, mindezek miatt a lehatárolt területeken beépítési magasság erőteljesebb korlátozása indokolt, ezért legfeljebb 6,5 m-es épületmagasság engedhető meg.

Magasépítmények számára igénybe vehető területek

A Budapest 2030 városfejlesztési koncepció szerint a magasépületek elsődleges területe az átmeneti zóna, ugyanakkor nem létesíthető magasépület és magas műtárgy a történeti városrészek területén, továbbá a budai oldal hegyvidéki vagy ahhoz közel eső területein, a Duna szigetein, kivéve Csepel-sziget északi részét.

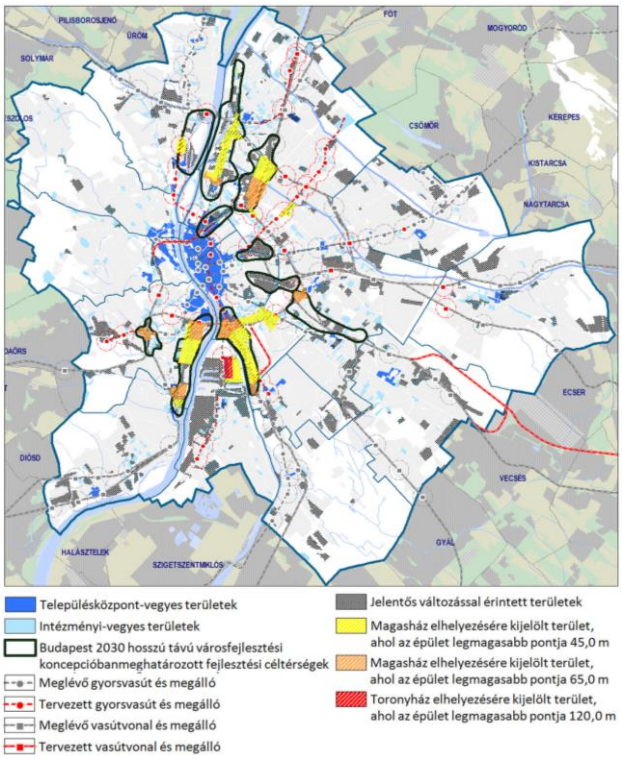
A magasépítmények pozicionálása tekintetében a város eddig is zonális meghatározást alkalmazott, ezt veszi figyelembe a TSZT is, mivel a zónák alapvetően a történetileg kialakult városkarakterhez illeszkednek. Mindezek mellett a terv a magasépítményekre vonatkozó, korábbi előírások területi vonzatait pontosítja, területi megfontolások és városszerkezeti szempontú elvek alapján jelöli ki telepítési lehetőségük helyszíneit. Ezek az elvek a következők:

- Magasépítmények elhelyezésére alkalmas területek az átmeneti zónában, vagy ahhoz közvetlenül kapcsolódó területeken kerültek kijelölésre, mivel ez a zóna a történeti városrészektől látványban távolabb esik, így azok összképét magasságuk nem zavarja.
- A Budapest 2030 városfejlesztési koncepcióban kijelölt és az átmeneti zónára eső városfejlesztési céltérségekbe tartozó területek fejlesztésébe jól integrálhatók a magasépítmények, amelyek presztízsberuházásokként a fejlesztések mozgatórugójává válhatnak.
- Meglévő vagy tervezett kötöttpályás tömegközlekedési eszköz szükséges ahhoz, hogy jelentősebb és emblematikusabb fejlesztés az ilyen térségekben lehetővé váljon.
- A magasházak telepítése egyben nagyvárosias, településközponti vagy intézményi környezetet igényel.
- Legfeljebb 45,0 méteres magasházak létesítésének lehetővé tételét indokolják azok a Vt-H területfelhasználási kategóriájú területek, ahol a központi környezetben a nagyvárosias beépítési jellemzők a meghatározóak.

A fenti elvek alapján került meghatározásra a magasházak két kategóriájának telepítési helyszíne 45 és 65 méteres magassággal, továbbá a toronyház 120 méteres magassággal az épület legmagasabb pontja szempontjából.

Meghatározásra kerül a magasépület karcsúsága is, amelyre vonatkozóan keresztmetszetében változó méreteket tesz lehetővé a TSZT megfontolásai alapján az FRSZ, ugyanakkor a vízszintes irányú kiterjedés átlagos méretének meghatározásával biztosítja, hogy kedvezőtlen arányú épület ne magasodhasson a város felett.

113. ábra: Magasépítmények számára igénybe vehető területek

Tervezett/folyamatban lévő, az védett épített örökséget érintő kiemelt beruházások

- 311/2011. (XII. 23.) Korm. rendelet a Várbazár, valamint a budavári királyi kertek rekonstrukciójához kapcsolódó beruházások megvalósításáról
- 546/2013. (XII. 30.) Korm. rendelet Liget Budapest projekt
- 563/2013. (XII. 31.) Korm. rend. új nemzeti közgyűjteményi épületegyüttes megvalósítása
- 149/2013. (V. 16.) Korm. rendelet A belvárosi Olimpia Park és a környező utcák teljes körű felújításának
- 26/2014. (II. 7.) Korm. rendelet a FINA 2021. évi Úszó-, Vízilabda-, Műugró, Műúszó és Nyíltvízi Világbajnokság megrendezéséhez szükséges létesítmény-fejlesztésről
- 227/2014. (IX. 4.) Korm. rendelet a „Miniszterelnökség budavári elhelyezéséhez szükséges felújítási és építési feladatok a budai várnegyed területén" programhoz kapcsolódó beruházásokról
- 2/2015. (I. 22.) Korm. rendelet Gül Baba türbéje és környezete komplex rekonstrukciójához kapcsolódó beruházások megvalósítása
- 33/2015. (II. 25.) Korm. rendelet a Párisi-udvar beruházásával összefüggő közigazgatási hatósági ügyek nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű üggyé nyilvánításáról
- 48/2015. (III. 12.) Korm. rendelet a Fővárosi Állat- és Növénykert fejlesztésére irányuló Pannon Park és Mesepark projektekhez kapcsolódó beruházásokról
- 119/2015. (V. 14.) Korm. rendelet a Nemzeti Hauszmann-terv keretében a Budavári Palota épületegyütteshez kapcsolódó egykori lovarda, főőrségi épület, valamint a Stöckl-lépcső újjáépítéséről
- 228/2015. (VIII. 7.) Korm. rendelet Magyar Állami Operaház és Erkel Színház műhelyháza és próbacentruma létrehozása
- 410/2015. (XII. 15.) Korm. rendelet Belügyminisztérium budai Várnegyedben történő elhelyezése
- 452/2015. (XII. 28.) Korm. rendelet Budapesten megrendezendő Úszó-, Vízilabda-, Műugró-, Műúszó és Nyíltvízi Világbajnokság megvalósításához szükséges létesítményfejlesztés
- 482/2015. (XII. 29.) Korm. rendelet Károlyi-Csekonics Palotaegyüttes átfogó, állagmegóvó felújítási feladatainak megvalósítása
- 30/2016. (II. 25.) Korm. rendelet Nemzetgazdasági Minisztérium budai Várnegyedben történő elhelyezése
- 210/2016. (VII. 21.) Korm. rendelet Budavári Palota területén, valamint a De la Motte-palotát érintően a Nemzeti Hauszmann-terv keretében megvalósuló beruházások (Budavári Palota épületének és környezetének rekonstrukciója, Országos Széchényi Könyvtár megújítása, De la Motte-palota rekonstrukciója)
- 211/2016. (VII. 21.) Korm. rendelet Betegápoló Irgalmasrend épületeinek felújítását célzó beruházások
- 249/2016. (VIII. 22.) Korm. rendelet Magyar Állami Operaház korszerűsítését célzó beruházás

  336/2016. (XI. 11.) Korm. rendelet Budapest I. kerület, Nándor utca 5–7. szám alatti irodaépület felújításával, átalakítása

3.7.3.3. INFRASTRUKTURÁLIS VÁLTOZÁSOK

A kitűzött céloknak és a tervnek megfelelően az infrastruktúra-hálózatok átalakulását jelenleg jellemző extenzív jellegű mérőszámok fokozatosan átadják helyüket a hálózatok integritását, rugalmasságát és hatékonyságát mérő intelligens jellemzőknek. A szolgáltatások színvonalemelésének érdekében a meglévő adottságok hatékonyabb kihasználására kerül a hangsúly. A változások egyaránt érintik a közösségi közlekedést, a közúthálózatot és a többi műszaki infrastruktúrát.

INTELLIGENS MOBILITÁS

A városi életmód egyik meghatározó eleme a közlekedési és közmű infrastruktúrák fejlettsége, ezek magasabb minősége és szélesebb kiterjedtsége. A tervszerű városfejlesztés során **a fenntartható fejlődés szempontjából fontos cél, hogy a helyváltoztatás iránti igények a város szerkezetének tervszerű alakításával fajlagosan csökkenjenek, az utazási szokások tudatos befolyásolásával tolódjanak el a környezetet kímélő közlekedési módok a felé, intelligens közlekedést eredményezve.**

A Budapest 2030 városfejlesztési koncepció is meghatározó elemként kezeli e Duna hidak és az új gyűrűirányú közúti elemek megvalósulását, ezért ezek a településszerkezeti terv kiemelt hálózati elemei.

A gyűrűirányú elemek további hiányainak pótlására is helyet kell biztosítani, amelyek a város egy-egy szektorát kedvezőbb helyzetbe hozzák. Ilyen elem lesz pl. a Soroksár – Árpádföld között létrejövő Külső keleti körút. A sugárirányú elemek esetében az egyes városrészek elkerülését, tehermentesítését lehetővé tevő nyomvonalak kiépítésére kerül sor. Ilyen elem lesz pl. Soroksár központjának elkerülését biztosító – ezáltal a közlekedésből származó környezeti terhelés csökkentését, és a közterületek felhasználásában a helyi igényeknek nagyobb teret engedő – Soroksári elkerülő út.

A kötöttpályás elemek közül a vasúthálózati rendszer szerkezetalkotó szerepe jelentős. A felszín felett vezetett nyomvonalai alapvetően elválasztó hatásúak, sokszor városrészeket választanak el egymástól, amelynek csökkentését a városfejlesztési koncepció is célul tűzte ki. Erre elsősorban a belső városrészekbe beérkező sugárirányú pályaszakaszok és pályaudvarok esetében van szükség. A TSZT ezért alkalmazza a belső zónába elhelyezkedő pályaudvarok területén (Nyugati pu., Keleti pu., Déli pu.) többszintes területfelhasználást, amelynek révén – a korábbi tervektől eltérően – lehetővé kívánja tenni hosszabb távon a városszerkezetbe, a városi szövetbe való integrálódásukat. A Déli pályaudvar fejlesztése kiteljesítheti a budai városközpont fejlődését. A Nyugati pu. két oldala között (a Váci út és a Podmaniczky út) szerves kapcsolat jöhet létre. E két pályaudvar vasúti összekötése a felszín alatt meghatározó, működésben megmutatkozó szerkezeti előnyökkel jár. A Keleti pályaudvar térségében, ma depressziós övezetként értékelhető területek fejlesztésének lehetősége nyílhat meg a többszintes területfelhasználás alkalmazásával. Fentiek alapvetően a hatékony városszerkezet alakításának célját, az elhanyagolt, átjárhatatlan területek átstrukturálását és megújítását, zöldfelületi bővítését szolgálják.

Kiemelkedő városszerkezeti jelentőséggel bírnak természetesen a felszín alatti közlekedési nyomvonalak is, így a metró négy vonalszakasza és a tervezett 5. metró is, amelynek révén jelentős városrészek elválasztott területei kapcsolódhatnak egymáshoz vagy a Dunához.

Erőteljesebb szerkezeti hatásúvá válik a vasúti hálózat egy része az S-Bahn közlekedés kialakulásával.

A kötöttpályás közösségi közlekedés presztízsének emelkedése az elérési pontok térségében emeli a területek értékét és ez visszahat a területszerkezet megváltozására, a beépítés intenzitásának megfelelő pontokba koncentrált növekedésére, mindez összességében a kompakt város irányába való elmozdulást eredményezi. Ez a változás csökkenti a környezeti terhelést, mely mind az épített, mind a természeti értékek védelme számára kedvezőbb helyzetet hoz létre.

Az új TSZT esetében a közúti közlekedés fejlesztésére vonatkozó elképzelések jelentősen mérséklődtek. A legköltségesebb elemeket jelentő alagutak törlésre kerültek, csökkent a településrészeket elkerülő szakaszok száma, és nagymértékben csökkent a területfejlesztéssel kapcsolatos közúti elemek száma.

A közösségi közlekedésnek a közlekedési rendszerben betöltött jelentősége tartós csökkenés után stagnált, majd lassú növekedésnek indult, a fejlesztésekben pedig paradigmaváltás látszik körvonalazódni. A hangsúly a gyorsvasúti fejlesztésekről áttevődött a villamosfejlesztésekre.

Előtérbe került a környezetbarát és olcsó közlekedési lehetőséget biztosító kerékpározás fejlesztése. A hatályos TSZT esetében a kerékpáros hálózat csak tájékoztató elemként jelent meg, az új TSZT ben településszerkezeti jelentőségű kerékpárútként a jóváhagyandó elemek között szerepelnek.

A KÖZMŰ-INFRASTRUKTÚRÁK VÁROSSZERKEZETRE HATÓ FEJLESZTÉSE

Fontos szerkezetet meghatározó hálózati elemek a közműrendszerek, amelyek az egyes területek fejleszthetőségére hatással lehetnek. A teljes közművesítettség követelménye mellett a város következetesebben növeli az új beépítésre szánt területeit, a megfelelő városképi megjelenés elérése is külön figyelmet igényel.

A jellemzően közterületek alatt lévő közművek a közterület alatti elhelyezésük miatt kevésbé vannak hatással a meglévő településszerkezetre. Új fejlesztési területeken elhelyezésük lehetőségét a megfelelő szabályozási szélesség biztosításával kell lehetővé tenni.

Magasvezetésű hálózati elemek – légvezetékek, távhővezetékek – városképi hatásai figyelmet igényelnek, különösképpen védendő környezetben. Külső területrészeken nagyfeszültségű távvezetékek okozhatnak konfliktust, korlátozhatják a beépítést, vagy kiváltásuk nélkül akár ellehetetlenülhet a hasznosítás.

3.7.3.4. NÉPESSÉG, ÉLETMÓD, TÁRSADALOM, KULTÚRA VÁLTOZÁSA

HUMÁN SZOLGÁLTATÁSOK OPTIMALIZÁLÁSA

A város megtartó erejét, vonzerejét és presztízsét növeli, ha az általa nyújtott szolgáltatások és kulturális kínálat között, minden városhasználó igényei szerint választhat. A városlakók identitását, lakóhelyükhöz való kötődését erősíti

A fővárosi önkormányzat ezt elő tudja segíteni tudatos, a generációkat, a különböző élethelyzetben lévőket és a köztük való együttműködést támogató szakpolitikával. A Budapesten elérhető sokszínű szolgáltatásokat nemcsak a városlakók, de a napi ingázók, a látogatók is használják, sőt egyes országos szintű szolgáltatások csak itt érhetőek el.

BEFOGADÓ, TÁMOGATÓ ÉS AKTÍV TÁRSADALOM

Budapest történeti adottságainál fogva sokszínű város, amelyet különböző nemzeti, etnikai, vallási kisebbségek, különböző nemhez, korosztályhoz tartozó, különböző egészségi állapotban, élethelyzetben lévő egyének és csoportok laknak és használnak. Ugyanakkor Budapest lakosságszáma a városon kívülről érkező migráció nélkül csökken, a népességszám szinten tartása csak beköltözéssel és az elvándorlás megakadályozásával érhető el. A beköltözés forrása egyrészt az országhatárokon belüli költözés, másrészt a nemzetközi vándorlás, amelynek fő célpontja a főváros.

Mindez új kihívásokat jelent: mind a szolgáltatások elérhetőségének és színvonalának javítása, mind az innováció befogadása és felhasználása terén. A koncepció feladata annak megoldása, hogy a betelepülések következményei hosszú távon erősségként és lehetőségként érvényesüljenek.

A befogadó, támogató és aktív társadalom a város rehabilitációs folyamataiban részt vesz, azt elfogadja, értékeli és értéknek tekinti az épített és természeti értékeket, Budapest történeti örökségét.

IGÉNYEKHEZ IGAZODÓ, RUGALMAS LAKÁSSTRUKTÚRA MEGTEREMTÉSE

A lakhatás körülményei közvetlen hatással vannak az életminőségre, egészségre, de meghatározóak az egyének társadalmi mobilitása, sőt a generációk közötti társadalmi mobilitás, így a társadalmi egyenlőtlenségek alakulása szempontjából is. A város/városrégió lakáskínálata meghatározó a

népességmegtartó képesség, a térbeli-társadalmi szerkezet alakulása, a társadalmi integráció, valamint a vonzerő, versenyképesség, gazdasági teljesítmény szempontjából is.
Korunk mobilitására lényegesen rugalmasabb lakásstruktúra létrehozásával kell válaszolni, melyben annak összetétele, a lakásméretek, a piaci és nem piaci szegmens, továbbá a városon belüli térbeli eloszlás egyaránt meghatározó.

A történelmileg kialakult kerületek rejtett értékeinek feltárása, a bennük rejlő potenciális lehetőségek kiaknázása egyik fő területe lehet a város hosszú távú megújításának. A belső kerületek történeti értékű épületállománya, a társadalmi igényeknek megfelelő felújítással, a megfelelő, nívós bérlakás szektor legfontosabb elemévé válhat. Megújításuk elősegíti, hogy kerületenként különböző városszerkezet és arculat megőrződjön, a vonzó, felértékelődő épített örökség a belvárosi rehabilitáció motorja lehet.

A Fővárosba történő visszaköltözés reális célként fogalmazódik meg a napi több órás utazás és a többlet-munkaidő hatására. A belső kerületek nagy belmagasságú, nagy alapterületű, történelmi hangulatú lakóterületei (különösképpen az V., VI., VII. kerületet tekintve) azonban nem rendelkeznek megfelelő minőségű zöldfelülettel, és sokrétű kapcsolódó szolgáltatással. További problémát jelent a megnövekedett személygépkocsi-állomány állandó jelenléte, a belső területeken lakók parkolási problémáinak megoldatlansága. Hiányoznak, avagy egyáltalán nem léteznek a lakóhelyhez közeli, avagy tömegközlekedéssel egyszerűen elérhető rekreációs lehetőségek (sport, szabadidő).

A KULTURÁLIS SOKSZÍNŰSÉG MEGŐRZÉSE ÉS FEJLESZTÉSE

Budapest vonzó kulturális központként tud betölteni vezető szerepet a kelet-közép-európai városok között. Korábbi felmérések alapján Európában a kulturális érdeklődésű turisták által legvonzóbbnak tekintett városok között Párizs, Róma, London, Athén, Velence, Firenze, Bécs, Prága, Barcelona, Amszterdam, Dublin, Edinburgh, Madrid, Berlin, Koppenhága után Budapest szerepelt (Richards 2010). Ebben a versenyben a mindenkori sorrendet jelentősen meghatározza az adott város tényleges kulturális gazdagsága, ugyanúgy annak arculata és atmoszférája is.

A város bővelkedik kulturális erőforrásokban, melyek között a város fekvése, az épített örökség, a fürdőkultúra, a kulturális intézmények (rendezvények), a természeti adottságok, a gasztronómia egyaránt említhető.

A város kulturális kínálatának bővítése, sokszínű identitásának megőrzése és kreatív és innovatív továbbfejlesztése erősítheti lakóinak identitását. Ehhez szükséges a főváros egyediségének erősítése, különös tekintettel az épített örökség értékek kibontakoztatására, megtöltésére kulturális szellemi tartalmakkal. Mindezt segíti a világörökségi rész, a vele egy egységet alkotó nagykörút és kapcsolódó területeinek kulturális turisztikai célú kibontakoztatása, erőforrásként való használata, az Andrássy negyed kulturális fejlesztési program megvalósítása.

3.7.4. HATÁSELEMZÉS

A Budapest 2030 városfejlesztési koncepciójának elvi alapját képező jövőkép a helyzetértékelés alapján olyan városként definiálja Budapestet, amely a történelem során kialakult európai fővárosként egyedi és pótolhatatlan kulturális, társadalmi és gazdasági érték. Egyedülálló kulturális és építészeti sajátosságokkal országos tudásközpont, a gazdasági növekedés és az innováció elsődleges magyarországi forrása. A tágabb európai és globális térből kapott impulzusokat közvetíti az ország egyéb területei felé. Bár szerepe sokrétű, a városnak mégis elsősorban az itt élő embereket kell szolgálnia. Ezért elsődleges szempont az élhetőség biztosítása, melynek egyik alapvető eszköze az egészséges környezet biztosítása. Ebben jelentős szerepet töltenek be a zöldfelületek és a város természeti értékei, ezeken belül pedig különösen értékesek és jelentősek a történeti múltra utaló elemek, amelyek a jövőképet meghatározó másik szempontból is fontosak: az európai kultúra hagyományainak továbbélését biztosítják. Budapest a kultúra, a művészetek otthona, sajátos hagyományok őrzője, az egyedülálló gyógy- és termálvízkincsre épülő fürdőkultúra gazdag kínálatát biztosító fürdők városa. Budapest örökségét a jövő nemzedékének átadó város kíván lenni, ennek szellemében páratlan természeti és épített környezetét féltve vigyázza, egyben – mérete folytán – a környezettudatos és intelligens közlekedés városa is lehet.

A város kitűnő fizikai adottságok reális alapot nyújtanak a nagyon vonzó elképzelések valóra váltásához, de a jövőkép csak a város kiegyensúlyozott fejlesztésének eredményeként válhat valóra, a kiemelt szempontok és célok térbeli struktúrájának harmóniájában valósulhat meg. A jövőkép, a városfejlesztési koncepció céljai és eszközei, valamint a TSZT és az FRSZ javaslatai is közvetve erőteljes hatással vannak a természeti és kulturális örökségi értékekre is

A városfejlesztési koncepcióban és a településrendezési eszközökben is hangsúlyosan szerepel, hogy a város jelenlegi problémái csak komplex szemléletű megoldásokkal orvosolhatók. A TSZT és az FRSZ a korábban rosszul, vagy csak részben irányított városszerkezeti, területhasználati, sűrűségi, magassági és infrastruktúra-fejlesztési változásokat irányító és azok összehangolására vonatkozó javaslatokat, illetve szabályokat tartalmaz.

3.7.4.1. TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSHÁLÓZATI KÖVETKEZMÉNYEK

A terv szerint a városszerkezet fejlesztése terén a Budapesttel szoros szimbiózisban élő elemek vonatkozásában a kiskapcsolatok javítása révén lehet reálisan eredményt elérni. Ebben elsősorban a már meglévő kapcsolatok komfortjának emelésével, csak másodsorban újabb nyomvonalak kialakításával számol a terv. Jelentős nagyberuházásokat igénylő kapcsolatok (pl. egyes alagút nyomvonalak) helyenként kimaradtak a tervből. Ugyanez vonatkozik a kerületközi kapcsolatok viszonylatban is. Mindezen szerkezeti hatású „korrekciók” is figyelmet igényelnek, hiszen az egyes területek fejlődése alapvetően függ az őket szolgáló infrastruktúra elemek kialakíthatóságától. A kapcsolatok, megléte adott területek minőségi fejlődését azzal támogatja, ha a szerkezeti fejlődés révén megfelelő mértékben tehermentesülnek a korábbi átmenő forgalomtól, amelynek jelei a belső városrészekben –ha csak szigetszerűen is –már tetten érhetők.

A szerkezetek értékóvó felülvizsgálatának, átalakításának következtében az átmenő forgalmak terhétől megszabaduló történeti múlttal és értékekkel rendelkező településrészek felértékelődnek, új esélyt kapnak a fejlődésre.

A TSZT területhasználati javaslata, a kompakt város és a hatékony városszerkezet elvét követve nem, vagy csak a legindokoltabb esetben tartalmaz eddig beépítésre nem szánt területen új beépítésre szánt területkijelölést, védve ezzel a főváros és az agglomerációs településhálózat tagoltságát.

A terv javaslatai, figyelembe véve a főváros körül elhelyezkedő települések hálózatának sajátosságait, elősegítik tagoltságának, a köztük meglévő zöldfelületi hálózat integritásának megőrzését. A város további indokolatlan széttelepülésének, a szomszédos településekkel való összenövekedésének megakadályozásával megőrizhetőek a sajátos tájkarakter elemek.

A kijelölt szerkezetalkotó zöldhálózati elemek által megőrizhetőek és fejleszthetőek a külső kerületeket tagoló, a városba ékszerűen benyúló szabadterületek és a belvárosi területek szigetszerűen elhelyezkedő

zöldfelületi elemei közötti kapcsolatok. A zöldhálózati fejlesztések kitüntetett célterületei a különböző vízfolyások, ezek közül is kiemelten a Duna-folyam. A Duna menti területek és a kisvízfolyások rehabilitációjával, revitalizációjával javul ezen elemek kapcsolatteremtő ökológiai szerepe. Továbbá a vízparti zöldfelületek és gyalogos kapcsolatok (sétányok, korzók) fejlesztésévek lehetőség nyílik a vízfolyások rekreációs potenciáljának kihasználására is.

A településhálózati kapcsolatok erősödése örökségvédelmi szempontból is kedvező hatású. A települések kölcsönös megegyezése és együttműködése révén megvalósuló arányos szerepvállalás révén nő a fejlesztések arányosabb eloszlásának esélye, ezáltal jobban védhetővé válnak a helyi sajátos struktúrák.

A javuló elérési lehetőségek elősegítik a települési örökségi értékek látogatottságának növekedését.

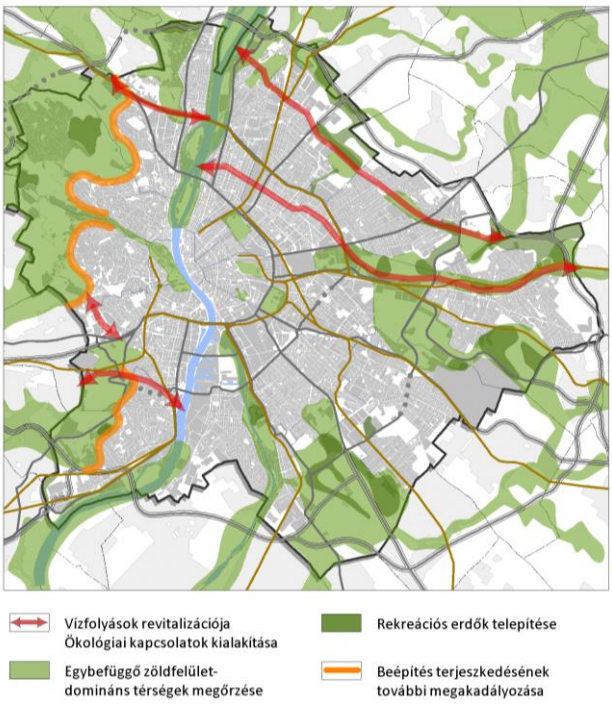
3.7.4.2. TERMÉSZETI, TÁJI HATÁSOK

A kulturális örökség természeti értékei esetében az ökológiai rendszerszemlélet alkalmazása javítja a fenntartási, fennmaradási esélyeket, de számolni kell vele, hogy egy élő rendszerről és azok elemeiről van szó, így a folyamatos változás ezen elemek speciális sajátossága. A változások törvényszerűségeinek figyelembevételével, a globális folyamatokhoz való alkalmazkodással (klímaváltozás) tovább javíthatók ezen elemek értékvédelmében elért sikerek.

A kulturális örökség szempontjából fontos természeti értékeket több rendszer részeként is értelmezni kell. Fontos a városszövetben betöltött szerepük, de ökológiai szempontból a zöldhálózati rendszer részét is alkotják. Előbbinél a kulturális érték, míg a másodiknál a természeti értékük dominál, így ezek az értékek minden esetben együttesen vannak jelen.

A településszerkezeti terv készítése során figyelembe vételre kerültek azon tájszerkezeti szempontból jelentős, a települési tájat körülölelő városperemi beépítetlen térségek természeti elemei, amelyek egyben a településszerkezetet is nagyban meghatározzák, biztosítják a szükséges átszellőzést és ökológiai kapcsolatokat, mérséklik a hősziget-hatást. A strukturált településszerkezet, a széttelepülés korlátozása a belső, használaton kívüli területek intenzívebb fejlesztése mind tájvédelmi célokat szolgál. A tervben szereplő szerkezeti jelentőségű zöldfelületi kapcsolatot biztosító (megőrző), illetve kondicionáló közterületi zöldfelületek kialakítását célzó elemek a települési tájban megjelenő zöldfelületi, természeti értékek megóvását és újak teremtését eredményezik.

114. ábra: Budapest természeti értékeinek megőrzése

Az élhető városi környezet megteremtése és a biológiai aktivitás növelése, életciklus alapú szemlélet bevezetése előnyös hatással van az épített és természeti környezet kapcsolatára: a zöldfelületek, erdőterületek területi és minőségi növelése, intenzitás fokozása a közterületeken és a nem közterületeken egyaránt, valamint a belvárosi területeken alternatív zöldfelületi elemek, kertépítészeti eszközök alkalmazása. Ennek a folyamatnak fontos és előnyös hatású eleme a történeti kertek, parkok rekonstrukciója, revitalizációja. Ugyanígy kedveső hatású a városszerkezetet átszellőztető szélcsatornák újranyitása és azok elépítésének megakadályozása. A közterületeket meg kell szabadítani csupán közlekedésfejlesztési értelmezésüktől és ki kell hangsúlyozni a közterületek zöldfelületi elemeinek

természeti, táji integráló hatását is. Amennyiben a közterületek kialakítása a forgalomtechnikailag pusztán elégségesnél nagyvonalúbban történik, az ott megjelenő, a várost átszövő zöldfelületi elemek erőteljesen hozzájárulnak a természeti és épített táj integrációjához.

A tájszerkezeti értékek, a zöldterületek megőrzése révén az épített értékek is megfelelő kiemelést kapnak. Jobban megőrizhető a települések képe.

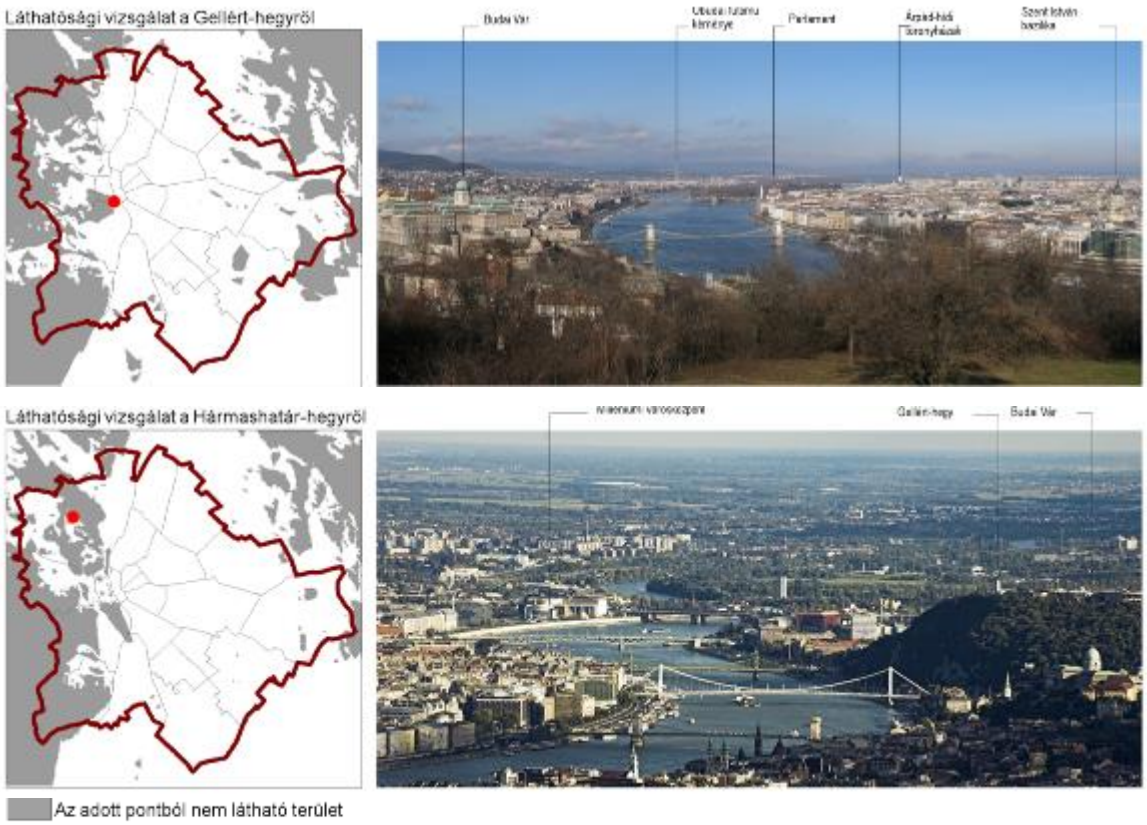
3.7.4.3. A TELEPÜLÉSKÉP FELTÁRULÁSÁNAK VÁLTOZÁSAI

A terv városkép védelemét erősítő, illetve befolyásoló elemei több szinten fejtenek ki hatást: egyrészt az átfogó városi panorámák feltárulása, az együttesek látványa, másrészt egyes értékes elemek helyi feltárulása, láthatósága szempontjából.

Az átfogó településkép érvényesülése Budapest esetében különösen lényeges, mivel jellegzetes látképei fontos turisztikai vonzerővel bírnak, a város ikonikus védjegyeinek számítanak.

A legfontosabb látványelemek a Duna menti partszakaszokról, a két oldalt összekötő hidakról és a budai oldal hegyeinek kilátópontjairól (Gellért-hegy, Sas-hegy, Széchenyi-hegy, Várhegy, János-hegy, Hármashatár-hegy, Nagy-Hárs-hegy) tárulnak fel.

115. ábra: Láthatóság vizsgálat a Gellért-hegyről és a Hármashatár-hegyről

A MAGASSÁGI SZABÁLYOZÁS SZEREPE A TELEPÜLÉSKÉP ALAKÍTÁSÁBAN

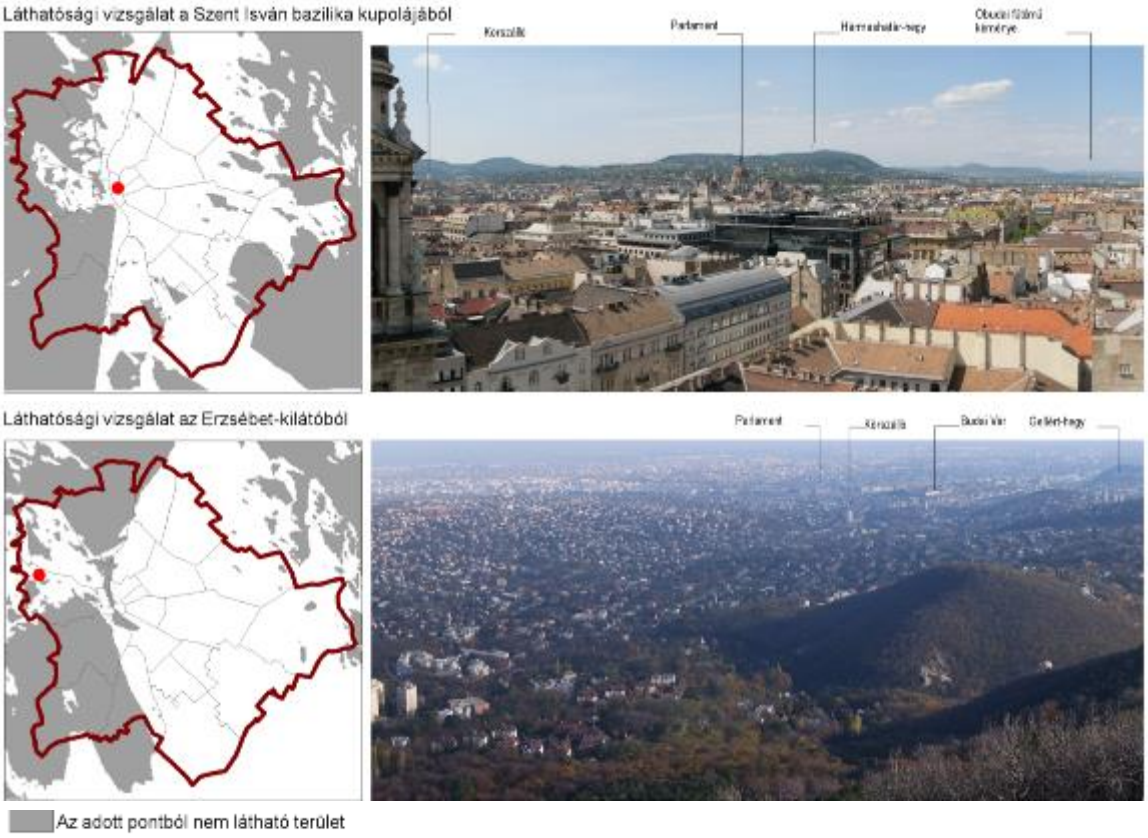
A TSZT és FRSZ magassági korlátozásai hatékony eszközei a városkép védelmének. A terv és a szabályzat magassági korlátokat határoz meg a városi összképet befolyásoló nagy magasságú építmények, az értékes városképet alkotó történeti városszövetbe ékelődő egyéb építmények vonatkozásában.

A magasépítmények szabályozása

A **városi panoráma** harmonikusan kiegyensúlyozott látványát elsősorban a terv **magasépítményekre** vonatkozó szabályozása védi:

- A belső, védett történeti városrészeket területeket magába foglaló, látványérzékeny zónában tiltott magasházak elhelyezése. A legértékesebb városszövet magassági változatosságát továbbra is a meglévő hangsúlyos elemek – kisebb tornyok kupolák, magasabb épületrészek – biztosítják.
- A magasépítmények az átmeneti zóna átalakuló területein létesíthetők, amelyek megfelelő távolságra helyezkednek el a látványvédett területektől és jellemzően egybeesnek a Budapest 2030 városfejlesztési koncepcióban jelölt városfejlesztési céltérség területeivel, így ösztönzően hatnak e területek fejlesztésére, településképi rendezésére is. Hangsúlyos csomósodási pontokba kerülve településképileg fontos helyszíneken jöhetnek létre, ahol elhelyezésüket a kötöttpályás közösségi közlekedés is támogatja.
- Jelentős magasságú magasépületek csoportja toronyházakkal is kiegészülve csak az összképet nem zavaró, más karakteres beépítéstől távol eső területen jelöl ki a terv.

116. ábra: Láthatóság vizsgálat a Szent István bazilika kupolájából és az Erzsébet-kilátóból

A terv a fenti elvek és hatások érvényesítése érdekében határozza meg a magasházak telepítésére alkalmas területeket. Az erre vonatkozó lehatárolást és szabályozást az FRSZ is rögzíti.

Toronyházak és magasházak nem csak látványban, hanem szerkezetében és térhasználatban is megváltoztatja környezetét és a várost, ezért jelöli ki körültekintő mérlegeléssel a TSZT elhelyezésük lehetséges helyszíneit. Olyan helyeket határoz meg, amelyek a városszerkezet és városkép változására kevésbé érzékenyek, vagy akár igénylik a magassági hangsúlyokat.

A magasház minden esetben hangsúlyos városképi esemény, kiemelkedő jelképalakító szerepe van, mint jelzőpont, így a városimázs szerves részévé válik.

A TSZT-ben és az FRSZ-ben meghatározott magassági értékek (45, 65 és 120 m) nemzetközi összehasonlításban nem túl nagyok, Budapest jellegzetességeinek figyelembevételével kerültek megállapításra.

A terv a legmagasabbnak számító toronyház létesítését (M=120 m) csak a belváros látványától távolabb eső Csepel északi részén teszi lehetővé, mivel ott van lehetőség annak koordinált és tervezett csoportos

kialakulására, toronyházak és magasházak kompozíciós egységet biztosító új szabályozására, magasházak csoportjának kialakítására. E helyszínen történő megvalósítás nem verseng azokkal a városi magaspontokkal - többek között a Gellért-hegy, Parlament vagy a Bazilika magasságával -, melyek összképébe zavaróan hatnának. A helyszín városképi látvány tekintetében megfelelő távolságra esik a város megőrzendő látványpontjaitól.

A beépítési magasság és az értékes karakterű településkép összefüggései

A TSZT az **épített örökségek** látványának és karakterének védelmét a beépítési magasságra vonatkozó előírásokkal biztosítja. Az utcai légtérarányon alapuló magassági szabályozás vonatkozik a lehatárolt

- *kiemelten védendő karakterű* nagyvárosias,
- *a karakterőrző*, nagyvárosias területekre.

A történeti városrészek zártsorú beépítésű, nagyvárosias területeire vonatkozó, légtérarányon alapuló magasság szabályozás elsősorban a kialakult utcarendszer légtérarányainak védelme miatt fontos, megfelelő városi térérzetet biztosít. Védelmet biztosít az itt nagy számban elhelyezkedő védett értékek számára azáltal, hogy környezetükben az illeszkedést kötelezővé teszi.

A magassági korlátozások illeszkedési előírásai gátat szabnak a túlzott méretű emeletráépítéseknek, tetőtér-beépítéseknek, amelyek ugyancsak befolyásolják a városképet. Az TSZT-ben lehatárolt kétféle területen a szabályok révén biztosítható, hogy a jelenlegi magasság sehol sem léphető túl olyan mértékben, amely karaktertöréshez vezetne, ugyanakkor a háború időszakában elpusztult régi tetők, tornyok és kupolák visszaépítését lehetővé teszi, támogatja, szintén a hagyományos karakter megőrzése érdekében. Új építészeti hangsúlyok létesítését is lehetővé teszi, de visszafogott eszközökkel, ily módon a belvárosi látvány finom tagoltsága megőrizhető és hasonló arányok mentén fejleszthető. A részletesebb városrendezési tervekben kijelölhetők azok a – a Budapestre is jellemző – látványtengelyek, amelyek töréspontjaiban, vagy végeiben ezek a magassági hangsúlyok létrehozhatók.

A védett értékekben gazdag területek városképet óvó szabályozása

Egyedi magassági szabályozást igénylő terület a Budai Várhegy világörökségi helyszín területe. A rendkívül érzékeny, számos értéket hordozó műemléki terület részletes, épületenkénti szabályozást igényel, amire a TSZT és az FRSZ léptéke miatt sem alkalmas. A részletes szabályozás a világörökségi törvényből, a kezelési tervből fakadó szempontok alapján a kerületi előírások meghatározása során végezhető majd el.

Magassági korlátozással érintett védett területek, épületegyüttesek esetében a TSZT szabályozása révén segíti a kialakult védett, vagy értékes beépítések magassági jellemzőinek, így összképének és a városban feltáruló látványának megőrzését (pl. tisztviselőtelepek, Wekerle, Gázgyári lakótelep stb.).

E területeken számos országos jelentőségű védett érték helyezkedik el, így a szabályozás közvetlenül szolgálja védelmüket.

A hegyvidék sziluettje

A hegyvidék sziluettjének megőrzése fontos kiemelt célja a TSZT-nek, ezért külön korlátokat határoz meg a *sziluettérzékeny, hegyvidéki kertvárosias* lakóterületeken azzal, hogy a beépítési magasság értékét a hegyvidék magasabb részeire, az erdőhatárok környékén alacsonyabb értékben határozza meg az országos előírásoknál. A város talán leginkább látvány-érzékeny területei a budai hegyvidéken, a város nyugati peremén helyezkednek el. Itt erőteljes zöldbeágyzott jelleg érvényesül. E karakter védelmében fontos a hegygerincek, az erdő- és zöldterületek látványának megőrzése. A domboldalakon a kilátás védelme is kiemelt figyelmet igényel, mindezek miatt a beépítési magasság erőteljesebb korlátozása indokolt, ezért legfeljebb 6,5 m-es épületmagasság meghatározása szükséges az így lehatárolt területeken.

A magassági szabályozáson túl a településképet szolgálja a hegyvidéki területeken a kialakult zöldfelületek, természetvédelemmel is érintett területek, erdők, tisztások, sziklakibúvások további megőrzése is.

A szűkebb környezet településképe

Kevésbé érintik a városi összképet azok a korlátozások, amelyek a kisvárosias és kertvárosias területfelhasználási kategóriába sorolt területeket a városképi jellemzőjük és helyi karakterük miatt jelöli ki. Ezek elsősorban az adott helyszínek környezete miatt fontos korlátok, így a hagyományos környezet településképi jellemzői megőrizhetőek.
A városkarakter szempontjából érzékeny hegyvidéki zónában lévő kisvárosias területeken is magassági szabályozást alkalmaz a TSZT, ezzel részben védi a sajátos adottságú kialakult beépítést. A *kertvárosias magassággal* beépült egyes *kisvárosias* lakóterületek jellemzői a szűkebb településképi torzulásoktól óvják a kijelölt területeket.

A városszerkezetben kiemelt jelentőségű további területek városképe

A Duna-partok látványa

A Duna-partok jelenlegi közlekedési túlterheltsége a világörökségi értékekkel és számos épített kulturális értékkel konfliktusban van. A gépkocsik szinte állandósult áradata rontja az érintett belvárosi szakaszokon a településkép feltárulásának lehetőségeit, egyben a kiemelt terület használatát is jelentősen korlátozzák. Ezen hátrányok mérséklésével (gyalogos-hozzáférés biztosítása a rakparti részeken) a potenciális turisztikai vonzereje ezeknek a partszakaszoknak fokozódik, várhatóan kereskedelmi-szolgáltatási fejlesztéseket és gazdasági előnyöket generálva. Különös értéket képviselnek a hidak és a belvárosi szigetek partjairól feltáruló látványok a folyó közepén elhelyezkedő szokatlan látványcentrumokból.

A TSZT a Duna-partok forgalomcsillapításával is járó, gyalogos sétányok megnyitására vonatkozó javaslatot tartalmaz, amely több helyen teszi lehetővé a víz megközelítését, a bejárhatóvá váló sétányszakaszokról új látványokkal gazdagodik a város, védett értékek könnyebben megközelíthetővé válnak. Fontos elemei ennek, hogy az ilyen sétányok mellett fasorok, zöldfelületek is létrejönnek, amelyek tovább gazdagítják a Duna-part városképi értékét.

A bevezető főutak menti és a jelentős változással érintett területek városképe

A városkép feltárulkozása a városba bevezető nagy forgalmú útvonalak mentén is fontos, közvetlen összefüggésbe hozható a város központibb részein megélhető városképi élményekkel. A főútvonalak több központi térséget is felfűznek, amelyek eltérő adottságaik szerint változatos környezetet alkotnak.

A tervben e kiemelkedő szerepű nyomvonalak mentén jelölt központok és a számos nagykiterjedésű jelentős változással érintett terület potenciális lehetőséget jelentenek magas színvonalú környezet kialakítására. Ennek érdekében a további tervezés és fejlesztés színvonalára kiemelt figyelem fordítandó.

A barnamezős területek és köztük különösen a fejlesztési céltérségek integrálása, célszerűen a város központrendszerének átalakulásával együtt mehet végbe, a településkép kontrasztosságának enyhítésével együtt. Az itt elhelyezkedő értékek, múltidéző elemek megtartását a terv prioritások között tartja számon. Egykori magas színvonalon megépült ipari épületek, kémények, műtárgyak látványosak, figyelemfelkeltőek, ezért megtartásukat, újrahasznosításukat kell szorgalmazni. Ugyanakkor jellemzően az elővárosi zónában - dacára a teljes város területére kiterjedő változatos domborzati-földrajzi formáknak -, a külső területek településképi feltárulása sokszor előnytelen, egysíkú, ezért azok képi oldásával is foglalkozni szükséges.

Az épületállomány átalakulásának folyamatai a településképben

A Budapest lényegét adó épületállománynak is jellemzője a részletek folyamatos „kopása”, eltűnése, adott esetben más elemekkel történő helyettesítése. Az elmúlt két évtizedben végbemenő szuburbanizációs folyamatok legerősebben a hagyományos, sűrű, városiasan beépült területek népességét érintették, ezért ebben a szegmensben igen erős volt a kiürülés, illetve az új funkciók betelepülése, mely lassult ugyan, de még most is tart.

Az új funkciók (iroda) megjelenése egy eredetileg teljesen más célra létrehozott építészeti és városszerkezeti rendszerben természetszerűleg funkcionális és értékvédelmi feszültségek sorát gerjeszti

(közúti közlekedés térnyerése és az ebből fakadó helyhiány). Ezek sok esetben településképi hatással is járnak, de szerencsére az igazán fontos helyszíneken a különböző védettségek fékei miatt nem jelennek meg tömegesen.

A TSZT szerkezeti javaslatainak megvalósulása a kiürülés, vagy *citisedés* folyamatainak lassítására nyújt reményt, mivel a belső városrészek és az átmeneti zóna fejlesztési területeire helyezi a fontossági hangsúlyt.

Az átalakítási törekvések egy részének elfogadása az épületállomány tartós fennmaradásának érdekében csak részben tekinthető jogosnak, összességében azonban a folyamat az alapstruktúra és az összkép sérülésével járhat. Ezért fontos a város belső részében is a lakás, mint alapfunkció fenntartása, mely kiegészülhet más, kevert területhasználati formákkal. A XIX. század második feléből származó történeti városszövet szervező, tagoló, a fontos városszerkezeti pontokra a figyelmet ráirányító jelentős középületek állománya maradandóbb értéket képvisel, ez védelmüket is egyszerűbbé teszi. A kiemelt jelentőségű városszerkezeti pontok maradandósága egyben a területhasználat stabilitását, állandóságát is biztosítja, hiszen a funkciók megoszlása, elrendeződése a városszerkezetben kódolva van.

A zöldfelületek mennyiségének, arányának változása a városi komfortérzetet, a fenntarthatóságot és a városképet egyaránt befolyásolja. A hagyományosan sűrűn, városiasan beépített területeken a viszonylag alacsony zöldfelületi arány a városszövet sajátosságaiból következik, tehát azzal együtt indirekt módon védendő.

3.7.4.4. RÉGÉSZETI EMLÉKEK FELTÁRHATÓSÁGÁNAK, MEGMARADÁSÁNAK, BEMUTATHATÓSÁGÁNAK VAGY PUSZTULÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI

A már ismertté vált régészeti emlékek sorában a főváros területén a megőrzés, bemutatás lehetősége a műemléki megtartásra érdemes leletek esetében jöhet számításba. Különösen Óbuda és Buda területén sokasodnak a konzervált, vagy visszatemetett, de bemutatásra váró emlékek.

Túl azon, hogy minden egyes emlék, bárhol is legyen, a főváros kulturális rétegeit gyarapítja, két olyan terület érdemel kiemelt figyelmet, melyek fejlesztése a további régészeti emlékek sorsára is kihathat azáltal, hogy a tudományos eredmények felhasználásával további fejlesztések sorát is elindíthatja.

Kiemelt jelentőségű lehet a *Ripa Pannonica* világörökségi cím elnyerésére pályázó római limes-szakasz budapesti helyszíneinek fejlesztése. „A Római Birodalom határai mintegy 6000 km hosszan húzódtak Európában az Atlanti óceán partja, a Rajna és a Duna mentén, Britanniában a *Hadrianus*- és a rövid életű *Antonius-fal*, Felső-Germaniában és Raetiában, valamint Daciaban hegyek gerincén és néhány kisebb folyó vonalában, Ázsiában a Fekete tenger partvidéke, az Eufratesz mentén, majd a jordániai sivatagon át az Akabai öbölig húzódott a határvonal hatalmas keleti íve”. Ebbe tartozott Pannonia határa, mely Magyarország területén mindvégig a Duna mentén haladt, így a római kori latin szóhasználatot átvéve (mivel római forrás is használta erre a határra nézve a *ripa* szót) a magyar limeskutatásban egyre általánosabbá vált a *ripa* használata a *limes* helyett.

Az aquincumi múzeum légifényképe

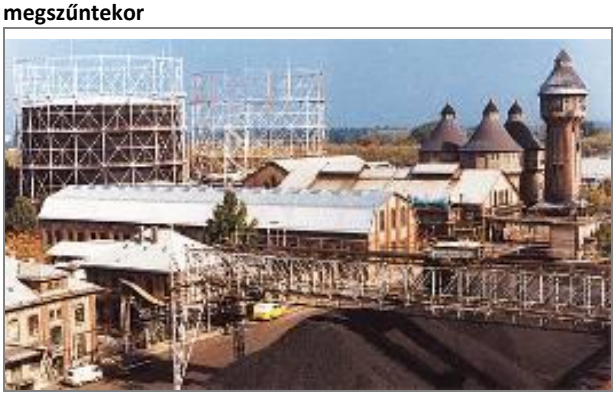

A római határvédelmi rendszer kutatásának és bemutatásának fontos terét jelentik Aquincum polgárvárosának és legióstáborának helyszínei. A római polgárváros mintegy negyedén található Aquincumi múzeum fő szervező ereje és tudományos háttere kell, hogy legyen ennek a programnak. Az utóbbi években a fejlődés rendkívül látványos volt a múzeumi bemutatás terén. A „*látógatóbarát*” múzeum kiépítésével új elemekkel bővült a múzeum kínálata. A római határvédelmi rendszer kutatásának és bemutatásának fontos terét jelentik Aquincum polgárvárosának és legióstáborának helyszínei.

A római polgárváros mintegy negyedén található Aquincumi múzeum fő szervező ereje és tudományos háttere kell, hogy legyen ennek a programnak. Az utóbbi években a fejlődés rendkívül látványos volt a múzeumi bemutatás terén. A Pannonia Provincia Program keretében egy római lakóház modell épült fel, rekonstruálták a déli városfal egy szakaszát. Mindezek hozzásegítik a látogatókat, hogy a kapott térélmény alapján a romkert „térdig érő falai" között jobban el tudják képzelni az ókori mindennapi életet.

A fent vázolt programhoz szorosan kapcsolódik a volt Óbuda Gázgyár hasznosításában a kulturális hasznosítás kérdése, melyben az Aquincumi múzeumnak is szerepet kell kapnia. Különös tekintettel arra, hogy a Gázgyár területén halad a hadiút, valamint ezen a területen az Aquincumi híd környékén működött Aquincum kikötője. A távlatokban a part újjáépítése során felmerülhet Aquincum Polgárvárosa és kikötője közötti közvetlen kapcsolat kiépítésének gondolata, mely turisztikai célpontként is vonzó lehet.

Az óbudai gázgyár látképe 1984-ben, a szénalapú gázgyártás megszűntekor

A budai királyi palota középkori emlékei jórészt a Budapesti Történeti Múzeum épületében találhatóak. Ezek bemutatása a múzeumi kiállítások keretében megoldott. Ugyanakkor a Budai Vár középkori védművei által határolt középkori terek bemutatása ma már elavult, illetve az idők során elvesztette „korhű" jellegét. A történeti kutatás, és ezek alapján a történeti kertek kialakítása szerencsés esetben a régészeti feltárások során megtalált maradványok alapján történik. De nagymértékű későbbi pusztulás miatti hiány okán akár analógiák alapján is rekonstruálni lehetne egy a középkori maradványokhoz látványában és hangulatában is illeszkedő környezetet, mely turisztikai látványosságként is értelmezhető.

3.7.4.5. TÖRTÉNETI TÉRBELI RENDSZEREK ALAKULÁSA

A város szerkezetének történeti alakulásának, alakításának lenyomatai önmagában kulturális értékkel bírnak.

Méltatlanul elfelejtett városszerkezeti jelentőségű korszak volt az ókori Limes vonalának és gócpontjainak (*Aquincum, Transaquincum, Contra Aquincum, albertfalvai katonai tábor és nagytétényi Campona)* kiépítése is, melyre később városközpontok épültek. Önmagában térszerkezeti érték a Nagy-Budapestet alkotó központhármas (Pest, Buda, Óbuda) mikro- és makroszerkezete.

A nagy városrendezés időszakaként említik a városegyesítés (1873) utáni időszakot, mely a legjelentősebb zöldfelületek, közparkok, történeti kertek létrejöttének időszaka is.

Feltárandók, bemutatandók a méltatlanul mellőzött, a XX. század első felében végbemenő, a XIX. századi nagy városrendezési intézkedésekkel ugyan nem mérhető, de a mai működőképes városszerkezethez nagymértékben hozzájáruló városépítészeti törekvések, melyeket töredékességük még tanulságosabbá tesz. Ebből a szempontból a csak tervezett, de meg nem valósult beavatkozásokat be kell emelni a város múltjáról és jövőjéről szóló gondolkodásba, melynek ugyanakkora – ha nem nagyobb – jelentősége van, mint a látható, fizikailag érzékelhető, kialakult rendszereknek.

3.7.4.6. MŰEMLÉKI EGYÜTTESEK, MŰEMLÉKEK ESZMEI, HASZNÁLATI ÉS ESZTÉTIKAI JELENTŐSÉGÉNEK ALAKULÁSA A TÁJBAN, TELEPÜLÉSSZERKEZETBEN, ÉPÍTETT KÖRNYEZETBEN, A TELEPÜLÉS ÉLETÉBEN

A történeti térbeli rendszerek megőrzése szorosan kapcsolódik ezek alkotórészeinek, az egyes épületeknek, műtárgyaknak, épületegyütteseknek megőrzésévhez, azoknak a város változó területhasználatába való mindenkori beillesztéséhez. Az egyedi védelmek mellett környezetük területi karaktervédelmét is erősíteni kell és ehhez megfelelő intézkedéseket kell hozni.

A kulturális örökség megőrzési rendszerének erősítése, fejlesztése, támogatása fontos feladat. Elkerülendő a „skanzen-jelenség" terjedése, a védett értékeket egy élő, folyamatosan új rétegekkel gazdagodó, a történelmet folyamatosságában és végtelenségében megmutató városszövet véges élettartamú alkotórészeiként kell kezelni. A történelmileg kialakult városszerkezet értékeinek megtartásával lehet és kell végrehajtani az új, megfogalmazott elvárások alapján a fejlesztéseket.

A **budai Várhegy** a maga legsűrűbb, védett épületállományával, a várostestben elfoglalt morfológiai szempontból is központi területe turisztikai és látványi szempontból is az egyik legfrekventáltabb hely. A II. Világháborút követő évtizedek újjáépítése ellenére a háborús sérülések nyomai mai napig jelen vannak a területén (Honvédelmi Minisztérium épületének torzója, Szent György tér), ami a fejlesztések új területeit jelöli ki. A terület új funkciójának, beépítési módjának és karakterisztikájának meghatározása lebonyolított tervpályázatok által összegyűjtött gondolati tartalom felhasználása még várat magára. Az átfogó helyreállítás a várfalak állapota miatt is sürgető. A Várkert bazár felújítása már megkezdődött. A tervezett fejlesztések kapcsán az eddig főként turistákat célzó beavatkozások mellett a Várban élők számára is biztosítani kell az ott élés lehetőségeinek javulását.

Budapest a **historizmus építészeti stílusegyüttesét** tekintve, azaz a neoreneszánsz, a neobarokk, a neoromán és a neogót stílusokban, mintegy 12 km^2-nyi egységes építészeti együttesével világviszonylatban az egyik legjelentősebb. Ennek a homogén historizáló építészeti együttesnek a főtengelye 2,2 km hosszú Andrássy út, mely útvonal elnyerte a Világörökség megtisztelő címet. Az Andrássy út Terézvárosi területe a világörökségi védőövezet. A terület kezelésének törvényerejű kezelési terve előkészítés alatt áll.

A tágabb Belvároshoz tartozó terület a sajátos arculatú kiterjedt terület, a zsidó negyed. Az üresen álló épületekben új „szolgáltatás" jelenet meg, a romkocsmák egyedi világa. Ugyanakkor az élhetőbbé vált Király utcában minőségi vendéglátóhelyek, bisztrók is elkezdtek üzemelni, ami a hely felértékelődését mutatja. A Gozsdu-udvar felújítása remélhetőleg újabb épületek helyreállítására ösztönző példává válik.

Az értékes épületállomány tulajdonságait, sajátosságait figyelembe vevő tömbrehabilitáció és rekonstrukció e történelmileg kialakult városnegyedben folytatásra vár.

A belső területek értékes városrészeinek fennmaradását biztosító komplex városrehabilitáción belül a közterületek állapotának javítása is fontos cél. Tudatosítandó, hogy nem csak a pozitív térbeli kiterjedésű objektumok lehetnek méltóak az ilyen szintű védelemre, hanem azok köztes terei is, különös tekintettel a térszerkezetet meghatározó „negatív testekre", közterületekre.

A mai Nagyvárost átszelő Duna, a budai- és pesti part morfológiai különbözősége mindig is meghatározta a két oldal városképi arculatát. Első települései az átkelőhelyek környékén és stratégiai fontosságú pontjain létesültek, a Reformkorban és később létesült hídjai pedig a budai hegyvidék völgyei és a pesti oldal sugárútjai (körútjai) között létesít kapcsolatot. A dunai hajózás szerepe mindig is jelentős volt. A városegyesítést követően elsősorban kereskedelmi, áruszállítási lehetőséget jelentett a pesti oldal vízpart közeléhez telepített ipari létesítményeihez. A Dunán hajózva feltárulkozó budai és pesti városkép, valamint a dunai szigetek unikális értéket képviselnek.

Az árvízi védelem ellen kiépített és korábban árurakodásra használt rakpartokon ma jelentős személygépkocsi forgalom van jelen. A város közvetlen vízparti kapcsolatának kialakításában jelentős problémát vet fel. A vízpart közvetlen megközelítésének igénye már felmerült. Az utóbbi években a rakpartok gyalogos lépcsőinél ideiglenesen működtetett vízparti „pihenőhelyek" ezek jó példái. A

történetileg kialakult kerületekben az épített örökség szempontjából, a jelentősen megnövekedett forgalom csillapítása hozott és hozhat jelentős változásokat.

A városszövetbe telepített (WestEnd, Mammut, MOM) kereskedelmi központok, aláásták a körutakon és sugár irányú utakon korábban létrejött tradicionális kereskedelmet. A minőségi kereskedelem helyett alacsony presztízsű üzletek működnek, még a Váci utcában is, avagy bezárt üzletportálok láthatók.

A fejlesztések, épületrekonstrukciók révén a ma már általánossá vált vásárlási szokások legalább kis részben befolyásolhatóvá válnak, a különböző korosztályok igényeire támaszkodva. A sétáló utcák kialakítása, a rajtuk telepített zöldfelületek felértékelik, és láthatóvá teszik történelmi épületállományukat. Az itt megtelepedő szolgáltatások biztosítják az élhető városi környezetet (Váci utca Nagycsarnokig tartó szakasza, Szent Ferenc tér, Ráday utca, Tompa utca, Nagymező utca). A rendezett környezet fejleszti a benne lakók és az arra járók környezetkultúra iránti igényét is. A rendezett, csendes utca megnövelheti a benne álló épületek felújításának igényét és lehetőségét is. A forgalmi áteresztő képesség csökkentése a főforgalmi utakon szintén növeli a legsűrűbb, legjobban terhelt városrészek környezeti állapotának javulását. Másik eszköz az épített környezet védelmére a jelentős sebességkorlátozás elérése is (Király utca). Építészeti, városépítészeti nívójának megfelelősségét és értékét a beépített anyagok és utcabútorok minősége erőteljesen befolyásolja.

A várostestbe behatoló pályaudvarok és közvetlen kapcsolódó területeinek megújítása a fejlesztések jelentős területe. A Nyugati-pályaudvar mellett felépült WestEnd követhető példaként szolgálhat. A pályaudvarok fő épületének felújítása keretet biztosíthat a „várakozási idő” kulturált eltöltésére, az épületbe telepített minőségi szolgáltatások révén.

Megfigyelhető, hogy a város fejlődése az új fejlesztések a belső kerületekről fokozatosan áthelyeződik a külső, korábbi ipari területek színterére. Új lakó és irodai épületek helyén, azok területhasznosításával nagyarányú változás zajlott le. A IX. kerület Duna-parti ipari zónájának ez a felértékelődése is elkezdődött. Elsősorban a közvetlen Duna-parti területek fejlesztése indult meg, új közintézmények (MÜPA, Nemzeti Színház) és lakóépületek megjelenésével. Eddig még kihasználatlan lehetőséget jelent a Duna-part mögött, a Soroksári úton húzódó ipari műemléki örökséggel is bíró, barnamezős beruházásainak kiaknázása.

Nemcsak a Duna pesti oldalán találjuk meg a fejlesztések számára alkalmas, értékes területet. A budai oldalon befejezetlenül maradt a Millenáris együttese. Örökségvédelmi szempontból kiemelt Óbudai Gázgyár részben magán, részben fővárosi fejlesztése. Értékes terület Budafok Duna-parti ipari zónája, melyek hasznosítása, rehabilitációja új funkciókkal való megtöltése egyik legjelentősebb fejlesztési területté válhat. E terület nem rendelkezik számottevő védett ipari épülettel, de egységes, egykorú kiépítésük jellemző karaktere e térségnek.

3.7.4.7. MŰEMLÉKEK MEGÚJULÁSÁNAK ÉS FENNTARTHATÓSÁGÁNAK GAZDASÁGI ESÉLYEI

A tervezett szerkezeti fejlesztések elsősorban a belváros közlekedési és környezeti tehermentesítése irányába mutatnak. Ennek az intézkedéssorozatnak tehát főképpen a belvárosban vannak értékvédelmi vonatkozásai, elsősorban a szelíd mobilitási formák előtérbe helyezése, a közúti közlekedés és a gyalogosok által használt terület újraosztása kedvez a történeti belvárosban megjelenő lakó, rekreációs, turisztikai és kulturális funkciók megjelenésének, így elősegítve, hogy a terület ismét vonzó, vegyesfunkciós lakóterületté váljon. Ezáltal csökken a feszültség az elsősorban lakáscélra létrehozott történelmi városszövet, és az oda betelepült újabb funkciók között.

Budapest védett műemlékeinek megújítása összetett gazdasági és kulturális probléma. Gazdasági téren elsősorban a tulajdonviszonyok széttagoltsága és a pénzügyi háttét megteremtésének nehézségei jelentenek problémát. A jelenleg hiányzó örökségvédelmi támogatási és ösztönző rendszerek kialakítása sürgető igény.

A műemlékvédelmi befektetések értékelésének javulása nem utolsósorban kulturális probléma. A területen gyors megtérülésre nem lehet számítani, ezért a kiszámíthatatlan, hektikus gazdasági

környezetet a műemlékek védelme egyértelműen megszenvedi. Kiszámítható, ösztönző környezetben nagyobb a hajlandóság a hosszú távú befektetésekre is.

A városfejlesztési koncepció és a TSZT mentén is az épített és szellemi örökség értékeit a turizmus egyik alappilléreként kell kezelni, az értékeket kulturális turisztikai céllal is erősíteni. Ehhez Budapest erőforrásként egyediségére a historizmus, a szecesszió és a Bauhaus építészetében betöltött jelentőségére fog építeni.

Az épített örökség értékeinek megőrzése érdekében el kell tekinteni a puszta beruházói szemlélettől. Támogatások célrendszerbe építésével vonzóvá tehető a patinás épületek teljes felújítása, bontásuk helyett. Ezáltal megőrizhetővé válik az egyes kerületek egyedi városkaraktere, és elkerülhetővé válik az utcaképben megjelenő, az elbontott épületnél gyengébb építészeti minőséget képviselő új épületek megjelenése.

A felújított épületállományú történeti városrészek különleges „polgári” élhetési formát biztosíthatnak, hozzájuk kapcsolódóan újra éleszthetik a tradicionális kereskedelem és szolgáltatások körét.

A belső városrészek újjáélesztése, a vendéglátás, a tradicionális kereskedelem megjelenése újabb területek felfedezésére ösztönzi a látogatót és az ott lakót egyaránt, így elősegíti a vonzó városimázs megerősödését. Budapest fürdői méltán ismertek, és elismertek nemzetközileg. Helyreállításuk, korszerűsítésük az utóbbi években felgyorsult, aminek folytatása szükségszerű. A melléjük telepített kiegészítő funkciók (wellness és rekreációs szolgáltatások) látogatottságuk növelését segítik elő.

3.7.4.8. TELEPÜLÉSKARAKTER VÁLTOZÁSÁNAK HATÁSAI

A városszerkezeti elemeknek a kitűzött célok mentén történő fejlődése kedvezően hat a városkarakter alakulására.

A tervi intézkedések az épített örökség szempontjából meghatározóan fontosak belvárosi területeken, ahol elsősorban a terhelések csökkentése, az értékek védelme és megőrzése tervezett, elkerülhetőek a településkarakter jelentősebb változásai.

A városfejlesztésben kitűzött kiegyensúlyozott, sokrétű, fenntartható területhasználat a településkarakterre gyakorolt változást tekintve előnyös. A fizikai és társadalmi környezetet egyaránt figyelembe vevő rehabilitáció célja a történeti környezet, az épített örökség értékeinek védelme, kibontakoztatása, értékalapú fejlesztés, egyes kiemelkedő épített örökség elemek funkciójának újragondolása, bemutathatóvá tétele. A társadalmi igényeket kielégítő zöldfelületek fejlesztése, ennek érdekében a történeti kertek, parkok az egyediségre, jó funkciókra törekvő rekonstrukciója, revitalizációja alapvetően meghatározója a települési karakternek.

A TSZT meghatározza a főváros történeti városképe, karakteres megjelenése és morfológiája szempontjából kiemelten fontos, ezért összvárosi szintű magassági szabályozást igénylő területeket. A TSZT meghatározásai és az FRSZ szabályozása azokra a területekre összpontosít, ahol a terület a magasság szempontjából érzékeny, ugyanakkor rá vonatkozóan egyértelmű szabályozórendszer alakítható ki. Így átfogó szemléletű szabályozás születik.

Budapest sűrűségi és magassági szempontból történő szabályozásának eredményeként őrizhető harmonikus városképe – az épített környezet és az azt koronázó hegyek láncolatainak látványa.

Torony és magasházak látványa továbbra sem bontja meg a kiegyensúlyozott látványt.

A történelmi belső városrészek karaktere nem sérülhet nagytömegű, vagy nagymagasságú építmények megjelenése miatt.

Új beépítésű területeken – az esetek nagy többségében – a fejlesztések városépítészeti, építészeti értéke sokszor gyenge vagy érdektelen, az új beépítések nem minden esetben hoznak létre értékes, vonzó városi környezetet. Ezek a városrészek magasabb színvonalú, egyedi karakterű fejlesztések révén válhatnak vonzóvá, melyhez mintát adhat a főváros élő építészeti hagyománya.

3.7.4.9. KÖRNYEZETI TERHELÉSEK ÉS AZ ÉPÍTETT ÖRÖKSÉG MŰSZAKI ÁLLAPOTÁNAK ÖSSZEFÜGGÉSEI

A tervezett arányos városszerkezet fokozatos fejlődése következtében a terhelések arányosabb eloszlása valósul meg. A védett értékekben gazdag belső városrészek környezeti terhelése csökken, így a történeti épületeket leginkább károsító rossz levegőminőség és rezgésterhelés is csökken, az épületek megfelelő műszaki állapota kisebb ráfordítással megőrizhető. A történeti kerületekben a közlekedési rendszer hatékonyabbá tétele, a forgalomkorlátozás és a sebességcsökkentés hatásos eszközei révén, valamint a gyalogos felületek növelése a területek élhetőbb városrészek kialakulását segítik elő. A nagy forgalmú utak mentén csökkenhet a zajártalom, és a jelenlegi nagy gépkocsi forgalom mérséklődésével, a felújított épületek homlokzatainak megfelelő állapotú fenntartása.

A tervben történetileg kialakult kerületek határain kijelölt P+R parkolók létrehozása és működtetése révén tovább csökkentik a belső városrészek személygépkocsi forgalmát, valamint a főútvonalakon és a mellékutcákban parkoló gépkocsik tömegét.

A belső kerületekben élők parkolási gondjait „telken belül” lehetetlen megoldani. Számukra a megfelelő számú és minőségű parkolóházak megépítése jelent megoldást. E vonatkozásban az új építkezések és a már korábban lebontott épületek üres telkeinek erre a célra történő átmeneti hasznosítása vehető figyelembe.

A vasúti fejpályaudvarok és környezetük felújítása, a köztes területek új funkcióval való megtöltése ezek jelenlegi fizikai és környezeti amortizációját szünteti meg.

A dunai hajózásnak a közlekedésben betöltött szerepének növelése ugyancsak hozzájárul a belső városrészek forgalmi terhelésének csökkentéséhez.

A városüzemeltetés átfogó újragondolása és hatékonyabb működtetése a közterületek, a történeti kertek és parkok elszürkülését, növényállományuk egyszínűségét szüntet meg. Újabb zöldfelületek megjelenését is elősegítheti az újonnan létrehozott gyalogos utcákban és a történelmi városrészek tömbbelsőiben. A történeti kerületekben megbúvó, meglévő kisebb városi terek új életteli színfoltként jelenhetnek meg. A rendbe hozott és jó állapotban fenntartott környezet az ott élők és a látogatók környezeti kultúra iránti érzékenységének fontos eszközévé válhat.

A környezeti hatások csökkentése (zaj-és légszennyezettség), az energiahatékonyság növelése és a megújuló energiák használata kisebb mértékben befolyásolja az örökségi elemeket, de felújításuk során átgondolt tervezéssel alkalmazhatók, az épület megjelenésének fenntartása mellett.

3.7.4.10. FOLYAMATOK IRÁNYA, VISSZAFORDÍTHATÓSÁGA

A szerkezeti összefüggések elemzése is megerősítette, hogy örökségvédelem integrált tevékenységet igényel, amelyben átfogó rendszerként kell működnie.

Budapest új településszerkezeti terve a területhasználat, a beépítés sűrűségek és a magasságok meghatározásánál a várható folyamatokat az összvárosi jelentőségű érdekekkel veti össze.

Az épített szövet nagy tehetetlenséggel bír, ahol a változások hosszú előkészítés és hosszú megvalósítási folyamatok eredményei. Az építési folyamatokra a lassú változás, a bontásokra a visszafordíthatatlanság, jellemző. E jellemzők miatt is alapos feltáró munka, naprakész nyilvántartási rendszer működtetése és körültekintő, részletes tervezés elengedhetetlenül igényeltetnek.

Bármely régészeti lelőhelyen végzett földmunkával járó beavatkozás az érintett terület eredeti régészeti-történeti rétegeit megsemmisíti. Így minden konkrét esetben a megelőző régészeti feltárás elengedhetetlen. Ugyanakkor azt is mérlegelni szükséges, hogy egy-egy kiemelkedő régészeti lelőhely esetében lehetnek olyan területrészek, melyeket érintetlenül kell hagyni.

3.7.4.11. KÁRENYHÍTÉS LEHETŐSÉGE, KÖLTSÉGE, ILLETVE ELLENTÉTELEZÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI

A tervben látható, az örökség védeleméhez szükséges városszerkezeti beavatkozások jellege és nagysága ismételten rávilágítanak, hogy az értékvédelmi tevékenység integrált rendszert igényel. Fontos állami feladatként végezhető hatékonyan, átfogó örökségbarát fejlesztési politikát igényel. A tevékenység nem nélkülözheti a közhatalmi támogatást. Pénzügyi forrásokat és technikákat kell a szolgálatába állítani.

A TSZT csupán az általánosabb fizikai és strukturális feltételeket jelöli ki, ezt számos további összehangolt lépésnek kell követnie.

Központilag irányított minőségi programok mentén lenne célszerű továbbhaladni.

Oktatási tevékenység erősítése, a lakosság részvételén alapuló védelmi tevékenység szükséges.

Az értékek védelme többszintes (országos, fővárosi és kerületi és szinten is működtetett) tervezési, finanszírozási, ellenőrzési és támogatási rendszerek kialakítása révén válhat eredményessé és hosszú távon fenntarthatóvá.

A régészeti szakvélemény alapján az egyes fejlesztési területeken régészeti értékek előkerülése várható. Ennek megfelelően ezeken a területeken régészeti próbafeltárás, vagy régészeti megfigyelés lehet indokolt, de bizonyos esetekben a régészeti emlékek bemutatása indokolt lehet a településszerkezetbe, funkcióba integrálva.

A városfejlesztés során a természeti értékek vonatkozásában is várható konfliktushelyzet kialakulása, amelyet az adott fejlesztés előkészítésénél kell majd mérlegelni, feloldani.

3.7.5. ÖSSZEFOGLALÓ

Budapest teljes közigazgatási területére vonatkozó új településszerkezeti terve (TSZT) a főváros „Budapest 2030" elnevezésű – 2013 áprilisában elfogadott – hosszú távú városfejlesztési koncepciójában foglalt célok megvalósítását hivatott biztosítani, ennek megfelelően határozza meg a település szerkezetét, a területfelhasználást és a műszaki infrastruktúra-hálózatok elrendezését.

A Fővárosi rendezési szabályzat (FRSZ) a fővárosi a településrendezés és az építés összehangolt rendjének biztosítása érdekében az országos településrendezési és építési követelményeknek, valamint a főváros településszerkezeti tervének megfelelően a területfelhasználási egységek beépítési sűrűségét, meghatározott területek beépítési magasságát, a fővárosi infrastruktúra területbiztosítását megállapító fővárosi önkormányzati rendelet, amely telekalakítási és építésjogi szabályozási elemeket nem tartalmaz.

A két településrendezési eszköz szerepe, hogy együtt – a hatályos jogszabályi keretek között –megfelelő alapot biztosítson az egységes, élhető és egyben fenntartható főváros számára.

A településrendezési eszközök készítése során követett, a hosszú távú városfejlesztési koncepcióban szereplő célok és feladatok között szerepel:

Az épített értékek védelme

1. *A települési örökség – a történeti városi táj – védelme;*
2. *Az egyedi értékek hatékony védelme;*
3. *A városkaraktert meghatározó látvány védelme meghatározott területek épületmagasságának meghatározásával*.

A településrendezési eszközök e feladatuk teljesítése érdekében a jogszabályi felhatalmazásban kapott korlátozott számú eszközöket alkalmazzák. A TSZT javaslatai, valamint az erre épülő FRSZ szabályozása közvetve, vagy közvetlenül vonatkoznak a védett, vagy értékes területekre, épületekre, épületegyüttesekre, egyéb elemekre, továbbá azok tágabb és közvetlenebb környezetére.

A települési örökség – a történeti városi táj – védelme:

A város sajátos, összetett domborzati és településszerkezeti szövetének, valamint a Duna települési tengelyszerepének köszönhetően, Budapest páratlanul szép városképpel rendelkezik, amelyben épített és a táji környezet harmonikusan illeszkedik egymáshoz. A két természeti tényező az egyébként tömör városszövetnek távlatokat, a rátekintés szabadságát adó tagoltságot, az ehhez szükséges „üres helyeket" adnak. Az egységes összkép a települési örökség legnagyobb értéke, amelynek védelme elsőrendű feladat, és amelyből egyedi értékek nem ragadhatók ki. Ennek alárendelendő tervi elemek a területhasználat, a beépítés intenzitása, a beépítési típus és az építmények magasságának meghatározása is. A már kialakult beépítések jellege alapján a TSZT olyan területfelhasználási egységeket állapít meg, amelyek a védendő területeken lehetővé teszik az uralkodó beépítési jelleg továbbélését. A területfelhasználási egységeken belül ezeken a területeken a helyi sajátosságoknak megfelelően határozza meg a beépítési sűrűséget és magasságot.

A települési örökség fontos eleme a kompakt város, a természeti és urbanizált területek közötti éles határvonal. A TSZT a természeti környezet és a beépített területek arányának megtartásra törekszik, amennyiben több, a korábbi városfejlesztési dokumentumokban kijelölt fejlesztési területen nem tesz lehetővé fejlesztéseket, illetve a beépítési sűrűség révén nem teszi lehetővé a túlzott fejlesztéseket. Mindezek mellett a terv a védett területek – természeti és épített értékek – elemeit bemutatja.

A két településrendezési eszköz hatékony eszköze a magasságszabályozás. A TSZT a magassági korlátozások területi lehatárolása, az FRSZ magasságokkal összefüggő szabályozása révén egyaránt védi a városképet és a területi, valamint egyedi védettségű elemek környezetét.

A tervi megkötések védelmet biztosítanak a Budapest látképének és a tájnak. Tiltják, hogy kirívóan magas elemek létesüljenek a védett belvárosi és hegyvidéki területeken, ugyanakkor megadják a

lehetőségét, hogy a történeti városmag háborúban jelentős mértékben sérült sziluettje fokozatosan visszanyerje

Az TSZT meghatározza a magasépítmények számára igénybe vehető területeket. A terv az erre vonatkozó hatályos fővárosi szabályozást kisebb mértékben átértékeli és pontosítja, de annak elveit követve továbbra az átmeneti zónában jelöli ki azokat a területeket, ahol ezek a nagyobb magasságú létesítmények elhelyezhetőek. A torony- és magasházak elhelyezésére, a látványelemzések elemzések alapján, a belvárosától és a hegyvidéki zóna természetes magaslataitól távol van kijelölve terület, így Budapest kiegyensúlyozott panorámáját továbbra sem bonthatja meg zavaró látványa.

Az egyedi értékek hatékony védelme:

A városkarakter megőrzésének szempontjából a helyi, egyedi értékek védelme kiemelt feladat. Az intézményesített védelem hatékonyságát a TSZT a védett terület környezetének kiemelt kezelésével, kedvező, a védett objektum előnyös megjelenését támogató beépítési intenzitás meghatározásával célozza.

A városkaraktert meghatározó látvány védelme meghatározott területek épületmagasságának meghatározásával:

Budapest esetében a beépítési magasságok meghatározásának az egyes eltérő funkciójú területek karakterének megőrzése szempontjából is fontos szerepe van.

Egyedi magassági szabályozást igénylő terület a Budai Várhegy világörökségi helyszín területe. A rendkívül érzékeny, számos jelentős értéket hordozó műemléki terület részletes, épületenkénti szabályozást igényel, amire a TSZT és az FRSZ léptéke miatt sem alkalmas. A részletes szabályozás a világörökségi törvényből, a kezelési tervből fakadó szempontok alapján a kerületi előírások meghatározása során végezhető majd el.

A terv a város legértékesebb belső magját, beleértve a *világörökségi helyszín* és a *világörökségi helyszín védőövezete* területeinek legnagyobb részét magában foglalóan *speciális magassági szabályozást igénylő* és kiemelten *védendő karakterű* területként jelöli ki.

A *kiemelten védendő karakterű* és *karakterőrző* területként kijelölt történeti városrészek a műemlékek jelentős részét magába foglalja. A terület a zártsorú beépítésű, nagyvárosias területeire vonatkozó beépítési sűrűségi értékek és légtérarány alapján meghatározott magasságok eredményként gyakorlatilag átfogó védettség alá kerül. Az illeszkedési szabályokat is figyelembe véve a környezethez igazodó nagyságú építéseknek marad tere, kizártak a túlzott méretű emeletráépítéseknek, tetőtér-beépítések. A terv és a szabályozás a terület megújulását biztosító, de a besűrűsödését megakadályozó javaslatokat, paramétereket és előírásokat tartalmaznak. A tervben kijelölt területfelhasználás a funkciók vegyességének, a lakófunkció megmaradásának fontosságát jelzi. A terhelések csökkentése és az értékek megőrzése irányába ható törekvések segítik a budapesti historizmus páratlan építészeti együttesének megőrzését, elkerülhető környezetében a településkarakter jelentősebb változása.

A vízpart megközelíthetősége és végigjárhatósága érdekében a terv tartalmazza a megvalósítandó, különböző jellegű gyalogos sétányokat. A terv szerkezeti javaslatai összességükben is a Duna-partok védett és egyéb szakaszaink minőségi átalakulását célozzák. Az új sétányokról a védett városkép új nézőpontokból fog feltárulni.

A terv nem tartalmaz a világörökségi, és a történeti belváros szakaszán a védett látványt zavaró új híd, vagy nagyobb magasságú építmény javaslatát.

A városkarakter szempontjából érzékeny kisvárosias területek magassági szabályozása a sajátos adottságú hegyvidéki zónában védi a főleg a XX. században létrejött értékes lakóházak és egyes itt elhelyezett intézmények környezetét. Azokon a területrészeken szükséges, ahol a beépítettség nagyobb mértéke miatt kisvárosias területfelhasználási egységbe sorolt, de kertvárosias karakterű városszövetben, annak ellenére, hogy kevesebb épített értékkel rendelkezik, a magassági növekedés nem indokolt.

A barnamezős területek helyzete kiemelkedően kényes, területük a központhoz viszonylag közel van, együttlátásuk a városközponttal gyakori, beépítési struktúrájuk pedig nem ad egyértelmű mércét az építmények magasságának meghatározásához, mert jellemző építményeiket általában az ipari technológia határozta meg. A TSZT a belső városrészek különböző területeit és az azokon a XIX. század második fele óta érvényes magassági szabályozásokat elemezve normatív értékek helyett differenciált, a kerületi településrendezési eszközökben egyszerűen alkalmazható, légtérarányokon alapuló párkánymagasság meghatározásával járul hozzá a városkarakter védelméhez.

A barnamezős területek integrálása célszerűen a településkép kontrasztosságának enyhítésé eredményezheti. Az itt elhelyezkedő épített értékek, múltidéző elemek megtartását a terv javasolja a fejlesztési programok és prioritásai között számon tartani.

A TSZT magasépítmények elsődleges elhelyezési területét továbbra is az átmeneti zónában jelöli ki, elsősorban a városfejlesztési célterületeken, a mellékközpontok környezetében. A többi területrészen a városszerkezettel összhangban, tudatos csoportosításban helyezhetőek el magasépületek együttesei.

Torony- és magasházak szabályozása továbbra is biztosítja, hogy a védett értékeket tömörítő belső zónába és jelentős védett értékek környezetében ne jelenhessenek meg zavaró, nagy magasságú épített hangsúlyok. A szabályozás rugalmassága révén itt továbbra is adódik lehetőség kisebb magassági hangsúlyok kihangsúlyozásra, így a történeti városszövet jelenleg finoman tagolt összképe, karaktere megőrizhető.
A Duna-partról és a hegyvidéki kilátópontokról legjobban érvényesülő panoráma védelmét szolgálja a szigetek több védett értéket is tartalmazó beépítésre szánt területeinek magassági korlátozása. Ennek célja az épületek egymáshoz való illeszkedésének elősegítése, valamint a növényzet takarása révén a beépítés zöldbeágyzott jellegének megtartása.

A TSZT *Épített környezet értékeinek védelme, a) Más jogszabállyal érvényesülő művi értékvédelmi, örökségvédelmi elemek* szerkezeti című tervlap *tájékoztató értékű elemként* ábrázolja a nemzetközi, országos és helyi szinten védett örökségvédelmi elemeket. Azok feltűntetése a gondozásukért és nyilvántartásukért felelős szervezetek, a Lechner Lajos Tudásközpont és Budapest Főváros Önkormányzata, legújabb adatszolgáltatása alapján történt.

A terv örökségvédelemi elemeket legközvetlenebbül érintő, a beépítési magasságok megállapítására vonatkozó javaslatait a 3. *Épített környezet értékeinek védelme, b) Épített környezet védelmével kapcsolatos magassági korlátozások területi lehatárolása* című szerkezeti tervlap tartalmazza.

3.7.6. NYILATKOZATOK

Alulírott András István, okleveles építészmérnök nyilatkozom, hogy a 395/2012. (XII. 20.) Korm. rendelet előírásainak megfelelően az örökségvédelmi hatástanulmány megfelel az örökségvédelmi jogszabályoknak és hatósági előírásoknak, továbbá, hogy a településrendezési eszköz és az örökségvédelmi hatástanulmány elkészítésére jogosultsággal rendelkezem.

Budapest, 2014. június 30.

András István
TT/1É 01-0525

Alulírott Adorjánné dr. Gyuricza Anna, régész, nyilatkozom, hogy a 395/2012. (XII. 20.) Korm. Rendelet előírásainak megfelelően az örökségvédelmi hatástanulmány régészeti fejezete megfelel az örökségvédelmi jogszabályoknak és hatósági előírásoknak, továbbá, hogy az örökségvédelmi hatástanulmány elkészítésére jogosultsággal rendelkezem: szerepelek az adott örökségvédelmi területre vonatkozó szakértői névjegyzékben (régészeti lelőhelyvédelem), valamint rendelkezem régész szakirányú felsőfokú végzettséggel.

Budapest, 2014. június 30.

Adorjánné dr. Gyuricza Anna
Szakértői eng. sz: Sz-56/2008

3.8. OTÉK ELTÉRÉS A 111.§ (2) BEKEZDÉSE ALAPJÁN

Budapest főváros településszerkezeti tervében rögzítésre kerültek két érték közötti tartományban (-tól - ig) az egyes területfelhasználási egységekben meghatározható legnagyobb beépítési sűrűség értékek (bs), és a bs értékén belül meghatározásra került a területfelhasználási kategória szerint általánosan elhelyezhető funkciók (bsá) értéke, és a kizárólag épületen belül elhelyezett parkolók – a belső közlekedő területtel együtt – számára igénybe vehető (bsp) érték.

Nagyvárosias magas intenzitású, jellemzően zártsorú, zártudvaros beépítésű lakóterületek (Ln-1)

A Nagyvárosias lakóterületeken az **OTÉK szerint megengedett legnagyobb beépítési sűrűség (3,0 m^2/m^2)** Budapest belső területein nem teszi lehetővé a hagyományos, zártsorú, zártudvaros területek megfelelő kezelését.

A TSZT 2015-ben meghatározott **Nagyvárosias magas intenzitású, jellemzően zártsorú, zártudvaros beépítésű lakóterületek (Ln-1)** történetileg kialakult, igen intenzív beépítésű területek, amelyeken a zártsorú beépítési mód különlegessége az épületek zártudvaros kialakítása, az épületek átlagos szintszáma meghaladja a 4–5 szintet. Ezen nagyvárosias területeken a jelenlegi beépítési sűrűség sok helyen meghaladja ma is az OTÉK szerinti mértéket. A sűrűség további növelése ezeken a területeken nem cél, de a hasznosítatlan tetőterek, esetleges emeletráépítések lehetősége és a foghíjbeépítések miatt szükséges a jelenlegi beépítési sűrűséghez képest fejlesztési lehetőséget is biztosítani.

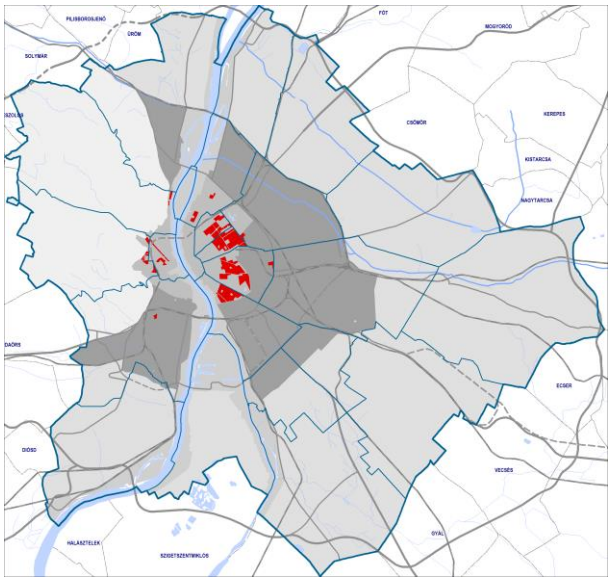
A **hatályos TSZT-ben** – az ÉHAT/112/1/2014. számú OTÉK-tól való eltérési engedély alapján – az Ln-1 jelű területen a **bsá legnagyobb értéke 2,5 – 4,0** közötti, a **bsp értéke pedig egységesen 0,5-ben** került meghatározásra. Így a **bs legnagyobb értéke 3,0 – 4,5 között** adódik.

A TSZT 2015 folyamatban lévő felülvizsgálati eljárása keretében a kerületi önkormányzatok is véleményezték a tervet. **Budapest Főváros IX. kerület Ferencváros Önkormányzata Polgármestere** Kp/16657/3/2016/X ügyiratszámú, 2016. május 31-én kelt levelében kérte az FRSZ területfelhasználási mellékletén a beépítési sűrűség értékeket a megküldött képviselő-testületi határozat szerinti értékekre módosítani. Budapest Főváros IX. kerület Ferencváros Képviselő-testülete 167/2016. (V.19.) számú határozatában kezdeményezte Középső–Ferencváros területén az Ln-1 területfelhasználási egységre vonatkozóan 4,0 (3,0+1,0) értékre módosítani a beépítési sűrűség értékét.

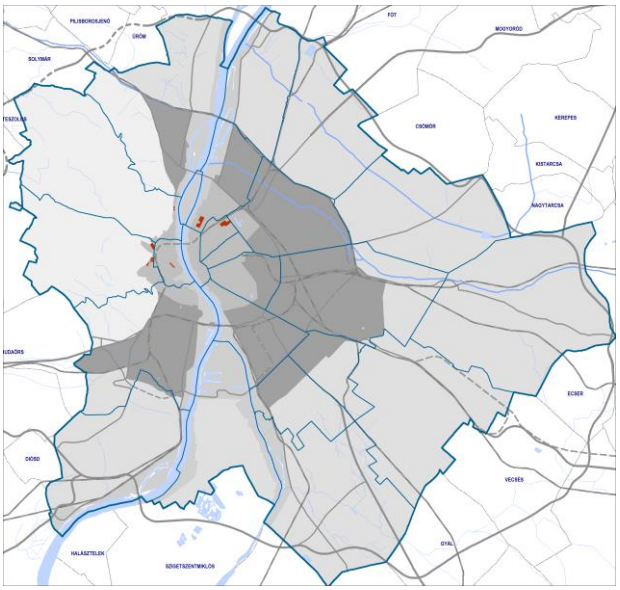
A területen eddig megvalósult, kiemelkedő színvonalú és eredményű rehabilitációs városfejlesztés során mára gyakorlatilag a városrész nagy része átalakult. Kitűzött cél a városrész további megújulásának elősegítése, támogatása. Az FRSZ-ben meghatározott bsá érték alapján számított és a kialakult szintterület közötti különbség arra biztosít lehetőséget, hogy a még üres telkek beépülése és a folyamatban lévő építkezések megvalósulhassanak. Azonban a **bsp 0,5-ös értéke nem teszi mindenhol lehetővé a parkolás korszerű, telken belüli megoldását, ami a rehabilitáció legfontosabb elemei közé tartozik**. Ezért indokolt a bsp értékét az FRSZ-ben az érintett területen (és a főváros többi, hasonló adottságú területein) 1,0-ben meghatározni. Ehhez azonban szükséges a **TSZT-ben az Ln-1 területfelhasználási egységre** meghatározott bsp határértéket 1,0 értékre, és ezzel egy időben **a bs értéket 5,0 értékre módosítani.**

	Területfelhasználási egység		**Meglévő beépítési sűrűség**	**TSZT tervezett legnagyobb beépítési sűrűség (m2/m2)**			**OTÉK –ban megengedett legnagyobb beépítési sűrűség**
			(m2/m2)	**bs**	**$bs_á$**	**bs_p**	**(m2/m2)**
	Nagyvárosias lakóterület						
1.	Nagyvárosias, magas intenzitású, jellemzően zártsorú, zártudvaros beépítésű lakóterület	Ln-1	1,8 – **4,06**	3,0 – ~~**4,5**~~ **5,0**	2,5 – 4,0	~~0,5~~ **1,0**	3,0

1. ábra Nagyvárosias magas intenzitású, jellemzően zártsorú, zártudvaros beépítésű lakóterületek elhelyezkedése a TSZT szerint (399,72 ha)

2. ábra Nagyvárosias magas intenzitású, jellemzően zártsorú, zártudvaros beépítésű lakóterületek, melyek tervezett beépítési sűrűsége az FRSZ-ben 4,5-nél nagyobb (32,74 ha, az összes Ln-1 8,2%-a)

Intézményi, jellemzően szabadonálló jellegű területek (Vi-2)

Az Intézményi területeken az **OTÉK szerint megengedett legnagyobb beépítési sűrűség (3,5 m^2/m^2)** Budapest belső területein nem teszi lehetővé a jellemzően szabadonálló, intézményi területek megfelelő kezelését.

A TSZT 2015-ben meghatározott **Intézményi, jellemzően szabadonálló jellegű területeket (Vi-2)** funkcionális vegyesség jellemzi. A városszerkezetben való elhelyezkedése, a kialakult környezethez való igazodása alapján sűrűsége alacsonyabb, lazább, mint a Vi-1 területeké. Jellemzően szabadonálló beépítésű területek tartoznak ide, vagy a területi adottságok (morfológia, értékes növényzet, Duna menti pozíció) igénylik nagyobb zöldfelület megtartását vagy kialakítását. A területek döntő része jelenlegi és tervezett állapotban is megfelel az OTÉK értékeinek, ennél magasabb érték meghatározása a funkcióváltó területeken szükséges.

A **hatályos TSZT-ben** – az ÉHAT/112/1/2014. számú OTÉK-tól való eltérési engedély alapján – a Vi-2 jelű területen a bsá legnagyobb értéke 0,5 – 3,0 közötti, a bsp értéke pedig 0,25 – 1,25 közötti került meghatározásra. Így a **bs legnagyobb értéke 0,75 – 4,25** között adódik.

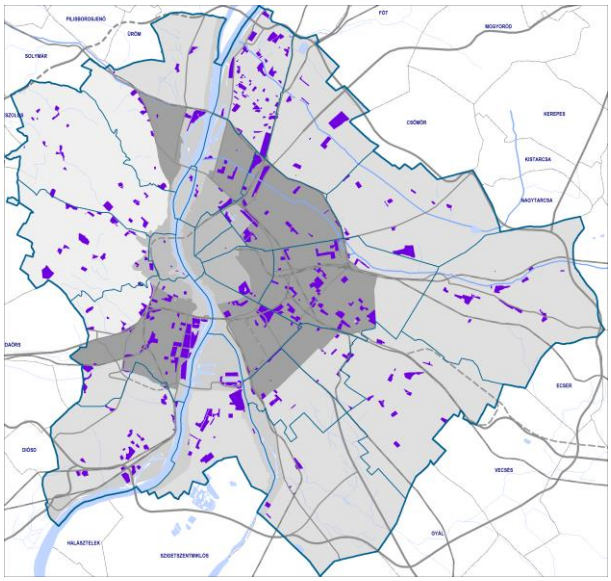
A TSZT 2015 folyamatban lévő felülvizsgálati eljárása keretében a kerületi önkormányzatok is véleményezték a tervet. Budapest Főváros **IX. kerület Ferencváros Önkormányzata Polgármestere** kérte az FRSZ területfelhasználási mellékletén a beépítési sűrűség értékeket a megküldött képviselő-testületi határozat szerinti értékekre módosítani. Budapest Főváros IX. kerület Ferencváros Képviselő-testülete 108/2017. (IV.20.) számú határozatában kezdeményezte IX. ker. Soroksári út – Vágóhíd utca – Nádasdy utca – Máriássy utca által határolt területén az Vi-2 területfelhasználási egységre vonatkozóan 4,5 (3,0+1,5) értékre módosítani a beépítési sűrűség értékét.

A változással érintett terület beépítése megkezdődött, a jelenlegi hatályos mutatók az FRSZ sűrűségi mutatói alapján biztosíthatók. Az FRSZ-ben meghatározott bsá érték alapján számított és a kialakult szintterület közötti különbség arra biztosít lehetőséget, hogy a még üres telkek beépülése és a folyamatban lévő építkezések megvalósulhassanak. A terület kiemelt pozíciójára tekintettel kerületi szándék a nagyobb szintterület lehetővé tétele a gazdaságosabb fejlesztés biztosítása érdekében. A bsp 1,25-ös értéke nem teszi mindenhol lehetővé a parkolás korszerű, épületen belüli megoldását. Ezért indokolt a bsp értékét az FRSZ-ben az érintett területen 1,5-ben meghatározni. Ehhez azonban szükséges

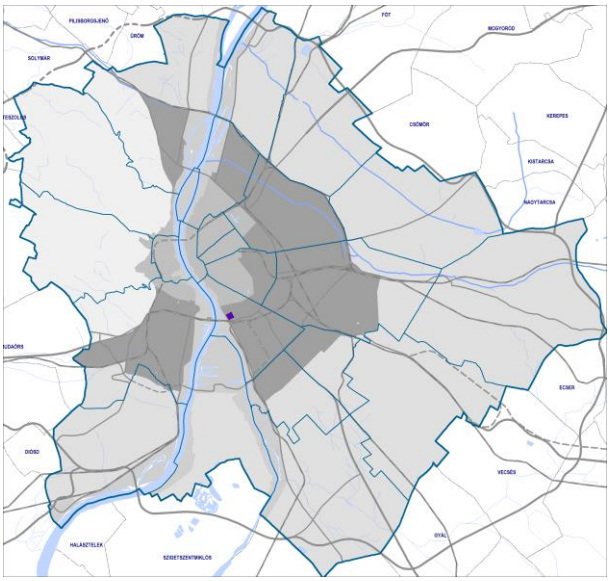
a **TSZT-ben a Vi-2 területfelhasználási egységre** meghatározott bsp határértéket 1,5 értékre, és ezzel egy időben a **bs értéket 4,5 értékre módosítani**.

	Területfelhasználási egység		**Meglévő beépítési sűrűség**	**TSZT tervezett legnagyobb beépítési sűrűség (m2/m2)**			**OTÉK –ban megengedett legnagyobb beépítési sűrűség**
			(m2/m2)	**bs**	**$bs_á$**	**bs_p**	**(m2/m2)**
	Vegyes területfelhasználási egység						
	Intézményi, jellemzően szabadonálló jellegű terület	Vi-2	0,0 – 2,5	0,75 – ~~4,25~~ 4,5	0,5 – 3,0	0,25-~~1,25~~ 1,5	3,5

3. ábra Intézményi, jellemzően szabadonálló beépítésű területek a TSZT szerint (2135, 29 ha)

4. ábra Intézményi, jellemzően szabadonálló beépítésű területek, melyek tervezett beépítési sűrűsége az FRSZ-ben 4,25-nél nagyobb (9,26 ha, az összes Vi-2 0,5%-a)

OTÉK 111. §-NAK VALÓ MEGFELELÉS

Az OTÉK 111. § (2) bekezdése szerint az OTÉK II.–III. fejezeteiben meghatározott követelményeknél megengedőbb követelményeket a településrendezési eszköz akkor állapíthat meg, ha

- *azt különleges településrendezési okok vagy a kialakult helyzet indokolja, továbbá*
- *közérdeket nem sért, valamint*
- *a 31. § (1) bekezdésében foglalt követelmények teljesülnek, amely szerint*

az építményeket csak úgy szabad elhelyezni, hogy azok együttesen feleljenek meg a településrendezési, településképi, illeszkedési, a környezet-, a táj- és természet- és a műemlékvédelmi, továbbá a rendeltetési, az egészség-, a tűz-, a köz- és más biztonsági, az akadálymentességi követelményeknek, valamint a geológiai, éghajlati, illetőleg a terep, a talaj és a talajvíz fizikai, kémiai, hidrológiai adottságainak, illetőleg azokat ne befolyásolják károsan.

Az OTÉK 111. § (2) bekezdésében meghatározottaknak a TSZT tervezetében javasolt, az OTÉK-tól eltérő paraméter megfelel, mivel

- a főváros esetében az ország települési hálózatában betöltött szerepe miatt különleges településrendezési megoldásokat szükséges alkalmazni,
- a tervezet közérdeket nem sért,
- a javasolt előírás esetében az OTÉK 31. § (1) bekezdésében foglaltak teljesülnek, az abban felsorolt követelményeknek megfelel, illetőleg azokat nem befolyásolja károsan.

FOGALOMMAGYARÁZAT

FOGALOMMAGYARÁZAT

1. *Alagút:* a közúti vagy vasúti pálya azon műtárgya, amelynek térszín alatti, fedett szakasza meghaladja a 100 m-es hosszúságot.
2. *Ártéri öblözet:* A folyó árterének természetes vagy mesterséges elhatárolásokkal elkülönülő rész-vízgyűjtője, amelyet az öblözeti szakaszon a mederből kilépő árvizek (védművek nélkül vagy azok tönkremenetele esetén) elönthetnek.
3. *B+R kerékpártároló:* jellemzően a munkahelyre irányuló forgalom számára a hosszú idejű kerékpártárolással az eszközváltási lehetőség biztosítását szolgáló parkolási létesítmény.
4. *Biológiailag aktív felület:* a növényzettel borított felület, azaz a zöldfelület, illetve a szabad vízfelület, amelyek fizikai és fiziológiai folyamattokkal szabályozottan hatnak a környezetükre.
5. *Biológiai aktivitásérték:* egy adott területen a jellemző növényzetnek a település ökológiai állapotára és az emberek egészségi állapotára kifejtett hatását mutató érték.
6. *Budapest zónarendszere:* a főváros területét jellemző, különböző morfológiai adottsággal, eltérő várostörténeti sajátossággal, különféle területfelhasználási és beépítési jellemzőkkel rendelkező öt eltérő zóna, amelyek az általános helyzetük, szerkezeti meghatározottságuk alapján eltérő kezelést és fejlesztést igényelnek.
7. *Differenciált központrendszer*: a funkcionális szerkezet szempontjából a főváros főközpontja, az azt tehermentesítő mellékközpontok, a kiemelt jelentőségű helyi központok és a lokális központok által alkotott rendszer.
8. *Egybefüggő, jelentős kiterjedésű gazdasági területek:* a funkcionális szerkezet szempontjából jellemzően gazdasági területeket tömörítő nagy egybefüggő területek, amelyekben a lakófunkciójú területhasználat nincs jelen.
9. *Fejlesztési potenciállal rendelkező területek:* a funkcionális városszerkezet fejlesztése szempontjából a jelentős változással érintett alulhasznosított, vagy használaton kívüli területek és az infrastruktúra függvényében ütemezetten igénybe vehető területek összessége a szerkezetalakító fejlesztési céltérségek területén kívül.
10. *Funkcionális szerkezet:* a városszerkezetet a funkcionális jellemzők alapján meghatározó szerkezetalkotó területi elemek, a kapcsolatokat meghatározó műszaki- és zöld infrastruktúrát jelentő fő hálózati elemek és a központrendszert képező pontszerű szerkezeti elemek összessége.
11. *Gyorsforgalmi út:* a közúthálózat autópálya vagy autóút hálózati szerepkörrel rendelkező elemei.
12. *Helyi autóbusz-pályaudvar*: legalább öt helyi járat végállomásaként kialakított közlekedési terület, vagy létesítmény.
13. *Hullámtér:* A folyók partélei és az árvízvédelmi töltések közötti - vagy ahol töltések nincsenek, a magaspartok közötti - terület.
14. *Intermodális:* többféle közlekedési mód, illetve hálózat közötti átszállási kapcsolat, választási lehetőség.
15. *Interoperábilis:* többféle közösségi közlekedési eszköz közös pályahasználaton alapuló együttműködése.
16. *Jelentős közösségi rekreációs célú területek:* a funkcionális szerkezet szempontjából a városi rekreációt szolgáló jelentős méretű parkok (közpark, városi park), továbbá a szabadtéri sport és rekreáció egyéb lehetőségeit szolgáló beépítésre szánt területek összessége.
17. *Jelentős ökológiai potenciállal rendelkező összefüggő területek:* a funkcionális szerkezet szempontjából meghatározó, jellemzően egybefüggő erdőterületek, mezőgazdasági területek, a vízfolyások menti zöldfelületek és egyes zöldterületek összessége.

18. *Jelentősebb sűrűséggel rendelkező, vegyes használatú térség*: a funkcionális szerkezet szempontjából intenzitásában meghatározó, a vegyes használatú laza városias területeken kívüli térség, amelyet a főközpont, a központrendszer mellékközpontjai, a szerkezetalakító fejlesztési céltérségek, valamint az legsűrűbb infrastruktúra hálózat és mindezek fejlesztése területileg érint.
19. *Kármentesítés:* olyan helyreállítási intézkedés, amely a felszín alatti víz és földtani közeg károsodásának enyhítésére, az eredeti állapot vagy ahhoz közeli állapot helyreállítására, valamint a felszín alatti víz által nyújtott szolgáltatás helyreállítására vagy azzal egyenértékű szolgáltatás biztosítására irányul, így különösen az a műszaki, gazdasági és igazgatási tevékenység, amely a veszélyeztetett, szennyezett, károsodott felszín alatti víz, illetőleg földtani közeg megismerése, illetőleg a szennyezettség, károsodás és a kockázat mértékének csökkentése, megszüntetése, továbbá monitorozása érdekében szükséges.
20. *Kerékpáros infrastruktúra:* a kerékpározásra alkalmas közterületi vagy közhasználatú közlekedési építmények összessége.
21. *Kerületi építési szabályzat:* a fővárosi kerületben az építés rendjét a helyi sajátosságoknak megfelelően megállapító és biztosító önkormányzati rendelet.
22. *Környezeti elem:* a földtani közeg, a levegő, a víz, az élővilág, valamint az ember által létrehozott épített (mesterséges) környezet, továbbá ezek összetevői;
23. *Környezetterhelés:* valamely anyag vagy energia közvetlen vagy közvetett kibocsátása a környezetbe;
24. *Környezetszennyezés: a környezet valamely elemének a kibocsátási határértéket meghaladó terhelése;*
25. *Kötöttpályás közösségi közlekedési eszköz:* vasút, gyorsvasút, közúti vasút.
26. *Közúti vasút:* a közösségi közlekedési rendszer villamos hálózatba tartozó eleme.
27. *Magasépület:* a magasépítmények körébe tartozó toronyház és magasház gyűjtőfogalma.
28. *P+R parkoló:* jellemzően a munkahelyre irányuló forgalom számára a hosszú idejű személygépjármű tárolással az eszközváltási lehetőség biztosítását szolgáló parkolási létesítmény.
29. *Rekultiváció:* egy terület újrahasznosításra való alkalmassá tétele. Azon technikai, biológiai és agronómiai eljárások összessége, melyek során a természeti, vagy az emberi tevékenység károsító hatására terméketlenné vált földterület alkalmassá válik mezőgazdasági, erdőgazdasági művelésbe való visszaállításra vagy egyéb módon történő újrahasznosítására.
30. *Revitalizáció:* a leromlott élőhelyek, természeti képződmények újra élővé, természetközelivé, természetessé alakítása.
31. *Szerkezetalakító fejlesztési céltérségek:* a funkcionális szerkezet szempontjából a városfejlesztési koncepcióban meghatározott azon fejlesztési területek, amelyek jellemzően az átmeneti zóna vegyes használatú térségében jelentős változtatással érintettek, és átalakulásuk a városszerkezet területi és infrastrukturális fejlődésével jár.
32. *Telek zöldfelülete:* a teleknek azon növényzettel borított területe (legkisebb zöldfelülete), ahol a termőtalaj és az eredeti altalaj, illetve a talajképző kőzet között nincs egyéb más réteg.
33. *Település zöldfelületi rendszere:* a telkek növényzettel fedett részéből, a zöldterületekből és az erdőkből álló egységes és összefüggő rendszer.
34. *Településszerkezeti egység:* a környezet sajátosságai, adottságai, karaktere szempontjából egy egységként kezelendő gyűjtőút vagy magasabb rendű út, vasútvonal, vízfolyás, természeti elem által határolt összefüggő településrész
35. *Településszerkezeti jelentőségű gyűjtőút:* a gyűjtőúthálózat elemei közül a településszerkezeti tervben KÖu területfelhasználási egységbe sorolt út.
36. *Természeti érték:* a természeti erőforrás, az élővilág és a fennmaradásához szükséges élettelen környezete, valamint más természeti erőforrásnak nem minősülő környezeti beleértve a védett természeti értéket is.

37. *Természeti terület:* valamennyi olyan földterület, melyet elsősorban természetközeli állapotok jellemeznek.
38. *Természetközeli terület:* az az élőhely, táj, életközösség, amelynek kialakulására az ember csekély mértékben hatott (természeteshez hasonlító körülményeket teremtve), de a benne lejátszódó folyamatokat többségükben az önszabályozás jellemzi és közvetlen emberi beavatkozás nélkül is fennmaradnak.
39. *Területi mérleg*: a település közigazgatási területének egészére vonatkozó, az eltérő területfelhasználási kategóriába tartozó meglévő és tervezett területek meghatározása és összegzése hektárban.
40. *Városi gyorsvasút (gyorsvasút):* metró, HÉV, regionális gyorsvasút.
41. *Vegyes használatú, eltérő intenzitású városias területek*: a funkcionális szerkezet szempontjából olyan egybefüggő városon belüli térségeket alkotó területek, amelyekben a használat jellemzője, hogy a lakóterületek mellett többféle funkciójú terület egymás zavarása nélkül van jelen, és amelyek általános intenzitásukban egymástól eltérnek.
42. *Védmű:* A vizek kártételei elleni védekezéshez szükséges vízi létesítmény.
43. *Zajgátló védőövezet: a repülőtér környezetének az a része, amelyen a repülőtér üzemeltetéséből számított mértékadó zajterhelés meghaladja a közlekedésből származó környezeti zajnak külön jogszabályban meghatározott zajterhelési határértékeit. Nem tartozik a zajgátló védőövezetbe a repülőtér telekhatárán belül lévő terület.*
44. *Zöldfelület: növényzettel fedett felület*
45. *Zöldfelületi intenzitás érték: a zöldfelület intenzitás érték adott területre eső összes zöldfelület (növényzettel fedett felület) területi kiterjedését és borítottsági minőségét kifejező mutatószám százalékban megadva.*
46. *Zöldterület: állandóan növényzettel fedett közterület (közpark, közkert), amely a település klimatikus viszonyainak megőrzését, javítását, ökológiai rendszerének védelmét, a pihenést és testedzést szolgálja.*
47. *Zöldterületi ellátottság: az egy főre, vagy területegységre jutó, a közösség által igénybe vehető zöldfelületek (zöldterületek) nagysága és azok térbeli el helyezkedése.*

EMLÉKEZTETŐK, JEGYZŐKÖNYVEK

Emlékeztető

Tárgy: Fővárosi településszerkezeti terv és rendezési szabályzat felülvizsgálata – A tervezett Külső Keleti Körút nyomvonala a Naplás-tó természetvédelmi területének környezetében

Hely: Budapest Főváros Főpolgármesteri Hivatala (BFFH) –Városüzemeltetési Főosztály

Idő: 2015. 07. 30.

Jelenlévők: mellékelt jelenléti ív szerint

Pető Zoltán röviden ismertette a Külső Keleti Körút kialakításának szükségességét, a főváros közlekedési hálózatában betöltendő szerepét. Az utat a BATrT is tartalmazza, mint térségi mellékút, ugyanakkor a nyomvonal pontos kijelölésében van mozgástere a TSZT-nek.

Takács Noémi elmondta, hogy a Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről szóló 25/2013. (IV. 18.) Főv. Kgy. rendelet 21. mellékletének 4.3.1.5. d) pontja értelmében a Naplás-tó természetvédelmi területen „új infrastruktúra hálózat nem építhető ki, kivéve a természetvédelmi célból és a természetvédelmi érdekek figyelembevételével történő infrastruktúra-fejlesztést." Ezért – a Városüzemeltetési Főosztály korábbi álláspontját megerősítve – egy természetvédelmi területet átszelő nyomvonal szerepeltetését továbbra sem támogatnának a TSZT-ben.

A jelenlévők áttekintették a XVI. kerület által preferált 2003-as tanulmánytervben (Közlekedés kft Tsz: 2405) szereplő nyomvonal változatokat, és megállapították, hogy a hatályos TSZT-ben szereplő, Simongát utcai nyomvonalváltozat helyett a természetvédelmi területet déli irányból elkerülő változat elfogadhatóbb természetvédelmi szempontból, amennyiben nem érinti a védett területet, és a műszaki megvalósítás során gondoskodnak a természeti értékek megóvásáról, a környezeti terhelés (többek között a zajterhelés) csökkentéséről.

Jelenlévők megállapodtak abban, hogy a déli elkerülő nyomvonal alternatívaként feltüntetésre kerül a TSZT/FRSZ tervlapján.

Budapest, 2015. 07. 30.

Összeállította:

Zétényi Dávid

BFVT Kft.

Ellenjegyezte:

Takács Noémi

BFFH

Tárgy: Fővárosi településszerkezeti terv és rendezési szabályzat felülvizsgálata

Helyszín: FPH Városüzemeltetési Főosztály 166. sz. helyisége **Dátum:** 2015. július 30.

Név:	Egység:	Aláírás
TÓTH-BIHARY ZSÓFIA	VÁROSRENDEZÉSI O.	
~~BÍRÓ~~ - ~~SVÁBITÓ~~ DÓRA	FPH VÁROSRENDEZÉSI O.	
DIÓS DÓRA	FŐRI - TERM. VED. ÜRSOLG	
BAKOHA ISTVÁN	FŐRI - TERM. VED. ÜRSOLG	
Pető Zoltán	BFVT Kft.	
Zétényi Dávid	BFVT Kft.	
Takács Noémi	FPH	
Németh Orsolya	FPH	

RÁKOSMENTE
MODERN KERTVÁROS

BUDAPEST FŐVÁROS XVII. KERÜLET
RÁKOSMENTI POLGÁRMESTERI HIVATAL
POLGÁRMESTERI IRODA
FŐÉPÍTÉSZET

EMLÉKEZTETŐ

Helyszín: 1173 Budapest, Pesti út 165. Polgármesteri Hivatal 126-os tárgyalója
Időpont: 2015. szeptember 10. 10 óra

Jelen vannak: A melléklet jelenléti ív szerint

Tárgy: A Fővárosi Településszerkezeti Terven az M0 XVII. kerületi szakaszának keleti oldalán található, az M0 – Péceli út csomópontjából induló, északi irányba tartó, a 80-as vasútvonal északi oldalán Pécel felé kanyarodó tervezett út szükségességéről

Előzmények:

A Terra Innova Kft. 2010. 12. 08-án kelt levelében kérte Budapest Főváros XVII. kerület Rákosmente Önkormányzatát, hogy tegye lehetővé a tárgyi területen benzinkút elhelyezését.

A Fővárosi Településszerkezeti Terv (TSZT) és a Fővárosi Rendezési Szabályzat (FRSZ) előzetes véleményezése során Budapest Főváros XVII. kerület Rákosmente Önkormányzata 163/2015. (V.13.) Kt. határozatában kérte Budapest Főváros Önkormányzatát, hogy vizsgálja felül a tárgyi út szükségességét, tekintettel a körforgalom északi oldalán elhelyezendő benzinkútra.

Az előzetes vélemények tisztázása céljából a Főváros egy a XVII. kerület és a Pécel közötti megbeszélést javasolt.

Az egyeztetés során elhangzottak:

- Mivel a NIF Zrt. által a MÁV 80-as vasútvonal fejlesztésével egyidejűleg megvalósítandó péceli vasúti felüljáró és az M0 autópálya-híd közel van egymáshoz, kicsi a valószínűsége annak, hogy e két felüljáró között egy harmadik megvalósuljon. Ezért Pécel eltekint a tárgyi úthálózati elem TSZT-ben és FRSZ-ben rögzített nyomvonalától, tehát ott a tervezett benzinkút megvalósításának Pécel részéről nincsen akadálya.

- Pécel továbbra is fenntartja azon szándékát, hogy az M0 autóúttól keletre (Pécel felé) lévő körforgalomba északi irányból szeretne bekötni, hogy ezzel közúti kapcsolatot biztosítson lakóterületei és az M0 autóút között.

BUDAPEST FŐVÁROS XVII. KERÜLET
RÁKOSMENTE ÖNKORMÁNYZATA

1173 Budapest, Pesti út 165.; Levélcím: 1656 Budapest, Pf.: 110.; Tel.: +36 1 253-3405; Fax: +36 1 253-3318;
E-mail: foepiteszet@rakosmente.hu

- Jelen emlékeztetővel egyidejűleg a XVII. kerület Főépítészete megküldi a Fővárosnak a benzinkút által igénybeveendő terület rajzi lehatárolását, hogy azt a jelenleg folyamatban lévő TSZT és FRSZ felülvizsgálat során a tervező figyelembe tudja venni.

Készült: Budapest, 2015. szeptember 11.

A jegyzőkönyvet készítette:

Bajkó Ferenc
főépítészi munkatárs

A jegyzőkönyvet ellenjegyezte:

Bolberitz Henrik
főépítész

Budapest Főváros XVII. kerület Rákosmenti Polgármesteri Hivatal Főépítészet

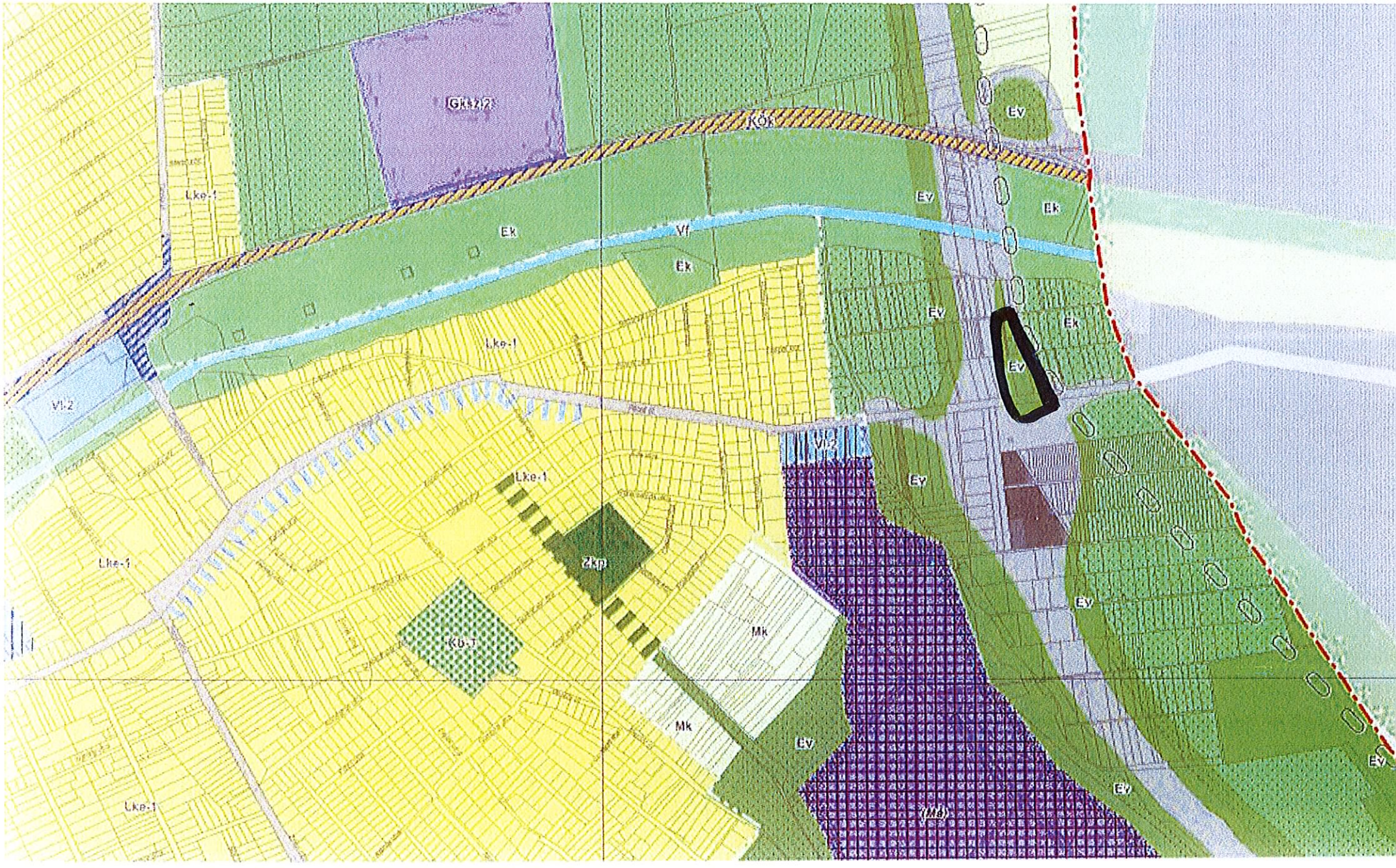
BUDAPEST FŐVÁROS XVII. KERÜLET
RÁKOSMENTE ÖNKORMÁNYZATA

1173 Budapest, Pesti út 165.; Levélcím: 1656 Budapest, Pf.: 110.; Tel.: +36 1 253-3405; Fax: +36 1 253-3318;
E-mail: foepiteszet@rakosmente.hu

JELENLÉTI ÍV

A Fővárosi Településszerkezeti Terven az M0 XVII. kerületi szakaszának keleti oldalán található, az M0 – Péceli út csomópontjából induló, északi irányba tartó, a 80-as vasútvonal északi oldalán Pécel felé kanyarodó tervezett út szükségességéről 2015. szeptember 10-én a Rákosmenti Polgármesteri Hivatal (1173 Bp. Pesti út 165.) 126. tárgyalójában tartott egyeztetésen való részvételről.

Név	Szervezet	Elérhetőség	Aláírás
ÖKRÖS LÁSZLÓ	BFVT KFT.	OKROS@BFVT.HU	
SOMOGYI JUDIT	BTFPH Városfejlesztési Főo.	somogyij@budapest.hu 327-1672	
Pelo Zoltán	BFVT Kft	p.elozoltan@bfvt.hu	
MARTH ZSUZSA	PÉCEL	marthi.zsuzsa@gmail.com	
Pedamicki József	Pécel V. ünk.	pedamicki.jozsef@pecel.hu	
Lienberth Rita	Rákosmenti V. Polgármester		
MIKLÓS KLÁRA	XVII. Városüzemeltetési Főépítész	2533402 miklos.klara@rakosmente.hu	
BAJKÓ FERENC	— " —	2533405 bajko.ferenc@rakosmente.hu	

TSZT 2015.

EMLÉKEZTETŐ

Készült: Budapesti Közlekedési Központban 2015. szeptember 3-án tartott egyeztető tárgyalásról

Jelen voltak: Jelenléti ív szerint.

Tárgy: Fővárosi településszerkezeti terv felülvizsgálata során felmerült közlekedési kérdések egyeztetése

A 2015 évben megkezdett településszerkezeti terv módosítása kapcsán a BKK 1056/1-15/2015/1056 sz. levelében több javaslatot tett, amelyek beépülnek a tervbe. A javaslatokkal kapcsolatban azonban adatszolgáltatási igény illetve pontosítás lehetősége merült fel:

- Fogaskerekű vasút városmajori telephelyének és a közparknak a határára vonatkozó helyszínrajz.

A BKK munkatársa jelezte a szükséges helyszínrajzot megküldi.

- Fogaskerekű vasút Normafa térségében tervezett meghosszabbításának nyomvonala.

A BKK munkatársa kijelentette, hogy az új nyomvonalról még nem született döntés, ezért a TSZT-ben szereplő nyomvonal egyenlőre nem módosul.

- Fogaskerekű vasút Béla király útja térségében történő keresztezés.

A BKK munkatársa kijelentette a TSZT megfelelő a nevezett területen. Külön „Fogaskerekű" szabályozási terv fog majd készülni.

- Az újpalotai villamos nyomvonala a Szentmihályi úttól meghosszabbításra kerül a Szilas-patakig. Tervezői javaslatként felmerült, hogy a villamos nyomvonalának célszerű lenne elérnie a pataktól északra kijelölt ún. *Infrastruktúra függvényében ütemezetten igénybevehető, változással érintett területet*, ahol a villamos továbbfejlesztésével távlatban kialakítható M4 metró számára járműtelep, és a közeli autópálya forgalma miatt jelentős nagyságú P+R parkoló kapacitás (min. 2.000) is megvalósítható a hatályos terv szerint. A kiépülő villamos kapcsán a P+R funkció telepítése már javasolt.

A BKK munkatársa egyetértett a javaslattal.

Az elfogadott településrendezési tervek figyelembe vétele során, és a módosítás kapcsán kapott egyéb észrevételek alapján felmerült módosítási kérdések:

- A X. kerületi Jászberényi út szabályozási szélessége mintegy 34,5 m amelyben a 2x1 sávos közúti keresztmetszet és az autóbusz folyosó jelentette infrastruktúra helyezkedik el jelenleg. A meglévő közterületi szélesség 2x2 sávos közúti keresztmetszeten túlmenően a gyalogos, kerékpáros, zöldfelületi elemek befogadására is képes.

A BKK munkatársa kifejtette, a Balázs Mór terv nem számol már a Jászberényi úton villamos közlekedéssel, a sugárirányú utak kapacitásbővítését pedig koncepcionálisan nem támogatja. A jelenlegi közterületi szélesség növelése nem szükséges.

- A hév vonalak belváros alatti összekötésével létrejövő Észak-déli regionális gyorsvasút nyomvonalához kapcsolódóan Trigránit Zrt. javasolja megálló kialakítását a Podmaniczky utcánál.

A jelenleg rendelkezésre álló tervi előzmények nem tartalmaznak a Podmaniczky utcánál megállóhelyet, ennek függvényében a BKK munkatársa nem tartja megalapozottnak a javaslatot.

A kerületi Önkormányzatokkal tartott egyezetések kapcsán felmerültek olyan új javaslatok, melyek figyelembe vétele BKK egyetértést is igényel:

- A XIX. kerület határán, a Kispest vasútállomást is magába foglaló vasúti területen P+R parkoló kijelölése kerületi javaslatra. (A Lőrinci hengermű megszűnése feleslegessé tette a vonatrendezést az állomáson, ennek következtében a terület rendelkezésre áll. Legkésőbb a vonal fejlesztésekor megvalósítható a P+R parkoló is.)

A BKK munkatársa kijelentette a területen a helyi igények biztosítására egy kisebb (min. 100 fh.) P+R parkoló kijelölhető.

Az emlékeztetőt összeállította: Pető Zoltán

BKK Budapesti Közlekedési Központ

Jelenléti ív

Tárgy:	Budapest Településszerkezeti Terv módosítása
Időpont:	2015 09. 03.
Helyszín:	BKK

#	Név	Szervezet	E-mail cím	Telefonszám	Aláírás
1.	Berta Zsolt	BKK	zsolt.berta@bkk.hu	70/339-3210	
2.	Hajnal Tünde	BKK SI	tunde.hajnal@bkk.hu	30 774 10 99	
3.	LENDVAI TÍMEA	BKK SI	timea.lendvai@bkk.hu	30/774 1102	
4.	BECSÁK PÉTER	BFVT	becsak@bfvt.hu	317-3479	
5.	Pető Zoltán	BFVT	peto.zoltan@bfvt.hu	317-3479	
6.					
7.					
8.					
9.					
10.					
11.					
12.					
13.					
14.					
15.					
16.					
17.					
18.					
19.					
20.					

EMLÉKEZTETŐ

Készült: Budapest Főváros Városépítési Tervező Kft.-nél 2015. szeptember 17.-én tartott egyeztető tárgyalásról

Jelen voltak: Jelenléti ív szerint.

Tárgy: Fővárosi településszerkezeti terv felülvizsgálata során felmerült közlekedési kérdések egyeztetése

A 2015 évben megkezdett Fővárosi településszerkezeti terv (TSZT 2015) felülvizsgálatának előzetes véleményezési szakaszában kapott észrevételek, és a kerületi önkormányzatokkal tartott egyeztetések során felmerült javaslatok egy része érinti a Budapesti Közlekedési Központ (BKK) kompetencia körét is. A felmerült észrevételek, javaslatok az alábbiak:

- A XVIII. kerületben, Ferihegy-1 vasútállomáshoz kapcsolódóan a Budapest-Cegléd vasútvonal – Nagybecskerek utca – Lugos utca – Nagybányai utca által határolt tömb területén P+R parkoló kijelölése kerületi javaslatra.

A BKK munkatársai nem tartották célszerűnek a javaslat figyelembe vételét, mert a beépült lakóterületen a parkoló létesítése várhatóan jelentős költségigényt eredményezne.
A Tervező és a Városépítési Főosztály munkatársai jelezték, hogy a Fővárosi rendezési szabályzat (FRSZ) biztosítja a lehetőségét P+R parkolók kerületi hatáskörben történő kijelölésének is.

- Ingatlanfejlesztői észrevétel részleges figyelembe vétele nyomán a XV. kerületben a Nyírpalota utca tervezett meghosszabbításában a TSZT 2015-ben kijelölt közlekedési és az erdő területfelhasználási egységek területe felcserélésre kerül, de beépítésre szánt területek nem kerülnek növelésre.

A javasolt kialakítás biztosítja az újpalotai villamos meghosszabbítását a Szilas- patakig, vagy akár azon túl. A Pólus center keleti irányból történő megközelítését a módosuló területfelhasználás nem lehetetleníti el. Tárgyi egyeztetést követően a BKK a XV. kerület és az érintett Ingatlanfejlesztő bevonásával 2015 10. 09. egyeztetést tartott, amely szerint a terület végső helyzetét a villamos fejlesztés kapcsán TSZT módosítással egybekötött HÉSZ tudja majd rendezni.

- Az Állami Főépítész egyrészt aggodalmát fejezte ki az önálló területfelhasználási egységként meg nem jelenő, ún. *távlati közlekedési nyomvonalak* elépíthetősége miatt, másrészt ezen bizonytalan nyomvonalak esetében az alternatívák megszüntetését javasolta.

A nyomvonalak felülvizsgálatra kerültek, alapvetően beépítésre nem szánt területeket érintenek, tehát az elépítés reális veszélye jelenleg nem áll fenn. A XVIII. kerület területén a Külső kerületeket összekötő út Üllői út és Ferihegyi repülőtérre vezető út közötti szakaszát két, alagútban vezetett változatban tartalmazza a terv. A fentiek figyelembe vételével a beépítésre szánt terület alatt vezetett nyomvonal változat törlésre kerülne, és csak a beépítésre nem szánt (vasúti) terület alatt vezetett nyomvonal szerepelne a továbbiakban a TSZT 2015-ben.
A Városépítési Főosztály és a BKK munkatársai támogatták a javaslatot. Amennyiben a Főváros tanulmánytervet dolgoztat majd ki a nyomvonalváltozatokra, annak eredményét javasolt beépíteni a tervbe.

- A XXIII kerületben tervezett Soroksári elkerülő út Vecsési úttól északra eső szakaszán a korábban meghatározott 2x2 sávos közúti keresztmetszet helyett csak 2x1 sávos közúti keresztmetszet kialakítását szeretné a kerületi önkormányzat.

A tervezett elkerülő út déli szakaszának forgalma megoszlik majd az elkerülő út északi szakasza és a szintén tervezett Külső kerületeket összekötő út között, ennek figyelembe vételével a véleménnyel érintett szakasz esetében elfogadható a II. rendű főút hálózati szerep helyett a településszerkezeti jelentőségű gyűjtőút szerepkör is. A hálózati szerep változása következtében az irányadó területbiztosítás és az FRSZ 5. melléklete szerinti 2.C jelű keresztmetszet 2.D jelűre módosulhat a kerületi kérésnek megfelelően.
A Városfejlesztési Főosztály és a BKK munkatársai a módosítást nem ellenezték.

Továbbá a Balázs Mór terv közgyűlési elfogadása kapcsán tervezői kérdésként merült fel a XVIII. kerület-Vecsés területét érintően az Üllői úti villamos meghosszabbításának kérdése.
A Budapesti Közlekedési Központ munkatársai tájékoztatása szerint ebben a kérdésben nem kell módosítani a TSZT 2015-t és az FRSZ-t.

A Budapesti Közlekedési Központ munkatársai az alábbi esetekben javasolták módosítani a TSZT-t és az FRSZ-t:

- Jelenleg készülnek a Bécsi úti villamos vonal meghosszabbításának tervei. A Bécsi út és a Budapest-Esztergom vasútvonal szintbeni keresztezésénél tervezett villamos végállomás, és a vasúti rekonstrukció során megvalósult megállóhely kapcsán kialakuló átszálló funkciók miatt a beépítésre szánt terület intézményi területfelhasználása helyett a különleges közlekedési besorolás kedvezőbb módon szolgálná a közlekedési érdekeket.

A Városépítési Főosztály munkatársai nem tettek ellenvetést a módosítási javaslattal kapcsolatban.

- Az FRSZ előírásainak kiegészítése javasolt azzal, hogy a P+R parkolók az adott közösségi közlekedési megállótól nem lehetnek 300 m-nél távolabb.

A Városépítési Főosztály munkatársai tájékoztatást nyújtottak arról, hogy az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997 évi LXXVIII törvény alapján az FRSZ építésjogi szabályozási elemeket nem tartalmazhat, ezért a fenti javaslat nem építhető be az FRSZ szabályrendszerébe.
Külön egyeztetésre kerül sor a P+R parkolók kapcsán, amelynek keretében a *P+R rendszerű parkolási létesítmény elhelyezésére alkalmas terület határa kerül felülvizsgálatra,* a fenti szempont szerint.

Továbbá a BKK munkatársai kérték, hogy a településszerkezeti jelentőségű kerékpáros infrastruktúra nyomvonalakat digitális formában megkaphassák a következő évek pályázati feladataihoz.
A Városépítési Főosztály munkatársai tájékoztatást adtak arról, hogy csak a tervezői munkaként előállított nyomvonal adható át, amely állami ingatlan-nyilvántartási alapadatokat nem tartalmazhat.

Az emlékeztetőt összeállította: Pető Zoltán

JELENLÉTI ÍV

Tárgy:

Dátum:

Helyszín:

Név	Képviseleti szerv	Aláírás	Telefonszám:	E-mail cím:
RÁCZ ZOLTÁN	BKK SI		70/390-3563	zoltan.racz@bkk.hu
Fejes Balázs	BKK SI		30/774-1133	balazs.fejes@bkk.hu
Pető Zoltán	BFVT KCI.		317 3479	peto.zoltan@bfvt.hu
HERNÉSZ CSILLA	BKK SI		70/4433766	csilla.hernesz@bkk.hu
Hajnal Tünde	BKK Stratégia		30 774 10 84	tunde.hajnal@bkk.hu
LENDVAI TÍMEA	BKK URBANISZTIKA		30 774 11 02	timea.lendvai@bkk.hu
~~FELVIDÉKI RÁZSÓ~~	BKK PF		70/390 35 78	istvanne.felvidekirazso@bkk.hu
SOMOGYI JUDIT	FPK VÁROSFEJLESZTÉSI TÁRS.		06-1-327-1672	somogyij@budapest.hu
PONGRÁCZ KATALIN	FPK VÁROSÉPÍTÉSI FŐOSZTÁLY		06-1-327-1666	pongracz.k@budapest.hu

EMLÉKEZTETŐ

Készült: BFVT Kft. irodájában 2015. december 3-án tartott egyeztető tárgyalásról

Jelen voltak: Somogyi Judit BFFH Városépítési Főosztály
Hajnal Tünde Budapesti Közlekedési Központ
Fejes Balázs Budapesti Közlekedési Központ
Pető Zoltán BFVT Kft.

Tárgy: Fővárosi településszerkezeti terv (TSZT) és a Fővárosi rendezési szabályzat (FRSZ) felülvizsgálata során a P+R parkoló hálózat módosítása.

A felülvizsgálat során a településrendezési tervekben az elmúlt évek megvalósult P+R parkolói értelemszerűen meglévőként kerülnek feltüntetésre, ezek az:

- Óbuda vasútállomás,
- Üröm vasútállomás,
- Őrmező,
- Etele tér,
- Kaszásdűlő.

A Fővárosi rendezési szabályzatban a P+R parkolók területi lehatárolása és minimális férőhelyszáma az alábbi koncepcionális szempontok figyelembe vételével kerül pontosításra:

- területfelhasználási egységek határához való pontosabb illeszkedés (pl. Pesterzsébet, Árpád híd, Mexikói út, Rákoshegy,…),
- a több kerületet érintő lehatárolások lehetőség szerinti megszüntetése (pl: Határ út, Pillangó utca),
- a vasútállomásokhoz kacsolódó parkolóknál a jellemző minimális érték 100 fh. (Méta utca)
- meglévő parkoló területek figyelembe vétele (pl. Békásmegyer)
- a Kerepesi út körvasúti keresztezésénél tervezett elemnél a minimális férőhelyszám 500-ról 150-re csökken,
- közösségi közlekedési megállókhoz való közelebbi elhelyezkedés (Albertfalva vá).

A BKK fejlesztési projektjei közül az alábbiakkal egészül ki a TSZT és az FRSZ:

- Angyalföld vasútállomás (átszállás a Lehel úti villamosra),
- Rákosrendező észak (átszállás a meghosszabbodó MFAV-ra),
- Mátyásföld, Jókai Mór utca (átszállás Gödöllő-Csömöri hév-re).

Törlésre kerül a TSZT és az FRSZ tervlapjairól az Ilonatelep helyszín, mivel a városhatár térségében indokolt P+R parkolót – a XVI. kerületi Önkormányzat véleményét is figyelembe véve – Kistarcsa közigazgatási területén, a HÉV vonal Kórház megállójához kapcsolódva lenne a legkedvezőbb létrehozni.

A BKK fejlesztési projektjei közül törlésre kerül, a TSZT és az FRSZ sem tartalmazza:

- Baross telep vm. (átszállás a pusztaszabolcsi vasútvonalra),
- Mátyásföld-alsó (átszállás a Gödöllő-Csömöri hév-re),
- Csepeli temető (átszállás a Csepeli hév-re).

A BKK-val szeptember 3-án tartott egyeztetésnek megfelelően, XIX. kerületi javaslat alapján a lajosmizsei vasútvonalon Kispest vasútállomásnál új P+R parkoló-hálózati elem jelenik meg a TSZT-ben és az FRSZ-ben.

A TSZT-ben szereplő, a X. kerületi Kozma utca folytatásaként a vasútvonalat keresztező távlati közúti fejlesztés megtartása javasolt.

Az emlékeztetőt összeállította: Pető Zoltán

antenna HUNGÁRIA

Műszaki ágazat
Üzemeltetés-támogatási osztály

Somogyi Judit
+36 1 327 1672
SomogyiJ@budapest.hu

Tárgy: Adatszolgáltatás kérése a Fővárosi településszerkezeti terv és a Fővárosi rendezési szabályzat felülvizsgálatához
Ügyintézőnk: Molnár Tibor
Email: kozmu@ahrt.hu

Tisztelt Somogyi Judit!

Az FPH059/60-41/2015 iktatószámú levelükre a következő választ adjuk.

A 2013.április 23-i adatszolgáltatásunkhoz képest nem jegyeztünk be változtatás iránti kérelmet egyetlen hivatalhoz sem. Az akkor megadott adatok továbbra is érvényesnek tekinthetők.

A korlátozások bővítését – a technológia fejlődése miatt – nem tartjuk napirenden.

Budapest, 2015. május 13.

Molnár Tibor

Antenna Hungária Zrt.
1119 Budapest, Petzval J. u. 31-33. Levélcím: 1519 Budapest Pf.: 447
Tel.: 06 (1) 464-2464 •Fax: 06 (1) 464-2525
Cégbejegyzés: Fővárosi Cégbíróság, Budapest
Cégjegyzékszám: Cg 01-10-042190 • Adószám: 10834730-2-44
www.ahrt.hu

Tárgy: FW: Adatszolgáltatás a Fővárosi településszerkezeti terv és a Fővárosi rendezési szabályzat felülvizsgálatához
Feladó: Somogyi Judit <SomogyiJ@budapest.hu>
Dátum: 2015.05.21. 16:11
Címzett: Albrecht Ute <albrecht@bfvt.hu>, '"István, Orosz"' <orosz@bfvt.hu>

Adatszolgáltatás

Somogyi Judit
vezető főtanácsos
csoportvezető
Főpolgármesteri Hivatal
Városépítési Főosztály
1052 Budapest, Városház utca 9-11.
Levélcím: 1840 Budapest

Tel: +36-1-327-1672, Fax: +36-1-327-1851
E.mail: somogyij@budapest.hu

logo.jpg

Ez az e-mail kizárólag a címzettnek szól, és bizalmas információkat tartalmaz. Amennyiben Ön(ök) nem a címzett fél, a küldemény bármilyen célú felhasználása nem megengedett, ideértve a másolást és továbbítást is. Ha ez a küldemény tévedésből került Ön(ök)höz, kérjük, jelezze(ék) a feladónak.

This e-mail message contains confidential information and should only be read by the addressee. If you are not the addressee - to whom it is addressed - you are not allowed to use this consignment, nor copy or forward it. If you have received this e-mail message in error, please notify the sender.

From: Varga, Csaba [mailto:csaba.varga@alpiq.com]
Sent: Thursday, May 21, 2015 3:23 PM
To: Somogyi Judit
Subject: Adatszolgáltatás a Fővárosi településszerkezeti terv és a Fővárosi rendezési szabályzat felülvizsgálatához

Tisztelt Somogyi Judit Úrhölgy!

2015 május 5-én kelt FPH059/60 – 41 /2015 ikt. számú levelére hivatkozva az alábbiakról tájékoztatom Önt:

A korábbi adatszolgáltatás óta új hálózatfejlesztést nem végeztünk, helybiztosítást igénylő fejlesztésként pedig hasonlóan az előző levelünkben foglaltakhoz, a jelenleg üzemelő Csepel II Erőmű mellett megvalósítandó Csepel III. erőmű fejlesztést tudjuk megjelölni.

Az üzemeltetésünkben levő gáz, és távhőhálózatokra vonatkozó rajzot pedig a kért formátumban jelen e-mailhez csatoltan küldjük.

Üdvözlettel,

Varga Csaba
Csoport termelési igazgató/Group production director

Alpiq Csepeli Szolgáltató Kft.
Hőerőmű u. 3.
HU-1211 Budapest

csaba.varga@alpiq.com
www.csepel.alpiq.hu

T: +36 1 278 3800
F: +36 1 278 3838
M: +36 30 2030324

Mellékletek:

Gáz_és_Forroviz_hálózat.dwg	639 KB

Kapja: Finta Sándor
06.03.

BGYH BUDAPEST GYÓGYFÜRDŐI ÉS HÉVIZEI ZRT.
BVK HOLDING TAGJA

CÍM: 1138 Budapest,
Népfürdő u. 38.
TEL.: +36 1 452 4500
FAX: +36 1 452 4501
WEB: www.budapestgyogyfurdoi.hu
E-MAIL: info@spabudapest.hu

Ügyintéző: Rási Renáta Anita
Iktatószám: 149/V/2015.
Dátum: 2015. május 29.

55/60-149/2015

BUDAPEST FŐVÁROS FŐPOLGÁRMESTERI HIVATAL
IKTATÓSZÁM: 63/22-96/2015
IKTATVA: 2015 JÚN 02.
2015 JÚN 03.
MELLÉKLET: 1 | ÜGYINTÉZŐ: Bajnayáné dr. Vátor Andrea | ELŐZMÉNY:

Somogyi Judit

Budapest Főváros Önkormányzata
Városfejlesztési Főpolgármester-helyettes

Dr. Szeneczey Balázs
főpolgármester-helyettes úr
részére

Tárgy: A fővárosi településszerkezeti terv (FTSZT) készítéséhez adatszolgáltatás

Tisztelt Főpolgármester-helyettes Úr!

Hivatkozással az FPH059/60-41/2015. számú levelükben foglaltakra a fővárosi településszerkezeti terv és a fővárosi rendezési szabályzat készítéséhez az alábbi adatokat szolgáltatjuk:

1. Mellékelten megküldjük a Budapest Gyógyfürdői és Hévizei Zrt. kezelésében üzemelő gyógy- és termál kutak pontos helyeit, kapacitásukat, engedélyezett kitermelhető vízmennyiségeit, valamint a 2014. évi kitermelt vízmennyiségeket.
2. Az összes kútról és felhasználókat összekötő vezetékekről digitális formában nincs dokumentum, csak az 1980-ban a Kartográfiai Vállalat Közműhálózat Felmérési Osztálya által elkészített közmű-nyilvántartási rajzaink vannak.
3. A Budapest Gyógyfürdői és Hévizei Zrt. geotermikus energia kitermelést nem végez. Társaságunk tulajdonában összesen 21 db 30 C° feletti vízhőmérsékletű kút, illetve forrás van, melynek vizét fürdési- és gyógyászati célra használják fel.
   Termálvizes fűtés az alábbi helyeken van:
   - Széchenyi Gyógyfürdő és Uszoda
   - Paskál Kertészet
   - Szent Lukács Gyógyfürdő és Uszoda (átmeneti őszi-tavaszi időszakban)
   - Margitszigeti Északi Gépház
   - Margitsziget Déli Gépház

68773 2015 JÚN 02

OLDALSZÁM:

1000047927510

- Palatinus Strand Tervtár, irattár
- Rudas Gyógyfürdő és Uszoda légtechnika- és fűtési kör részbeni előmelegítése termálhővel történik

4. Hőenergia értékesítés 2012. óta a Fővárosi Állat- és Növénykert részére történik.
5. Fejlesztési elképzelések:
   - Gellért Gyógyfürdő gépészeti rekonstrukciója
   - Gellért fürdő bővítése
   - Széchenyi Gyógyfürdő gépészeti rekonstrukciója
   - Király Gyógyfürdő bővítése, átépítése, felújítása, rekonstrukciója
   - Palatinus Strandfürdő főépületének és központi vendéglátó egységének felújítása, átépítése
   - Paskál Strand téliesítése
   - Csillaghegy Strandfürdő fejlesztése
   - Pesterzsébeti Strandfürdő rekonstrukciója, bővítése

Kérem, az adatszolgáltatásunk szíves elfogadását.

Tisztelettel:

BUDAPEST GYÓGYFÜRDŐ ZRT. Központi Igazgatósága

Szőke László
vezérigazgató

Budapest Gyógyfürdői és Hévizei kezelésében üzemelő kutak

Megnevezés (helyi név)	Kútkataszteriszám	Település	Vízhozam	Kitermelés m3	Engedélyezett kitermelhető vízm.
Csepeli strandfürdő, II. kút	B-19	1213 Hollandi út 14.	1000	444480	304.920
Csillaghegyi strandfürdő, Árpád II. forr	B-4	1038 Pusztakúti út 3.	1800		
Csillaghegyi strandfürdő, Északi kút	B-6	1038 Pusztakúti út 3.	2000	61814	125.825
Csillaghegyi strandfürdő, József kút	B-3	1038 Pusztakúti út 3.	500		
Dagály fürdő, Béke kút	B-14	1138 Népfürdő u 38-40.	2700	1550904	1.642.500
Gellérttáró III. kút	B-50	1118 Kelenhegyi utca 8.	1000	287745	440.000
Gellérttáró I. kút	B-48	1118 Kelenhegyi utca 8.		143877	
Gellérttáró II. kút	B-49	1118 Kelenhegyi utca 8.	300	214489	240.000
Gellérttáró VI. kút	B-51	1118 Kelenhegyi utca 8.	1000	110320	
Lukács fürdő, Antal kút	B-8	1023 Frankel Leó utca 25-27.	350	0	
Lukács fürdő, Római forrás		1023 Frankel Leó utca 25-27.	1600	644475	803.000
Lukács fürdő, Boltív forrás		1023 Frankel Leó utca 25-27.	2100	109820	
Lukács fürdő, IV. kút	B-12	1023 Frankel Leó utca 25-27.	1200	539010	
Lukács fürdő, Török forrás		1023 Frankel Leó utca 25-27.	900	6133	
Lukács fürdő, V. kút	B-60	1023 Frankel Leó utca 25-27.	1000	267707	1.576.800
Lukács fürdő, VI. kút	B-68	1023 Frankel Leó utca 25-27.	1000	0	
Margitsziget II. /Magda/ kút	B-20	1138 Margitsziget	1400	411147	456.284
Margitsziget III. kút	B-18	1138 Margitsziget	2500	1094152	1.281.500
Margitsziget IV. kút	B-47	1138 Margitsziget	2500	0	1.095.000
Paskal kút	B-24	1141 Egressy út 178/F	420	132606	242.000
Pünkösdfürdő, Pünkösd kút	B-1	1037 Királyok útja 269-271.	500	22010	83.620
Rácz, Nagy forrás		1013 Hadnagy utca 2.	300	0	397.850
Római strand, I- VII. források		1039 Rozgonyi Piroska utca 2.		93710	109.500
Római strand, új kút	B-37	1039 Rozgonyi Piroska utca 2.		0	210.000
Rudas fürdő, Attila II. kút	B-4	1013 Döbrentei tér 9.	30-50		
Rudas fürdő, Hungária II. kút	B-6	1013 Döbrentei tér 9.	30	67486	253.675
Rudas fürdő, Juventus kút	B-5	1013 Döbrentei tér 9.	300		
Széchenyi fürdő, II. kút	B-13	1146 Állatkerti körút 11.	3700	1056329	1.319.110
Pesterzsébet, termál kút	B-137	1203 Vízisport utca 2.	500	0	149.650

Tárgy: RE: dél-budai főgyűjtő csatorna nyomvonala
Feladó: <info@bpcsatornazas.hu>
Dátum: 2015.06.10. 14:19
Címzett: 'Horváth Adrienn' <horvathadrienn@bfvt.hu>

Tisztelt Horváth Adrienn!

Kérésére csatoltan küldjük a BKISZ I, II, III és IV tenderek átnézeti térképeit. Ezek a térképek a kivitelezés során némileg módosulhattak. A megvalósuló állapotokról a kiviteli terveket készítő tervezőknek lesz lehetőségük megadni a terveket. A BKISZ tendereknek megfelelően az alábbi részfeladatok estében röviden ismertetjük az előrehaladásokat, majd a tervezők elérhetőségét is.

A BKISZ II tender keretében épül:
- XXIII. Köves utcai csatorna (Írisz utca és Szentlőrinci út között)
- XXIII. Horgászpart utcai csatorna (Tusa u.- Horgászpart 38 sz. között)

A fenti területek átadás-átvételi eljárása még nem történt meg. A kiviteli terveket a FŐMTERV készítette.

Elérhetőség:
Haracsi János
FŐMTERV Zrt. Közműtervezési Iroda
1024 Budapest, Lövőház u. 37.
Tel: 36 1 345-9593
Fax: 36 1 345-9550

A BKISZ III/1. tender keretében a XXII. kerületben épül a dél-budai főművi rendszer. (Lásd 2. mellékletet.)
- az A-I jelű dél-budai felvezetés a Vasút utcai és Ártér utcai szakaszhatárok között épül, mely tartalmazza a Háros alsó átemelő átalakítását is. A dél-budai felvezetés nyomvonala a Kastélypark utca és Ánizs utca szakaszhatárok között módosulni fog. A felvezetés e szakasza a Nagytétényi úton fog épülni. A módosított kiviteli terv a Hatósághoz leadásra került és vízjogi létesítési engedélyre vár. Az A-I felvezetés többi szakasza megépült.
- Az A-II dél-budai főgyűjtő (Budaörs - Ártér utca) szakaszhatárok között épül, és ide tartozik a Budafok-belvárosi átemelő átalakítása is. Az Ártér utcai átemelőtől a Budafok-belvárosi átemelőig a DB 2-0-0 szakasz építése jelenleg is tart.
- Az A-III jelű terület a Vasút utcai átemelő építésével kapcsolatos. A műtárgy szerkezete megépült. Gépészet a későbbiek során készül.
- Az A-IV jelű csoportba a Váza utcai átemelő átalakítási terveit tartalmazza. Az átépítési munkák folyamatban vannak.
- A Duna alatti átvezetés A-V az Ártér utcától a Vas Gereben utcai csatlakozó aknáig épül. Az Ártér utcai átemelő, a Duna alatti sajtolás és a csepeli csatlakozó műtárgy szerkezet kész, a gépészeti munkák kivitelezése a későbbiek során történik.

A III/1. tender kiviteli terveit a FŐMTERV készíti.

Elérhetőség:
Kenyeres Bálint
FŐMTERV Zrt. Közműtervezési Iroda
1024 Budapest, Lövőház u. 37.
Tel: 36 1 345 9605
Fax: 36 1 345 9550
e- mail: Kenyeres.Balint@fomterv.hu

A BKISZ IV tender keretében a XXII. kerületi vízgyűjtő öblözetek (C-I től

C-VI - ig) is kiépülnek. A C-I és C-II öblözetek kiviteli terveit a KASIB KFT készíti. A Nagytétényi úti és a Mária Terézia úti csatornák építése június második felében kezdődnek.

Elérhetőség:
KASIB mérnöki manager iroda Kft.
1183 Budapest, Üllői út 455.
Buday Balázs
Tel: 36 1 297-1730
e-mail: kasib@kasib.hu

A C-V és C-VI vízgyűjtő terület kiviteli terveit szintén a FŐMTERV készíti. A Nagytétényi úti csatornák építése folyamatban van.

Elérhetőség:
Dimitrov Gabriella
irányító tervező
FŐMTERV Zrt.
1024 Budapest, Lövőház u. 37.
tel: +36 1 345-9500
e-mail: Dimitrov.Gabriella@fomterv.hu

A többi öblözetben (C-III, C-IV) a Duna közvetlen környezetében nem épül csatorna.

Amennyiben további kérdése merülne fel a beruházással kapcsolatban, az alábbi elérhetőségeken állunk rendelkezésére.

Üdvözlettel:

BKISZ Ügyfélszolgálat

Információs e-mail: info@bpcsatornazas.hu
Zöld szám: 06-80-205-412

-----Original Message-----
From: Horváth Adrienn [mailto:horvathadrienn@bfvt.hu]
Sent: Thursday, May 28, 2015 5:09 PM
To: info@bpcsatornazas.hu
Subject: dél-budai főgyűjtő csatorna nyomvonala

Tisztelt Uram/Hölgyem!

Horváth Adrienn vagyok, a BFVT Kft. közműtervező kollégája. Cégünk készíti a Duna-part építési szabályzatát, és ehez szeretnék naprakész információkat kérni.
Tudomásom szerint a XXII. kerület csatornázása nagy léptekben halad. A csatornák megépítése és üzembe helyezése után kijelenthető, hogy Dél-Buda teljes mértékben csatornázott, és szennyvizei tisztítás után jutnak csak a Dunába? Kérdésem lenne, hogy a tervezett Dél-Budai főgyűjtő csatorna építése megvalósult-e már, illetve, rendelkezésemre tudnak-e bocsájtani egy térképet (lehetőség szerint digitális - dwg - formátumban), amin a nyomvonala, az átmérők, és az újonnan létesített átemelők szerepelnek.
Érdeklődnék, hogy a BKISZ keretében hol épültek csatornák a Duna-part mentén (Pesten és Budán egyaránt), amik jelenleg még nem szerepelnek a Fővárosi Csatornázási Művek Zrt. adatbázisában.
Továbbá kérdezném, hogy a XX. kerület Köves út Szentlőrinci út felé eső végén épül/ épült-e szennyvízcsatorna a BKISZ keretein belül.

Válaszát előre is köszönöm!

Üdvözlettel,
Horváth Adrienn

közműtervező

Budapest Főváros Városépítési Tervező Kft.
Közlekedési és közmű iroda
1061 Budapest, Andrássy út 10.

Tel.: (1)318 30 63
Fax : (1)317 32 96

A levél vírus, és rosszindulatú kód mentes, mert az avast! Antivirus védelme ellenőrizte azt.
https://www.avast.com/antivirus

Mellékletek:

BKISZ átnézeti térkép.pdf	3,7 MB
Dél-buda.pdf	4,2 MB

ELMŰ Hálózati Kft.

dr. Szeneczey Balázs
főpolgármester-helyettes

Budapest Főváros Önkormányzata
Városfejlesztés
1052 Budapest
Városház u. 9-11.

Iktatószám: FPH059/60-41/2015

Bouhouhou Janet
hálózati stratégiai irányító

ELMŰ Hálózati Kft.
1132, Budapest
Váci út 72-74.
Levélcím: 1393 Budapest 62. Pf. 511
Tel.: +36-1-238-1232
Fax: +36-1-238-2815
e-mail: janet.bouhouhou@elmu.hu
Iktatószám: HCSO/1450-1/2015

59/60-165/2015
BUDAPEST FŐVÁROS FŐPOLGÁRMESTERI HIVATAL
IKTATÓSZÁM: 63/22-56/2015
IKTATVA: 2015 JÚL 03.
2015 JÚL 06
MELLÉK_ET: 1 CD+2db
ÜGYINTÉZŐ: Budapesti dr. Vasfalvi László
ELŐZMÉNY: a.
Somogyi Judit

Tárgy: ELMŰ adatszolgáltatás a Fővárosi településszerkezeti terv és a Fővárosi rendezési szabályzat felülvizsgálatához

Tisztelt dr. Szeneczey Balázs Főpolgármester-helyettes Úr!

A tárgyi témában írt 2015 május 12-i keltű levelükben jelezték, hogy a Főváros Önkormányzata a vonatkozó törvények alapján eljárva megindította Budapest teljes közigazgatási területére vonatkozóan a Településszerkezeti terv és a Fővárosi rendezési szabályzat felülvizsgálatának előzetes véleményezési eljárását. Levelükben ezen terv és szabályzat felülvizsgálathoz kérik:

1. tájékoztatásunkat az ELMŰ által 2013 május 14. napján adott HSO/58/2013 iktatószámú adatszolgáltatás óta megvalósult jelentősebb hálózatfejlesztésekről,
2. a helybiztosítást igénylő fejlesztési szándékainkról,
3. a nagy-, és középfeszültségű, illetve hírközlési hálózataink nyomvonalának változását tartalmazó helyszínrajzot digitális (.dwg) formátumban.

Jelen levelünkben AutoCAD és táblázatos formátumban megadjuk a kért adatokat. Amennyiben további adatokra van szükségük, azt kérjük jelezzék felénk.

Ezen levél fejlécében megadjuk továbbá Társaságunk (ELMŰ Hálózati Kft.) részéről a kijelölt kapcsolattartó személyének nevét (Bouhouhou Janet) és elérhetőségét, aki a későbbiekben felmerülő konzultációs igények esetén az Önökkel történő és a Társaságunkon belül történő egyeztetéseket lefolytatja, a kérdésekre az egyeztetett választ megadja.

A felülvizsgálat során felmerülő további adatszolgáltatás területén állunk rendelkezésükre!

A véleményezési eljárásban részt kívánunk venni.

Budapest, 2015. június 25.

Üdvözlettel,

ELMŰ Hálózati Kft.
1132 Budapest, Váci út 72-74.

Béres József
ügyvezető igazgató

Magyar Lajos
osztályvezető

Melléklet:
- 1 db. kísérő levél
- 1db DVD

ELMŰ Hálózati Kft.
1132 Budapest
Váci út 72-74.
Bejegyezte:
Fővárosi Bíróság
mint Cégbíróság
100005746917 4

ELMŰ adatszolgáltatás a fővárosi településszerkezeti terv készítéséhez

Jelen adatszolgáltatás a Városfejlesztési Főpolgármester-helyettes úr 2015 május 12-i FPH059/60 – 41/2015 iktatószámú levelében igényelt adatokat tartalmazza.

1. **Tájékoztatás az ELMŰ által 2013 május 14. napján adott HSO/58/2013 iktatószámú adatszolgáltatás óta megvalósult jelentősebb hálózatfejlesztésekről:**

Mellékelt file tartalmazza:

- NAF fejlesztések 2013_14_ELMŰ.xlsx

2. **Az ELMŰ helybiztosítást igénylő fejlesztési szándékairól:**

A hálózatfejlesztési stratégiának minden időszakban meg kell felelnie a villamos energia ellátással szemben támasztott társadalmi és hatósági elvárásoknak, de eleget kell tennie az előírt műszaki és optimális gazdasági feltételeknek is. A változó környezeti feltételek miatt a hálózatfejlesztési terveinket ezen elvárásoknak megfelelően készítjük és folyamatosan aktualizáljuk.

Rövid-középtávon a következő nagyfeszültségű hálózatfejlesztési terveink megvalósítására törekszünk:

- A **III. kerületben a Kolosy tér közelében új 120/10kV-os alállomás létesítése** mely célja a lényeges üzembiztonsági javulás, a hálózati veszteségek csökkentése, a táppontok leterhelhetőségének és középfeszültségű hálózat kapacitásának a növelése, a fogyasztói szám zavartatásának csökkentése.
  Az újonnan elfogadott 2015 évi Fővárosi településszerkezeti terv nem veszi figyelembe a 38/2013.(VII.1.) Önkormányzati rendeletben rögzítetteket, melyek az állomás létesítését lehetővé teszik, ezért **ELMŰ kezdeményezi erre a területre a Fővárosi településszerkezeti terv felülvizsgálatát és módosítását** annak érdekében, hogy a kerületi szabályozási tervvel összhangban az is lehetővé tegye az alállomás építését.
  - Kapcsolódó mellékletek: változási vázrajz, érvényes kerületi szabályzási terv vonatkozó rajzmelléklete, helyszínrajz a tervezett állapotról.
  - Állomás létesítésének tervezett időpontja: **2015-2017**

- A **XI. kerületben, Őrmezőn új 120/10kV-os alállomás létesítése**, mely célja, a térségben növekedő villamos energia igények kielégítése (4-es metró és járműtelep, 1-es villamos meghosszabbítása és fonódó villamos hálózat, Etele téri csomópont, bevásárlóközpont és irodaházak), melyek ellátására a már meglévő, telített csomópontok nem képesek, illetve új táppont létesítésével az üzembiztonság javítása.
  Az állomás létesítését is lehetővé tévő kerületi szabályzási terv készítése az önkormányzat által indítás alatt áll, melyhez kapcsolódóan az ELMŰ a főépítészi iroda elvárásainak megfelelően településtervezői és építészeti tanulmányterv készítését indította. A tanulmányterv és a szükséges területtulajdonosi megállapodások 2015.09 határidővel várhatóan rendelkezésre fognak állni. Területjogi rendezés után az ELMŰ amint lehet, megkezdi az állomás építését.
  - Kapcsolódó mellékletek: vázrajz, felülnézeti rajz, hálózatba illesztési rajz
  - Állomás létesítésének tervezett időpontja: **2016-2018**

- A **VII. kerületben a Garay utcában új 120/10kV-os alállomás létesítése**, mely célja a belvárosi alállomások tehermentesítése és a bővülő fogyasztási igények kiszolgálása a jövőben is. A tervezett megvalósítási terület ELMŰ tulajdonú telephely a 33109 HRSz területe.
  A kerületi szabályozási terv alapján a terület KV-EN-VII/2 kategóriában van, mely lehetővé teszi alállomás létesítését. A főépítészi iroda elvárásainak megfelelően ELMŰ indítani fogja településtervezői és építészeti tanulmányterv készítését az állomás megépíthetőségének és egyéb célú felhasználhatóságának érdekében.
  - Kapcsolódó mellékletek: tervezett helyszínrajz

ELMŰ Hálózati Kft.

1132 Budapest
Váci út 72-74.

Bejegyezte:
Fővárosi Bíróság
mint Cégbíróság

Cégjegyzékszám:
01-09-874142

- Állomás létesítés indításának tervezett időpontja: Az energiafogyasztás növekedésétől függően **2016-2023** között

Távlatilag a következő nagyfeszültségű hálózatfejlesztési terveink megvalósítására törekszünk:

- A **XVII. kerület külső határán vagy Pécelen új 120/20kV-os alállomás**, mely célja a rákoskeresztúri és agglomerációs fogyasztókat ellátó állomások tehermentesítése, az üzembiztonság javulása.
- A **XIII. kerület Tahi utca – Reiter Ferenc – vasút térségében** új 120/10kV-os alállomás építése, mely célja a belső Pesti alállomások tehermentesítése, az üzembiztonság javítása, a térség növekvő energiaigényének ellátása.
- Az **V. kerület Markó utcai 10kV-os kapcsolóállomás 120/10kV-os táppontta fejlesztésének** célja szintén a belső Pesti alállomások tehermentesítése, az üzembiztonság javítása, a térség növekvő energiaigényének ellátása.

Budapesti 120kV-os távvezetékek:

Jellemzően önkormányzati megkeresések alapján több helyen tervben van a 120kV-os távvezetékek kábeles kiváltása, mely a műszaki-gazdasági megállapodások sikerességének függvényében tud megvalósulni. Ilyen megkeresések a XIII. kerület Árpád híd – Dunapláza közötti távvezeték, illetve a Rákos patak menti távvezeték szakaszok kiváltása.

Középfeszültségű hálózaton tervezett fejlesztések:

Stratégiai céljainknak megfelelően a fogyasztói igényekhez, egyéb esetleges városfejlesztésekhez igazodva a közvetlen ellátásokon, kiváltásokon túl a fogyasztókat terhelő költségek és ellátásbiztonság érdekében folytatni kívánjuk a hálózat egyszerűsítését, ívesítését, a legrosszabb hibastatisztikával rendelkező kábelek cseréjét, a nagy fogyasztói számú, hosszú középfeszültségű vonalak rövidítését, az említett új 120kV/KÖF alállomások hálózati beillesztését.

3. **Az ELMŰ nagy-, és középfeszültségű, illetve hírközlési hálózatainak nyomvonalának változását tartalmazó helyszínrajz digitális (.dwg) formátumban:**

Mellékelt filek tartalmazzák:

- Budapest 10 és 20 kV-os hálózattal.dxf
- Budapest Optika.dxf

Megjegyzés: A NAF hálózaton nem történt változás az előző adatszolgáltatás óta.

Budapest, 2015. június 25.

Tisztelettel:

ELMŰ Hálózati Kft.
1132 Budapest, Váci út 72-74.

Béres József
ügyvezető igazgató

Magyar Lajos
osztályvezető

Kapja: Fiala Sándor
07.09. kell
07.10

69/60-169/2015
IKTATÓSZÁM: 69/22-138/2015
IKTATVA: 2015 JÚL 08.
MELLÉKLET: 1 CS. + 1 CD | ÜGYINTÉZŐ: Bara-Gyuró dr. Valéria | ELŐZMÉNY: Ügyi. Átirata Somogyi Judit

FHR
HORVÁTH B
Mellett
Másolat: SU

Fővárosi Csatornázási Művek Zrt.

Ügyszám: 044890/2015
I-20152019 ÉO
Ügyintézőnk: Pálvölgyi B. Ilona
Telefon: 4554-376
Telefax: 4554-110

Szervezeti egységünk neve, címe:
Mérnöki Csoport
1426 Budapest 72 Pf: 114

Levelük kelte és száma:

Ügyintézőjük:
Telefon:
Telefax:

BFVT KFT-HEZ
1052 Budapest, Városház u. 9-11.
Érkezett: 2015. 07. 14.
Iktató sz.: 00513/2015
Szignó:

Budapest Főváros Főpolgármesteri Hivatal

Városüzemeltetési Főosztály

Szeneczey Balázs dr.

Főpolgármester-helyettes

1052 Bp. Városház u. 9-11.

Tárgy: Adatszolgáltatás a Fővárosi településszerkezeti terv és a Fővárosi rendezési szabályzat felülvizsgálatához

Tisztelt Főpolgármester-helyettes Úr!

A Fővárosi TSZT 2015 és az FRSZ felülvizsgálatához Társaságunktól kért adatokat az alábbiakban összesítjük.

2013. és 2014. évben a TSZT és az FRSZ készítése során a Fővárosi Városüzemeltetési Főosztály által összehívott egyeztető tárgyalásokon Társaságunk képviseltette magát. Továbbá folyamatosan egyeztettünk a Főváros által megbízott tervezővel a BFVT Kft.-vel is.

A levelükben meghivatkozott 3166-2798/2013 HÜIG számú 2013. május 13-án kiadott adatszolgáltatásunkat az eltelt időben történt változások miatt az alábbiakkal egészítjük ki.

85776 2015 JÚL 08

1000047990066

A könnyebb áttekintés érdekében az információkat a meghivatkozott levelünk tematikája szerint foglaljuk össze.

- **átemelők, átemelő telepek helyei, védőtávolságuk, kihasználtságuk, valamint a szennyvíztisztító telepek védőtávolsága, fejlesztési területigénye, keletkező melléktermékek elhelyezése**

Védőtávolságok:

A tisztítótelepek védőtávolságának tekintetében a 3166-2798/2013 HÜIG számú 2013. május 13-án kiadott adatszolgáltatásunkban foglaltakat a TSZT és az FRSZ felülvizsgálata során továbbra is kérjük figyelembe venni.

A Dél-pesti Szennyvíztisztító telep védőtávolságával kapcsolatban a fenti levelünkben foglaltakat a következőkkel kívánjuk kiegészíteni.

Az FCSM Zrt. Dél-pesti Szennyvíztisztító telep fejlesztése, környezetvédelmi engedélyt kapott, a KDVKTVF-től (KTVF: 7426-2/2007. sz-ú határozat), melyben rögzítésre került a tisztítótelep fejlesztésének hatásterülete.

„3. A fejlesztés hatásterülete

- *Építés során* közvetlen hatásterület a szennyvíztisztító telep területe, a közvetett hatásterület az építéssel járó közlekedési útvonal (Soroksári út, Haraszti út, Helsinki út)
- *Felszíni vízvédelmi szempontból:* közvetlen hatásterület a Ráckevei – Soroksári Duna-ág bevezetés alatti szakasza.
- *Talaj- és felszín alatti vizek szempontjából:* közvetlen hatásterület a telep területe.
- *Levegővédelmi szempontból:* jelentősebb emisszió a biogáz felhasználásánál, a gázmotoroknál jelentkezik, ezek levegőkörnyezeti hatásai a szennyvíztisztító telep védőtávolságát (500 m) nem haladják meg.
- *Zaj szempontjából:* közvetlen hatásterületnek a telep területe tekintendő, a közvetett hatásterület az iszapszállítási útvonalakkal egészül ki.
- *Élővilág szempontjából:* a hatásterület azonosnak tekinthető a felszíni és a felszínalatti víznél ismertetett területtel."

Az átemelők védőtávolságával kapcsolatban kérjük figyelembe venni a 3166-2798/2013 HÜIG számú 2013. május 13-án kiadott adatszolgáltatásunkat.

Tisztítótelepek fejlesztési területigénye:

Észak-pesti Szennyvíztisztító telep:
A tisztítótelep körtöltésen belüli északi fejlesztési területének megtartása szükséges. Ez a távlati fejlesztési terület biztosítaná a környezetvédelmi jogszabályok szigorodása, vagy koncepció váltás miatt szükséges beruházások helyigényét.

A budapesti szennyvíziszapok hosszú távú kezelése, ártalmatlanítása, hasznosítása tárgyában megvalósíthatósági tanulmány készült, ami szintén igénybe kívánja venni ezt a fejlesztési területet.

Dél-pesti Szennyvíztisztító telep:
A tisztítótelep bővítéséhez déli irányba terület igényünk nincs, azonban a telephez tartozó védőerdő sáv megtartását szükségesnek tartjuk, továbbá annak kiterjesztését javasoljuk a telep csepeli oldalára is.

Szennyvíztisztító telepeken keletkező melléktermékek elhelyezése:

Észak-pesti Szennyvíztisztító telepen keletkező szennyvíziszapot fogadó intézmények:
2013.05.13-án kelt 3166-2798/2013 HÜIG sz-ú levelünkben felsoroltakhoz képest nincs változás.

Dél-pesti Szennyvíztisztító telepen keletkező szennyvíziszapot fogadó intézmények:
2013.05.13-án kelt 3166-2798/2013 HÜIG sz-ú levelünkben felsoroltakhoz képest nincs változás.

A szennyvíztisztító telepeken felhasznált föld- és biogáz mennyisége:

Észak-pesti Szennyvíztisztító telep 2014-ben:
Felhasznált földgáz mennyisége: 0 m³

Felhasznált biogáz mennyisége: 5 720 566 m³

Dél-pesti Szennyvíztisztító telep 2014-ben:
2013.05.13-án kelt 3166-2798/2013 HÜIG sz-ú levelünkben szereplő 2012-es adatokhoz képest nincs változás.

A megújuló energia felhasználás fajtái, mennyisége:

Észak-pesti Szennyvíztisztító telep 2014-ben:

Biogáz:

2014-ben összesen az anaerob iszaprothasztási technológia segítségével 6 352 108 m^3 biogázt állított elő az Észak-pesti Szennyvíztisztító telep, melyből 5 720 566 m^3-t fel is használt. A biogázból kogenerációs kis erőművek segítségével áram- és hőtermelés folyik. Szükség esetén 2 db kazán is rendelkezésre áll a hőtermelés növelése érdekében. A megtermelt villamos áram jelenleg a szennyvíztisztító telep belső hálózatára kerül.

Napenergia:

2014-ben a napelemek segítségével 3280,34 kWh villamos energiát állított elő az Észak-pesti Szennyvíztisztító telep.

Dél-pesti Szennyvíztisztító telep 2014-ben:

2013.05.13-án kelt 3166-2798/2013 HÜIG sz-ú levelünkben szereplő 2012-es adatokhoz képest nincs változás.

A megújuló energia felhasználás fejlesztési lehetőségei:

Észak-pesti Szennyvíztisztító telep 2014-ben:

2013.05.13-án kelt 3166-2798/2013 HÜIG sz-ú levelünkben szereplő 2012-es adatokhoz képest nincs változás.

Dél-pesti Szennyvíztisztító telep 2014-ben:

2013.05.13-án kelt 3166-2798/2013 HÜIG sz-ú levelünkben szereplő 2012-es adatokhoz képest nincs változás.

A TSZT és a FRSZ 2015-ös felülvizsgálatához a fentiekben felsoroltakon kívül a következő kiegészítéseket kérjük figyelembe venni.

- A Társaságunk szolgáltatási területén az elkövetkező időszakban általunk szükségesnek tartott fejlesztéseket, javasolt beruházásokat a csatornamű vonatkozásában összefoglaltuk (lsd.: 1-es számú melléklet). A mellékelt táblázat tartalmazza a rendelkezésünkre álló általános csatornázási tervek, valamint üzemeltetési tapasztalataink alapján Budapest hiányzó elemeit.

- A hiányzó gyűjtők és tehermentesítő gyűjtők szükségességét rangsoroltuk és indokoltuk (lsd.: 2-es számú melléklet).

- Árvízvédelem és kisvízfolyások vonatkozásában összefoglaltuk a jelenlegi állapotot ill. a szükséges fejlesztési igényeket, figyelembe véve a 2014. augusztusától érvényes árvízvédelmi mértékadó árvízszinteket is (lsd.: 3-as számú melléklet).

- Személyzeti és automata átemelőtelepeink listáját aktualizáltuk. (lsd.: 4-es számú melléklet).

Kérésüknek megfelelően az üzemeltetésünkben lévő csatornahálózat nyomvonalait digitális (.dwg) formátumban csatoljuk a szennyvíztisztító telepek biztonsági övezetének jelölésével együtt (lsd.: CD melléklet).

A BKISZ projekt keretében jelenleg épülő csatornák nyomvonalairól adatszolgáltatást kértünk a projekt bonyolítójától, az Enviroduna Kft.-től. Az adatok beérkezését követően a térképi nyilvántartásunkat frissítjük és pótlólag megküldjük.

A TSZT és a FRSZ felülvizsgálatának készítésénél felmerülő további kérdésekkel kapcsolatban készséggel állunk szíves rendelkezésükre.

Budapest, 2015. június 16.

Fővárosi Csatornázási Művek Zrt.

Pál[illegible] György
vezérigazgató

dr. Medovárszki Éva
ált. vezérigazgató h.

Melléklet:
1. sz-ú melléklet: hiányzó gyűjtők táblázata,
2. sz-ú melléklet: hiányzó hálózati elemek rangsorolása
3. sz-ú mellékelt: árvízvédelem, kisvízfolyások
4. sz-ú melléklet: személyzeti és automata átemelőtelepek listája
5. sz-ú melléklet: csatorna hálózat nyomvonala (CD)

Kapják:
Címzett, Árvízvédelemi Igazgatóság, Hálózatüzemeltetési igazgatóság, Átemelőtelepek Igazgatóság, Észak-pesti szennyvíztisztító Osztály, Dél-pesti szennyvíztisztító Osztály, Környezetvédelmi Osztály

1.sz. melléklet

Hiányzó gyűjtők

Kerület	Utca	Szakaszhatár	Méret	Hossz fm
II.	Szépvölgyi út	Kolosy tér – Csejtei u.	Ø80	489,0
III.	Sarkadi u. - Királyok útja	Hatvany u. - Barátpatak	Ø30-80	1528,0
III.	Mocsáros alapcsatorna	Gladiátor-Aranyhegyi út	Ø40-60	409,5
III.	Pünkösdfürdő u. - Királyok útja	Napfény u. - Bivalyos u.	Ø50	316,0
			Ø40	196,0
IV.	Dessewffy u.	Szent I. u. - Mikes u.	Ø80	166,0
			Ø60	78,0
IV.	Vécsey köz		Ø50	151,5
IV.	Vécsey u.	Vécsey u. 101. - Dessewffy u.	Ø50	146,0
IV.	Dessewffy u.	Mikszáth u. - Vécsey u.	Ø50	225,0
IV.	Fóti u.	Attila u. - Káposztásmegyeri u.	Ø100	120,0
IV.	Káposztásmegyeri u.	Fóti u. - Fénycső u.	Ø100	97,0
			Ø80	167,0
IV.	Türr I. u.	Nádor u. - Attila u.	Ø136	590,0
IV.	Nádor u.	Deák F. u. - Türr u.	Ø136	150,0
IV.	Vécsey u.	Nádor u. - Attila u.	Ø80	131,0
IV.	Klára u.	Tél u. - Ősz. u.	Ø40	396,0
IV.	Pintér u.	Váci u. - Megyeri u.	Ø50	303,0
IV.	Berni u.	Gyapjúszövő u. - Madridi u.	Ø80	525,0
IV.	Madridi u.	Berni u. - Berlini u.	Ø60-80	1475,0
IV.	Berda J.u.	Aradi u. - Pozsonyi u.	Ø40-160	444,0
IV.	Pozsonyi u.	Berda J. u. - Erzsébet u.	Ø140	135,0
IV.	Garam u.	Duna sor – Váci u.	Ø40	124,0
IV.	Lőwy u.	József u. - Árpád u.	Ø100	254,0
VI.	Liszt F. tér	Andrássy u. - Király u.	Ø120	102,9
VI.	Király u.	Kertész u. - Erzsébet krt.	Ø120	149,2
VII.	Akácfa u.	Dohány u. - Rákóczi út	Ø200	42,0
VII.	Dohány u.	Kertész u. - Erzsébet krt.	Ø160	101,4
VII.	Dohány u.	Akácfa u. - Kertész u.	Ø200	400,1
VII.	Kertész u.	Király u. - Wesselényi út	Ø120	260,8
VII.	Kertész u.	Wesselényi út – Dohány u.	Ø160	102,8
VII.	Wesselényi út	Kertész u. - Erzsébet krt.	Ø120	340,0
VIII.	Somogyi Béla u.	Blaha Lujza tér – Gutenberg tér	Ø200	70,0
VIII.	Gutenberg tér	Somogyi Béla u. - Mária u.	Ø200	414,0
VIII.	Mária u.	Gutenberg tér – Baross u.	Ø200	63,0
VII.	Dózsa György út	Jobbágy u. - Istvánmezei u.	Ø120	251,0
VII.	Jobbágy u.	Murányi u. - Dózsa Gy. út	Ø120	137,5
VII.	Verseny u.	Baross tér – Jobbágy u.	Ø136	331,5
XIV.	Istvánmezei út	Dózsa Gy. út – Szabó J. u.	Ø120	246,5
XIV.	Szabó J. u.	Istvánmezei út – Szabó J. köz	Ø120	562,0
X.	Bolgár u.	Cserkesz u. - Gergely u.	Ø120	146,5
X.	Maglódi út	Akna u. - Szentimrey u.	Ø80	371,0
X.	Maglódi út	Szentimrey u. - Sibrik M. út	Ø40	145,0
X.	Kada u.	Sörgyár u. - Mádi u.	Ø120	141,5
X.	Maglódi út	Kocka u. - Algyógyi u.	Ø80	371,0
X.	Maglódi út	Téglavető u. - Kocka u.	Ø136	184,8
X.	Maglódi út	Jászberényi u. - Téglavető u.	Ø165	701,2
X.	Jászberényi út	Kolozsvári u. - Maglódi út	Ø180	795,3
XII.	Hollós út	Eötvös u. - Mátyás király út	Ø30	168,0
XII.	Mátyás király út	Költő u. - Vilma u.	Ø50	438,0
XII.	Normafa út	Eötvös út – Alkony út	Ø50	319,3
XII.	Normafa út	Alkony út – Vilma u.	Ø80	766,0
			Ø100	452,0
XII.	Németvölgyi út	Orbánhegyi út – Nagyenyed út	Ø100	291,0
XII.	Németvölgyi út	Németvölgyi út 22. - Orbánhegyi út	Ø80	34,0
XII.	Diósárok u.	Susogó út – Béla király u.	Ø50	657,0
XIV.	Stefánia út	Szabó J. köz – Semsey A. u.	80/120	72,5
XIV.	Szabó J. köz		80/120	163,5
XIV.	Semsey A. u.	Stefánia út – Ilka u.	80/120	178,0
XIV.	Semsey A. u.	Ilka u. - Gizella út	70/105	122,0
XIV.	Egressy út	Kövér L. u. - Róna u.	60/90	178,0
XIV.	Tengerszem u.	Rákos patak - Rákospalotai körvasútsor	Ø120	976,0
XV.	Nyírpalota u.	Madách u. - Gergő u.	Ø180	98,0
XV.	Károlyi S.u.	Anyácska u. - Pozsony u.	Ø100	370,0
XV.	Pozsony u.	Károlyi S. u. - Rákóczi u.	Ø100	394,0
XV.	Bem u.	Fő út – Batthyány u.	Ø60	510,0
XV.	Fő út	Szödliget u. - Bem u.	Ø50	106,0
XV.	Erdőkerülő u.		Ø40-50	367,0
XV.	Damjanich u.	Szerencs u. - Arany J.u.	Ø80	253,0
XV.	Szilas menti szv.fgy.	Károlyi S. u. - Városkapu u.	Ø80-60	145,0
XV.	Szerencs u.	Pattogós u. - Bánk u.	Ø50	199,5
XVIII.	Üllői út	József u. - Tinódi u.	Ø60	104,0
XVIII.	Üllői út	Kerülethatár – József u.	Ø80	339,0
XIX.	Üllői út	Vas Gereben u. - Lenkei u.	Ø80	271,5
XIX.	Vas Gereben u.	Tartsay u. - Üllői út	Ø80	198,0
XIX.	Jáhn F. u.	Jáhn F. u.54. - Üllői út	Ø60	417,9
XIX.	Áram u.	Üllői út – Móricz Zs. u.	Ø60	471,0
XX.	Tusnád u. - Vasút sor	Brassó u. - Lázár u.	Ø100	894,7
XX.	János u.	Helsinki út	Ø100	10,3
XX.	János u.	Helsinki út – Széchenyi u.	Ø80	481,8
XXI.	II. Rákóczi F. út	Murányi u. - Klapka u.	Ø60	220,0
XXI.	II. Rákóczi F. út	Vas G. u. - Nefelejcs u.	Ø100	250,0
X-XVII.	Keresztúri út	Kabai u.- 513.u.	Ø60	5793,0
XIX.-XX.-XXIII.	Pesterzsébeti főgyüjtő	(Nagykőrösi út-Katona J.u.)	Ø140	216,0
XI.	Hamzsabégi úti főgyüjtő	Hordalékfogó műtárgy		
VIII.	Baross téri tehermentesitő főgyüjtő	Péterfy u. -Bethlen u.-Alsó Erdősor u.	70/105	tervezői vizsg.
XIII.	Béke u. tehermentesitő gyüjtő	Frangepán utca – Róbert Károly krt.	Ø190	970
II.	Bem téri műtárgyak átépítése			
	Duna parti főgyüjtő tehermentesitése			
XI.	Budafoki úti tehermentesitő	Vak Bottyán utca-Karinthy Frigyes utca(Lágymányosi utca - Budafoki út között) átmérő növelés + Trombita műtárgy a Budafoki úti főgyüjtőre		

Hiányzó hálózati elemek, tehermentesítő gyűjtők

I. Tehermentesítő gyűjtők, melyeknek kapacitására a meglévő hálózat jelentős túlterheltsége miatt van szükség

III. ker. Szépvölgyi út (Alsó Zöldmáli út – Bécsi út) Ø 80cm

Hegyoldalról lezúduló csapadékvíz miatt elöntések vannak, Szépvölgyi úti csatorna felbővítéséig csapadékvíz elvezetés korlátozása szükséges.

III. ker. Pünkösdfürdő u. – Királyok útja (Napfény u. – Bivalyos u. között) Ø 40-50cm

Jelenleg a Királyok útja ezen szakaszán nincs csatorna. A Királyok útja Ny-i oldalán a Bivalyos és a Sárvári u. között feltehetőleg szolgalmi joggal csatornázott lakóingatlanok vannak. Az üdülőterületi oldalon árvíz idején a Duna a szennyvíztározókat kimossa, környezetvédelmi szempontból szükséges lenne a csatornázás.

X. ker. Jászberényi út (Kolozsvári u. – Maglódi út) Ø 180cm

X. ker. Maglódi út (Jászberényi u. – Téglavető u.) Ø 165cm

X. ker. Maglódi út (Téglavető u. – Kocka u.) Ø 136cm

X. ker. Maglódi út (Kocka u. – Algyógyi u.) Ø 80cm

Jelenlegi csatornahálózat nem bírja a terhelést, esőzéseknél komoly elöntések, úthálózat víz alatt. Csapadékvíz elvezetés nem oldható meg a tehermentesítő építése nélkül.

IV. ker. Nádor u. (Deák F. u. – Türr u.) Ø136cm

Az Attila utcai gyűjtő befogadója jelenleg a szükséges Ø 140-es gyűjtő helyett egy 50/100t szelvényű csatorna, ami így többszörösen túlterhelt. Búvárvizsgálatunk szerint fedlapig tartó zápornyomokat találtunk az Attila u-i csatornában.

IV. ker. Vécsey u. (Nádor u. – Attila u.) Ø 80cm

Az Attila u-i gyűjtőről 500l/s vízmennyiséget le kell választani, amit a meglévő 60/90t szelvény nem tud fogadni. Megépítése a Nádor – Türr utca gyűjtővel együtt lehetséges.

IV. ker. Türr I.u. (Nádor u. – Attila u.) Ø 80cm

Lásd mint Nádor u.

XII. ker. Mátyás király út (Költő u. – Vilma u.) Ø 50cm

XII. ker. Hollós út (Eötvös u. – Mátyás király út) Ø 30cm

Hollós u. – Mátyás király út egy része: itt nincs közcsatorna, kellene a Mátyás király u. (Költő – Mátyás király 7.sz. között) ill. a Hollós utcában is.

XII. ker. Németvölgyi út (Németvölgyi út 22. – Orbánhegyi út) Ø 80-100cm

A vízgyűjtő területen jelentős elöntési problémák vannak jelenleg is. Többlet csapadékvíz elvezetésére nincs lehetőség és a szennyvízelvezetést is korlátozni kell.

XV. ker. Nyírpalota u. (Madách u. – Gergő u.) Ø 180cm

Megépítéséig többlet csapadékvíz és az Újpalota kertváros szennyvizei nem jöhetnek.

XV. ker. Szerencs u. (Pattogós u. – Bánk u.) Ø 50cm

Többet csapadékvizeket nem fogadunk.

XV. ker. Damjanich u. (Szerencs u. – Arany J. u.) Ø80cm

XV. ker. Fő út (Sződliget u. – Bem u.) Ø 50cm

XV. ker. Bem u. (Fő út – Batthyany u.) Ø 60cm

XV. ker. Károlyi S. u. (Anyácska u. – Pozsony u.) Ø 100cm

XV. ker. Pozsony u. (Károlyi S.u. – Rákóczi u.) Ø 100cm

Többlet csapadékvizek befogadására nem alkalmas a bővítések elvégzése nélkül.

XVII. ker. Keresztúri út (X. Kabai u. – XVII. 513.u.) Ø60cm

A X., és XVII. Kerületi fejlesztési területek többlet szennyvizeinek fogadásának feltétele.

XVIII. ker. Üllői út (József u. – Tinódi u.) Ø 60cm

XVIII. ker. Üllői út (kerülethatár – József u.) Ø 80cm

XIX. ker. Üllői út (Vas G. u. – Lenkei u.) Ø 80cm

XIX. ker. Vas G. u. (Tartsay u. – Üllői út) Ø 80cm

Többlet csapadékvizek befogadására nem alkalmas a bővítések elvégzése nélkül.

XIX. ker. Jáhn F.u. (Jáhn F.u.54. – Üllői út) Ø 60cm

XIX. ker. Áram u. (Üllői út – Móricz Zs.u.) Ø 60cm

Üzemeltetési problémák a csapadékvíz elvezetés miatt vannak, így többlet csapadékvíz elvezetése csak a tehermentesítő megvalósulása után lehetséges.

XX. ker. János u. (Helsinki út – Széchenyi u.) Ø 80cm

XX. ker. János u. (Helsinki út) Ø 100cm

Többlet csapadékvíz elvezetés a vízgyűjtő területen csak a gyűjtők megépülése után lehetséges.

XIX.-XX.-XXIII. ker Pesterzsébeti főgyűjtő hiányzó szakasza (Nagykőrösi út - Katona J.u.) Ø140cm

A biztonságos vízelvezetésnek a feltétele, többlet csapadékvizet csak a teljes körű kiépítést követően tudunk fogadni.

XXI. II. Rákóczi F. út (Murányi – Klapka) Ø 60cm

XXI. II. Rákóczi F. út (Vas G.u. – Nefelejcs u.) Ø 100cm

Üzemeltetési problémák a csapadékvíz elvezetés miatt vannak, így többlet csapadékvíz elvezetése csak a tehermentesítő megvalósulása után lehetséges.

XI. ker. Hamzsabégi úti főgyűjtőn hordalékfogó kiépítése szükséges a Budafoki úti főgyűjtő és a Kelenföldi átemelő telep védelmébe érdekében. Kialakítására tervezői vizsgálat szükséges.

VIII. ker. Baross téri főgyűjtő tehermentesítését szolgáló gyűjtő kiépítése. Javasolt nyomvonal: Péterffy Sándor u.- Bethlen Gábor u.- Alsó Erdősor u. 70/105cm méretű gyűjtő építése.

XIII. **ker. Frangepán u. - Róbert Károly krt. tehermentesítő gyűjtő** A Béke utcai elöntések miatt a gyűjtő felbővítése szükséges a jelenlegi Ø 150-170 cm-ről Ø 190 cm-re.

II. ker. Bem téri műtárgyak átépítése meglévő zsilipműtárgy elbontása, tervezett megcsapoló műtárgy, zsilipakna és szivattyúakna: leválasztó műtárgy 2,3 mx 1,9 m belmérettel, mélysége 4,32 , surrantó akna 1,4 m x 2,6 mx 4,5 m belméretű, DN 500 zsiliptolózár beépítése az ötszögletű /falak hossza 2,57 m, 2,6 m, 1,37 m, 0,24 m, 0,90 m / műtárgyba, DN 500 visszatorlódást gátló csappantyú, a szivattyútér alapterülete 2,70 m x 6,10 m, 3 db CP 3300 MT FLYGT szivattyúval, zsiliptolózár aknák2 db 1,4 m x 1,8 m x 5,55 m, csillapítóaknák

a nyomóvezetékekhez: DN 500 öv. nyomóvezetékhez 150 cm-es ROCLA előregyártott aknaelemekből, DN 250 öv. Nyomóvezetékhez 100 cm-es ROCLA előregyártott aknaelemekből

Budai Duna parti főgyűjtő tehermentesítése Halász utca csappantyú mögötti egyesített csatornák tehermentesítése, Döbrentei tér és Fogas utca – csappantyúk mögötti egyesített csatornák tehermentesítése, Szent Gellért tér csapadékvíz leválasztás, Ördög-árok megcsapoló csatorna

XI. ker. Budafoki úti tehermentesítő Vak Bottyán utca-Karinthy Frigyes utca(Lágymányosi utca - Budafoki út között) átmérő növelés + Trombita műtárgy a Budafoki úti főgyűjtőre

II. Tehermentesítő gyűjtők, melyeknek kapacitására a meglévő hálózat túlterheltsége miatt a távlatban szükség van

III. ker. Sarkadi u. – Királyok útja (Hatvany – Barátpatak között) Ø 30-80cm

Jelenleg a Királyok útja ezen szakaszán nincs csatorna. A tervezett gyűjtő célja néhány üdülőparti ingatlan vízelvezetése, a Kossuth L. üdülőparti gyűjtő tehermentesítése és a Ny-i oldalán a meglévő és tervezett intézményterület vízelvezetése. Megépüléséig a Kossuth L. üdülőparti gyűjtőbe többlet szenny- és csapadékvíz nem vezethető.

IV. ker. Fóti u. (Attila u. – Káposztásmegyeri u.) Ø 100cm

Az általános csatornázási terv szerint a gyűjtő túlterhelt.

IV. ker. Káposztásmegyeri u. (Fóti u. – Fénycső u.) Ø 80-100cm

Az általános csatornázási terv szerint a gyűjtő túlterhelt.

IV. ker. Berda J. u. (Aradi u. – Pozsonyi u.) Ø 40-160cm

Az Aquincumi híd építésekor a gyűjtő megépítése szükséges, megépítéséig az Erzsébet u-i gyűjtő vízgyűjtő területén a csatornákba többlet csapadékvíz nem vezethető. Általános tervre adott véleményünk szerint felülvizsgálandó.

IV. ker. Berni u. (Gyapjúszövő u. – Madridi u.) Ø 80cm

Az Aquincumi híd építésekor a gyűjtő megépítése szükséges, megépítéséig az Erzsébet u-i gyűjtő vízgyűjtő területén a csatornákba többlet csapadékvíz nem vezethető.

IV. ker. Dessewffy u. (Szent I. u. – Mikes u.) Ø 60cm

Célja a Görgey utcai gyűjtő tehermentesítése, megépítéséig a Görgey utcai gyűjtő vízgyűjtő területén a csatornákba többlet csapadékvíz nem vezethető.

IV. ker. Dessewffy u. (Vécsey u. – Mikszáth u.) Ø 80cm

Célja a Görgey utcai gyűjtő tehermentesítése, megépítéséig a Görgey utcai gyűjtő vízgyűjtő területén a csatornákba többlet csapadékvíz nem vezethető.

IV. ker. Garam u. (Duna sor – Váci u.) Ø 40cm

Az általános csatornázási terv szerint a gyűjtő túlterhelt.

IV. ker. Klára u. (Tél u. – Ősz u.) Ø 40cm

Az általános csatornázási terv szerint a gyűjtő túlterhelt.

IV. ker. Lőwy u. (József u. - Árpád u.) Ø 100cm

Az általános csatornázási terv szerint a gyűjtő túlterhelt.

IV. ker. Madridi u.(Berni u. – Berlini u.) Ø 60-80cm

Az Aquincumi híd építésekor a gyűjtő megépítése szükséges, megépítéséig az Erzsébet u-i gyűjtő vízgyűjtő területén a csatornákba többlet csapadékvíz nem vezethető.

IV. ker. Pintér u. (Váci u. – Megyeri u.) Ø 50cm

Az általános csatornázási terv szerint a csatorna túlterhelt.

IV. ker. Vécsey u. (Vécsey köz) Ø 50cm

Célja a Görgey utcai gyűjtő tehermentesítése, megépítéséig a Görgey utcai gyűjtő vízgyűjtő területén a csatornákba többlet csapadékvíz nem vezethető.

VI. ker. Liszt Ferenc tér (Andrássy u. – Király u.) Ø 120cm

VI. ker. Király u. (Kertész u. – Erzsébet krt.) Ø 120cm

VII. ker. Kertész u. (Király u. – Wesselényi út) Ø 160cm

VII. ker. Kertész u. (Wesselényi út – Dohány u.) Ø 160cm

VII. ker. Wesselényi út (Kertész u. – Erzsébet krt.) Ø 120cm

VII. ker. Szabó József köz (Szabó József u. – Stefánia u.) Ø 120cm

VII. ker. Dohány u. (Akácfa u. – Kertész u.) Ø 200cm

VII. ker. Dohány u. (Kertész u.– Erzsébet krt.) Ø 160cm

VII. ker. Akácfa u. (Dohány u. – Rákóczi út) Ø 200cm

VIII. ker. Somogyi Béla u. (Blaha Lujza tér – Gutenberg tér) Ø 200

VIII. ker. Gutenberg tér (Somogyi Béla u. – Mária u.) Ø 200cm

VIII. ker. Mária u. (Gutenberg tér– Baross u.) Ø 120cm

A fenti gyűjtők a nagykörúti főgyűjtő tehermentesítésére szolgálnak, mivel az általános csatornázási terv szerint a gyűjtő túlterhelt.

VII. ker. Verseny u. (Baross tér – Jobbágy u.) Ø 136cm

VII. ker. Jobbágy u. (Murányi u. – Dózsa György út) Ø 120cm

VII. ker. Dózsa György út (Jobbágy u. – Istvánmezei u.) Ø 120cm

XIV. ker. Istvánmezei u. (Dózsa György út – Szabó József u.) Ø 120cm

XIV. ker. Szabó József u. (Istvánmezei u. – Szabó József köz) Ø 120cm

XIV. ker. Szabó József köz (Szabó József u. – Stefánia u.) 80/120cm

XIV. ker. Stefánia út (Szabó J. köz – Semsey A. u.) 80/120cm

XIV. ker. Semsey A. u. (Stefánia út – Ilka u.) 80/120cm

XIV. ker. Semsey A. u. (Ilka u. – Gizella út) 70/105cm

A Magasanfekvő főgyűjtő Thököly úti nyomvonala a 4-es Metro (Keleti pu. – Bosnyák tér között) kiépítése esetén szükséges.

X. ker. Gábor Áron u. (Cserkesz u. – Gergely u.) Ø 120cm

X. ker. Kada u. (Sörgyár u. – Mádi u.) Ø 120cm

X. ker. Maglódi út (Akna u. – Szentimrey u.) Ø 80cm

X. ker. Maglódi út (Szentimrey u. – Sibrik M. út) Ø 40cm

XII. ker. Normafa út (Eötvös út - Alkony út) Ø 50cm

XII. ker. Normafa út (Alkony út - -Vilma u.) Ø 80cm

Többlet csapadékvíz nem vezethető a hálózatba a vízgyűjtő területről mindaddig, amíg nem épül meg a gyűjtő.

XIV. ker. Tengerszem u-i csapadékcsatorna (IV. Rákospalotai körvasútsor – Rákos patak) Ø 120cm
Csapadékvíz leválasztás miatt kell megépíteni.

XIV. ker. Egressy út (Kövér L.u. - -Róna u.) 60/90cm

Kövér Lajos utcai, Bosnyák utcai közcsatorna tehermentesítése.

XV. ker. Erdőkerülő u. Ø 40-50cm

Többlet csapadékvíz nem vezethető a hálózatba a vízgyűjtő területről mindaddig, amíg nem épül meg a Nyírpalota úti gyűjtő.

XX. ker. Tusnád u. – Vasút sor (Brassó u. – Lázár u.) Ø 100cm

A Pesterzsébeti tehermentesítő főgyűjtő üzembe helyezését követően építhető meg, mivel az a befogadója.

3. sz. melléket

Árvízvédelmi rendszer

A fővárosi árvízvédelmi rendszert az utóbbi években négy rendkívüli, 800 cm-t meghaladó árvíz érte. Ezek közül három állított be új jégmentes legnagyobb vízállást (LNV), a legutolsó, 2013-as árvíz emellett az évtizedeken át mértékadónak tekintett 870 cm-es vízállást is meghaladta (891 cm). A rendkívüli magasságú árvizek során számos új tapasztalatot szerezhettünk a dunai árvizekkel és védelmi rendszerrel kapcsolatban, így például azt, hogy a Duna a főváros északi szakaszain 30-50 cm-rel magasabb szinteken tetőzött, mint az a korábbi mértékadónak tekintett szintek alapján várható volt. Az árvizek során tapasztalt legmagasabb vízszintek a déli szakaszokon ezzel szemben alacsonyabban alakultak. Ebből következően elsősorban a város északi részein (a Margit-hídtól északra) szükséges átgondolni a vízfelszín alakulása miatt a védművek fejlesztésének kérdését. A meglevő védművek, továbbá a csapadékvíz árvíz idején történő átemelése tekintetében újra kell gondolni a rendszert a szükséges fejlesztések vonatkozásában. Az addig hatályos mértékadó árvízszintet meghaladó új legnagyobb vízállás miatt a Duna közel teljes hosszán új mértékadó árvízszinteket határoztak meg. Ez Budapest területét is érintette. Ennek eredményeképp a 2014. augusztusától érvényes szintek jól követik a folyón kialakuló nagyvízi vízfelszín görbe sajátosságait. A változás miatt Budapest északi részén a mértékadó árvízszintet 1 m körüli – változó – mértékben növelték. A főváros belvárosi területén a növekedés 30-40 cm, míg a dél budapesti Duna szakasz mentén a mértékadó szinteket 30-40 cm-rel csökkentették. A továbbiakban az árvízvédelmi fejlesztési stratégia legfőbb elemeit emeljük ki, figyelembe véve az előírások változása alapján várható, jelenleg még inkább csak körvonalazódó változásokat.

A Buda-Észak szakaszon lényegében minden töltésszakasz fejlesztése indokolt. A Csillaghegyi-öblözet árvízvédelmének fejlesztésére a Főpolgármesteri Hivatalban pályázat előkészítése folyik. A projekt megvalósulásáig a Királyok útja – Nánási úti töltés megnyugtató rendezése, a magassághiány és a szelvényhiány kiküszöbölése indokolt, erre olyan műszaki megoldást kellene felvázolni, amely a szűk hely mellett, illetve annak ellenére is biztosítani képes a megfelelő védképességet. A Római part védelmére tervezett mobilgát nyomvonalát a Duna partján kijelölték. Egyéb műszaki adatai egyelőre nem ismertek, pályáztatása előkészítés alatt áll. A Duna partjára tervezett védművel együtt az Aranyhegyi-patak bal parti töltésének fejlesztését is tervezik.

A volt gázgyári területen megvalósult nagyértékű fejlesztések, a Graphisoft park és egyéb létesítmények, a parti magassághiányos védmű fejélesztését indokolják.

A Buda-közép szakaszon a Mozaik utcától délre a Tímár utcáig a HÉV töltésének megerősítése, magasítása szükséges, amely jelenleg nem elégséges magasságú, így magasabb árvizek esetén a HÉV közlekedése veszélybe kerül. A Szentlélek téri megálló környezetére, ahol a HÉV pályaszintje a mértékadó árvízszint alá kerül, és a kiépített mellvédfal magassága nem megfelelő, belátható időn belül alkalmas méretű árvízvédelmi fal épül meg.

A 2013-as árvíz során a Margit-hídtól a Szabadság-hídig a vizet jelentős szakaszon a száz évet meghaladó korú mellvédfal tartotta. A fal szerkezete – ide értve a felső rakparti támfalat is – már nem vízzáró, így jelentős mennyiségű átszivárgó, átcsorgó víz elvezetésével kellett számolni. Ezen túlmenően a terepszintet meghaladó árvízszint esetén – ilyen 2006-ban és 2013-ban következett be – a fakadóvizek miatt a felszínen megjelenő

vízfoltok kialakulásával kell számolni, ugyanis a csatornák, melyek gyakorta ugyancsak egy évszázada épültek, nem mindig képesek a felszínről elnyelni az ott megjelenő vizeket. Különösen igaz ez a nagycsapadékokra. A 2013-as árvíz idején intenzív zápor miatt a Bem téren és a Fő utcában jelentős elöntés alakult ki, amelyet csak komoly erőfeszítésekkel sikerült levezetni. Az efféle jelenségek elkerülésére növelni szükséges a belvárosi átemelő kapacitást. Jelenleg engedélyes terv áll rendelkezésre a Bem téren kialakítandó, a főgyűjtő vész-üzemi zárásával egybeépített csapadékvíz átemelő műtárgy kialakítására, amelyhez forrás biztosítása szükséges. Ugyanez indokolt a Halász utcánál, ahol a korábban felszámolt korszerűtlen átemelő helyén kialakítandó létesítményre tervek készültek.
A Döbrentei téri, az Erzsébet híd alatt meglévő árvízvédelmi kulisszanyílást, amely az Alsó- és Felső rakpart összeköttetését biztosítaná, meg kell szüntetni. A nyílás megszüntetéséről, végleges lezárásáról szóló tervek elkészültek, engedélyeztetése jelenleg folyamatban van.
A Rudas-fürdő árvízi átemelőjének korszerű, magasabb védelmi szintet biztosító építése engedélyes tervvel rendelkezik, várhatóan rövid időtávon belül megépül.

A Buda-Dél árvízvédelmi szakaszon a Határ-árok jobb parti töltésének magasítása és szivárgásgátlása szükséges az árvízvédelmi tapasztalatok szerint. A védmű kapcsán a megfelelő fenntartási sáv kialakítása kívánatos (mentett oldali töltéslábtól számított 10 m), amely a terület távlati fejlesztése során biztosítandó, amennyiben a terület terepszintje egy későbbi fejlesztés esetén sem lenne megemelve. A bal parti töltés kialakítása szükséges lenne, ez a nemrégiben elbontott betonelem gyár területének fejlesztésével összekapcsolva valósulhat majd meg.
Az Albertfalvi töltés mentén ugyancsak hiányzik a megfelelő fenntartási sáv, amely a terület későbbi szabályozása során biztosítandó. A töltés szelvényhiányos, keresztmetszeti méreteinek növelése hosszabb távon szükséges.
Az M0 híd környezetében található hullámtéri besorolású, de lényegében a 2013-as, minden eddigit meghaladó árvíz idején sem elöntött fél-magasparti területek hasznosítása védmű kiépítéséhez kötött.
A Kastélypark utcai árvízvédelmi kulisszanyílás kiváltása indokolt lenne. Amennyiben a Duna felőli oldalon körtöltéssel biztosítaná az átjárót, úgy beavatkozás nélkül is megfelelő védelem lenne biztosítható az aluljáró védelmére.

A Pest-Észak árvízvédelmi szakaszon a Megyeri Csárda és az Észak-pesti Szennyvíztisztító Telep közötti töltésszakasz magasság- és szelvényhiányos. A töltésszelvények szabvány szerinti fejlesztése helyigénnyel jár, és biztosítani szükséges az előírt mentett oldali fenntartási sávot is. A Szennyvíztisztító Telep körtöltésének déli vége és a Marina part északi, jelenleg beépítetlen területe között található a Komp utcai árvízvédelmi fal, a Téli kikötő mentén húzódó árvízvédelmi fal, valamint e két szakasz közötti részen egy fél-magasparti terület, ahol a következő fejlesztési igények merülnek fel. A Komp utcai árvízvédelmi fal mentett oldali részén távlati beépítés alapjául szolgáló beépítési tervben az előírt árvízvédelmi biztonságnak megfelelő feltöltést javasolunk. A feltöltés elkészültéig átmeneti jelleggel a magassághiányos és szerkezetét tekintve nem kellően biztonságos árvízvédelmi fal erősítése szükséges. A Komp utcai VIII. és IX. számú árvízvédelmi kapukat korszerű, könnyűfém szerkezetű zárószerkezettel szükséges felszerelni. A fal erősítése és magasítása, vagy legalább magasíthatósága biztosítandó. A félmagasparti területen húzódó elvi fővédvonal jelenleg nem bejárható, a megfelelő fenntartási sáv kialakítása az extrém árvizek elleni védekezés biztosítása érdekében

elengedhetetlen. Ez egy legalább négy méter széles járművel megközelíthető sáv biztosítását jelentené ezen a vonalon. A Téli kikötő és a Váci út melletti parapet fal magassága és keresztmetszete ugyancsak fejlesztésre szorul.

A margitszigeti árvízvédelmi szakasz védművei jellemzően magassághiányosak. Állandó védmű, vagy helyben építendő mobilgát szerkezet kiépítése lenne szükséges a sziget megfelelő árvízvédelmének biztosításához. A partélen kialakított közművek és létesítmények árvízvédelmi vonatkozású egyeztetése továbbra is szükséges a sziget árvízvédelme érdekében. A folyami hordalékból kialakult sziget természet adta sajátossága a fakadóvíz felbukkanása, a talajvíz jelentős megemelkedése az árvízvédekezés idején. A sziget talajvíz gazdálkodása, talajvízszint szabályozása ugyancsak megoldandó feladat, tekintettel a sziget belső részében elhelyezkedő értékes létesítményekre. Megfontolandó az egyes építmények egyedi elöntésvédelme is, amelyet elsősorban az új létesítmények esetében lehet alkalmazni. Ekkor a tervezés során már számolni kell a magas talajvíz hatásaival, vagy az esetleges elöntések során biztosítandó vízzárásra és többlet teherbírásra a falak és a faláttörések esetében.

Vízrendezés

Budapest kisvízfolyásai jellemzően Budapest és a városkörnyéki kisrégió felszíni vízelvezetését biztosítják. A nagycsapadékok által kiváltott árhullámok ellen, amelyek egyébként a vízgyűjtő terület egyre nagyobb mértékű beépítettsége, valamint a klímaváltozás kedvezőtlen folyamatai miatt egyre gyakoribb és egyre hevesebb formában jelentkeznek, a medrek megfelelő kiépítése, valamint kiegészítő lefolyást szabályozó létesítmények építése nyújthat védelmet. Ezzel az igénnyel párhuzamosan jelenik meg a társadalom által egyre erősebben megfogalmazott környezet- és természetvédelmi igény. Az utóbbi kapcsán számos vízfolyás esetében merül fel a revitalizáció lehetősége. Ezek a műszaki és természetvédelmi igények sokszor egymásnak ellentmondó, de legalább is nehezen összehangolható elvárásokat fogalmaznak meg. A megfelelő, általánosan használható, de a vízfolyások egyediségét nem elhanyagoló megoldások kidolgozására a területfejlesztés és a vízmérnöki szakma közös megoldásokat kell keressen.

A vízfolyások lefolyás-szabályozása alapvetően a vízvisszatartás eszközeivel valósulhat meg. A vízvisszatartás biztosítása soránterületi és helyi megoldásokról kell gondoskodni a lehetőségek szerint. A területi megoldások körébe tartoznak az árvízcsúcs-csökkentő tározók, míg a helyi megoldások körében találjuk az ingatlanon belüli öntözési vagy tűzivíz igényt kiszolgálni hivatott záportározókat, szivárogtató létesítményeket és zöldtetőket. Lényeges területhasználati vonatkozása alapvetően az árvízcsúcs-csökkentő tározóknak van. Jelenleg a fővárosban található néhány ilyen céllal épült tározó, de a számuk és teljesítőképességük növelése alapvető cél kell legyen középtávon is. A városias beépítettségű területek kiöntés elleni védelme a medrek méretének növelésével vagy töltések építésével ugyanis valamely adott helyen rendszerint már nem, vagy csak igen körülményesen oldható meg, állandó védművek a helyhiány miatt nem építhetők. Ideiglenes partmagasítások kialakítása a kisvízfolyások árvizeinek hevessége miatt, az építéshez szükséges időelőny hiányára tekintettel nem lehetséges. Az árvízcsúcs-csökkentő tározás és az ingatlanokról kibocsátandó csapadékvíz mennyiségi és intenzitásbeli szabályozása erre nyújt megoldást, amely a környezetvédelmi, és-vagy egyéb tájhasználati célok elérésére is alkalmat adhat. Budapest területén több vízfolyás esetében is helyet kell biztosítani ilyen tározók kialakítására, ezeket a következőkben felsoroljuk.

A vízfolyások fenntartásának alapfeltétele a jogszabályokban biztosított fenntartási sáv biztosítása. Ez a

jelenlegi szabályozás szerint a partélektől 3-3 m széles területre terjed ki. Mivel a fenntartási kötelezettségre biztosított sávok és a vízfolyások ingatlanhatárai nem feltétlen esnek egybe, a szabályozási tervek készítése során e terület tulajdonjogi, vagy bejegyzett szolgalom általi védelme lenne célszerű.
A következőkben csak a nagyobb stratégiai jellegű feladatokat vázoljuk.

Hosszúréti-patak

A vízfolyás vízjárásában az utóbbi időszakban kedvezőtlen tendenciájú változás kezdődött meg. Árvizei gyakoriak és lakott területeket veszélyeztetnek. A megindított mederrendezési munkákkal (Három patak projekt) csak felerészben valósultak meg, befejezésük rövidtávon is indokolt. A meder e projekt szerinti fejlesztésén túlmenően szükséges a patakon levonuló heves árvizek tározásos csökkentése, amelyre a város területén belül a 7. fkl. út feletti szakaszon van lehetőség. Ennek kapcsán a Kőérberki Tóváros lakópark mellett kialakított úgynevezett látványtó üzemrendjét kell az árvízvédelem céljainak megfelelően átalakítani, és a főútig terjedő területen szükséges a tározó medrét tovább fejleszteni.

Spanyolréti-árok

A Spanyolréti-árok a Főváros határán folyik, a meder fogadná a XI. kerület hegyvidéki részének csapadékvizeit. A beépítés várható fokozódása elengedhetetlenné teszi a patak vízszállító képességének fokozását és a vízvisszatartás lehetőségeinek feltárását, tervezését. Ennek hiányában a Hosszúréti-patak jelenleg is kedvezőtlen hidrológiai terhelésének további rosszabbodását eredményezi a beépítés.

Határ-árok

A XI. kerületben található függőmedrű szakasz vízszállítása jelenleg nem elégséges. A kerület megterveztette a meder megfelelő kiépítését, a megvalósításra rövid távon szükség van. Ez a fejlesztés teszi lehetővé a kerület e vízfolyás vízgyűjtőjére eső területének vízrendezését, csapadékvíz-elvezetését. A Budaörsi út melletti záportározón túl szükség lenne a jelenleg beépítetlen területeken újabb árvíztározó kialakítására, amelynek célja természetesen túl kell mutasson a vízgazdálkodás körén.

Szilas-patak

A patak jórészt szabályozott, a felső szakaszának árvízcsúcs-csökkentését megépített Naplás-tó víztározó segíti elő. A középső mederszakaszon, a XV.-XVI. kerületre eső részen találhatók olyan mély fekvésű, vizes, rét művelési ágú vagy szántó területek, ahol a további tározók beépítése lenne lehetséges. Ezek csak nagycsapadék alkalmával kerülnének víz alá, egyéb esetben megmaradnának a jelenlegi természethez közeli állapotukban.

Rákos-patak

Budapest leghosszabb vízfolyása a torkolathoz közeli kb. hat kilométeres szakaszán teljes mértékben beszűkített mederben halad, ahol további mederfejlesztésre nincs lehetőség. E szakasz jelentős részén a Duna árvizei visszahatnak, így egy árvízzel egyidejű nagycsapadék jelentős veszélyt okozhat. A felső vízgyűjtőn kialakuló esetleges nagyvíz ellen a kőbányai, mátyásföldi, rákoskeresztúri szakaszokon jelenleg beépítetlen, mély fekvésű, építésföldtani szempontból egyébként kedvezőtlen területek találhatók. Ezeken a területeken (Alsó- és Felső-rákosi rétek) a Szilas-pataki tározóhoz hasonló tározók kialakítása javasolható. E

területek beépítésével ugyanakkor a továbbiakban nem lesz mód lényegi árhullám csökkentésre. A patak burkolatai elérték az építési élettartamunkat, így teljes felújításuk szükséges. Ez alkalmat adna a környezetbarát, esetleg visszazöldítést is célzó átépítésre is.

Gyáli-patak vízrendszere

A patak vízrendszere kisesésű, eddig emiatt a tározásos vízvisszatartás alkalmazása nem tűnt szükségesnek. Az elmúlt időszakban ugyanakkor jelentős számban vált a vízrendszer városias területek közvetlen csapadékvíz befogadójává. 2014-ben egy heves zivatar alkalmával lezúduló víz rövid kiöntést eredményezett az eddig belvízcsatornaként üzemelő Gyáli-patak mentén, így a fel kell vetni a továbbiakban a vízvisszatartás lehetőségét e vízrendszer esetében is. A patakok kapcsán szükséges megemlíteni a visszazöldítés és a tájharmonikus környezethasználat lehetőségét, különösen amiatt, hogy a korábbi évtizedekben kiépített medrek anyaga hamarosan cserére szorulhat. A medrekkel kapcsolatos beavatkozásokhoz a tájhasználat egyéb igényeit is meg kell fogalmazni, és ezzel párhuzamosan a helyi viszonyokhoz illeszkedő megoldásokat szükséges kidolgozni.

4. sz. mellékelt

	Ker.	Személyzetes telepek	Cím	Helyrajzi szám	Beépített névleges üzemi kapacitás [l/s]	Elvezetett szenny- és csapadékvíz összesen 2014. (becsült adat)	
						[m3/év]	[m3/nap]
1.	II.	Zsigmond tér	Zsigmond tér 2-4.	14577/1	12120	6 682 692	18 309
2.	III.	Békásmegyer	Pünkösdfürdő utca 1-3.	64057/26	10380	3 974 009	10 888
3.	III.	Pók utca	Nánási út 1/a	23790/8	2400	5 412 891	14 830
4.	IX.	Ferencváros	Soroksári út 31.	38040	30800	53 783 953	147 353
5.	XI.	Albertfalva	Hunyadi János út 12.	43587/3	4298,6	1 885 451	5 166
6.	XI.	Kelenföld	Budafoki út 72-74.	4005/2 és 4008/1	11904	33 792 200	92 581
7.	XIII.	Angyalföld	Vizafogó utca 6.	25884/4	18300	30 049 375	82 327
8.	XXI.	Erdősor utca	Erdősor utca 145.	213028/5	2800	1 293 517	3 544
9.	XXI.	Vas Gereben utca	Vas Gereben utca 10.	210657/1	6065	4 384 097	12 011
10.	XXII.	Háros	Háros utca 7.	232016/3 és 225007/5	775	988 527	2 708

	Ker.	Automata telepek	Cím	Helyrajzi szám	Beépített névleges üzemi kapacitás [l/s]	Átemelt víz 2014. (becsült adat)	
						[m3/év]	[m3/nap]
1.	I.	Batthyány tér HÉV végállomás	Batthyány téri gyalogos aluljáróban	14445	27	62 525,48	171,30
2.	I.	Batthyány tér árvizes	Batthyány tér 7. (Bem rakpart 27.)	14441/2	1800	31 143,00	85,32
3.	II.	Frankel Leó út	Frankel L. utcai gyalogos aluljáróban	13543/3	28	93,70	0,26
4.	II.	Adyliget - laktanya (szerződéses)	Adyligeti határőr laktanya területén	n.i.	40	22 701,60	62,20
5.	II.	Adyliget - Zrínyi Miklós út	Zrínyi Miklós út -Birsalma utca sarok	0107	30	81 702,00	223,84
6.	II.	Paprikás patak I. szívótér	Malomcsárda utca végén (Leshegy utca)	59055/1	40,7	205 236,40	562,29
7.	II.	Paprikás patak II. szívótér	Malomcsárda utca végén (Leshegy utca)	59055/1	40,7	315 463,40	864,28
8.	II.	Szakadék utca	Szakadék utca 26-tal szemben	11309/1	45	93 619,80	256,49
9.	II.	Germanus Gyula park	Lipthay utca 14-gyel szemben	n.i.	38	28 862,00	79,07
10.	III.	Mozaik utca (Rádl árok)	Mozaik utca Duna parti végén	19333/10; /11; /12; /13	2900	216 234,00	592,42
11.	III.	Római fürdő HÉV megálló	Római fürdő HÉV megálló gyalogos aluljáróban	23034	14	41,33	0,11
12.	III.	Rozália utca	Rozália utca-Zsófia utca sarok	23021/10	70	159 868,80	438,00
13.	III.	Raktár utca	Raktár utcai gyalogos aluljáróban	18432	12	41,47	0,11
14.	III.	Köles utca	Köles utcai gyalogos aluljáróban	19396	20	489,60	1,34
15.	III.	Római parti átemelő szennyvíz	Kossuth Lajos üdülőpart-Pünkösdfürdő strand m	63624	35	248 147,60	679,86
16.	III.	Római parti átemelő csapadékvíz	Kossuth Lajos üdülőpart-Pünkösdfürdő strand m	63624	81,8	25 590,00	70,11
17.	III.	Római parti átemelő szivárgóvíz	Kossuth Lajos üdülőpart-Pünkösdfürdő strand m	63624	81,8	2 373,00	6,50
18.	III.	Kossuth Lajos üdülőpart csapadékvíz	Kossuth Lajos üdülőpart 130-cal szemben	63623	176	3 465,00	9,49
19.	III.	Kossuth Lajos üdülőpart szennyvíz	Kossuth Lajos üdülőpart 130-cal szemben	63623	2,3	10 473,00	28,69
20.	III.	Bogdáni út, BUSZ végállomás	Bogdáni út, BUSZ végállomás területén	19241/2	121	4 726,20	12,95
21.	III.	Kunigunda utca (Majoranna utca)	Majoranna utca-Kalap utca sarok	18766/3	33,8	400,30	1,10
22.	III.	Óbudai sziget	A sziget fő útja közepén	23796/9	61	31 782,70	87,08
23.	III.	Zab utca I. átemelő	Zab utca-Selyemfonó utca sarok	18910/159	207	704 087,30	1 929,01
24.	III.	Zab utca II. átemelő	Zab utca-Selyemfonó utca sarok	18910/159	207	851 927,54	2 334,05
25.	III.	Flórián tér III. WC	Flórián tér gyalogos aluljáróban	18068	18	541,08	1,48

4. sz. melléklet

	Ker.	Személyzetes telepek	Cím	Helyrajzi szám	Beépített névleges üzemi kapacitás [l/s]	Elvezetett szenny- és csapadékvíz összesen 2014. (becsült adat)	
						[m3/év]	[m3/nap]
26.	III.	Flórián tér I. Csapadékvíz	Flórián tér gyalogos aluljáróban	18075/1	10,3	86,04	0,24
27.	III.	Flórián tér II. Szennyvíz	Flórián tér gyalogos aluljáróban	17720	92,8	1 232,76	3,38
28.	III.	Bojtár utca	Kunigunda utca-Bojtár utca sarok	19812/4	125	725 706,00	1 988,24
29.	III.	Petőfi tér	Petőfi tér közepén (Kert sor utca)	62373	57,1	161 011,04	441,13
30.	III.	Békásmegyer HÉV megálló	Békásmegyer HÉV megálló gyalogos aluljáróban	65552/65	40	525,60	1,44
31.	III.	Vörösvári út WC	Vörösvári út - Bécsi út sarok	18131	28	0,00	0,00
32.	III.	Határ út	Határ út 6-tal szemben	22995/191	40	174 368,16	477,72
33.	III.	Gázgyári belső ltp.	Gázgyári belső ltp. területén	(19333/28)	10	1 680,12	4,60
34.	III.	Gázgyári külső ltp.	Gázos utca-Lakótelepi út sarok	19341/12	10	17 316,00	47,44
35.	III.	Gázgyári csapadékvíz	Záhony utca vonalában a dunaparton	(19333/49)	15	108 987,57	298,60
36.	IV.	Káposztásmegyer I. átemelő	Megyeri út-Szilas patak kereszteződés mellett	76526/5	360	520 732,80	1 426,67
37.	IV.	Káposztásmegyer II. átemelő	Megyeri út-Szilas patak kereszteződés mellett	76526/5	360	701 680,32	1 922,41
38.	IV.	István út I. WC	István úti gyalogos aluljáróban	72193	11,8	1 442,45	3,95
39.	IV.	István út II.	István úti gyalogos aluljáróban	72193	11,8	1 432,94	3,93
40.	IV.	Bagaria utca	Bagaria utca 6. mellett	76485/128	55	100 239,48	274,63
41.	IV.	Székesdűlő	Székesdűlő sor végén	76548/279 és 280	20	34 580,16	94,74
42.	IV.	Terra Invest park (Dobó laktanya, TIP Park)	Volt Dobó laktanya területe, Ezred utca	76588/23	20	39 391,42	107,92
43.	V.	Lánchíd "É"	Lánchíd "É" oldal a pesti hídfőben	24498	49,7	207,00	0,57
44.	V.	Lánchíd "D"	Lánchíd "D" oldal a pesti hídfőben	24498	49,7		
45.	VIII.	Astória	Astoria gyalogos aluljáróban	34224	21,3	420,48	1,15
46.	V.	Deák Ferenc tér	Deák téri gyalogos aluljáróban	24225	14	725,26	1,99
47.	V.	Ferenciek tere "Y" szennyvíz	Ferenciek tere közúti aluljáróban	24304	14,3	250,49	0,69
48.	V.	Ferenciek tere "Y" csapadékvíz	Ferenciek tere közúti aluljáróban	24304	52,2	9,00	0,02
49.	V.	Ferenciek tere "A" folyosó	Ferenciek tere gyalogos aluljáróban	23859	13	32,29	0,09
50.	VI.	Podmaniczky utca	Dózsa Gy. út-Podmaniczky utca sarok	28228/2	210	6 573,60	18,01
51.	VI.	Nyugati tér	Nyugati téri gyalogos aluljáróban	28903/1	13	1 500,41	4,11
52.	VIII.	Baross tér Metro - fővízátemelő	Baross tér Metró 4 aluljáróban	n.i.	n.i.	n.i.	n.i.
53.	VIII.	Baross tér Metro - kisátemelő WC	Baross tér Metró 4 aluljáróban	n.i.	n.i.	n.i.	n.i.
54.	VIII.	Baross tér Metro - kisátemelő BKK	Baross tér Metró 4 aluljáróban	n.i.	n.i.	n.i.	n.i.
55.	VIII.	Kálvin tér Metro - 1. kisátemelő	Kálvin tér Metró 4 aluljáróban	n.i.	n.i.	n.i.	n.i.
56.	VIII.	Kálvin tér Metro - 2. kisátemelő	Kálvin tér Metró 4 aluljáróban	n.i.	n.i.	n.i.	n.i.
57.	IX.	Illatos út	Közúti aluljáró "É"-i oldalánál külön műtárgyban	38236/180	20,1	6 622,56	18,14
58.	VIII.	Ferenc krt. - Üllői út I. csapadékvíz	Nyilvános WC területén	36806/2	25,1	147,49	0,40
59.	IX.	Ferenc krt. - Üllői út II. szennyvíz	Ferenc krt.-Üllői út gyalogos aluljáróban	36806/2	36,7	496,98	1,36
60.	IX.	Nagyvárad tér	Nagyvárad téri gyalogos aluljáróban közműfolyo	36806/3	18,8	616,90	1,69
61.	IX.	Könyves Kálmán krt. I. csapadékvíz	Könyves Kálmán krt.-i gyalogos aluljáróban	38443	25,2	1 512,43	4,14
62.	IX.	Könyves Kálmán krt. II. szennyvíz	Könyves Kálmán krt.-i gyalogos aluljáróban	38293/15	12,2	2 313,36	6,34
63.	X.	Ecseri út	Ecseri úti gyalogos aluljáróban	38314/2	12	143,86	0,39
64.	X.	Pöttyös utca	Pöttyös utcai gyalogos aluljáróban	38299/2	25,5	39,60	0,11
65.	IX.	Boráros tér "É"	Boráros téri gyalogos aluljáróban HÉV állomásn	37102/2	14	119,56	0,33
66.	IX.	Boráros tér "D"	Boráros tér-Közraktár utca sarok	37102/2	45,8	4 907,52	13,45
67.	X.	Fehér út	Fehér út-Terebesi utca sarok	39210/17	73	23 247,29	63,69

	Ker.	Személyzetes telepek	Cím	Helyrajzi szám	Beépített névleges üzemi kapacitás [l/s]	Elvezetett szenny- és csapadékvíz összesen 2014. (becsült adat)	
						[m3/év]	[m3/nap]
68.	X.	Liget tér	Liget téri gyalogos aluljáróban	41464/2	8	654,62	1,79
69.	X.	Örs vezér tere	Örs vezér téri gyalogos aluljáróban	39210/29	12,8	319,82	0,88
70.	X.	Pilisi utca	Pilisi utca - Heves utca sarok	40695/12	20,4	81 927,46	224,46
71.	X.	Váltó utca	Váltó út- Nemes utca sarok	40908/12	24	19 561,82	53,59
72.	XI.	BAH csomópont	Budaörsi út.-Villányi út sarok	2771	13	27,14	0,07
73.	XI.	Goldmann György tér	Goldmann György téri gyalogos aluljáróban	4107/52	16,3	69,12	0,19
74.	XI.	Szerémi út	Szerémi úti gyalogos aluljáróban	4148/1	18	122,47	0,34
75.	XI.	Lépés utca I. szívótér	Budaörsi út - Lépés utca sarok	1848/3	57	241 348,00	661,23
76.	XI.	Lépés utca II. szívótér	Budaörsi út - Lépés utca sarok	1848/3	57		
77.	XI.	Savoya Park	Savoya Park OBI áruház és a 6-os út mellet	43572/8	35	61 857,18	169,47
78.	XI.	Hosszúréti Lakópark I. Tóváros lakópark I.	Kánai út 1.	314/22	26	82 370,52	225,67
79.	XI.	Bertalan Lajos utca	Bertalan Lajos utca - Műegyetem rkp. sarok	n.i.	27	110 111,08	301,67
80.	XI.	Kelenföld pályaudvar Merto - 1. kisátemelő	Kelenföld Metró 4 aluljáróban	n.i.	n.i.	n.i.	n.i.
81.	XI.	Kelenföld pályaudvar Merto - 2. kisátemelő	Kelenföld Metró 4 aluljáróban	n.i.	n.i.	n.i.	n.i.
82.	XI.	Kelenföld pályaudvar Merto - 3. kisátemelő	Kelenföld Metró 4 aluljáróban	n.i.	n.i.	n.i.	n.i.
83.	XI.	Kelenföld pályaudvar Merto - 4. kisátemelő	Kelenföld Metró 4 aluljáróban	n.i.	n.i.	n.i.	n.i.
84.	XI.	Kelenföld pályaudvar Merto - 5. kisátemelő	Kelenföld Metró 4 aluljáróban	n.i.	n.i.	n.i.	n.i.
85.	XI.	Kelenföld pályaudvar Merto - 6. kisátemelő	Kelenföld Metró 4 aluljáróban	n.i.	n.i.	n.i.	n.i.
86.	XI.	Kelenföld pályaudvar Merto - 7. kisátemelő	Kelenföld Metró 4 aluljáróban	n.i.	n.i.	n.i.	n.i.
87.	XI.	Kelenföld pályaudvar Merto - 8. kisátemelő	Kelenföld Metró 4 aluljáróban	n.i.	n.i.	n.i.	n.i.
88.	XI.	Kelenföld pályaudvar Merto - 9. kisátemelő	Kelenföld Metró 4 aluljáróban	n.i.	n.i.	n.i.	n.i.
89.	XI.	Kelenföld pályaudvar Merto - aluljáró átemelő	Kelenföld Metró 4 aluljáróban	n.i.	n.i.	n.i.	n.i.
90.	XI.	Móricz Zsigmond körtér Metro - 1. kisátemelő	Móricz Zsigmond körtér Metró 4 aluljáróban	n.i.	n.i.	n.i.	n.i.
91.	XI.	Móricz Zsigmond körtér Metro - 2. kisátemelő	Móricz Zsigmond körtér Metró 4 aluljáróban	n.i.	n.i.	n.i.	n.i.
92.	XI.	Móricz Zsigmond körtér Metro - 3. kisátemelő	Móricz Zsigmond körtér Metró 4 aluljáróban	n.i.	n.i.	n.i.	n.i.
93.	XII.	Magyar Jakobinusok tere szennyvíz	Magyar Jakobinusok tere gyalogos aluljáróban	7071/3	35	4 554,90	12,48
94.	XII.	Magyar Jakobinusok tere csapadékvíz	Magyar Jakobinusok tere gyalogos aluljáróban	7071/3	70	1 993,32	5,46
95.	XIII.	Béke út	Közúti aluljáró Ny-i falában	26544	150	5 667,30	15,53
96.	XIII.	Margitsziget "D" csúcs	A sziget Ny-i partfalánál	23800/8	164	207 566,00	568,67
97.	XIII.	Margitsziget Thermal Szálló régi	Víztorony mellett	23800/1	40	129 000,96	353,43
98.	XIII.	Jászai Mari tér	Jászai Mari téri gyalogos aluljáróban	25122/2	8	2,88	0,01
99.	XIII.	Csanády utca - Váci út	Váci úti gyalogos aluljáróban	25392/2	8	27,07	0,07
100.	XIII.	Victor Hugo utca	Váci úti gyalogos aluljáróban	25392/2	27	1 041,12	2,85
101.	XIII.	Ipoly utca	Váci úti gyalogos aluljáróban	25392/2	9,51	495,05	1,36
102.	XIII.	Lehel út I.	Lehel út-Róbert K. krt. gyalogos aluljáróban	27816/1	17	123,01	0,34
103.	XIII.	Lehel út II.	Lehel út-Róbert K. krt. gyalogos aluljáróban	27816/1	17	128,00	0,35
104.	XIII.	Árpád híd I.	Árpád híd K-i gyalogos aluljáróban (WC-nél)	25944	20	660,24	1,81
105.	XIII.	Árpád híd II.	Árpád híd K-i gyalogos aluljáróban	25944	21	1 039,68	2,85
106.	XIII.	Árpád híd III.	Árpád híd Ny-i gyalogos aluljáróban	25944	20	1 586,16	4,35
107.	XIII.	Dózsa Gy. út (METRO) I.	Dózsa Gy. út (METRO) gyalogos aluljáróban	25944	12	1 768,61	4,85
108.	XIII.	Dózsa Gy. út (METRO) II.	Dózsa Gy. út (METRO) gyalogos aluljáróban	25944	12	85,10	0,23
109.	XIII.	Margitsziget Thermal Szálló árvizes	Szálloda mellett a sétaútnál	23800/3	70	204 069,00	559,09

	Ker.	Személyzetes telepek	Cím	Helyrajzi szám	Beépített névleges üzemi kapacitás [l/s]	Elvezetett szenny- és csapadékvíz összesen 2014. (becsült adat)	
						[m3/év]	[m3/nap]
110.	XIV.	Amerikai út	Kacsóh Pongrác úti gy.a.-ban	29813/82	11	86,33	0,24
111.	XIV.	Kacsóh Pongrác út	Mexikói úti gyalogos aluljáróban	29780	11	2 220,77	6,08
112.	XIV.	Ajtósi Dűrer sor	Ajtósi Dűrer sor-Hungária krt. Gyalogos aluljáró	31659/1	8	76,61	0,21
113.	XV.	Székely Elek utca (Sípos Dénes utca)	Székely Elek utca-Kanizsay D. utca sarok	88849/2	64,8	98 238,13	269,15
114.	XV.	M3 autópálya 12. km pihenő	A bal oldali autópálya pihenő területén	n.i.	28	16 261,31	44,55
115.	XV.	Szilágyi út	MÁV állomás területén, a közúti aluljáró mellett	88195	150	5 772,60	15,82
116.	XV.	Szilaspark	Szilaspark területén, Nyírpalota úttal szemben	91096/21	32,7	87 084,55	238,59
117.	XVI.	Zsemlékes út I. MOBA	Zsemlékes utca-Íjász utca sarok	117514	42	117 024,26	320,61
118.	XVI.	Bökényföldi út	EGIS gyár mellett	103781	60	137 043,36	375,46
119.	XVI.	Zsemlékes út II. MOBA	Zsemlékes utca-Íjász utca sarok	117514	65	406 111,68	1 112,63
120.	XVI.	Piros rózsa utca	Piros rózsa utca, a Magyarvár utcával szemben	100155/4	20	123 868,08	339,36
121.	XVI.	Gusztáv utca	Gusztáv utca-Rozsos utca sarok	118501/2	34	68 213,52	186,89
122.	XVI.	Etelka utca	Etelka utca-Katymár utca sarok	113938	114	427 895,35	1 172,32
123.	XVI.	Pál utca	Pál utca 84.	113157	25	24 377,40	66,79
124.	XVII.	Anna utca	Gömbvirág utcával szemben	127594/660	20	107 804,16	295,35
125.	XVII.	Szent Imre herceg út	Szent Imre herceg út 46-tal szemben (régi Újtele	134006	58	630 041,47	1 726,14
126.	XVII.	Cinkotai út	Cinkotai út-Rákos patak keresztezése	137617/4	99,9	459 458,08	1 258,79
127.	XVII.	Naplás út (Inda utca)	Naplás út, az Inda utcával szemben	138534/1	9	43 440,30	119,01
128.	XVII.	Szabadság sugárút	Szabadság sugárút-Rákos patak keresztezése	128155/2	15,7	47 271,17	129,51
129.	XVII.	Kísérő utca	MÁV állomás mellett	138976/1	31,2	62 460,25	171,12
130.	XVII.	Lőrinci út	Tisza István utca sarok	137838/3	49,4	293 311,26	803,59
131.	XVII.	Határmalom utca	Határmalom utca-Rákos patak keresztezése	137593/1	219	1 153 239,98	3 159,56
132.	XVII.	Bocskai István utca	Bocskai István utca 11-gyel szemben	122503	30	169 824,60	465,27
133.	XVII.	Czeglédi Mihály utca	Czeglédi Mihály utca-Fűzkút utca sarok	134128/8	17	78 196,46	214,24
134.	XVII.	Strázsahegy lkp. (Ecseri dűlő)	Ecseri dűlőn a Réti csík utcával szemben	138211/2	8	77 159,23	211,40
135.	XVII.	Újmajori út (Helikopter lkp.)	Újmajori út végén	137909/376	45	509 948,46	1 397,12
136.	XVII.	Sűlysápi utca	Zsák utcával szemben	124269/4	20	85 654,08	234,67
137.	XVIII.	Felsőcsatári út	Ferihegyi gyorsforgalmi út aluljárója támfalában	154416	22	4 946,83	13,55
138.	XVIII.	Üllői út (Stromfeld lkt.)	Üllői út 810, volt laktanya DK-i sarka	6029	35	41 602,68	113,98
139.	XVIII.	Nemes utca	Nemes utca 56.	140482	15	15 085,44	41,33
140.	XVIII.	Barcika tér	Barcika tér közepén	146620	32	183 590,78	502,99
141.	XVIII.	Péteri út	Fenyőfa utcával szemben	145111	34	197 212,10	540,31
142.	XVIII.	Szélső utca I. TÁT	Szélső utca 16-tal szemben XXIII. Kerület	196085/2	84,7	467 204,52	1 280,01
143.	XVIII.	Szélső utca II. TÁT	Szélső utca 16-tal szemben XXIII. Kerület	196085/2	84,7	345 593,28	946,83
144.	XVIII.	Kaszás utca	Kaszás utca 6/b	156395	31,2	114 450,71	313,56
145.	XVIII.	Akadály utca	Désháza utcával szemben	155964/12	22,7	19 958,48	54,68
146.	XIX.	Határ út	Határ úti gyalogos aluljáróban	163200	12,2	1 070,50	2,93
147.	XIX.	Méta utca	Autóbuszgarázs bejárata mellett	169172/117	40	358 161,12	981,26
148.	XX.	János utca	János utca-Helsinki út sarok	170206/9	358	530 476,52	1 453,36
149.	XX.	Gubacsi híd ÉPTEK	Volt ÉPTEK telep mellett	170010	13	1 558,44	4,27
150.	XX.	Alsóhatár út	Hrivnák Pál utcával szemben	179624/3	100	295 225,20	808,84
151.	XX.	Vízisport utca (Mediterrán lkp.)	Vízisport utca 20-szal szemben	170187/74	35	198 006,48	542,48

	Ker.	Személyzetes telepek	Cím	Helyrajzi szám	Beépített névleges üzemi kapacitás [l/s]	Elvezetett szenny- és csapadékvíz összesen 2014. (becsült adat)	
						[m3/év]	[m3/nap]
152.	XXI.	Duna utca (Csepel) (Dunasor utca)	Dunadűlő út sarok	209469	81	156 011,83	427,43
153.	XXI.	II Rákóczi Ferenc út	II. Rákóczi F. út	200024/2	16	41 682,24	114,20
154.	XXI.	Késmárki utca	Lőcsei utca sarok	(206933)	10	83 691,36	229,29
155.	XXI.	Csepeli út	8600. út sarok	213129/2	10	25 641,00	70,25
156.	XXI.	Fürdő utca - Hollandi út V.	Hollandi út 14.	205806/4 és 205806/6	42	134 140,10	367,51
157.	XXI.	Strandfürdő - Hollandi út IV.	Hollandi út 59-cel szemben	n.i.	18	58 121,71	159,24
158.	XXI.	Ladik utca - Hollandi út III.	Hollandi út-Ladik utca sarok	n.i.	23	64 829,92	177,62
159.	XXI.	Jegenye utca - Hollandi út II.	Hollandi út 199-cel szemben	(205195)	14,8	140 004,39	383,57
160.	XXI.	Somlyói utca - Hollandi út I.	Hollandi út - Somlyói utca sarok	(205806/2)	29,6	148 651,52	407,26
161.	XXI.	Weiss Manfréd út	Weiss Manfréd út - BKSZT bekötő út	209990/4	90	10 452,24	28,64
162.	XXI.	Szilvafa utca	Szilvafa utca 10.	214192	6	15 541,85	42,58
163.	XXI.	Cseresznyefa utca	Cseresznyefa utca 64.	213224	2,6	7 961,43	21,81
164.	XXI.	Kikötői átemelő	Petróleum utca 2. (Ghibli területe)	210030/4	1400	3 905 248,00	10 699,31
165.	XXII.	Váza utca szennyvíz egyedi Gépház	Váza utca 7.	231756	150	860 062,00	2 356,33
166.	XXII.	Váza utca szennyvíz TÁT	Váza utca 7.	231756	159		
167.	XXII.	Váza utca csapadékvíz TÁT	Váza utca 7.	231756	215		
168.	XXII.	Növény utca	Nagytétényi út.-Növény utca sarok	232001	100	190 544,40	522,04
169.	XXII.	Háros utca szennyvíz MOBA	Nagytétényi út-Háros utca sarok	232004	140	517 043,52	1 416,56
170.	XXII.	Háros utca szennyvíz TÁT	Nagytétényi út-Háros utca sarok	232004	84,4	397 322,45	1 088,55
171.	XXII.	Batthyány utca	Batthyány utca 5.	231698	100	438 606,00	1 201,66
172.	XXII.	Kolozsvár utca	6-os főközlekedési út-Kolozsvár utca sarok	232316	37,9	5 115,31	14,01
173.	XXII.	Hajó utca	6-os főközlekedési út-Hajó utcai benzinkút	224961	23,9	1 065,18	2,92
174.	XXII.	Rudnyánszky utca (Sallai Imre utca)	Nagytétényi út-Rudnyánszky utca sarok	231963	44,4	33 086,88	90,65
175.	XXII.	Dunafürdő utca	Dunafürdő utca 8.	232241	39,9	31 393,96	86,01
176.	XXII.	Városház tér	6-os főközlekedési út-MÁV gyalogos aluljáróba	224931	25	712,80	1,95
177.	XXII.	Bányalég utca	Bányalég utcai útkanyarban	233099/1	71,5	133 886,61	366,81
178.	XXII.	Mária Terézia utca I. TÁT	Budafok vasútállomás mellett	224930	120	771 034,00	2 112,42
179.	XXII.	Mária Terézia utca II. TÁT	Budafok vasútállomás mellett	224930	120		
180.	XXII.	Kossuth utca	Kossuth utca-Anger Jakab utca sarok, Kossuth u	233018	55,9	9 319,42	25,53
181.	XXII.	Füstike utca	Füstike utca	231304	28,8	58 721,24	160,88
182.	XXIII.	Tárcsás utca	Grassalkovich úti gyalogos aluljáróban	184874	26	83,30	0,23
183.	XXIII.	Grassalkovich út	Gyáli patak melletti gyalogos aluljáró mellett (G	186474	16	0,00	0,00
184.	XXIII.	Láva köz	Láva utca 1.	186475/1 és /2	55	220 027,50	602,82
185.	XXIII.	Nagykőrösi út (Hungarocamion telep)	Nagybani zöldségpiac ÉNy-i sarok	195849/4	172,2	188 229,41	515,70
186.	XXIII.	Zsellér dülő (Sodronyos utca) (A 30)	Hungária köz - Zsellér dülő sarok	187340	25	162 166,50	444,29
187.	XXIII.	Szentlőrinci út csapadékvíz	Szentlőrinci út-Erzsébet ér keresztezése	195066/1	208,1	99 555,87	272,76
188.	XXIII.	Dinnyehegyi út (Szentlőrinci út I.sz.MOBA) (Hrivnák P.)	Dinnyehegyi út-Szentlőrinci út sarok	195271/109	43	94 135,43	257,91
189.	XXIII.	Szent László út (Szentlőrinci út II.sz.MOBA) (Török F.)	Szent László út-Pistahegyi köz sarok	195271/14	38	20 892,10	57,24
190.	XXIII.	Dobó utca (Soroksár)	Szigetdűlő középső útja-Dobó utca sarok	196613/2	292	906 314,95	2 483,05
191.	XXIII.	Középtemető utca	Középtemető utca 6-tal szemben	185570/1 (B)	21,1	127 409,99	349,07

	Ker.	Személyzetes telepek	Cím	Helyrajzi szám	Beépített névleges üzemi kapacitás [l/s]	Elvezetett szenny- és csapadékvíz összesen 2014. (becsült adat)	
						[m3/év]	[m3/nap]
192.	XXIII.	Rézöntő utca	Tisza utca sarok	184719/1	50,2	160 367,31	439,36
193.	XXIII.	Káposztásföld út (Csendes utca) (A 35) I. TÁT	Káposztásföld utca-Virágvölgy utca sarok	186390/65	49	90 276,66	247,33
194.	XXIII.	Káposztásföld út (Csendes utca) (A 35) II. TÁT	Káposztásföld utca-Virágvölgy utca sarok	186390/65	49	95 746,90	262,32
195.	XXIII.	Vadevezős utca (A 29)	Vadevezős utca közpark	186566/2	24,8	21 547,73	59,03
196.	XXIII.	Dél utca (A 31)	Dél utca 5-tel szemben	196592/9	10	47 800,44	130,96

Somogyi J.
05.21. Prpa

FGSZ ZRT.
VECSÉSI FÖLDGÁZSZÁLLÍTÓ ÜZEM

FÖLDGÁZSZÁLLÍTÓ
A MOL-CSOPORT TAGJA

Legjobb Munkahely Világgazdaság - Hewitt Felmérés 2009
Legjobb Munkahely Világgazdaság - Hewitt Felmérés 2010

FPH059/60-114/2015
05.26. Ro

Budapest Főváros Önkormányzata
Főpolgármesteri Hivatal
Somogyi Judit

1364 Budapest

Pf. 1.

BUDAPEST FŐVÁROS FŐPOLGÁRMESTERI HIVATAL
IKTATÓSZÁM: 59/285-1/2015
IKTATVA: 2015 MÁJ 21.
MELLÉKLET: ∅ | ÜGYINTÉZŐ: Hajtrai Zita | ELŐZMÉNY: 1 V

D á t u m: 2015. május 14.
Iktatószám: UG410000-K-1372/2015.
Ügyintézőnk: Radvánszki Attila
Telefon: +36-1-8805-371; belső: 30-371
F a x: +36-1-8805-313; belső: 30-313
E-mail: aradvanszki@fgsz.hu

Hiv. szám:
Ügyintézőjük: Somogyi Judit

Tárgy: Adatszolgáltatás kérés a Fővárosi településszerkezeti terv és a Főváros rendelkezési szabályzat felülvizsgálatáról

Tárgyi megkeresésükre tájékoztatjuk Önöket, hogy a közműegyeztetéshez, illetve az adatszolgáltatáshoz szükséges "Egyeztetési-Adatszolgáltatási kérelem" űrlap a http://fgsz.hu/content/fgsz-szabalyzatok-es-szabvanyok weboldal „**IG-ÜZ-24 Geodéziai egyeztetési és adatszolgáltatási szabályzat**" pontjában tölthető le. **Kérjük, hogy az űrlapot szíveskedjenek kitölteni és az aláírt, bélyegzővel ellátott eredeti példányát postán visszaküldeni a 2221 Vecsés Pf.:2. címre. Fenti szabályzatunk alapján kizárólag a kitöltött nyomtatvány kézhezvétele után tudjuk az egyeztetést és az esetlegesen szükséges adatszolgáltatást elvégezni.**

Az adatszolgáltatásunkra vonatkozó

- díjtáblázatot
- általános szerződési feltételek mellékletet

szintén a fent megadott weboldalról lehet letölteni.

Jelen levelünk nem minősül a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény végrehajtásáról szóló 203/1998. (XII.19.) kormányrendelet 19/B.§ szerinti hozzájárulásnak.
A keresztezés és megközelítés feltételeire vonatkozó általános ismertető a https://fgsz.hu/content/munkavegzeshez-tervezeshez elérhetőségen található, amely azonban nem helyettesíti az adott ügyben konkrétan alkalmazandó egyedi feltételeket. Társaságunk a keresztezéshez, megközelítéshez történő hozzájárulását – műszaki, biztonsági, üzemeltetési okok miatt – minden esetben egyedileg adja ki.

63999 2015 MÁJ 21.

1000047883676

Tájékoztatjuk, hogy a hozzájárulás kérésének a mellőzése, vagy az attól történő eltérés minden esetben akár büntetőjogi felelősséggel járó vagyoni, élet és testi épséget veszélyeztető műszaki-biztonsági, valamint földgázellátási kockázatokat eredményez.

Tisztelettel:

FGSZ FÖLDGÁZSZÁLLÍTÓ Zrt.
Vecsési
Földgázszállító Üzem
14.

.....
Trézsi Miklós
Vecsési Földgázszállító Üzem vezető

.....
Illés Csaba
üzemvitel irányító mérnök

Kapják: Címzett(ek)
Üi.
Irattár

Kapja Fiala Szilvia
06.03.

FŐGÁZ Földgázelosztási Kft.

59/60-148/2015
BUDAPEST FŐVÁROS FŐPOLGÁRMESTERI HIVATAL
IKTATÓSZÁM: 53/22-95/2015
IKTATVA: 2015 JÚN 02.
MELLÉKLET | ÜGYINTÉZŐ | ELŐZMÉNY
2015 JÚN 03.

dr. Szeneczey Balázs úr
főpolgármester-helyettes

Budapest, 2015. május 19.
Ügyintéző: Bojtor Zoltán
Hiv.szám:

ELO Kft.
1 212150 014540

Budapest Főváros Önkormányzata
Városfejlesztési főpolgármester-helyettes

1840 Budapest

Tárgy: Adatszolgáltatás a fővárosi településszerkezeti terv és a fővárosi rendezési szabályzat felülvizsgálatához

Tisztelt dr. Szeneczey Balázs úr!

Hivatkozva tárgyban társaságunknak küldött FPH059/60-41/2015 számú levelükre, tájékozatjuk Önöket, hogy tárgyban a 2013. május 8.-án megküldött adatszolgáltatásunk óta jelentősebb hálózatfejlesztés társaságunk részéről nem történt, illetve az elkövetkező években sem tervezünk ilyet.
Fentiek és a korábban Önöknek megküldött adatszolgáltatásunk áttekintése alapján kérjük továbbra is a 2013. május 8.-án megküldött adatszolgáltatásunkat figyelembe venni szíveskedjenek a fővárosi településszerkezeti terv és a rendezési szabályzat felülvizsgálata során.

Tisztelettel

FŐGÁZ Földgázelosztási Kft.
műszaki osztály
1.

Vendrey-Bede István
mb. műszaki osztályvezető

68914 2015 JÚN 02

Telefon: 477-1373
Fax: 477-1382
Székhely: 1081 Budapest, II. János Pál pápa tér 20.
Cgsz: 01
Nyilvántartás: *1000047927459*
Fővárosi Törvényszék Cégbírósága
Web: www.fogazelosztas.hu

Kapia : Fiala Sándor
07.28.

FŐTÁV BUDAPESTI TÁVHŐSZOLGÁLTATÓ ZRT.
BVK HOLDING TAGJA

CÍM: 1116 Budapest, Kalotaszeg u. 31.
TEL.: 06 40 200 108
FAX: 06 1 206 1545
WEB: www.fotav.hu
E-MAIL: fotav@fotav.hu

07.30.

SOMOGYI J. 08.03. Pápia

2. sz. példány

Budapest Főváros Önkormányzata

dr. Szeneczey Balázs
Főpolgármester-helyettes

1052
Budapest,
Városház u. 9-11.

FPH059/60-135/2015
BUDAPEST FŐVÁROS FŐPOLGÁRMESTERI HIVATAL
IKTATÓSZÁM: 63/02-156/2015
IKTATVA: 2015 JÚL 28. 2015 JÚL 29.
MELLÉKLET: 1 cd | ÜGYINTÉZŐ: Bajnóczi dr. Viktor | ELŐZMÉNY: Ált
Somogyi

Irattári tsz: 11-05-3
Iktató sz.: FŐTÁV/9764-2/2015
Hivatkozási szám:
Ügyintéző: Juhászné Otterbein Éva
Fax:
Telefon: 700-6483
Tárgy: Adatszolgáltatás a Fővárosi településszerkezeti terv és Fővárosi rendezési szabályzat felülvizsgálatához
Melléklet: 1 CD adathordozó

Tisztelt Főpolgármester-helyettes Úr!

Hivatkozva az FPH059/60-41/2015 iktatószámú levelére, melyben adatszolgáltatást kér a Fővárosi településszerkezeti terv és Fővárosi rendezési szabályzat felülvizsgálatához, az alábbiakról tájékoztatom.

Kérésére felülvizsgáltuk és aktualizáltuk a 2013. október 30-án FŐTÁV/19025-1/2013 iktatószámú feljegyzésünkben küldött adatszolgáltatásunkat. Munkatársukkal, Bihari Zsófiával történt egyeztetés szerint 2015. július végéig kell megküldenünk az üzemeltetésünkben lévő távhővezetékeink nyomvonalainak változását tartalmazó helyszínrajzokat digitális formában, így a közelmúltban befejezett, HUHA-Újpalota stratégiai összekötő gerincvezeték teljes digitális állományát is továbbítani tudjuk.

Az adatszolgáltatást tartalmazó CD adathordozót levelünk mellékleteként küldöm meg. A CD tartalmazza az aktuálisan meglévő vezetékhálózatunkat, illetve a közeljövőben tervezett hálózatfejlesztési elképzeléseinket digitális (.dwg) formátumban.

Amennyiben az adatszolgáltatással kapcsolatosan további információra van szüksége, készséggel állok rendelkezésére.

Budapest, 2015. 07. 23.

FŐTÁV BUDAPESTI TÁVHŐSZOLGÁLTATÓ ZRT.
BVK HOLDING TAGJA

Tisztelettel:

dr. Mitnyan György
vezérigazgató

Cégjegyzékszám: Fővárosi Törvényszék Cégbírósága CG. 01-10-042582
Adatvédelmi nyilvántartási szám: 40599

93242
2015 JÚL 28.

1000048042878

Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság
Igazgató-helyettesi Szervezet
Katasztrófavédelmi Hatósági Osztály

H-1081 Budapest, Dológház u. 1. ✉: 1443 Budapest, Pf.:154.
Tel:(36-1)459-2476,459-2477,fax:(36-1)459-2459, e-mail: fki.tvh@katved.gov.hu

Iktatószám: 35100-6117-1/2015.ált.

Tárgy: Fővárosi településszerkezeti terv és Fővárosi rendezési szabályzat felülvizsgálata – szakvélemény
Hiv. szám: FPH059/60-33/2015.
Hiv. számunk: FKI-KHO: 5193-1/2015.
Ügyintéző: Dr. Sárváryné Szentkatolnay Blanka
Bálint Anett
Telefon: 459-2476, 459-2477
E-mail: fki.tvh@katved.gov.hu

BUDAPEST FŐVÁROS FŐPOLGÁRMESTERI HIVATAL
IKTATÓSZÁM 59/60-134/2015
IKTATVA: 2015 MÁJ 28.
MELLÉKLET: ∅ | ÜGYINTÉZŐ: Szkaszon | ELŐZMÉNY: ∅

Budapest Főváros Önkormányzata

Tisztelt Címzett!

Tárgyi ügyben a Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság Igazgató-helyettesi Szervezet Katasztrófavédelmi Hatósági Osztály (a továbbiakban: FKI-KHO), az alábbi tájékoztatást adja:

Az FKI-KHO a véleményezési eljárásban továbbra is részt kíván venni, a dokumentumokat papír alapon kéri.

Az elhelyezésre kerülő létesítmények megvalósításakor felszíni és felszín alatti vízvédelmi szempontból, valamint az árvizek és a jég levonulásának biztosítása érdekében az alábbiakat kell figyelembe venni

- *A vízgazdálkodási hatósági jogkör gyakorlásáról* szóló 72/1996. (V. 22.) Korm. rendelet [a továbbiakban: 72/1996. (V. 22.) Korm. rendelet] 3. § (1) bekezdése alapján *„A vízimunka elvégzéséhez, vízilétesítmény megépítéséhez (átalakításához, megszüntetéséhez) szükséges vízjogi létesítési engedélyt az építtető, a tulajdonos vagy a vagyonkezelő köteles megszerezni."* A kérelemhez *a vízjogi engedélyezési eljáráshoz szükséges kérelemről és mellékleteiről* szóló 18/1996. (VI. 13.) KHVM rendeletben [a továbbiakban: 18/1996. (VI. 13.) KHVM rendelet] meghatározott engedélyezési terveket kell csatolni, és azokat meg kell küldeni az FKI-VH-nak.
- A 72/1996. (V. 22.) Korm. rendelet 11. § (1) bekezdés *a)* pontja alapján *„A vízjogi engedély az engedélyes kérelmére módosítható, amennyiben az engedélyes a vízilétesítményt át akarja alakítani, vagy az engedélyben meghatározott műszaki megoldástól eltérően kívánja megterveztetni, megépíteni, illetőleg üzemeltetni, továbbá a vízhasználatot az engedélytől eltérő módon (mértékben) kívánja gyakorolni".*
- Amennyiben az érintett területeken a közüzemi ivó-, csapadék-, és szennyvízhálózat kiépítése, átépítése, megszüntetése válhat szükségessé, a 72/1996. (V. 22.) Korm. rendelet 3. § (1) bekezdése alapján vízjogi létesítési engedélyt kell kérni az FKI-VH-tól a fentiek szerint.
- Amennyiben az érintett területen tervezett beruházások, tevékenységek *a vízgazdálkodásról* szóló 1995. évi LVII. törvény 1. számú mellékletének 25. pontja alapján meghatározott vízimunka kerül elvégzésre, illetve a 26. pontja alapján meghatározott vízilétesítmény fogalma alá tartozó műtárgy, berendezés kerül építésre, létesítésre (pl.: vízkivételi létesítmény), a 72/1996. (V. 22.) Korm. rendelet 3. § (1) bekezdése alapján vízjogi létesítési engedélyt kell kérni az FKI-VH-tól.

66937 2015 MÁJ 28.

- Amennyiben az érintett területen vízjogi engedéllyel nem rendelkező vízilétesítmények kerültek kialakításra, vízjogi fennmaradási engedélyt, amennyiben új vízilétesítmény kerül kialakításra, vagy a meglévő vízilétesítmény rendezését, megszüntetését tervezik, abban az esetben vízjogi létesítési engedélyt kell kérni az FKI-VH-tól.
- Amennyiben az érintett területen kommunálistól eltérő szennyvizek tisztítására építőipari műszaki engedéllyel, vagy CE megfelelőségi jelöléssel nem rendelkező berendezés kerül létesítésre, abban az esetben a 72/1996. (V. 22.) Korm. rendelet 3. § (1) bekezdése alapján vízjogi létesítési engedélyt kell kérni az FKI-VH-tól.
- Amennyiben az előkezelők ÉME engedéllyel vagy CE megfelelőségi jelöléssel rendelkeznek, az arra vonatkozó bizonyítvány másolatának csatolásával, a *felszíni vizek minősége védelmének szabályairól* szóló, módosított 220/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet 3. számú melléklete szerint összeállított dokumentációval alapján a műszaki átadás-átvételi eljárás lezárását, vagy annak hiányában a berendezés üzembe helyezés*lmára vonatkozó szabályokról* szóló 83/2014. (III. 14.) Korm. rendelet szabályozza.
- Amennyiben a terület rendezése során felszíni víztest medrét érintő beavatkozásra kerül sor vagy a későbbiekben kialakításra kerülő csapadékvíz elvezető rendszer élővízfolyást érint, a tevékenységre a kivitelezés megkezdése előtt vízjogi létesítési engedélyt kell kérni. A vízjogi létesítési engedélyes tervdokumentációt a 18/1996. (VI. 13.) KHVM rendelet figyelembevételével kell elkészíttetni, arra feljogosított, megfelelő tervezői jogosultsággal rendelkező tervezővel. Az elkészült vízjogi létesítési engedélyes terveket be kell nyújtani az FKI-VH-ra vízjogi létesítési engedélyezés céljából. A kivitelezés csak érvényes és jogerős vízjogi létesítési engedély birtokában kezdhető meg.
- A meglévő csapadékvíz elvezető rendszerek karbantartásáról az üzemeltető, kezelő köteles gondoskodni.
- A csapadékvíz elvezető rendszerek befogadóiba – élővízfolyásba, csatornába vezetés és szikkasztáét követő 30 napon belül kibocsátási engedélyt kell kérni az FKI-VH-tól.
- A telken belüli szennyvízhálózat házi szennyvízhálózatnak minősül, mely a felhasználási helyen keletkező szennyvíz összegyűjtését szolgáló – az ingatlan alkotórészét képező – vezeték, amelynek létesítése, valamint üzemeltetése *a víziközmű-szolgáltatásról* szóló 2011. évi CCIX. törvény [a továbbiakban: 2011. évi CCIX. törvény] 2. § 10. alpontja, valamint *a víziközmű-szolgáltatásról szóló 2011. évi CCIX. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról* szóló 58/2013. (II. 27.) Korm. rendelet [a továbbiakban: 58/2013. (II. 27.) Korm. rendelet] 1. § 32. alpontja és 58. § (1) bekezdése alapján nem vízjogi engedély köteles tevékenység.
- A telken belüli ivóvízhálózat házi ivóvízhálózatnak minősül, a felhasználási hely ivóvízfogyasztását biztosító - az ingatlan alkotórészét képező - vezeték, amely a vízkivételi helyig szállítja a vizet, valamint annak kiegészítő elemei (így különösen vízmérő berendezés elhelyezésére szolgáló akna), melynek létesítése, valamint üzemeltetése a 2011. évi CCIX. törvény 2.§ 9. és 11. alpontja, valamint az 58/2013. (II. 27.) Korm. rendelet (1) bekezdése alapján nem vízjogi engedély köteles tevékenység.
- A vízfolyások parti sávját szabadon kell hagyni, a parti sávban a mederfenntartási munkákat akadályozó állapot nem tartható fenn. A parti sávot *a nagyvízi meder, a parti sáv, a vízjárta és a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról, hasznosításáról, valamint a folyók esetében a nagyvízi mederkezelési terv készítésének rendjére és tarta*ssal történő elhelyezés esetében is - csak tiszta csapadékvíz vezethető.
- Figyelembe kell venni a vízfolyások vízgyűjtőjének terhelhetőségét.
- A telken belüli csapadékvíz szikkasztás a legideálisabb megoldás. Azonban felhívom a figyelmet, hogy a szikkasztóműtárgy építése vízjogi engedélyköteles tevékenység. A területre hulló csapadék zöldfelületen való elszikkasztása nem engedélyköteles.

- A telken belül keletkezett többlet csapadékvizek tárolásáról az ingatlanon belül kell gondoskodni, ahonnan csak túlfolyón keresztül juthatnak vizek a felszíni vízfolyásba, amely szintén vízjogi létesítési engedély köteles tevékenység.
- Figyelembe kell venni az egyes létesítmények területének *a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken levő települések besorolásáról* szóló 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet melléklete alapján felszín alatti víz, valamint felszín alatti vízminőség védelmi szempontbú érzékenységi besorolását.
- Amennyiben vízbázis védelmi területen kerül sor új létesítmények elhelyezésére, figyelembe kell venni *a vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízilétesítmények védelméről* szóló 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet 5. számú melléklete szerinti, a védőterületek és védőidomok övezeteire vonatkozó korlátozásokat.
- Nagyvízi mederben új létesítmények elhelyezésére csak a meder kezelőjének hozzájárulásával, továbbá a *a nagyvízi meder, a parti sáv, a vízjárta és a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról, hasznosításáról, valamint a folyók esetében a nagyvízi mederkezelési terv készítésének rendjére és tartalmára vonatkozó szabályokról* szóló 83/2014. (III. 14.) Korm. rendelet [a továbbiakban: 83/2014. (III. 14.) Korm. rendelet] 2. számú melléklete szerinti nyilatkozat csatolásával benyújtott kérelem alapján kerülhet sor.

Az **övezeti besorolásoknál** az alábbiak figyelembe vételét javasoljuk:

- A vízfolyások, vízmosások, árkok és tavak parti sávját szabadon kell hagyni, a parti sávban a mederfenntartási munkákat akadályozó állapot nem tartható fenn. A parti sávot a 83/2014. (III. 14.) Korm. rendelet szabályozza.
- A vízfolyások, vízmosások, árkok és tavak parti sávját célszerű vízgazdálkodási övezetbe sorolni.
- Vízgazdálkodási övezet nem lehet a jogszabályban meghatározott parti sávnál kisebb.

Budapest közigazgatási területén található vízbázisok

1./ Budapest közigazgatási területén található **kijelölt vízbázisok**

A vízbázisok védőövezeteinek hasznosítása, az ott végzett tevékenységek során az ivóvízbázis esetleges szennyeződéstől való védelme érdekében **be kell tartani** *a vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízilétesítmények védelméről* szóló 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet előírásait.

1.1. Budapest közigazgatási területén található kijelölt **közüzemi** ivóvízbázisok:

Kerület	*Vízbázis megnevezése*	*Vízbázis Üzemeltetője*	*Megjegyzés*
Budapest XXI.	Csepel-Halászteleki vízbázis	Fővárosi Vízművek Zrt.	üzemel, kijelölve

1.2. Budapest közigazgatási területén található kijelölt **egyéb** vízbázisok:

Kerület	*Vízbázis megnevezése*	*Vízbázis Üzemeltetője*	*Megjegyzés*
Budapest IV.	Budapest IV., Aquaworld B-121 kataszteri számú karsztkút vízbázisa	Aquaworld Hotel és Élményfürdő Szolgáltató Zrt.	üzemel, kijelölve
Budapest XIV.	Paskál kút vízbázis (Paskál Strandfürdő)	Budapest Gyógyfürdői és Hévizei Zrt.	üzemel, kijelölve
Budapest XVII.	Budapest XVII., B-94, B-95 és B-96 kataszteri számú rétegvízkutak vízbázisa	Rauch Hungária Kft.	üzemel, kijelölve

Kerület	*Vízbázis megnevezése*	*Vízbázis Üzemeltetője*	*Megjegyzés*
Budapest XX.	Pesterzsébeti Strandfürdő vízbázisa	Budapest Gyógyfürdői és Hévizei Zrt.	üzemel, kijelölve

2./ Budapest közigazgatási területén található további vízbázisok

A vízbázisok védőövezeteinek hasznosítása, az ott végzett tevékenységek során az ivóvízbázis esetleges szennyeződéstől való védelme érdekében *a vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízilétesítmények védelméről* szóló 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet előírásainak **betartása javasolt**.

2.1. Budapest közigazgatási területén található **további közüzemi** ivóvízbázisok:

Kerület	*Vízbázis megnevezése*	*Vízbázis Üzemeltetője*	*Megjegyzés*
Budapest III.	Budaújlaki vízbázis	Fővárosi Vízművek Zrt.	üzemel, előzetesen lehatárolva
Budapest IV.	Balpart I-II. Vízmű vízbázis	Fővárosi Vízművek Zrt.	üzemel, kijelölés nem jogerős
Budapest XIII.	Margitszigeti vízbázis	Fővárosi Vízművek Zrt.	üzemel, kijelölés folyamatban
Budapest V.	Kossuth téri galéria	Fővárosi Vízművek Zrt.	nem üzemel
Budapest XIII.	Radnóti úti galéria	Fővárosi Vízművek Zrt.	nem üzemel

2.2. Budapest közigazgatási területén található további egyéb vízbázisok:

Kerület	*Vízbázis megnevezése*	*Vízbázis Üzemeltetője*	*Megjegyzés*
Budapest I.	Rác Gyógyfürdő vízbázisa	Budapest Gyógyfürdői és Hévizei Zrt.	nem üzemel, kijelölés felfüggesztve
Budapest I.	Rudas Gyógyfürdő vízbázisa	Budapest Gyógyfürdői és Hévizei Zrt.	üzemel, kijelölés felfüggesztve
Budapest II.	Szt. Lukács Gyógyfürdő vízbázisa	Budapest Gyógyfürdői és Hévizei Zrt.	üzemel, kijelölés folyamatban
Budapest III.	Pünkösdfürdői Strand vízbázisa	Budapest Gyógyfürdői és Hévizei Zrt.	üzemel, kijelölés folyamatban
Budapest III.	Római Strandfürdő vízbázisa	Budapest Gyógyfürdői és Hévizei Zrt.	üzemel, kijelölés folyamatban
Budapest III.	Csillaghegyi Strandfürdő vízbázisa	Budapest Gyógyfürdői és Hévizei Zrt.	üzemel, kijelölés folyamatban
Budapest IX.	Dunasétány (Ds-1) kút	Budapest Gyógyfürdői és Hévizei Zrt.	üzemel, kijelölés folyamatban

Kerület	*Vízbázis megnevezése*	*Vízbázis Üzemeltetője*	*Megjegyzés*
Budapest IX.	Dandár Gyógyfürdő vízbázisa	Budapest Gyógyfürdői és Hévizei Zrt.	nem üzemel
Budapest XI.	Gellért Gyógyfürdő vízbázisa	Budapest Gyógyfürdői és Hévizei Zrt.	üzemel, kijelölés felfüggesztve
Budapest XIII.	Margitsziget, Északi Hévízmű vízbázisa	Budapest Gyógyfürdői és Hévizei Zrt.	üzemel, kijelölés felfüggesztve
Budapest XIII.	Margitsziget, Déli Hévízmű (Magda-kút) vízbázisa	Budapest Gyógyfürdői és Hévizei Zrt.	üzemel, kijelölés folyamatban
Budapest XIII.	Dagály Strandfürdő (Béke-kút) vízbázisa	Budapest Gyógyfürdői és Hévizei Zrt.	üzemel, kijelölés felfüggesztve
Budapest XIV.	Széchenyi Gyógyfürdő vízbázisa	Budapest Gyógyfürdői és Hévizei Zrt.	üzemel, kijelölés felfüggesztve
Budapest XXI.	Csepeli Strandfürdő vízbázisa	Budapest Gyógyfürdői és Hévizei Zrt.	üzemel, kijelölés folyamatban

Tájékoztatom, hogy az FKI-KHO *a vízügyi igazgatási és a vízügyi, valamint a vízvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervek kijelöléséről* szóló 223/2014. (IX: 4.) Korm. rendelet 17. § (2) bekezdés e) pontja alapján vízvédelmi hatósági és szakhatósági feladat- és hatáskörében a Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség jogutódja, a 18. § (2) bekezdés e) pontja alapján a Közép-Duna-völgyi Vízügyi Hatóság jogutódja.

Kérem tájékoztatásom tudomásul vételét.

Budapest, 2015. május 20.

Varga Ferenc tű. dandártábornok
igazgató
nevében és megbízásából

Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság

Blahó Tamás tű alezredes
szolgálatvezető

Készült: 2 példányban
Egy példány: 1 lap
Kapja: 1. Irattár
2. Budapest, Városház utca 9-11.
2011 .

KÖZÉP-DUNA-VÖLGYI VÍZÜGYI IGAZGATÓSÁG

H-1088 Budapest, Rákóczi út 41.
Levélcím: 1428. Budapest, Pf.: 33.
Ügyfélfogadási idő: H, SZ: 9^{00}-14^{00}, P: 9^{00}-13^{00}
Web: www.kdvvizig.hu; E-mail: titkarsag@kdvvizig.hu
Tel.: (1) 477-3500 * Fax.: (1) 477-3519 **MÁK: 10032000-01712010-00000000**

Iktatószám:	00973-0021/2015.	Iktatószám Önöknél:	FPH059/60-33/2015
Előadó:	Pálffy Margit	Előadó Önöknél:	Somogyi Judit
		Melléklet:	I. számú térkép

dr. Szeneczey Balázs részére
főpolgármester-helyettes

Tárgy: Fővárosi településszerkezeti terv és Fővárosi rendezési szabályzat felülvizsgálatának előzetes tájékoztatási szakaszára válasz

Budapest Főváros Önkormányzata
Városfejlesztési Főpolgármester-helyettes
1052 Budapest, Városház utca 9-11.
SomogyiJ@budapest.hu

Tisztelt Főpolgármester-Helyettes Úr!

A tárgyi témában küldött egyeztetési anyaggal kapcsolatban az alábbi véleményt adjuk:

Árvízvédelmi szempontból:

A Budapesti Agglomeráció közigazgatási területét is érintő **02.NMT.01. Ipoly-torkolat a Duna balparton, Dömös külterületi határa a Duna jobb parton - Budapest északi közigazgatási határa, 02.NMT.02 Budapest déli közigazgatási határa – Tassi-zsilip, 02.NMT.04. Kitorkollás (Visegrád) – Budapest északi közigazgatási és a BUDAPEST Budapest északi közigazgatási határa – Budapest déli közigazgatási határa című nagyvízi mederkezelési tervek készítése teljes körűen nem zárult le**, így elfogadott terveket, vagy tervrészleteket Igazgatóságunk nem áll módjában rendelkezésre bocsátani a Fővárosi településszerkezeti terv és Fővárosi rendezési szabályzat felülvizsgálatának elkészítéséhez.
Várhatóan júniusban szakmai egyeztetés céljából minden érintett település és Önkormányzata részére megküldésre kerülnek a tervek egyeztetési dokumentumai, lehetőséget nyújtva így az Önkormányzatoknak szakmai állásfoglalás, észrevételeik megfogalmazásához, valamint Településfejlesztési Koncepciójuk elkészítéséhez.

A felszín alatti vizek védelme vonatkozásában:

Az Igazgatóság rendelkezésére álló információi alapján összeállítottuk a Budapest Főváros területére eső **országos vízminőség-védelmi területeket és a vízbázisokat ábrázoló térképet,** amelyet az **I. sz. mellékletben** tüntettünk fel. A vízbázisok esetében megjelenítettük a belső, a külső, a hidrogeológiai "A" és "B" védőterületeket és védőidomokat. Azonban a Főváros területét érintő vízbázisok védőterületeinek, védőidomainak teljes körű listája, a jelenleg folyamatban lévő vízbázis kijelölések és módosítások miatt javasoljuk felkeresni a Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság, Igazgató-helyettesi Szervezet, Katasztrófavédelmi Hatósági Osztályát. A vízbázisokat és határozatokat az alábbi táblázat tartalmazza:

Vízbázis neve	Vízbázis üzemeltetője	Határozat
Balpart, IV. ker. Balpart I.-II. vízműtelep	Fővárosi Vízművek Zrt.	KTVF: 846-1/2012. KTVF: 20464-1/2010.
Budaújlaki vízbázis	Fővárosi Vízművek Zrt.	KTVF: 60894-1/2009.
Budapest III.ker. Római-fürdő, Csillaghegy, Pünkösdfürdő	Budapest Gyógyfürdői és Hévizei Zrt.	kijelölés folyamatban
Budapest IV. ker. B-121 kataszteri számú mélyfúrású karsztkút	Aquaworld Hotel és Élményfürdő Szolgáltató Zrt.	KTVF: 20611-3/2010.
Bp. XI.ker., Dél-budai Keserűvíz-telepek (Hunyadi János és Ferenc József telepek)	ÉLPAK Élelmiszeripari és Palackozástechnikai Zrt.	KTVF: 15968-3/2012.
Bp. XIV: ker., Paskál kút	Budapest Gyógyfürdői és Hévizei Zrt.	KTVF: 7115-3/2013. KTVF: 4021-2/2006.
Bp. XVII. ker., B-94, B-95 és B-96 kat. számú rétegvízkutak	RAUCH Hungária Kft.	KTVF: 35318-1/2010.
Pesterzsébeti Strand és Gyógyfürdő (Bp. XX. ker.)	Budapest Gyógyfürdői és Hévizei Zrt.	KTVF: 8055-3/2011.
Lukács-fürdő, Margitsziget II (Magda) kút	Budapest Gyógyfürdői és Hévizei Zrt.	kijelölés folyamatban
Bp. XIII. ker. Margitszigeti vízbázis	Fővárosi Vízművek Zrt.	kijelölés folyamatban
Diósd települési vízbázis	Érd és Térsége Víziközmű Kft.	kijelölés folyamatban
Dunaharaszti, COCA-COLA	COCA-COLA HBC Magyarország Kft.	KTVF: 13096-1/2012. KTVF: 192-3/2010.
Érd, Papi-földek vízbázis	Érd és Térsége Víziközmű Kft.	kijelölés folyamatban
Érd, Dunaparti vízbázis	Érd és Térsége Víziközmű Kft.	KTVF: 94-1/2010.
Csepel-Halásztelek vízbázis	Fővárosi Vízművek Zrt.	KTVF: 11490-3/2009. KTVF: 5020-3/2008.

A felsorolt vízbázisok meghatározott védőterületein és védőidomain szükséges betartani a „vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízilétesítmények védelméről" szóló **123/1997. (VII. 19.) Korm. rendeletet**.

Felszíni vízgazdálkodási szempontból:

Budapest közigazgatási területe a következő felszíni víztesteket érinti:

- Duna Szob-Baja között (AEP444),
- Barát-patak felső (AEP304),
- Aranyhegyi- és Határréti-patakok (AEP279),
- Nagy-Ördög-árok alsó (AEP825),
- Nagy-Ördög-árok felső (AEP826),
- Hosszúréti-patak (AEP602),
- Szilas-patak és vízgyűjtője (AEQ012),
- Rákos-patak alsó (AEP911),
- Rákos-patak felső (AEP909),
- Gyáli 1.,2.-főcsatorna és Szilassy-csatorna (AEP530),
- Ráckevei-Soroksári-Dunaág (AIQ014)

A tervezett beavatkozásoknak ezért összhangban kell lenniük a *"Magyarország vízgyűjtő-gazdálkodási tervéről szóló"* **1042/2012. (II.23.) Kormányhatározat** mellékletében szereplő, ezekre a víztestekre vonatkozó intézkedési tervekkel, melyek az Európai Unió Víz Keretirányelvében (2000/60/EK)

megfogalmazott célkitűzések elérését teszik lehetővé. A víztestként nem kijelölt vízfolyásokra és állóvizekre Magyarország Vízgyűjtő-gazdálkodási Tervének általános részei vonatkoznak.

Felhívjuk a figyelmet, hogy a Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv (VGT) felülvizsgálata jelenleg folyamatban van, így a hivatkozott Kormányhatározat tartalma két éven belül módosulni fog. Ennek alapján előfordulhat, hogy a víztestre jelenleg megfogalmazott intézkedések is változni fognak a VGT lezárását követően keletkezett, mérések, monitoring adatok és információk feldolgozásának függvényében. Javasoljuk, hogy tájékozódjon Igazgatóságunknál vagy a vizeink.hu honlapon.

Víziközmű szempontból:

Felhívjuk a figyelmet, hogy a tervezett fejlesztések közmű igényeinek kielégítésére és meglévő rendszereket érintő változásokhoz - meglévő kapacitások megfelelősége, csatlakozási pontok, befogadók rendelkezésre állása - kapcsolódóan a közműkontingenseket (vízvezeték és közcsatorna hálózatot) érintő módosításokhoz szükséges a közmű üzemeltetők hozzájárulási nyilatkozatainak beszerzése. A közműhálózatokat és közműlétesítményeket a vonatkozó szabványoknak, ágazati és eseti üzemeltetői előírásoknak megfelelően kell kialakítani, elhelyezni.

Budapest kerületeiben a megvalósult vízi közművek üzemeltetését a vízoldali létesítmények esetében a Fővárosi Vízművek Zrt. (1134 Budapest, Váci út 23-27.), a szennyvízoldali létesítmények esetében a Fővárosi Csatornázási Művek Zrt. (Továbbiakban: FCSM Zrt. címe: 1087 Budapest, Asztalos S. u. 4.) végzi. Továbbiakban tervezett fejlesztésekkel kapcsolatos információkkal az üzemeltetők rendelkeznek.

A Főváros még nem csatornázott területeit lefedő csatornahálózat kiépítése vízminőség-védelmi szempontból, a környezetterhelések csökkentése és a környezetszennyezések megszüntetése érdekében kiemelten fontos; ezért az érintett területeket teljes közművesítéssel kell ellátni. A csatornázott területeken lévő lakóépületek kiépített szennyvízgyűjtő csatornahálózatra való rácsatlakozását ösztönözni kell. A csatornázandó területek a víziközmű olló „bezárását" célzó beavatkozások területei, ezért a fejlesztéssel érintett, arra előirányzott területeken a fejlesztéseket úgy kell megtervezni, hogy valamennyi lakóingatlan teljes közműellátását szolgáló közhálózati csatlakozási lehetőség biztosítható legyen.

Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a beépítésre szánt, jelenleg nem beépített területek valamennyi építési övezetében új épületek elhelyezését csak a terület közüzemi ivóvízellátásának és közüzemi szennyvízelvezetésének biztosítása mellett tartjuk megengedhetőnek.

A nem csatornázott összefüggő területek csatornázása elsődlegesen elválasztott rendszerként tervezendő. Elválasztott rendszerű szennyvízelvezető csatornába csapadékvizet, valamint a csapadékvíz-elvezető csatornába szennyvizet vezetni tilos.

A csapadékvizek kezelésének, helyben tartásának megteremtése és szabályozása az egyéni vízgazdálkodás alapjait teremti meg, mely által részben a hálózati vízfogyasztás mérséklése részben az elvezető rendszer tehermentesítése valósulhat meg. A területen keletkezett, burkolt felületekről elfolyó olajjal szennyeződő csapadékvizek előtisztítást követően vezethetők a befogadóba. Az olajfogóban kiszűrt olaj veszélyes hulladéknak minősül. Az üzemeltetés során keletkező veszélyes hulladékok gyűjtésénél, ártalmatlanításánál *„a veszélyes hulladékkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételeiről" szóló* **98/2001.(VI. 15.) Korm. rendelet** előírásaiban foglaltakat be kell tartani.

Amennyiben a tervezett beruházás során az érintett területeken a közüzemi ivóvíz- csapadékvíz-, és szennyvízhálózat kiépítése, átépítése, megszüntetése válik szükségessé, a **72/1996. (V.22.) Korm. rendelet** 3. § (1) bekezdésében foglaltak alapján vízjogi létesítési engedélyt kell kérni a Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság, Igazgató-helyettesi Szervezet, Katasztrófavédelmi Hatósági Osztályától.

Vízrendezés szempontjából:
A tervezési területekre vonatkozó módosításokkal kapcsolatosan az alábbi általános vízgazdálkodási előírások betartására hívjuk fel a figyelmet:

- El kell készíteni a felszíni vízrendezési tervet.
- A felszíni vizeket a befogadóig el kell vezetni.
- A befogadó vízfolyás, befogadó képességét ellenőrizni kell, és amennyiben nem megfelelő, a rendezését be kell tervezni.
- Amennyiben a befogadó vízfolyás a beépítésből származó többletvizek befogadására nem képes, a beépítésre kerülő területen belül meg kell oldani a többlet csapadékvíz időszakos tározását.
- A vízfolyások, esetében 3-3 m parti sáv nem építhető be. A partéltől számított 3-3 m távolságon belül építményt, fát, kerítést, bármilyen a fenntartást, esetleges védekezést akadályozó létesítményt elhelyezni tilos.

Az FCSM Zrt. kezelésében lévő vízfolyások az alábbiak:

Római-patak, Aranyhegyi-patak, Pilisborosjenői-patak, Paprikás-patak, Nagy Ördög árok, Kis Ördög árok, Budaörsi-árok, Hosszúréti-patak, Keserű-ér, Caprera-patak, Érd-Diósdi-mellékág, Mogyoródi-patak, Csömöri-patak, Szilas-patak, Zúgó-patak, Rákos-patak, Gyáli I. csatorna, Gyáli-patak és a Sósmocsári árok.

Tájékoztatás a vízrajzi létesítményekkel kapcsolatban:

Budapest területén találhatóak az alábbi vízrajzi mérőállomások, amelyek állami tulajdonban és az Igazgatóságunk kezelésében lévő létesítmények. Az Országos Vízrajzi Törzshálózatba tartozó állomások kiemelt fontosságúak, védelmük és megőrzésük kötelező.

Törzsszám	Állomásnév	EOVx	EOVy	Állomás jellege	Állomás elhelyezkedése
1213	Bp. Pálvölgy-1	243290	647523	felszínalatti	
1214	Bp. Kis-Gellért	237965	648460	felszínalatti	Budapest, XI. kerület Chweidel u-Csukló u sarok
1217	Bp. Erzsébet tér	239377	650335	felszínalatti	Budapest, V. ker. Erzsébet tér parkjában.
1198	Bp. Tabán	238560	649717	felszínalatti	Budapest, XI. ker. Rácz-fürdő előtti parkban Dr.L.Zamenhoff szobra mellett.
1200	Bp. Húsipar	235672	652846	felszínalatti	Budapest, IX. ker. Gubacsi út volt Húsipari Vállalat területén.
1218	Bp. Bp. Kvassay-1	235460	651638	felszínalatti	Budapest, IX. ker. Kvassay J.u. VITUKI Rt területén.
1212	Bp. Máriaremete-1	246083	641840	felszínalatti	Ördögárok út - Csatlós utca találkozásánál, a vízelvezető ároktól 2m-re
1215	Bp. Városmajor	240484	647476	felszínalatti	
2997	Bp. Pávakert 7	238165	650158	felszínalatti	Citadella sétány mellett
2998	Bp. Pávakert 8	238217	650115	felszínalatti	Citadella sétány mellett
2999	Bp. Pávakert 10	238252	650077	felszínalatti	Citadella sétány mellett
3002	Bp.	241807	645515	felszínalatti	

	Filmlabor				
3424	Bp. Elektromos	243284	650758	felszínalatti	Budapest XIII. kerület Elektromos sportcentrumának területén.
4259	Bp. MAFILM 2	241539	654281	felszínalatti	Budapest, XIV. ker. Róna u. - Gyarmat u. sarkán, a HUNNIA-TV2 területén, kis parkban.
4519	Bp. Mátyásföld-1	241221	662406	felszínalatti	Budapest, XVI. Ker. Nógrádverőce u. - Bácska u. sarkán, a Fővárosi Vízművek Mátyásföldi telepén.

A vízgazdálkodási érdekek érvényesítése céljából, a fentiekben hivatkozottakon kívül, felhívjuk a figyelmet az alábbiakban felsorolt általános jogszabályok előírásainak betartására:

- A vízgazdálkodásról szóló **1995. évi LVII. Törvény**;
- A környezet védelmének általános szabályairól szóló **1995. évi LIII. Törvény**;
- A felszín alatti vizek védelméről szóló **219/2004. (VII.21.) Korm. rendelet**;
- A vízgazdálkodási hatósági jogkör gyakorlásáról szóló **72/1996. (V. 22.) Korm. rendelet,**
- A vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó általános szabályokról szóló **147/2010. (IV.29.) Korm. rendelet;**
- A vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó műszaki szabályokról szóló **30/2008. (XII.31.) KvVM rendelet;**
- A nagyvízi meder, a parti sáv, a vízjárta és a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról, hasznosításáról, valamint a folyók esetében a nagyvízi mederkezelési terv készítésének rendjére és tartalmára vonatkozó szabályokról szóló **83/2014. (III.14.) Korm. rendelet;**
- A felszíni vizek minősége védelmének szabályairól szóló **220/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet;**
- A vízjogi engedélyezési eljáráshoz szükséges kérelemről és mellékleteiről szóló **18/1996. (VI. 13.) KHVM rendelet;**
- A víziközmű-szolgáltatásról szóló 2011. évi CCIX. Törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló **58/2013. (II.27.) Korm. rendelet;**
- A vízszennyező anyagok kibocsátásaira vonatkozó határértékekről és alkalmazásuk egyes szabályairól szóló **28/2004.(XII. 25.) KvVM rendeletben** foglaltakra.
- A földtani közeg és a felszín alatti víz szennyezéssel szembeni védelméhez szükséges határértékekről és a szennyezések méréséről szóló **6/2009 (IV.14.) KvVM-EüM-FVM együttes rendelet.**

Tájékoztatom továbbiakban, hogy a kért környezeti vizsgálat kidolgozásáról szóló nyilatkozat kiadásában Igazgatóságunk nem érintett, mivel az *„egyes tervek, illetve környezeti vizsgálatáról" szóló* **2/2005. (I.11.) Korm. rendelet** 3. számú melléklete szerint nem szerepel a környezet védelméért felelős szervek felsorolásában.

A véleményezésre készült terveket, dokumentációkat elegendő CD-n megküldeni Igazgatóságunk részére.

A véleményezési eljárás további szakaszában is részt kívánunk venni.

Budapest, 2015. május 12.

Üdvözlettel

KÖZÉP-DUNA-VÖLGYI VÍZUGYI IGAZGATÓSÁG Budapest

Mészáros László
műszaki igazgató-helyettes
főmérnök

EMLÉKEZTETŐ

Tárgy:
Budapest Településszerkezeti Terv felülvizsgálata és Duna-part építési szabályzata

Jelenlévők:

• Stimm Gábor	Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság Árvízvédelmi és Folyógazdálkodási Osztályvezető
• Pethő László	Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság
• Tatai Zsombor	BVFT Kft. Környezettervezési irodavezető
• Horváth Adrienn	BVFT Kft. közműtervező

Időpontja, helyszíne:
2015. szeptember 18-a, Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság, Rákóczi út 41. szám alatti irodája.

Az egyeztetésen az alábbiak hangoztak el:

Tatai Zsombor röviden ismertette a BFVT Kft. által készülő Budapest főváros településszerkezeti tervét (TSZT) és a Duna-parti építési szabályzatot (DÉSZ). A Duna-parti építési szabályzat helyi építési szabályzatként építési jogokat határoz meg. A készülő nagyvízi mederkezelési terv (NMT) négy féle levezető sávot definiál, amelyek beépítési feltételeket határoznak meg, így a területfelhasználási egységek meghatározásánál, és a Duna-parti építési szabályzatnak készítése során is nagy jelentőséggel bírhatnak.

Stimm Gábor ismertette a levonulási sávokat, azok meghatározásának módját:
- A zónák fajlagos vízhozam alapján kerültek meghatározásra. A fajlagos vízhozamot a vízhozam és a vízmélység szorzata adja meg.
- Az elsődleges levezető sáv lényegében a jelenlegi középvízi meder.
- A másodlagos levezető sáv jelentős részt vesz ki az árvizek levezetésében.
- Az átmeneti levezető sávba eső területeken új létesítmény építési engedélyeinek beszerzése során vizsgálatot kell lefolytatni a létesítménynek az árvíz levonulására gyakorolt hatásáról. Ha a létesítmény befolyásolja az árvíz levonulását, kompenzációs intézkedéseket kell kidolgozni, és megvalósítani.
- Az áramlási holttér nem vesz részt az árvíz levezetésében, de, mint tározó térfogat szerepet játszik. Létesítmények tervezése során figyelembe kell venni, hogy időnként időszakosan vízborítás fordul elő.

Az egyeztetés során a Duna mindkét partján összevetésre kerültek az árvízi levezető sávok és a hatályos TSZT területfelhasználási egységei.
- A Lágymányosi öböl átmeneti zónában található. Az öböl északi része korábban feltöltésre került, így az a modellezés eredményei alapján bevédett területnek számít.
- Hajógyári-sziget átmeneti levezető zónában található. Stimm Gábor tájékoztatása alapján a sziget déli részének bevédése ellen nem emelnek kifogást a kompenzációs intézkedések (pl. az északi szigetcsúcs melletti Kis-Duna-ág és az Árpád-hídi gázló kotrása) megvalósítása esetén.
- A Római-part területe a NMT-ben, mint bevédett terület lett figyelembe véve.
- Újpesten a Váci út – Üdülő sor – Rév utca által határolt különleges beépítésre szánt rekreációs terület (K-Rek) területfelhasználási egységbe sorolt üdülőterület átmeneti levezető zónában van, így csak feltételekkel építhető be.
- A Népsziget átmeneti levezetési zónában található. Az északi részén kijelölt intézményi, jellemzően szabadonálló jellegű terület (Vi-2) és Kikötő területe (K-Kik) területfelhasználási

egységek területén új létesítmény csak részletes vizsgálat és kompenzációs intézkedés esetén helyezhető el. A sziget árvíz alatti közlekedése nem megoldott.

- A XIII. kerület területén a Marina-parttól északra nagyvárosias, jellemzően szabadonálló jellegű lakóterület (Ln-3) területfelhasználási egységbe sorolt terület kiemeléssel beépíthetővé válik.
- A Dagály Fürdő Duna felőli oldalán jelenleg egy nyári gát található. A fürdő átépítése során a védőgát átépítése megtörténik.
- A Dráva utcától északra, a Népfürdő utcában kijelölt intézményi, jellemzően szabadonálló jellegű terület (Vi-2) területfelhasználási egységbe sorolt területek áramlási holttérben helyezkednek el. Új létesítmény elhelyezése esetén annak bevédéséről gondoskodni kell.
- Csepel déli részén, a Rózsadombon különleges beépítésre szánt rekreációs terület (K-Rek) területfelhasználási egységbe sorolt terület átmeneti zónában helyezkedik el. Ezen a területen a területfelhasználás és a beépítés jellege miatt a későbbiek során egyedi, létesítményenkénti vizsgálat és kompenzációs intézkedés meghatározásának nincs realitása. A KDV-VIZIG kollégái javasolják előírni az épületek padlószintjének a hatályos MÁSZ + 1,0 m-t.

A résztvevők a levezető sávok áttekintése után megállapították, hogy a készülő nagyvízi mederkezelési terv Budapest területére nézve jelentős korlátozásokat nem tartalmaz, a levezető sávval érintett, beépítésre szánt területeken kompenzációs intézkedések végrehajtásával az érintett területek hasznosítása, beépítése biztosítható.

Budapest, 2015. szeptember 18.

Az emlékeztetőt összeállította:

Horváth Adrienn
közműtervező
BFVT Kft.

ellenjegyezte:

Tatai Zsombor
Környezettervezési irodavezető
BFVT Kft.

Budapest Főváros Önkormányzata
Dr. Szeneczey Balázs
Városfejlesztési Főpolgármester-helyettes

1052 Budapest, Városház u. 9-11.

MAVIR-ÁIG-LEV-01049-00-2015-05-14
Iktatószám: AIG-632-2/MAVIR/2015

Ügyintéző: Vígh Csaba
Telefonszám: (06 1) 304-1465
Ügyintézőjük: Somogyi Judit

2015 MÁJ 29.

BUDAPEST FŐVÁROSI FŐPOLGÁRMESTERI HIVATAL
IKTATÓSZÁM: ~~03/22-88/2015~~
IKTATVA: 2015 MÁJ ~~28.~~
MELLÉKLET: X | ÜGYINTÉZŐ: | ÉRKEZETT: X

Tárgy: Adatszolgáltatás a fővárosi településszerkezeti terv felülvizsgálatához

Ikt. szám: FPH059 /60-41/2015

Tisztelt Főpolgármester-helyettes Úr!

Május 5-én kelt, fenti iktatószámú levelére válaszolva az alábbiakról tájékoztatjuk:

Korábbi - 2013. május 24-én kelt, 00921/ÁIG/2013/01 iktatószámú - levelünkben közölteket fenntartva, jelezzük, hogy Budapest teljes közigazgatási területén hálózatfejlesztés nem történt az azóta eltelt időszak alatt.

A Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal 650/2015. számú határozatával elfogadott „A Magyar Villamosenergia-rendszer 2014. évi Hálózatfejlesztési Terve" továbbra is tartalmazza az Albertfalva állomással kapcsolatos fejlesztést [2018 végéig]:

- Albertfalva állomásban 220 kV-os gyűjtősín és kapcsolóberendezés létesítése[11]
- Albertfalva alállomásba harmadik 220/126 kV-os 160 MVA-es transzformátor és soros zárlatkorlátozó fojtó beépítése[12]

[11] Csepel III erőmű csatlakoztatása érdekében
[12] Csepel III erőmű csatlakoztatásával összefüggésben szükségessé vált beruházás.

Új elemként jelent meg az Ócsa - Zugló átviteli vezetéket érintő fejlesztés [2023 végéig]:

Kerepes 400/132 kV-os táppont bővítése 220 kV-os kapcsolóberendezéssel és 1x500 MVA 400/231 kV-os transzformátorral, Ócsa – Zugló 220 kV-os távvezeték felhasítása és beforgatása Kerepes 220 kV kapcsolóberendezésbe, az így létrejövő Kerepes – Zugló 220 kV-os távvezeték átépítése kétrendszerűre.

66853 2015 MÁJ 28

MAVIR

A nevezett fejlesztések további érdemi helybiztosítást nem igényelnek; az átviteli vezetékek nyomvonala nem változik - mindössze a biztonsági övezet kis mértékű növekedése várható a 220 kV-os vezeték mentén.

Budapest, 2015. május 18.

Üdvözlettel:

1.2 MAVIR Magyar Villamosenergia-ipari Átviteli Rendszer Zártkörűen Működő Részvénytársaság

Kovács Gábor
átviteli vezérigazgató-helyettes

Veszely Viktor
átviteli igazgató

MAGYAR GÁZ TRANZIT ZRt.

Somogyi J. 10.06. Rupai

Kapja: Tímár Sándor 10.02.

1.06. ZMV

SD/60-204/2015

BUDAPEST FŐVÁROS FŐPOLGÁRMESTERI HIVATAL
IKTATÓSZÁM: 63/02-197/2015
IKTATVA: 2015 SZEPT 29.
2015 OKT 05.
MELLÉKLET: 1 DVD
ÜGYINTÉZŐ: Gálicz Zsolt
ELŐADVÁNY

Iktatószám nálunk: 1363/MGT/2015
Iktatószám Önöknél:FPH 059/60-186/2015.
Ügyintéző: Gálicz Zsolt
Dátum: 2015. 09. 23.

Somogyi mudit

dr. Szeneczey Balázs
Városfejlesztési Főpolgármester-helyettes

Budapest Város Önkormányzata

Budapest
1840

BFVT KFT-HEZ
1052 Budapest, Városház u. 9-11.
Érkezett: 2015.10.07.
Iktató sz.: 00718/2015.
Szigné:

Tárgy: Adatszolgáltatás a Fővárosi településszerkezeti terv és a Fővárosi rendezési szabályzat felülvizsgálatához

Tisztelt Főpolgármester-helyettes Úr!

Hivatkozással tárgyi témájú megkeresésükre, tájékoztatjuk Önt, hogy a Magyar Gáz Tranzit ZRt. tulajdonában és üzemeltetésében álló Magyar -- Szlovák DN800 75barg. földgáz szállítóvezeték és annak tartozékát képező optikai bányaüzemi hírközlő kábel nyomvonala érinti Budapest XVII. kerület területét. Levelünkhöz csatolt CD lemezen dwg. formátumban megtalálhatók a vezeték és kábel nyomvonalai, felszíni tartozékaik, továbbá a biztonsági övezet mértéke.

A vezeték biztonsági övezetére vonatkozó tilalmakat az 1993. évi XLVIII. Bányatörvény végrehajtásáról kiadott 203/1998. (XII. 19.) Korm. rendelet rögzíti, melyek az alábbiak:

Vhr.19/A. §[330] (1) A szénhidrogén- és a széndioxid-szállítóvezeték (a továbbiakban együtt: szállítóvezeték), a földgáz elosztóvezeték (a továbbiakban: elosztóvezeték), az egyéb gáz és gáztermék vezeték, valamint a bányászati létesítmény és a célvezeték, továbbá környezetük védelmére, zavartalan üzemeltetése, ellenőrzése, karbantartása, javítása és az üzemzavar-elhárítás biztosítására biztonsági szabályzatban meghatározott méretű biztonsági övezetet kell megállapítani.

(2) A biztonsági övezeten belül tilos

a) a 19/B. §-ban foglaltak kivételével az építési tevékenység, továbbá bármilyen építmény elhelyezése;

b) a tűzrakás vagy anyagok égetése;

c) a külszíni szilárdásvány-bányászati tevékenység;

d) a kőolaj- és földgázbányászati létesítmények, a szállító- és elosztóvezeték állagát veszélyeztető maró- és tűzveszélyes anyagok kiöntése, kiszórása;

e) a robbantási tevékenység;

f) anyagok elhelyezése, tárolása;

g) az árasztásos öntözés, továbbá rizstelep, halastó, víztározó, zagytér létesítése;

h) szállítóvezeték esetében járművek állandó vagy ideiglenes tárolása.

(3) A bányászati létesítmények és a szállítóvezeték részét képező állomások és fáklyák biztonsági övezetének teljes terjedelmében, valamint az elosztóvezeték tengelyétől mért 2-2 méteres, a szállítóvezeték, az egyéb gáz és gáztermék vezeték és a célvezeték tengelyétől mért 5-5 méteres, továbbá az energiaellátó, a távfelügyeleti, a hírközlési és a korrózióvédelemi kábelek tengelyétől mért 1-1 méteres biztonsági övezet részben tilos

a) fák, valamint a létesítmények, vezetékek épségét veszélyeztető egyéb növények ültetése,

b) szőlő- és egyéb kordonok elhelyezése,

c) a 0,6 m-nél nagyobb mélységű talajművelés.

d) a kézzel végzett régészeti feltárás és a 19/B. §-ban foglaltak kivételével egyéb, a felszín megbontásával járó tevékenység (a továbbiakban: földmunka) végzése, valamint

e) a tereprendezés.

Társaságunk a területen jövőbeni fejlesztést nem tervez.

Amennyiben a Fővárosi településszerkezeti terv és a Fővárosi rendezési szabályzat készítésével kapcsolatosan további egyeztetés szükséges, kérjük munkatársunkat megkeresni szíveskedjenek. / név: Gálicz Zsolt, tel: 20/ 250-5611, e-mail: zsolt.galicz@gaztranzit.hu.

Tisztelettel,

dr. Meggyes Gyula
Elnök-vezérigazgató

Nyéki József
Főmérnök

Melléklet: 1 pld. CD

NEMZETI MÉDIA- ÉS HÍRKÖZLÉSI HATÓSÁG

1015 Budapest, Ostrom utca 23-25. • Levélcím: 1525 Budapest, Pf. 75
Telefon: (+36 1) 457 7100 • Fax: (+36 1) 356 5520
E-mail: info@nmhh.hu • Web: www.nmhh.hu

Építmény Engedélyezési Osztály

BUDAPEST FŐVÁROS FŐPOLGÁRMESTERI HIVATAL
IKTATÓSZÁM: 63/32-15/2015
IKTATVA: 2015 ÁPR 30. 2015 MÁJ 05.
MELLÉKLET: Ø ÜGYINTÉZŐ: Karoczkainé Auer Ágnes Andrea Somogyi Judit ELŐZMÉNY:

Iktatószám: EE/11143-2/2015
Tárgy: Budapest Főváros településszerkezeti terv és Fővárosi rendezési szabályzat felülvizsgálata előzetes tájékoztatás
Ügyintéző: Karóczkainé Auer Ágnes
Tel.: 468 0757
E-mail: karoczkaine.auer.agnes@nmhh.hu
Hiv. szám: FPH059/60-33/2015.

Szeneczey Balázs dr. főpolgármester-helyettes

Budapest
Városház u. 9-11.
1052

Tisztelt Főépítész Úr!

A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Hivatala (a továbbiakban: **Hatóság**) **Budapest Főváros településszerkezeti terv és Fővárosi rendezési szabályzat felülvizsgálata** előkészítésébe bevont államigazgatási szerv az alábbi tájékoztatást adja a rendezési feladat ellátásához szükséges – a Hatóság nyilvántartásának részét képező – elektronikus hírközlési szolgáltatókról, szolgáltatásokról, akik, amelyek a rendezés alá vont területtel érintettek, valamint a hatáskörébe tartozó kérdésekben a jogszabályokon alapuló követelményekről.

Az elektronikus hírközlési építmények vonatkozásában, *az elektronikus hírközlésről szóló* **2003. évi C. törvény 94. § (1) bekezdése** szerint: *„A település tervezésénél, rendezésénél, utak és közművek építésénél, korszerűsítésénél, egyéb építmények és más létesítmények megvalósításánál, felújításánál – a külön jogszabályban meghatározott módon – **biztosítani kell az elektronikus hírközlési építmények elhelyezésének lehetőségét.**"*

A postai létesítmények vonatkozásában *a postai szolgáltatásokról szóló* 2012. évi CLIX. törvény 31. § (1) bekezdése alapján: *„A település tervezésénél, rendezésénél, utak és közművek építésénél, korszerűsítésénél, egyéb építmények és más létesítmények megvalósításánál, felújításánál biztosítani kell a postai szolgáltató helyek, felvételi pontok és kézbesítési pontok, valamint az egyetemes postai szolgáltatás teljesítését lehetővé tevő egyéb eszközök elhelyezésének lehetőségét."*

Az elhelyezés területét a 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet 26. § (1) bekezdése szabályozza, további műszaki iránymutatást az MSZ 7487 számú szabvány ad, míg az elhelyezés engedélyezésének feltételeit a **14/2013. (IX. 25.) NMHH rendelet** (a továbbiakban: **Rendelet**), továbbá a 8/2012. (I. 26.) NMHH rendelet határozza meg.

A Hatóság tevékenységének – jogszabályban meghatározott – célja az elektronikus hírközlési piac zavartalan, eredményes működésének és fejlődésének, az elektronikus hírközlési tevékenységet végzők és felhasználók érdekei védelmének, továbbá a tisztességes, hatékony verseny kialakulásának, illetve fenntartásának elősegítése az elektronikus hírközlési ágazatban.

A távközlés, a távközlési infrastruktúra fejlődése településrendezési eszközökkel befolyásolható, támogatható vagy korlátozható, ezért indokoltnak tartom, hogy az érintett hírközlési szolgáltatók

54579 2015 ÁPR 30.

1000047866691

az előkészítésben részt vegyenek úgy, hogy ismertethessék a település fejlődése és építési rendje szempontjából terveiket, és ezek várható lefolyását.

Kérem, hogy az elektronikus hírközlési építmények elhelyezését taglaló munkarész elkészítése során **vegyék figyelembe a Rendelet 18. § *f), g)* pontjában, 26. §-ában, valamint 4. mellékletében foglaltakat.**

Tájékoztatom, hogy a hesz@telekom.hu, hesz@telenor.hu, hesz@invitel.co.hu címre küldött e-mailre a szolgáltatók tájékoztatást adnak fejlesztési terveikről.

A Hatóság felhívja a figyelmet, hogy a településrendezési eszközök készítéséhez, módosításához kapcsolódó elektronikus hírközlési fejezet elektronikus hírközlési fejezetét csak az építésügyi és az építésüggyel összefüggő szakmagyakorlási tevékenységekről szóló 266/2013. (VII. 11.) Korm. rendeletben meghatározott településrendezési hírközlési tervező (betűjele: TH) jogosultsággal rendelkező és névjegyzékbe vett tervező készíthet.

A Hatóság felhívja a figyelmet, hogy folyamatban van a „Digitális Nemzet Fejlesztési Program" megvalósítása melyhez kapcsolódó beruházások, fejlesztések megvalósításának biztosítása befolyásolhatja településrendezési eszközök készítését, módosításait is.

Kérem, hogy a terv elkészültét követően, szíveskedjék azt a Hatóság részére véleményezésre megküldeni, **iktatószámunk** válaszlevelükön történő feltüntetésével és a **hírközlési szakági munkarészek** papír vagy CD alapú csatolásával.

Budapest, 2015. április 24

Tisztelettel:

dr. Rajnai Judit
osztályvezető

Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Hivatala

Országos Atomenergia Hivatal

1539 Budapest 114, Pf. 676
Telefon: (1) 436-4801
Telefax: (1) 436-4804
E-mail: haea@haea.gov.hu

OAH-2015-00797-0002/2015 (AL)

Dr. Szeneczey Balázs
főpolgármester-helyettes
Budapest Főváros Főpolgármesteri Hivatal
1364 Budapest, Pf. 269.

Ügyintézőnk: Lovas Sándor
Ügyintézőjük: Somogyi Judit
Számuk: FPH059/60-33/2015.

Tárgy: Válasz a Budapest fővárosi településrendezési eszközök egyeztetése megkezdéséről szóló előzetes tájékoztatásra

BUDAPEST FŐVÁROS FŐPOLGÁRMESTERI HIVATAL
IKTATÓSZÁM: 63/32-18/2015.
IKTATVA: 2015 MÁJ 05.
2015 MÁJ 07.
MELLÉKLET | ÜGYINTÉZŐ | ELŐZMÉNY

Tisztelt Főpolgármester-helyettes Úr!

2015. április 9-én kelt, fenti számú levelével tájékoztatta az Országos Atomenergia Hivatalt (OAH) a Fővárosban aktuális tárgyi egyeztetések megindításáról, egyidejűleg kérte kapcsolódó adatszolgáltatásunk és nyilatkozatunk jogszabályi előírások szerinti megadását.

Az OAH alapvető és más további feladatkörét az atomenergiáról szóló 1996. évi CXVI. törvény 17. §-a, a nukleáris létesítmények nukleáris biztonsági követelményeiről és az ezzel összefüggő hatósági tevékenységről szóló 118/2011. (VII.11.) Korm. rendelet előírásai, valamint további jogszabályok és más rendeletek határozzák meg.

Az OAH részére a megkereséssel összefüggő véleményezői jogkört a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet (Eljr.) 37. § (4) bekezdés b) pontja, továbbá a 9. melléklete biztosítja.

Az Eljr. rendelet fenti mellékletében az OAH *"*érintettség esetén"* kiegészítéssel szerepel, továbbá az ott megadott táblázat *„Adatszolgáltatás témaköre"* című rovata az OAH-ra vonatkozó jogszabályi szempontokat nem tartalmaz.

A küldött értesítésére válaszolva tájékoztatom, hogy a tárgyi rendezési eszközök figyelembe veendő területén belül, az OAH hatáskörébe tartozó létesítményként az MTA Energiatudományi Kutatóközpont kutatóreaktora, valamint a Budapesti Műszaki Egyetem oktatóreaktora üzemel.

Felhívom figyelmét ugyanakkor, hogy a reaktorok 30 km-es körzete felügyelt terület, amelyen az egyes feladatokat a nukleáris létesítmény és a

55720 2015 MÁJ 05.

1000047867472

radioaktívhulladék-tároló biztonsági övezetéről szóló 246/2011. (XI. 24.) Korm. rendelet (továbbiakban: Korm. rendelet) előírásai szabályozzák.

Fentieken túl, figyelemmel az Elj. rendelet 37. § (4) bekezdés b) pontjába foglaltakra, a küldött értesítés alapján az OAH egyedi követelményeket és elvárásokat nem állapít meg, vonatkozó atomenergetikai ágazati elhatározásokat – ilyenek hiányában – nem ismertet.

Az egyeztetési eljárás következő szakaszaiban részt kívánunk venni.

Budapest, 2015. április 23.

Üdvözlettel:

Hullán Szabolcs
főigazgató-helyettes

OROSZÁGOS ATOMENERGIA HIVATAL -8-

Kapják:

1. Budapest Főváros Főpolgármesteri Hivatal
2. Irattár

FŐVÁROSI
VÍZMŰVEK

Ikt.sz.: FV/5910/2015/1393-1

5201500186200

BUDAPEST FŐVÁROS FŐPOLGÁRMESTERI HIVATAL
IKTATÓ
IKTATVA: 2015 JÚN 17.
2015 JÚN 22
MELLÉKLET: 1 CD
ÜGYINTÉZŐ
ELŐZMÉNY

Budapest Főváros Önkormányzata
dr. Szeneczey Balázs
Városfejlesztési Főpolgármester-helyettes úr részére

Budapest
Városház utca 9-11.
1052

Tárgy: Adatszolgáltatás a Fővárosi településszerkezeti terv és a Fővárosi rendezési szabályzat felülvizsgálatához

Tisztelt Főpolgármester-helyettes Úr!

Hivatkozással az FPH059/60-41/2015 iktatószámú levelükre, az abban foglalt adatszolgáltatásra vonatkozóan az alábbi tájékoztatást adjuk.

A Fővárosi Önkormányzat, valamint a Fővárosi Vízművek Zrt. között létrejött vagyonkezelési szerződés alapján Társaságunk a vagyonkezelésben üzemeltetett eszközökön felújítási és pótlási feladatokat lát el. A beruházási (fejlesztési) feladatok elvégzése a Fővárosi Önkormányzat, mint ellátásért felelős feladata.

A Társaságunk által üzemeltetett vízhálózatok nyomvonalait tartalmazó helyszínrajz digitális változatát – a telefonon történt egyeztetés során meghatározott tartalommal – mellékelten csatoljuk.

A Budapest Központi Szennyvíztisztító Telep (BKSZTT) biztonsági övezetére vonatkozóan a Közép-Duna-Völgyi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség által kiadott vízjogi létesítési engedély (vizikönyvi szám: D.2/4/1183) a telephelyen létesítendő technológiai műtárgyak köré 300 m sugarú, kör alakú védelmi övezetet állapít meg.

Budapest, 2015. június 8.

Tisztelettel:

SZ 224-007
FŐVÁROSI VÍZMŰVEK
Zártkörűen Működő Részvénytársaság

Haranghy Csaba
vezérigazgató

Pálfy Gábor
műszaki beruházási igazgató

SGS SGS

Újrapapír használatával is védjük vizeinket.

Fővárosi Vízművek Zártkörűen Működő Részvénytársaság • Székhely: Budapest XIII., Váci út 23-27. • Postacím: 1325 Budapest, Pf.: 1
Telefon: (1) 465 2400 • Telefax: (1) 465 2961 • E-mail: vizvonal@vizmuvek.hu • www.vizmuvek.hu • Bankszámlaszám: OTP Bank Ny
Cégbíróság: Fővárosi Bíróság mint Cégbíróság • Cégjegyzékszám: 01-10-042451

1000047947424

Emlékeztető

Készült: Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ. hivatalos helyiségében 2015 09. 03.-án tartott egyeztetésről.

Jelen vannak:
Albert Ágnes Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ
Csákvári Rita Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ
Pizág Csaba BFVT Kft.

Tárgy: Budapest Főváros Településszerkezeti Terve *„Az épített környezet értékeinek védelme, Más jogszabállyal érvényesülő művi értékvédelmi, örökségvédelmi elemek"* szerkezeti tervlappal kapcsolatos, a Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ által szolgáltatott adatokkal kapcsolatban felmerült kérdések, észrevételek egyeztetése.

A résztvevők az egyeztetés során az alábbiakban állapodtak meg.

- Régészeti lelőhelyekkel kapcsolatban:
  A terven ábrázolt két védettségi szint megfelelő, csak a kiemelten és fokozottan védett elemek megnevezése pontosítandó, a következők szerint:
  „Rendelettel, határozattal védett régészeti lelőhely területe"
- A műemlékek jelölésmódjával kapcsolatban:
  A védelmi hatósági eljárásban szereplő egység a védett objektum telke. A tervlap áttekinthetősége érdekében a szolgáltatott poligonok helyett szimbólumokkal is jelölhetők.
- A műemléki környezetekről:
  Az ex lege műemléki környezetek alfanumerikus rögzítése elkészült. Folyamatosan frissülő alaptérkép hiányában, (ami alapján ábrázolható lenne) nem kerül grafikai megjelenítésre.
- Világörökségi várományos helyszínek:
  A korábbi nyilvántartáshoz képest hiányzó „A római birodalom határai – A dunai limes magyarországi szakasza, Budapest 11"(Albertfalva) területről, vagy az elmaradás okáról:
  Albertfalva azért maradt ki a világörökségi várományos helyszínek listájából, mert az önkormányzat nem tudja vállalni az ezzel járó terheket.

Ellenjegyezte:

Albert Ágnes

Az emlékeztetőt összeállította:

Pizág Csaba

EMLÉKEZTETŐ

Helyszín: BFVT Kft. tárgyalója *(1061 Bp. VI., Andrássy út 10. II. emelet 200. sz.)*

Időpont: 2015. szeptember 16. 14^{00} óra

Tárgy: Fővárosi településszerkezeti terv felülvizsgálata – egyeztető tárgyalás Ecserrel

Résztvevők: Gál Zsolt – Ecser Nagyközség polgármestere
Gubán Sándor– kistérségi főépítész
Albrecht Ute – BFVT Kft.
Ökrös László – BFVT Kft.

Gubán Sándor és *Gál Zsolt* részéről ismertetésre kerültek az Ecsert érintő fejlesztési elképzelések, valamint az, hogy jelenleg folyamatban van Ecser településrendezési eszközeinek felülvizsgálata. Kifejtésre került, hogy a jelenleg hatályos ecseri településszerkezeti terv a Budapesti Agglomeráció Területrendezési Tervének (BATrT) megfelelően tartalmazza az M4 autópálya bevezető szakaszának alternatíváit, viszont a készülő új településszerkezeti terv az Országos Területrendezési Tervhez (OTrT) igazodva már nem tudja szerepeltetni ezeket. Az OTrT ábrázolja a 31. sz. főút tervezett új nyomvonalát, amely Ecser területén az M4 autópálya „B" alternatív nyomvonalát részlegesen felhasználva, a 120. sz. vasútvonal mellett haladna a fővárosi Helikopter út felé; ez a nyomvonal a főváros településszerkezeti tervében is így szerepel. Hozzátették, hogy ez a nyomvonal Ecser számára kedvezőtlen, és jó lenne, ha a fővárosi tervekben sem szerepelne.
Kérdésként merült fel, hogy a BATrT és az OTrT módosításának mekkora a valószínűsége, és ebben Ecser milyen segítséget tudna nyújtani.

Albrecht Ute részéről ismertetésre került, hogy a fővárosi TSZT-ben az út nyomvonala az OTrT-nek megfelelően került ábrázolásra távlati közúti fejlesztés közelítő nyomvonalaként, amelyet – a bizonytalansága okán – kerületi építési szabályzatban sem kell kiszabályozni. Hozzátette, hogy amíg az OTrT nem módosul – amire kicsi az esély –, addig a fővárosi TSZT-ben a jelenlegi nyomvonal kerül ábrázolásra. Az Ecser számára kedvezőtlen nyomvonal módosításával ugyanakkor a BFVT szakmai szempontból is egyetért, de annak a fővárosi tervekben való szerepeltetésére csak akkor kerülhet sor, ha az új nyomvonal az OTrT-be bekerül, és ezzel párhuzamosan a másik nyomvonal törlésre kerül.

Melléklet: jelenléti ív

JELENLÉTI ÍV

Tárgy: Fővárosi Településszerkezeti Terv felülvizsgálatának előzetes tájékoztatási szakasza
Ecser nagyközség egyeztető tárgyalás

Dátum: 2015. szeptember 16. 14.00 h

Helyszín: Budapest Főváros Városépítési Tervező Kft. (1061 Budapest VI., Andrássy út 10.) 200. sz. tárgyalója

Név	Képviseleti szerv	Aláírás	Telefonszám:	E-mail cím:
[illegible]	Ecser Önkormányzat	[illegible]	06703336733	[illegible]
Gál Zsolt	Ecser Nagyk. Önk	[illegible]	06 30 6974261	polgarmester@ecser.hu
Ökrös László	BFVT Kft.	[illegible]	1/318-1050	okros@bfvt.hu
ALBRECHT UTE	BFVT Kft.	[illegible]	317-52 18	albrecht@bfvt.hu

JELENLÉTI ÍV

Tárgy: Fővárosi Településszerkezeti Terv felülvizsgálatának előzetes tájékoztatási szakasza
Ecser nagyközség egyeztető tárgyalás

Dátum: 2015. szeptember 16. 14.00 h

Helyszín: Budapest Főváros Városépítési Tervező Kft. (1061 Budapest VI., Andrássy út 10.) 200. sz. tárgyalója

Név	Képviseleti szerv	Aláírás	Telefonszám:	E-mail cím:
Gubicza István	Ecser Önkormányzat		06703336733	főépítész@főépítészirodakft.hu
Gál Zsolt	Ecser Nagyk. Önk		06 30 6974261	polgarmester@ecser.hu
Ökrös László	BFVT Kft.		1/318-1050	okrosg@bfvt.hu
Albrecht Ute	BFVT Kft.		317-52 18	albrecht@bfvt.hu

Tárgy: Fwd: Fwd: Adatszolgáltatás a Fővárosi településszerkezeti terv és rendezési szabályzat felülvizsgálatához.
Feladó: Albrecht Ute <albrecht@bfvt.hu>
Dátum: 2015.07.07. 10:36
Címzett: Dudasne Elek Terez <dudasne@bfvt.hu>, "orosz@bfvt.hu" <orosz@bfvt.hu>

-------- Továbbított üzenet --------
Tárgy: Fwd: Adatszolgáltatás a Fővárosi településszerkezeti terv és rendezési szabályzat felülvizsgálatához.
Dátum: Tue, 07 Jul 2015 10:28:17 +0200
Feladó:bfvt@bfvt.hu
Címzett: Albrecht Ute <albrecht@bfvt.hu>

-------- Eredeti üzenet --------
Tárgy: Adatszolgáltatás a Fővárosi településszerkezeti terv és rendezési szabályzat felülvizsgálatához.
Dátum: 2015.07.03 14:59
Feladó: Radvánszki Attila <ARadvanszki@fgsz.hu>
Címzett: "bfvt@bfvt.hu" <bfvt@bfvt.hu>

Tisztelt Hölgyem/Uram!

Tájékoztatjuk Önöket, hogy Budapest közigazgatási területén az alábbi, a FGSZ Zrt. Vecsési Üzemének kezelésében lévő létesítmények találhatók:

·

· Alag - Rákospalota DN600 nagynyomású földgázszállító vezeték és annak biztonsági övezete (22-22 m), valamint a vele párhuzamosan haladó bányaüzemi hírközlő kábel és annak biztonsági övezete (1-1 m).

· Rákospalota gázátadó állomás és biztonsági övezete.

· Rákospalota gázátadó állomáshoz tartozó fáklyavezeték, fáklya és biztonsági övezeteik (7-7 m, R=50 m). Az állomás elektromos ellátását biztosító elektromos betápláló kábel és annak biztonsági övezete (1-1 m).

· Vecsés - Rákospalota DN400 nagynyomású földgázszállító vezeték és biztonsági övezetei (23-23 m, 5-5 m, 8-8 m, 16-16 m) és az azzal párhuzamosan haladó bányaüzemi hírközlő kábel (1-1 m) valamint a vezetékhez tartozó korrózióvédelmi létesítmények (katódállomás, katódkábel, elektromos betápláló kábel) és biztonsági övezeteik (1-1 m).

· Ikarusz gázátadó állomás és biztonsági övezete.

· Ikarusz gázátadó állomáshoz tartozó fáklyavezeték, fáklya és biztonsági övezeteik (20-20 m, R=70 m), valamint az állomás elektromos ellátását biztosító elektromos betápláló kábel és annak biztonsági övezete (1-1 m).

· Kőbánya gázátadó állomás és biztonsági övezete.

· Vecsés - Szigetszentmiklós DN400 nagynyomású földgázszállító vezeték és biztonsági övezetei (23-23 m, 8-8 m, 14-14 m, 28-28 m) valamint az azzal párhuzamosan haladó bányaüzemi hírközlő kábel és biztonsági övezete (1-1 m).

· Vecsés - Csepel DN400 nagynyomású földgázszállító vezeték és biztonsági övezete (7-7 m).

· Soroksár gázátadó állomás és annak biztonsági övezete.

· Soroksár gázátadó állomáshoz tartozó fáklyavezeték és fáklya, valamint biztonsági övezeteik (R=72 m).

· Csepel I. leágazó DN250 nagynyomású földgázszállító vezeték és biztonsági övezete (11-11, 23-23 m) és az azzal párhuzamosan haladó bányaüzemi hírközlő kábel és biztonsági övezete (1-1 m).

· Csepel 2. leágazó DN300 nagynyomású földgázszállító vezeték és biztonsági övezete (7-7, 10-10 m).

· Csepel gázátadó állomás és biztonsági övezete.

· Csepel gázátadó állomáshoz tartozó fáklyavezeték, fáklya , és biztonsági övezeteik (7-7, R=50), valamint az állomás elektromos ellátását biztosító betápláló kábel és annak biztonsági övezete (1-1 m).

· Csepel Rózsa utca DN300 nagynyomású földgázszállító vezeték és biztonsági övezete (7-7 m).

· Csepel Powergreen DN500 nagynyomású földgázszállító vezeték és biztonsági övezete (7-7 m) valamint az azzal párhuzamosan haladó bányaüzemi hírközlő kábel és biztonsági övezete (1-1 m).

· Budatétény - Budafok DN400 nagynyomású gázszállító vezeték és biztonsági övezete (10-10, 14-14 m) és az azzal párhuzamosan haladó bányaüzemi hírközlő kábel és biztonsági övezete (1-1 m).

· Budafok - Budaörs DN250 gázvezeték és biztonsági övezete (23-23, 8-8, 14-14, 16-16 m), valamint az azzal párhuzamosan haladó bányaüzemi hírközlő kábel és biztonsági övezete (1-1 m) továbbá a vezetékhez tartozó korrózióvédelmi létesítmények (katódállomás, katódkábel, elektromos betápláló kábel).

· Budaörsi gázátadó állomás és biztonsági övezete valamint a katódvédelmi vezeték és biztonsági övezete (1-1 m).

· Solymárvölgy - Hárshegy DN250 nagynyomású gázszállító vezeték és biztonsági övezete (23-23, 8-8, 16-16 m) valamint a biztonsági övezetben azzal párhuzamosan haladó bányaüzemi hírközlő kábel és biztonsági övezete (1-1 m).

· Hárshegy gázátadó állomás és biztonsági övezete.

· Solymárvölgy gázátadó állomás és biztonsági övezete.

· Solymárvölgy gázátadó állomáshoz tartozó fáklyavezeték és fáklya, biztonsági övezeteik (7-7 m, R=50) valamint az állomás elektromos ellátását biztosító betápláló kábel és annak biztonsági övezete (1-1 m).

· Pilisvörösvár - Solymárvölgy DN400 nagynyomású

földgázszállító vezeték, biztonsági övezete (7-7, 10-10, 23-23 m) valamint az azzal párhuzamosan haladó 2 db bányaüzemi hírközlő kábel és azok biztonsági övezete (1-1 m), továbbá a vezetékhez tarozó korrózióvédelmi létesítmények (katódállomás, katódkábel, elektromos betápláló kábel és biztonsági övezete (1-1 m).

A fenti létesítményekhez tartozó digitális állományokat valamint a főváros területén található, a FGSZ Zrt. Kápolnásnyéki Üzemének kezelésében lévő létesítményekről szóló tájékoztató levelet és az ahhoz tartozó digitális állományt csatoltan küldjük.

A főváros közigazgatási területén található önálló nyomvonalú bányaüzemi hírközlő kábelekről szóló tájékoztatást, az FGSZ Zrt. Siófoki központjának Informatika és Hírközlés osztálya fogja megküldeni egy külön tájékoztató levélben.

Felhívjuk figyelmüket, hogy gázipari létesítményeink biztonsági övezeteire az 1993. évi XLVIII. törvény végrehajtásáról szóló 203/1998. (XII. 19) számú kormányrendelet Vhr. 19/A §-a tiltásokat és korlátozásokat ír elő, amelyeket a 79/2005 (X.11.) GKM rendeletben leírtakkal együtt kérünk figyelembe venni a településrendezési terv készítése során.

Tájékoztatjuk továbbá, hogy a Budapest közigazgatási területét szintén érintő kőolaj-, és termékszállító vezetékek nyomvonalának pontos helyéről és biztonsági övezetéről a MOL Nyrt. Downstream Magyarország Logisztika Csővezeték Üzemeltetés (2440 Százhalombatta, Olajmunkás u. 2.), a további gázvezetékekről pedig a FŐGÁZ Földgázelosztási Kft. (1081 Budapest, II. János Pál pápa tér 20.) mint üzemeltetők jogosultak nyilatkozni.

Üdvözlettel,

Radvánszki Attila

földmérő mérnök

FGSZ Zrt.

Vecsési Üzem

06-1-8805-371

H-2220 Vecsés, Új Ecseri út, 033/1 hrsz.

Vecsés Pf: 2

disclaimer.txt

Ezen üzenet és annak bármely csatolt anyaga bizalmas, jogi védelem alatt áll, a nyilvános közléstől védett. Az üzenetet kizárólag a címzett, illetve az általa meghatalmazottak használhatják fel. Ha Ön nem az üzenet címzettje, úgy kérjük, hogy telefonon, vagy e-mail-ben értesítse erről az üzenet küldőjét és törölje az üzenetet, valamint annak összes csatolt mellékletét a rendszeréből. Ha Ön nem az üzenet címzettje, abban az esetben tilos az üzenetet

vagy annak bármely csatolt mellékletét lemásolnia, elmentenie, az üzenet tartalmát bárkivel közölnie vagy azzal visszaélnie. This message and any attachment are confidential and are legally privileged. It is intended solely for the use of the individual or entity to whom it is addressed and others authorised to receive it. If you are not the intended recipient, please telephone or email the sender and delete this message and any attachment from your system. Please note that any dissemination, distribution, copying or use of or reliance upon the information contained in and transmitted with this e-mail by or to anyone other than the recipient designated above by the sender is unauthorised and strictly prohibited.

Mellékletek:

ADATSZOLGÁLTATÁS VECSÉSI ÜZEM.ZIP	1,2 MB
adatszoli kápolnásnyék.zip	214 KB
disclaimer.txt	1,3 KB

FGSZ ZRT.
KÁPOLNÁSNYÉKI
FÖLDGÁZSZÁLLÍTÓ ÜZEM

FÖLDGÁZSZÁLLÍTÓ
A MOL CSOPORT TAGJA

Legjobb Munkahely Világgazdaság - Hewitt Felmérés 2009
Legjobb Munkahely Világgazdaság - Hewitt Felmérés 2010
Legjobb Munkahely 2011
Legjobb Munkahely 2012
Legjobb Munkahely 2013

Budapest Főváros Városépítési Tervező Kft.

1052 Budapest

Városház utca 9-11.

Dátum: 2015.06.29.
Iktatószám: UG510000-K-266 /2015.
Ügyintézőnk: Szabó László
Telefon: 22/368-130
Fax: 22/368-252

Hiv. szám:
Ügyintézőjük:

Tárgy: Budapest településrendezési tervének készítéséhez adatszolgáltatás

Megkeresésükre válaszolva tájékoztatjuk Önöket, hogy Budapest közigazgatási területét érinti a Társaságunk tulajdonában és a Kápolnásnyéki Földgázszállító Üzem kezelésében lévő:

- Adony - Budatétény DN400-as nagynyomású földgázszállító vezeték és annak biztonsági övezete (6-6 m; 10-10m; 14-14 m; 20-20m; 28-28m);
- valamint a gázvezetékünk biztonsági övezetében, illetve azokkal közel párhuzamosan húzódó bányaüzemi hírközlő kábeleink és azok biztonsági övezete (1-1m).
- Budatétény gázátadó állomás és annak biztonsági övezete.
- Budatétényi gázátadó állomáshoz tartozó fáklyavezeték, valamint a fáklya biztonsági övezete (10-10 m; R=30 m)
- K-11798 sz. katódállomásunk (elektromos betáp kábel, anódvezeték)és azok biztonsági övezete (1-1 m);

Az üzemeltetésünkben lévő gázipari létesítmények (gázvezetékek, hírközlő kábelek, fáklya, elektromos betápláló kábelek, anódvezeték) nyomvonalainak illetve biztonsági övezetének digitális adatait (.dwg) elektronikus úton továbbítottuk. Zajterhelés szempontjából a 284/2007 (X.29) Korm.rendelet 5§ alapján a gázátadó állomásaink vélelmezett hatásterülete min. 100 méter a zajforrást magába foglaló telekingatlan határától, melyet a digitális adatállományban szintén feltüntettünk.

A településrendezési terv elkészítése során új út kialakításánál kérjük az új út határvonalát oly módon meghatározni, hogy a fenti gázipari létesítményeink biztonsági övezete és az út területe ne essen egybe. A két nyomvonalas létesítmény (pl.: út - gázvezetékek biztonsági övezete) csupán keresztezheti egymást (79/2005 GKM rendelet II. fejezet 1.). A keresztezés szögének 30 foknál nagyobbnak kell lennie.

Egyben felhívjuk figyelmüket, hogy a gázvezetékeink biztonsági övezetére az **1993. évi XLVIII. törvény végrehajtásáról szóló 203/1998. (XII.19.) számú kormány rendelet Vhr.19/A.§-a**, tiltásokat és korlátozásokat ír elő, melyeket a 79/2005. (X.11.) GKM rendelettel együtt kérünk a településrendezési terv készítésénél figyelembe venni.

A gázvezetékünk és gázátadó állomásunk fent megadott biztonsági övezeteinek teljes terjedelmére vonatkoznak a Vhr.19/A.§-ának tiltásai és korlátozásai függetlenül attól, hogy a létesítményeink belterületen, külterületen illetve zártkerten halad-e keresztül. Ezeket a tiltásokat és korlátozásokat kérjük a Helyi Építési Szabályzatban is rögzíteni, megjeleníteni. Mivel a biztonsági övezeten mindennemű építési tevékenység folytatása tilos, ezért a biztonsági övezettel érintett területek beépítésre szánt területé történő kijelölését / besorolását nem javasoljuk.

A biztonsági övezettel érintett ingatlanokon történő bármilyen beruházással (pl: kerítésépítés, fatelepítés, lakóépület tervezése, stb.) kapcsolatban, illetve ha a gázipari létesítményeink biztonsági övezet határainak helyszíni kitűzésére lenne szükségük az ingatlantulajdonosoknak, kérjük, keressék meg az FGSZ Zrt. Kápolnásnyéki Földgázszállító Üzemét (2475 Kápolnásnyék, Pf.:30 Tel.: 06-22/368-130 Fax..:06-22/368-252) írásban vagy telefonon.

Az elkészült településrendezési tervet hatálybalépése előtt kérjük véleményezés és jóváhagyás céljából Társaságunk részére megküldeni szíveskedjenek.

Tisztelettel:

FGSZ FÖLDGÁZSZÁLLÍTÓ ZRT.
Kápolnásnyéki
Földgázszállító Üzem
3.

.....
Tokai-Kiss János
Üzemvezető

.....
Fett Gábor
Műszaki felügyelet irányító mérnök

Kapják: Címzett
Ui.
Irattár

EMLÉKEZTETŐ

készült 2015. szeptember 9-én a Fővárosi településszerkezeti terv és a Fővárosi rendezési szabályzat felülvizsgálatához kapcsolódóan a XII. kerület Városmajor területén lévő sportterületek egyeztető megbeszélésén

Helyszín: Főpolgármesteri Hivatal Városépítési Főosztály
Budapest, Városház utca 9-11. III. emelet 366.
Jelen vannak: mellékelt jelenléti ív szerint

A Fővárosi Önkormányzat elindította Fővárosi településszerkezeti terv (TSZT 2015) és a Fővárosi rendezési szabályzat (FRSZ) felülvizsgálatát, amelynek előzetes tájékoztatási szakasza lezárult.
A kerületi önkormányzatoktól beérkezett előzetes vélemények szakmai egyeztetésére 2015. július és augusztus hónapokban került sor.
A XII. kerület Főépítészi Irodájának munkatársaival történt egyeztetés során felmerült, további egyeztetés igénye a Városmajori park TSZT 2015-ben jelölt területfelhasználási besorolásának áttekintése, a szabadtéri színpad, valamint a sportterületek hosszú távú rendezése érdekében. Az ügy rendezése érdekében Finta Sándor főosztályvezető úr kezdeményezésére, valamennyi érintett fél részvételével került sor az egyeztető tárgyalásra.

Előzmények:
Az FPH058/1049-9/2015 számon használati megállapodás jött létre a Fővárosi Önkormányzat és a Magyar Testgyakorlók Köre között az Önkormányzat tulajdonában álló 6835/17 helyrajzi számú ingatlan használatának megosztására vonatkozóan. A megállapodás alapján az MTK használatába került az ingatlan 7344/39853 eszmei tulajdoni hányada, a területen működő sport funkció változatlan fenntartása mellett.
Szintén az MTK használatába került a XII. kerületi Önkormányzat tulajdonát képező 6835/4 helyrajzi számú ingatlannak a Maros és Szamos utcák találkozásánál lévő területe, amelyen sportcsarnok és egyéb kiszolgáló épületek állnak.
Mind két ingatlan rész, része a Városmajori park területének, de az attól eltérő használata miatt már a 46/1998. (X.15.) Főv. Kgy. rendelettel elfogadott Fővárosi Szabályozási Kerettervben (FSZKT) is IZ jelű, jelentős zöldfelületű intézményterületek keretövezetként került feltüntetésre. Megállapítást nyert azonban, hogy az IZ területi lehatárolás nem felel meg (kisebb) a ténylegesen sportolás céljára használt, lekerített területnek.
A TSZT 2015 készítése során a korábban az FSZKT-ben jelölt terület használat és terület nagyság figyelembevételével ezek az ingatlan részek - az új jogszabályoknak megfelelően – Vi-2 Intézményi jellemzően szabadonálló jellegű terület területfelhasználási kategóriaként kerültek kijelölésre.
A TSZT 2015 és FRSZ felülvizsgálata során felmerült az MTK használatába adott ingatlan részek településrendezési és ahhoz kapcsolódóan azok építés jogi helyzetének rendezése, amelyre az alábbi lehetséges szakmai javaslatok születtek:

A lehetséges megoldások Budapest Településszerkezeti Tervét (továbbiakban: TSZT) érintően:

0. **A sporttelep területfelhasználási besorolásának változatlanul hagyása**

A TSZT-ben változatlanul marad a terület besorolása, telekalakítás nem történik, vagy csak a területfelhasználási egység, illetve az övezet határán. Ennek megfelelően a kerületi építési szabályzat (továbbiakban: KÉSZ) feladata rendezni az építési övezeten kívüli, de a sporttelephez tartozó területrész használatát. Mivel a telekhatár azonban épületen haladna át, ez valóban csak akkor megoldás, ha a meglévő épület bontása tervezett, a közhasználat előtt elzárt terület sem jelent megnyugtató hosszú távú megoldást.

1. **Különleges beépítésre szánt területfelhasználási egység (K-Rek) kijelölése a sporttelep területén**

A Vi-2 jelű terület kiterjesztése a BATrT[1] 5. § (7) bekezdés rendelkezése („A *nagy kiterjedésű zöldterületi települési térségben csak zöldterület, továbbá - a beépítésre szánt és beépítésre nem szánt különleges terület területfelhasználási egység köréből - sportolási célú terület, valamint temetőterület jelölhető ki.”*) alapján nem lehetséges.

A sporttelep használati határához igazítva különleges beépítésre szánt területfelhasználási egység kerülhet kijelölésre. Az új beépítésre szánt terület kijelölésével egyidejűleg a biológiai aktivitást máshol pótolni kell (ÉTV[2] 7. § (3) b) pontja szerint). Továbbá a KÉSZ készítésekor a zöldterület pótlása is szükséges (hatályos TSZT szerint). A KÉSZ készítésekor a legkisebb zöldfelületi arány meghatározásához OTÉK eltérést kell kérni, mivel a teniszpályák miatt nem lehet megfelelni a 40%-os legkisebb zöldfelületi mértéknek.

2. **Különleges beépítésre nem szánt területfelhasználási egység (Kb-Rek) kijelölése a sporttelep területén**

A sporttelep használati határához igazítva különleges beépítésre nem szánt területfelhasználási egység kerül kijelölésre.

A KÉSZ készítésekor a zöldterület pótlása nem szükséges. A különleges beépítésre nem szánt területen épület legfeljebb 5%-os beépítettséggel helyezhető el, az ezt meghaladó beépítettség esetében (mint pl. a 6835/17 hrsz.-ú telken található sporttelepnél közel 7% a beépítettség) OTÉK[3] eltérés kezdeményezése szükséges. Ugyanakkor a kerületi önkormányzat tulajdonban álló 6835/4 hrsz. telken található sporttelep 33%-os beépítettsége magas, nehezen indokolható a különleges beépítésre nem szánt területfelhasználási egység kijelölése OTÉK eltéréssel.

3. **Zöldterület (közpark) területfelhasználási egység (Zkp) kijelölése a sporttelep területén**

A városi parkok hasonlóan a Városmajor parkterülete a parkhasználathoz szorosan kapcsolódó sport és rekreációs funkciókkal együtt egy zöldterületként kerülhet kijelölésre a TSZT-ben.

Az átsoroláshoz a zöldterületekre vonatkozó 3%-os beépíthetőség tekintetében OTÉK eltérés kezdeményezése szükséges.

A Budapest Főváros Önkormányzata vagyonáról, a vagyonelemek feletti tulajdonosi jogok gyakorlásáról szóló 22/2012. (III. 14.) Főv. Kgy. rendelet 5. § (1) bekezdése

[1] 2005. évi LXIV. törvény a Budapesti Agglomeráció Területrendezési Tervéről

[2] 1997. évi LXXVIII. törvény az épített környezet alakításáról és védelméről

[3] 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet az országos településrendezési és építési követelményekről

értelmében forgalomképtelen törzsvagyonba tartozó vagyonelemek a parkok, ezért a sporttelep zöldterületbe sorolása tulajdonjogi szempontból aggályos.
Az OTÉK szerint a közparkoknak közterületnek kell lenni, ami csak állami vagy önkormányzati tulajdonú lehet.

Az egyeztető tárgyaláson a szakmai javaslatok megvitatása során megállapodás nem született.
Az emlékeztető megküldésre kerül az egyeztetés valamennyi résztvevője számára, a szakmai javaslatok átgondolása érdekében, amelyre mielőbb választ várunk.
Amennyiben szükséges újabb egyeztetés összehívására kerül sor.

kmf.

Az emlékeztető összeállította:

Tatai Zsombor tervező BFVT Somogyi Judit vezető-főtanácsos BFFH

ÉVK.: 2016. 10. 18.
Korokth S.
Balla M.
Másolat: Fougrátz Katalin

Fővárosi Csatornázási Művek Zrt.

Levelünk száma: I-2016292879
060881/2016
Ügyintézőnk: Szigeti Julianna
Telefon: 4554-375
Telefax: 4554-110
Szervezeti egységünk neve, címe:
Mérnöki Csoport
1426 Budapest 72 Pf.: 114

Levelük kelte és száma: 00290-0008/2016
Ügyintézőjük: Horváth Adrienn
Telefon: 317-5318
Telefax:

BFVT Kft.

1061 Budapest, Andrássy út 10.

Tárgy: XXIII. ker. Dél-pesti Szennyvíztisztító Telep tartalékterülete – Fővárosi Településszerkezeti terv (TSZT) és Fővárosi Rendezési Szabályzat (FRSZ) felülvizsgálata, szükség szerinti eseti módosítása
Előzetes tájékoztatás

Tisztelt Címzett!

Megkeresésükre válaszolva, az alábbi tájékoztatást adjuk:

A kérelemben megjelölt ingatlanok a Dél-pesti Szennyvíztisztító Teleptől déli irányban helyezkednek el.

Társaságunk Dél-pesti Szennyvíztisztító Telepére naponta átlagosan 54 ezer m^3 szennyvíz érkezik, melynek határérték alatti minőségben történő kezelése a feladatunk. A tisztított szennyvizek befogadója a Ráckevei-Soroksári Duna-ág (a továbbiakban: RSD). A szennyvíztisztítási technológiánk nagyon korszerű, tápanyag eltávolítás, illetve iszapkezelés is folyik a telepen.

A bűzzel járó technológiai lépcsők (előmechanika, biológia, iszapvonal) fedett, illetve teljesen zárt technológiák. Mind a technológiai folyamatok, mind az előülepítés során fellépő kipárolgások, illetve egyéb, esetlegesen emisszióval járó tevékenységeink okozta levegőkörnyezeti hatásai nem haladhatják meg a tisztító telep kerítésétől számított 500 m-es távolságot.

Az FCSM Zrt. Dél-pesti Szennyvíztisztító telep fejlesztésére környezetvédelmi engedélyt kapott a KDV-KTVF-től a KTVF: 7426-2/2007. számú határozatban, melynek 3-as pontjának 4. bekezdésében levegővédelmi szempontból az 500 m-es védőtávolság rögzítésre került, mely a telep kerítésétől értendő. Ez a határozat 2015. augusztus 31-ig volt érvényes.

A jelenleg érvényben lévő környezetvédelmi engedélyben (PE/KTF/1350-26/2015. számú határozat) foglaltak szerint: „...a vizsgált szagkibocsátó források együttes területének középpontjától 285 méternél nagyobb távolságban is kellemetlen szagérzet előfordulhat. ... Előzőek miatt, valamint figyelembe véve, hogy a telepen hulladékkezelési tevékenységet is folytatnak, közegészségügyi szempontból a szennyvíztisztító környezetében a meglévő beépítéseken túlmenően újabb beépítések megvalósítása nem javasolt."

Társaságunk továbbra is fenntartja 044890/2015, I-2015291970 számú, 2015. 06. 16-án kelt levelében foglaltakat, mely szerint a Dél-pesti Szennyvíztisztító Telep bővítéséhez déli irányba területigényünk nincs, azonban a telephez tartozó védőerdősáv megtartását mindenképpen szükségesnek tartjuk, továbbá annak kiterjesztését javasoljuk a telep csepeli oldalára is.

A területen a Szigetdűlő középső útján halad egy Társaságunk tulajdonában és üzemeltetésében lévő Ø 40 cm-es nyomócső, mely adottságként kezelendő.

Ismereteink szerint 2009-ben a Vízügyi- és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság megbízásából az ÖKO Környezeti, Gazdasági, Technológiai, Kereskedelmi, Szolgáltatói és Fejlesztési Zártkörűen Működő Részvénytársaság (ÖKO Zrt.) a MÉLYÉPTERV-MÉVIT Kft. tervei alapján vízminőség védelmi céllal mederkotrást tervezett az RSD teljes hosszán és azok mellékágain. Az RSD vízminőség-javító kotrási munkái során a fenti terület egy jelentős részén (mintegy 15 ha területen) a kitermelt iszap (zagy) ideiglenes deponálását tervezték. A KDV-KTVF KTVF:13777-1/2010 (2010. március 10.) számon vízjogi engedélyt adott a munkálatokra. Az RSD kotrási munkálatai a mai napig nem történtek meg.

Jelen előzetes tájékoztatásunk az általunk jelenleg ismert, rendelkezésünkre álló műszaki, pénzügyi és jogszabályi feltételeket, lehetőségeket, Társaságunk előzetes egyoldalú kötelezettségvállalása nélkül tartalmazza.

Előzetes tájékoztatásunk a jelen levelünk keltétől számított egy évig érvényes és építési engedély kiadásához nem használható fel.

Budapest, 2016. 09. 29.

Fővárosi Csatornázási Művek Zrt.
1/2

Üdvözlettel:

dr. Medovárszki Éva
ált. vezérigazgató h.

Kajtárné Bogár Andrea
értékesítési igazgató

Melléklet: -
Kapják: Címzett

Tougrácz 01.08.. Kapja: Mátraffy Lizett 01.06. Ek

Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság
Igazgató-helyettesi Szervezet
Katasztrófavédelmi Hatósági Osztály
H-1081 Budapest, Dologház u. 1. ✉: 1443 Budapest, Pf.:154.
Tel:(36-1)459-2476, 459-2477, 459-2460, fax:(36-1)459-2459, e-mail: fki.hatosag@katved.gov.hu

HORVÁTH A. ! 01.08. Pogyor

Iktatószám: 35100-6117-3/2015.ált.

Tárgy: Fővárosi településszerkezeti terv és Fővárosi rendezési szabályzat felülvizsgálata ügyében - tájékoztatás
Hiv. számunk: FKI-KHO: 5193-2/2015.
Ügyintéző: Dr. Sárváryné Szentkatolnay Blanka
Telefon: 459-2476, 459-2477
E-mail: fki.hatosag@katved.gov.hu

5193-2/2015

BUDAPEST FŐVÁROS FŐPOLGÁRMESTERI HIVATAL
IKTATÓSZÁM: 63/2-11/2016
IKTATVA: 2016 JAN 05. 2016 JAN 06.
HORVÁTH ANNA
MELLÉKLET: ∅ ÜGYINTÉZŐ: Barcsa M. Valter ELŐZMÉNY: ∅

Budapest Főváros Önkormányzata

Tisztelt Címzett!

Tárgyi ügyben a Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság Igazgató-helyettesi Szervezet Katasztrófavédelmi Hatósági Osztály (a továbbiakban: FKI-KHO) az alábbi tájékoztatást adja:

Az első vízgyűjtő-gazdálkodási terv - amelynek felülvizsgálata jelenleg folyik - megtalálható a www2.vizeink.huhonlapon a Dokumentumtárban (végleges változat elérhetősége: http://www2.vizeink.hu/files/Reszvizgyujto_VGT_Duna.pdf)

A vízgyűjtő-gazdálkodási tervek felülvizsgálata vitaanyagának elérhetősége: https://www.vizugy.hu/vizstrategia/documents/64CA1B65-4AA0-46E3-9FE7-C2DFFBBD09F3/2_2_fuggelek_Duna_RVGT_foanyag_nov18.pdf

Tájékoztatom továbbá, hogy hazánkban a 2000/60/EK Víz Keretirányelv végrehajtásának irányításáért a Belügyminisztérium (1051 Budapest, József Attila u. 2-4.) felel, ezért a Belügyminiszter a hatáskörrel rendelkező hatóság vezetője.

A BM felelős a vízgyűjtő-gazdálkodási terv elkészítéséért felelős szervezetek (OVF, VIZIG-ek) tervezési munkájának koordinálásáért.

A Duna részvízgyűjtő Terv elkészítése és a részvízgyűjtőn belül a tervezés koordinációja az Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatóság, Győr feladata. Az alegységi tervek elkészítése és helyi szinten az érdekeltek bevonása a területileg illetékes 6 vízügyi igazgatóság feladata.

Budapest közigazgatási területe az 1-9 Közép-Duna és az 1-10 Duna-völgyi-főcsatorna (Csepel-sziget) alegységhez tartozik. Az 1-9 alegységi terv készítéséért a Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság (Budapest) az 1-10 alegységi terv készítéséért az Alsó-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság (Baja) a felelős.

Kérem tájékoztatásom szíves elfogadását.

Budapest, 2015. december 30.

Varga Ferenc tű. dandártábornok
igazgató
nevében és megbízásából

dr. Blahó Tamás tű. alezredes
szolgálatvezető

817 2016 JAN 05.

PÁRTOS J.
0201 Pilisvörösvár

Pongrácz Katalin
2016 JAN 29.

158/2/2016/F

Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság
Igazgató

H-1149 Budapest, Mogyoródi út 43. ✉: 1903 Budapest, Pf.: 314
Tel: (36-1) 469-4436 e-mail: fkititkarsag@katved.gov.hu

503/0976(3)-900(3)

Szám: 35100/2071-21/2015.ált.

Tárgy: veszélyességi övezet kijelölése, Első Vegyi Industria Zrt., 1238 Budapest, Helsinki út 138. alatti telephely

Hiv. szám: -
Ügyintéző: Szabó Ágnes tű. fhdgy.
Telefonszám: 1/459-2300/92924
E-mail: szaboa@katved.gov.hu

Intézkedésre / Véleményezésre / Tájékoztatásul kapja:
Másolatban:
Határidő:
Budapest,
2016 JAN 29. Főpolgármesteri Iroda

Budapest Főváros Főpolgármesteri Iroda

H A T Á R O Z A T

Az **Első Vegyi Industria Zrt.** (székhelye: 1139 Budapest, Kartács utca 6.; a továbbiakban: Üzemeltető) 1238 Budapest Helsinki út 138. alatti telephelye mint alsó küszöbértékű veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem vonatkozásában

a veszélyességi övezetet kijelölöm,

egyben kezdeményezem Budapest Főváros XXIII. kerület Soroksár Polgármesterénél a veszélyességi övezet településszerkezeti tervében történő feltüntetését.

Üzemeltető köteles a településszerkezeti terv veszélyességi övezettel kapcsolatos módosításának költségeit viselni.

A veszélyességi övezet kijelölését tartalmazó térképek jelen határozatom 1. számú mellékletét képezik.

Döntésem ellen a közléstől számított 15 napon belül a Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóságnál benyújtott, de a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatósághoz címzett fellebbezést terjeszthet elő, amelyet 5000 forintos illetékbélyeggel kell ellátni.

Eljárási költség megtérítéséről nem kellett dönteni, mert az eljárás során ilyen költség nem merült fel.

I n d o k o l á s

I. Üzemeltető 2015. április 16-án kérelmet terjesztett elő a biztonsági elemzés elbírálása és katasztrófavédelmi engedély megszerzése érdekében. Hatóságom a kérelmet 35100/2071-3/2015.ált. számon iktatta és a 35100/2071-18/2015.ált. iktató számú határozattal tárgyi telephely vonatkozásában a veszélyes tevékenység végzésére vonatkozó engedélyt feltételek nélkül megadta.

II. Hatóságom a biztonsági elemzésben feltüntetett kiindulási adatok, futtatási eredmények, valamint a rendelkezésre álló kockázatelemző és döntéstámogató szoftver felhasználásával *a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről szóló 219/2011. (X. 20.) Korm. rendelet* (továbbiakban: R.) 28. § (1) bekezdése alapján az R. 7. melléklet 2. pontja szerint tárgyi telephely körül a veszélyességi övezetet meghatározta és jelen határozat mellékletét képező térképeken feltüntetett módon belső, középső és külső zónára osztotta.

Hatóságom az általa elvégzett programfuttatás során a védendő adatokat tartalmazó, egységes szerkezetű, az R. 4. mellékletében megfogalmazott tartalmi és formai követelményeknek megfelelő biztonsági elemzésben (a továbbiakban: BE) szereplő kiindulási adatok, futtatási eredményeket használta fel.

Hatóságom a veszélyességi övezet kijelölése során a következőkben foglaltak szerint vette figyelembe a tárgyi telephelyen bekövetkező súlyos baleseti eseménysorokat és azok hatásait:

a) A veszélyességi övezet kijelölése kockázatelemző és döntéstámogató szoftver felhasználásával történt, amely Üzemeltető által megadott paraméterként tartalmazott olyan – tárolási, felhasználási körülményekre utaló – műszaki jellegű információkat, eseménysorokhoz rendelt gyakorisági értékeket, a XXIII. kerületre jellemző időjárási viszonyokra és légköri stabilitásra jellemző információkat, amelyek kizárólag a BE-ből ismerhetők meg.

b) A programfuttatás során Hatóságom figyelembe vett minden, a BE-ben azonosított veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos baleseti eseménysort, amelyek felsorolásszintű listája a védendő adatokat nem tartalmazó biztonsági elemzés *11. számú táblázatában* is szerepel.

c) Fenti programfuttatás során Hatóságom megállapította, hogy a veszélyességi övezet zónáinak kiterjedéséhez 99%-ot meghaladó mértékben 4 eseménysor-csoport járult hozzá a következők szerint:

c1) 1.1.1. összefoglaló jelű eseménysorok: az un. *Tűzveszélyes tároló* déli részén keletkezett tűz, amelyet Hatóságom egyrészt tócsatűzként (hőhatás vizsgálata céljából), másrészt raktártűzként (mérgező égéstermék terjedés vizsgálata céljából) modellezett;

c2) 2.1.1. összefoglaló jelű eseménysorok: az un. *4. számú raktárban* keletkezett tűz, amelyet Hatóságom raktártűzként (mérgező égéstermék terjedés vizsgálata céljából) modellezett;

c3) 8.1.1. és 19.1.1. jelű eseménysorok: az un. *Szintézis III. üzemben,* szállítási útvonal mentén bekövetkezett szivárgás, amelyet Hatóságom mérgező folyadék kikerülésével és párolgásával (mérgező felhő terjedés vizsgálata céljából) modellezett.

d) Fenti, c) pontban szereplő eseménysor-csoporton kívül Hatóságom programfuttatásba vont továbbá valamennyi, BE-ben azonosított súlyos baleseti eseménysort, amelyeket szintén vizsgált mind hőhatás, mérgezés, mind robbanási túlnyomás szempontjából.

III. *A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény* (a továbbiakban: Kat.) 27. § (1a) bekezdése értelmében *„a településszerkezeti terv módosításának költségeit az üzemeltető viseli. Az e törvény IV. fejezete alapján kiadott hatósági döntés nem tartalmazza a településszerkezeti terv módosításának költségét, viselésének módját."*

Fentiekre tekintettel a településszerkezeti terv módosításának költségeiről, viselésének módjáról nem rendelkeztem.

IV. Az R. 28. § (1) bekezdésére figyelemmel jelen határozatommal tájékoztatom a Budapest Főváros XXIII. kerület Soroksár polgármesterét és a fővárosi területfejlesztési tanács tagjaként eljáró fővárosi közgyűlés elnökét a veszélyességi övezet kijelöléséről és annak határairól, egyben kezdeményezem a településszerkezeti tervben történő feltüntetését.

Fentiekre tekintettel (I-IV.) az R. 28. § (1) és (2) bekezdése szerint a rendelkező részben foglaltak szerint döntöttem.

V. Felhívom Budapest Főváros XXIII. kerület Soroksár polgármesterének figyelmét, hogy

1. az R. 28. § (2) bekezdése alapján értesítenie kell a hatóságot a veszélyességi övezet településszerkezeti tervben történő feltüntetésének várható időpontjáról;
2. az R. 28. § (3) bekezdése alapján a veszélyességi övezet kijelölését követően, függetlenül annak településszerkezeti tervben történő feltüntetésétől a veszélyességi övezet határán belüli területen történő esetleges fejlesztések során figyelembe kell venni a veszélyességi övezet határait;
3. az R. 28. § (3) bekezdése alapján az övezetben történő fejlesztésekről a fejlesztés engedélyezése előtt az R. 29. § (1) bekezdése szerinti bizottság létrehozását kell kezdeményezni a katasztrófavédelmi hatóságnál.

Az R. 28. § (4) bekezdése alapján a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem veszélyességi övezete határainak kijelölését, vagy azok módosítását, törlését követően a hatóság megvizsgálja a veszélyeztetett települések településszerkezeti tervét. Amennyiben a településszerkezeti tervben nem vették kellő mértékben figyelembe a veszélyességi övezetben lehetségesen fellépő károsító hatásokat, úgy a hatóság erre felhívja a polgármester figyelmét, és javasolja a szükséges intézkedések megtételét.

VI. Alkalmazott jogszabályok

A jogorvoslat lehetőségét *a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény* (a továbbiakban: Ket.) 98. § (1) bekezdése valamint a 99. §-ban meghatározottak szerint biztosítottam.

A fellebbezési illeték mértékét az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. évi törvény (a továbbiakban: Itv.) 29. § (2) bekezdése alapján állapítottam meg. Az Itv. 73. § (1) bekezdése szerint a közigazgatási hatósági eljárási illetéket az eljárás megindításakor az eljárást kezdeményező iraton illetékbélyeggel vagy az ügyszám megjelölésével, az eljáró hatóság felhívásában szereplő határidőn belül banki átutalással kell megfizetni a (2)-(4), a (4a), a (7) és (8), valamint a (11) bekezdésben foglaltak kivételével.

Figyelembe véve a Ket. 72. § (1) dd) és de) pontjaiban foglaltakat, mivel eljárási költség nem merült fel, így annak megállapításáról és viseléséről nem kellett rendelkeznem.

Határozatom jogalapja a Kat. 25. § (1) bekezdése, az R. 4. §-a, valamint a Ket. 72. § (1) bekezdése.

Hatóságom hatáskörét a Kat. 25. § (1) bekezdése, valamint az R. 1. § 2a. pontja, valamint a R. 4. § (3) bekezdése határozza meg.

Hatóságom illetékességét a Kat. 22. § (1) b) pontja, és a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról szóló 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet 3. §. (3) bekezdése és az 1. melléklet a) pontja határozza meg.

Budapest, 2016. január 18.

Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság * Igazgató *

Varga Ferenc tű. dandártábornok
igazgató

Melléklet: Az Első Vegyi Industria Zrt. (székhelye: 1139 Budapest, Kartács utca 6.) 1238 Budapest Helsinki út 138. alatti telephelye veszélyességi övezetének határai

Készült: 4 példányban
Terjedelme: 3 oldal
Kapja: 1. Első Vegyi Industria Zrt. (1139 Budapest, Kartács utca 6.)
2. Budapest Főváros XXIII. kerület Soroksár Polgármestere (1239 Budapest, Grassalkovich út 162.)
3. Fővárosi Közgyűlés Elnöke (1052 Budapest Városház u. 9-11.)
4. Irattár

EMLÉKEZTETŐ

Készült: Budapest Főpolgármesteri Hivatala (BFFH) – Városigazgatóság Főosztály 2016. július 20-án tartott egyeztető tárgyalásról

Jelen voltak: Jelenléti ív szerint.

Tárgy: Fővárosi településszerkezeti terv és rendezési felülvizsgálatával kapcsolatos természetvédelmi vélemények egyeztetése

Tervezők ismertették a BFFH Városigazgatóság Főosztály Kommunális Közszolgáltatási és Környezetvédelmi Osztályának véleményeire vonatkozó tervezői javaslatokat. Jelenlévők a felvetésekre az 1. Melléklet szerinti válaszokban egyeztek meg.

A Városigazgatóság Főosztály képviselői továbbá az alábbi észrevételeket fogalmazták meg az egyes pontokkal kapcsolatban:

4.2. Az Újpesti Duna sor nyomvonalán, a Palotai-sziget helyi jelentőségű természetvédelmi területet érintően tervezett kerékpárúthoz kapcsolódóan közvilágítás kialakítása nem megengedett. A tervezők elmondták, hogy a kerékpárút műszaki paramétereinek meghatározása nem a településrendezés körébe tartozik, a természetvédelmi szempontokat az építésügyi hatóság engedélyezési eljárás keretében kell érvényesíteni.

4.14. Természetvédelmi szempontból aggályos az Óbudai-sziget északi csúcsán jelölt híd, amely értékes élőhelyet szabdalna fel. A Városépítési Főosztály részéről elhangzott, hogy a híd a hatályos kerületi szabályozási terv alapján tartalmazza a TSZT és FRSZ, annak felülvizsgálatára e tervek keretében nincs lehetőség. A Városigazgatóság Főosztály fontosnak tartja, hogy a szigetet övező ártéri ligeterdő, *védelemre érdemes természeti területként* feltüntetésre kerüljön a TSZT 4. számú szerkezeti tervlapján.

4.16. A Rákos-patak XVII. kerületi részeit érintő *védelemre érdemes természeti területeket* az Országos Környezetvédelmi Tanács 2015. október 22-én kelt levelének alapján kell lehatárolni (lásd. 2. melléklet), figyelembe véve a vasútfejlesztés miatt 2015 évben elfogadott önálló TSZT módosítás elemeit.

Az emlékeztetőt összeállította:

Zétényi Dávid

BFVT Kft.

Tárgy: Fővárosi településszerkezeti terv és rendezési szabályzat felülvizsgálata

Helyszín: FPH Városüzemeltetési Főosztály 166. sz. helyisége **Dátum:** 2016. július 20.

Név:	Egység:	Aláírás:
HORVÁTH ANNA	VÁROSÉPÍTÉSI FŐOSZT.	
PONGRÁCZ KATALIN	VÁROSÉPÍTÉSI FŐOSZTÁLY	
TAKÁCS NOÉMI	VÁROSÍG. FŐO.	
BAARTH NORBERT	FÖRI	
RADNÓCZI PÉTER	VÁROSÍG. FŐO.	
ZÉTÉNYI DÁVID	BFVT Kft.	
Pelő Zoltán	BFVT Kft.	
NIEDETZKY ANDREA	BFVT KFT	
MOLNÁR ZSOLT	Városigazgatósági Főo.	

1. Melléklet – Válaszok és indoklások

Ssz.	*Vélemény*	*Válaszok*
FPH. 4.1.	**Helyi jelentőségű természetvédelmi területek** A Budapest IV. kerület, Újpesti homoktövis természetvédelmi területen, a 76512/407-es helyrajzi számon meglévő, az Ezred utcába bekötő kerékpárút van jelölve, tudomásunk szerint ott nincs ilyen.	**Elfogadásra javasolt.** A Duna híd –Váci út kapcsolat nyomvonala pontosításra kerül a jelenlegi állapot szerint.
FPH. 4.2.	A Budapest IV. kerület, Palotai-sziget helyi jelentőségű természetvédelmi terület, illetve az Újpesti Duna sor vonatkozásában a TSZT-ben és a Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről szóló 25/2013. (IV. 18.) Főv. Kgy. rendelet közötti ellentmondás a IV. kerületi Önkormányzattal történt megbeszélésen részben feloldásra került (lásd. csatolt levél IV. ker.), ezért az TSZT-FRSZ kérjük módosítani az alábbiak szerint: A IV. kerületi Önkormányzat korábbi álláspontja, miszerint a természetvédelmi területet érintően közforgalmú út épülne már nincs napirenden, ezért a folyamatban lévő TSZT-FRSZ felülvizsgálat során olyan területfelhasználás kerüljön meghatározásra, amely már nem tartalmazza ezt a közút szakaszt.	**Elfogadásra javasolt.** A nyomvonal törlésre kerül.
FPH. 4.3.	A Budapest IV. kerület, Palotai-sziget helyi jelentőségű természetvédelmi terület déli részének szigetcsúcsát a terv szerint érinti a tervezett Duna-híd, amelyet a védettség okán kérünk korrigálni.	**Döntést nem igényel.** A Körvasút menti körút részét képező Újpest-Aquincumi Duna-híd közvetlenül a vasútvonal északi oldalán kerül kialakításra, a Palotai szigettől mintegy 50 m-re déli irányban.
FPH. 4.4.	A Budapest X. kerület, Felsőrákosi-rétek természetvédelmi területtel szomszédos Határhalom utca mellett egy közúti közlekedési terület és kerékpárút van kijelölve, amely a terület védettsége okán kérjük úgy korrigálni, hogy a védett terület rovására a tervezett útnak ne legyen területigénye.	**Elfogadásra javasolt.** A nyomvonal szinte teljes egészében elkerüli a X. kerületi védett területet, áthelyezésre kerül a XVII. kerület jelenleg beépítetlen gazdasági területére.
FPH. 4.5.	Ugyan ennek a területnek a keleti szélén egy távlati közúti fejlesztésre kijelölt terület nyomvonala szerepel, amelyet szintén kérünk korrigálni, a védett területről törölni.	**Elfogadásra nem javasolt.** A terület nyugati szélén, a Kozma utca meghosszabbításában szereplő távlati nyomvonal jelmagyarázat szerinti megnevezése szerint csak közelítő nyomvonal. A védett területek elkerülését majd a területfelhasználási egységként történő meghatározásakor kell biztosítani.
FPH. 4.6.	A Felsőrákosi-rétek helyi jelentőségű védett természeti területen a 42805/30-32 és /46 helyrajzi számú ingatlanok nem védettek, kérjük ezeket törölni, továbbá az ex lege láprét (42829/1 hrsz.) ábrázolása is korrigálásra szorul. A Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség a kijelölésről szóló határozatát kijavította, az erről szóló dokumentumot csatoltan megküldjük.	**Elfogadásra javasolt.** A helyi jelentőségű védett természeti terület és az ex lege láprét lehatárolása korrigálásra kerül.
FPH.	A Budapest XI. kerület, Kőérberki szikes rét védett terület lehatárolása nem pontos, a Gyógyvíz	**Elfogadásra javasolt.**

Ssz.	Vélemény	Válaszok
4.7	utca nem védett, kérjük korrigálni.	A helyi jelentőségű védett természeti terület lehatárolása korrigálásra kerül.
FPH. 4.8.	A Budapest XVI. kerület, Naplás-tónál a Simongát utca mentén másodrendű főút szerepel olyan területigénnyel, amely a védett terület rovására kerülne megtervezésre, ezért azt nem támogatjuk. A Simongát utcai nyomvonalváltozat mellett a természetvédelmi területet déli irányból elkerülő változat természetvédelmi szempontból elfogadhatóbb.	**Döntést nem igényel.** A TSZT a 2015 07. 30-i egyeztetésnek megfelelő tartalommal rendelkezik.
FPH. 4.9.	Szintén a Naplás-tó természetvédelmi területnél a (118689), a (118626) és a 118692/13 helyrajzi számú ingatlanok is védettek, ezért kérjük a védett terület lehatárolását kiegészíteni.	**Elfogadásra javasolt.** A helyi jelentőségű védett természeti terület lehatárolása korrigálásra kerül.
FPH. 4.10.	A Budapest XVI. kerület Szilas-patak mentén és a Simongát utcánál a már megvalósult kerékpárút tervezettként van jelölve.	**Elfogadásra javasolt.** A patak mentén a Hermina u — Simongát utca, és a Simongát utcában a Szilas-patak – Nógrádverőce utca közötti szakasz meglévőként kerül feltüntetésre.
FPH. 4.11.	A helyi jelentőségű természeti emlékek esetében a természeti emlékkel érintett területeket is kérjük jelölni a Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről szóló 25/2013. (IV. 18.) Főv. Kgy. rendelet 1. § és 28-39. számú mellékleteinek megfelelően.	**Elfogadásra javasolt.** A helyi jelentőségű természeti emlékkel érintett területek jelölésre kerülnek a TSZT 4. számú szerkezeti tervlapján.
FPH. 4.12.	A Duna Budapest XXII. kerületének partvidékére (a közigazgatási határtól az M0-s hídjáig) a folyóra eredetileg jellemző ártéri galériaerdők jelenléte és az ezt övező nagy kiterjedésű kaszálók jellemzőek. A kiépítetlen sóderes partszakasz és a hozzá csatlakozó erdőterület egyedülálló természeti, tájképi, rekreációs értéket képvisel Budapesten. A parti növényzet a Dunával együtt a Nemzeti Ökológiai Hálózatban az ökológiai folyosó övezetébe tartozik és része a Duna és ártere (kód HUDI20034) Natura2000 területnek. A 2010. évi adatok alapján készült 2011-es Fővárosi Környezeti Állapotértékelés felsorolásszerűen tartalmazza a Budapesten található, védelemre érdemes területeket. Ezek között szerepel a Nagytétényi Duna-part egészen az érdi közigazgatási határig kb. 50 hektáron. A 2014-es Állapotértékeléséhez készült háttértanulmány szintén megerősítette a szóban forgó terület megőrzésének indokoltságát, amely nincs összhangban a tervben szereplő Duna Intermodális Logisztikai Központ tervezetével. A Központ megvalósulása nagy védelemre érdemes természetközeli zöldfelület csökkenéssel járna, amely ellentétes a célkitűzésekkel.	**Elfogadásra nem javasolt, magasabb rendű jogszabállyal ellentétes.** Az OTrT 2014. 01.01. hatályba lépett módosítása tartalmaz Budapest és Érd közigazgatási határánál kikötő létesítést, ennek területbiztosítását a TSZT az ökológiai hálózat figyelembevételével beépítésre nem szánt területfelhasználási kategóriába (KÖv) sorolja. A kikötőhöz kapcsolódóan szükséges háttérterületet a TSZT különleges kikötő (K-Kik) területbe sorolja. A TSZT a magasabb rendű jogszabálynak nem mondhat ellent, ezért a vélemény nem vehető figyelembe a szakmai indokoltság ellenére sem.
FPH. 4.13.	A Budapest XXIII. kerület, Soroksári Botanikus Kert természetvédelmi terület 196059/1 helyrajzi számú területét érinti a kerékpáros infrastruktúra és közút tervezett nyomvonala (közlekedési infrastruktúra területbiztosítás), amelyet kérünk úgy módosítani, hogy a védett terület rovására a nyomvonalnak ne legyen területigénye.	**Elfogadásra javasolt.** A közúti területfelhasználási egység és a kerékpárút nyomvonala a vasúti terület másik oldalára kerül áthelyezésre.
FPH. 4.14.	**Védelemre érdemes természeti területek** A 2014-es Fővárosi Környezeti Állapotértékeléséhez készült háttértanulmány szerint szintén védelemre érdemes természeti terület a Budapest III. kerület, Óbudai-sziget ártéri ligeterdeje,	**Elfogadásra nem javasolt, ellentétes a Budapest 2030-cal.** A sziget északi csúcsának környezetében jelölt híd a hatályos kerületi (Gázgyár KSZT) településrendezési terv szerint gyalogos-kerékpáros híd,

Ssz.	Vélemény	Válaszok
	amelynek rovására a tervek két új Duna-hidat jelölnek. A hidak a természetközeli élőhelyet felszabdalnák és negatívan befolyásolnák a fontos ökológiai összeköttetést (Természetvédelmi tanulmány 3. fejezet 4.).	amely szervesen illeszkedik a partvonal turisztikai-rekreációs fejlesztéséhez. A Bogdáni utca vonalában jelölt híd a sziget jelentős részét lefedő, beépítésre szánt területeinek kiszolgálását hivatott biztosítani a hatályos kerületi településrendezési tervnek megfelelően.
FPH. 4.15.	A Budapest XV. kerület, Sárfű-rét védelemre érdemes területet jelölik a tervek, azonban a 2014-es Fővárosi Környezeti Állapotértékeléséhez készült háttértanulmány 3. fejezet 15. értelmében a területe kiegészítendő.	**Elfogadásra javasolt.** A védelemre érdemes természeti terület lehatárolása kiegészítésre kerül.
FPH. 4.16.	A 2010. évi adatok alapján készült 2011-es Fővárosi Környezeti Állapotértékelés felsorolásszerűen tartalmazza a Budapesten található, védelemre érdemes területeket. Ezek között együttesen szerepel a Túzok utcai láp és környéke, valamint a Rákos-patak XVII. kerületi részei. Később, a 2014-es Állapotértékeléséhez készült háttértanulmány szintén megerősítette a XVII. kerületben lévő terület megőrzésének indokoltságát. A Túzok utcai lápot magába foglaló Felsőrákosi-réteket, a Rákos-patak kőbányai szakaszát övező természetközeli területeket a X. Kerületi Önkormányzat kezdeményezésére a Fővárosi Közgyűlés 2014. január 1-i hatállyal már helyi jelentőségű természetvédelmi területté nyilvánította. Az Országos Környezetvédelmi Tanács 2015. októberében kezdeményezte a Rákos-patak XVII. kerületi részeinek védetté nyilvánítását, jelenleg a védetté nyilvánítás előkészítéséhez az adatgyűjtés folyik. Kérjük, hogy a mellékelt Természetvédelmi tanulmány 3. fejezet 9. szerint a területet védelemre érdemes területként szíveskedjék jelölni. A védelemre javasolt területen új infrastruktúra kijelölését nem támogatjuk.	**Részben elfogadásra javasolt.** A szóban forgó terület védelemre érdemes természeti területként feltűntetésre kerül, de a lehatárolás nem lehet ellentétes a vasútfejlesztés miatt 2015 évben elfogadott önálló TSZT módosítással.
FPH. 4.17.	A Budapest XV. kerület, Szilas-tó védelemre jelölt területet kettészeli a tervezett közlekedési nyomvonal, ami szemben áll a természetvédelmi érdekekkel, ….	**Döntést nem igényel** A védelemre jelölt területek elkerülését majd a metró és a közút nyomvonal területfelhasználási egységként történő meghatározásakor kell biztosítani.
FPH. 4.18.	A Budapest XV. kerület, Szilas-tó védelemre jelölt terület lehatárolása nem teljes (Természetvédelmi tanulmány 3. fejezet 16.).	**Elfogadásra javasolt.** A védelemre érdemes természeti terület lehatárolása kiegészítésre kerül
FPH. 4.19.	A Budapest XXII. kerület, Kamaraerdő védelemre érdemes terület északi lehatárolása nem pontos, kérjük javítani a Természetvédelmi tanulmány 3. fejezet 11. pontjában lévő térképszelvénynek megfelelően.	**Elfogadásra javasolt.** A védelemre érdemes természeti terület lehatárolása kiegészítésre kerül a természetbeni állapot figyelembevételével.

Országos Környezetvédelmi Tanács

főtitkár

Dr. Szeneczey Balázs
főpolgármester-helyettes

Budapest Főváros Önkormányzata

Tisztelt Főpolgármester-helyettes Úr!

Az Országos Környezetvédelmi Tanács 2015. Szeptember 25.-én kapta meg a Fővárosi Településszerkezeti Terv (TSzT), valamint a Fővárosi Rendezési Szabályzat (FRSz) módosításához készülő környezeti vizsgálat (SKV) tárgyú, ugyanakkor Budapest Főváros Településszerkezeti terve módosítása környezeti vizsgálat-értéklés című dokumentumot.

Áttekintve a dokumentációt a Tanács észrevételei az alábbiakban összegezhetőek.

A környezeti vizsgálat-értékelés szerkezete, tartalomjegyzéke jól áttekinthető, megfelel az SKV megvalósítását szabályozó 2/2005 (I. 11.) Korm. rendelet előírásainak, annak tekinthető tehát.
A dokumentáció tartalmát illetően megállapítható, hogy az valamennyi releváns jogszabályra tekintettel készült és ami még fontosabb: az SKV kiemeli a TSzT valamennyi összefüggését más – ugyancsak releváns – tervekkel és programokkal, mert a kölcsönhatások és azok környezetállapotra gyakorolt hatásának elemzése a környezeti vizsgálat és értékelés lényege.
Megállapítható mindemellett, hogy az értékelési szempontok, valamint a fejlesztés során elérendő környezeti- és természetvédelmi célkitűzések – csaknem minden fejezetben – azonos megfogalmazással szerepelnek, amely ugyan fölöslegesnek is nevezhető redundancia, ám tekinthető ezen szempontok és célok hangsúlyozásának is.
A környezeti hatások értékelése – tekintve, hogy egy meglévő közlekedési infrastruktúra korszerűsítéséről van szó – korrekt és elfogadható.

„A természeti értékek megőrzése, az ökológiai kapcsolatok biztosítása, javítása – védelemre érdemes területek, meglévő értékek fenntartása; az ökológiai hálózat övezeteinek területi megőrzése" – amint a dokumentum 2. fejezete fogalmaz – tárgyában az Országos Környezetvédelmi Tanács részletesebb észrevételeket, ill. konkrét javaslatot tesz.
A természetvédelmi érdek érvényesítése nem csupán a zöldfelületek, ezen belül is az erdők kiterjedésének megtartását / pótlását jelenti. A környezeti vizsgálat-értékelés – két helyen is meghivatkozza – hogy a BATrT tartalmazza: „A vasútvonal a Rákos-patak völgyében halad. A völgy a Nemzeti Ökológiai Hálózat része".

OKT Titkárság: 1055 Budapest, Kossuth tér 11.
Postacím: 1860 Budapest.
Telefon: 1- 79 51063; 1- 79 53699. Fax: 1- 79 50429.
E-mail: okttitk@fm.gov.hu
www.oktt.hu

Az SKV evidenciaként deklarálja továbbá, hogy „A szabadterületeket átszelő lineáris infrastruktúra elemek az ökológiai kapcsolatok romlását eredményezik. A biológiai aktivitásérték mutató (?) csökkenésével számolhatunk."
A környezeti vizsgálat-értékelés 6. fejezete, Védett, védendő táji,- természeti értékek, területek alfejezete megállapításai ellentmondásosak, ill. pontosan föltárják a védettség hiányát : „A térség fontos része a Nemzeti Ökológiai Hálózatnak... A területen egyéb természeti védettség nincs, a patakvölgy nem része a Natura 2000 védettségi kategóriának és helyi jelentőségű védett természeti értékek sem találhatók benne." Ám „Az előbbiekben említett természetvédelmi oltalom alatt álló értékeket kiegészíti (és részben átfedi) az OTrT-ben meghatározott, területrendezés eszközeivel szabályozott Országos Ökológiai Hálózat övezete... az ökológiai folyosó pedig összeköti az előbbi értékes élőhelyeket. Az OTRrT –ben kijelölt, – a Duna-Ipoly Nemzeti Park által pontosított – ökológiai hálózat ökológiai folyosó övezete a Rákos-patak mentén érintett (!) a vasútvonal-fejlesztés területigénye révén.
Amint a 7. Közérthető összefoglaló fejezetben olvasható : "Az élőhelyként értékelhető területeket érintő fejlesztési területek minden esetben kedvezőtlenek az állat és növényvilág szempontjából....A tervben a természeti szempontú védelem alatt álló, különösen értékes élőhelyek megőrzése alapvető szempont volt (?), ugyanakkor a szabadterületeket átszelő lineáris infrastruktúra elemek az ökológiai kapcsolatok romlását eredményezhetik. Mindezen negatív hatásokat megfelelő nagyságú erdőterület kijelölésével (?) kívánja ellentételezni a terv....."
Ez azonban – megítélésünk szerint – sem megoldás, amint azt a Duna-Ipoly Nemzeti Park véleményében olvasható óvatos megfogalmazás is tartalmazza: „Tekintettel arra, hogy a tervezett beruházásra környezeti hatástanulmány készült, illetve környezetvédelmi engedéllyel rendelkezik, a Fővárosi Településszerkezeti Tervnek és a Fővárosi Rendezési Szabályzatnak a tervezett beruházás megvalósításához szükséges módosítása ellen kifogást nem emelünk. Kérjük azonban, hogy az ökológiai folyosóval érintett területeken, a közlekedési területfelhasználási egységekbe, illetve övezetekbe történő átsorolás, lehetőség szerint csak a műszakilag indokolt szélességben történjen, az ökológiai folyosó területének a lehető legkisebb mértékű igénybevételével."

A Fővárosi TSzT módosítási dokumentációban megfogalmazott vasútvonal-fejlesztés valóban rendelkezik 2013.-ban, a KDV-KTVF által kiadott környezetvédelmi engedéllyel, az OKT azonban – Agrár- és Természetvédelmi Bizottsága javaslata alapján – fölhívja a figyelmet arra, hogy "A Budapest-Hatvan vasútvonal XVII. Kerületen áthaladó része több olyan, a Rákos-patak völgye eredeti élővilágát őrző foltot érint, amelyek élővilága a fővárosban egyedülálló. Ezek megőrzése és védelem alá helyezése a Főváros legfontosabb és legaktuálisabb természetvédelmi feladatai közé tartozik."

Az Országos Környezetvédelmi Tanács ennek megfelelően javasolja, hogy a tervezett beruházás (csak) abban az esetben legyen megvalósítható, ha ezen területek védelem alá helyezésével háboríthatatlanságuk megőrzése biztosítható.

OKT Titkárság: 1055 Budapest, Kossuth tér 11.
Postacím: 1860 Budapest.
Telefon: 1- 79 51063; 1- 79 53699. Fax: 1- 79 50429.
E-mail: okttitk@fm.gov.hu
www.oktt.hu

Országos Környezetvédelmi Tanács

f ő t i t k á r

Félő ugyanis, hogy az SKV által megfogalmazott, többszörösen feltételes "kritérium-rendszer" nem nyújt kellő biztosítékot: "Összességében megállapítható, hogy a terv nem tartalmaz olyan elemet, amely – amennyiben optimális szakszerűség, precíz organizáció és megfelelő anyagi erőforrás rendelkezésre áll a megvalósításkor – a környezeti elemek olyan mértékű terhelését eredményezné, hogy az káros hatással lenne az emberek életminőségére és egészségére, valamint **a természeti környezetre**."

Tisztelt Főpolgármester-helyettes Úr,

a Rákos-patakvölgy eredeti élővilágát őrző, egyedülálló, élőhelyek területeit az Országos Környezetvédelmi Tanács tehát javasolja védelem alá helyezni és a beruházás megvalósítása során háborítatlan állapotuk megtartását biztosítani.

Ezen területek térképszelvényeit észrevételeinkkel együtt megküldöm.

A Testület nevében és megbízásából

2015. Október 22.-én

Dr. Bulla Miklós

OKT Titkárság: 1055 Budapest, Kossuth tér 11.
Postacím: 1860 Budapest.
Telefon: 1- 79 51063; 1- 79 53699. Fax: 1- 79 50429.
E-mail: okttitk@fm.gov.hu
www.oktt.hu

III. u.
I. u.
IV. u.
II. u.
Bartók Béla u.
Ősagárd u.
Bésenyszög u.
Szent Imre herceg út
Vasút sor
Rétsár u.
Gázlómalom
Rák u.
Szabadság sgt.
Volán u.
Prém u.
Ipar u.
Pécel út
Szabadréti u.
Kántor u.
Kaszáló u.
Fenyőhegyi út
Pesti út
Mezőárkány u.
Napfény sor
Nyúlány u.
mage © 2015 DigitalGlobe
© 2015 Google
Google earth
2005
Képek dátuma: 8/2/2014 47°29'01.52" É 19°15'52.24" K magasság 132 m szemmagasság: 1.70 km

Rákosligeti határút
Gilkóka út
Vidor u.
Gyöngyfyük u.
Kecel u.
Márka u.
Tarack u.
Gondor u.
Vargha Gyula u.
XXVI. u.
XXI. u.
XIX. u.
XV. u.
XIII. u.
IX. u.
VII. u.
III. u.
I. u.
Vasút sor
Határ út 90.
Baumax
502. sor
527. u.
503. u.
525. tér
517. u.
511. u.
512. u.
513. u.
520. u.
521. u.
538. u.
Összefogás u.
Simai u.
Borsó u.
Ujlak u.
Pesti út
Népkert
Rétsár u.
Kaszáló u.
Image © 2015 DigitalGlobe
© 2015 Google
Google earth
2005
Képek dátuma: 8/2/2014 47°29'14.91" É 19°14'19.09" K magasság 130 m szemmagasság: 3.09 km

Dállamos u.
Naplás u.
Alapkő u.
Ősagárd u.
Besenyszög u.
Szent Imre hercég út
Rák u.
Gázló köz
Szabadság sgrt.
Volán u.
Kaszinó köz
Zrínyi u.
Image © 2015 DigitalGlobe
© 2015 Google
Google earth
2005
Képek dátuma: 8/2/2014 47°29'15.54"É 19°16'42.48" K magasság 134 m szemmagasság: 1.70 km

Rákóczi út
Péceli út
Dőlés köz
Irás u.
Bordóce u.
Színes u.
Image © 2015 DigitalGlobe
© 2015 Google
Google earth
2007
Képek dátuma: 8/2/2014 47°29'45.43" É 19°18'03.83" K magasság 143 m szemmagasság: 2.34 km

KÖZÉP-DUNA-VÖLGYI VÍZÜGYI IGAZGATÓSÁG

H-1088 Budapest, Rákóczi út 41.
Levélcím: 1428. Budapest, Pf.: 33.
Ügyfélfogadási idő: H, SZ: 9^{00}-14^{00}, P: 9^{00}-13^{00}
Web: www.kdvvizig.hu; E-mail: titkarsag@kdvvizig.hu
Tel.: (1) 477-3500 * Fax.: (1) 477-3519 **MÁK: 10032000-01712010-00000000**

Iktatószám:	00973-0039/2015.	Iktatószám Önöknél:	FPH059/60-255/2015
Előadó:	Pálffy Margit, Koncz Zsófia	Előadó Önöknél:	Somogyi Judit
		Melléklet:	1 db cd

dr. Szeneczey Balázs részére
főpolgármester-helyettes

Tárgy: A Fővárosi településszerkezeti terv és a Budapest Főváros rendezési szabályzatának felülvizsgálatához adatszolgáltatás kérése - válasz

BUDAPEST FŐVÁROS FŐPOLGÁRMESTERI HIVATAL
IKTATÓSZÁM: 63/C-9/2016
IKTATVA: 2016 JAN 04.
MELLÉKLET: 1 CD
ÜGYINTÉZŐ
ELŐZMÉNY: 59/60/2015
2016 JAN 06.

Budapest Főváros Önkormányzata
Városfejlesztési Főpolgármester-helyettes
1052 Budapest, Városház utca 9-11.
SomogyiJ@budapest.hu
SzeneczeyB@Budapest.hu

Tisztelt Főpolgármester-helyettes Úr!

A tárgyi témában küldött levelével kapcsolatosan Igazgatóságunk a 00973-0021/2015. iktatószámon küldött véleményét továbbra is fenntartja, valamint az alábbi adatszolgáltatást adja:

Budapest **belvíz által veszélyeztetett területei**nek térképét, valamint az **Országos vízminőség-védelmi övezet** lehatárolását levelünk CD mellékletében csatoltuk, szerkeszthető formátumban is.

Tájékoztatjuk, hogy a Budapesti Főváros közigazgatási területét is érintő:

- 02.NMT.01. Ipoly-torkolat a Duna bal parton, Dömös külterületi határa a Duna jobb parton - Budapest északi közigazgatási határa,
- 02.NMT.02 Budapest déli közigazgatási határa – Tassi-zsilip,
- 02.NMT.04. Kitorkollás (Visegrád) – Budapest északi közigazgatási határa
- és a BUDAPEST (Budapest északi közigazgatási határa – Budapest déli közigazgatási határa)

című **nagyvízi mederkezelési tervek** készítése teljes körűen nem zárult le, így jelenleg a nagyvízi meder határát Igazgatóságunknak szerkeszthető formában nem áll módjában rendelkezésre bocsátani. A nagyvízi meder határát tájékoztatásul pdf formában megküldjük, azonban felhívjuk a figyelmet, hogy annak kijelölése és a határvonal pontosítása jelenleg folyamatban van, így a csatolt térképi állományok csak előzetes tájékoztatásul szolgálnak

Tájékoztatásul megadjuk a főbb vízügyi paramétereket, a Főváros térségére vonatkozóan:

– A jelenleg aktuális MÁSZ értékeket, „*a folyók mértékadó árvízszintjeiről* szóló **74/2014. (XII. 23.) BM** rendelet tartalmazza;

144 2016 JAN 04.
1000061105675

– A legnagyobb vízszint (LNV) térséghez tartozó paraméterei az alábbiak:

h (mBf)	Vízfolyás	Part	Fkm
105,157	Szentendrei-Dunaág	jobb	2
105,181	Szentendrei-Dunaág	bal	2,3
105,214	Szentendrei-Dunaág	bal	3
105,22	Duna	bal	1661
105,22	Duna	bal	1659,5
105,09	Duna	bal	1658,5
104,92	Duna	bal	1656,7
104,841	Duna	jobb	1654,5
104,731	Duna	jobb	1654
104,707	Duna	jobb	1653
104,683	Duna	jobb	1652,5
104,551	Duna	jobb	1651,5
104,44	Duna	bal	1650,8
104,43	Duna	bal	1650,3
104,302	Duna	jobb	1649
104,29	Duna	bal	1649
104,239	Duna	jobb	1648
104,119	Duna	jobb	1647
103,880	Duna (Vigadó-tér)	bal	1646,5
103,870	Duna	jobb	1646
103,673	Duna	jobb	1644,9
103,506	Duna	jobb	1643,75
103,352	Duna	jobb	1643,1
103,123	Duna	jobb	1642
103,043	Duna	jobb	1641,2
102,968	Duna	jobb	1640,7
102,898	Duna	jobb	1640,1
102,76	Duna	jobb	1639,7
102,66	Duna	jobb	1638,5
102,63	Duna	jobb	1638
102,46	Duna	jobb	1637,5
102,4	Duna	jobb	1637
102,39	Budafoki vízmérce		1636,9
102,150	Duna	bal	1634,8
102,105	Duna	bal	1632
101,741	Duna	bal	1631,5
101,728	Duna	bal	1630

Kérjük a tervezés során adatszolgáltatásunk figyelembevételét. A településrendezési tervek véleményezésében továbbra is részt kívánunk venni.

Budapest, 2015. december 22.

Üdvözlettel

KÖZÉP-DUNA-VÖLGYI VÍZÜGYI IGAZGATÓSÁG
Budapest

Mészáros László
műszaki igazgató-helyettes
főmérnök

Tárgy: AlfaGroup telek
Feladó: Mártonffy Miklós <foep@bp18.hu>
Dátum: 2015.07.24. 11:10
Címzett: Ökrös László <okros@bfvt.hu>
CC: Hartung Melinda <hartung@bp18.hu>, Fekete-Dömök Krisztina <fdomok@bp18.hu>, Szabó Gábor <gszabo@bp18.hu>

Tisztelt Ökrös László!

Önöknél a BFVT-ben 2015. 07. 14-én a TSZT felülvizsgálattal kapcsolatban tartott egyeztetés során (feltételesen) igényként merült fel az AlfaGroup tulajdonában lévő telek területfelhasználásának megváltoztatása "Vi-2"-ről "Lke-1"-re. Az állami Főépítésszel történ egyeztetés alapján **nem** kérjük, tehát maradjon a terület a jelenleg hatályos "Vi-2" területfelhasználású. (Az Állami Főépítész véleménye egyébként a Ti véleményeteket erősítette meg.)

Köszönettel:
Mártonffy Miklós
főépítész

EMLÉKEZTETŐ

Tárgy:

Fővárosi településszerkezeti terv és rendezési szabályzat felülvizsgálata – kisvízfolyások szabályozása

Jelenlévők:

• Rácz Tibor	Fővárosi Csatornázási Művek Zrt.	Ár- és Belvízvédelem Osztály vezetője
• Zikkert Zoltán	BVFT Kft.	településtervező
• Szabó Krisztián	BVFT Kft.	közműtervező
• Zétényi Dávid	BVFT Kft.	környezettervező

Időpontja, helyszíne:
2017. március 13-a, Fővárosi Csatornázási Művek Zrt., Soroksári út 31. szám alatti irodája.

A BFVT Kft. tervezői röviden ismertették a budapesti kisvízfolyások TSZT-ben való ábrázolásának metodikáját. A TSZT a fővárosi szinten meghatározó, nyílt kisvízfolyásokat Vf (folyóvizek medre és partja) területfelhasználási kategóriába sorolja, amelynek alapján a KÉSZ övezetet jelöl ki. Számos kisvízfolyás-szakasznál előforduló szabályozási probléma, hogy a vízfolyás nyomvonala eltér a telekállománytól, azaz „fizikailag nem a telken van”, ami fakadhat a vízfolyás medrének időközbeni átalakításából, de a pontatlan felmérésből egyaránt.

Az FCSM-et (mint a kisvízfolyások üzemeltetőjét) képviselő Rácz Tibor elmondta, hogy a tervezők által felvázolt szabályozási problémák számukra is ismertek. Ezek a vízfolyások üzemeltetésével kapcsolatos és egyéb „napi” kezelési feladatok elvégzését nem befolyásolják. Fontos lenne a TSZT-ben a természetbeni, illetve az olyan tervezett állapotnak megfelelő szabályozás lehetőségét biztosítani, amely figyelembe veszi az vízkár megelőzési célokat és az esetlegesen tervezett kisvízfolyás revitalizációkat is, valamint azokat a távlati vízgazdálkodási beruházásra alkalmas helyeket, amelyek biztosítása a jövőbeni biztonságos árvízvédekezés érdekében szükséges (villámárvizek ellen tározók, beépítésre nem engedélyezett hullámterek, stb.). A TSZT ez irányú felülvizsgálatának alapfeltétele a jelenlegi nyomvonalak pontos felmérése, amelynek megvalósítása a Fővárosi Önkormányzat megbízása alapján folyamatban van.

Budapest, 2017. március 16.

Az emlékeztetőt összeállította: ellenjegyezte:

Zétényi Dávid
környezettervező
BFVT Kft.

Rácz Tibor
FCSM Zrt.

Tárgy: AntennaHungária KÖZMŰ adatszolgáltatás
Feladó: Molnár Tibor <MolnarT@ahrt.hu>
Dátum: 2017.03.08. 14:22
Címzett: "István, Orosz" (orosz@bfvt.hu) <orosz@bfvt.hu>

Tisztelt Orosz István Úr!

A csatolás szerinti adatok állnak rendelkezésünkre a magassági építési korlátozásainkból.
Pesti irányban nem tudunk értelmezhető korlátozásról (80-140m közötti), viszont két vidéki viszonylatban van 20m-es korlátozás ill. építési tilalom közvetlenül az OMK központunk körül.
Csatolok egy KMZ anyagot is, ami a budapesti optikai hálózatunkat tartalmazza (ezt publikáljuk az e-közműbe is)
A megadott EOV-k alapján AutoCAD programmal megrajzolhatók az irányok.
De a második KMZ anyagban az AH-s tornyok találhatók.
Ebben az esetben kihasználva a Google Earth program rajzolási készségét, könnyen lehet összekötővonalakat rajzolni.
2015.05.13. óta nem változtattunk adatainkon.

Tisztelettel,

Molnár Tibor
Leírás:
Leírás:
Tel.: 1-464-2372
FAX: 1-464-2525
Mobil: 70-333-4467
kozmu@ahrt.hu

FIGYELMEZTETÉS:
"Ez az e-mail bizalmas információkat tartalmaz kizárólag a címzett(ek) számára. Amennyiben Ön nem címzettje ennek az e-mail-nek, felhívjuk figyelmét arra, hogy az e-mail tartalmának közzététele, másolása, illetéktelenek számára való továbbítása, megőrzése vagy bármilyen hasonló tevékenység tilos és törvénybe ütköző."

Mellékletek:

EOV koordináták_adatok.xlsx	8,5 KB
OMK_Gerecse_adatok.pdf	143 KB
OMK_TatabányaMHegy_adatok.pdf	47,6 KB
OMK_TatabányaMHegy_műszaki leírás.pdf	35,5 KB
OMK_TatabányaMHegy_térkép.pdf	93,2 KB
OMK-Gerecse_térkép.pdf	176 KB
AH_optika_20160408.kmz	77,3 KB
AH tornyok.kmz	17,7 KB

IKTATVA 2013 MÁRC 08.
Gyf: 502/2013

KÖZÉP-DUNA-VÖLGYI KÖRNYEZETVÉDELMI,
TERMÉSZETVÉDELMI ÉS VÍZÜGYI FELÜGYELŐSÉG

Bologh Éva 2013 MÁRC 08.

Kérjük, válaszában hivatkozzon iktatószámunkra!

Ikt. sz.: KTVF: 7115-3/2013.

Tárgy: Budapest XIV. kerület, a Paskál kút Vízbázis védőterületének, védőidomának felülvizsgálata, kijelölő határozat módosítása

Előadó: Csipes Judit
Bálint Anett
Pálinkás Tamás
Bezák Bernadett Krisztina
Fehérné Árendás Orsolya
Kiss Ivett
Szente Attila
Verespey Ágnes

Melléklet: 1 db térkép

Vízikönyvi szám: Bp/F/95, 6.2/10/125

HATÁROZAT

A **Budapest Gyógyfürdői és Hévizei Zrt.** (1138 Budapest, Népfürdő u. 38.) üzemeltetésében álló, Paskál kút védőterületeit kijelölő, KTVF: 41309-1/2009. számon kijavított, KTVF: 4021-2/2006. számú, Bp/F/95, 6.2/10/125 vízikönyvi számú határozatot – egyéb rendelkezéseinek változatlanul hagyásával – az alábbiak szerint

módosítom.

A határozat rendelkező részében a

„Budapest Gyógyfürdő és Hévizei Rt. (1130 Budapest, Népfürdő u. 38.) illetve a Rubicon 18 Ingatlanfejlesztési Kft. (1052 Régiposta u. 12.) tulajdonában és a Budapest Gyógyfürdő és Hévizei Rt. üzemeltetésében álló, H.3.067-4/1978 számú, többször módosított vízjogi üzemeltetési engedély alapján üzemeltetett Paskál kút védőterületeit mint a termálvíz-bázis védőidomainak felszíni metszetét e határozat rendelkező részének I., II., III. pontjai szerint, az ott meghatározott rendelkezésekre, jogokra és kötelezettségekre figyelemmel

kijelölöm.

A közcélú vízilétesítmény tulajdonosát és üzemeltetőjét kötelezem arra, hogy a kijelölt védőterületeknek (védőidomnak, védősávnak) a határozat III. pontjában meghatározott, illetve a jogszabály szerint egyébként szükséges kialakításával kapcsolatos feladatokat

2006. november 30-ig

végezze el, illetve azok elvégzéséről gondoskodjon."

szövegrész helyére az alábbi kerül:

A **Budapest Gyógyfürdői és Hévizei Zrt.** (1130 Budapest, Népfürdő u. 38.) üzemeltetésében álló, KTVF: 11870-6/2011. számú vízjogi üzemeltetési engedély alapján üzemeltetett Paskál kút Vízbázis **belső védőövezetét, valamint belső védőidomát és hidrogeológiai**

Levelezési cím: 1447 Budapest, Pf.: 541 E-mail: kozepdunavolgyi@zoldhatosag.hu
Telefon: 478-44-00, Telefax: 478-45-20 Honlap: http://kdvktvf.zoldhatosag.hu
Zöld Pont Iroda: 1072 Budapest, Nagydiófa u. 10-12.
Ügyfélfogadás: hétfőtől csütörtökig: 9^{00} – 16^{00}-ig, péntek: 9^{00} – 12^{00}-ig
Ügyintézői ügyfélfogadás: hétfő, szerda: 9^{00} – 12^{00}, 13^{00} – 16^{00}-ig, péntek: 9^{00} – 12^{00}-ig

védőidomának „A" és „B" zónáját, e határozat rendelkező része szerint, az ott meghatározott rendelkezésekre, jogokra és kötelezettségekre figyelemmel

kijelölöm.

A határozat I. és II. fejezetét törlöm, helyükre az alábbiak kerülnek:

I. KIJELÖLÉSSEL KAPCSOLATOS RENDELKEZÉSEK

Vízbázis megnevezése:
Paskál kút Vízbázis

Vízilétesítmények üzemeltetője, engedélyese:
Budapest Gyógyfürdői és Hévizei Zrt. (1138 Budapest, Népfürdő u. 38.)

Vízjogi üzemeltetési engedély:

Alapengedély:	KTVF: 11870-6/2011.
Vízikönyvi szám:	Bp/F/95 6.2/10/125
Hatályos:	2016. október 31. napjáig

Elhelyezkedése:
Budapest XIV. kerület, 40091/9 hrsz.-ú ingatlanon.

A vízbázisról ellátott létesítmények:
Paskál Strandfürdő létesítményei
Paskál Strandfürdő mellett található Budapest Gyógyfürdői és Hévizei Zrt. kertészete fűtésének biztosítása
Cordia Thermal Zugló lakópark termálvizes létesítményei
Medicatus – SPC Beruházó és Szolgáltató Zrt. létesítményei

A kút elhelyezkedésével érintett ingatlan tulajdonosa:
Budapest Gyógyfürdői és Hévizei Zrt. (1138 Budapest, Népfürdő u. 38., a továbbiakban: Üzemeltető)

1. A VÉDELEM ALÁ HELYEZETT VÍZBÁZIS VÍZILÉTESÍTMÉNYEINEK, VÍZKÉSZLETÉNEK ÉS KIJELÖLÉSÉNEK ALAPADATAI

1.1. A védelem alá helyezett vízkivételi művek műszaki adatai:

Paskál kút

Kataszteri szám:	B-24	
Telepítés helye:	1141 Budapest, Fischer I. u. 119-121., 40091/9 hrsz.	
EOV koordinátái:	X = 241850,08 Y = 656283,88	
Csőperem szintje:	Z = 112,32 mBf.	
Talpmélység:	1735,0 m	
Csövezés:	0,00 - 25,00 m között	D 14 3/4"-os acélcső
	0,00 - 503,00 m között	D 9 5/8"-os acélcső
	0,00 - 1735,00 m között	D 6 5/8"-os acélcső

Szűrőzés: 1396,00 – 1400,00 m között D 6 5/8"-os perforált acélcső

Nyugalmi vízszint a terepszint felett: 5,60 m (117,92 mBf.)
Üzemi vízszint a terepszint felett: 4,40 m (116,72 mBf.)
Üzemi vízhozam: 450 l/p

Vízminőség: A Bp. XIV. B-24 OKK számú kút vizének belső (ivókúrára történő) felhasználásánál a „Zugló Gyöngye" elnevezéssel a gyógyvíz megnevezés használata engedélyezett.
A Bp. XIV. B-24 OKK számú kút vizének külső (fürdési célú) felhasználásánál a „Paskál Gyógyvíz" elnevezéssel a gyógyvíz megnevezés használata engedélyezett.

1.2. Védelem alá helyezett vízkészlet:

A védőterület meghatározásánál figyelembe vett vízmennyiség: 663 m^3/nap, 242 000 m^3/év
Vízadó réteg: triász mészkő
Vízkészlet jellege: minősített gyógyvíz

1.3. A védelem alá helyezett vízbázis védőidom lehatárolását megalapozó modellszámítás:

A vízmozgások hidrodinamikai modellje a MODFLOW, háromdimenziós, moduláris felépítésű programcsomag felhasználásával készült. Az alkalmazott szoftver a telített szivárgási térben végbemenő vízmozgás többrétegű és teljes háromdimenziós megközelítéssel történő leírására alkalmas. A numerikus megoldás véges differencia módszerrel történt.

A modell horizontális határai:

A vizsgált terület horizontális kiterjedése 8 x 4 km, így – figyelembe véve a földtani sajátosságokat - a peremi bizonytalanságok illetve a peremi megkötésekből adódó esetleges hibák a számítási eredményeket érdemben nem befolyásolják.
A terület meghatározásánál szempont volt, hogy a Paskál kúthoz legközelebb eső, azonos vízadón elhelyezkedő Széchenyi I. és II. hévízkutak szintén a vizsgált területre essenek.

A modell vertikális határai:
felső: terepszint
alsó: 1500,0 m (1388 mBf.)

Rácskiosztás:
alapháló: 100 x 100 m

A modellben alkalmazott rétegfelosztás:

Réteg száma	Kőzet	Szivárgási tényező (m/nap)	
		vízszintes	függő-leges
1.	a triász alapkőzetet fedő képződmények, amelyek a számítás szempontjából a vízforgalomban nem vesznek részt	0,05	10^{-6}
2.	triász karbonátos vízadó kőzetek	1*	0,3

A modellréteg átlagos szivárgási tényezője

1.4. A védőidom és védőterület felülvizsgálatát megalapozó dokumentáció:

- AQUIFER Kft. – „Paskál-kút (Budapest, XIV. ker) védőterület meghatározása" című dokumentáció (2012. október)

2. VÍZBÁZIS VÉDŐTERÜLETÉNEK ÉS VÉDŐIDOMAINAK LEHATÁROLÁSA

A vízbázis védőidomának nincs felszíni metszete, ezért csak belső védőövezetet jelölök ki.

A vízbázis védőidomait és védőterületét az alábbiak szerint állapítom meg:

2.1. Belső védőidom és védőövezet:

2.1.1. Belső védőidom:

A vizsgálatokkal megállapításra került, hogy a 20 napos elérési időhöz tartozó védőidomnak nincs felszíni metszete. Belső védőidomként a kúttól mint középponttól számított 10 m sugarú felszín alatti térrészt jelölöm ki.

A belső védőidom rétegbeli elhelyezkedésének mélységi adatai:

felső síkja:	terepszint
alsó síkja a terepszint alatt:	1500,0 m (1388 mBf.)

2.1.2. Belső védőövezet:

A vizsgálatokkal megállapításra került, hogy a 20 napos elérési időhöz tartozó védőidomnak nincs felszíni metszete, ezért a kút körül **a felszínen csak a minimális 10 m sugarú körnek megfelelő belső védőövezet kijelölése szükséges.**

A belső védőövezetek határát a bekerített védőövezet határához igazítom.

A belső védőterület sarokponti EOV koordinátái:

Sarokpont sorszáma	EOV X	EOV Y
1.	241 860	656 274
2.	241 860	656 294
3.	241 840	656 274
4.	241 840	656 294

2.2. Külső védőidom és védőövezet:

A vizsgálatokkal megállapításra került, hogy a 180 napos elérési időhöz tartozó védőidomnak nincs felszíni metszete, ezért **a kút körül a felszínen külső védőövezet kijelölése nem szükséges.**

2.3. Hidrogeológiai védőidom és védőövezet:

2.3.1. Hidrogeológiai védőidom:

2.3.1.1. Hidrogeológiai védőidom „A" zónája:

A vizsgálatokkal megállapításra került, hogy az 5 éves elérési időhöz tartozó védőidomnak nincs felszíni metszete.

A hidrogeológiai védőidom „A" zóna felszíni vetületének töresponti koordinátái:

Sorszám	EOV X	EOV Y
R_5_1	241 921	656 378
R_5_2	241 873	656 407
R_5_3	241 818	656 398
R_5_4	241 774	656 333
R_5_5	241 739	656 215
R_5_6	241 769	656 152
R_5_7	241 864	656 121
R_5_8	241 929	656 150
R_5_9	241 978	656 237
R_5_10	241 946	656 308

A hidrogeológiai „A" védőidom rétegbeli elhelyezkedésének mélységi adatai:

felső síkja a terepszint alatt: 1220,0 m (1108 mBf.)
alsó síkja a terepszint alatt: 1500,0 m (1388 mBf.)

2.3.1.2. Hidrogeológiai védőidom „B" zónája:

A vizsgálatokkal megállapításra került, hogy az 50 éves elérési időhöz tartozó védőidomnak nincs felszíni metszete.

A hidrogeológiai védőidom „B" zóna felszíni vetületének EOV koordinátái:

Sorszám	EOV X	EOV Y
R_50_1	241 900	656 434
R_50_2	242 011	656 414
R_50_3	242 126	656 324
R_50_4	242 197	656 109
R_50_5	242 222	655 925
R_50_6	242 170	655 715
R_50_7	242 053	655 593
R_50_8	241 930	655 543
R_50_9	241 786	655 571
R_50_10	241 660	655 650
R_50_11	241 585	655 838
R_50_12	241 589	656 000
R_50_13	241 677	656 282
R_50_14	241 738	656 322

A hidrogeológiai „B" védőidom rétegbeli elhelyezkedésének mélységi adatai:

felső síkja a terepszint alatt: 1190,0 m (1078 mBf.)
alsó síkja a terepszint alatt: 1500,0 m (1388 mBf.)

2.3.2. Hidrogeológiai védőövezet:

2.3.2.3. Hidrogeológiai védőövezet „A" zónája:
A vizsgálatokkal megállapításra került, hogy az 5 éves elérési időhöz tartozó védőidomnak nincs felszíni metszete, ezért **a kút körül a felszínen hidrogeológiai védőövezet „A" zónájának kijelölése nem szükséges.**

2.3.2.4. Hidrogeológiai védőövezet „B" zónája:
A vizsgálatokkal megállapításra került, hogy az 50 éves elérési időhöz tartozó védőidomnak nincs felszíni metszete, ezért **a kút körül a felszínen hidrogeológiai védőövezet „B" zónájának kijelölése nem szükséges.**

II. A VÉDŐIDOMOKRA ÉS A VÉDŐTERÜLETRE VONATKOZÓ ELŐÍRÁSOK

1. A védőidomokkal és a védőterülettel érintett ingatlanok használata és a védelem érdekében szükséges használati, valamint igénybevételi korlátozások

1.1. Belső védőidom – védőövezet

A belső védőidomban és védőövezet területén *a vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízilétesítmények védelméről* szóló 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet [a továbbiakban: 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet] 11. §-ában, illetve 5. számú mellékletében foglaltakat kell betartani, különös tekintettel az alábbiakra:

1.1.1. Üzemeltető köteles a területhasználati korlátozások betartása mellett a belső védőövezetet fenntartani.

1.1.2. A belső védőövezet területén rendszeresen Üzemeltetőnek azok a dolgozói tartózkodhatnak, akik ott munkát végeznek, és a külön jogszabályban meghatározott rendszeres egészségügyi ellenőrzést igazoló egészségügyi könyvvel rendelkeznek. Belépésre jogosultak továbbá az itt dolgozók munkájának irányítói, valamint az ellenőrzésre jogosult hatósági személyek, továbbá azok, akiket a védőterület tulajdonosa erre (így például átmeneti munkavégzésre) esetileg feljogosít.

1.1.3. A létesítményeket és berendezéseket úgy kell üzemeltetni, hogy szennyező anyag ne kerülhessen a vízbe, a terepfelszínre vagy a felszín alá, és a vizet gyűjtő, kitermelő, szállító berendezésekbe.

1.1.4. A belső védőövezet területén trágyázás (szerves és műtrágyázás), valamint növényvédő szerek használata tilos.

1.1.5. A belső védőövezet területén tilos minden olyan tevékenység, amely megbontja a vízadó réteget, csökkenti a vízkészlet védettségét, növeli a sérülékenységet.

1.2. Hidrogeológiai védőidom

1.2.1. Hidrogeológiai védőidom területén fúrás, új kút létesítése esetén a 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet 5. számú mellékletében foglaltak alapján, ha az külön jogszabály előírásai alapján nem tartozik a környezeti hatásvizsgálat alá, a Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség (a továbbiakban: Felügyelőség) Felügyelőség egyedi vizsgálat eredményeképpen e

rendelet előírásai szerint esetileg szabja meg a tevékenység végzésének feltételeit, illetőleg a korlátozásokat. Az egyedi vizsgálathoz szükséges dokumentációt *a környezetvédelmi, természetvédelmi és tájvédelmi szakértői tevékenységről* szóló 297/2009. (XII. 21.) Korm. rendelet [a továbbiakban: 297/2009. (XII. 21.) Korm. rendelet] alapján a víz és a földtani közeg részszakterületen szakértői jogosultsággal rendelkező szakértők is elkészíthetik.

2. A védőidomok és a védőterület kialakításával, fenntartásával kapcsolatos kötelezettségek, rendelkezések, intézkedések

2.1. Belső védőidom – védőövezet

A 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet 11. §-ában, illetve 5. számú mellékletben foglaltakat kell betartani, különös tekintettel az alábbiakra:

2.1.1. A kút meglévő kerítését és kútaknáját folyamatosan karban kell tartani, a belső védőterületet legalább hetente egy alkalommal, helyszíni bejárással kell ellenőrizni.

2.1.2. A belső védőövezet területén a terepfelszínt úgy kell kialakítani, hogy ott csapadékvízből visszamaradó pangó vizek ne keletkezhessenek.

2.1.3. A védőövezeten lehetőleg összefüggő füvesített felületet kell kialakítani. A nem füvesíthető felületeket időtálló, szennyezést nem okozó anyaggal kell burkolni.

2.1.4. Felszínközeli vízadók, valamint vezetékek és műtárgyak közelében csak olyan fák, bokrok telepíthetők, melyek gyökérzete ezeket nem éri el.

2.1.5. A belső védőidomban és védőövezet területén csak a vízkivétel létesítményei és olyan más létesítmények helyezhetők el, melyek a vízkivételhez csatlakozó vízellátó rendszer üzemi céljait szolgálják.

2.1.6. A belső védőövezetre belépési engedélyt adó köteles gondoskodni arról, hogy az ideiglenesen ott tartózkodók szennyezést ne okozzanak.

2.2. Egyéb előírások

2.2.1. A vízbázis, vízilétesítmények engedélyese köteles a külön jogszabály, valamint a védőterületet megállapító határozat és az üzemeltetési szabályzat szerint gondoskodni a védőterület fenntartásához szükséges létesítményekről, ezek fenntartásáról, üzemeltetéséről.

2.2.2. A védőterület kijelöléséről szóló határozattal érintett ingatlant a tulajdonos vagy az egyéb jogcímen használó úgy köteles használni, hogy a védett vízbázist, valamint a kitermelt vizet ne veszélyeztesse, és a használat következtében azt szennyeződés ne érje.

2.2.3. A vízilétesítmények tulajdonosa a védőidom, a védőterület kijelölésével, fenntartásával kapcsolatos tulajdoni, használati és egyéb korlátozásokból eredő károkért külön jogszabály előírásai szerint köteles helytállni.

2.2.4. A vízkészletet veszélyeztető szennyező tevékenység vagy esemény észlelése esetén az arra hatáskörrel rendelkező közigazgatási szervnél haladéktalanul intézkedést kell kezdeményezni.

2.2.5. A határozat felülvizsgálatát kell kezdeményezni abban az esetben, ha a kitermelt víz mennyisége és/vagy minősége jelentősen (10 %-nál nagyobb mértékben), tartósan (24 hónapon keresztül) megváltozik, különösen akkor, ha a víz minősége tartósan romlik.

2.3. Tulajdonos, üzemeltető határidőhöz kötött kötelezettségei:

2.3.1. Jelen határozat jogerőre emelkedését követően a Paskál Fürdő üzemeltetési szabályzatának vízbázisvédelmre vonatkozó részét aktualizálni kell a jelen határozatban előírtak betartására vonatkozó intézkedésekkel. Az üzemeltetési szabályzatot meg kell küldeni a Felügyelőségre.
Benyújtási határidő: 2013. május 31.

2.3.2. Üzemeltetőnek el kell végezni a *„Paskál kút (Budapest, XIV. ker.) védőterület meghatározása (2004. szeptember),* a *„Hiánypótlás a Paskál kút védőterület meghatározáshoz (2005. április)"* és a *„Paskál-kút (Budapest, XIV. ker) védőterület meghatározása (2012. október)"* című dokumentációk felülvizsgálatát, aktualizálását, és kiegészítését a 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet szerint. A felülvizsgálat során részletes értékelő jelentést kell készíteni a vízbázis állapotáról, a végrehajtott intézkedésekről, a vízbázis vízkészletének és vízminőségének alakulásáról, meghatározva a további feladatokat, szükséges intézkedéseket, szükség esetén javaslatot kell tenni a kijelölt védőövezetek módosítására.
A felülvizsgálati dokumentáció benyújtási határideje: 2022. március 31.

III. SZAKHATÓSÁGI ELŐÍRÁSOK

Budapest Főváros Kormányhivatala Népegészségügyi Szakigazgatási Szerve a V-R021/12654-2/2012. számú szakhatósági állásfoglalásában hozzájárulását - a 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendeletben foglaltak betartása mellett - kikötés nélkül megadta.

A **Magyar Bányászati és Földtani Hivatal Budapest Bányakapitányság** – a dokumentáció áttekintése után – a BBK/3579-2/2011. számú szakhatósági állásfoglalásában feltételeket nem támasztott.

IV. HATÁLYOSSÁGI IDŐ

Jelen határozat 2023. március 31. napjáig hatályos. A felülvizsgálat eredményétől függően a Felügyelőség hivatalból vagy Üzemeltető kérelmére intézkedik jelen határozat módosításáról.

Jelen határozat rendelkező részében előírtak megfelelő, illetve határidőre történő önkéntes teljesítésének elmaradása esetén *a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól* szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 134. §-ában foglaltak alkalmazásának van helye.

Az előírásokban foglaltak nem vagy nem megfelelő teljesítése esetén *a vízgazdálkodásról* szóló 1995. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Vgtv.) 32/A. § (1) bekezdése alapján a Felügyelőség Üzemeltetőt vízgazdálkodási bírság megfizetésére kötelezi.

Egyidejűleg megállapítom, hogy az igazgatási szolgáltatási díj mértéke 315 000 Ft, mely megfizetésre került.

E döntés ellen a közlést követő naptól számított 15 napon belül az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőségnek címzett, de a Felügyelőséghez öt példányban benyújtandó fellebbezéssel lehet élni. A fellebbezés elektronikus úton történő benyújtására jelenleg nincs lehetőség. A fellebbezési eljárás díja 157 500 Ft. A vízbázis védőterületét kijelölő határozattal érintett ingatlan tulajdonosa, használója által a jogorvoslati eljárásért fizetendő díj ingatlanonként 5000 Ft. A fellebbezési eljárás díját a Felügyelőség Magyar Államkincstárnál vezetett 10032000-01711806-00000000 számú előirányzat-felhasználási számlájára átutalási megbízással vagy postai úton készpénz-átutalási megbízással (csekk) kell megfizetni.

INDOKOLÁS

A Vgtv. 14. § (2) bekezdése alapján az ásvány- és gyógyvíz hasznosítást szolgáló, vagy erre kijelölt vizeket a vízkivétel védőidomainak, védőterületének kijelölésével és fenntartásával fokozott védelemben és biztonságban kell tartani. A kijelöléssel és fenntartással kapcsolatos jogszabályi követelményeket a 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet határozza meg.

A Felügyelőség a KTVF: 41309-1/2009. számon kijavított, KTVF: 4021-2/2006. számú határozatával kijelölte a Budapest XIV. kerület, Paskál kút védőterületét.

A határozatban rögzítésre került, hogy a kijelölő határozatot megalapozó diagnosztikai dokumentációt a határozat kiadását követő 5. évben az üzemeltetőnek szükséges felülvizsgálni az észlelési vízvizsgálati adatoknak, valamint a védőterület bejárás eredményének felhasználásával.

Üzemeltető 2010. november 30. napján benyújtotta a Felügyelőségre a 2010. november hóban kelt felülvizsgálati dokumentációt és kérelmezte a határozat hatályának meghosszabbítását.

A Felügyelőség a benyújtott dokumentációt a *vízjogi engedélyezési eljáráshoz szükséges kérelemről és mellékleteiről* szóló 18/1996. (VI. 13.) KHVM rendelet [a továbbiakban: 18/1996. (VI. 13.) KHVM rendelet], valamint a 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendeletben foglaltak alapján átvizsgálva a KTVF: 5090-3/2011. számú végzésben hiánypótlást írt elő.

Üzemeltető 2011. május 27. napján benyújtotta a „Hiánypótlás a Paskál kút vízbázis védőidom kijelölő határozat módosításához" című felülvizsgálati dokumentációt.

A benyújtott dokumentációt a Felügyelőség átvizsgálva megállapította, hogy nem felel meg a 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendeletben foglaltaknak, ezért a KTVF: 5090-10/2011. számú végzésben előírta a dokumentáció átdolgozását.

Üzemeltető 2012. november 14. napján benyújtotta a Felügyelőségre a Budapest XIV. kerület, Paskál-kút védőterületét és védőidomát kijelölő határozatot megalapozó diagnosztika felülvizsgálati dokumentációját (a továbbiakban: Dokumentáció).

Üzemeltető 2013. február 19. napján kelt nyilatkozata szerint a Budapest belterület 40091/9 helyrajzi számon nyilvántartott Paskál kút Vízbázis kizárólagos tulajdonosa az Üzemeltető.

A fenti ingatlan a becsatolt tulajdoni lap szerint Üzemeltető kizárólagos tulajdonát képezi.

A Felügyelőség a benyújtott dokumentációkat megküldte az alábbi hatóságok, mint szakhatóságok részére:

Budapest Főváros Kormányhivatala Népegészségügyi Szakigazgatási Szerve a V-R-021/12654-2/2012. számú szakhatósági állásfoglalásában hozzájárulását a 2012. októberben kelt dokumentációval kapcsolatosan kikötés nélkül megadta.

Szakhatósági állásfoglalását az alábbiakkal indokolta:
„A Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség KTFV: 1565-4/2012. iktatószámú megkeresésében felkérte Hatóságunkat az ügyben szakhatósági állásfoglalás megadására. A megkereséshez csatolt AQUIFER Kft. 2012. október hónapban összeállított „Paskál kút (Budapest XIV. ker.) védőterület meghatározása" című dokumentációt áttanulmányoztam. A dokumentáció és a helyszíni ismereteink alapján a védőterület kijelöléséhez szükséges szakhatósági állásfoglalás a fentiek szerint megadható.
Szakhatósági állásfoglalásom kialakításánál figyelembe vettem a vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízilétesítmények védelméről szóló 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet előírásait.
Szakhatósági állásfoglalásomat az egészségügyi hatósági és igazgatási tevékenységről szóló 1991. évi XI. törvényben megállapított hatósági jogkörömben, a környezetvédelmi, természetvédelmi, vízügyi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 347/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet 32/D. § (2) bekezdés a) pontjában biztosított hatáskörömben, illetve az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálatról, a népegészségügyi szakigazgatási feladatok ellátásáról, valamint a gyógyszerészeti államigazgatási szerv kijelöléséről szóló 323/2010. (XII. 27.) Korm. rendelet 4. § (3) bekezdése szerint meghatározott illetékességemben eljárva alakítottam ki."

A Budapesti Bányakapitányság – a 2010. november 30. napján benyújtott dokumentáció áttekintése után – a BBK/121/2011. számú szakhatósági hozzájárulásában feltételeket nem támasztott. A Budapest Bányakapitányság a 2011. május 27. napján benyújtott hiánypótlási dokumentáció alapján a BBK/1627-2/2011. számú szakhatósági állásfoglalásában úgy nyilatkozott, hogy a BBK/121/2011. számú szakhatósági hozzájárulását fenntartja.

A Bányakapitányság felhívja a figyelmet, hogy a kitermelő az energetikai hasznosítás céljából kitermelt geotermikus energia után bányajáradékot köteles fizetni. A bányajáradék számítását és bevallását külön jogszabály határozza meg.

A 2012. október hóban kelt dokumentáció áttekintése után **a Magyar Bányászati és Földtani Hivatal** a BBK/3579-2/2011. számú szakhatósági állásfoglalásában a **BBK/121/2/2011. és BBK/1627-2/2011.** számon kiadott szakhatósági hozzájárulásában foglaltakat fenntartotta.
Szakhatósági állásfoglalását az alábbiakkal indokolta:
„A Budapesti Bányakapitányságra 2012.11.26-án érkezett tárgyi ügyben szakhatósági megkeresés.

A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (Ket.) 27. § (1) bekezdése, a vízgazdálkodási hatósági jogkör gyakorlásáról szóló 72/1996. (V.22.) Korm. rendelet 27. § (1) bekezdése alapján a szakhatósági ügyintézés (30 nap) határnapja 2012.12.27.

A Budapesti Bányakapitányság a szakhatósági állásfoglalást a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. tv. (Ket.) 44. § (1) bekezdése, valamint a környezetvédelmi, természetvédelmi, vízügyi hatósági és igazgatási feladatokat

ellátó szervek kijelöléséről szóló 347/2006. (XII.23.) Korm. rendelet 32/D. § (2) bekezdése alapján adta meg, illetékességét a 267/2006. (XII. 20.) Korm. rendelet 2. §-a biztosítja.

A figyelemfelhívás a Bt. 20. § (2) c) pont előírásán alapul. A külön jogszabály: az ásványi nyersanyagok és a geotermikus energia fajlagos értékének, valamint az értékszámítás módjának meghatározásáról szóló 54/2008. (III. 20.) Korm. rendelet."

Az eljárás során közreműködő szakhatóságok állásfoglalását és azok indokolását a Ket. 72. § (1) bekezdése db) és ed) pontjai alapján foglaltam a határozatba. A szakhatóságok állásfoglalása ellen a Ket. 44. § (9) bekezdése alapján önálló jogorvoslatnak nincs helye, azok a határozat elleni jogorvoslat keretében támadhatók meg.

Megállapítottam továbbá, hogy a Paskál kút és védőterülete országos jelentőségű védett, vagy védelemre tervezett természeti területet és *a természet védelméről* szóló 1996. évi LIII. törvény 23. § (2) bekezdés alapján ex lege védett természeti területet, illetve természeti értéket nem érint. Az érintett ingatlan *az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről* szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet és *az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről* szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet által meghatározott Natura 2000 hálózat területének nem része.

A védőidom meghatározása a táj- és természetvédelmi érdekekkel összeegyeztethető.

A benyújtott Dokumentáció és mellékleteinek vizsgálata során megállapítottam, hogy megfelel a 18/1996. (VI. 13.) KHVM rendeletben, valamint a 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendeletben előírtaknak.

A Dokumentációban foglaltak, illetve a jogszabályi háttérben történt változások miatt szükségessé vált a KTVF: 41309-1/2009. számon kijavított, KTVF: 4021-2/2006. számú (vízikönyvi szám: Bp/F/95, 6.2/10/125) vízbázis védőterületeit kijelölő határozat módosítása a rendelkező részben foglaltak szerint.

A belső védőidomként a belső védőterület felszín alatti térrészét jelölöm ki, a felszíntől a modellterület -1500 m-es alsó síkjáig.

Tekintettel a Paskál kút szűrőzésének mélységére, illetve arra, hogy a 180 napos elérési időhöz tartozó áramvonalaknak nincs felszíni metszete, külső védőidomot és védőövezetet nem jelölök ki.

A védőidommal, védőterülettel érintett ingatlanok használatát és a védelem érdekében szükséges használati korlátozásokat a 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet 10-14. §-ai és 5. számú melléklete alapján határoztam meg.

A határozatot megalapozó dokumentáció 10 éven belüli felülvizsgálatát a 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet 9. §-a alapján írtam elő.

A határozat hatályát fentieket figyelembe véve állapítottam meg.

Jelen határozat a Vgtv. 14. § (2) bekezdésén, a 72/1996. (V. 22.) Korm. rendelet 9. §-án, a Ket. 71. § (1) és 72. § (1) bekezdésein, valamint a 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet rendelkezésein alapul.

Tájékoztatom, hogy az előírásokban foglaltak teljesítésének elmulasztása, illetve a határozatban előírtak nem megfelelő teljesítése esetén a Ket. 127. § (1) és (2) bekezdése alapján a végrehajtást

elrendelem, továbbá a Ket. 134. § a)-e) pontja szerinti jogkövetkezmény alkalmazásának van helye.

A Vgtv. 32/A. § (1) bekezdése szerint, aki jogszabályban, hatósági határozatban vagy közvetlenül alkalmazandó közösségi jogi aktusban szereplő vízgazdálkodási előírást megszeg, a jogsértő magatartás súlyához igazodó vízgazdálkodási bírságot köteles fizetni.

Az igazgatási szolgáltatási díj mértékét *a környezetvédelmi, természetvédelmi, valamint a vízügyi hatósági eljárások igazgatási szolgáltatási díjairól* szóló 33/2005. (XII. 27.) KvVM rendelet [a továbbiakban: 33/2005. (XII. 27.) KvVM rendelet] 1. mellékletének I. fejezet 26. sorszám 2.3. és 51. pontja alapján állapítottam meg. Az igazgatási szolgáltatási díjat Üzemeltető megfizette (KTVF: 5090-11/2011. számon iktatva, számla száma: ÁK-182/2011).

A fellebbezéshez való jogot a Ket. 98. § (1) bekezdése és a 99. § (1) bekezdése alapozza meg. A fellebbezési eljárás díjának mértékét a 33/2005. (XII. 27.) KvVM rendelet 2. § (4) bekezdése, az érintett ingatlanok tulajdonosa, használója által a fellebbezésért fizetendő díj mértékét a 33/2005. (XII. 27.) KvVM rendelet 2. § (8) bekezdése írja elő.

Felhívom Üzemeltetőt arra, hogy a Felügyelőségre benyújtott és az eljárás lezárása után az irattári, a vízikönyvi illetve az engedélyezési záradékkal ellátott példányon felül fennmaradó tervdokumentációkkal kapcsolatban a döntés jogerőre emelkedését követő 15 napon belül nyilatkozzon arra vonatkozóan, hogy azokra igényt tart-e. Tájékoztatom, hogy a Felügyelőség azok tárolásáról a jogerőt követő 30 napon túl nem gondoskodik, így azok megsemmisítésre kerülnek.

A Felügyelőség feladat- és hatáskörét, valamint illetékességét *a környezetvédelmi, természetvédelmi, vízügyi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről* szóló 347/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet 17. §-a és 1. számú mellékletének IV. 5. pontja szabályozza.

Jelen határozatok hatósági nyilvántartásba vételéről – annak jogerőre emelkedését követően – intézkedem.

Jelen döntés – fellebbezés hiányában, külön értesítés nélkül, a törvény erejénél fogva – a fellebbezési határidő leteltét követő napon jogerőre emelkedik. A döntés közlésének napja az a nap, amelyiken azt kézbesítették.

Budapest, 2013. március 4.

Dolla Eszter s. k.
igazgató

Kapják:
Ügyintézői utasítás szerint.

GYF. 1429/2009

MŰSZAKI IGAZGATÓ

MIG/E. vízjog

IKTATVA 2009 JÚL 09.

KÖZÉP-DUNA-VÖLGYI KÖRNYEZETVÉDELMI, TERMÉSZETVÉDELMI ÉS VÍZÜGYI FELÜGYELŐSÉG

2009.07.09.

422/V/2009

Kérjük, válaszában hivatkozzon iktatószámunkra!

Ikt. sz.: KTVF: 41309-1/2009. Tárgy: Budapest XIV. kerület, Paskál kút védőidom, védőterület kijelölése – határozat módosítása

Előadó: dr. Gábor Marcell

Jóváhagyom: Judit
2009. 07. 14.

HATÁROZAT

A Budapest Gyógyfürdői és Hévizei Zrt. (1138 Budapest, Népfürdő u. 38.) tulajdonában és üzemeltetésében álló, H.3.067-4/1978 számú, többször módosított vízjogi üzemeltetési engedély alapján üzemeltetett Paskál kút védőterületeit, mint a termálvíz-bázis védőidomainak felszíni metszetét kijelölő KTVF: 4021-2/2006. számú határozatot az alábbiak szerint

kijavítom.

A határozat II. 1. „MŰSZAKI PARAMÉTEREK" fejezetének második bekezdését az alábbiak szerint javítom ki:

Elhelyezkedése: Budapest XIV. kerület, **40091/9 hrsz.** ingatlanon.

A határozat II. 2. „A VÍZBÁZIS VÉDŐTERÜLETÉNEK, VÉDŐIDOMÁNAK KIJELÖLÉSE" fejezetének 2.1. „BELSŐ VÉDŐÖVEZET" pontjának második fordulatát az alábbiak szerint javítom ki:

A belső védőterület a **40091/9 hrsz.** ingatlanon található.

E döntés ellen jogorvoslatnak helye nincs.

INDOKOLÁS

A KTVF: 4021-2/2006. számú, 2006. február 20-án kelt határozatban a védőterület kijelölésével érintett ingatlan helyrajzi száma tévesen került feltüntetésre. Az érintett ingatlan helyrajzi száma a Budapesti 3. számú Körzeti Földhivatal 346684/1/2005. számú, 2005. november 15-én kelt határozata alapján helyesen 40091/9.

Fentiekre tekintettel a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 3. § (2) bekezdés d) pontja, és 122. §-a alapján a rendelkező részben foglaltak szerint döntöttem.

Mivel jelen határozat érdemi döntést nem tartalmaz és külön jogszabályi rendelkezés sem biztosít fellebbezési jogot, ezért a jogorvoslat a Ket. 122. § (3) bekezdése alapján kizárt.

Levelezési cím: 1447 Budapest, Pf.: 541 E-mail: kozepdunavolgyi@zoldhatosag.hu
Telefon: 478-44-00, Telefax: 478-45-20 Honlap: http://kdvktvf.zoldhatosag.hu
Zöld Pont Iroda: 1072 Budapest, Nagydiófa u. 11.
Ügyfélfogadás: hétfőtől csütörtökig: 9^{00} – 16^{00}-ig, péntek: 9^{00} – 12^{00}-ig
Ügyintézői ügyfélfogadás: hétfő, szerda: 9^{00} – 12^{00}, 13^{00} – 16^{00}-ig, péntek: 9^{00} – 12^{00}-ig

A Felügyelőség feladat- és hatáskörét, illetékességi területét a környezetvédelmi, természetvédelmi, vízügyi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 347/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet szabályozza.

Budapest, 2009. június 29.

Gyapjas József
igazgató
megbízásából:

Tolcsvai Rózsa s. k.
igazgatóhelyettes

Kapják: ügyintézői utasítás szerint

MKI E. vízgaz. osz. 2006. 03. 01.
Kapta: Hig
cc: Jogi
2006. 03. 01

KÖZÉP-DUNA-VÖLGYI KÖRNYEZETVÉDELMI, TERMÉSZETVÉDELMI ÉS VÍZÜGYI FELÜGYELŐSÉG
mint I. fokú hatóság
1072 Budapest, Nagydiófa u. 10–12.
Levelezési cím: 1447 Budapest, PF.: 541
Telefon: 478-44-00 Telefax: 478-45-20
e-mail: kozepdunavolgyi@zoldhatosag.hu
Ügyfélfogadás: hétfő, szerda: 9^{00}- 12^{00}, 12^{30} - 16^{00}-ig, péntek: 9^{00}- 12^{00}-ig
Kérjük, válaszában hivatkozzon iktatószámunkra!

2006 FEBR 28.
GTF. 614/2006
138/V/2006

Szám: KTVF: 4021-2/2006.
Előadó: Orbán Hajnalka
Király Zsuzsanna

Tárgy: Budapest XIV. ker. Paskál kút védőidom, védőterület kijelölése

MŰSZAKI IGAZGATÓ
JOGÜGYI O.

HATÁROZAT

Budapest Gyógyfürdő és Hévizei Rt. (1130 Budapest, Népfürdő u. 38.) illetve a Rubicon 18 Ingatlanfejlesztési Kft. (1052 Régiposta u. 12.) tulajdonában és a Budapest Gyógyfürdő és Hévizei Rt. üzemeltetésében álló, H.3.067-4/1978 számú, többször módosított vízjogi üzemeltetési engedély alapján üzemeltetett Paskál kút védőterületeit mint a termálvíz-bázis védőidomainak felszíni metszetét e határozat rendelkező részének I., II., III. pontjai szerint, az ott meghatározott rendelkezésekre, jogokra és kötelezettségekre figyelemmel

kijelölöm.

A közcélú vízilétesítmény tulajdonosát és üzemeltetőjét kötelezem arra, hogy a kijelölt védőterületeknek (védőidomnak, védősávnak) a határozat III. pontjában meghatározott, illetve a jogszabály szerint egyébként szükséges kialakításával kapcsolatos feladatokat

2006. november 30-ig

végezze el, illetve azok elvégzéséről gondoskodjon.

I.

A védőidom kijelölését megalapozó dokumentációk:

- AQUIFER Kft. – Paskál kút (Budapest, XIV. ker.) védőterület meghatározása - című dokumentáció 2004. szeptember

- AQUIFER Kft. – Hiánypótlás a Paskál kút védőterület meghatározáshoz - című dokumentáció 2005. április

Kapcsolatos vízjogi engedélyek száma:

Üzemeltetési engedély: **H.3.067-4/1978. módosítva H.65.980/2002. számon**
Vízikönyvi száma: **Bp/F/95**
6.2/10/125

Üzemeltető, engedélyes:

Budapest Gyógyfürdő és Hévizei Rt. (1130 Budapest, Népfürdő u. 38.)

II.

1. MŰSZAKI PARAMÉTEREK

Megnevezése: Paskál telep

Elhelyezkedése: Budapest XIV. kerület 40091/5 hrsz ingatlanon

Létesítményei:

Paskál kút

Fúrási talpmélység:	1735,0 m
Csövezés:	0,0 – 25,0 m Ø 14 3/4"-os acélcső
	0,0 – 503,0 m Ø 9 5/8"-os acélcső
	0,0 – 1735,0 m Ø 6 5/8"-os acélcső
Szűrőzés:	1396,0 – 1400,0 m között perforálva
Iszapgyűjtő:	1400,0 – 1735,0 m között

Kútfej és csatlakozó szerelvények:
2,47 x 1,70 x 1,25 m csempézett vasbeton akna, terep felett 2,40 m magas felépítmény, melynek alapterülete: 2,43 x 3,05 m

Kútfej: NA 150 főtolózárral, 2 db NA 125 váltózárral
1.ág üzemi vezeték vízórával, tolózárral
2.ág peremmel lezárva, 1/2"-os mintavevő csappal
Felcsövezés – HIDROPLAST vízszint regisztráló műszerrel

Védendő vízkészlet:

Védendő víztermelés: 663 m^3/d, 242000 m^3/év

A vízbázisról ellátott létesítmények:

Strand létesítményei:
Nagymedence: Fh = 1100 m^2
Vh = 1564 m^3

Gyermekmedence: Fh = 210 m^2
Vh = 85 m^3

1 db	Termálvíz gyűjtő acél medence	Vh = 150 m^3
2 db	Termálvíz és hidegvíz gyűjtő acél tartály	Vh = 4,2 m^3

Vízforgató gépházban elhelyezésre került:

3 + 1 db WILO Ipn 150/315-22/4 típusú forgató szivattyú
nagymedencéhez Q = 400 m^3/l
H = 26 m

Nagymedencéhez
2 db gyorsszűrőtartály Ø 3150 mm, kvarc töltettel
2 db VK 65/260-I típusú vákuum szivattyú
2 db hajfogó tartály Vh = 2 m^3

Gyermekmedencéhez
2 + 1 db WILO IPn 100/250-5,5/4 típusú forgató szivattyú Q = 50 m^3/l
H = 21 m
1 db gyorsszűrőtartály Ø 1600 mm

1 db VK 40/140-I típusú vákuum szivattyú
1 db hajfogó tartály Vh = 2 m^3

Mindkét medencéhez MAGNAFLOC LT 31 és rézszulfát adagoló szivattyú és ADWANCE típusú klóradagoló

Szivattyú gépházban:
1 + 1 db DIGÉP EFAN 80-50-250 típusú szivattyú Q = 25 m^3/ó
H = 20 m

1 + 1 db DIGÉP EFAN 80-50-315 típusú szivattyú Q = 25 m^3/ó
H = 29 m

Csapadék és fürdőmedence víz befogadó:
Rákos patak 5 + 627 km szelvényben, kitorkolló fejjel
Szennyvízelvezetés közcsatornába

2. A VÍZBÁZIS VÉDŐTERÜLETEK, VÉDŐIDOMÁNAK KIJELÖLÉSE:

A vízbázis védőterületét, mint a védőidomok felszíni metszetét az alábbiakban állapítom meg, azaz belső védőövezetet, külső védőövezetet, hidrogeológiai védőövezet "A" és hidrogeológiai védőövezet "B" zónát az alábbiakban állapítom meg.
A védőidom horizontális kiterjedése megegyezik a védőövezettel, vertikálisan a vízadót és a fedő telített zónáját (LNV) foglalja magába.

2.1. BELSŐ VÉDŐÖVEZET

A 20 napos elérési időhöz tartozó áramvonalak nem érnek ki a felszínre ezért **a belső védőidom és védőterület a kúttól számított 10 m sugarú felszín alatti térrész, illetve felszíni vetület.**
A belső védőterület a 40091/5 hrsz ingatlanon található.

2.2. KÜLSŐ VÉDŐÖVEZET

A 6 hónapos elérési időhöz tartozó védőidomnak nincs felszíni metszete, ezért **külső védőterületet nem jelölök ki.**

2.3. HIDROGEOLÓGIAI "A" VÉDŐÖVEZET

A kút 5 éves elérési időhöz tartozó védőidomának nincs felszíni metszete, ezért **Hidrogeológiai "A" védőterületet nem jelölök ki.**

Az 5 éves elérési időhöz tartozó védőidom határai a következők:

A hidrogeológiai "A" védőidom felszíni vetületének határát az Aquifer Kft "A Paskál kút (Budapest, XIV. ker.) védőterület meghatározása" c. dokumentációjának 1:500 méretarányú térképmelléklete ábrázolja, valamint ugyanezen térkép-melléklet tartalmazza a felszíni vetület vonalának ingatlanhatárokhoz igazított változatát is.

A védőidom felszíni vetületének koordinátái:

Sorszám	EOV X	EOV Y
1	241 999	656 183
2	241 978	656 582
3	241 903	656 355
4	241 741	656 292
5	241 713	656 157
6	241 792	656 071
7	241 908	656 081
8	241 970	656 125

A rétegbeli védőidom

legmagasabb pontja: terep alatt -1220,0 m,
legalacsonyabb pontja: terep alatt -1500,0 m.

A felszíni vetület területe: 0,0687 km^2

2.4. HIDROGEOLÓGIAI "B" VÉDŐÖVEZET

A kút 50 éves elérési időhöz tartozó védőidomának nincs felszíni metszete, ezért **Hidrogeológiai "B" védőterületet nem jelölök ki.**

Az 50 éves elérési időhöz tartozó védőidom határai a következők:

A hidrogeológiai "A" védőidom felszíni vetületének határát az Aquifer Kft. "A Paskál kút (Budapest, XIV. ker) védőterület meghatározása" c. dokumentációjának 1:500 méretarányú térképmelléklete ábrázolja, valamint ugyanezen térkép-melléklet tartalmazza a felszíni vetület vonalának ingatlanhatárokhoz igazított változatát is.

A védőidom felszíni vetületének koordinátái:

Sorszám	EOV X	EOV Y
1	242 632	655 672
2	242 126	656 069
3	241 941	656 369
4	241 941	656 374
5	241 720	656 271
6	241 673	655 971
7	241 812	655 432
8	242 166	655 435

A rétegbeli védőidom

legmagasabb pontja: terep alatt -1190,0 m,
legalacsonyabb pontja: terep alatt -1500,0 m.

A felszíni vetület területe: 0,4556 km^2

3. ELŐÍRÁSOK

A VÉDŐÖVEZETEKRE VONATKOZÓ ELŐÍRÁSOK

3.1.2. BELSŐ VÉDŐÖVEZET

Az övezetnek a kúttal és a kapcsolódó vízi-létesítményeivel azonos tulajdonban kell lennie.

A védőövezet területét kerítéssel körül kell keríteni, vagy őrzéséről egyéb módon gondoskodni kell.

A védőövezetben lehetőség szerint összefüggő füvesített felületet kell kialakítani. A védőterületen lévõ fák, bokrok eltávolítása nem szükséges, újabb fák, bokrok ültetése megengedett. Tilos a terület trágyázása, műtrágyázása, kezelése növényvédő szerekkel.

A vezetékek, műtárgyak közelében csak olyan fák és bokrok telepíthetők, amelyek gyökérzete a vízi létesítményeket nem éri el.

Az övezet kialakítását követően az üzemeltető köteles a területhasználati korlátozások betartása mellett a védőterületet fenntartani.

A belső védőövezet területén kizárólag a vízkivétel létesítményei valamint a vízkivételhez csatlakozó vízellátó rendszer létesítményei helyezhetők el. Minden egyéb létesítmény kialakítása és tevékenység végzése tilos.

Az övezet területén rendszeresen csak az üzemeltető azon dolgozói tartózkodhatnak munkavégzés céljából, akik külön jogszabályban meghatározott egészségügyi könyvvel

rendelkeznek. Belépésre jogosultak, továbbá a dolgozók munkájának irányítói, valamint az ellenőrzésre jogosult hatósági személyek, továbbá eseti engedéllyel rendelkező személyek. A belépésre engedélyt adó köteles gondoskodni arról, hogy az ideiglenesen ott tartózkodók szennyezést ne okozzanak.

A védőövezet kialakítását a határozat kiadását követő egy éven belül be kell fejezni.

Budapest-Zugló Polgármesteri Hivatal előírásai:

- Paskál-kút IZ-XIV/V építési övezetbe tartozik. Az érvényben lévő Zugló Kerületi Városrendezési és Építési Szabályzata 37. § (9) bekezdése előírja: Az IZ-XIV/V építési övezetbe sorolt ingatlanok Szugló utca - Miskolci utca – Mogyoródi út – Vezér utca területi lehatárolásán belül az alábbi kikötéseket kell érvényre juttatni:
- A Paskál-kút 50 m-es sugarú körzetében a vonatkozó hatályos jogszabályok szerint vegyi, vagy szerves hulladék talajba való bejutását védőterület kijelölésével és fenntartásával kell megakadályozni.
- A ZKVSZT-t előkészítő Környezetvédelmi munkarész 9. sz. melléklete előírja a Paskál-kút területén a talajvizsgálatot, valamint a kármentesítés elvégzését. A kút hidrogeológiai védelmét szigorúan biztosítani kell.

ÁNTSZ Budapest Fővárosi Intézete előírása:

- A kút körül a 10 m sugarú körnek megfelelő belső védőterületet ki kell jelölni és ezen belül biztosítani kell a 123/1997. Korm. rendeletben erre vonatkozóan tett előírások betartását. Külső védőterület kijelölésétől el lehet tekinteni.

3.1.2. HIDROGEOLÓGIAI "A" és "B" VÉDŐÖVEZET

Tilos a fenti védőidomokon belülre eső földtani közegre kutat telepíteni.

A kút védőidomát érintő bármilyen tevékenységet csak úgy szabad folytatni, hogy a védendő vízkészlet mennyiségét és minõségét károsan ne befolyásolja.

4. TULAJDONOSI ÉS ÜZEMELTETŐI KÖTELEZETTSÉGEK

A védőidom, védőterület kialakításával kapcsolatos tulajdont érintő használati és egyéb korlátozásokból vagy az ingatlan rendeltetésszerû használatának megszüntetéséből illetve jelentõs mértékû akadályoztatásából eredő károkért a tulajdonos köteles helytállni.

A tulajdonos és az üzemeletető köteles a védőidom, védőövezet kialakításával illetve fenntartásával kapcsolatos feladatok elvégzésére. Ezen belül évente legalább 1 alkalommal ellenőrizni és vizsgálni kell a vízbázis állapotát, a védelem hatékonyságát, beleértve a védőövezetekben folytatott tevékenységeket is.

A vízkészletet veszélyeztető szennyező tevékenység vagy esemény észlelése esetén az arra hatáskörrel rendelkező közigazgatási szervnél haladéktalanul intézkedést kell kezdeményezni.

Az üzemeltetőnek a termálkútban rendszeres vízszint-észlelést és vízminőség-vizsgálatot kell végeznie, továbbá haváriatervet kell készítenie.

A rendszeres észlelések és vizsgálatok rendjét be kell építeni a vízmű üzemelési szabályzatába.

A vízszint észlelést és a vizsgálatokat az alábbiak figyelembevételével kell végezni:

- Vízszintészlelés:
  a termelő termálkútban folyamatosan,
- Általános kémiai vizsgálat:
  a termálvízben évente egyszer
- Vízhőmérséklet mérés:
  a termelő termálkútban folyamatosan

A vízszintadatokat és a vízminták vizsgálati eredményét - az üzemi adatszolgáltatás keretében - **minden tárgyévet követően március 31-ig** kell megküldeni vízgazdálkodási adatgyűjtésre kijelölt Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóságnak.

A vízszint- és vízminőség-vizsgálatokat **5 évenként** összesíteni és értékelni kell, az erről készült dokumentációt meg kell küldeni a vízügyi, a környezetvédelmi és a közegészségügyi hatóságnak.

A határozat felülvizsgálatát kell kezdeményezni abban az esetben, ha a kitermelt víz mennyisége és/vagy minősége jelentősen (10 %-nál nagyobb mértékben) megváltozik, különösen akkor, ha a víz minősége tartósan romlik.

A kijelölő határozatot megalapozó diagnosztikai dokumentációt a határozat kiadását követő 5. évben az üzemeltetőnek szükséges felülvizsgálni az észlelési vízvizsgálati adatoknak, valamint a védőterület bejárás eredményének felhasználásával.

A védőterület és védőidom elrendelő határozat 2010. december 31-ig érvényes.

E határozatom ellen a kézhezvételétől számított 15 napon belül az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőséghez címzett, a Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőséghez 2 példányban benyújtandó fellebbezéssel lehet élni. A teljes személyes illetékmentességben nem részesülők számára a fellebbezési eljárás illetékének mértéke 10.000.- Ft., amit illetékbélyegben kell leróni.

I N D O K O L Á S

Az AQUIFER Kft. elkészítette a védőterület kijelölését megalapozó állapotértékelést.

A védőterület, védőidom kijelölésére az engedélyes üzemeltető nevében az Aquifer Kft. kérelmet nyújtott be a vízjogi engedélyezési eljáráshoz szükséges kérelemről és mellékleteiről szóló 18/1996. (VI.13.) KHVM rendelet előírásainak megfelelő mellékletek csatolásával.

A kérelmet és mellékleteit a 18/1996. (VI.13.) KHVM rendelet előírásai szerint ellenőriztem. Megállapítottam, hogy a beadvány tartalmazza:

- engedélyes megnevezését, címét,
- az engedélyezési tervek két példányát, a 3/1998. (II.11.) KHVM rendelet szerinti tervezői jogosultság igazolását (Révi Géza 01-6817),
- Budapest-Zugló Polgármesteri Hivatal 8/5110/2004. számú szakhatósági állásfoglalását,
- ÁNTSZ Budapest Fővárosi Intézete 7862-2/2004. számú szakhatósági állásfoglalását,
- Kulturális Örökségvédelmi Hivatal 460/0799/001/2006. számú szakhatósági állásfoglalását
- az érintett ingatlanra vonatkozó tulajdonjog igazolását (Budapest XIV. ker. 40091/5 hrsz-ú tulajdoni lap).

A közegészségügyi és az építésügyi hatóság szakhatósági állásfoglalásában előírt kikötéseit határozatom rendelkező részében foglaltam. A kulturális örökségvédelmi hatóság szakhatósági állásfoglalásában kikötés nélkül hozzájárult az engedély kiadásához.

A vízkészletének mennyiségi és minőségi megóvása nemzetgazdasági érdek.

A vízműtelephez tartozó védőidomokat számításokkal (modellezéssel), elérési idők alapján határozták meg. A belső védőövezet határát 20 napos, a külső védőövezet határát 6 hónapos, a hidrogeológiai "A" védőövezet határát 5 éves, a hidrogeológiai "B" védőövezet határát 50 éves elérési idő figyelembevételével állapították meg. **A modellszámítások alapján a 20 napos, 180 napos 5 éves és 50 éves elérési időhöz tartozó védőidomoknak nincs felszíni metszete, ezért csak a kút közvetlen környezetét védő belső védőövezetet kell kijelölni.**

A védőterületet használó, vagy ingatlan tulajdonosokra vonatkozó jogokat és kötelezettségeket a vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízilétesítmények védelméről szóló 123/1997. (VII.18.) Korm. rendelet alapján a határozat rendelkező részébe foglaltam.

A védőterületen – külön jogszabályokban előírtak szerint, összhangban a területfejlesztési és területrendezési tervekkel – építési és telekalakítási tilalom rendelhető el (123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet 16. § (3) bek.)

A belső és külső védőterületet, védősávot érintő korlátozásoknak ingatlan-nyilvántartási bejegyzése mellett a hidrogeológiai, hidrológiai védőövezetekre vonatkozó jogokat, kötelezettségeket és tilalmakat a vízikönyvi nyilvántartás tartalmazza. A vízikönyvi nyilvántartásba történő bejegyzést 123/1997. (VII.18.) Korm. rendelet 18. §-a alapján rendelkeztem.

Az illetékekről szóló, többször módosított (továbbiakban: Itv.) 1990. évi XCIII. törvény 29. § (4) bekezdéséhez rendelt Melléklet XIII. (1) bek. a) pontja alapján megállapított illetéket engedélyes lerótta. (V.07.762/2004. számon)

A fellebbezési eljárás illetékének mértékét az Itv. 29. § (4) bekezdésében hivatkozott Melléklet XIII. címének 2. a) pontja határozza meg.

A benyújtott kérelemből, annak mellékleteiből és az engedélyezési eljárás anyagából megállapítottam, hogy a létesítmények megvalósítása megfelel a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvényben előírtaknak.

B u d a p e s t, 2006. február 20.

Dr. Szabó Sándor
igazgató
megbízásából:

Dévényi László
igazgatóhelyettes

IKTATVA 2011 NOV 07 Gfh. 1872/2011

MŰSZAKI IGAZGATÓ

KÖZÉP-DUNA-VÖLGYI KÖRNYEZETVÉDELMI, TERMÉSZETVÉDELMI ÉS VÍZÜGYI FELÜGYELŐSÉG

E. vízgazd. osztály

Kérjük, válaszában hivatkozzon iktatószámunkra!

2011.11.03.

Ikt. sz.: KTVF: 8055-3/2011.

Tárgy: Budapest XX., Pesterzsébeti Strandfürdő vízbázis B-137 kataszteri számú hévízkútja belső védőövezetének és védőidomainak kijelölése

L. Cs.

Előadó: Csipes Judit
Markovits Péter

Vízikönyvi szám: Bp/A/93

Melléklet: változási vázrajz (belső védőterület)
1. ábra (belső védőidom, külső védőidom)
2. ábra (hidrogeológia „A" és hidrogeológiai „B" védőidom)

HATÁROZAT

A Budapest Gyógyfürdői és Hévizei Zrt. (1138 Budapest, Népfürdő u. 38., továbbiakban: BGYH Zrt.) tulajdonában valamint üzemeltetésében álló, Pesterzsébeti Strandfürdő vízbázis **belső védőövezetét, belső, külső védőidomát és hidrogeológiai védőidomának „A" és „B" zónáját,** e határozat rendelkező része szerint, az ott meghatározott rendelkezésekre, jogokra és kötelezettségekre figyelemmel

kijelölöm.

Egyúttal a budapesti hévizek (ásvány-, gyógyvizek) közös hidrogeológiai védőövezetének kialakításáról szóló H.30.778/5/1970. számú határozatból a Pesterzsébeti fürdő kútjaira vonatkozó részt

törlöm.

I. KIJELÖLÉSSEL KAPCSOLATOS RENDELKEZÉSEK

Vízbázis megnevezése
Pesterzsébeti Strand és Gyógyfürdő vízbázisa

Vízilétesítmények üzemeltetője, engedélyese
BGYH Zrt. (1138 Budapest, Népfürdő u. 38.)

Vízjogi üzemeltetési engedély

Alapengedély száma:	KTVF: 9724-2/2009.
Kijavító határozat száma:	KTVF: 11981-1/2010.
Módosító határozat száma:	KTVF: 10346-1/2011.
Vízikönyvi szám:	Bp/A/93, 6.2/12/1237, Bp/m/748
Érvényességi idő:	2019. december 31.

Levelezési cím: 1447 Budapest, Pf.: 541 E-mail: kozepdunavolgyi@zoldhatosag.hu
Telefon: 478-44-00, Telefax: 478-45-20 Honlap: http://kdvktvf.zoldhatosag.hu
Zöld Pont Iroda: 1072 Budapest, Nagydiófa u. 11.
Ügyfélfogadás: hétfőtől csütörtökig: 9^{00} – 16^{00}-ig, péntek: 9^{00} – 12^{00}-ig
Ügyintézői ügyfélfogadás: hétfő, szerda: 9^{00} – 12^{00}, 13^{00} – 16^{00}-ig, péntek: 9^{00} – 12^{00}-ig

Elhelyezkedése
Budapest XX.,, Pesterzsébeti Jódos-sós Gyógyfürdő és Strandfürdő területén 170023 hrsz.-ú ingatlanon.

Ellátott létesítmények
Pesterzsébeti Strand és Gyógyfürdő – mely 2006. óta üzemen kívül van.

Vízbeszerző létesítménnyel érintett ingatlan tulajdonosa
BGYH Zrt. (1138 Budapest, Népfürdő u. 38.)

1. A VÉDELEM ALÁ HELYEZETT VÍZBÁZIS VÍZILÉTESÍTMÉNYEINEK, VÍZKÉSZLETÉNEK ÉS KIJELÖLÉSÉNEK ALAPADATAI

1. 1. A védelem alá helyezett vízkivételi műszaki adatai

B-137 kataszteri számú hévízkút

Létesítés éve:	1977.
Kataszteri szám:	B-137
Helye:	Budapest XX., Pesterzsébeti Jódos-sós Gyógyfürdő és Strandfürdő területén 170023 hrsz. ingatlanon, a fürdő épülettől D-i irányban kb. 180 m távolságra
EOV koordináták:	X = 232 381
	Y = 653 243
Terepszint:	Z = 97,42 mBf.
Talpmélység:	664,5 m
Szűrőzés:	648,0 - 663,4 m között perforálás
Nyugalmi vízszint:	+7,35 m, 105,45 mBf. (pozitív kút)

Üzemszerűen kitermelhető vízhozam: 410 m^3/nap
Hőmérséklete: 43,8 °C
Kitermelhető víz minősége: 1,9 g/l sótartalmú, kalcium-magnézium hidrogénkarbonátos, szulfátos és kloridos hévíz

Rétegsor:	0,0 - 1,6 m között	durva kavics
	1,6 - 3,8 m között	iszapos homok
	3,8 - 15,0 m között	kavicsos mészkő
	15,0 - 30,0 m között	homokos, kavicsos agyag
	30,0 - 35,0 m között	homokliszt
	35,0 - 40,0 m között	homokos kavics
	40,0 - 45,0 m között	homokos agyag
	45,0 - 105,0 m között	meszes, kavicsos homok
	105,0 - 160,0 m között	homokos kavics
	160,0 - 325,0 m között	meszes, homokos agyag
	325,0 - 630,0 m között	agyagmárga
	630,0 - 645,0 m között	meszes agyag
	645,0 - 664,5 m között	mészkő

1.2. Védelem alá helyezett vízkészlet

A védőterület meghatározásánál figyelembe vett vízmennyiség:
Éves átlag: 410 m^3/nap, 149 650 m^3/év

Engedélyezett kitermelhető vízmennyiség:		410 m^3/nap,	149 650 m^3/év
Fürdővíz célú felhasználás:	50 %	205 m^3/nap,	74 825 m^3/év
Gyógyászati célú felhasználás:	50 %	205 m^3/nap,	74 825 m^3/év

2009. január 1-től 2012. január 1-ig a vízhasználat szünetel.

Vízadó:	eocén mészkő
Kitermelt víz típusa:	karsztvíz
Vízminőség:	I. osztály

1.3. A védelem alá helyezett vízbázis védőidom lehatárolását megalapozó modellszámítás

A pesterzsébeti és csepeli hévízkutak védőidomai közös hidrogeológiai modell felállításával kerültek meghatározásra, mivel mindkét kút vize egyértelműen a Dél–budapesti főkarsztos hévíztárolóhoz tartozik. A hévízadó eocén rétegek felett Pesterzsébeten több mint 600 m, Csepelen több mint 1000 m vastag oligocén-miocén rétegsor húzódik, amelyből a vízzáró oligocén agyag és márga rétegek vastagsága 400-500 m, így a felszín közeli és felszíni vizek felé való hidraulikai kapcsolat mindkét területen kizárható. Fentiek alapján az összeállított hidraulikai modellek csak a vízadóra kiterjedő 1 réteges modellek.

A) „Budapesti modell" A budapesti termálkarsztos tárolórészre kiterjedő „Budapest modell", amely a budapesti tárolórész mintegy 20 x 30 km-es területére terjed ki.
A modellek határvonalai az alábbi EOV koordinátákkal adhatók meg:

Északi	255 000	Déli	225 000
Nyugati	640 000	Keleti	660 000

B) „Csepeli modell" A hévízkutak hidrogeológiai védőidomai a csepeli tárolórészt magában foglaló szűkebb, 6 x 6 km-es „Csepel modell" kivágatával készültek
A modellek határvonalai az alábbi EOV koordinátákkal adhatók meg:

Északi	233 000	Déli	227 000
Nyugati	650 000	Keleti	656 000

C) „Lokális Pesterzsébeti modell. A „Csepeli modellen" belül került modellezésre a „Lokális Pesterzsébeti modell" valamint a „Lokális Csepeli" modell.

A felhasznált modellek rácsjellemzői

Modell	Rácsméret	Modell rács	
	[m]	sorainak száma	oszlopok száma
„Budapest"	200 x 200	100	150
„Csepel"	25 x 25	240	240
„Lokális Pesterzsébet"	5 x 5	140	120
„Lokális Csepeli"	*5 x 5*	*200*	*200*

A hévíztároló réteg hidraulikai paraméterei

Réteg	Transzmisszibilitás	Vastagság	Hatékony hézagtérfogat	Tárolási tényező
	[m^2/d]	[m]	[-]	[-]
Főkarsztvíztároló	500	100	0,04	3×10^{-5}

A modell vertikális határai

Fedősík	- 400 mBf.
Feküsík	- 900 mBf.

1.4. A védőidom és védőterület kijelölését megalapozó dokumentációk

- Hydrosys Víz- és Környezetvédelmi Fejlesztő Szolgáltató Kft. (2014 Csobánka, Borony u. 4.): „A Budapest Gyógyfürdői és Hévízei Zrt. Pesterzsébeti és *Csepeli* Hévízkútjai védőidomainak meghatározása" című dokumentációja (2008. május.)
- Hydrosys Víz- és Környezetvédelmi Fejlesztő Szolgáltató Kft. (2014 Csobánka, Borony u. 4.): „A Budapest Gyógyfürdői és Hévízei Zrt. Pesterzsébeti strandfürdő B-137 hévízkútj vízbázis védőterületének (védőidomának) kijelölése" című tervkiegészítő dokumentáció (2011. május.)

2. VÍZBÁZIS VÉDŐTERÜLETÉNEK ÉS VÉDŐIDOMAINAK LEHATÁROLÁSA

A B-137 kataszeri számú kút védendő víztermelésre számított védőidomainak nincs felszíni metszete. Az egyes védőidomok felszíni vetületeinek kiterjedése az alábbiak szerint határozható meg:

	Védőidomok felszíni vetületeinek kiterjedése [ha]
Belső védőidom	0,19
Külső védőidom	1,66
Hidrogeológiai védőidom „A" zóna	16,50
Hidrogeológiai védőidom „B" zóna	163,10

A vízbázis védőidomait és védőterületét az alábbiak szerint állapítom meg:

2. 1. Belső védőidom és védőövezet

2.1.1. Belső védőidom

A vizsgálatokkal megállapításra került, hogy a 20 napos elérési időhöz tartozó védőidomnak nincs felszíni metszete.

A belső védőidom felszíni vetületének EOV koordinátái

Sarokpont száma	**EOV X**	**EOV Y**
1	232 258	653 246
2	232 240	653 270
3	232 207	653 263
4	232 200	653 239
5	232 215	653 215
6	232 245	653 220

A belső védőidom terep alatti mélysége

Felső sík (Z_{max}): - 500 m - 400 mBf.
Alsó sík (Z_{min}): - 1000 m - 900 mBf.

2.1.2. Belső védőövezet

A vizsgálatokkal megállapításra került, hogy a 20 napos elérési időhöz tartozó védőidomnak nincs felszíni metszete, ezért a kút körül **a felszínen csak a minimális 10 m sugarú körnek megfelelő belső védőövezet kijelölése szükséges.**

A B-137 kataszteri számú hévízkút EOV koordinátái:

X = 232 381
Y = 653 243

A belső védőövezet Budapest XX., Pesterzsébeti Jódos-sós Gyógyfürdő és Strandfürdő területén:

Helyrajzi szám:	170023
Művelési ág:	kivett fürdő
Területe:	10 m sugarú körnek megfelelő terület (311 m^2)
Tulajdonosa:	BGYH Zrt.
	(1138 Budapest, Népfürdő u. 38.)

2. 2. Külső védőidom és védőövezet

2.2.1. Külső védőidom

A vizsgálatokkal megállapításra került, hogy a 180 napos elérési időhöz tartozó védőidomnak nincs felszíni metszete. Az áramvonalak a mezozoós alaphegységet fedő karsztvíztároló eocén mészkő rétegében húzódnak.

A külső védőidom felszíni vetületének EOV koordinátái

Sarokpont száma	EOV X	EOV Y
1	232 304	653 266
2	232 256	653 319
3	232 186	653 310
4	232 145	653 260
5	232 160	653 199
6	232 200	653 170
7	232 261	653 170
8	232 299	653 212

A külső védőidom terep alatti mélysége

Felső sík (Z_{max}):	-500 m	-400 mBf.
Alsó sík (Z_{min}):	-1000 m	-900 mBf.

2.2.2. Külső védőövezet

A vizsgálatokkal megállapításra került, hogy a 180 napos elérési időhöz tartozó védőidomnak nincs felszíni metszete, ezért **a kút körül a felszínen külső védőövezet kijelölése nem szükséges.**

2.3. Hidrogeológiai védőidom és védőövezet

2.3.1. Hidrogeológiai védőidom „A" zónája

A vizsgálatokkal megállapításra került, hogy az 5 éves elérési időhöz tartozó védőidomnak nincs felszíni metszete. Az áramvonalak a mezozoós alaphegységet fedő karsztvíztároló eocén mészkő rétegében húzódnak.

5. A belső védőövezet területén tilos minden olyan tevékenység, amely megbontja a vízadó réteget, csökkenti a vízkészlet védettségét, növeli a sérülékenységet.

1.2. Külső és hidrogeológiai védőidom

1. Külső védőidom területén kutató fúrás vagy új kút – a Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség (továbbiakban: Felügyelőség) engedélye alapján – csak akkor létesíthető, ha a meglévő vízkitermelés zavarása nélkül (így például más vízadó réteg felhasználásával) további vízkivételt, a vízmű tönkrement kútjának pótlását vagy a vízkészlet mennyiségének, minőségének ellenőrzését szolgálja.

2. Hidrogeológiai védőidom területén fúrás, új kút létesítése esetén a 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet 5. számú mellékletében foglaltak alapján, ha az külön jogszabály előírásai alapján nem tartozik a környezeti hatásvizsgálat alá, a Felügyelőség egyedi vizsgálat eredményeképpen e rendelet előírásai szerint esetileg szabja meg a tevékenység végzésének feltételeit, illetőleg a korlátozásokat. Az egyedi vizsgálathoz szükséges dokumentációt *a környezetvédelmi, természetvédelmi és tájvédelmi szakértői tevékenységről* szóló 297/2009. (XII. 21.) Korm. rendelet (továbbiakban: 297/2009. Korm. rendelet) alapján a víz és a földtani közeg részszakterületen szakértői jogosultsággal rendelkező szakértők is elkészíthetik.

2. A védőidomok és a védőterület kialakításával, fenntartásával kapcsolatos kötelezettségek, rendelkezések, intézkedések

2.1. Belső védőidom – védőövezet

A 123/1997. (VII. 18.) számú Korm. rendelet 11. §-ban, illetve 5. számú mellékletben foglaltakat kell betartani, különös tekintettel az alábbiakra:

1. A B-137 kataszteri számú kút meglévő kerítését és kútházát folyamatosan karban kell tartani, a belső védőterületet legalább hetente egy alkalommal, helyszíni bejárással kell ellenőrizni.

2. A belső védőövezet területén a terepfelszínt úgy kell kialakítani, hogy ott csapadékvízből visszamaradó pangó vizek ne keletkezhessenek.

3. A védőövezeten lehetőleg összefüggő füvesített felületet kell kialakítani. A nem füvesíthető felületeket időtálló, szennyezést nem okozó anyaggal kell burkolni.

4. Felszínközeli vízadók, valamint vezetékek és műtárgyak közelében csak olyan fák, bokrok telepíthetők, melyek gyökérzete ezeket nem éri el.

5. A belső védőidomban és védőövezet területén csak a vízkivétel létesítményei és olyan más létesítmények helyezhetők el, melyek a vízkivételhez csatlakozó vízellátó rendszer üzemi céljait szolgálják.

6. A belső védőövezetre belépési engedélyt adó köteles gondoskodni arról, hogy az ideiglenesen ott tartózkodók szennyezést ne okozzanak.

2.2. Egyéb előírások

1. A vízbázis, vízilétesítmény engedélyese köteles a külön jogszabály, valamint a védőterületet megállapító határozat és az üzemeltetési szabályzat szerint gondoskodni a védőterület fenntartásához szükséges létesítményekről, ezek fenntartásáról, üzemeltetéséről.

2. A védőterület kijelöléséről szóló határozattal érintett ingatlant a tulajdonos vagy az egyéb jogcímen használó úgy köteles használni, hogy a védett vízbázist, valamint a kitermelt vizet ne veszélyeztesse és a használat következtében azt szennyeződés ne érje.

3. A vízilétesítmény tulajdonosa a védőidom, a védőterület kijelölésével, fenntartásával kapcsolatos tulajdoni, használati és egyéb korlátozásokból eredő károkért külön jogszabály előírásai szerint köteles helytállni.

4. A védőterület kijelölésével érintett ingatlan tulajdonosa vagy egyéb jogcímen használója a Felügyelőségnek a védőterület kijelöléséről és fenntartásáról rendelkező határozata alapján köteles tűrni, hogy a vízilétesítmény üzemeltetője vagy a hatósági ellenőrzésre jogosult személyek az ingatlanra belépjenek és azt a szakfeladataik ellátásához szükséges mértékben használják, de ez az ingatlan rendeltetésszerű használatát nem zárhatja ki, és aránytalan mértékben nem akadályozhatja.

5. Ha a védőterület kialakításakor vagy ellenőrzésekor megállapítható, hogy a már meglévő létesítmények nem felelnek meg a vonatkozó rendelkezéseknek, abban az esetben meg kell állapítani, hogy a vízbázis mennyiben károsodott, károsodás esetén a károsodást, illetve annak kiváltó okát meg kell szüntetni, az esetleges későbbi károsodás elkerülése érdekében ellenőrző rendszert kell kialakítani.

6. Az előző pontban meghatározott esetekben a létesítmény tulajdonosa vagy egyéb jogcímen használója, a létesítmény üzemeltetésének átalakításával köteles a további károsítást megakadályozni.

7. A vízkészletet veszélyeztető szennyező tevékenység vagy esemény észlelése esetén az arra hatáskörrel rendelkező közigazgatási szervnél haladéktalanul intézkedést kell kezdeményezni.

8. A határozat felülvizsgálatát kell kezdeményezni abban az esetben, ha a kitermelt víz mennyisége és/vagy minősége jelentősen (10 %-nál nagyobb mértékben), tartósan (24 hónapon keresztül) megváltozik, különösen akkor, ha a víz minősége tartósan romlik.

2.3. Tulajdonos, üzemeltető határidőhöz kötött kötelezettségei:

1. A KTVF: 10346-1/2011. számon módosított, KTVF:11981-1/2010. számon kijavított, KTVF: 9724-2/2009. számú vízjogi üzemeltetési engedélyben szereplő vízhasználat szüneteltetése 2012. január 1-én lejár.
   Felül kell vizsgálni a vízbázis tervezett üzemeltetését, a kutak műszaki állapotát, a kitermelhető víz minőségét. Az állapot értékelésről készített dokumentációt be kell nyújtani a Felügyelőség részére.
   Határidő: 2011. december 15.

2. A védőidom kijelölő határozat jogerőre emelkedését követően a strandfürdő üzemeltetési szabályzatát ki kell egészíteni a vízbázisvédelmre vonatkozó részekkel, a határozatban előírtak betartására vonatkozó intézkedésekkel. Az üzemeltetési szabályzatot meg kell küldeni a Felügyelőségnek.
Határidő: 2012. január 31.

3. Évente ellenőrizni és vizsgálni kell a vízbázis állapotát, a védelem hatékonyságát, beleértve a belső védőövezetben és a teljes védőterületen folytatott tevékenységeket is - területbejárás, szemrevételezés alapján. Az ellenőrzéseknél fokozottan figyelni kell a védőterületekre vonatkozó korlátozások érvényesülését, értékelni kell a vízbázis állapotát. Az értékelésről éves dokumentációt kell összeállítani, amit a Felügyelőségre be kell nyújtani.
Határidő: a tárgyévet követő év március 31-ig.
Első értékelés benyújtásának határideje: 2012. március 31.

4. Az üzemeltetőnek el kell végezni a 2008. májusában készített *„A Budapest Gyógyfürdői és Hévízei Zrt. Pesterzsébeti és Csepeli Hévízkútjai védőidomainak meghatározása"* című dokumentáció felülvizsgálatát, aktualizálását, és kiegészítését *a* 123/1997. (VII. 18.) számú Korm. rendelet szerint. A felülvizsgálat során részletes értékelő jelentést kell készíteni a vízbázis állapotáról, a végrehajtott intézkedésekről, a vízbázis vízkészletének és vízminőségének alakulásáról, meghatározva a további feladatokat, szükséges intézkedéseket, szükség esetén javaslatot kell tenni a kijelölt védőövezetek módosítására. A felülvizsgálat eredményétől függően a felügyelőség hivatalból vagy az üzemeltető kérelmére intézkedik a tárgyi határozat módosításáról.
Határidő: 2021. július 31.

III. A HATÁROZAT HATÁLYOSSÁGI IDEJE, FELLEBBEZÉS

Ez a határozat 2020. szeptember 30. napjáig hatályos. A felülvizsgálat eredményétől függően a Felügyelőség hivatalból vagy az üzemeltető kérelmére intézkedik jelen határozat módosításáról.

A védőterület tényét, mint jogi jelleget a belső védőövezetre vonatkozóan a határozat jogerőre emelkedését követően az ingatlan-nyilvántartásba (a település nevének és helyrajzi számnak a megjelölésével) - külön törvény szerint - fel kell jegyezni.

Egyidejűleg megállapítom, hogy az igazgatási szolgáltatási díj mértéke 200 000 Ft.

E döntés ellen a közléstől számított 15 napon belül az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőségnek címzett, de a Felügyelőséghez három példányban benyújtandó fellebbezéssel lehet élni. A fellebbezés elektronikus úton történő benyújtására jelenleg nincs lehetőség. A fellebbezési eljárás díja 100 000 Ft, amit a Felügyelőség Magyar Államkincstárnál vezetett 10032000-01711806-00000000 számú előirányzat-felhasználási számlájára átutalási megbízással vagy postai úton készpénz-átutalási megbízással (csekk) kell megfizetni.

INDOKOLÁS

A BGYH Zrt. megbízásából eljáró Hydrosys Víz- és Környezetvédelmi Fejlesztő Szolgáltató Kft. (1095 Budapest, Mester u. 34.) a 2008. június 6-án kelt beadványában *a vízjogi*

engedélyezési eljáráshoz szükséges kérelemről és mellékleteiről szóló 18/1996. (VI. 13.) KHVM rendelet előírásainak megfelelő mellékletek csatolásával, a **Pesterzsébeti** és Csepeli Strandfürdő hévízkútjainak védőterület valamint védőidom kijelölésére kérelmet nyújtott be. A benyújtott dokumentációból megállapításra került, hogy a Pesterzsébeti B-137 kataszteri számú hévízkút, valamint a Csepel II. B-19 kataszteri számú hévízkút nem rendelkezik sem közös védőterülettel, sem közös védőidommal, ezért a két kút esetében az eljárást a Felügyelőség külön-külön folytatja le. E határozat csak a Pesterzsébeti B-137 kataszteri számú kút védőidom meghatározását tartalmazza.

A vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény (továbbiakban: 1995. évi LVII. törvény) 14. § (2) bekezdése alapján az ásvány- és gyógyvíz hasznosítást szolgáló, vagy erre kijelölt vizeket a vízkivétel védőidomainak, védőterületének kijelölésével és fenntartásával fokozott védelemben és biztonságban kell tartani. A kijelöléssel és fenntartással kapcsolatos jogszabályi követelményeket a 123/1997. (VII. 18.) számú Korm. rendelet határozza meg.

A közfürdők létesítéséről és működtetéséről szóló 121/1996. (VII. 24.) Korm. rendelet 5. § (1) bekezdése alapján „A közfürdő vízellátását biztosító kutak és források védelmére védőterületet kell létesíteni és fenntartani."

A kúthoz tartozó védőidomokat számításokkal (modellezéssel), elérési idők alapján határozták meg. A belső védőidom határát 20 napos, a külső védőidom határát 180 napos, a hidrogeológiai „A" védőidom határát 5 éves, a hidrogeológiai „B" védőidom határát 50 éves elérési idő figyelembevételével állapították meg. A hidraulikai modell vizsgálatok a MODFLOW 5.1, az input és output műveletek, elő és utófeldolgozó munkálatok a Processing Modflow szoftverrel történtek, az eredmények térképi megjelenítése pedig a SURFER 8.0, valamint az ARCVIEW 8.1. verziójával készültek.
A modellszámítások alapján a 20 napos, 180 napos, 5 éves és 50 éves elérési időhöz tartozó védőidomoknak nincs felszíni metszete, ezért a kút 123/1997. (VII. 18.) számú Korm. rendelet előírása értelmében a vízbázis védettnek tekinthető, csak a kút közvetlen környezetét védő belső védőövezetet kell kijelölni.

A döntés meghozatalakor az alábbi nomenklatúrát, tagolási rendszert alkalmaztam a védőidom-védőterület lehatárolás során:
Védőidomok („vízkivételi műveket körülvevő felszín alatti térrész") **tagolása** az alábbiak szerint történik: belső védőidom, külső védőidom, hidrogeológiai védőidom „A" zónája, hidrogeológiai védőidom „B" zónája.
Védőterületek kifejezés („vízkivételi műveket körülvevő terület") alatt a **védőövezetek** összességét értjük, így a **tagolás** az alábbiak szerint történik: belső védőövezet, külső védőövezet, hidrogeológiai védőövezet „A" zónája, hidrogeológiai védőövezet „B" zónája.

Véleményem kialakításánál figyelembe vettem a Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság 36293/2009. számú 2009. március 2-án kelt szakvéleményét.

Budapest Főváros XXIII. kerület Soroksár Önkormányzatának Polgármesteri Hivatala VIII-3696/2009. számú, Budapest Főváros XX. Kerület Pesterzsébet Önkormányzatának Polgármesteri Hivatala a VF-4451/2009. számú szakhatósági állásfoglalásában a vízbázis kijelöléséhez kikötés nélkül hozzájárult.

Az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat Közép-magyarországi Regionális Intézete a 1212-2/2009. számú szakhatósági hozzájárulásában az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálatról és a gyógyszerészeti államigazgatási szerv kijelöléséről szóló 362/2006. (XII. 28.) Korm. rendeletben biztosított jogkörénél fogva a vízbázis kijelöléséhez kikötés nélkül hozzájárult.

A Budapesti Bányakapitányság a BBK/446/4/2009. számú szakhatósági állásfoglalásában hozzájárulását kikötéssel és az alábbi indoklással megadta:

- A védőidomok, védőterületek kijelölése bányászati érdekeket nem érint. A Bányakapitányság szakhatósági állásfoglalását a vízbázisok védelméről szóló 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet alapján adta ki.

A bányászati hatóság kikötésének megfelelően a határozatot a Fővárosi Gázművek Zrt. részére tájékoztatásul megküldöm.

A 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet 19. § (1) bekezdése előírja, hogy üzemelő vízkivétel, vízilétesítmény esetén az üzemeltető viseli a kialakítással, fenntartással járó költségeket.

A védőterület fenntartása a 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet 1. sz. melléklete 7. e) pontjában foglaltaknak megfelelően üzemeltetői feladat, ezért a 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet 17. § (1) bekezdése figyelembevételével meghatározott fenntartással kapcsolatos feladatokat és kötelezettségeket az üzemeltető részére írtam elő.

A védőidommal, védőterülettel érintett ingatlanok használatát és a védelem érdekében szükséges használati korlátozásokat a 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet 10-14. §-ai és 5. számú melléklete alapján határoztam meg.

A határozatot megalapozó dokumentáció 10 éven belüli felülvizsgálatát a 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet 9. §-a alapján írtam elő.

A határozat hatályossági idejét a tárgyi vízilétesítmény vízjogi üzemeltetési engedélyének érvényességi idejét figyelembe véve állapítottam meg.

Jelen határozat az 1995. évi LVII. törvény 14. § (2) bekezdésén, *a vízgazdálkodási hatósági jogkör gyakorlásáról* szóló 72/1996. (V. 22.) Korm. rendelet 9. §-án, *a közigazgatási eljárás és szolgáltatás általános szabályairól* szóló 2004. évi CXL. törvény (továbbiakban: Ket.) 71. § (1) és 72. § (1) bekezdésein, valamint a 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet rendelkezésein alapul.

A Ket. 45. § (1)-(2) bekezdése és 72. §-a alapján az eljárás során közreműködő szakhatóságok állásfoglalását és indokolását a határozatba foglaltam, ellenük külön fellebbezésnek nincs helye, az ügyfél a határozat ellen irányuló fellebbezés keretében gyakorolhatja az ezzel kapcsolatos jogorvoslati jogát.

A védőterület tényének ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzéséről szóló rendelkezést az 1995. évi LVII. törvény 27. §-ában foglaltak alapján írtam elő.

Az igazgatási szolgáltatási díj mértékét *a környezetvédelmi, természetvédelmi, valamint a vízügyi hatósági eljárások igazgatási szolgáltatási díjairól* szóló 33/2005. (XII. 27.) KvVM rendelet (a továbbiakban: 33/2005. (XII. 27.) KvVM rendelet) 1. mellékletének I. fejezet 20. sorszám 3.11. pontja alapján állapítottam meg. Az igazgatási szolgáltatási díjat a BGYH Zrt. megfizette (KTVF: 37237-2/2008. számon iktatva, számla száma: KI-3524/2008).

A jogorvoslati jogot a Ket. 98. § (1) bekezdése és a 99. § (1) bekezdése alapozza meg. A fellebbezési eljárás díjának mértékét a 33/2005. (XII. 27.) KvVM rendelet 2. § (4) bekezdése írja elő.

A Felügyelőség feladat- és hatáskörét, valamint illetékességét a *környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről* szóló 347/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet szabályozza.

A határozat jogerőre emelkedéséről a vízbázis üzemeltetőjét külön levélben értesítem.

Budapest, 2011. október 17.

A kiadmány hiteléül

Osztályvezető

Dolla Eszter s. k.
igazgató

Kapják:
Ügyintézői utasítás szerint.

BGYH BUDAPEST GYÓGYFÜRDŐI ÉS HÉVIZEI ZRT.
BVK HOLDING TAGJA

CÍM: 1138 Budapest,
Népfürdő u. 38.
TEL.: +36 1 452 4500
FAX: +36 1 452 4501
WEB: www.budapestgyogyfurdoi.hu
E-MAIL: info@spabudapest.hu

Ügyintéző: Varga Renáta Anita
Iktatószám: 108/V/2017.
Dátum: 2017. március 3.

Budapest Főváros Önkormányzata
Városfejlesztési Főpolgármester-helyettes
Dr. Szeneczey Balázs
főpolgármester-helyettes úr
részére
Budapest
1840

Tárgy: Adatszolgáltatás

Tisztelt Főpolgármester-helyettes Úr!

Hivatkozással az FPH059/131-2/2017. számú levelében foglaltakra a Duna-parti építési szabályzat, a Fővárosi Településszerkezeti Terv és a Fővárosi Rendezési Szabályzat felülvizsgálatához, szükség szerinti eseti módosításához az alábbi adatokat szolgáltatjuk:

1. Mellékelten megküldjük a Budapest Gyógyfürdői és Hévizei Zrt. tulajdonában, valamint kezelésében (DS-1 kút, Dagály fürdő Béke kút) üzemelő kutak pontos helyét (EOV koordinátáit), vízhozamát, minősítését, a felhasználás helyét és módját, az engedélyezett kitermelhető vízmennyiséget, valamint a 2016. évi kitermelt vízmennyiséget.

2. A Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség a KTVF: 7115-3/2013. számon módosított, KTVF: 41309-1/2009. számon kijavított, KTVF: 4021-2/2006. számú, Bp/F/95, 6.2/10/125. vízikönyvi számú határozatával kijelölte a Paskál kút vízbázisának védőterületét, védőidomát. A Pesterzsébeti Strand- és Gyógyfürdő Termál kút vízbázisának védőterülete, védőidoma a Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség által kiadott KTVF: 8055-3/2011. számú, Bp/A/93. vízikönyvi számú határozattal kijelölésre került. A határozatok másolatát mellékelten csatoljuk. A BGYH Zrt. üzemelésében lévő összes többi vízbázis védőterületének, védőidomának meghatározását megalapozó dokumentációt elkészíttettük és benyújtottuk az akkori Közép-Duna-

völgyi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőségre, melyek azonban hatóságilag még nem kerültek kijelölésre.

A BGYH Zrt. összes többi vízbázisának közös hidrogeológiai védőövezete (védőterülete, védőidoma) a Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság által kiadott H.30776/5/1970. számú határozattal került kijelölésre, amely határozatlan ideig érvényes.

Kérem adatszolgáltatásunk szíves elfogadását.

Tisztelettel:

BUDAPEST GYÓGYFÜRDŐI Zrt. Központi Igazgatóság

Szőke László
vezérigazgató

Mellékletek:

- 1 db táblázat a BGYH Zrt. üzemeltetésében lévő kutakról.
- Paskál kút vízbázis védőterület, védőidom:
  1 db KTVF: 7115-3/2013. számon módosított,
  1 db KTVF: 41309-1/2009. számon kijavított,
  1 db KTVF: 4021-2/2006. számú vízbázis kijelölő határozata.
- Pesterzsébeti Strand- és Gyógyfürdő Termál kút vízbázis védőterület, védőidom:
  1 db KTVF: 8055-3/2011. számú vízbázis kijelölő határozata.
- 1 db helyszínrajz a H.30776/5/1970. számú határozattal kijelölt közös hidrogeológiai védőövezetről.

BGYH BUDAPEST GYÓGYFÜRDŐI ÉS HÉVIZEI ZRT.
BVK HOLDING TAGJA

CÍM: 1138 Budapest,
Népfürdő u. 38.
TEL.: +36 1 452 4500
FAX: +36 1 452 4501
WEB: www.budapestgyogyfurdoi.hu
E-MAIL: info@spabudapest.hu

Ügyintéző: Varga Renáta Anita
Iktatószám: 108/V/2017.
Dátum: 2017. március 3.

Budapest Főváros Önkormányzata
Városfejlesztési Főpolgármester-helyettes
Dr. Szeneczey Balázs
főpolgármester-helyettes úr
részére
Budapest
1840

Tárgy: Adatszolgáltatás

Tisztelt Főpolgármester-helyettes Úr!

Hivatkozással az FPH059/131-2/2017. számú levelében foglaltakra a Duna-parti építési szabályzat, a Fővárosi Településszerkezeti Terv és a Fővárosi Rendezési Szabályzat felülvizsgálatához, szükség szerinti eseti módosításához az alábbi adatokat szolgáltatjuk:

1. Mellékelten megküldjük a Budapest Gyógyfürdői és Hévizei Zrt. tulajdonában, valamint kezelésében (DS-1 kút, Dagály fürdő Béke kút) üzemelő kutak pontos helyét (EOV koordinátáit), vízhozamát, minősítését, a felhasználás helyét és módját, az engedélyezett kitermelhető vízmennyiséget, valamint a 2016. évi kitermelt vízmennyiséget.

2. A Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség a KTVF: 7115-3/2013. számon módosított, KTVF: 41309-1/2009. számon kijavított, KTVF: 4021-2/2006. számú, Bp/F/95, 6.2/10/125. vízikönyvi számú határozatával kijelölte a Paskál kút vízbázisának védőterületét, védőidomát. A Pesterzsébeti Strand- és Gyógyfürdő Termál kút vízbázisának védőterülete, védőidoma a Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség által kiadott KTVF: 8055-3/2011. számú, Bp/A/93. vízikönyvi számú határozattal kijelölésre került. A határozatok másolatát mellékelten csatoljuk. A BGYH Zrt. üzemelésében lévő összes többi vízbázis védőterületének, védőidomának meghatározását megalapozó dokumentációt elkészíttettük és benyújtottuk az akkori Közép-Duna-

völgyi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőségre, melyek azonban hatóságilag még nem kerültek kijelölésre.

A BGYH Zrt. összes többi vízbázisának közös hidrogeológiai védőövezete (védőterülete, védőidoma) a Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság által kiadott H.30776/5/1970. számú határozattal került kijelölésre, amely határozatlan ideig érvényes.

Kérem adatszolgáltatásunk szíves elfogadását.

Tisztelettel:

BUDAPEST GYÓGYFÜRDŐI Zrt. Központi Igazgatóság

Szőke László
vezérigazgató

Mellékletek:

- 1 db táblázat a BGYH Zrt. üzemeltetésében lévő kutakról.
- Paskál kút vízbázis védőterület, védőidom:
  1 db KTVF: 7115-3/2013. számon módosított,
  1 db KTVF: 41309-1/2009. számon kijavított,
  1 db KTVF: 4021-2/2006. számú vízbázis kijelölő határozata.
- Pesterzsébeti Strand- és Gyógyfürdő Termál kút vízbázis védőterület, védőidom:
  1 db KTVF: 8055-3/2011. számú vízbázis kijelölő határozata.
- 1 db helyszínrajz a H.30776/5/1970. számú határozattal kijelölt közös hidrogeológiai védőövezetről.

Fővárosi
Csatornázási Művek Zrt.

Levelünk száma: I-2017700001, R-1700014663, 097146/2016

Levelük kelte és száma:
2016.11.14.00403/2016(KSZ-24)

Ügyintézőnk: Balaton Ilona
Telefon: 4761-850
Telefax: 4761-803

Szervezeti egységünk neve, címe:
Környezetgazdálkodási Igazgatóság
1426 Budapest 72, Pf: 114.
Telephely: 1095 Budapest, Soroksári út 31.

Ügyintézőjük : Horváth Adrienn
Telefon:
Telefax:

Budapest Főváros Városépítési Tervező Kft.

Albrecht Ute Ügyvezető Asszony

részére

1061 Budapest, Andrássy út 10.

Tárgy: Észak-pesti Szennyvíztisztító Telep, valamint a Zsilip utcai átemelőtelep – Duna-parti építési szabályzat

Tisztelt Albrecht Ute Ügyvezető Asszony!

Megtörtént az első egyeztetés a Fővárosi Csatornázási Művek Zrt. és a IV. kerület Önkormányzata között. Ezen egyeztetésen néhány kérdés tisztázásra került, így tájékoztatjuk, hogy a szennyvíztelep területének növelésére a Társaság nem tart igényt.

Az Észak-pesti Szennyvíztisztító Telep üzemeltetése miatt az FCSM Zrt. arra viszont igényt tart, hogy a 75840 helyrajzi számú ingatlan telekhatára változatlan maradjon.

Fontos megjegyezni azonban, hogy az Észak-pesti Szennyvíztisztító Telep üzemszerű működéshez elengedhetetlen, hogy bejáró út biztosításával közterületi kapcsolata legyen. A folyamatban lévő telekalakítási kérelem azon részéhez, amelyben ezen út kiszabályozása történik kértük az önkormányzat támogatását.

A Zászlóshajó projekt képviselői ismertették a mintaberuházás előzményeit, céljait, és jelenlegi helyzetét, melyben megfogalmazásra került, hogy az írásban rendelkezésre álló információk és látványtervek fikciók, a tényleges tervezés a felhasználható ingatlanterületek pontos meghatározását követően kezdhető meg, így az eddigi látványtervekből következtetéseket a telekigényekre ne vonjon le az FCSM Zrt.

Az FCSM Zrt. pontos helyszínrajzi ábrázoláson feltüntette az eddigi információk alapján az érintett területen elhelyezkedő föld alatti és föld feletti műtárgyakat, amelyet a IV. kerület Önkormányzatának képviselőjének átadott.

Várhatóan további egyeztetések szükségesek.

Bízunk benn, hogy válaszunkat kielégítőnek találja.

Budapest, 2017. január 17.

Üdvözlettel:

Fővárosi Csatornázási Művek Zrt.
6/1

Orsolya Tamás
Műszaki vezető ig.

Rácz Beatrix
környezetgazdálkodási
igazgató

Kapják: címzett, irattár, előadó

BFVT KFT-HEZ
1052 Budapest, Városház u. 9-11
Érkezett: 2014.03.22.
Iktató sz.: 00056-0002/2014
Szignó:

Fővárosi Csatornázási Művek Zrt.

Levelünk száma: I-2016292879
060881/2016
Ügyintézőnk: Szigeti Julianna
Telefon: 4554-375
Telefax: 4554-110
Szervezeti egységünk neve, címe:
Mérnöki Csoport
1426 Budapest 72 Pf.: 114

Levelük kelte és száma: 00290-0008/2016

Ügyintézőjük: Horváth Adrienn
Telefon: 317-5318
Telefax:

BFVT Kft.

1061 Budapest, Andrássy út 10.

Tárgy: XXIII. ker. Dél-pesti Szennyvíztisztító Telep tartalékterülete – Fővárosi Településszerkezeti terv (TSZT) és Fővárosi Rendezési Szabályzat (FRSZ) felülvizsgálata, szükség szerinti eseti módosítása
Előzetes tájékoztatás

Tisztelt Címzett!

Megkeresésükre válaszolva, az alábbi tájékoztatást adjuk:

A kérelemben megjelölt ingatlanok a Dél-pesti Szennyvíztisztító Teleptől déli irányban helyezkednek el.

Társaságunk Dél-pesti Szennyvíztisztító Telepére naponta átlagosan 54 ezer m^3 szennyvíz érkezik, melynek határérték alatti minőségben történő kezelése a feladatunk. A tisztított szennyvizek befogadója a Ráckevei-Soroksári Duna-ág (a továbbiakban: RSD). A szennyvíztisztítási technológiánk nagyon korszerű, tápanyag eltávolítás, illetve iszapkezelés is folyik a telepen.

A bűzzel járó technológiai lépcsők (előmechanika, biológia, iszapvonal) fedett, illetve teljesen zárt technológiák. Mind a technológiai folyamatok, mind az előülepítés során fellépő kipárolgások, illetve egyéb, esetlegesen emisszióval járó tevékenységeink okozta levegőkörnyezeti hatásai nem haladhatják meg a tisztító telep kerítésétől számított 500 m-es távolságot.

Az FCSM Zrt. Dél-pesti Szennyvíztisztító telep fejlesztésére környezetvédelmi engedélyt kapott a KDV-KTVF-től a KTVF: 7426-2/2007. számú határozatban, melynek 3-as pontjának 4. bekezdésében levegővédelmi szempontból az 500 m-es védőtávolság rögzítésre került, mely a telep kerítésétől értendő. Ez a határozat 2015. augusztus 31-ig volt érvényes.

A jelenleg érvényben lévő környezetvédelmi engedélyben (PE/KTF/1350-26/2015. számú határozat) foglaltak szerint: „...a vizsgált szagkibocsátó források együttes területének középpontjától 285 méternél nagyobb távolságban is kellemetlen szagérzet előfordulhat. ... Előzőek miatt, valamint figyelembe véve, hogy a telepen hulladékkezelési tevékenységet is folytatnak, közegészségügyi szempontból a szennyvíztisztító környezetében a meglévő beépítéseken túlmenően újabb beépítések megvalósítása nem javasolt."

Társaságunk továbbra is fenntartja 044890/2015, I-2015291970 számú, 2015. 06. 16-án kelt levelében foglaltakat, mely szerint a Dél-pesti Szennyvíztisztító Telep bővítéséhez déli irányba területigényünk nincs, azonban a telephez tartozó védőerdősáv megtartását mindenképpen szükségesnek tartjuk, továbbá annak kiterjesztését javasoljuk a telep csepeli oldalára is.

A területen a Szigetdűlő középső útján halad egy Társaságunk tulajdonában és üzemeltetésében lévő Ø 40 cm-es nyomócső, mely adottságként kezelendő.

Ismereteink szerint 2009-ben a Vízügyi- és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság megbízásából az ÖKO Környezeti, Gazdasági, Technológiai, Kereskedelmi, Szolgáltatói és Fejlesztési Zártkörűen Működő Részvénytársaság (ÖKO Zrt.) a MÉLYÉPTERV-MÉVIT Kft. tervei alapján vízminőség védelmi céllal mederkotrást tervezett az RSD teljes hosszán és azok mellékágain. Az RSD vízminőség-javító kotrási munkái során a fenti terület egy jelentős részén (mintegy 15 ha területen) a kitermelt iszap (zagy) ideiglenes deponálását tervezték. A KDV-KTVF KTVF:13777-1/2010 (2010. március 10.) számon vízjogi engedélyt adott a munkálatokra. Az RSD kotrási munkálatai a mai napig nem történtek meg.

Jelen előzetes tájékoztatásunk az általunk jelenleg ismert, rendelkezésünkre álló műszaki, pénzügyi és jogszabályi feltételeket, lehetőségeket, Társaságunk előzetes egyoldalú kötelezettségvállalása nélkül tartalmazza.

Előzetes tájékoztatásunk a jelen levelünk keltétől számított egy évig érvényes és építési engedély kiadásához nem használható fel.

Budapest, 2016. 09. 29.

Fővarosi Csatornázási Művek Zrt.

Üdvözlettel:

dr. Medovárszki Éva
ált. vezérigazgató h.

Kajtárné Bogár Andrea
értékesítési igazgató

Melléklet: -
Kapják: Címzett

BFVT KFT-HEZ
1052 Budapest, Városház u. 9-11.
Érkezett: 2017.03.22.
Iktató sz.: 00096-0002/2017
Szignó:

Fővárosi Csatornázási Művek Zrt.

Levelünk száma *R-1700051905*
Ü-017540/2017
I-2017531144

Levelük kelte és száma: 2017. 02.22
00096/ 2017

Ügyintézőnk: Gerőfi-Gerhardt András
Telefon: 455-4160
Telefax: 210-2593

Ügyintézőjük: Szabó Krisztián
Telefon: 318-3063

Szervezeti egységünk neve, címe:
Hálózatüzemeltetési Osztály
1087 Budapest, Kerepesi út 21.

Budapest Főváros Városépítési Tervező Kft.

Albrecht Ute

ügyvezető

1061 Budapest, Andrássy út 10.

Tárgy: Adatszolgáltatás kérése – Fővárosi Településszerkezeti Terv és Fővárosi Rendezési Szabályzat felülvizsgálata

Tisztelt Ügyvezető Asszony !

A Fővárosi Településszerkezeti Terv és Fővárosi Rendezési Szabályzat felülvizsgálatával kapcsolatban az alábbi tájékoztatást adjuk:

Csatornázás:

Üzemeltetett csatornahálózatok nyomvonalai, a vezeték anyagának és átmérőjének feltüntetésével, digitális (.dwg) formátumban:

Társaságunk a víziközmű-szolgáltatásról szóló 2011. évi CCIX. törvény (Vksztv) 13.§ (5) bekezdése szerint a Fővárosi Településszerkezeti Tervhez és a Fővárosi Rendezési

Szabályzat felülvizsgálatához szükséges[1] közcsatorna koordinátahelyes nyomvonalát tartalmazó digitális formátumú adatokat -vektoros állományt - jelen levelünk mellékleteként (dwg) file-ban bocsátja rendelkezésükre.
Ezúton tájékoztatjuk, hogy Társaságunk az igényelt vízmennyiségek ismeretében fogja megadni az egyes ingatlanokra vonatkozó szennyvíz ill. csapadékvíz fogadás feltételeit, valamint a közcsatorna mérettől függetlenül korlátozhatja a bevezethető vízmennyiségeket (szennyvíz ill. csapadékvíz), ami függ az övezeti besorolástól és a közcsatorna hálózat terhelhetőségétől.

A fővárosi csatornahálózat építési anyaga korról-korra változott, mindig alkalmazkodva a rendelkezésre álló építőanyag kínálathoz, árhoz és az építési technológiához.

A 2016 év végi összetétel anyag és hossz (méterben) szerint:

kőagyag	33 003,00
beton	2 255 540,06
vb	187 849,80
ÜPE	160 953,53
béleléses	1 171,30
öv	3 995,70
ma, pvc, KD	1 151 447,24
PE	60 350,67
PP	57,80
ac	188 110,50
tégla	120 377,20
egyéb	16 368,90

A Budapest csatornahálózatán fellelhető szelvényméretek és szelvényalakok rendkívül változatos képet mutatnak, összesen cca. 600 féle szelvényméret különböztethető meg.
A szelvényméretek alapján a csatornákat alapvetően három kategóriába lehet sorolni:

a) Csőcsatornák – D ≤ Ø60 cm, illetve 50/75 cm tojás
b) Mászható szelvények – Ø80 cm ≤ D ≤ Ø120 cm; 60/90 cm ≤ D ≤ 70/105 cm
c) Járható szelvények – D ≥ Ø140 cm, illetve 80/120 cm

A 2016. év végi összetétel méretkategóriák és hossz (méterben) szerint:

gravitációs	**DN ≤ 80**	3 424 105,21
	80 < DN ≤ 150	543 616,02
	150 < DN	173 554,80
nyomott r	**DN ≤ 15**	119 223,27
	DN > 15	1 102,30

[1] A (Vksztv.) 13.§ (5) bekezdése alapján víziközmű-szolgáltató az ellátott területen működő települési önkormányzat részére a víziközművel kapcsolatos hatósági feladataik ellátásához, az ahhoz szükséges mértékben, díjmentesen biztosítja a víziközmű térképi nyilvántartás tartalmának megismerését.

A személyzetes és automata szennyvízátemelők aktualizált listáját mellékeljük.

A szennyvíztisztító létesítmények biztonsági övezete, az ezt elrendelő határozatok:

A Dél-pesti Szennyvíztisztító Telep PE/KTF/1350-26/2015. számú környezetvédelmi engedély "Indoklás" fejezet tartalmazza, hogy a környezetvédelmi engedély kiadásához készített dokumentáció szerint a telepen vizsgált szagkibocsátó források együttes szagvédelmi hatásterülete egy, a vizsgált szagkibocsátó források együttes középpontja köré írható 285 méteres sávon belül van. A telep súlyos káresemény elhárítási terve nem terjed ki lakot övezetre.

Az Észak-pesti Szennyvíztisztító Telep esetében KTF: 1072-2/2015. számú környezetvédelmi engedélye **nem tartalmaz** előírást a védőtávolságra.
A Fővárosi Katasztrófavédelmi Hatóság 1093-6/2014/HAT számú határozatában adott a „veszélyes tevékenység végzéséhez katasztrófavédelmi engedélyt" azzal a kikötéssel, hogy a telep köteles a 1093-3/2014/HAT ügyiratszámon érkeztetett súlyos káresemény elhárítási tervben és mellékleteiben foglaltak szerint működni.
Az ebben található legnagyobb hatásterület a „biogáz tartály katasztrofális törése" káresemény során esetlegesen kialakuló „Flash fire" esetén 220 m hatósugarú terület.
Jelenleg folyamatban van a IV. kerület Külső védelmi tervének (KVT) felülvizsgálata, amely várhatóan az Észak-pesti Szennyvíztisztító Telepre vonatkozóan, túlnyomás miatt, a biogáz tartályoktól számított 148 m-es kimenekítési zónát, illetve 430 m-es tájékoztatási zónát jelöl majd ki.

A megújuló energiaforrásokat - biogázt, bioetanolt, biodízelt - hasznosító létesítmények tűzvédelmének műszaki követelményeiről szóló 3/2009. (II. 4.) ÖM rendelet (továbbiakban: ÖM rendelet) 2. sz. melléklete 5000 m3 tárolótérfogat felett a műtárgytól 25 m védőtávolságot ír elő.

Egyedi szennyvíztisztítók, szennyvíztisztító kisberendezések létesítésének lehetősége, területi lehatárolása:

Az egyedi szennyvíztisztító kisberendezések telepítésével kapcsolatban az elmúlt években (2014. és 2015-ben) mind a tervező BFVT Kft., mind a Főpolgármesteri Hivatal Városüzemeltetési Főosztályának és a Főépítészi irodának munkatársaival több alkalommal egyeztettünk.
A BKISZ projekt keretében megvalósult csatorna hálózatokra véleményünk szerint a még ellátatlan területek szennyvízelvezetése közcsatorna építéssel megoldható, ezért Társaságunk részéről nem javasolt a közcsatorna hálózattal ellátható területeken az egyedi szennyvíztisztító kisberendezések létesítése.
A vonatkozó jogszabályok alapján az egyedi szennyvíztisztító kisberendezések nem részei a víziközmű-rendszernek, így majdani üzemeltetőjük nem ismert.
Álláspontunk szerint az ingatlanokon belül megvalósítandó egyedi szennyvíztisztítók alkalmazásánál a felszíni és a felszín alatti befogadókra gyakorolt kiszámíthatatlan hatásokat tekintve szakszerű üzemeltetés nem, vagy csak körülményesen garantálható. Hosszútávon a fenntartásuk és üzemeltetésük költségeivel is számolni szükséges.

Csatornázatlan területek mértéke, valamint a tisztítatlanul a Dunába jutó szennyvizek becsült mennyisége, aránya a fővárosban keletkező szennyvízmennyiséghez viszonyítva:

Tisztítatlanul szennyvíz 2017. évben a Margitsziget Déli-csúcson található szabadkiömlőn keresztül jut a Dunába. A Margitsziget szenny- és csapadékvíz elvezetésének kivitelezési munkái jelenleg is zajlanak és várhatóan 2017. május 31-ig befejeződnek. Budapest területén 2017. május 31-e után tisztítatlanul nem kerül szennyvíz a Dunába.
A tisztítatlanul Dunába bocsátott szennyvíz becsült mennyisége 2017. évre 76.208 m3, kevesebb, mint 0,5 ezrelék.

Távlatban tervezett vezetékszakaszok, átemelők helyei, szennyvíztisztító telepek fejlesztéséhez szükséges területigény, azok helybiztosításának érdekében:

2016. szeptemberében Társaságunk a BVFT. Kft-nek tájékoztatást adott a XXIII. kerület. Dél-pesti Szennyvíztisztító Telep tartalék területének felülvizsgálatához, melyben foglaltakat továbbra is fenntartjuk (mellékeljük 060881/2016 üsz.).
A Dél-pesti Szennyvíztisztító Telephez tartozó védőerdősáv megtartása szükséges, továbbá javasolt azt kiterjeszteni a telep csepeli oldalára is.

Az Észak-pesti Szennyvíztisztító Telep, fejlesztéshez szükséges területigénye, a 75840 HRSZ. még be nem épített északi és déli területeire korlátozódik.

A III. ker. Római part árvízvédelmével kapcsolatban felmerül több átemelő (szennyvíz, csapadékvíz, szivárgóvíz) létesítése. A helyszínek kijelölése folyamatban.

Távlatban tervezett vezeték szakaszok:

Az általános csatornázási tervek Budapest közcsatorna-hálózatának kialakítására, így az aktuális tervezési irányelvek, a beépítettségek és várható beépítettség figyelembe vételével kerültek kidolgozásra az 1980-as években. Ebbe beletartozik a külső kerületek elválasztott rendszerű csapadékvíz-elvezetése, továbbá a zárt csapadékvíz-csatornák és árokrendszerek is.

A „Budapest Komplex Integrált Szennyvízelvezetése" c. projekt keretében, a Fővárosi Önkormányzat megbízásából, szennyvíz-elvezetés vonatkozásában az általános tervek felülvizsgálata 2006-ban (a XXI. és a XXII. kerület kivételével) megtörtént. Csapadékvíz-elvezetésre vonatkozóan teljes körű felülvizsgálat ugyanakkor a mai napig nem valósult meg.

A Társaságunk szolgáltatási területén az elkövetkező időszakban általunk szükségesnek tartott fejlesztéseket, javasolt beruházásokat a csatornamű vonatkozásában mellékeljük. A mellékelt táblázat tartalmazza a rendelkezésünkre álló általános csatornázási tervek, valamint üzemeltetési tapasztalataink alapján Budapest csatorna hálózatának hiányzó elemeit. A

hiányzó elemek csak szennyvíz- és egyesített rendszerű gyűjtőkre vonatkoznak, mivel a hiányzó elválasztott rendszerű csapadékvíz hálózat felülvizsgálata mai napig nem történt meg. A főváros csapadékvíz elvezető rendszere hiányos, a jövőben jelentős fejlesztések várhatók: csapadékcsatornák, tehermentesítő gyűjtők/főgyűjtők, záporkiömlők.

Ártéren létesülő szennyvízcsatorna- hálózatokra vonatkozó előírások:

A közcsatornák hullámtérben történő vezetését kerülni kell, ilyen kialakítást csak abban az esetben szabad alkalmazni, ha egyéb műszaki megoldás nem járható. A hullámtérben nyomóvezetékek fektetése kevésbé hátrányos, gravitációs csatornák esetében azonban problémás.

A csatorna műtárgyak lefedéseit víz-, illetve nyomásálló kivitelben kell megoldani.

A szerkezeti elemeket, illetve a csővezetékeket a tervezés során felúszásra ellenőrizni kell, szükség esetén gondoskodni kell a felúszás elleni védelemről.

A csatorna nyomvonalának mindenkori hozzáférhetőségét biztosítani szükséges. A csatornák nyomvonala felett minden esetében kezelő út létesítése szükséges. Az út burkolattal ellátott, vagy stabilizált kell, hogy legyen, mely viselni képes a 11,5 tonnás tengelyterhelést. Az útszegélyt szintén stabilizálni szükséges, nem kiemelt szegélykövek beépítésével. A kezelő út szélessége 4,5 méter, űrszelvényének magassága szintén minimum 4,5 m. A kezelőutakon biztosítani kell a célgépek fordulását, vagy a kezelőút mindkét végén a behajtás lehetőségét. A műtárgyak és tisztítóaknák környezetében kiszélesedő kezelő felületet kell biztosítani, a műtárgy körbejárhatóságával.

A kezelőutak rendszeres karbantartást igényelnek, a belógó növényzet, gaz vágását, eltávolítását, ezt a kezelőút kialakításakor szintén figyelembe kell venni, a kezelőút közvetlen közelében növényzet ültetése kerülendő.

A kezelőutakra történő behatást fizikai akadállyal kell gátolni, az illegális igénybevétel (pl.: szemétlerakás) elkerülése érdekében, emellett "behajtani tilos, kivéve FCSM Zrt." feliratú táblát is ki kell helyezni.

Árvízvédelem:

Ma ismert I. rendű védvonal elött megvalósult beépítések kapcsán megépült, de jelenleg jogilag rendezetlen I. rendű védvonalszakaszok meghatározása:

A fővárosban több helyszínen található olyan védvonal, amely a vízjogi engedélyekben rögzített vonalvezetéstől eltér. Ezek a következők:
PÉ Marina part
A védvonalat a vízügyi miniszter az első rendű védvonalnak nyilvánította.
PÉ Dagály strand előtti új védvonal

A védvonal I. rendűvé nyilvánítása megindult, a vízjogi üzemeltetési engedély beszerzésével a miniszteri jóváhagyás beszerzésére sor kerül.
PK Bálna (CET) épület árvízvédelmi vonala
A védvonal üzemeltetési engedélyezése megindult. Az I.rendű védvonallá nyilvánítás folyamatában jelenleg nincs elmozdulás.
PD Központi Szennyvíztisztító körtöltése
A védvonal üzemeltetési vízjogi engedéllyel rendelkezik, I. rendűvé nyilvánítása még nem történt meg.
BK Kopaszi gát melletti terület
A védvonal kialakítása fizikailag megtörtént, az üzemeltetési engedélyezés folyamata megindult. Ezt követően kerül sor az I. rendű védvonallá nyilvánításra.

Épülő, illetve tervezett II., illetve III. rendű védvonalszakaszok megjelölése:

A városban jelenleg II. vagy III. rendű védvonal nem épül.

Magassághiányos, keresztmetszet hiányos, vagy életkora miatt elavult, felújításra szoruló védműszakaszok, valamint a sürgős beavatkozásra szoruló létesítmények helye, magassághiánya, hossza:

A mértékadó árvízszint és a Budapesten előírt +1,3 méteres magassági biztonság felülvizsgálata megtörtént a 2013. évi rekordszintű árvízszint tapasztalatai alapján, a folyók mértékadó árvízszintjeiről kiadott 74/2014. (XII. 23.) BM rendeletbe foglaltan. A védvonalak megerősítését és magasítását az új mértékadó árvízszint bevezetésével elsősorban a város északi részén a III. és IV. kerületben kell végrehajtani. Az alábbiakban közölt adatok a MÁSZ változása kapcsán készített anyagaink és felméréseink alapján készült, a 2016-ban készített felmérést még nem tartalmazzák.

A magassághiányos védműszakaszok a hiány nagysága és az érintett szakasz hossza szerint a következők:

Hely	jellemző magassághiány [cm]	érintett szakasz [m]
Buda-Észak árvízvédelmi szakasz		
Barát patak	60-120	1300
Pünkösdfürdői töltés	80-100	1494
Kossuth üdülőpart	80-100	490
Királyok útja – Nánási úti töltés	100-130	3300
Aranyhegyi-patak bal parti töltése	30-130	1180
Aranyhegyi-patak bal parti töltése a Mocsáros dűlő felvízén (jelenleg nem hivatalos védmű, de az új MÁSZ miatt védmű kell legyen)	10-70	200
Aranyhegyi patak jobb parti töltése	50	220
Aranyhegyi patak jobb parti töltése a Mocsáros dűlő felvízén (jelenleg nem hivatalos védmű, de az új MÁSZ miatt védmű kell legyen)	20-120	400
Gázgyári védmű parapetfala	100-120	2105
Buda-Közép árvízvédelmi szakasz		
Óbudai rakpart, HÉV pálya	80-120	3200
Újlaki rakpart.	80-110	1100
Bem rakpart	60-90	1856
Várkert rakpart	60-90	1052
Szent Gellért rakpart	16-60	180
Műegyetem rakpart	10-110	750
Pázmány Péter rakpart	25-120	1094
Dombóvári út, magaspart	15-25	450
Albertfalva-Észak, magaspart	5-60	1610
Határ árok bal parti töltés	50-110	1650
Buda-Dél árvízvédelmi szakasz		
Határ-árok jobb parti töltés	50-110	1450
Albertfalvi töltés	20	50
Hosszúréti-patak bal parti töltés	10-100	150

Hosszuréti patak jobb parti töltés	0-110	75
MÁV töltés	0-40	1250

Hely	jellemző magassághiány [cm]	érintett szakasz [m]
Pest-Észak árvízvédelmi szakasz		
2-es út és külső váci út között	70	1633
Mogyoródi-patak bal parti töltés	40-120	2800
Mogyoródi-patak jobb parti töltés	60-120	2800
Csömöri-patak bal parti töltés	0-115	120
Csömöri-patak jobbparti töltés	0-100	120
Szilas patak bal parti töltése	0-100	1200
Szilas-patak jobbparti töltés	0-100	750
Váci út (Szilas pataktól a Megyeri Csárdáig)	65	721
Vízművek melletti töltés	75-80	1241
Dunasori magasparton	20-100	416
Észak-Pesti Szv. tisztító körtöltése	60-110	1579
Komp utcai árvízvédelmi fal	90-140	700
Váci út melletti védmű	100-140	900
Marina part	80-130	2628
Rákos patak jobb parti töltésén	30-85	1434
Rákos patak bal parti töltésén	0-85	1424
Közép Angyalföldön	70-85	250
Dél-Angyalföldön	0-85	972
Pest-Közép árvízvédelmi szakasz		
Újpesti rakpart	50-85	1600
Széchenyi rakpart	60-80	1550
Duna korzó	0-70	780
Belgrád rakpart	0-130	770
Közraktárak villamospálya	20-80	800
Soroksári út	50-80	700
Pest-Dél árvízvédelmi szakasz		
Hajóállomás utcai védmű	10-40	450
Kvassay-zsilip és töltései (Állami kezelésben)	0-25	305
Olajkikötő töltése	5-25	70
Csepel Művek magaspart	40-110	370
Csepel Rózsadomb	50	30
Margitsziget árvízvédelmi szakasz		
A teljes partvonal	0-220	5632

Keresztmetszet hiányos védműszakaszok az érintett szakasz hosszával:

Hely	érintett szakasz (m)
Buda-Észak árvízvédelmi szakasz	
Királyok útja – Nánási úti töltés	3100
Aranyhegyi-patak balpartja a Pók utcánál	520
Aranyhegyi-patak Mocsáros dűlői töltése	750
Buda-Közép árvízvédelmi szakasz	
HÉV töltés a Mozaik utca és Árpád híd között	350
HÉV töltés az Árpád híd és Komjádi Béla utca között	750
Buda-Dél árvízvédelmi szakasz	
Alberfalvai gát	1060
Hosszúréti-patak Duna utcai töltése	150
Pest-Észak árvízvédelmi szakasz	
Megyeri csárda – Észak-Pesti Szv. tisztító körtöltése	1480
Komp utca József Attila utcai átjáró	470
József Attila utcai átjáró – Marina-part északi terület	650
Pest-Közép árvízvédelmi szakasz	
(nincs)	
Pest-Dél árvízvédelmi szakasz	
Corvin utcai gát	450
Olajkikötő gátja	620
Margitsziget árvízvédelmi szakasz	
A teljes partvonal	5632

Az életkoruk miatt elavult, felújításra szoruló létesítmények szakaszai, amelyeknél állapotfelmérő terv készítése indokolt, ebbe a körbe értve a alsórakparti lépcsők és burkolatok (partvédő művek) körét is, amelyek az árvízvédelmi művek védelmét is szolgálják:

Hely	érintett szakasz (m)
Buda-Észak árvízvédelmi szakasz	
(nincs)	
Buda-Közép árvízvédelmi szakasz	
Bem rakpart alsó lépcsősorai a Margit hídtól délre	470
Bem rakpart felső rakparti támfala	1769
Várkert rakpart felső rakparti támfala	1008
Várkert rakpart alsó lépcsősorai az Ördögároktól délre	240
Szent Gellért rakpart alsó lépcsősorai	737
Műegyetem rakpart, alsó rakparti lépcsők és burkolatok	950
Pázmány Péter rakpart alsó rakparti burkolata	1110
Buda-Dél árvízvédelmi szakasz	
(nincs)	
Pest-Észak árvízvédelmi szakasz	
Téli kikötő partburkolata	1140
Rákos-patak torkolata és Dráva utca közötti rézsűburk.	2180
Pest-Közép árvízvédelmi szakasz	
Széchenyi rakparti lépcsők	415
Március 15-e tér, alsó rakparti lépcsősor	140
Közraktáraktól délre húzódó függőleges partfal	2250
Pest-Dél árvízvédelmi szakasz	
Ferencvárosi kikötő alsórakparti rézsűburkolata	970
Margitsziget	
Teljes rézsűburkolat a sziget partján	5632

Távlatban megvalósuló, jelenleg hullámtéri területek fejlesztéséhez szükséges árvízvédelmi előírások, valamint a más jogszabályok által nem meghatározott követelmények, amelyek a Fővárosi Rendezési Szabályzatban (FRSZ) szerepelhetnének.

A hullámtéri területek fejlesztésével kapcsolatban figyelembe veendő az, hogy az esetlegesen tervezett hullámtéri beruházások mennyiben befolyásolják a Duna nagyvízi levezető képességét, és ezzel az árvizek levonulását. A nagyvízi mederrel kapcsolatos tevékenységek a Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóságon zajlanak, ott folyik a nagyvízi mederkezelési terv időszakos felülvizsgálata is. A 2014-ben a 73/204 (XII.23) BM rendeletben meghatározott mértékadó árvízszint (MÁSZ) sajátossága az, hogy a 2013-ban mért vízfelszín alapján, a természetben kialakuló helyzet figyelembevételével lett meghatározva egy 100 éves visszatéréssel jellemzett vízhozam levonulását feltételezve. A korábbi kiépítési szintet meghatározó mértékadó árvízszint nem követte a természetben kialakult vízfelszínt. Ennek következménye az, hogy a korábbi előírásoknak megfelelő magasságú művek az új MÁSZ mellett Észak-Budapesten 1 m-t meghaladó magassághiányt mutatnak, míg Dél-Budapesten 60-80 cm-es többlet biztonsággal rendelkeznek.
A Duna fővárosi szakaszán az árvízvédelem szempontjából igen jelentős feladat az árvízi levonulási viszonyok javítása, mivel az északi Duna szakasz vízállásainak további növekedése a már így is jelentős fejlesztési igényeket tovább feszítené. A hullámtéri beépítéseket az előbbiek miatt csak az áramlásban szerepet nem játszó, visszaduzzasztást nem okozó nagyvízi mederszakaszokon tanácsos engedélyezni. Ezzel kapcsolatban fontos lenne a fővárosi építési szabályozásban is előírást alkotni, ezt az elvet ott is megerősíteni.

Vízrendezés:

Jogilag rendezetlen és elégtelen kapacitású partszakaszok, lehetőség szerint digitális formában:

A kisvízfolyások felmérése során 2016 végére elkészített felmérés adatainak feldolgozása még hosszabb időt vesz igénybe. Az elégtelen kapacitású vízfolyásszakaszok legyűjtése ezt követően, ennek alapján történhet meg, így a kérdésre a jelen állapotokat megfelelően tükröző adatokat csak később lehet megadni. A jogilag rendezetlen kifejezés értelmezését kérjük a feladatok pontos meghatározása érdekében.

Vízfolyások karbantartásához, hosszú távú fenntarthatóságukhoz szükséges jogi, rendezési elvek, akár az FRSZ-ben szerepeltethető előírásokkal;

A fővárosi vízfolyások általános problémája a szűk területsáv, amelyen a meder és a fenntartási sáv elhelyezkedhet. A fenntartási sáv sok esetben nem közterületen, hanem magáningatlanokon húzódik. E körülmények hatása kettős, egyrészt a meder bővítésének lehetősége csak ingatlanrendezéssel lehetséges, a fenntartás pedig számos esetben lehetetlen, vagy igen körülményes. A két kérdés közül előbb a mederre és a lefolyásra vonatkozó kérdésekre térünk ki.
A bővítés lehetőségének hiánya elsősorban amiatt jelent problémát, hogy a város külterületeinek beépülése várható, így a levezetendő vízmennyiség emelkedésére lehet számítani. Ezt tetézi a klímaváltozás azon sajátossága, amely a nagycsapadékok, felhőszakadások gyakoriságának növekedésével jár a klímamodellek szerint. A külső kerületekben nincs jelenleg megoldva a felszíni vízelvezetés, a csapadékcsatornázás. Amennyiben ezek a feladatok az előttünk álló évtizedek során rendezésre kerülnek, jelentős

többletterhelés éri majd a vízfolyásokat is, amelyek természetes befogadói a csapadékvíz elvezető rendszereknek. Amennyiben nem sikerül a medrek elhelyezésére alkalmas területsávokat biztosítani, a hirtelen kialakuló elöntések veszélye számottevő mértékben megemelkedhet.
A levezetendő vízmennyiség csökkentésére léteznek műszaki megoldások, amelyek alkalmazása indokolt. E megoldások két körbe sorolhatók, egyrészt az ingatlanokról lefolyó vízmennyiség (vízhozam) csökkentésére irányulhatnak, másrészt a már összegyűlt vizek „közcélú" tározása révén történhet meg. Az első körbe tartoznak a legegyszerűbb csapadékgyűjtő, lefolyáscsökkentő megoldások, a beszivárogtatás, ingatlanon történő lefolyás szabályozás, a másik körbe a vízfolyások közelében kialakítandó oldalsó vagy völgyzárógátas elrendezésű záporvíz tározók sorolhatók.
Mindkét megoldási kör szabályozást igényel.
A magáningatlanok esetében az ingatlanokról lefolyó legnagyobb vízhozam korlátozása lehet megoldás, amelyhez megfelelő, az ingatlanon kialakítandó vízhozam szabályozóval ellátott tározó medence tartozik, amelynek méretét az adott ingatlan lefolyási paraméterei alapján lehet meghatározni. Ennek az eljárásnak különös jelentősége van a budai hegyoldalak beépítése során, amely folyamat már ma is jelentős mértéket ölt, miközben a hegylábi térség vízfolyásainál egyre nagyobb veszélyt jelent a vízfolyások kapacitásának kimerülése.
A „közcélú" tározás tekintetében a helykijelölés megtörténte alapvető fontosságú, tekintettel arra, hogy a beépítések miatt az e célra alkalmas területek elfogyhatnak, és ebben az esetben a vízvisszatartás e hatékony módja ellehetetlenül. A közcélú víztározás kialakítható zöldtározóval, vagy komplex célú vízfelülettel. A zöldtározó esetében az elönthető területek általában vízborítás nélküliek, felhőszakadások alkalmával egy időre szabályozott elöntés révén vízborítás, ezzel tározás alakul ki, amely néhány nap elteltével levonul. A komplex célú víztározók esetében a vízborítás folyamatos, például természetvédelmi, jóléti, vagy horgászati célú, és felhőszakadás alkalmával a vízszint megemelkedésével szabályozott tározás alakul ki. Az ilyen víztározók mérete a vízfolyás vízjárásának függvényében változhat, mintát a Naplás-tó esete mutat, amely mindeddig jelentős mértékben csökkentette a felső vízgyűjtőről érkező árvizek levonulási vízszintjét. A közcélú tározás a revitalizációs megoldásokkal együtt is megvalósulhat.

A közterületi vízelvezetés tervezése során célszerű lenne a magáningatlanok területére hulló és onnan lefolyó vizek figyelembe vétele, amely legalább korlátozott csapadékvíz kibocsájtással számol a közterületi csapadékcsatornák méretezése során. Jelenleg általános feltételezés a közterületi csapadékvíz elvezető rendszerek méretezése esetében az, hogy a magáningatlanokról nem kerül ki a közterületre csapadékvíz. A szabályozásban célszerű lenne megfogalmazni a magáningatlanokra vonatkozó reális, valóban működőképes és ellenőrizhető vízvisszatartási kötelezettséget. A közcélú tározókra vonatkozóan a vízfolyások mentén a még be nem épített területek tározók létesítésére történő kijelölése lenne szükséges, összhangban a természetvédelmi és közcélú tájhasználatok tervezési szempontjaival.

A fenntartási célból a medrek mentén található beépítetlen területeken megfelelő szélességű sávok biztosítás szükséges. A már beépített területeken erősebb építésügyi szabályozási eszközök alkalmazása indokolt.

Vízfolyások mentén a közelmúltban megvalósult vagy tervezett revitalizációs elképzelések és lehetőségek:

A revitalizáció kérdése az elmúlt három évtizedben több alkalommal és helyszínen került előtérbe, így a XII. kerületi Diós-árkon, a Hosszúréti-patakon, valamint a Rákos-patakon, annak XIII. kerületében. Ezek a kezdeményezések elenyésztek.

Jelenleg a Rákos-patak revitalizálására készül egy mesterterv, amely a patak menti kerékpárút fejlesztésével összhangban igyekszik a teljes budapesti vízfolyásszakaszra természettel harmonizáló vízrendezési megoldásokat nyújtani.
Tervezés alatt áll a Gyáli-patak torkolati szakaszának revitalizálása, amely a torkolat környezetének visszazöldítését célozza. Ez a terv a Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóságon készül.

A fővárosi vízfolyások közül jellemzően azok a vízfolyásszakaszok lehetnek a revitalizáció területei, amelyek jelenleg is laza beépítésűek (parkos, magasházas beépítés), vagy külterületen húzódnak szabályozott mederben. Azok a vízfolyások, amelyek ingatlanok, közutak szorításában helyezkednek igen nehezen építhetők át oly módon, hogy a revitalizáció valamely típusa értelmezhető lehessen rajtuk, és a fenntartásuk ne lehetetlenüljön el. A revitalizáció értelmezése vízfolyás szakaszonként eltérő lehet, erősen függ attól, hogy a beépítettség milyen az adott területen, mivel a sűrűbben lakott területen a természetes állapot alatt is jellemzően parkszerű, fenntartott meder értendő, míg külterületen a természethez valóban közelítő megoldások is szóba kerülhetnek.
A revitalizáció kapcsán ugyanakkor jelezni szükséges, hogy a vízfolyások vízlevezető képességét biztosítása elengedhetetlen, a vízkárok megelőzése alapvető cél kell maradjon, és számot kell vetni azzal is, hogy magasabb fenntartási igény, és ezzel párhuzamosan magasabb fenntartási költség is keletkezik a beavatkozással.

A fentiek előrebocsájtásával további revitalizáció a folyamatban levő projekteken túlmenően az alábbi vízfolyásszakaszokon reális lehet. A közölt hosszak természetesen csak a vízmérnöki szakmai megfontolások alapján alkalmas szakaszt jelölik, a tényleges beavatkozások véleményünk szerint ezeken belül határozhatók meg egyéb szempontok (közművesítettség, környezetvédelem, rekreációs igények, természetvédelem, stb.) alapján.

- Csömöri-patak a Budapest-Vác vasútvonaltól a főváros határáig terjedő szakaszon 4861 fm
- Mogyoródi-patak a torkolat és a Főváros határa közötti szakaszon (itt az árvízvédelmi töltések áthelyezésével is számolni kell a revitalizáció során) 3163 fm
- Szilas-patak Duna és a Károlyi Sándor utca közötti szakasza 3922 fm
- Szilas-patak Csobogós utca és M3 autópálya közötti szakasza 1248 fm
- Szilas-patak M3 autópálya és Csömöri út közötti szakasza (víztározóval) 4451 fm
- Szilas-patak Budapesti út és Naplás-tó közötti szakasza (víztározóval) 4200 fm
- Gyáli- patak VI ág Vécsei út – Méta u. közötti szakasz 4990 fm
- Gyáli-patak VII ág Vécsei út – M0 autópálya 1790 fm
- Gyáli- patak I ág Virágvölgy u. – M5 autópálya 6500 fm
- Gyáli-patak VI/F ág Temesvár u. – Gyáli-patak VI ág 598 fm
- Gyáli-patak VI/E ág Fiume u. – Gyáli-patak VI. ág 802 fm
- Aranyhegyi-patak a Keled utcai híd feletti szakaszon a városhatárig 3863 fm
- Ördög-árok Napraforgó utca és Rezeda utca közötti szakasza 3085 fm
- XII. kerületi Diós-árok a Béla király útja és a zárt szelvény közötti szakaszon 623 fm
- Határ-árok a Budaörsi út és a Péterhegyi út közötti szakaszon 2240 fm
- Hosszúréti-patak a 7. út és a városhatár között (Látványtavakat is ideértve) 2230 fm

Kérjük válaszlevelünk elfogadását. Konzultációra készséggel rendelkezésükre állunk.

Budapest, 2017. március 08.

Fővárosi Csatornázási Művek Zrt.
1/2

Tisztelettel:

dr. Medovárszki Éva
ált. vezérigazgató h.

Oszoly Tamás
műszaki vezérigazgató-helyettes

Melléklet:
adathordozón dwg fáj
személyzetes és automata szennyvízátemelők aktualizált listája
060881/2016 üsz FCSM Zrt. levél
csatornamű javasolt hálózati fejlesztések, hiányzó gyűjtőcsatornák listája

Kapják: címzett, irattár

BFVT KFT-HEZ
1052 Budapest, Városház u. 9-11
Érkezett: 2014.03.21.
Iktató sz.: 00086-0002/2017
Szignó: BVT

FŐTÁV BUDAPESTI TÁVHŐSZOLGÁLTATÓ ZRT.
BVK HOLDING TAGJA

1116 Budapest, Kalotaszeg u. 31.
TEL: 06 40 200 108
FAX: 06 1 206 1545
WEB: www.fotav.hu
E-MAIL: fotav@fotav.hu

OROSZ I.

2. sz. példány

Irattári tételszám: 43-14-4
Iktató sz.: FŐTÁV013/253-2 /2017.
Hivatkozási szám: 00086/2017
Ügyintéző: Sulán Gabriella

Fax:
Telefon: +36 1 700 6021
Tárgy: Adatszolgáltatás a Fővárosi Településszerkezeti Terv és Fővárosi Rendezési Szabályzat felülvizsgálatának elkészítéséhez

Melléklet: 1 db CD adathordozó

Budapest Főváros
Városépítési Tervező Kft.
Albrecht Ute ügyvezető

Budapest
Andrássy út 10.
1061

Tisztelt Ügyvezető Asszony!

Hivatkozva a 00086/2017 iktatószámú levelére, amelyben adatszolgáltatást kér a Fővárosi Településszerkezeti Terv (TSZT) és a Fővárosi Rendezési Szabályzat (FRSZ) felülvizsgálatához, az alábbiakról tájékoztatom.

Kérésére felülvizsgáltuk és aktualizáltuk a 2015. 07. 23-án kelt, FŐTÁV/9764-2/2015 iktatószámú levelünk mellékleteként küldött adatszolgáltatásunkat.

A mellékletként csatolt CD tartalmazza az aktuálisan meglévő vezetékhálózatunk nyomvonalát, illetve a közeljövőben tervezett hálózatfejlesztési elképzeléseinket digitális (.dwg) formátumban. Tájékoztatom továbbá, hogy a 2015 évi adatszolgáltatásunk óta gerincvezetéképítéssel járó jelentősebb hálózati fejlesztés nem történt.

Amennyiben az adatszolgáltatással kapcsolatban további információra van szüksége, készséggel állunk rendelkezésére.

A FŐTÁV Zrt részéről kapcsolattartó:

Sulán Gabriella
építésjogi projektelőkészítő

telefon: +36 1 7006021
e-mail cím: GSulan@fotav.hu

Budapest, 2017. 03.17.

Tisztelettel:

dr. Mitnyan György
Vezérigazgató

FŐTÁV BUDAPESTI TÁVHŐSZOLGÁLTATÓ ZRT.
BVK HOLDING TAGJA

EGYÜTT. VELED

HOZZÁFÉRÉSI HÁLÓZAT ÉS SZOLGÁLTATÁS MENEDZSMENT IGAZGATÓSÁG
Kábelhálózat dokumentációs és támogató osztály
1117 Budapest Magyar tudósok körútja 9.

Tisztelt Ügyfeleink!

Tájékoztatjuk Önöket, hogy 2017. január 1-jétől a Magyar Telekom Nyrt. a GTS Hungary Távközlési Kft. (2040 Budaörs, Ipartelep utca 13-15.) közműegyeztetési kötelezettséggel érintett hálózatának tulajdonosa és üzemeltetője.

A közműegyeztetési tevékenységet ezentúl (a fenti hálózatot illetően is) a Magyar Telekom Nyrt. Helyszíni Szolgáltatások Igazgatóságának munkatársai végzik. A Magyar Telekom Nyrt. adatszolgáltatásra és közműegyeztetésre vonatkozó tájékoztatóját és elérhetőségeit a http://www.telekom.hu/lakossagi/szolgaltatasok/internet/otthoni/hasznos-informaciok/kozmuegyeztetes weboldalon érhetik el.

Budapest, 2017.01.31

.....
Bruckner Nándor
osztályvezető

EGYÜTT. VELED
MAGYAR TELEKOM NYRT.
Hozzáférési hálózat és szolgáltatás menedzsment igazgatóság,
Passzív hálózatok ágazat,
Kábelhálózat dokumentációs és támogató osztály

Tárgy: Adatszolgáltatás kérés - Budapest TSZT, FRSZ. Iktatószám: 00094/2017.
Feladó: Herczeg Róbert <HerczegR@invitel.co.hu>
Dátum: 2017.03.24. 13:49
Címzett: István, Orosz <orosz@bfvt.hu>

Tisztelt Orosz István Úr!

A nagy mennyiségű nyomvonal tekintetében, az „e-közmű” keretében nyilvánosságra hozott adatokra legyen szíves támaszkodni!
Tervezés esetén, a tervezési terület lehatárolásokat, vagy a terveket kell megküldeni közműegyeztetésre.

Üdvözlettel:
Herczeg Róbert
kiemelt műszaki nyilvántartó
Invitel Távközlési Zrt.
8200 Veszprém, Ranolder tér 3.
+36 20 266-7756
+36 88 462-170, 2170
www.invitel.hu

Ezen üzenet kizárólag a címzettjének szól és olyan bizalmas jellegû információkat tartalmazhat, amelyek feltárását jogszabály vagy szerzôdés tiltja. Amennyiben a jelen üzenetet Ön téves kézbesítés folytán kapta, kérjük haladéktalanul értesítsen bennünket és az üzenetet annak csatolmányaival együtt törölje. Amennyiben Ön nem címzettje a jelen üzenetnek, annak és mellékleteinek elolvasása, másolása, továbbítása, vagy bármely célból történô felhasználása szigorúan tilos. Megjegyezzük, hogy az e-mail útján történô közlések nem garantálják a z elküldött üzenetek bizalmas jellegének és teljességének megôrzését, valamint az üzenetek megfelelô kézbesítését. A fentieken túlmenôen, az Invitel Csoport, annak kapcsolt vállalkozásai, illetve az általuk megbízott harmadik felek a jelen e-mail címrôl küldött, vagy arra érkezô bármely üzenetet ellenôrizhetnek, lemásolhatnak, felhasználhatnak vagy harmadik fél részére továbbíthatnak.

This message is intended exclusively for its addressee and may contain confidential information protected from disclosure by law or contract. If you have received this message in error, please immediately notify us and delete it together with its attachments. If you are not an addressee of this message, reading, copying, distribution or use for any purpose of the contents of this message or its attachments is strictly forbidden. Additionally, please note that communication by email guarantees neither the confidentiality nor the completeness or proper receipt of the messages sent. Furthermore, Invitel Group, its affiliates and third parties retained by them may monitor, copy, use or forward to third parties any outgoing messages from and incoming messages to this email address.

Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság
Igazgató-helyettesi Szervezet
Katasztrófavédelmi Hatósági Osztály

H-1081 Budapest, Dologház u. 1. ✉: 1443 Budapest, Pf.: 154.
Tel:(36-1)459-2476,459-2477,(36-1) 459-24-60 fax:(36-1)459-2459, e-mail: fki.hatosag@katved.gov.hu

BFVT KFT-HEZ
1052 Budapest, Városház u. 9-11
Érkezett: 2017.04.24.
Iktató sz.: 00159/2017
Szignó:

Nyilvántartási szám:
ISO 9001: 503/0976(4)-900(4)

Szám:35100-7021-1/2017.ált.

Tárgy: Szennyvíztisztító telepek védőterületének kijelölése ügyében-tájékoztatás
Hivatkozási szám: FKI-KHO: 3292-1/2017.
Ügyintéző: Szilágyi Erzsébet
Telefon: (+36-1) 459-2476
E-mail: fki.hatosag@katved.gov.hu

Szabó K. –
András I. / Balla M /
Zilleel Z

Budapest Főváros Városépítési Tervező Kft.
1061 Budapest Andrássy út 10.

Mátolad: Pongrácz K.
és Palkos J. részére

Tisztelt Címzett!

2017. február 24. napján a Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság Igazgató-helyettesi Szervezet Katasztrófavédelmi Hatósági Osztályához (a továbbiakban: FKI-KHO) érkezett megkeresésére az FKI-KHO az alábbi tájékoztatást adja:

Az FKI-KHO feladat- és hatáskörét *a vízgazdálkodási hatósági jogkör gyakorlásáról* szóló 72/1996. (V. 22.) Korm. rendelet 1. § (1) bekezdése, *a vízügyi igazgatási és a vízügyi, valamint a vízvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervek kijelöléséről* szóló 223/2014. (IX. 4.) Korm. rendelet [a továbbiakban: 223/2014. (IX. 4.) Korm. rendelet] 10. § (1) bekezdés 2 pontja, valamint illetékességét a 223/2014. (IX. 4.) Korm. rendelet 2. számú mellékletének 2. pontja szabályozza.

A szennyvíztisztító telepek védőterületének a kijelölése nem tartozik az FKI-KHO feladat- és hatáskörébe.

A szennyvíztisztító, szennyvíziszap-kezelő, -tároló és -elhelyező építmények legkisebb távolságát (védőterületét) lakó-, vegyes-, gazdasági- (a jelentős mértékű zavaró hatású ipari kivételével), üdülő- és különleges (a hulladéklerakók területének kivételével) területektől az *országos településrendezési és építési követelményekről* szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet [a továbbiakban: 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet] függeléke határozta meg. A 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet függelékét 2013. január 01. naptól hatályon kívül helyezte a 90/2012 (IV.26) Kormány rendelet 31. § 32. pontja.

Az FKI-KHO-nak jelenleg nincs információja, hogy tárgyi kérdésben melyik hatóság az illetékes.

Kérem tájékoztatásom szíves tudomásulvételét!

Budapest, 2017. április 10.

Varga Ferenc tű. dandártábornok
igazgató
nevében és megbízásából

Szabados Zsoltné
szolgálatvezető-helyettes

Készült: példányban
Egy példány: 1 lap
Kapja: 1. Irattár
2. Budapest Főváros Városépítési Tervező Kft. (1061 Budapest Andrássy út 10.) tv

FŐVÁROSI VÍZMŰVEK

BFVT KFT-HEZ
1052 Budapest, Városház u. 9-11
Érkezett: 2017.04.24.
Iktató sz.: 00160/2017
Szignó: BÜ

Iktatószám: FV/5900/2017/23-2
5201700355536

Szabó K.
Talai 25.

Budapest Főváros
Városépítési Tervező Kft.
Albrecht Ute ügyvezető részére

Budapest
Városház u. 9-11.

1052

Tárgy: Adatszolgáltatás – a Fővárosi Településszerkezeti Terv és Fővárosi Rendezési Szabályzat felülvizsgálata – kérés alapján

Tisztelt Ügyvezető Asszony!

Társaságunkhoz eljutatott adatszolgáltatási kérelmükre jelen levélben és mellékleteiben adjuk meg a válaszokat, illetve az igényelt adatokat.

Felhívjuk szíves figyelmét, hogy az átadott adatok a Fővárosi Önkormányzat tulajdonát képezik, azokat kizárólag a Fővárosi Településszerkezeti Terv (TSZT) és a Fővárosi Rendezési Terv (FRV) felülvizsgálatának keretében, a Fővárosi Önkormányzat részére végzett tervezési munkákhoz használhatja fel.

- Üzemeltetésünkben lévő vízhálózatok nyomvonalai a vezetékek átmérőjének, anyagának és nyomászónájának feltüntetésével, valamint a tűzcsapok helyei digitális (dwg, shp) formátumban
  - CD melléklet

- Víztermelő kutak helyei és védőterületei digitális (dwg, shp) formátumban
  - CD melléklet

- Gépházak és medencék helye, mérete, ellátott zónái
  - CD melléklet

Az adatszolgáltatási kérelemben szereplő első három, GIS-hez kapcsolódó kérését a CD melléklet tartalmazza, melyet Szabó Krisztián ügyintézőjüknek átadtunk.

- Nyomászónák kapacitása, vízfogyasztása, kihasználtsága
  - Mellékelt 2. számú táblázatban.
    Fontos megjegyeznünk, hogy a gépházanként beépített átemelő kapacitás az átlagos vízigény többszöröse kell, hogy legyen. Ennek alapvető oka a vízellátás folytonosságának, zavartalanságának biztosítása. Ennek megfelelően elvárás a beépített gépparkoktól:
    - a csúcs vízigény megbízható kielégítése,
    - a beépített szivattyúk meghibásodása/karbantartása alatt is zavartalan vízellátás (cserélhetőség), ezért a csúcs-vízigényhez képest elegendő meleg tartalékkal kell rendelkezni

Újrahasznosított papír

- rendkívüli, eseti vízigények kielégítése (pl. tűzoltóvíz igény, hálózatöblítés, stb),
- az energia hatékony üzemeltetésnek megfelelő lépcsőzetesség/hozzákapcsolhatóság.

- Meglévő létesítmények, vezetékek tervezett felújítása, kapacitásbővítése, valamint

- Távlatban tervezett vezetékek, gépházak, medencék, víztornyok helyei a helybiztosításuk érdekében
  - A vízhálózat fejlesztési feladatok az ellátásért felelős feladatkörébe tartoznak, így azokat Társaságunk nem tervezi.
    Társaságunk beruházás tervezési gyakorlatának megfelelően a felújítandó vezetékek kiválasztásánál a műszaki-, környezeti- és gazdaságossági szempontok együttesen kerülnek figyelembevételre.
    Ezek közül legfontosabb kockázati tényezők a következők:

    Törvényi kötelezettségek
    - 58/2013. korm. rendeletben szabályozott nyomás biztosítása
    - OTSZ-ben szabályozott vízhozam biztosítása

    Csőállapotát befolyásoló tényezők
    - meghibásodások száma és időbeli eloszlása
    - a vezetéken végzett csőanyag vizsgálatok eredménye
    - a vezeték anyaga és kora
    - a csőkörnyezet korrózivitása

    Károkozás mértékét befolyásoló tényezők
    - személyi és vagyoni károkozás
    - tömegközlekedés akadályoztatása
    - forgalomterelés
    - tervezett útépítések, fővárosi beruházások

    Vízminőségi követelmények
    Ezen szempontok alapján rangsoroljuk és ütemezzük a Társaság szolgáltatási területén meghatározott feladatokat.
    Társaságunk a hosszú távú terveit az évente frissített gördülő fejlesztési tervben (GFT) határozza meg. Jelenleg gépház és medence tekintetében a GFT az alábbi tervezetet tartalmazza:
    - Pesti úti (Szigetcsép utcai) medence létesítése
    - Ferihegyi víztorony létesítése
    - Budafoki zónák fejlesztése (gépház és medence)

    A GFT-ben felsorolt elképzelések távlati jellegűek, legfeljebb tanulmányterv szinten kidolgozottak, megfelelő mélységű, konkrét műszaki tartalmuknak, időbeli ütemezésüknek, illetve költségbecslésüknek kidolgozása jelenleg folyamatban van. Ezek a beruházások az előírások alapján kizárólag önkormányzati beruházásként, idegen beruházó általi kivitelezésben vagy VF felhasználásával valósulhatnak meg.

- Szennyvíztisztító telep biztonsági övezete és az ezt elrendelő határozat száma
  - A zajtól védendő területet a KTVF: 42406-1/2012 számú határozat adja meg. Konkrét védő távolságot nem határoztak meg, a védendő területet a Bp. XXI. kerület 210003 hrsz. alatti lakóépület (Kvassay zsilip, régi BM épület) homlokzata előtt 2 m-re

a következő határértékeknek kell teljesülnie, Nappal ($6^{\underline{00}}$ – $22^{\underline{00}}$) 50dB/A, éjjel ($22^{\underline{00}}$– $6^{\underline{00}}$) 40dB/A.

- A levegőtisztaság-védelmi hatásterületet a PE/KTF/481-1/2016 számú környezetvédelmi engedély határozza meg, a hatásterület a pontforrás köré írható 289 m sugarú körben állapítható meg kén-hidrogén komponens esetében, amely a pontforrás elhelyezkedését figyelembe véve kis mértékben lépi túl a telephely határát.
- A lehetséges baleset során érintett zónákat a Súlyos káresemény elhárítási terv(SKET) határoz meg, amit a 35100/12248-8/2016.ált ügyiratszámú határozat fogad el. A SKET-ben nincsenek számszerűsítve a távolságok, de a 14. ábra alapján a készítők meghatározták a veszélyességi övezetet, aminek a középpontja EOV: x=651415.83; y=234760.81, sugara 75 m, ez a terület a jelenlegi telekhatárokon belül található.

A fenti adatok az üzemeltető által ismert, és részére kiadott engedélyekből származnak.

A tervezés és létesítés során kiadott nyilatkozatok ettől eltérő információkat is tartalmazhatnak.

További kérdések esetén állunk rendelkezésére.

Budapest, 2017. április

Tisztelettel:

Haranghy Csaba
Vezérigazgató

Pálfy Gábor
Műszaki beruházási igazgató

Mellékletek:

- 1. számú táblázat
- 2. számú táblázat
- 1 db CD mellélklet

RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

3G/UMTS: Universal Mobile Telecommunications System (univerzális mobil távközlő-hálózat)

4G/LTE: Long Term Evolution (továbbfejlesztett vezeték nélküli kommunikációs technológia)

AXE: Automatic Cross-Connection Equipment (Ericcson digitális távbeszélőközpont)

BÁH: Budapesti Átkérő Hálózat

BATrT: Budapesti Agglomeráció Területrendezési Tervéről szóló 2005. évi LXIV. számú törvény

BDK: Budapesti Dísz- és Közvilágítási Kft.

BERT: Budapesti Erőmű Zrt.

BKISZ: Budapesti Komplex Integrált Szennyvízelvezetési és Szennyvíztisztítási Program

BKSZT: Budapesti Központi Szennyvíztisztító

BM OKF : Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság

BOH: Belvárosi Optikai Hálózat

BRF: Budapest Research Forum

bs: beépítési sűrűség

bsá: a területfelhasználási kategória szerint elhelyezhető funkcióra vonatkozó általános sűrűségi érték

bsp: az épületen belül elhelyezhető parkoló férőhelyek számára igénybe vehető parkolási sűrűségi érték

BTI: Budapesti Temetkezési Intézet

BUBI: Közösségi Kerékpár Rendszer

Budapest 2030: Budapest Városfejlesztési koncepciója

BVK: Budapesti Városüzemeltetési Központ

BVKSZ: Budapesti Városrendezési és Építési Keretszabályzat

CABERNET: Concernet Action on Brownfileds and Economic Regeneration Network

CBD: Central Business District – Központi üzleti negyed

CHP: Nagyhatásfokú kapcsolt villamosenergia-termelés

CNG: compressed natural gas

CoM: Covenant of Mayors

ELMŰ: Budapesti Elektromos Művek Nyrt.

ÉM: Érintettségi mutató

EMMI : Emberi Erőforrások Minisztériuma

Étv.: 1997. évi LXXVIII. törvény az épített környezet alakításáról és védelméről

EU-BSS: Euratom Basic Safety Standards Directive

EWSD: Elektronisches WählSystem – Digital (Siemens digitális távbeszélőközpont)

FAVI Felszín alatti víz és földtani közeg információs rendszer

FAVI-KÁRINFO: FAVI Kármentesítési Információs alrendszer

FCSM: Fővárosi Csatornázási Művek Zrt.

Felügyelőség:

- 2014. január 1. előtt: Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
- 2014. január 1-től: Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség

FKF: Fővárosi Közterület-fenntartó Zrt.

FÖMI: Földmérési és Távérzékelési Intézet

FŐGÁZ: Fővárosi Gázművek Zrt.

FŐKERT: Fővárosi Kertészeti Nonprofit Zrt.

FŐTÁV: Budapesti Távhőszolgáltató Zrt.

FRSZ: Fővárosi rendezési szabályzat

FSZKT: Fővárosi Szabályozási Keretterv

FTSZV: Fővárosi Település-tisztasági és Környezetvédelmi Kft.

FTTH: Fiber to the Home (végpontok között optikai hálózati technológia)

GDP: Bruttó hazai termék

GIK: Gazdaságkutató Intézet

GWEC: Globális Szélenergia Tanács

HÉSZ: Helyi Építési Szabályzat

HM : Honvédelmi Minisztérium

HMKE: Háztartási méretű kiserőmű

HuHa: FKF Zrt. Rákospalotai Hulladékhasznosító Műve

HYTAS: Hybrides Teilnehmer Anschlusssystem (Hibrid előfizetői hurokrendszer)

ISDN: Integrated Services Digital Network (Integrált Szolgáltatású Digitális Hálózat)

ITS : Integrált területfejlesztési stratégia

ITU: Nemzetközi Távközlési Egyesület

KÁT: Kötelező átvételi rendszer

KÉSZ: Kerületi Építési Szabályzat

KFKI: Központi Fizikai Kutató Intézet

kkv:kis- és középvállalkozások

KLIK: Klebelsberg Intézményfenntartó Központhoz

KöTv.: A kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény

KSH: Központi Statisztikai Hivatal

KSZT: Kerületi Szabályozási Terv

KTV: Kábeltelevízió hálózati és szolgáltatási rendszer

KVSZ: Kerületi Városrendezési és Építési Szabályzat

Kvt: 1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól

LANFLEX: Local Area Network-Flexible (ATM-technológián alapuló, nagy kapacitású digitális adatátviteli szolgáltatás

LED: Light Emitted Diode (fényemittáló dióda)

MATÁV: Magyar Távközlési Rt.

MAVIR: Magyar Villamosenergia-ipari Átviteli Zrt.

MÁV: Magyar Államvasutak Zrt.

MÁFI: Magyar Állami Földtani Intézet

METÁR: Megújuló és alternatív energiaforrásokból előállított hő- és villamosenergia-átvételi támogatási rendszer

MGSZ: Magyar Geológiai Szolgálat

MFAV: Millenniumi Földalatti Vasút

MJT: Műemléki jelentőségű terület

MLLN: Managed Leased Line Network (menedzselt bérelt vonali hálózat)

MNB: Magyar Nemzeti Bank

MOL: Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt.

MTA: Magyar Tudományos Akadémia

MTv: OTrT-t módosító 2013. évi CCXXIX. törvény

MVM: Magyar Villamos Művek Zrt.

NeKI: Nemzeti Környezetügyi Intézet

NÉBIH: Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal

NUTS: az Európai Unió hierarchikus, statisztikai, földrajzi alapú kódolási rendszere

OFTK: Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció

OKF: Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság

OLM: Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat

OMK: Országos Mikrohullámú Központ

OMSZ : Országos Meteorológiai Szolgálat

OTÉK: 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet az országos településrendezési és építési követelményekről

OTrT: Országos Településrendezési Terv

PGA: maximális horizontális gyorsulás érték

PM_{10}, $PM_{2,5}$: szálló por - a levegőben eloszlatott finomszemcsés (10 µm, ill. 2,5 µm alatti részecskeátmérőjű) szilárd vagy folyékony halmazállapotú anyagok gyűjtőneve

PMTFK: Pest Megyei Területfejlesztési Koncepció

PSTN: Public Switched Telephony Network (kapcsolt közcélú hálózat)

REVPAR: az egy kiadható szállodai szobára jutó árbevétel

RSD: Ráckevei–Soroksári-Duna-ág

SCC: shared-service-center

SZVTT: szennyvíztisztító telep

TIM: Talajvédelmi Információs és Monitoring Rendszer

TrK.: A településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet

TSZT: Budapest főváros településszerkezeti terve

UNESCO: Egyesült Nemzetek Oktatási, Tudományos és Kulturális Szervezete

ÜHG: üvegházhatású gáz

VET: Villamos energia törvény (2007. évi LXXXVI. törvény a villamos energiáról)

WHO: Egészségügyi Világszervezet

ZFI: zöldfelületi intenzitásérték

IRODALOMJEGYZÉK

IRODALOMJEGYZÉK

1.2 A területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata

Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OFTK)

Pest megyei Területfejlesztési Koncepció

Pest Megye Fejlesztési Stratégia Megújítása és Operatív Program jövőképe

1.5 A hatályos fejlesztési koncepció megállapításai

Budapest 2030 Hosszú távú fejlesztési koncepció

1.12 Zöldfelületi rendszer vizsgálata

Gábor Péter, Jombach Sándor, Ongjerth Richárd (2006): *A zöldfelületi rendszer állapota és változása Budapest és a budapesti agglomeráció területén 1990-2005*. Studio Metropolitana, Budapest.

1.15.3 Elektronikus hírközlés

Interim Ericsson Mobility Riport (2013)

International Telecommunication Union – Latest global technology development figures (Geneva, 27 February, 2013)

Tiner Tibor (2001): A Budapesti agglomeráció távközlési térszerkezete. *Földrajzi Értesítő,* 2001. L. évf. 1–4. füzet, pp. 237-253.

Magyar Telekom Nyrt. cégtörténete (http://www.telekom.hu/rolunk/cegtortenet)

Németh Krisztián (2012): *Hálózati technológiák és alkalmazások*. BME, Távközlési és Médiainformatikai Tanszék, Budapest.

Jakab Tivadar (2012): *Hálózati architektúrák*. BME, Híradástechnika Tanszék, Budapest.

Lapsánszky András: *A távközlés nyilvános piaci közszolgáltatási rendszerének fejlődése és szerkezeti reformja.* (PhD dolgozat)

Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság – Távközlési szolgáltatások használata a lakossági felhasználók körében (piackutatás, 2012)

1.16 Környezetédelem

Budapest Főváros Környezeti Állapotértékelése 2011.

Budapest Főváros stratégiai zajtérképére épülő Intézkedési Terv 2008.

Budapest Környezeti Állapotértékelése 2012. (BKÁÉ 2012.)

Budapest Környezeti Állapotértékelése 2013. (BKÁÉ 2013.)

Dr. Kolláth Zoltán (2002): *Mi a fényszennyezés?* Világítástechnikai Évkönyv 2002-2003.

Dr. Pécsi Márton: Budapest természeti földrajza, 1959.

1.17 Katasztrófavédelem

Győri E., Mónus P., Tóth L., Bus Z. (2010): *Budapest földrengés-veszélyeztetettsége*. MTA GGKI, Szeizmológiai Főosztály, http://www.mageof.hu/arch/ujutakgyori.pdf

1.19 Városi klíma

Szilágyi K., Berbekár É., Kristóf G., Zöld A., Szegedi S., Mika J., Barholy J., Pongrácz R., Bozsó B., Lohász C., Ongjerth R., Baranka Gy., Gál T., Gulyás Á., Kántor N., Makra L., Unger J., Kohán Z., Péti M., Rideg A. (2011): *Városklíma kalauz*. Magyar Urbanisztikai Tudásközpont Nonprofit Kft., Budapest.

Budapest Főváros Fenntartható Energia Akció Programja (2011)

